Xavier de Montépin



Lumină în amurg

Editura Eminescu

XAVIER DE MONTÉPIN

Lumină în amurg

137

Traducere de Elis Buşneag

EDITURA EMINESCU
1977

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI

INCENDIATOAREA

I

LA DATA CÂND ÎNCEPE POVESTIREA noastră, adică la 3 septembrie 1861, ora trei după amiaza, o femeie de douăzeci şi şase de ani mergea pe şoseaua ce lega Uzinele Alfort de oraşul Alfortville. Îmbrăcată într-o rochie simplă de doliu, tânăra avea o înălţime potrivită, un trup armonios şi o frumuseţe atrăgătoare.

Părul blond roşcat, strâns în două cozi bogate, se încolăcea ca o coroană în jurul capului descoperit. Chipul de o paloare mată era luminat de ochii mari cu pupilele bătând spre albastru închis. Gura era mică, iar buzele bine conturate, de culoarea cireşei coapte, lăsau să se întrevadă şiragul strălucitor al dinţilor.

În mâna dreaptă ţinea un bidon de tablă cu mâner mobil, iar cu cea stângă strângea mânuţa trandafirie a unui băieţel de trei ani, ce înainta alene, tragând după el, legat de o sforicică, un căluţ de lemn şi mucava.

La o zdruncinătură, jucăria se răsturnă. Femeia se opri:

— Georges, i se adresă ea cu glas blând şi mângâietor, ia-ţi jucăria, puiule, şi ţine-o în braţe.

Ascultător, copilul luă căluţul şi-l puse la subsuoară; apoi îşi continuara drumul. Curând ajunseră în dreptul primelor case din Alfortville. Tânăra femeie intră într-o prăvălioară cu articole de băcănie. O cumătră voinică se ivi dintr-o încăpere alăturată.

— Dumneata erai, doamnă Fortier! Bună ziua... Cu ce te pot servi?

— Nişte petrol, v-aş ruga...

— Petrol!... iarăşi? Sfinte Sisoe, dar ce faci cu atâta? Ai mai luat şi ieri.

— Copilul a răsturnat bidonul în timp ce se juca...

— Asta era! Cât îţi trebuie?

— Patru litri, ca să nu mai vin de atâtea ori.

Băcăneasa începu să măsoare lichidul cerut.

— Sunt periculoşi, oricum, ţâncii ăştia! Ştii, dumneata, că, răsturnând bidonul, băieţelul ar fi putut da foc uzinei? Era de ajuns un singur chibrit. Nenorocirea vine repede!...

— De aceea l-am muştruluit şi eu destul de tare, deşi n-a făcut-o dinadins. Mi-a făgăduit să nu se mai repete.

— Dar dumneata cum te mai împaci cu slujba, doamnă Fortier? Cred că-ţi aduce la fel de mult ca şi croitoria...

— Bineînţeles, şi, totuşi, dacă n-aş cheltui cu măsură... Gândiţi-vă... doi copii!

— Cea mică, Lucie, e dată la doică, nu?

— Da, în regiunea Bourgogne, la Joigny.

— Te costă scump?

— Treizeci de franci pe lună, pe care-i dau din leafă... Ah! bietul bărbatu-meu, cât îmi lipseşte!

— Sunt convinsă, doamnă Fortier.

— Era un om atât de bun... cinstit şi curajos! Şi cât mă iubea!... Pot spune că explozia maşinii aceleia a ucis o dată cu el şi fericirea mea...

Doamna Fortier îşi acoperi ochii cu mâna.

— Nu plânge, draga mea, reluă negustoreasa. Sunt alţii şi mai de plâns decât dumneata. Oricum, patronul s-a purtat frumos, căci fără o neglijenţă din partea bărbatului dumitale îmi închipui că maşina n-ar fi explodat... Aşa-i?

— Ei da! aşa-i...

— Bietul Fortier! I s-a organizat o înmormântare frumoasă. Muncitorii din uzină au făcut chetă pentru dumneata, iar patronul s-a înscris cu o sută de franci... Ce mai! te-a adus la uzină ca paznic şi ăsta nu-i deloc un post de femeie...

— Sigur, domnul Labroue a fost bun, foarte bun, murmură cu tristeţe tânăra văduvă. Unii spun că este

aspru, purtarea sa faţă de mine dovedeşte însă contrariul; dar, în sfârşit, bărbatul meu a fost ucis în serviciu la dânsul!... Dacă nu m-aş fi gândit la copii, n-aş fi primit niciodată slujba asta care mă obligă să trăiesc în acelaşi loc unde a curs sângele bietului meu Pierre.

— Trebuie să te resemnezi, draga mea. Eşti tânără... drăguţă... chiar foarte drăguţă! Ai să vezi că într-o zi un băiat bun te va cere de nevastă şi n-ai să-l refuzi...

— Oh nu, asta niciodată!

— La vârsta dumitale nu rămâi văduvă la nesfârşit...

— Asta aşa e. Dar eu am alte planuri; barem de-aş putea strânge ceva bani, două sau trei mii de franci.

— Şi ce-ai face cu ei?

— Ce-aş face? La ce bun să mă mai gândesc? N-am să am niciodată atâţia bani în mână. Voi rămâne la uzină cât s-o putea, din pricina copiilor. Îmi pun speranţa în viitor.

— Ai dreptate, speranţa dă curaj. Poftim petrolul. Şi dacă vrei să-mi asculţi sfatul: închide bine bidonul!

— Fiţi pe pace, mi-e prea frică de foc!

Tânăra plăti şi ieşi. Micuţul Georges se juca pe trotuarul din faţă. Maică-sa îl strigă. Copilul îşi luă sub braţ căluţul de mucava şi-i veni în întâmpinare. Din pragul prăvăliei, băcăneasa o privea cum se depărtează.

— Oricum, e o femeie curajoasă şi demnă! murmură ea. Nici vorbă că bărbatu-său îi lipseşte, căci bănuiesc că e ambiţioasă. Nu mi-a spus ce planuri are, dar are ea ceva în cap, cu siguranţă! I-ar trebui două sau trei hârtii de o mie, orice-ar încerca... Drace! Cum îi umblă mintea!

...Aceste câteva cuvinte schimbate între cele două femei rezumau cât se poate de limpede situaţia Jeannei Fortier.

Tânăra văduva avea douăzeci şi şase de ani. Harnică, pricepută la croitorie, la douăzeci şi doi de ani se căsătorise cu un băiat de nădejde, Pierre Fortier, mecanic la uzina domnului Jules Labroue. Mecanicul murise câteva luni mai înainte din pricina exploziei unei maşini, accident survenit prin imprudenţă sau, mai degrabă, din cauza

unei clipe de neatenţie prea scump plătită.

Domnul Labroue, voind să asigure viitorul văduvei şi al celor doi orfani, îi oferise postul de paznic la uzină. Ea acceptase cu recunoştinţă, gândindu-se că astfel îşi va putea creşte copiii. Dar suferea în fabrica unde totul îi reamintea sfârşitul tragic al bărbatului iubit. Şi, totuşi, era imposibil să plece în altă parte. Trebuia să trăiască. Or, nicio muncă de croitorie nu i-ar fi putut procura venituri echivalente cu cele aduse de poziţia ei în uzină.

Băcăneasa de la Uzinele Alfort o credea ambiţioasă. Se înşela. Dacă tânăra văduvă dorea câteva hârtii de o mie de franci, era în unicul scop de a-şi deschide un mic magazin şi de a asigura astfel, prin muncă, bunăstarea copiilor săi.

Cam aşa gândea Jeanne în timp ce se îndrepta spre uzină. Înainta copleşită de tristeţe, fără să audă şi fără să vadă nimic. Deodată tresări. Cineva îi rostise numele. Fruntea i se încreţi, faţa i se întunecă, dar nu-şi întoarse capul, ci grăbi pasul.

— Aşteaptă-ma, doamnă Fortier, reluă glasul. Merg şi eu la fabrică. Facem drumul împreună.

Georges privi înapoi şi, recunoscându-l pe cel ce vorbea, se opri, cu toate eforturile mamei de a-l trage după sine.

— Mămico, zise el, este prietenul meu Garaud...

Personajul pe care Georges îl numise Garaud îi ajunse din urmă.

Jeanne, foarte neliniştită, se străduia să-şi ascundă tulburarea. Noul venit îl luă pe Georges în braţe, îl sărută pe obraji şi-i spuse:

— Bună ziua, puştiule.

Apoi, lăsându-l jos, continuă nu fără amărăciune:

— Ştii, doamnă Fortier, mă faci să cred că ţi-e frică de mine! M-ai auzit prea bine adineauri şi în loc să mă aştepţi ai iuţit pasul. Ce ţi-am făcut?

Jeanne răspunse vădit stânjenită:

— Nu te-am auzit şi de altfel mă grăbeam să ajung la

fabrică. Am rugat pe cineva să-mi ţină locul la gheretă şi e împotriva regulamentului.

— Chiar nu m-ai auzit?

— Dacă-ţi spun!

— Asta nu-i un motiv să te cred. Te fereşti mereu din calea mea. Şi, totuşi, ştii cât sunt de fericit când putem schimba câteva vorbe.

— Domnule Jacques, interveni repede tânăra femeie, iar îmi repeţi ceea ce mi-ai mai spus de atâtea ori! Lucrul acesta mă doare.

— Şi pe mine, Jeanne! Răceala dumitale, neîncrederea, mă fac să sufăr îngrozitor. Te iubesc din tot sufletul! Crede-mă...

— Vezi bine, îi tăie vorba Jeanne, vezi bine că aveam dreptate când grăbeam pasul ca să nu te aud.

— Crezi că pot tăcea când sunt lângă dumneata şi când singurul meu gând eşti numai dumneata? Jeanne, te iubesc! Trebuie să te obişnuieşti să mă auzi spunându-ţi-o mereu.

— Şi eu tot mereu o să-ţi răspund, repetând că dragostea dumitale este o nebunie!

— O nebunie! De ce?

— N-o să mă mai mărit niciodată, sunt convinsă.

— Iar eu sunt convins de contrariul. Eşti tânără, drăguţă. Crezi că ai să poţi trăi văduvă, singură, toată viaţa?

— Domnule Garaud, taci, te rog...

— De ce să tac? Spun adevărul:

— Ar trebui să-ţi reaminteşti că de la moartea bietului meu Pierre, prietenul dumitale, au trecut abia cinci luni.

— Aşa e, n-am uitat. Dar înseamnă că-i pătez memoria dacă te iubesc astăzi, când moartea lui ţi-a redat libertatea? Înseamnă că fac un păcat, dacă-ţi spun: „Jeanne, copiii lui Pierre, care mi-a fost prieten, vor fi şi ai mei!” Uite, hai să ne gândim bine. Domnul Labroue te-a numit paznic la uzină. Câştigi cam atât cât să o duci de pe o zi pe alta sau, în cel mai bun caz, exact cât s-o poţi

scoate la capăt cu cei doi copii ai tăi. Eu câştig cincisprezece franci pe zi[1]. Patru sute cincizeci de franci pe luna... Asta ar însemna pentru dumneata şi copii un trai asigurat, căci eşti şi econoamă şi harnică!... Şi apoi am planuri mari... Am putea ajunge bogaţi! Cine ştie dacă într-o zi sau alta nu voi deveni şi eu patron la rândul meu?... Atunci am avea cu ce asigura viitorul copiilor. Ai fi o femeie fericită, Jeanne, şi o mamă fericită. Te implor, nu mă refuza. Te iubesc. Vei fi a mea.

Jeanne se opri şi-l privi în ochi.

— Ascultă, Garaud, zise ea cu glasul aproape înăbuşit de emoţie. Este pentru a patra oară de când, sub diferite forme, îmi tot vorbeşti despre dragostea dumitale şi despre speranţele dumitale. Nădăjduiesc că eşti sincer.

— Sincer! da! sunt. Îţi jur!

— Lasă-mă să termin, continuă tânăra femeie. Nu-ţi pun la îndoială bunele intenţii, dar astăzi este tot pentru a patra oară când îţi dau acelaşi răspuns: vreau să rămân văduvă. N-am să mă mai mărit niciodată. L-am iubit prea mult pe Pierre ca să mai pot îndrăgi pe altul. Inima mea îi aparţinea; murind, a luat-o cu el.

Maistrul făcu un gest de disperare. Două lacrimi mari i se prelinseră pe obraji.

— Şi, totuşi, îngăimă el cu glas sugrumat, te iubesc. Vai, doamnă Fortier, de ce mă faci să sufăr?

Aceste lacrimi de bărbat îi produseră Jeannei o impresie neplăcută.

— Te îndurerez spunându-ţi adevărul, reluă ea pe un ton mai blând. Dar conştiinţa mă îndeamnă la sinceritate! Ia-ţi gândul de la mine.

— Crezi că aş putea? exclamă maistrul.

— Când vrei, poţi. Începând de astăzi, te rog, te conjur, în numele copiilor, nu îmi mai repeta lucruri pe care nu mai vreau să le aud.

— Care va să zică, îmi tai orice speranţă.

---

[1] Cititorul va trebui să ţină seama că toate acestea se petrec în anul 1861. (n. ed.)

— Trebuie.

— Jeanne, exclamă Jacques cu o înverşunare sălbatică şi apucându-i brusc mâna, poate că mă dispreţuieşti că sunt un simplu muncitor, fără altă avere decât salariul lunar. Dar dacă aş ajunge bogat, foarte bogat? Atunci m-ai vrea?

— Nu-mi vorbi aşa, îngăimă femeia. Mă înspăimânţi.

— Ai refuza bogăţia pentru dumneata, pentru copiii dumitale?

— Taci odată!

— Ei bine, n-am să tac. Nu înţelegi şi n-ai înţeles niciodată cât de mult te iubesc. De cinci ani! De când te-am zărit, din prima zi, şi clipă de clipă pasiunea mea n-a încetat să crească. Cât a trăit Pierre, n-am scos o vorbă. Mă considera prietenul lui; soţia lui era sfântă pentru mine. Acum a murit şi eşti liberă. Soarta dumitale este să fii a mea, mai devreme ori mai târziu. Nu te pune de-a curmezişul şi te voi face cea mai fericită dintre femei.

Şi ridicându-i mâna, pe care n-o slăbea din strânsoare, o sărută cu un fel de înverşunare. Jeanne se desprinse. În timpul acestei discuţii, micuţul Georges, sătul de joaca de pe şosea, le dădu de înţeles că popasul se cam prelungise.

— Mamă, strigă el, vreau să mergem. Haide cu noi, nene Jacques.

Şi-i luă mâna maistrului. Acesta şi Jeanne îşi continuară drumul. Jacques mergea încruntat.

— Dă-mi mie bidonul, zise el brusc, îl duc eu...

— Nu, mulţumesc, aproape că am şi ajuns, şi nici nu-i prea greu, patru litri de petrol...

Maistrul nu-şi putu stăpâni o reacţie de uimire.

— Cum? Foloseşti petrol pentru iluminat?

— Da, este mai ieftin şi ştii şi dumneata că la mine în gheretă lampa trebuie să ardă toată noaptea.

— Bine, ştiu, dar e periculos, iar domnului Labroue nu i-ar place acest soi de economie. A dat ordin ca nicio picătură de ulei mineral să nu fie introdusă în uzină.

— Nu ştiam, răspunse Jeanne cu o mirare amestecată cu nelinişte.

— Ei bine, ai grijă să nu afle patronul. S-ar supăra.

— Începând de mâine, am să folosesc numai ulei..

Ajunseră în dreptul uzinei. Poarta era închisă. Jeanne vru să bată.

— Un ultim cuvânt, zise Jacques.

— Care?

— Nu-mi fixa nicio dată precisă, dar îngăduie-mi să sper. Îmi îngădui, nu-i aşa?

— Nu.

— Cum, nici măcar speranţa! exclamă maistrul.

Tânăra femeie se înspăimântă de brusca schimbare la faţă a interlocutorului. Grăbi pasul. Jacques îi tăie calea.

— Nu mă face să turbez! murmură el cu dinţii încleştaţi.

Înfricoşată, şi ca să scape de el, Jeanne îi răspunse:

— Bine, o să vedem mai târziu.

Chipul bărbatului se lumină.

— Ah! exclamă el uşurat, iată un cuvânt bun! Aveam mare nevoie de o vorbă ca asta. Îţi mulţumesc!

Jeanne bătu. Poarta se deschise. Văduva trecu pragul împreună cu băieţelul. Jacques îi urmă şi închise poarta. O femeie ieşi din gheretă şi zise:

— Acum, că v-aţi întors, mă duc la atelier.

— Du-te Victoire, şi-ţi mulţumesc pentru bunăvoinţă.

Jeanne deschise uşa unei cămăruţe alăturate şi aşeză bidonul pe una din policioare.

— De aici puştiul n-o să-l mai poată răsturna când se joacă.

— Fii atentă la foc! interveni Jacques. Construcţia nu e prea solidă. Pereţii sunt din scânduri subţiri. E de-ajuns o scânteie şi gata vâlvătaia!

— Nu-ţi face griji, domnule Garaud, repetă Jeanne. Jacques îi întinse mâna şi, cum ea părea că ezită să i-o prindă, el îngaimă:

— Eşti supărată pe mine?

— Nu, deloc; dar te rog...

— Bine! N-am să mai scot o vorbă despre ce nu vrei să auzi, dar nu uita că mi-ai dat o speranţă. Speranţa mă va întări! Într-o bună zi am să vin şi-o să-ţi spun: Nu-ţi ofer numai dragostea, ci şi averea... pentru dumneata şi pentru copiii dumitale... În ziua aceea, vei accepta să te numeşti doamna Garaud?

— Pentru copiii mei... poate, îngăimă Jeanne emoţionată.

— Nu-ţi cer nimic mai mult, mi-e de-ajuns; haide, dă-mi mâna.

Jacques îi strânse mâna şi se îndepărtă.

II

GARAUD ERA UN BĂRBAT DE vreo treizeci de ani; „un flăcău chipeş” cum se spune în popor voinic şi bine legat. Privirea sa exprima inteligenţă dar nu şi sinceritate. Buza inferioară, cărnoasă, lasă să se întrevadă un temperament senzual şi pasiuni violente.

Era un muncitor mecanic de primă mână şi, în plus, extrem de punctual şi foarte conştiincios în tot ce făcea. Domnul Labroue dorea să-l facă omul sau de încredere. De şase ani lucra ca angajat al uzinii în funcţia de maistru.

Jacques îşi cunoştea înclinaţiile, aptitudinile, şi, deseori, în dorinţa de a le dezvolta şi mai mult, îşi consacra o parte din noapte studiind cărţi de specialitate. Vise măreţe îi înfierbântau creierul.

Avea un temperament de om petrecăreţ. Fiind o natură avidă de satisfacţii materiale, voia să ajungă bogat „cu orice preţ”.

Subliniem intenţionat aceste trei cuvinte. Când i-a spus Jeannei că o iubeşte, că vrea s-o ia de soţie, nu minţea; simţea într-adevăr faţă de văduva lui Pierre Fortier o pasiune sinceră şi puternică. Ultimele vorbe ale Jeannei îl făcuseră fericit.

— Începe să se îmblânzească, murmură el. În loc să-mi spună „nu”, ca până acum, mi-a răspuns „poate!” M-am prostit oare, de-o iubesc atâta! E pentru prima dată când mi se întâmplă aşa ceva. Femeia asta mi-a luat minţile! Trebuie să fie a mea. Nu pot trăi fără ea. Dar simt că pentru a o câştiga trebuie să fiu bogat. N-am izbutit s-o

înduplec decât în clipa când i-am pomenit despre asigurarea viitorului copiilor. Cum să fac să mă îmbogăţesc mai repede? Doamne, dac-aş avea în cap o invenţie bună, iar în buzunar câteva mii de franci ca s-o realizez, totul ar fi ca şi făcut!

Monologând astfel, Jacques se îndrepta spre cabinetul patronului uzinei – încăpere situată într-un pavilion învecinat cu birourile serviciilor de contabilitate şi de casierie având acces spre atelierele de modele. Pavilionul însuşi era alipit de atelierele de fabricaţie.

Patronul era extrem de sever faţa de tot ce privea bunul mers al fabricii. În uzină nimeni nu-i discuta hotărârile; toţi trebuiau să-l asculte orbeşte; cine nu era de acord, n-avea decât să plece. Locuia în incinta fabricii, la primul etaj al clădirii. Uşa cabinetului său de lucru se deschidea chiar în faţa ghişeului de la casierie, iar între ele era un coridor îngust, în fundul căruia se afla o scară ducând spre camerele de locuit.

Jacques ciocăni uşor în uşă. Auzind zgomotul, casierul deschise ghişeul.

— Degeaba baţi, zise el, patronu-i plecat.

— Fii bun, domnule Ricoux, şi anunţă-l că m-am întors.

— Bine, Jacques. S-a făcut.

Maistrul trecu în ateliere, inspectă lucrul şi dădu diferite dispoziţii. Când ajunse în sala ajustorilor se apropie de un muncitor în vârsă de cincizeci şi unu de ani.

— Vincent, zise el, m-am întâlnit cu fiul dumitale şi...

— V-a spus cumva că nevastă-mea se simte mai rău? îl întrerupse acesta alb ca varul.

— Nu, dar te roagă să nu întârzii, când ieşi din atelier...

— Domnule Jacques, reluă muncitorul tremurând din tot trupul, dacă băiatul v-a oprit, dacă mi-a transmis să vin repede, eu care nu întârzii niciodată, înseamnă că maică-sii îi e foarte rău... Domnule Jacques, daţi-mi voie să mă reped până acasă, asta m-ar linişti.

— Dragă Vincent, ştii că nu pot să-mi iau asemenea răspundere. Cunoşti regulamentul. După ce ai intrat în

uzină, nu mai poţi ieşi decât la sunetul clopoţelului.

— O dată nu înseamnă mereu şi dacă l-aţi ruga pe patron...

— Domnul Labroue nu-i în birou.

— Doamne, ce ghinion! zise omul cu un aer deznădăjduit.

Jacques ieşi din sala ajustorilor. După plecarea acestuia, muncitorul îşi lepădă iute şorţul şi, pitindu-se pe după mesele de lucru, dispăru din atelier fără ca nimeni să-l zărească. Străbătu curtea largă, strecurându-se pe lângă ziduri şi, ajungând în dreptul porţii, bătu de două ori în geamul gheretei.

— Doamnă Fortier, dă-mi şi mie drumul.

— Ai bilet de voie? îl întrebă Jeanne.

— Nu, dar maistrul s-a întors adineauri, şi mi-a spus că fiu-meu i-a pomenit ceva cu privire le nevastă-mea care-i bolnavă. Mi-e teamă să nu-i fie şi mai rău. Ca să mă liniştesc, aş da o fugă până acasă...

— Dar, domnule Vincent, nu te pot lăsa fără bilet de voie. Ştii că regulamentul nu îngăduie.

— Ei, mult îmi pasă mie de regulament! răspunse muncitorul aproape mâniat. Vreau să mă duc să-mi văd nevasta... şi-am să mă duc.

— Te rog, domnule Vincent, nu mai stărui! Dacă află patronul că te-am lăsat să ieşi, mă pedepseşte.

— Patronul nu-i aici, răspunse ajustorul.

— Cere învoire de la maistru.

— I-am cerut. N-a vrut să-mi dea. Aşa că mă învoiesc singur şi cu atât mai rău pentru el. Dau fuga până acasă, iar dacă totul e bine mă întorc în pas alergător. Hai, doamnă Fortier, dovedeşte că ai inimă bună. Deschide-mi poarta. N-am să spun nimănui că am ieşit şi, la întoarcere, îmi reiau lucrul. Nici măcar n-o să se observe că am lipsit. Dacă se află că am plecat, spun că nu eraţi la gheretă, că am intrat şi am tras singur cordonul. Trece timpul, doamnă Fortier. Ajută-mă să-mi văd nevasta...

— Îmi periclitez slujba, răspunse ea, dar nu mă lasă

inima să te refuz. Şi trase cordonul.

— Mulţumesc! Mulţumesc! strigă muncitorul în timp ce alerga. Poate c-am fost nedreaptă, murmură femeia, dar regulamentul este extrem de sever. Bietul Vincent! Avea lacrimi în ochi!

După ce dădu o raită prin celelalte ateliere, Jacques Garaud se înapoie în sala ajustorilor, unde voia să supravegheze finisarea pieselor unui motor cu aer comprimat ce urma să fie livrat a doua zi. Se apropie de muncitorul însărcinat cu montarea.

— Merge? întrebă el.

— Da, domnule Garaud, aştept doar „colierul” pe care-l termină Vincent. După aceea nu-mi mai trebuie decât cel mult o jumătate de ceas şi totul e gata.

Jacques se îndreptă spre menghina lui Vincent. Locul acestuia era gol. Pe menghină, lângă „colier”, se vedea şorţul de lucru. Maistrul încrunta din sprâncene.

— Unde e Vincent? întrebă el pe un muncitor de alături.

— Nu ştiu, domnule Jacques, răspunse omul. După ce aţi plecat dumneavoastră, şi-a luat şapca şi a şters-o.

Jacques schiţa un gest de mânie. Se apropie de alt banc:

— François, lasă-ţi lucrul şi termină repede „colierul” ăsta. Trebuie să fie gata într-o oră.

Maistrul ieşi din atelier şi se îndreptă spre ghereta Jeannei. Tânăra femeie îl văzu pe fereastră traversând curtea.

— Şi-o fi dat seama de absenţa lui Vincent, îşi spuse ea; o să-mi facă observaţie, cu siguranţă.

Şi Jeanne, puţin neliniştită, simţi o oarecare părere de rău că se lăsase înduioşată. Jacques intră în cabină.

— Doamnă Fortier, zise el aspru, ai îngăduit unui muncitor să iasă din uzină?

— Eu? domnule Jacques... îngăimă văduva.

— Degeaba tăgăduieşti, o întrerupse maistrul. Vincent mi-a cerut voie să se ducă până acasă. L-am refuzat, aşa cum trebuia; a venit la dumneata şi te-ai dovedit mai

slabă decât mine...

— Ei da, aşa e, bietul om plângea; m-a implorat... Am cedat...

— Ştii că facând astfel ai încălcat regulamentul? Şi vrei să mai ştii ce-o să păţească el din pricina slăbiciunii dumitale?... Ei bine, din clipa asta nu mai face parte din personalul uzinei, iar când s-o întoarce, îţi interzic să-i deschizi. Vincent a întrerupt lucrul la o piesă ce trebuia terminată de urgenţă. Iar responsabilul sunt eu. Pe mine mă trage la răspundere patronul de ce se petrece în ateliere. Îl voi înştiinţa.

— Dar, exclamă tânăra femeie înspăimântată, atunci totul va cădea asupra mea!...

— Datoria mea este să spun adevărul.

— Nu, domnule Jacques, nu poţi fi chiar atât de aspru cu bietul Vincent. Dacă mă rog de dumneata, n-o fac pentru mine, ci pentru el. Crezând-o pe nevastă-sa grav bolnavă, în pericol de moarte, şi-a pierdut capul; o să se întoarcă, patronul lipseşte şi doar dumneata ştii de abaterea lui de la regulament. Vincent e om cinstit. Dacă-şi pierde slujba, îl mănâncă sărăcia. N-ai să-i spui nimic domnului Labroue, nu-i aşa? Eşti un om bun, îţi va fi milă de el...

— Nene, zise dintr-o dată micuţul Georges, prinzându-se de fusta Jeannei, n-o necăji pe mămica...

Maistrul simţi că i se rupe inima. O emoţie adâncă i se citea pe chip.

— N-aş vrea să-mi reproşezi vreodată că nu ţi-am ascultat rugămintea! rosti el, în sfârşit. Din dragoste pentru dumneata, iată, îl iert.

Un clinchet de clopoţel răsună în încăpere.

— Trebuie să fie el, exclamă Jeanne. Trase cordonul şi înainta până în prag urmată de Jacques. Noul venit nu era însă Vincent, ci proprietarul uzinei, domnul Jules Labroue. Acesta i se adresă direct maistrului.

— Jacques, dumneata i-ai îngăduit lui Vincent să părăsească atelierele?

A nu răspunde la o întrebare atât de răspicat formulată era imposibil.

— Nu, domnule.

— Cum adică, a plecat fără să te anunţe?

— Da, domnule, şi tocmai venisem s-o întreb pe doamna Fortier dacă l-a văzut ieşind.

Domnul Labroue îşi îndreptă ochii spre Jeanne.

— L-am văzut ieşind, într-adevăr... murmură tânăra femeie.

— Vrei să spui ca dumneata i-ai deschis?

Jeanne dădu din cap în semn afirmativ.

— Şi totuşi cunoşti regulamentul, reluă patronul. Ce motive a invocat?

Jacques se grăbi să răspundă:

— A crezut că starea nevestei sale, care este bolnavă, se înrăutăţea şi a vrut s-o vadă...

— De acord... Cel puţin putea să aştepte până mă întorceam şi i-aş fi aprobat cu siguranţă o învoire pentru nişte motive atât de întemeiate. Vreau însă ca ordinele să-mi fie respectate.

Apoi, adresându-se paznicei, adăugă:

— Când s-o întoarce, nu-i mai da drumul în uzină şi spune-i să vină mâine pentru formele de lichidare. Regret că aceasta măsură aspră cade tocmai asupra lui, căci este un muncitor de nădejde, dar ne trebuia un exemplu. Vino, Garaud...

Şi domnul Labroue înaintă spre cabinetul său, urmat de maistru.



INGINERUL JULES LABROUE ERA un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani. Bunătatea era trăsătura esenţială a caracterului său, fapt ce nu-l împiedica să fie cumplit de drastic când era vorba de disciplină. Elev al şcolii politehnice, îşi conducea uzina după principii de fier.

Neposedínd decât o foarte modestă avere, se căsătorise la treizeci şi doi de ani cu o femeie destul de bogată, izbutind astfel să pună în aplicare proiectele ce-l obsedau încă din prima tinereţe. Avea mii de invenţii în creierul său veşnic agitat. Mulţumită dotei nevestei trecuse din domeniul teoriei la cel al practicii. Reuşise să-şi construiască uzina de la Alfortville pe care o şi conducea. N-avea încă bani puşi deoparte, dar uzina se extindea pe zi ce trecea şi fondurile de rulment aveau să se dubleze şi chiar mai mult, căci inventatorul lucra fără răgaz.

Cu cinci ani în urmă, Jules Labroue îşi pierduse soţia, la naşterea unui copil. Moartea prematură a acesteia îi zdruncinase viaţa. Devenise ursuz. Doar lângă băieţelul său, Lucien, îşi mai regăsea câte ceva din blândeţea de altădată.

Pe Lucien îl creştea sora tatălui său, văduvă retrasă într-un sat din Blaisois. În fiece lună, Jules Labroue părăsea uzina pentru patruzeci şi opt de ore ca să-şi îmbrăţişeze fiul, pe care îl adora. Dacă râvnea să ajungă foarte bogat, era numai pentru copil.

Cei doi ajunseră în pavilionul cu birourile şi casieria.

Domnul Labroue se opri în faţa ghişeului, scoase din buzunar un portofel, luă câteva hârtii, le puse pe tăblia de aramă şi-i spuse casierului:

— Domnule Ricoux, iată două poliţe de la uzina Baumann; le completezi şi le anexezi borderoului pe care aş vrea să mi-l aduci imediat pentru ca mâine să poată fi trimis la bancă.

Inginerul deschise uşa cabinetului, intră şi-i făcu semn lui Jacques să-l urmeze. Se aşeză la masă.

— Ai fost la domnul Montreux să vezi maşina instalată de noi acum cincisprezece zile?

— Da, domnule. Este nevoie de o zi de muncă pentru câteva mici remedieri. Trebuie să trimitem un ajustor calificat... mă gândeam la Vincent, dar...

— Dar, i-o tăie domnul Labroue, Vincent nu mai face parte din uzina noastră. Ştii că nu-mi iau niciodată vorba înapoi. Te rog să-l cerţi zdravăn pe şeful lui de echipă. Să-şi supravegneze mai atent oamenii. Dumneata nu poţi fi peste tot în acelaşi timp, însă e cazul să devii destul de temut ca să nu-şi mai închipuie că-şi pot face de cap când nu eşti lângă ei. Am încredere în dumneata, şi te împuternicesc cu toată autoritatea mea. Ţine minte ce-ţi spun! Îţi lipseşte severitatea. Observ lucruri care mă enervează. Ştii că o muncitoare şi-a părăsit lucrul pentru a sta la gheretă pe timpul cât doamna Fortier plecase?

— Ştiu, dar e vorba de o muncitoare care-şi făcuse norma.

— Nu mă interesează! nu-i un exemplu bun să-ţi părăseşti atelierul, iar doamna Fortier trebuie să mai ştie că n-are voie să plece din uzină în timpul orelor de serviciu. N-am procedat bine, dându-i postul de paznic. Nu m-am gândit că o femeie tânără nu-i potrivită pentru aşa ceva. Pentru o supraveghere continuă, zi şi noapte, este nevoie de un bărbat. Jeanne Fortier nu mai poate rămâne la poartă.

Auzind ce spune, Jacques tresări.

În aceeaşi clipă, casierul intră în cabinet:

— V-am adus borderoul pentru bancă.

Domnul Labroue îşi aruncă ochii şi evaluă totalul borderoului.

— O sută douăzeci şi şapte de mii de franci, zise el.

— Da, domnule.

Jacques Garaud asculta. Inginerul trecu girul pe dosul poliţelor, semnă borderoul şi continuă.

— Trimite-le mâine la bancă; poimâine putem încasa.

— Aşa voi face.

— Ai scadenţele pentru data de 10? Care-i diferenţa între sumele plătite şi cele ce trebuie încasate?

— Şaizeci şi trei de mii de franci la activul dumneavoastră.

— Foarte bine.

Ricoux se retrase lăsându-l pe Jacques tot în picioare, cu şapca în mână. Domnul Labroue se ridică de la birou, se opri lângă masa mare de lucru încărcată cu planuri şi schiţe şi spuse:

— Sau mă înşel cumplit, Jacques Garaud, sau am descoperit ceva colosal... o avere!...

— O avere! repetă Jacques Garaud, în vreme ce flacăra lăcomiei îi sticli în ochi.

— Da, răspunse inginerul. În orice caz, o nouă aplicare; perfectarea unui sistem elveţian pe care bănuiesc că-l cunoşti. Simt nevoia să discut cu dumneata, Jacques, dumneata îmi inspiri cea mai mare încredere şi cea mai mare stimă. Pe lângă faptul că-ţi cunoşti temeinic meseria, eşti şi studios şi bun sfătuitor. Am nevoie de dumneata ca să finalizez o ultimă invenţie. Parcă mi-ai spus că înainte de a te angaja la mine ai lucrat într-o fabrică din Elveţia, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Te-ai ocupat cu siguranţă şi de maşinile de ghioşat proiectate pentru America?...

— Da... Dar daţi-mi voie să vă avertizez că maşina de ghioşat şi-a spus ultimul cuvânt.

— Dacă te referi la cea de ghioşat suprafeţe plane, da,

ai dreptate.

— Doar ştiţi prea bine că ghioşarea suprafeţelor curbe nu e posibilă.

— Crezi?

— Cred, cu atât mai mult, cu cât am studiat în mod special acest sistem.

— Este greu într-adevăr, dar nu şi imposibil... Află că maşina asta de rotunjit am inventat-o eu.

Maistrul făcu ochi mari, schiţând un gest de uimire.

— Dacă nu cumva vă înşelaţi domnule, zise el mai apoi, înseamnă că veţi câştiga milioane. Toţi se vor bate pentru o asemenea maşina de negăsit.

— Ei bine, iată că eu am găsit-o, dar îţi repet, am nevoie să mă sfătuiesc cu dumneata asupra câtorva aplicaţii ale sistemului meu. Cred, ca şi dumneata, că în caz de reuşită totală voi realiza pentru fiul meu o avere. Dacă lucrez cu atâta înverşunare, o fac mai ales gândindu-mă la el, la viitorul lui; dar nu vreau să fiu considerat un om egoist; îţi voi arăta planurile. Le studiem împreună şi, dacă nu mai găseşti nimic de completat sau de modificat, te şi apuci de construcţie, având grijă să păstrăm secretă descoperirea; e de-ajuns o simplă indiscreţie ca să ne fie furată.

— Vai, domnule, puteţi conta pe mine, o ştiţi prea bine.

— Ştiu, şi tocmai de aceea, cu începere de azi, te poţi considera colaboratorul meu asociat... Din beneficiile noii maşini de ghioşat, după ce o punem în funcţiune, dumitale îţi vor reveni cincisprezece la sută.

Flacăra lăcomiei sticli din nou în ochii maistrului.

— Cincisprezece la sută?

— Da, şi când vom realiza un beneficiu de trei sute de mii neto, îţi voi da douăzeci la sută. De altfel, vom semna un mic contract. Vino să-mi vezi planurile.

Domnul Labroue deschise casa de bani. Luă dinăuntru o casetă, o aşeză pe masa din mijloc şi, după ce o descuie cu ajutorul unei cheiţe microscopice agăţata de lănţişorul ceasului de buzunar, scoase câteva coli de hârtie şi le

desfăşură pe covorul verde de pe podea.

Inginerul îi dădu apoi câteva explicaţii în termeni tehnici, de prisos să-i mai amintim.

— E colosal, domnule! exclamă Jacques Garaud, când inginerul isprăvi. Asta-i realizarea imposibilului.

— Aşadar, crezi că reuşita este posibilă?

— O consider chiar sigură.

— Ei bine, partea mea de colaborare este gata. A dumitale începe abia acum. Apucă-te de treabă.

— Mă voi apuca după ce studiez cu mintea limpede toate detaliile ca să pot da la construit modelele de forjat sau de turnat.

— Atunci, vino zilnic în cabinetul meu şi cercetează planurile. N-am curajul să le las să iasă din cabinet. Paza bună trece primejdia rea.

— Voi veni, zise maistrul, şi voi schiţa desenele pentru modele sub ochii dumneavoastră, iar dacă mi s-or părea necesare unele mici modificări, vi le voi semnala.

— De acord, lucrăm împreună.

— Domnule director, va mulţumesc din suflet şi vă voi fi veşnic recunoscător.

— Te cred. Acum că ai ajuns, ca să zic aşa, asociatul meu, trebuie să-ţi dublezi activitatea, zelul, şi vreau să te porţi mai sever în ateliere.

— Să-i mai fac formele de lichidare lui Vincent?

— Da, ţin să dau un exemplu. Eşti bun ca la ieşire să-i spui băiatului de la birou s-o trimită pe doamna Fortier?

— Da, domnule.

Băiatul de birou nu venise încă şi maistrul se duse personal la ghereta Jeannei.

— Doamnă Fortier, zise el, te cheamă patronul.

Tânăra femeie începu să tremure.

— Ţi-a vorbit despre mine, nu-i aşa? îngăimă ea.

— Da. Vrea să te muştruluiască straşnic. Îl ştii, are inimă bună, dar uneori este cam brutal. Ascultă-l şi taci din gură. Orice s-ar întâmpla, gândeşte-te că ai în mine un prieten devotat.

— Fie ce-o fi! răspunse văduva. Am conştiinţa împăcată. Dar cine-mi ţine locul?

— Încuie poarta. Doar n-o să lipseşi mult. Eu mă duc la ateliere.

Jacques părea preocupat. Străbătu atelierele şi intră într-o încăpere în care lucra numai el. Se prăbuşi pe un scaun.

Aşa-i, murmură el, patronul a spus bine. E o avere! Ceea ce căutam, am găsit! Dacă invenţia ar fi a mea, n-aş câştiga doar o sută, două, trei sute de mii de franci, ci milioane! Da, da, milioane! Însă mi-ar trebui bani pentru închirierea atelierelor, pentru punerea în construcţie... Iar eu n-am un sfanţ! Şi totuşi ispita e mare! Cinşpe la suta... douăzeci la sută... ce valorează asta când aş putea avea totul? Aş fi bogat, iar Jeanne nu m-ar mai respinge. Patronul e pornit împotriva ei. Aş vrea s-o certe, s-o alunge! S-ar trezi în stradă, fără nicio resursă, ea şi cei doi copii. Atunci, într-adevăr, ar veni la mine!...

Jeanne Fortier, pradă unei nelinişti uşor de înţeles, trecu pragul pavilionului unde se afla cabinetului domnului Labroue. Bătu cu mâna tremurândă:

— Intră, se auzi domnul Labroue.

Tânăra femeie deschise uşa şi cu un glas sugrumat îngână:

— M-aţi chemat, domnule?

— Da, răspunse inginerul pe un ton aspru. Vreau să ştiu de ce ai lipsit din uzină azi după-amiază, rugând o muncitoare să-ţi ţină locul, ceea ce este cu totul contrar regulamentului.

— Domnule, răspunse Jeanne, am crezut că pot părăsi ghereta, era în interesul uzinei. M-am dus să cumpăr combustibil pentru felinarele de noapte.

— Fie!’Dar de ce n-ai aşteptat închiderea atelierelor ca să faci această târguială? În plus, slăbiciunea faţă de Vincent îmi dovedeşte că nu se poate conta pe dumneata. Înca o dovadă că m-am înşelat, făcându-te păzitoarea uzinei.

Jeanne avea ochii în lacrimi.

— Nu eu am cerut slujba asta, domnule, zise ea cu demnitate, dumneavoastră aţi considerat că trebuie să mi-o oferiţi, ca să-mi pot duce zilele după moartea bietului meu bărbat, la dumneavoastră în serviciu. Am primit-o, binecuvântându-vă, căci nu-mi rămânea decât mizeria. Iar acum, îmi aduceţi învinuiri pe care sunt convinsă că nu le merit.

— Cum adică? vrei să spui că nu te-ai abătut de la regulament?

— Am rugat o lucrătoare care-şi făcuse norma. Timpul pierdut de această femeie îi aparţinea.

— De ce schimbi vorba? răspunse inginerul enervat că i se ţine piept. Dumitale şi nu altuia i-a fost încredinţată paza uzinei. Dar să lăsăm asta! Ai dat drumul unui muncitor fără bilet de voie.

— Aşa e, domnule, m-am lăsat înduioşată de rugăminţile lui Vincent, am cedat, am încălcat regulamentul, dar ştiţi şi dumneavoastră de ce; oricare în locul meu ar fi procedat la fel, doar dacă ar avea inimă de piatră...

— Nu suntem făcuţi să ne înţelegem, doamnă Fortier, spuse inginerul după un timp, şi-mi pare rau. Totuşi merită să te ascult.

În acest moment, casierul Ricoux intră în cabinet şi puse în faţa directorului câteva acte de contabilitate. După verificare, casierul îşi reluă actele. Când să iasă, dădu cu ochii de văduvă şi zise:

— Deoarece doamna Fortier este aici, vă rog, fiţi bun şi spuneţi-i că n-are voie cu niciun preţ să introducă petrol în uzina pentru uzul său personal.

Domnul Labroue sări ca ars:

— Petrol! strigă el, petrol aici!

— Da, domnule, răspunse casierul, doamna Fortier foloseşte o lampă cu ulei mineral. Am simţit ieri lângă cabina dânsei un miros de petrol vărsat.

— Vrei să spui că nu ştiai. Că lucrul acesta constituie o

gravă abatere de la regulament? întrebă inginerul.

— Nu ştiam, domnule.

— Cu neputinţă!

— Eu nu mint niciodată. Şi apoi la ce mi-ar folosi minciuna? Îmi dau seama că nu mai am nicio scăpare.

— Şi chiar aşa e, răspunse patronul. La sfârşitul lunii vei părăsi uzina...

— Vasăzică, îngăimă Jeanne izbucnind în plâns, mă alungaţi... Bărbatu-meu a pierit în fabrica dumneavoastră, ucis în timp ce lucra, la postul său, ca un soldat. Ce vă pasă dumneavoastră! Mă daţi afara! Ce-o să ajung eu, ce-o să se întâmple cu micuţii mei? Nici de asta nu vă pasă! Ah! ţineţi minte, domnule, fiţi atent, faptul acesta o să vă poarte nenoroc!...

Domnul Labroue se uita fix la Jeanne.

— Ce vrei să spui? întrebă el.

— Nefericito! strigă casierul. Ameninţi?!

— Nu, răspunse Jeanne, hohotind, nu ameninţ pe nimeni, accept nenorocirile care mă lovesc, una după altă, şi păstrez durerea doar pentru mine. Sunt vinovată; îmi voi ispăşi pedeapsa. Voi părăsi uzina în opt zile. Fiţi bun şi găsiţi pe cineva care să mă înlocuiască:

În ciuda asprimii sale, domnul Labroue se simţi înduioşat.

— Te înşeli nespus, draga mea, i se adresă el cu blândeţe, nu te concediez... Îmi dau seama că am greşit punând o femeie într-un post unde este neapărată nevoie de un bărbat... şi ar trebui să pricepi şi dumneata...

— Trebuia să vă gândiţi mai dinainte, domnule.

— Ai dreptate, dar dorinţa sinceră de a te ajuta mi-a întunecat mintea. Rămâi până la sfârşitul lunii. După aceea îţi voi găsi un loc mai potrivit cu firea şi înclinaţiile dumitale.

— Nu... nu... în opt zile plec. Şi aşa uzina era ca un iad pentru mine. Călcam parcă numai în sânge, înconjurată de amintirile mele negre. Este o fabrică blestemată, clădirea aceasta unde bietul bărbatu-meu şi-a găsit

moartea şi unde n-am avut parte decât de necazuri.

Şi ieşi din cabinet.

— Biata de ea! rosti inginerul. I-am redeschis toate rănile. Cu siguranţă, n-a făcut-o din rea intenţie, dar totul merge anapoda. Nu ştiu unde mi-a fost capul, când i-am încredinţat postul acesta.

— Aţi acţionat după sufletul dumneavoastră bun, răspunse casierul pe un ton mieros.

— Am să-i găsesc o slujbă la soră-mea. Da, da, şi o să-i convină, sunt sigur.

— Vai, domnule, reluă casierul, fiţi atent, prea vă luaţi întotdeauna după primul impuls. Femeia aceasta v-a ameninţat.

— Crezi că era o ameninţare?

— Cu siguranţă. Această Jeanne Fortier mă face să cred că-şi împarte ura între dumneavoastră şi uzină. Feriţi-vă, domnule...

— Ei, hai, Ricoux, exagerezi şi dumneata! Vezi prea în negru! Biata femeie este văduvă şi mamă de familie! Sunt dator să fac ceva pentru ea. Dacă n-am s-o pot plasa la soră-mea, îi voi da o sumă destul de mare ca să se poată descurca până-şi găseşte ceva de lucru.

Apoi schimbând vorba, adăugă:

— Ai făcut calculele?

— Da, domnule, iată-le, răspunse Ricoux. Şi îi întinse o coală de hârtie pe care erau trecute nişte cifre.

— Şapte mii o sută douăzeci şi trei de franci şi treizeci de centime...

— Da, domnule, mă duc să-i aduc.

— Ce ciudată manie mai ai, dragă Ricoux! Am ajuns casierul casierului meu! De ce nu păstrezi banii în seiful dumitale?

— Am mai avut onoarea să vă spun, domnule, responsabilitatea mă înspăimântă. Nedormind la uzină, nu vreau să răspund de nimic.

— Bine, atunci adu-mi-i.

Ricoux plecă, aduse suma de şapte mii o sută douăzeci

şi trei de franci şi treizeci de centime şi o înmână domnului Labroue care o încuie în casa sa de bani particulară, aşa cum făcea în fiece seară. Se auzi clinchetul clopoţelului, anunţând închiderea atelierelor. Casierul spuse bună seara şi se retrase. Băiatul de birou intră, întrebând dacă mai este nevoie de el.

— Poţi pleca, David. Astă seară n-am nimic pentru dumneata. Băiatul se retrase, îşi luă pălăria din coridor şi străbătu curtea îndreptându-se spre poartă.

Plecarea muncitorilor era pe sfârşite. David se opri în pragul gheretei.

— Ce-i cu tine Georges, strigă el, astă-seară nu vii să-i spui bună seara bunului tău prieten?

Băieţelul înaintă.

— Dar ce-ai păţit, reluă tânărul, ai ochii roşii. Plângi?

— Mămica e necăjită.

— Necăjită?

David îşi vârî capul pe uşă şi întrebă:

— Ce s-a întâmplat, doamnă Fortier?

Jeanne plângea cu sughiţuri.

— Vai, dragă David, îngână ea încercând să-şi înăbuşe plânsul, sunt tare nenorocită... Mă dă afară...

— Vă dă afară? Pe dumneavoastră! exclamă el uluit. Nu se poate. Şi de ce?... Ce vină vi se aduce?

Jeanne înfăţişă pe scurt motivele nemulţumirii inginerului.

— Aşa da, relua David după ce o ascultase, acum nu mă mai miră nimic. Dar o să-i treacă. Ştiţi cum e dânsul, ia foc din te miri ce, în fond e bun ca pâinea caldă. Nu vă poate alunga, pe dumneavoastră, văduva lui Pierre Fortier.

— Ba, am să plec. În opt zile părăsesc uzina! Însă i-am spus, treaba asta n-o să-i aducă noroc!

— Toate astea-s vorbe, doamnă Fortier. Lucrurile se vor aranja, o să vedeţi, şi o să rămâneţi la noi... La revedere, bună seara, puştiulică.

David întinse braţele spre Georges, îl sărută pe

amândoi obrajii şi ieşi. Jeanne aştepta să i se aducă condica de prezenţă ca să poată închide poarta. După vreo zece minute apăru şi Jacques Garaud.

— Poftim condica, zise el. Ce mai e nou?

Micuţul Georges îl prinse de mână:

— Suntem foarte necăjiţi, nene Jacques, plecăm din uzină...

Maistrul tresări.

— Pleci din uzină? întrebă el.

Jeanne dădu din cap în sens afirmativ.

— Aşadar, de ce mă temeam n-ai scăpat. Patronul te-a certat... S-a mâniat şi...

— M-au revoltat învinuirile lui, care puteau fi formulate mai blând. În opt zile părăsesc uzina.

— Şi unde-o să te duci? Ce-ai să faci?

— Unde-o să mă duc? Nu ştiu. Ce-am să fac? Voi munci... ca să-mi câştig existenţa, a mea şi a copiilor mei.

— Ei haide, Jeanne, nu trebuie să agravezi, din vina dumitale, o situaţie şi aşa destul de dificilă. Patronul poate reveni asupra unei hotărâri luate la mânie.

— Vreau să plec.

— Iar eu n-am să te mai văd!

— Va fi mai bine. Aminteşte-ţi ce-ţi spuneam mai înainte. Nemaivăzându-mă, ai să mă uiţi.

— Aminteşte-ţi de ce ţi-am răspuns: Dragostea ta e viaţa mea! Haide, Jeanne, nu fi încăpăţânată. Mâine vorbesc cu patronul şi-l rog să te oprească la fabrică.

— Domnule Garaud, îţi interzic să faci una ca asta.

— Dar te aşteaptă sărăcia! Jeanne, cunoşti sentimentele mele pentru dumneata. Îţi repet şi astă-seară ceea ce-ţi spuneam-şi azi-dimineaţă: te iubesc... iubeşte-mă şi dumneata... hai să trăim împreună...

Tânăra femeie îşi înălţă capul, indignată.

— Să trăiesc cu dumneata? Să fiu amanta dumitale!... Dacă-mi faci o asemenea propunere, înseamnă că mă dispreţuieşti cu adevărat!

— Îţi jur că, imediat după terminarea celor zece luni de

doliu, te iau de nevastă.

Apoi continuă cu pasiune:

— Jeanne, draga mea... gândeşte-te bine. Ce-ţi propun eu este viaţa, fericirea pentru fiinţele astea mici pe care le iubeşti şi pe care le voi iubi şi eu din tot sufletul. Dacă mă respingi, atât pe ei cât şi pe dumneata vă aşteaptă sărăcia... sărăcia lucie. Se ştie cât poate aduce munca unei femei. Niciodată n-ai să poţi câştiga atâta cât să asiguri copiilor hrana şi hainele de care au nevoie.

— Vrei să mă ademeneşti. Îmi prezinţi lucrurile în negru ca să mă înspăimânt... ca să mă descurajezi.

— Îţi descriu adevărul aşa cum este. Iar eu, chiar dacă dumneata te opui, te voi salva. Ai să vezi. Vei fi nevasta mea.

— Doamne... Doamne... zise Jeanne ca ieşită din minţi. Taci odată şi pleacă!

— Ca să-ţi dovedesc cât te iubesc, mă supun. Plec. Dar o fac fiindcă vreau să te ajut.

Şi Jacques Garaud plecă, lăsând-o într-o stare de nelinişte cumplită. Tânăra femeie murmura, fără să vrea:

— Are dreptate... foarte mare dreptate. Atât pe mine cât şi pe bieţii mei copii nu ne aşteaptă decât mizeria. Cum aş putea, oricât aş trudi, singură, să plătesc ratele lunare pentru doica Luciei? Cum aş putea să-l cresc pe Georges? Într-adevăr, situaţia e cumplită. Jacques îmi oferă liniştea... tihna... bunăstarea... Da, dar pentru asta ar trebui să trădez jurământul făcut lui Pierre pe patul de moarte. Ar fi groaznic... un act de laşitate!... Nu... Nu...

Jeanne, găsind în propria-i dârzenie puteri supraomeneşti, se ridică, îşi şterse lacrimile, se duse să închidă porţile, aşa cum i se recomandase, apoi dădu o raită prin atelierele goale, cercetă grajdurile unde vizitiul hrănea caii şi se înapoie la gheretă.

Când domnul Labroue ieşi în oraş, îi deschise poarta fără o vorbă şi se întoarse în casă. Georges se juca într-un ungher al încăperii cu căluţul său de mucava şi o cutie cu soldaţi de plumb. Vizitiul plecă şi el. Jeanne rămase

singură în toată fabrica.

IV

DUPĂ MOARTEA SOŢIEI SALE, inginerul renunţase cu totul la viaţa de familie. Mânca cu abonament într-un restaurant. Spre orele unsprezece se întorcea la fabrică şi studia adesea timp de două sau trei ore. Dimineaţa se trezea aproape în zori, mai lucra câte ceva, apoi dădea o primă raită prin ateliere. Vizitiul, ca şi casierul şi maistrul principal, nu dormeau la uzină. Grajdul, care adăpostea trei cai, era izolat de celelalte pavilioane. Aşadar, noaptea, în uzină, nu locuiau decât Jeanne şi inginerul. Acesta le dăduse ordin să nu-l aştepte până se întoarce, cheia de la poarta mică îngăduindu-i să intre fără s-o mai trezească. În afara porţilor mari pentru trăsură şi a celor din dos cu acces spre şosea mai exista şi o a treia ieşire alăturată pavilionului locuit de domnul Labroue. De aici se forma o scurtătură, conducând spre oraşul Alfortville. Inginerul ieşea şi intra adesea pe această portiţă.

A doua zi, uzina îşi reluă activitatea. Trecând pe lângă Jeanne, Jacques Garaud o salută cu un scurt bună ziua. O preocupare imensă i se citea pe chip. Intră direct în ateliere. Vincent încă nu se ivise. Nevastă-sa era grav bolnavă şi nu-şi putea îngădui s-o lase singură.

Îndată ce bătu ora opt, Jacques se instală în cabinetul domnului Labroue cu care începu să studieze proiectul maşinii de ghioşat. Ziua luă sfârşit.

Jeanne îşi făcuse treburile obişnuite, fără să adreseze nimănui o vorbă. Seara, câţiva muncitori aflând de cele petrecute în ajun încercară s-o consoleze pe văduva

tovarăşului lor de muncă. Prefăcându-se nepăsătoare, ea le-o tăie scurt:

— Degeaba! Ce-am hotărât, am hotărât, n-am să mor de foame. Plecând, Jacques îi întinse mâna tăcut. Era şi mai preocupat decât la venire.

Maistrul îşi avea domiciliul destul de departe de uzină. Locuia într-o cămăruţă închiriată. Ca să ajungă până acasă îi trebuiau douăzeci de minute; mânca la un negustor de vinuri unde se adunau, seara, mulţi muncitori din fabrică. În seara aceasta însă, Jacques nu apăru la birt. Când ajunse acasă, era miezul nopţii. Se culcă, dar nu putu să adoarmă.

A doua zi, la uzină, avea ochii scăldaţi într-o lumină sumbră. Se opri în faţa gheretei. Jeanne îi ieşi în întâmpinare:

— Ce-i cu dumneata, domnule Garaud? Îl întrebă ea, uimită de marea schimbare survenită.

— Nimic... nimic... doamnă Fortier, îngână el cu un accent ciudat. Aş fi vrut să-ţi spun... dar nu... mă duc la ateliere.

— Ce schimbat este! gândi văduva.

Jacques Garaud îşi reluă activitatea. Ca şi în ajun, la ora nouă fix intră în biroul domnului Labroue şi continuară studiile referitoare la noua invenţie. La ora unsprezece ieşi să-şi ia dejunul, dar nici la plecare, nici la întoarcere, trecând prin gheretă, nu-i adresă Jeannei niciun cuvânt. După-amiază se înapoie să lucreze iarăşi cu inginerul.

— Jacques, îi spuse acesta, poţi începe desenele pentru mulaj. Eu am de scris o scrisoare urgentă...

Garaud începu lucrul. Mâna îi tremura. Ochii nu mai aveau limpezimea obişnuită. Casierul Ricoux intră în cabinet.

— Am fost la Bancă, zise el...

— Ei? întrebă inginerul, ai făcut încasările?...

— Da, domnule, şi v-am adus borderoul cu suma totală.

— Vino niţel mai târziu, te rog.

Casierul ieşi. Auzind fraza: „v-am adus borderoul cu

suma totală”, Jacques tresări. Apoi se aplecă din nou asupra lucrului. Trecuse un sfert de ceas. Cineva bătu în uşă.

— Intră, strigă inginerul nerăbdător.

Jeanne apăru în prag.

— Domnule, zise ea, aveţi o telegramă...

— Mulţumesc...

Doamna Fortier plecă. Inginerul desfăcu plicul, parcurse dintr-o ocheadă textul şi îngălbeni.

— Lucien este bolnav! exclamă el. În primejdie, poate...

Apoi, adresându-se maistrului, continuă:

— Am primit o telegramă de la soră-mea. Plec chiar acum, adună schiţele şi planurile şi dă-mi-le să le încui în casa de bani.

Jacques se aplecă să strângă hârtiile. Domnul Labroue trase de cordonul clopoţelului din curte, apoi trimise după casier.

— Dragă Ricoux, am primit o telegramă care mă cheamă la fiul meu bolnav. Fă-ţi casa. Păstrează sumele de care ai nevoie şi adu-mi restul.

Ricoux ieşi. În scurt timp apăru şi paznica.

— Spune-i, te rog, vizitiului să înhame caii la trăsură. După aceea vino să discutăm.

După câteva minute, Jeanne se înapoie. Jacques era tot în încăpere. Casierul dădea socoteala.

— Opresc cinci mii de franci, spunea el, şi sper să nu fiu nevoit să umblu la casa de bani până la înapoierea dumneavoastră.

— Tot ce se poate... răspunse inginerul. Nu mă aştepta decât după două zile, cel mai devreme. Azi e miercuri. Admiţind că n-am să fiu reţinut de boala lui Lucien, nu voi veni decât sâmbătă, în cursul dimineţii. Cât mi-ai adus?

— La cei 127.000 franci de pe borderoul încasat la Bancă, am adăugat încasările de azi, în total 11.027 franci, din care opresc 5.000 franci. În total, 133.027 franci şi 70 centime... V-aş ruga să verificaţi.

— N-am timp să verific.

Şi inginerul băgă în seif sumele înmânate. Jacques şi Jeanne aşteptau. Doamna Fortier se uita la maistru pe faţa căruia citea o expresie necunoscută până atunci. Jacques înaintă spre domnul Laoroue.

— Iată desenele şi planurile.

Domnul Labroue le luă şi le aşeză într-o casetă pe care o vârî tot în casa de bani.

— După ce mă întorc continuăm lucrul, zise el. Apoi, întorcându-se spre Jeanne, adăugă:

— Doamnă Fortier, te sfătuiesc să nu lipseşti nici măcar un minut de la postul încredinţat. La înapoiere mă ocup de dumneata. Fii sigură ca nu te las fără slujbă. Uită ce s-a petrecut între noi, aşa cum voi uita şi eu.

Mirată de această bruscă bunăvoinţă, Jeanne rămase cu gura căscată. Casierul Ricoux o examina cu atenţie...

— Ciudată creatură, îşi spunea el. Femeia asta îl urăşte pe patron. Vrea să se răzbune, facându-i rău...

Domnul Labroue continuă:

— Pregăteşte-mi, te rog, o valiză cu ceva lenjerie. Pune şi un pardesiu şi o pătură.

Jeanne Fortier ieşi din cabinet. Privind-o cum se îndepărtează, inginerul rosti:

— Îmi poartă pică, biata de ea... Nu pricepe că postul acesta nu-i deloc potrivit pentru o femeie... Îmi dau seama că am fost cam aspru, brutal chiar... Am s-o fac să uite... Voi încerca s-o ajut...

Domnul Labroue le dădu apoi ultimele instrucţiuni. Cinci minute mai târziu, trăsura cu inginerul se îndrepta spre gara Orléans. Jeanne, maistrul şi casierul asistaseră la plecare.

— Doamnă Fortier, zise casierul, te sfătuiesc să închizi cu grijă porţile. Părerea mea este că patronul a dat dovadă de uşurinţă dându-ţi o responsabilitate atât de mare.

— Fiţi pe pace, domnule, îmi voi face datoria aşa cum trebuie.

La ora închiderii, maistrul aduse condica de prezenţă

pentru a doua zi.

— Noapte bună, Jeanne, zise el pregătindu-se să iasă. De data asta ea îl opri:

— Ce voiai să-mi spui azi-dimineaţă?

Jacques tresări vizibil şi răspunse:

— Voiam să-ţi spun o groază de lucruri...

— Ei, haide, spune-le...

— Nu... m-am gândit... nu încă... nu îndrăznesc. Dar dacă n-am să pot să-ţi spun, am să-ţi scriu, îmi vine mai uşor.

Vorbele maistrului i se părură Jeannei la fel de ciudate ca şi întreaga-i înfăţişare.

— Aproape ca mă înspăimânţi, murmură ea.

— Nu ma întreba nimic... cel puţin acum. Aş vrea însă să-mi răspunzi la o întrebare pe care ma simt dator să ţi-o pun.

— O întrebare, repetă ea. Care?

— Te-ai gândit serios la cele ce ţi-am spus ieri cu privire la situaţia dumitale?

— Da, m-am gândit.

— Şi? Eşti de acord cu ce-ţi propuneam?

— O să-ţi răspund în clipa când îmi vei comunica ceea ce nu poţi, ceea ce nu îndrăzneşti să-mi spui acum.

— Ei, bine, află că mâine soarta noastră, a amândorura, va fi pecetluită, înţelegi, pecetluită...

— Mâine? De, ce mâine?

— Nu mă mai întreba. Mâine va sosi repede şi... în câteva ore câte nu se pot întâmpla!

Apoi Jacques Garaud plecă brusc; cină în localul unde mânca de obicei şi rămase la negustorul de vinuri până spre zece seara, jucând cărţi cu aerul cel mai calm împreună cu câţiva prieteni cărora, părasindu-i, le ură noapte bună.

Cum ieşi din bodegă, chipul său recăpătă întunecimea obişnuită din ultimele două zile. În loc să se îndrepte spre casă, Jacques o luă pe cărăruia ce tăia câmpul, legând orăşelul Alfortville de uzinele Alfort. Curând ajunse la

ogorul arat. Grăbi pasul şi ciuli urechea ca să se asigure că nu venea careva din spate sau din faţă. La un moment dat se opri. În faţa lui se ridica un zid. Era zidul dimprejurul uzinei. Merse de-a lungul lui şi se opri lângă portiţa de lângă pavilionul locuit de inginer.

— Pe aici trebuie să intru... murmură el, aplecându-se spre broască şi examinând-o atent. Scoase apoi din buzunar o cutiuţă de tinichea şi-i deschise capacul. Cutia conţinea o bucată de ceară de modelat cu care luă tiparul broaştei. După aceea se înapoie la Alfortville pe drumul pe care venise.

Exact la aceeaşi oră, domnul Labroue cobora din acceleratul oprit în gara Blois. Sora sa, doamna Bertin, locuia la ţară unde, după moartea soţului ei, ducea un trai foarte modest. Localitatea Saint-Gervais se afla pe şoseaua dinspre Gracieux, la trei kilometri depărtare de Blois.

Domnul Labroue trecu peste un pod şi o coti spre Gervais. Gâfâia. Telegrama primită trezise în inima-i de tată mari nelinişti.

Ridicat pe coasta unui deal, satul îi răsări în faţă. Era ora unu ziua. Clopoţelul de la poartă răsună cu zgomot. Inginerul aşteptă.

După câteva clipe se deschise o fereastră.

— Cine-i? întrebă un glas de femeie.

— Eu, dragă soră... Cum se simte Lucien?

— Slavă domnului, pericolul a trecut. Stai că vin să-ţi deschid. Poarta scârţâi din ţâţâni. Fratele şi sora se îmbrăţişară.

— Telegrama ta m-a speriat! exclamă domnul Labroue, intrând în casă.

— Şi mie mi-a fost frică! îi răspunse sora sa. Doctorul se temea să nu fie angină difterică.

— Bietul copil!... Asta-i o boală mai totdeauna mortală. Tocmai de aceea mă speriasem şi eu, dar astă-seară doctorul m-a asigurat că pericolul a trecut. Mai are încă febră, dar se simte mult mai bine. Vino... e în camera lui.

Domnul Labroue îşi urmă sora, urcând treptele ce duceau spre camera unde Lucien dormea într-un pătuţ de fier. Faţa copilului era roşie; broboane de sodoare îi lipeau de tâmple buclele părului auriu.

— Bietul meu băieţaş, repetă el sărutându-i fruntea.

— Haide să plecăm, zise doamna Bertin. L-am trezi şi nu-i bine. Fratele şi sora coborâră la parter.

— Ai nevoie de ceva?

— De absolut nimic.

— Atunci du-te şi te odihneşte. Ştii că odaia ta e totdeauna pregătită. Mâine sau mai degrabă azi-dimineaţă vom putea vorbi pe îndelete.

A doua zi doctorul constată încă de la prima vedere starea satisfăcătoare a copilului.

Pierindu-i orice nelinişte, inginerul îşi exprimă dorinţa de a pleca în cursul după-amiezii.

— Iau diseară expresul de Paris. Mâine la ora nouă sunt în gara Paris şi după o oră şi jumătate la Alfortville.

— Ia spune-mi, ce mai e nou pe la tine pe la uzină? Cum merge treaba, eşti mulţumit?

Domnul Labroue schiţă un surâs.

— Dacă sunt mulţumit? Ei bine, află că sunt pe cale să mă îmbogăţesc.

— O nouă invenţie, cu siguranţă.

— Da, o descoperire care-mi va aduce, de acum în patru ani, două sau trei milioane de bani gheaţă.

— Nu cumva îţi faci iluzii?

— Iluziile n-au ce căuta aici. E vorba de o maşină de ghioşat nu numai suprafeţele plane, ci şi contururile. Americanii îmi vor da pe invenţia asta exact cât le voi cere eu...

— Doar dacă nu ţi-or lua-o alţii înainte! E de ajuns o indiscreţie şi ţi s-a şi furat ideea.

— Fii fără grijă, lucrez mai mult de unul singur, dar şi ajutat. Cred că ţi-am vorbit de maistrul meu Jacques Garaud. Este un băiat inteligent, dinamic, iar colaborarea lui îmi este atât de preţioasă, încât am să-l asociez la

beneficiile ce mi le va aduce noua maşină de ghioşat.

— I-ai încredinţat secretul invenţiei?

— N-aveam încotro. De altfel, îmi cunosc omul.

— Cu atât mai bine. Şi femeia aceea, tânăra mamă de familie al cărei bărbat a murit din pricina exploziei? Este tot angajată la tine în fabrică, presupun?

— Va trebui să mă despart de ea.

— O concediezi! exclamă doamna Bertin uimită.

— În ciuda voinţei mele... Sunt forţat să o fac.

— Nu prea înţeleg cum vine asta. Moartea bărbatului ei la tine în serviciu ţi-a creat îndatoriri de la care n-ai voie să te dai în lături.

— Cunosc aceste îndatoriri şi nici nu mă gândesc să mă sustrag de la ele. Jeanne Fortier este o femeie de treabă şi cinstită, dar nu-i potrivită pentru postul de supraveghetor, unde se simte nevoia energiei unui bărbat.

— Trebuia să te gândeşti mai înainte de a o angaja.

— A lipsit şi n-a respectat regulamentul, ceea ce este un exemplu rău şi nu poate fi tolerat.

— Biata de ea, şi ce-o să se facă de-acum încolo?

— Tocmai în privinţa viitorului ei voiam să-ţi vorbesc... De multă vreme insist pe lângă tine ca în loc de menajeră să-ţi iei o slujnică permanenta şi totdeauna m-ai refuzat.

— N-am nevoie de mai mult.

— Fie. Dar Jeanne ar fi pentru tine nu numai o servitoare, ci şi o tovarăşă. Băieţelul ei, în vârstă de trei ani şi jumătate, s-ar împrieteni cu Lucien. Mai târziu, l-aş da la şcoală şi mi-aş plăti astfel îndatorirea faţă de o văduvă al cărei bărbat a murit la mine în serviciu. Haide, dragă soră, trebuie să primeşti, e absolut necesar. Am fost aspru cu ea, şi cred că-mi poartă o oarecare ranchiună. Nu mă refuza... Mi-ai face nu numai un rău, ci, mai mult, m-ai pune într-o mare încurcătură.

— Nu vreau să-ţi pricinuiesc nici încurcături, nici necazuri. Trimite-o pe Jeanne Fortier şi pe fiul ei.

— Eşti cu adevărat foarte bună! exclamă inginerul,

strângând fericit mâinile surorii sale.

V

LA ORA CÂND AVEA LOC ACEASTĂ întrevedere, intrarea muncitorilor în atelierele uzinei din Alfortville se încheiase ca de obicei. Jacques Garaud, sosit printre primii, trecuse prin faţa gheretei fără să-i acorde Jeannei nicio atenţie şi fără ca ea, preocupată de semnarea condicii, să-l fi observat. Cu toate acestea îl pândise cu vădit interes.

Vorbele enigmatice din ajun şi mai ales ciudăţenia comportării şi a fizionomiei sale îi stârniseră o mare curiozitate. Dorea să-l vadă ca să se asigure că se mai calmase şi era atât de preocupată şi înfrigurată, încât mai mulţi muncitori o întrebară ce are. David, băiatul de birou care intrase să-i ceară cheile cabinetului domnului Labroue şi ale casieriei, se neliniştise şi el:

— Ce palidă sunteţi, doamnă Fortier! Sunteţi cumva bolnavă?

— Deloc, domnule David.

— Rămâneţi în regiune?

— Nu ştiu încă nimic, răspunse scurt Jeanne căreia nu-i conveneau întrebările.

— Cred că patronul n-o să vă lase să plecaţi fără o primă frumuşică drept despăgubire.

— Nu vreau nimic, i-o tăie văduva pe un ton mândru.

— Chiar îi purtaţi pică patronului?

Jeanne nu-şi putu reţine un gest de iritare.

— Domnule David, zise ea, să nu mai discutăm despre asta. Poftim cheile. Pe cele de la biroul patronului să mi le aduci când termini lucrul.

David se retrase, mormăind printre dinţi:

— Vai de pielicica patronului, dacă i-o cădea odată pe mână, aşa, între patru ochi.

Jeanne umbla de colo până colo, aranjând câte ceva prin încăpere, când, deodată, i se năzări o idee.

— Da, murmură, ea, nu trebuie să las blestematul ăsta de petrol în bidonul uzinei. Îl mut în sticle şi-l iau cu mine când oi pleca.

Ieşi din cabină şi se îndreptă spre cămăruţă. Bidonul era aşezat pe o măsuţă, alături de câteva sticle goale. Jeanne se apucă să toarne lichidul în sticle. Terminase cu una, când auzi clopoţelul. Deschise. Era casierul.

Acesta intră, salută, închise uşa în urma lui şi trecu prin faţa femeii. În faţa cămăruţei se opri brusc.

— Iar miroase a petrol, doamnă Fortier.

— Nici nu-i de mirare, domnule, îi răspunse ea tăios, golesc bidonul în sticle. Petrolul e al meu. Când plec îl iau cu mine. Nimeni n-o să se mai teamă că dau foc uzinei.

Ricoux mormăi printre dinţi:

— De ce să nu ne fie frică? Există şi oameni răi. Oameni duşmănoşi care-ţi fac rău de dragul răului.

În chiar acea clipă apăru şi Jacques. Înaintă spre casier:

— Te-am văzut intrând, am treabă cu dumneata. Auzindu-i glasul, Jeanne se întoarse. Îl privi şi i se păru mai calm. La rândul său, în timp ce vorbea, Jacques o cerceta pe ascuns.

— Ţin să te anunţ că nevasta lui Vincent a murit ieri seară. M-a rugat printr-un mecanic să-i trimitem banii cuveniţi, zicând că nu se mai întoarce la ateliere. Se înapoiază în satul de baştină.

— Ai văzut? A aflat că e concediat şi a şi găsit un pretext ca să nu aibă aerul că-i dat afară.

— I-am făcut socoteala, iat-o.

— Cincizeci şi patru de ore a optzeci de centime? citi casierul. În total: patruzeci şi opt de franci şi şaizeci... Veniţi cu mine să vă dau banii.

În timp ce ei discutau, Jeanne terminase de turnat

petrolul şi rânduia sticlele pe măsuţa din cămăruţă, lângă bidonul golit. Maistrul îl urmă pe casier, luă banii pentru Vincent, apoi dădu o raită prin ateliere terminând cu cel de tâmplărie.

Acest atelier destul de mare şi învecinat cu pavilionul domnului Labroue era ticsit cu tot felul de scânduri, butuci, lemne tăiate şi talaş. Mecanicul şef veni spre maistru.

— Domnule Garaud, spuse el, n-ar strica să ne scăpaţi de talaşul ăsta care ne încurcă.

— Mâine pun să-l dea afară, răspunse Jacques.

Terminându-şi inspecţia, intră în biroul său, învecinat cu atelierul de ajustare şi încuie uşa cu cheia. În această încăpere se aflau o masă de lucru, un strung, o menghină, câteva unelte de precizie şi o mică forjă. Jacques îşi puse şorţul şi începu să meşterească nişte piese de lăcătuşerie.

La ora mesei ieşi o dată cu toată lumea, iar la întoarcere fu printre primii. Întră din nou în atelier, se încuie şi-şi reluă lucrul. Atmosfera era apăsătoare. Căldura înăbuşitoare prevestea o furtună mai mult sau mai puţin apropiată, însă inevitabilă. La ora şase, munca misterioasă se încheie. Jacques închise într-un sertar piesele terminate, îşi lepădă şorţul şi-şi îmbrăcă bluza de lucru. Apoi se uită la ceas.

— Mai am o oră... murmură el. Chiar mai mult decât este nevoie ca să-i scriu Jeannei.

Când orologiul fabricii bătu ora şapte, Jacques trase de cordonul clopoţelului ce anunţa sfârşitul lucrului şi-şi strecură în buzunar scrisoarea terminată. În picioare, în pragul gheretei, Jeanne supraveghea muncitorii ce ieşeau unul după altul. Micuţul Georges se juca în odaie făcând un mare tărăboi: trăgea de sfoara căluţului de mucava, lovindu-l nu cu şfichiul, ci cu mânerul biciului. La un moment dat, o lovitură mai puternică crăpă burta căluţului pe o lungime de patru centimetri. De teamă să nu fie certat, copilul tăcu mâlc, încetă cu zgomotul şi

strângând câteva foi de ziar cu poze date de maică-sa, le mototoli ca un tampon şi le vârî în burta jucăriei insuficient umplută cu câlţi. Mai rămăsese un gol destul de mare, dar băieţelul, nemaigăsind nimic, îşi reluă joaca.

Ultimul muncitor părăsise incinta. Casierul ieşi, de asemenea, urmat de băiatul de birou. În uzină nu mai rămăsese decât Jacques Garaud. Jeanne îl aştepta nu numai cu nerăbdare, dar şi cu teamă.

Ultimele lui cuvinte nu-i dădeau pace.

Mâine, zisese el, soarta noastră, a amândurora, va fi pecetuită. Mâine va sosi repede şi, în câteva ore, câte nu se pot întâmpla!

După un sfert de ceas, Garaud, în mână cu condica de prezenţă, se îndrepta spre gheretă. Venea spre Jeanne cu paşi măsuraţi.

Iată-i faţa în faţă, privindu-se fără să scoată o vorbă. Jeanne rupse tăcerea.

— Mi-ai adus condica de prezenţă? întrebă ea cu glas tremurător.

— Da, murmură Jaques, ţi-am adus condica şi asta...

Îi arătă scrisoarea prinsă de condică.

— Asta?... repetă Jeanne.

— Da... o scrisoare.

— Şi de ce-mi scrii, în loc să-mi vorbeşti?

— Pentru că sunt lucruri anevoie de spus, şi mai uşor de scris... Ia scrisoarea şi, după ce plec, citeşte-o şi gândeşte-te. Fericirea ta, a copiilor tăi şi a mea sunt în mâinile tale.

Şi plecă brusc. Jeanne îl privea depărtându-se.

— E nebun... îngăimă ea.

Apoi intră în odaie.

Arzând de curiozitate, deschise scrisoarea şi citi cele ce urmează:

Scumpa mea Jeanne,

Ieri îţi vorbeam de posibilitatea de a te face bogată şi fericită. Ei bine, acum această promisiune e pe cale de a

se îndeplini.

Mâine voi fi un om bogat, sau cel puţin mijloacele de a câştiga o mare avere vor fi în mâinile mele. Voi fi posesorul unei invenţii ce-mi va aduce beneficii incalculabile, şi voi avea aproape două mii de franci ca s-o pun în funcţiune.

Lasă ipocrizia la o parte, Jeanne. Gândeşte-te la copiii tăi.

Te voi aştepta astă seară la ora unsprezece, cu micuţul Georges pe podul Charenton şi te voi conduce într-un adăpost sigur de unde mâine plecăm în străinătate unde vom fi fericiţi şi bogaţi.

Dacă nu vei veni, deznădejdea mi-ar fi atât de mare, încât nu ştiu la ce acte necugetate m-ar puta împinge...

Jacques Garaud

7 semptembrie 1861

— Ce-o vrea să însemne asta? murmură Jeanne uimită. Şi-a pierdut minţile, asta-i. Ia drept realitate visele lui ambiţioase... Numai de nu mi-ar întinde o cursă. Ştiindu-mă la ananghie, nădăjduieşte poate că setea de bani mă va arunca în braţele lui!... Iar dacă-i o cursă, e prea cu ochi şi cu sprâncene... n-am să mă las prinsă.

În timp ce-şi vorbea, mototoli scrisoarea, o frământă între degete şi o aruncă pe podea. Georges îşi lăsase joaca, atent la pantomima expresivă a mamei sale. Văzu ghemuleţul rostogolindu-se pe podea. Se duse, luă hârtia şi, fără s-o mai desfacă, o vârî repede în burta căluţului de mucava.

— Tot ar mai intra, îşi zise el căutând cu privirea.

În acest timp, Jeanne aprinsese felinarele care noapte de noapte luminau curtea uzinei. Afară se întunecase de-a binelea, atmosfera era încărcată. Din când în când, fulgere brăzdau cerul de culoarea cernelei.

— Georges, spuse ea înapoindu-se în casă, vine furtuna. Hai să mâncăm repede şi să mergem la culcare.

— Dacă o să se audă: „bum, bum”, mă laşi să dorm

lângă dumneata?

— Promit.

La ora nouă şi jumătate Georges dormea în pătuţul lui, înconjurat de jucăriile pe care, dintr-un capriciu copilăresc, le lua cu el în fiece seară la primul etaj.

Înainte de a se culca, între orele zece şi jumătate şi unsprezece, paznica avea obiceiul să mai dea o raită prin curtea uzinei. Lucra, aşteptând să sosească momentul rondului. Furtuna prevestită se apropia cu repeziciune. Fulgerele, din ce în ce mai dese, erau acum urmate de tunete repetate, răsunând în depărtare. Curând începu să bată vântul şi ploaia se dezlănţui cu toată forţa. Jeanne lucra şi se gândea la Jacques. Simţea cum i se întăreşte convingerea că voia s-o atragă într-o cursă din care ea n-ar fi ieşit cu faţa curată. Se făcu ora unsprezece. Se ridică pentru inspecţia obişnuită. Când deschise uşa, auzi un trăsnet asurzitor şi o trombă de vânt îi stinse felinarul din mână.

— Imposibil de ieşit pe o vreme ca asta, murmură ea; vântul m-ar doborî.

Se întoarse şi închise uşa. Alt trăsnet izbucni aproape şi mai asurzitor decât primul.

— Mămico, mămico... strigă Georges cu glasul tremurând de spaimă, mi-e frică.

Jeanne urcă repede la băieţelul ce părea din ce în ce mai înfricoşat.

— Îmbracă-mă! striga el, îmbracă-mă, mămicuţo.

Văduva îl îmbrăcă, sperând că astfel îl potoleşte. Încetul cu încetul, tunetele se răriră părând să se îndepărteze, dar vântul sufla la fel de puternic în ciuda ploii care nu înceta.

Tremurul nervos al lui Georges se potoli.

— Joacă-te niţel, îi spuse Jeanne; şi apucând de sforicică trase de jucărie strigând: Dii! dii căluţule!

Calul făcu o săritură, Georges pufni în râs şi bătu din palme; totul fusese uitat; spaima dispăruse. Afară continua să plouă.

VI

JAQUES GARAUD ÎŞI PETRECUSE o parte din seară la birt. La ora unsprezece fără un sfert se retrăsese cotind-o, pe cărarea ducând spre podul Charenton.

— Vine furtuna, murmură el, dar n-are a face! Dacă *Ea* vrea să vină, nu de furtună se va împiedica.

Ajuns la locul întâlnirii, începu să se plimbe de-a lungul şi de-a latul podului, chinuit de febra aşteptării.

Se făcuse ora unsprezece şi nu se auzea niciun zgomot de paşi.

— Ar trebui să fie aici! Oare n-o vrea să mă urmeze? Vine sau nu, eu tot acţionez. Nu mă iubeşte. Poate că mă dispreţuieşte. Refuză bogăţia. Cu atât mai rău pentru ea!

Din nou tăcu; apoi, tresărind, îngăimă:

— Scrisoarea... Dacă o arată cuiva? Dacă o găseşte careva? Şi, la urma-urmei, ce dovedeşte scrisoarea asta? Nimic. De altfel, voi lua toate măsurile pentru a înlătura orice bănuială. În loc să plec mâine, mai aştept o lună, dacă e nevoie.

Furtuna se dezlănţuia cu toată furia. Ploaia cădea în cascade. Se făcuse ora unsprezece şi jumătate.

— Asta-i. Jeanne n-o să vină. Eu o iubesc, iar ea, drept răsplată, mă dispreţuieşte! Ei bine, la dracu cu dragostea! Nu mai vreau să mă gândesc decât la avere.

Şi, înfruntând ploaia, plecă de la capătul podului. În mai puţin de un sfert de ceas ajunse la portiţa lângă care zăbovise noaptea trecută când luase tiparul cheii. Scoase din buzunar unul din micile instrumente de fier fabricate

de el şi-l introduse în broască.

Portiţa se deschise... O împinse, înaintă doi paşi şi se află în curtea uzinei.

Furtuna era în toi. Jacques Garaud aruncă o privire spre ghereta Jeannei. Văzu geamurile luminate.

— E în casă, îşi spuse el cu un glas şuierând printre dinţii-ncleştaţi. Râde, gândindu-se că eu stau în ploaie şi o aştept ca un prost.

Jacques înaintă până la cămăruţa unde, dimineaţa, paznica îşi rânduise sticlele cu petrol. Erau cinci. Luă patru dintre ele şi se îndreptă spre atelierul de tâmplărie. Deschise uşa şi după ce vărsă conţinutul a două sticle peste maldărul de aşchii şi peste grămada de scânduri le aruncă în curte. Plecă apoi cu celelalte două spre pavilionul domnului Labroue, pătrunse în cabinet forţând uşa, trase zăvorul şi aprinse o lumânare.

Nu-i trebuiră decât cinci minute ca să descuie casa de fier şi să ia caseta cu planurile maşinii perfecţionate; sustrase apoi teancurile de hârtii de bancă, le înghesui în casetă, vârî în buzunare câteva fişicuri de aur, vărsă petrolul din sticle pe podea, ieşi din cabinet, lasă caseta pe coridor şi zise:

— Mai întâi să dau foc la ateliere! apoi îmi iau averea şi termin şi cu restul.

Se înapoie repede în atelierul de tâmplărie, aprinse chibritul şi-l aruncă peste grămezile de talaş şi lemne.

Domnul Labroue plecase din Saint-Gervais cu gândul să ia trenul ce avea să-l lase în gara Paris la ora nouă şi cinci minute seara. Nu mâncase înainte de plecare, aşa că intră într-un restaurant din preajma gării. Aici dădu peste un grup de cunoscuţi: câţiva ingineri de la căile ferate, vechi colegi de la Şcoala Politehnică veniţi şi ei să cineze. Curând conversaţia se înteţi.

Când se făcu ora unsprezece şi jumătate, domnul Labroue îşi părăsi prietenii şi căută o trăsură care să-l ducă până la Alfortville. În acea clipă, ştim, furtuna se

dezlănţuise. Birjarii nu prea vroiau să pornească. În sfârşit, unul dintre ei acceptă. Când trăsura ajunse în oraşul Alforville era ora douăsprezece şi jumătate.

Birjarul nu prea cunoştea drumul, o lua spre dreapta când trebuia s-o cotească spre stânga şi pierdea o groază de timp. Enervat, inginerul cobori şi plăti:

— Sunt foarte aproape de casă.

Apoi se îndreptă spre locuinţă. Ploaia îi şiroia pe haine. Ajunse la uzină. Scoase din buzunar o cheie, deschise portiţa şi, cu pasul grăbit, înaintă spre pavilionul său. Jeanne auzi portiţa închizându-se.

— A intrat careva... Cineva umblă prin curte, îşi spuse ea gata să iasă afară. Georges i se agăţă de fustă, strigând:

— Mămico, mămico... nu te duce... Mi-e frică.

— Mă întorc repede, puişor.

— Nu... nu... mi-e frică... nu te duce... Stai cu mine.

Şi mai mult ca niciodată copilul se ţinea strâns cu mâna dreaptă de rochia Jeannei, în timp ce cu stângă trăgea de căluţul de mucava. Mama îl luă în braţe, coborî, deschise uşa gheretei şi ieşi în curte sub ploaia deasă. Privi spre pavilionul domnului Labroue.

Dintr-o dată o licărire roşietică brazdă întunericul. Flacăra venea dinspre ateliere. Înspăimântată, Jeanne goni într-acolo. N-o despărţeau nici douăzeci de paşi de pavilion când auzi clar şi răspicat:

— Săriţi!... Ajutor!...

Apoi, într-o clipă, tăcerea fu sfâşiată de un strigăt cumplit, un strigat de agonie. Strigătul fusese urmat de un soi de horcăit. După aceea, nimic. Jeanne alergă. Când ajunse în pragul pavilionului ale cărui ferestre erau rând pe rând luminate puternic, nu-şi putu reţine un strigăt de groază. Pe coridor, Jacques ţinea în mână un cuţit, iar la picioarele lui, într-o baltă de sânge, zăcea inginerul Labroue. Tânăra femeie scăpă copilul din braţe.

— Ticălosule! asasinule! strigă ea. Nu pricepusem sensul acelei scrisori odioase! Îmi propuneai să mă

îmbogăţeşti cu aur mânjit de sânge! Ticălosule! Ticălosule!

Maistrul înaintă spre ea.

— Aha! înţelegi acum! îi strigă el cu un cinism înspăimântător. Mai bine mai târziu decât niciodată! Haide, vino cu mine! Dacă nu mă urmezi de bună voie, te iau cu forţa.

— Niciodată! O să strig după ajutor.

— Taci din gură sau îţi omor copilul! Şi vino iute, căci în câteva clipe zidurile se vor nărui.

Şi maistrul îi târî pe Jeanne şi pe Georges mai întâi prin curte, apoi peste câmp. Femeia încercă să strige.

— Dar taci odată, nebuno! îi zise Jacques pe un ton poruncitor. Strigi după cei care te vor acuza în curând!

— Pe mine! îngăimă Jeanne.

— Da... şi au şi dovada. Focul s-a aprins de la petrolul cumpărat de tine. Or să găsească sticlele goale aruncate în curte. Ai să fii acuzată că l-ai omorât pe domnul Labroue, căci numai tu puteai şti că s-a înapoiat în noaptea aceasta, şi, de altfel, îşi vor aminti şi de ameninţările făcute de faţă cu alţii. De atâtea ori i-ai spus că alungarea ta o să-i aducă nenoroc! Haide, vino odată.

Jeanne simţea că înebuneşte. Maistrul o trăgea după el. Ea strigă de două ori:

— Ajutor!

Jacques o zgâlţâi atât de tare, încât femeia căzu în genunchi.

— Dacă mai scoţi un singur cuvânt, îţi omor băiatul!

— Fie-ţi milă!

— Taci odată... şi vino cu mine. Vom fi bogaţi.

— Nu! Nu!... Mai bine mor...

— Fie! du-te şi încearcă să te faci nevăzută, căci am lucrat astfel încât totul să cadă asupra ta, şi oricât te-ai dezvinovăţi, evidenţa îţi va fi împotrivă. Fie ce-o fi!

Şi Jacques îşi continuă fuga peste câmp.

După ce aruncase chibritul peste aşchiile îmbibate de

petrol din atelierul de tâmplărie, Jacques Garaud se înapoiase pe coridor. Deschisese caseta şi strecurase în sân, între cămaşa şi piele, teancurile de hârtii de bancă şi planurile maşinii de ghioşat. Lucrul acesta se petrecea exact în momentul când domnul Labroue dăduse fuga. Jacques tocmai ieşea. Cei doi bărbaţi se treziră faţă în faţă. După cele ce făcuse, maistrul nu mai putea da înapoi. Trebuia să meargă până la capăt. Scoase din buzunar un cuţit catalan şi-l desfăcu:

— Săriţi! ajutor! striga inginerul.

Jacques izbise. Lovit în capul pieptului, domnul Labroue căzuse. Jeanne sosise chiar atunci. Restul îl ştim.

În genunchi, în plin câmp, speriată şi tremurând de groază, nefericita femeie privea cu ochii măriţi flăcările ce se înălţau tot mai sus, şi-şi strângea la piept copilul pe jumătate mort de spaimă.

Dintr-o dată, în depărtare, răsună sunetul vibrant al unei goarne. Din mai multe direcţii se auzea strigătul: Foc! Strigătele se apropiau. Jeanne se ridică speriată.

— Vai, îşi spuse ea, sunt pierdută! Avea dreptate nemernicul ăsta. Pe mine or să mă invinuiască... dar mă voi dezvinovăţi... Am scrisoarea lui care va dovedi că el este criminalul.

Tânara femeie îşi duse brusc mâinile la tâmple şi cu un gest de nebună exclamă, gâfâind:

— Scrisoarea... n-o mai am... A rămas în odaie... Mă duc s-o caut, o voi găsi... şi n-o să mai am motive să mă tem de judecători. Va fi arma mea de apărare.

Jeanne se pregătea să fugă înapoi spre uzină, când la vreo treizeci de paşi zări un grup de bărbaţi alergând peste câmp. Vântul îi aduse următoarele vorbe:

— Pun rămăşag că vinovată este blestemata asta de Jeanne Fortier. Ea a dat foc. Nici nu se putea sfârşi decât aşa. Ticăloasa l-a ameninţat chiar în faţa mea pe patron!

Jeanne recunoscu vocea casierului Ricoux.

— Să mă las acuzată, când pot să mă apăr? gândi ea.

Nu! Nu! Scrisoarea aceea este dovada nevinovăţiei mele şi a crimei lui Jacques Garaud. Mă duc s-o iau.

Jeanne se apropia de fabrică. Înălţându-şi capul, rămase ca împietrită. Alte flăcări se zvârcoleau spre înalturi, ivindu-se dintr-un loc ce nu era nici pavilionul inginerului, nici atelierele, împins de vântul puternic ce-l mâna năvalnic focul devora acum cabina uzinei. Jeanne îngăimă:

— Focul! A luat foc! Dovadă nu mai există. Sunt pierdută!

Atunci, cu mintea rătăcită, pe trei sferturi nebună, făcu cale întoarsă gonind la întâmplare peste câmp, cu copilul în braţe. Georges era ca şi leşinat, dar cu degetele încleştate ţinea strâns căluţul de carton în burta căruia se afla preţioasa scrisoare, dovada nevinovăţiei mamei sale.

Uzina domnului Labroue era situată destul de departe de oraş. Pe o asemenea furtună şi la ora când izbucnise incendiul, ajutoarele nu puteau sosi prea repede. Când din fortăreaţa de la Charenton sosi o companie însoţită de câţiva muncitori din fabrică, era prea târziu pentru ca înaintarea focului să mai poată fi stăvilită. Porţile fiind închise, oamenii trebuiseră să escaladeze zidurile pe scări improvizate. Lipsa portăresei fu iute remarcată. O voce striga:

— Cabina a luat foc.

Era glasul lui Jacques Garaud. Glasul mai spunea:

— Ticăloasa a dat foc uzinei şi ne lasă pe toţi pe drumuri, fără slujbă, ca să se răzbune pe domnul Labroue. Haidem, prieteni, fuga spre pavilion să scoatem casa de fier.

— Da!... Da! Să scoatem casa de bani, se auzi şi Ricoux care tocmai sosise. Conţine o sumă uriaşă!

Şi se repeziră cu toţii spre pavilionul în flăcări.

Cum se face că Jacques se afla printre oamenii veniţi să dea ajutor la salvarea uzinei, incendiată chiar de mâna lui?

Ticălosul nu voia ca vocea Jeannei, dacă ea s-ar fi

ridicat să-l acuze, să poată fi auzită şi să afle crezare. Astfel, în timp ce fugea, încerca să-şi adune gândurile şi brusc îşi reaminti de scrisoare.

— Scrisoarea asta trebuie s-o recapăt cu orice preţ! îşi spusese el.

Şi în loc să-şi continue fuga, se alăturase oamenilor ce alergau pe potecă strigând o dată cu ei: Foc! Intenţiona să pătrundă în cabina portăresei, s-o cerceteze şi să-şi ia înapoi scrisoarea, apoi să se strecoare în grupul salvatorilor. Ajungând în curte văzu ghereta Jeannei cuprinsă de flăcări.

— Treaba mea s-a sfârşit înainte de a fi începută, murmură el, bucata de hârtie compromiţătoare nu mai există. Nu-mi mai rămâne decât să mă fac remarcat prin zelul, devotamentul şi curajul meu – dovezi sigure împotriva Jeannei dacă ea ar avea curajul să mă acuze.

Dintr-o dată îi veni în minte un gând diabolic. Strigă:

— Să scoatem casa de fier!

Pătrunse în coridorul unde se afla trupul domnului Labroue şi scoase nişte ţipete de groază:

— Un cadavru! Săriţi!

Apoi ridicând leşul victimei sale, ieşi din pavilion şi-l depuse pe dalele curţii. Casierul se dădu îndărăt şi bolborosi:

— Ăsta-i patronul! Patronul plin de sânge, asasinat!...

Jacques nu-i mai asculta. Sări pentru a doua oară în mijlocul flăcărilor. După câteva secunde, din interior se auzi un glas slab, abia perceptibil.

— Sunt în cabinet... lângă casa de bani, se auzea glasul. Mă sufoc!... Mor!... ajutor...

Un zid de foc se înălţă în chiar acea clipă între salvatori şi intrarea spre coridor, urmat de o trosnitură înspăimântătoare... Acoperişul se năruia peste primul etaj, iar acesta se dărâma peste parter. Mulţimea scosese un strigăt prelung:

— Jacques a căzut sub ruinele în flăcări!

Cu toate acestea, câţiva curajoşi încercaseră să

înainteze, dar vâlvătaia uriaşă nu-ţi dădea voie să pătrunzi în pavilion. Pereţii se prăbuşeau. Exact atunci sosiseră şi pompierii uzinei Alfort, o dată cu cei de la Charenton, dar era prea târziu, chiar pentru o salvare parţială.

Casierul Ricoux alerga de colo până colo prin mulţime, gesticulând ca un nebun şi repetând:

— Blestemata asta a dat focul, doar ea! Ea l-a asasinat pe domnul Labroue! Ea e vinovată de moartea lui Jacques!

Comisarul din Charenton sosise în acelaşi timp cu pompierii. Auzind vorbele lui Ricoux, înaintă şi-l întrebă:

— Acuzaţi pe cineva că ar fi dat foc? Ziceţi că s-a produs un asasinat?

— Da, domnule, veniţi cu mine.

Şi Ricoux îl conduse spre locul unde se afla cadavrul inginerului, adăugând:

— Asta-i victima! Priviţi-o!

— Dar ăsta-i domnul Labroue! exclamă comisarul.

Magistratul constată moartea inginerului şi reluă:

— Pe cine acuzaţi?

— Pe femeia de la poartă.

— Numele?

— Jeanne Fortier.

— Pe ce vă întemeiaţi acuzaţia?

— A fost căutată peste tot şi este de negăsit, ceea ce dovedeşte că după ce a dat foc, a fugit. De altfel, cumpărase petrol pentru aceasta crimă, la care se gândise de mai înainte.

— Şi care-i mobilul crimei?

— Alaltăieri, domnul Labroue, nemulţumit de felul în care paznica îşi făcea datoria, o anunţase că n-o mai ţine. Urma să plece în opt zile.

— Ziceaţi că mai este şi altă victimă? Cine?

— Maistrul şef al uzinei. Un bărbat bun şi cinstit, plin de calităţi, pe nume Jacques Garaud. A vrut să salveze casa de bani cu preţul vieţii sale. Zace acoperit de grindinele în

flăcări. Ah! femeie ticăloasă!

— A mai rămas vreun loc al imobilului nedărâmat, unde să depunem provizoriu cadavrul domnului Labroue?

— Da, domnule. Grajdurile şi hambarele sunt intacte.

— Perfect, să se transporte corpul acolo...

Câţiva bărbaţi cărară leşul în clădirea pe care direcţia vântului o ferise de acţiunea flăcărilor. Comisarul reluă:

— Va urma o anchetă. Începem cercetările şi chiar în noptea aceasta îl voi anunţa pe procurorul imperial. V-aş ruga să-mi daţi datele necesare încheierii procesului verbal.

— La ordinele dumneavoastră, răspunse casierul.

— Mai întâi o întrebare: domnul Labroue era căsătorit?

— Era văduv şi avea un băiat.

— Familia este la Paris?

— La Paris? Nu cred. N-avea decât un fiu şi o soră, doamna Bertin, văduvă, stabilită într-un sat lângă Blois. Băiatul este foarte mic, locuieşte împreună cu mătuşa sa. Domnul Labroue a primit ieri o telegramă prin care sora sa îl vestea că micuţul Lucien e bolnav. A plecat îndată şi nu trebuia să se înapoieze decât mâine seară sau poimâine dimineaţă.

— Atunci, cum vă explicaţi prezenţa sa aici, în noaptea aceasta?

— Patronul avea multe treburi care-i cereau o supraveghere continuă. Văzând pesemne că boala fiului său nu avea consecinţe grave, s-o fi întors.

— Cunoaşteţi adresa exactă a surorii domnului Labroue?

— Da, domnule.

— Aţi vrea s-o înştiinţaţi dumneavoastră? Scrisoarea însă ar ajunge prea târziu. Trimiteţi-i o telegramă.

Corpul însângerat al domnului Labroue fusese depus într-un ungher al şopronului peste un maldăr de paie. Deasupra aşternuseră o pătură de lână. Comisarul scrise în grabă câteva nnduri către procurorul imperial al departamentului Sena şi expediase la Paris, la palatul

justiţiei, pe secretarul său venit să-l asiste. Apoi începuse ancheta sumară ce urma s-o preceadă pe cea a judecătorului de instrucţie.

VII

AJUTOARELE, SOSITE PREA TÂRZIU, fuseseră neeficiente. În afara pavilionului cu grajduri şi şoproane, totul se transformase în ruină. Mulţimea, privind dezastrul, comenta dispariţia Jeannei Fortier. Toate glasurile o acuzau. Furtuna încetase. Vântul continua totuşi să sufle, cu forţă, măturând ultimii nori; o pânză cenuşie anunţa zorile. Înnebunită, îngrozită, Jeanne fugea ţinându-şi fiul în braţe.

Alergase aşa timp de o oră, mereu înainte, fără să ştie încotro se îndreaptă. În sfârşit, epuizată, gâfâind, se trânti pe malul înverzit al unui şanţ. Georges pe care-l ţinea în poală, făcu o mişcare. Jeanne tresări şi-l săruta. Copilul deschise ochii.

— Mămico, mi-e frig.

— Nu-i nimic, mai mergem puţin şi-ai să te încălzeşti. Se ridică în picioare şi privi împrejur.

În faţă văzu o şosea alba, desprinzindu-se din câmpul întunecat.

— Încotro gonesc? se întreabă ea descurajată. Am ales fuga. De ce? Mi-a fost teamă. Oare ar fi putut să ma acuze cu adevărat?

Un fior îi trecu prin oase. Îşi aduse aminte de vorbele lui Jacques: „Am luat măsuri ca totul să fie împotriva ta!"

— Da, murmură ea, avea dreptate, mă vor acuza, vor găsi sticlele de petrol goale. Îşi vor aminti de vorbele mele necugetate care păreau că-l ameninţă pe domnul Labroue. Sunt pierdută! trebuie să fug mai departe.

Încercă să-l ia de mână pe Georges.

— Căluţul meu! strigă copilul care-şi lăsase jucăria pe pământ. Jeanne i-o luă şi-şi continuă drumul cu fiul de mână. Încetul cu încetul se făcu ziuă.

Deodată se opri. La cotitura unei poteci ce traversa o pădurice văzu două siluete.

Erau doi jandarmi călări. În faţa lor mergea o femeie în zdrenţe, cu mâinile legate. Jeanne recunoscu uniforma şi se înfioră. Se vedea pe ea, nevinovată, păşind ca o hoaţă, ca o incendiatoare, cu cătuşele la mâini, între reprezentanţii legii. Îl luă pe Georges în braţe şi se afundă repede în pădurice. Jandarmii îşi vedeau de drum şi curând, dispărură împreună cu prizoniera.

Jeanne aşteptă. Gândurile cele mai dureroase, cele mai înspăimântătoare puseseră spăpânire pe ea.

— Cu toate acestea, nu sunt vinovată! rosti ea aproape cu glas tare şi fără să-şi dea seama. Omul acesta, nemernicul acesta a comis toate crimele, iar cea care se ascunde sunt eu... cea care e acuzată sunt eu! Eu, nevinovata!... Nevinovată cu gândul, da, este adevărat, dar nu şi cu fapta. Eram portăreasa uzinei. Trebuia să rămân acolo cu orice preţ şi să mor la post în loc să fug. Cum de nu mi-am dat seama! Eram de faţă, ca şi bestia asta de Jacques, când casierul a venit să predea banii înainte de plecarea patronului. Cum de nu mi-a trecut prin cap că suma de aproape două sute de mii de franci despre care pomenea în scrisoare era chiar suma din casa de bani? Cum de nu m-am agăţat de hainele lui strigând: Acesta-i vinovatul! M-ar fi omorât... Ei şi? Mai bine moartea decât să îndur o acuzaţie monstruoasă, fără putinţă de justificare!

— Mamă, zise copilul, mi-e foame.

Nefericita femeie simţi ca un cuţit în inimă. Căută în buzunarul rochiei, nădăjduind să-şi găsească portmoneul. Zadarnică speranţă! Potmoneul fusese lăsat pe un dulăpior din cabină. În buzunar nu erau decât şase franci.

— Am obosit, mămico... nu mai pot umbla.

— Te duc în braţe, puişor.

Şi, luându-l pe Georges în braţe, Jeanne îşi continuă drumul. Merse aşa drept înainte timp de un ceas gâfâind, cu trupul sleit. Zări câteva case; un sat. Grăbi pasul. Cam la o sută de paşi de primele clădiri, simţind că nu mai poate, se opri şi puse copilul jos.

— Vrei să mă aştepţi aici, puiule? îl întrebă ea. Mă duc după mâncare... N-o să-ţi fie frică în pădure?

— Nu, mămico.

Băiatul se întinse pe iarba de sub copaci, strângând la piept căluţul de carton.

— O să adoarmă, îşi spuse Jeanne. Mai bine aşa...

Jeanne Fortier se îndreptă cu iuţeala pe care i-o îngăduiau picioarele-i frânte către satul apropiat.

Prăvăliile începuseră să-şi ridice obloanele. Jeanne era privită cu o vie curiozitate, fapt ce o tulbura, o nelinişte a. Trecu pragul unei băcănii şi ceru o tabletă de şocolată. Intră apoi într-o brutărie şi cumpăra pâine. Cu aceste cheltuieli se sfârşiră şi banii.

Se întoarse pe acelaşi drum şi se afundă în pădurice. Micuţul Georges, nemişcat, dormea un somn adânc. Jeanne se aşeză alături şi căzu pradă celor mai negre gânduri. Încetul cu încetul oboseala puse stăpânire pe gândurile-i dureroase; simţi că o cuprinde somnul şi, întinzându-se pe pământul moale, adormi şi ea.

După ce primise anunţul comisarului de poliţie, procurorul plecase repede spre Alfortville însoţit de judecătorul de instrucţie, şeful siguranţei, un doctor şi doi agenţi. Cum sosi, comisarul îl puse în temă cu faptele principale. Casierul Ricoux, David, băiatul de birou, vizitiul şi un mare număr de muncitori, mecanici fuseseră interogaţi. Din acest prim interogatoriu reieşea probabilitatea, dacă nu chiar dovada, că Jeanne Fortier era singura vinovată. Acuzaţiile aduse împotrivă-i o învinovăţeau indiscutabil, iar pe lângă acestea fuga devenea un fapt şi mai grav.

După ce fusese interogat de procurorul general,

casierul Ricoux trimise o telegramă doamnei Bertin. Această depeşă lăsa să se întrevadă consecinţele nenorocirii ce-l lovise pe micul Lucien.

Casierul era un bărbat la vreo cincizeci de ani, arţăgos, bănuitor, greu de suportat. În general nu iubea pe nimeni; biata Jeanne Fortier avusese ocazia să-i inspire o antipatie cu totul aparte. Mărturia lui contra ei nu putea să nu fie rău voitoare. Întors la fabrică, se dusese îndată la judecătorul de instrucţie:

— Aşteptaţi o clipă, îi spuse acesta, aş vrea să-mi răspundeţi la câteva întrebări.

Apoi, adresându-se unuia dintre agenţii de siguranţă, întrebă:

— Aţi făcut cercetările cerute de mine?

— Da, domnule..

— Şi? La ce rezultate aţi ajuns?

— În curte s-au găsit trei sticle în care fusese petrol.

Agentul plecă să aducă sticlele aruncate de Garaud.

— Domnule Ricoux, zise judecătorul, după ce mirosi obiectele suspecte, recunoaşteţi sticlele acestea ca fiind aceleaşi cu cele în care a-ţi văzut-o pe numita Jeanne Fortier turnând petrolul introdus de ea în uzină într-un bidon?

— Le recunosc foarte bine. Mai au încă pe ele fâşii din etichetele de apă minerală.

— Câte erau în total?

— Am văzut cinci, rânduite pe podea.

— Acum, încercaţi să vă amintiţi nu numai sensul, dar şi cuvintele frazei ameninţătoare, adresată de Jeanne Fortier inginerului Labroue.

— Jeanne Fortier avea o atitudine plină de aroganţă, ba chiar de insolenţă şi a zis cu un glas înrăit pe care parcă-l aud şi acum: „Mă daţi afară! Bine! Ţineţi minte, domnule, feriţi-vă! Asta *n-o să vă poarte noroc*.” E clar ca bună ziua că se gândea să se răzbune!

— Credeţi că răzbunarea era singurul mobil al crimei?

— Presupun, domnule.

— Părerea mea e alta. Domnul Labroue plecase pentru două zile, nu? Înapoierea sa bruscă nu putea fi prevăzută de nimeni, nu-i aşa? Când a primit lovitura mortală, abia intrase, deoarece valiza se afla lângă cadavru. Persoana care l-a lovit se afla în pavilion unde nu trebuia, sau n-avea de ce să-l aştepte. Atunci pentru ce intrase în pavilion?

— Ca să-i dea foc, răspunse Ricoux.

— Să dea foc pavilionului era inutil, deoarece era clar că focul fusese deja pus în atelierul de tâmplărie ticsit de aşchii şi că avea să se răspândească repede şi în pavilionul cu casa de bani.

Ricoux căzu pe gânduri. Magistratul reluă:

— Ştiţi câţi bani se aflau în seif?

— 190253 franci şi 70 centime. Iar în biroul meu se aflau încă cinci mii de franci, dar aceştia nu-s pierduţi. Am avut prudenţa să-i iau cu mine acasă.

— Suma era în hârtii de bancă?

— Da, domnule, cu excepţia a trei mii te franci în fişicuri de aur.

— Numai dumneata cunoşteai conţinutul seifului?

Ricoux se gândi o clipă.

— Nu numai eu, domnule, zise el brusc. Când am predat banii, mai erau de faţă încă două persoane.

— Cine erau aceste persoane?

— Jacques Garaud, maistrul, şi Jeanne Fortier.

Magistratul se lumină la faţă. Ricoux continuă:

— Da, da, Jeanne ştia, şi ştia şi Jacques, din nefericire, căci dacă bravul om a pierit, a fost pentru că a vrut să salveze aceste valori o dată cu dosarele domnului Labroue...

— Cum de se afla Jeanne Fortier în cabinetul patronului în timp ce dumneavoastră raportaţi sumele?

— Domnul Labroue o chemase ca să-i dea ordine pentru perioada cât urma să lipsească din fabrică.

— Sunteţi sigur că a auzit când aţi anunţat cifra?

— Da, domnule, sunt sigur, absolut sigur.

— Jeanne Fortier avea cheia pavilionului?

— Da domnule, şi pe cea a cabinetului.

— Rămânea singură, noaptea, la uzină?

— Absolut singură, da, domnule.

— Ce fel de caracter avea, după părerea dumneavoastră, acesta femeie?

— Jeanne Fortier era ambiţioasă, bănuitoare şi ranchiunoasă; avea nişte purtări care nu semănau deloc cu o nevastă de muncitor...

— Avea copii?

— Un băieţel pe care-l creştea ea şi o fetiţă dată la doică.

— Bărbatul ei a murit aici, în uzina, nu?

— Da, domnule, dar din vina lui, din imprudenţă. Şi tocmai de aceea domnul Labroue îi oferise Jeannei postul de paznică. Dând-o afară, se gândea să-i găsească altă slujbă mai potrivită pentru o femeie. Nenorocita asta însă şi-a dovedit recunoştinţa asasinându-l.

Judecătorul de instrucţie se întoarse spre procuror şi şeful securităţii, prezenţi şi ei la interogatoriu, şi spuse:

— Vedeţi, domnilor, că îndoiala e imposibilă. Răzbunarea nu era singurul mobil al crimelor comise: asasinat şi incendiu. Jeanne Fortier îşi propusese, printre altele, să fure. După ce a pregătit totul pentru a mări distrugerile cauzate de incendiu, a intrat în pavilion, a forţat casa de fier, a luat banii şi apoi a aprins focul. Abia când a ieşit din cabinet l-a lovit pe inginer.

Procurorul întrebă:

— Casa de fier, cât era de mare? Ca s-o deschizi era nevoie de o forţă deosebită? O femeie i-ar fi putut veni, singură, de hac? În caz contrar, poate c-ar trebui să admitem că Jeanne Fortier a avut un complice.

Ricoux reluă:

— Casa de fier n-avea cine ştie ce rezistenţă. Era un seif de tip vechi. O femeie voinică, vânjoasă ca Jeanne Fortier, putea uşor s-o deschidă fără niciun ajutor.

— În tot cazul, dacă furtul nu s-a comis, vom găsi

bucăţi de metal topit, deoarece erau şi lingouri de aur.

Procurorul se adresă doctorului, venit împreună cu el.

— Când aţi examinat rana, v-aţi putut da seama, de ce natură a fost arma care l-a răpus pe domnul Labroue?

— Da, domnule. Arma a fost un cuţit al cărui vârf i-a străpuns inima. Moartea i-a fost instantanee.

— Asasinul trebuie să fi lovit cu toată puterea. Un lucru însă nu-l înţeleg: Jeanne Fortier acţiona fără teamă că va fi surprinsă, întrucât îl ştia pe domnul Labroue plecat pentru două zile. Atunci de ce era înarmată?

— Domnul procuror mai crede şi acum în existenţa unui complice? întrebă şeful siguranţei.

— Da, mi se pare cu neputinţă ca o femeie să poată comite de una singură o asemenea faptă.

— Jeanne este o femeie foarte puternică, exclamă Ricoux.

— De altfel, obiectă judecătorul, ca să forţeze broasca e foarte posibil să se fi ajutat de un cuţit. În orice caz, fuga dovedeşte că este vinovată.

— E vinovată, dar e posibil să nu fie singura vinovată. Ştiţi cumva cu cine mai era în relaţii Jeanne Fortier?

Mai multe persoane interogate răspunseră negativ. Dintr-o dată un mecanic şi o femeie se desprinseră din grup şi cerură să vorbească cu magistraţii.

— Domnule judecător de instrucţie, zise bărbatul, vă aduc dovada că aceasta crimă era pregătita mai dinainte şi că Jeanne Fortier avea acasă o provizie de petrol. Nevastă-mea, aici de faţă, a discutat cu bătrâna François, bacăneasa de la Alfortville, care i-a vândut petrolul.

Judecătorul de instrucţie dădu ordin să fie adusă bătrâna François. Aceasta sosi tremurând.

— O cunoaşteţi pe văduva Jeanne Fortier şi vă aminti să-i fi vândut petrol?

— Da, domnule. Acum trei sau patru zile, într-o după-miază, a venit cu băiatul şi cu un bidon ca să cumpere patru litri pe care i-am dat, şi asta mi s-a părut cu totul neobişnuit. În ajun îi mai vândusem tot patru litri. Când

am întrebat-o, mi-a răspuns că puştiul jucându-se a răsturnat bidonul... şi eu i-am spus: „ar fi putut da foc, copilul. Fii cu ochii în patru... Poate să ardă la repezeală, uzina...” sau cam aşa ceva.

— Dumneavoastră ce credeţi despre văduva Fortier?

— O cred ambiţioasă.

Bătrâna François, nemaiavând nimic de adăugat, obţinu învoirea să se întoarcă acasă. Organele legii emiseră îndată un mandat de arestare împotriva Jeannei Fortier.

— Deoarece domnul doctor a întocmit procesul verbal, se adresă procurorul general casierului Ricoux, înhumarea corpului domnului Labroue este autorizată. Vă felicit pentru zelul şi devotamentul dumneavoastră.

Casierul se umflă în pene şi magistraţii se înapoiară la Paris, lăsând doi agenţi de siguranţă la locul catastrofei.

VIII

ÎN ACEEAŞI ZI, LA ORA UNU după-amiază, un bărbat încă tânăr şi bine făcut cobora dintr-o trăsură în gara Saint-Lazare. Purta în bandulieră un sac de călătorie, iar în mână o valiză uşoară. Avea părul negru închis, dar fără strălucire, faţa proaspăt bărbierită şi ţinuta îngrijită.

— Nu e ora rapidului pentru Le Hâvre? întrebă călătorul pe un funcţionar.

— Ba da, dar nu mai dăm bilete. Trenul a şi plecat.

— Păcat! La ce oră trece următorul în aceeaşi direcţie?

— La şase şi treizeci de minute.

Călătorul ieşi din gară pe strada Amsterdam, trecu pragul unei cârciumi frecventată de obicei de englezi şi americani, local situat la parterul unui hotel înălţat chiar în faţa intrării gării.

Fu întâmpinat de un chelner:

— Domnul? Doriţi o masă?

— Da, daţi-mi lista de bucate, un mers al trenurilor şi ceva ca să scriu. Până mi se pregăteşte dejunul, vreau să trimit o telegramă.

Călătorul deschise prospectul, parcurse paginile cu anunţuri şi se opri la nomenclatura hotelurilor din Le Hâvre.

— N-are importanţă unde, murmură el; esenţialul este să nu am aerul unui aiurit care nu ştie ce vrea. De altfel, nici n-o să stau prea mult la Le Hâvre. Deşi n-are de ce să-mi fíe teamă, deoarece toţi mă cred mort în incendiu încercând să salvez casa de bani şi sunt cu totul de

nerecunoscut, este mai înţelept să nu zăbovesc prea mult în Franţa.

Ochii i se opriră pe o indicaţie referitoare la primul hotel plasat în capul listei. Citi:

„Hotelul Amiralităţii şi al Parisului, proprietar Lemel”. Asta-mi trebuie, adăugă el, ce să mai caut altul... ba chiar e preferabil altuia, căci văd că e situat în faţa cheiului de ambarcare pe vapoarele din direcţia Southampton.

Călătorul luă un toc şi scrise următoarele:

Hotelul Amiralităţii, Lemel, Le Hâvre. Sosesc diseară la Paris cu trenul de la unsprezece şi cinci. Rog rezervaţi cameră confortabilă.

Paul Harmant

Chemă chelnerul.

— Poftim telegrama, zise el întinzând foaia de hârtie. Acum poţi să-mi aduci dejunul.

La ora şase şi treizeci de minute urcă în tren. După gara Mantes, rămase singur şi profită ca să deschidă valiza, scoţând diverse hârtii, examinându-le cu o atenţie încordată. Hârtiile erau planurile unei maşini indicând ansamblul detaliilor. În acest călător, cititorii noştri au recunoscut, credem, în ciuda deghizării şi a schimbării culorii părului, pe Jacques Garaud, maistrul fabricii de la Alfortvifle; Jacques Garaud incendiatorul; Jacques Garaud asasinul patronului său.

După ce intrase în pavilionul cuprins de flăcări ca să îndeplinească, chipurile, un act de admirabil devotament, adică să salveze banii şi actele domnului Labroue, Jacques strigase: Ajutor! Săriţi! Mor! Trebuia ca nimeni să nu-i poată pune la îndoială moartea şi ca vocea Jeannei, chiar dacă s-ar fi ridicat – împotrivă-i, să nu fie ascultată.

Jacques cunoştea perfect şi de mult timp topografia pavilionului. Ştia că o fereastră plasată în capul scării conducând spre apartamentul domnului Labroue se deschidea spre câmpul liber, în spatele uzinei. Astfel, în

loc să intre în cabinet, urcase din trei salturi treptele scării cuprinse de flăcări, ajunsese la fereastră, lansase acele strigăte de groază şi de ajutor provocând spaima şi tulburarea în toate inimile şi, pe jumătate orbit, pe jumătate sufocat, sărise pe geam.

Puţin timp după aceea o zguduitură nemaipomenită avea să se audă şi acoperişul pavilionului o dată cu tavanul primului etaj aveau să se prăbuşească peste parter. Maistrul se afla teafăr şi nevătămat departe, în câmp, alergând peste brazde, căutând să ajungă la un drum sigur. O oră mai târziu cădea frânt de oboseală în pădurea Vincennes.

— Gata, zise el, am scăpat!

Cum apăruseră zorii, îşi încheiase haina, scosese din sân teancurile de hârtii de bancă împreună cu planurile furate din casetă, le împăturise cu mare băgare de seamă, le învelise în batistă, se ridicase şi pornise spre Paris.

Aci, intrase într-un magazin de confecţii, iar după aproximativ o oră ieşise pe uşă complet deghizat. Doar chipul îi rămăsese acelaşi, putând chiar să atragă atenţia din pricina nuanţei ciudate a bărbii şi a pletelor. Se îndreptase spre o frizerie, unde ceruse să fie bărbierit şi să i se taie pletele.

— N-aveţi cumva o culoare potrivită ca să-mi vopsesc părul, întrebase el râzând. Culoarea roşie nu se mai poartă.

— Ba da, domnule, sigur că avem, răspunse frizerul.

— Şi cam cât o să ţina?

— Opt zile, pe puţin.

O jumătate de oră mai târziu; maistrul avea părul de un negru strălucitor.

Jacques Garaud plecase apoi cu trăsura spre gara Saint-Lazare, intrând în localul unde mai înainte l-am văzut mâncând şi expediind telegrama semnată *Paul Harmant*. Acest nume nu era deloc o simplă invenţie. Paul Harmant trăise. Fusese un mecanic, tovarăş de atelier şi

prieten cu Jacques la Geneva, unde murise. Maistrul îi păstrase cartea de muncă, încredinţată lui pe vremuri de către acesta.

Gândindu-se să plece din Franţa împreună cu Jeanne Fortier, Jacques luase cu el cartea de muncă. Semnalmentele lui Paul Harmant semănau cu ale lui Jacques Garaud, în afară de păr şi de barbă. Bărbierindu-se şi vopsindu-şi părul, asemănarea cu defunctul se întregise.

Să urmărim acum ce se întâmpla cu Jeanne Fortier, fugara pe care am lăsat-o într-o pădurice, dormind alături de fiul său. Biata mamă dormise cam două ore. Când deschise ochii, Georges tot nu se trezise. Jeanne se aplecă şi îl privi lung.

— Mi-e foame, zise copilul.

— Uite, ţi-am adus de mâncare.

Şi tânăra văduvă îi întinse o parte din alimentele cumpărate. Georges întrebă:

— Tu nu mănânci, mămico? De ce?

— Mie nu mi-e foame.

Jeanne simţea dimpotrivă că stomacul gol îşi cerea din ce în ce mai imperios drepturile. Dar cum să se atingă de puţina hrană pe care o păstra pentru băiat?

Ziua i se păru interminabilă. Nu voia să se arate în plină lumină, pe şosea. În sfârşit, veni şi noaptea.

Văduva îi mai dădu băieţelului puţină pâine şi ciocolată apoi porni din nou la drum, ţinând-o drept înainte. Nu putea însă înainta prea mult pe întuneric, fiind obligată să se oprească de nenumărate ori, doborâtă de foame şi de oboseală.

Noaptea se sfârşi. Se făcu iarăşi ziuă. Femeia continua să meargă, în braţe cu Georges adormit. Zări câteva case. O ţărancă îi taie calea. Jeanne o întrebă:

— Spuneţi-mi, doamnă, cum se numeşte satul ăsta din faţă?

— Chevry, învecinat cu Brie-Compte-Robert.

Fugara era la capătul puterilor. Trebui să se aşeze pe marginea drumului. O fetiţă ducând la păscut o vacă se opri lângă ea.

— Spune-mi, fetiţo, în ce parte a satului Chevry se află casa preotului?

— Este prima pe care o vedeţi acolo, cu turnuleţul alb, un acoperiş ţuguiat şi împrejmuită de arbori înalţi.

— Mulţumesc, draga mea.

Jeanne se ridică, îl luă pe Georges în braţe şi cu picioarele înţepenite, ca o somnambulă, porni iarăşi la drum. Locuinţa preotului din Chevry era o clădire veche şi foarte simplă, în faţă cu o peluză presărată cu arbuşti şi ronduri de flori. În spatele casei se întindea o livadă destul de mare, plină de pomi fructiferi.

Abatele Félix Laugier era un om de cincizeci şi opt de ani, cu un chip luminos, privirea blândă şi deschisă. Toţi enoriaşii îl iubeau. Locuia în casa parohială de mai bine de douăzeci de ani împreună cu o soră a sa mai în vârstă şi cu o slujnică. Sora sa, doamna Clarisse Darier, era văduvă. După ce îi murise bărbatul, lăsând-o fără copii şi proprietara unei averi frumuşele, îşi pusese cea mai mare parte a veniturilor în slujba acţiunilor de binefacere.

Îl rugăm pe cititor să ne însoţească la parohia din Chevry, în urmă cu douăzeci şi patru de ore, adică exact în dimineaţa zilei când Jeanne Fortier adormise în pădure alături de fiul său.

Ora opt şi jumătate. Un tânăr de douăzeci şi trei de ani cobora din tren. Acest tânăr, în mână cu o trusă de pictor peisagist, se îndrepta cu paşi grăbiţi spre şoseaua Chevry.

Era un bărbat frumos, cu trăsături fine şi o înfăţişare spiritualizată. Ochii de un albastru închis exprimau inteligenţă. Tânărul se numea Etienne Castel. Nu-şi cunoscuse niciodată mama. Tatăl său, negustor în cartierul Montmartre, murise cu patru ani mai înainte, lasându-i o mică avere, suficientă însă ca să-l ajute să-şi satisfacă gusturile şi să urmeze cariera artistică.

Artistul merse până la casa parohială unde se opri. Aici trase întâi de cordonul clopoţelului, apăsă apoi clanţa porţii ce nu era niciodată închisă cu cheia, intră şi înaintă în grădină. Abatele Laugier trebăluia. Văzându-l pe Etienne, scoase o exclamaţie de plăcută surpriză şi-i ieşi în întâmpinare.

— Fii binevenit fiule! exclamă preotul, strângându-i mâna. Ce surpriză plăcută!

— Vasăzică, spuse tânărul, îmi iertaţi faptul că sosesc aşa, pe nepusă masă.

— Te iert, dacă-mi promiţi că vizita ta va fi lungă.

— Vă promit opt zile.

— Doar opt zile! e prea puţin. În sfârşit, fie şi opt zile de plimbări şi discuţii plăcute.

Abatele Laugier îl conduse pe Etienne într-o cămăruţă de la parter, unde tânărul îşi lăsă trusa de pictor. Apoi preotul strigă:

— Clarisse! Clarisse! Vino repede. Ne-a sosit artistul!

— Etienne! strigă doamna Darier coborând iute scara. Ce bucurie! dar dacă ne-ai fi anunţat am fi putut măcar să-ţi pregătim camera.

— Am vrut să vă fac o surpriză, scumpă doamnă, răspunse pictorul sărutând-o pe obraji. Am venit să stau cu dumneavoastră opt zile.

— Prea puţin, dar, mă rog, ai să ai timp să-mi guşti din dulceţuri.

Şi doamna Darier plecă să pregătească ceva mai deosebit pentru masa de prânz. Pictorul urcă bagajele în camera unde obişnuia să locuiască în fiecare an, apoi se duse în grădină să discute cu abatele.

— Cred că ai să-mi povesteşti atâtea lucruri, dragul meu, de şase luni de când nu ne-am mai văzut! Cum merge treaba?

— Am muncit mult... cu pasiune şi cu plăcere.

— Şi rezultatele?

— Încep să vând câte ceva. Dar banii nu sunt totul.

— Visezi gloria?

— Dacă nu gloria, măcar notorietatea.

— Dar eşti destul de cunoscut.

— Nu îndeajuns... Aş vrea să fiu printre primii.

— Şi pentru asta ce-ar trebui să faci?

— Să găsesc un excelent subiect de tablou şi apoi să-l execut în mod magistral. Două lucruri simple, după cum vedeţi.

— Poate că-l vei găsi aici, dragul meu.

— Nădăjduiesc, prietenia dumneavoastră mi-a purtat totdeauna noroc.

Abatele Laugier, coleg de studii şi prieten foarte bun cu tatăl lui Etienne Castel, îl cunoştea pe băiat de când era mic şi transferase asupra lui toată afecţiunea purtată tatălui. Dragostea lui Etienne faţa de preot nu era nici ea cu nimic mai prejos.

La ora unsprezece fix, cele trei persoane se aflau în sufragerie. Etienne mâncase cu mare poftă şi, cum nu avea de gând să înceapă să lucreze în acea zi, ieşise să facă o plimbare.

A doua zi se trezise dis-de-dimineaţă, îşi pregătise paleta şi coborâse în grădină unde schiţase la repezeală un subiect voind să reprezinte câmpia trezită la viaţă sub ceaţa străvezie a zorilor. În jurul orei şapte şi jumătate, când preotul se înapoie de la slujbă îl găsi pe Etienne la lucru.

— Curaj! îi ură el, şi dacă nu mă înşel studiul acesta e destul de bun. Mi se pare că vezi just şi că transpui perfect tot ce observi.

Abatele îl lăsă să lucreze şi se aşeză pe o bancă sub castani. În casă, doamnă Darier se ocupa de treburile gospodăriei. Slujnica, Brigitte, dădea de mâncare iepurilor şi pasărilor într-o curte interioară vecină cu grădina de care era despărţită printr-o perdea de glădici. Trecuseră cam zece minute. Clopoţelul porţii răsună. Slujnica se grăbi să-şi lase puii şi iepurii; puse mătura jos şi alergă spre poartă. O femeie frânta de oboseală, cu un copil în braţe, stătea în genunchi. Brigitte alergă spre ea.

— Fie-ţi milă, îngână Jeanne, ajută-ne, pe mine şi pe băieţaş.

Adânc mişcată, slujnica o luă de mijloc şi încercă s-o ridice. Jeanne făcu un efort, dar forţele n-o ajutară.

— Domnule părinte, striga Brigitte, veniţi, veniţi iute!

Auzind apelul, abatele Laugier şi Etienne alergară spre poartă.

— Ce s-a întâmplat? întreba preotul.

— O femeie tânară e gata să leşine.

— Mămico, ce te doare? întrebă Georges.

— Biata femeie şi copilul sunt morţi de oboseală... zise Entienne susţinând-o pe Jeanne.

— Şi cred că şi de foame... adăugă preotul.

Doamna Darier venise şi ea.

— Clarisse, dragă soră, zise preotul, adu două ceşti cu supă pentru aceste biete fiinţe, dar repede, te rog, şi o sticlă cu vin de Bordeaux.

După ce aşeză băieţelul pe o bancă, Brigitte o urmă pe doamna Darier. Entienne şi abatele o susţinură pe Jeanne care izbuti să se târască până la copil, apoi se prăbuşi pe bancă. Entienne alergă după o cană cu apă proaspăta şi-i udă tâmplele. Jeanne Fortier întredeschise ochii, căutându-şi fiul. Îl văzu şi-i întinse braţele.

— Linişteşte-te, draga mea, îi spuse preotul, avem noi grijă de el.

— Vă mulţumesc, mulţumesc... îngâna Jeanne cu chipul ceva mai luminos şi cu lacrimi în ochi, îi este foame, micuţul de el.

IX

VESTEA TRIMISĂ PRIN TELEGRAMĂ surorii domnului Labroue de către casierul Ricoux fusese ca o lovitură de pumnal pentru doamna Bertin; dar fiind o fire energică, femeia nu se lăsă doborâtă. Îşi zise că trebuia să acţioneze fără să piardă o secundă, şi plecă spre Alfortville.

Biata femeie aproape că leşină văzând uzina incendiată şi cadavrul fratelui sau, atât de plin de viaţă, de forţă şi de încredere în viitor.

Ricoux o aştepta la faţa locului. Îi relată în ce împrejurări dăduse peste cadavrul inginerului şi despre acuzaţia cumplită ce cădea pe umerii Jeannei Fortier.

— Vasăzică, exclamă doamna Bertin, cu o nespusă uimire, vasăzică, această nefericită, pe care fratele meu mă rugase s-o iau pe lângă mine ca să-i asigur ei şi fiului ei o existenţă fericită, ar fi pus la cale monstruosul plan de a-l asasina pe binefăcătorul său! Să fie cu putinţă? Nu cumva vă înşelaţi domnule Ricoux? Uneori justiţia greşeşte.

— Probele cele mai zdrobitoare cad asupra ei, doamnă, răspunse sentenţios casierul.

Cu toate că nu-i venea să creadă, doamna Bertin nu mai răspunse nimic. Casierul reluă.

— Judecătorul de instrucţie vă roagă să vă prezentaţi la cabinetul său cât mai de grabă. M-a rugat să va comunic.

— Bine, mă voi duce.

Ricoux continuă:

— Acum să discutăm despre afacerile iubitului şi

regretatului patron. Registrele sunt distruse până la ultima filă, dar fac eu pe dracu în patru să le reconstitui.

— În clipa catastrofei, fratele meu avea bani în casa de fier?

— O sumă mare... vai, prea mare!

— Şi totul a ars?

— Totul.

— Aşadar, suntem în faţa unui pasiv considerabil.

— Aproape două sute de mii de franci.

— Două sute de mii de franci! repetă înspăimântată doamna Bertin. Cum să le plătesc! Cu neputinţă! Eu n-am nicio avere.

— Liniştiţi-vă, doamnă. Sumele datorate de domnul Labroue vor fi integral achitate de companiile la care regretatul patron asigurase uzina şi materialele. Aceste companii sunt solvabile. Deci, vă repet, totul va fi plătit, iar fratele dumneavoastră nu va lipsi pe nimeni de niciun ban.

— Companiile de asigurare au fost înştiinţate?

— Azi-dimineaţă, ca urmare a scrisorii mele, inspectorii au venit să facă proces-verbal.

— Aşadar, totul e pierdut! reluă doamna Bertin oftând. Copilul fratelui meu rămâne sărac lipit.

— O să aibă terenul pe care erau construite clădirile uzinei.

— Terenul acesta fără clădiri valorează mai nimic şi-i greu de exploatat. Din fericire, Lucien mă are pe mine şi puţinul pe care-l posed îi va reveni lui.

Doamna Bertin strânse mâinile casierului.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc din tot sufletul pentru toate dovezile de afecţiune şi devotament faţă de acela ce nu mai este...

În după-amiaza aceleiaşi zile mortul fu condus la biserică şi apoi la cimitir în mijlocul compătimirii şi tristeţii tuturor celor de faţă.

Doamna Bertin plecă apoi la Paris împreună cu casierul. Acesta o însoţi la palatul de justiţie unde magistratul îi

primi îndată zicând:

— Am vrut să vă vad, doamnă, pentru a stabili definitiv momentul întoarcerii domnului Labroue. Fratele dumneavoastră, mi s-a spus, fusese la Saint-Gervais ca să-şi vadă fiul bolnav.

— Da, domnule, chemat în mare grabă de o telegramă a mea. Nepotul meu, micuţul Lucien, contractase o angină care i-ar fi putut aduce complicaţii grave. Când a sosit fratele meu, pericolul trecuse. Fiind sigur că totul e în ordine a plecat chiar a doua zi, în loc să stea două zile la mine aşa cum intenţionase.

— Şi aşa cum ne anunţase şi pe noi, adăugă casierul Ricoux.

— Cu ce tren a plecat a doua zi după sosire?

— Cu expresul de ora 4 şi 45 de minute, seara.

— Se afla deci în jurul orei nouă la Paris, unde s-a oprit destul de mult din motive pe care nu le ştim, şi a ajuns la uzină exact când ineendiatoarea îşi începea crima. Aceasta, luată prin surprindere, l-a ucis.

— O femeie... să fie cu putinţă? Credeţi?

— În privinţa aceasta n-avem nicio îndoială. Cunoaşteţi femeia?

— Da. Jeanne Fortier căreia fratele meu îi purta de grijă.

— Înseamnă că nu ştiţi că domnul Labroue tocmai o concediase din postul de paznic.

— Ba da, domnule, ştiam, dar concedierea nu era deloc o lipsă de bunăvoinţă. Chiar în preziua morţii sale mă rugase s-o iau la mine.

— Jeanne Fortier ştia de intenţiile domnului Labroue?

— Nu cred.

— Deci, neştiind, ea-şi urmărea planul de răzbunare.

— Sunteţi sigur?

— Vă repet, doamnă, că îndoiala este imposibilă. Însăşi dispariţia ei e o dovadă suficientă de vinovăţie.

— Aveţi dreptate, zise doamna Bertin. Dar această fugă poate fi atribuită în egală măsură şi spaimei.

— Dealtfel, cumpărarea petrolului demonstrează nu numai crima, ci şi premeditarea ei.

— Ce motive ar fi îndemnat-o, nenorocita de ea?

— Răzbunarea mai întâi, şi apoi lăcomia.

— A furat?

— Domnul Labroue a fost găsit ucis pe coridorul care conducea spre cabinetul său de lucru. Pentru ce altceva s-ar fi aflat ucigaşa în acel loc, dacă nu pentru a fura suma uriaşă despre a cărei existenţă în casa de bani ştia.

— Pe scurt, bănuielile dumneavoastră nu cad decât asupra Jeannei Fortier.

— Bănuiţi cumva pe altcineva?

— Datoria mea este să vă spun tot ce ştiu şi tot ce gândesc. În ziua când a venit să-şi vadă fiul bolnav la Saint-Gervais, am discutat mult cu fratele meu. Tocmai inventase o maşină de ghioşat suprafeţele curbe, descoperire ce urma să-i aducă, în scurt timp, credea el, o frumoasă avere; toate planurile erau terminate.

— Domnul Labroue îi vorbise cuiva despre această invenţie?

— Da, unei persoane căreia i-ar fi putut veni ideea să pună mâna pe proiectul fratelui meu. Admiţând că este aşa, furtul, incendiul, asasinatul – totul s-ar explica, deoarece nu-mi vine a crede că o femeie, oricât de mare i-ar fi fost ura şi forţa fizică, ar fi putut înfăptui o astfel de crimă.

— Cui îi încredinţase domnul Labroue secretul?

— Unui maistru din uzină, Jacques Garaud...

Judecătorul de instrucţie făcu un gest de compătimire.

— Dacă e cineva asupra căruia nu mai poate cădea nicio bănuială, atunci acela este omul despre care vorbiţi.

— De ce?

— Pentru că a murit.

— A murit? exclamă doamna Bertin.

— Da, doamnă, a căzut victimă a devotamentului său, aruncându-se în mijlocul vâlvătăilor ca să salveze dosarele şi casa de bani a domnului Labroue!

— Aşa e, ştiu şi eu, adăugă casierul Ricoux.

— A murit! exclamă doamna Bertin. Aveţi dreptate, domnule, iertaţi-mi acuzaţia nesăbuită. N-am ştiut de sfârşitul tragic al acestui om brav.

— N-am de ce să vă iert, răspunse judecătorul. Doriţi ca asasinarea fratelui dumneavoastră să fie pedepsită şi căutaţi să descoperiţi... e firesc. Dar singurul vinovat este fiinţa aceasta odioasă pe care totul o acuză: Jeanne Fortier. Ne mai puteţi da şi alte lămuriri?

— Nu, domnule.

— Puteţi pleca.

X

JEANNE ŞI FIUL EI PRIMISERĂ LA preotul Laugier primele îngrijiri cerute de starea lor gravă.

— Îndată o să vi se dea şi o masă substanţială, zise sora preotului. Apoi o să vă odihniţi căci se pare că aveţi mare nevoie. Aţi mers mult pe jos?

— Da, mult... exclamă Georges, ţinându-şi strâns jucăria. Şi eu sunt obosit... şi totuşi mămica m-a dus în braţe aproape tot timpul.

— Foarte bine, băieţaş, până va fi gata masa o să dormi puţin... zise doamna Darier, sărutându-l. Şi dumneata, la fel, adăuga ea, adresându-se Jeannei.

Tânăra văduvă izbucni în hohote.

— Vă mulţumesc din suflet! îngăimă ea.

— Doamnă, întrebă Georges, pot să iau cu mine şi căluţul?

— Da, băieţaş, sigur că poţi.

Jeanne îşi luă copilul de mână. Amândoi o însoţiră pe doamna Darier în odaia anume aranjată pentru ei.

— Dormiţi liniştiţi, le spuse sora preotului. Vă vom trezi la ora mesei.

Când îi ajunse din urmă, Etienne şi abatele Laugier discutau încercând să ghicească ce concurs de împrejurări o adusese la poarta Parohiei, frântă de oboseală şi moartă de foame, pe biata Jeanne Fortier.

— Sunt atât de multe fete înşelate, sau femei tinere cu copii, părăsite de bărbaţi, trebuind să lupte cu greutăţile vieţii, reluă Etienne. Nefericita de acum este, poate, una dintre acestea.

— Nu e din partea locului, zise Clarisse; oboseala dovedeşte ca vine de departe. Şi chipul ei, brăzdat de o durere adâncă, arată că a trecut printr-o suferinţă grea.

— Ce-ai să faci cu ea, frate? îl întrebă doamna Darier.

— Gândesc să-i dau un ajutor în bani după ce s-o reface, apoi o las să-şi continue drumul.

Clopoţelul de la intrare răsună din nou şi factorul poştal intră în grădină, aducându-i preotului jurnalul care, în fiece zi, la aceeaşi ora, sosea de la Paris.

Domnul Laugier îl desfăcu şi începu să-l citească pe îndelete. Curând ajunse la pagina doua pe care se întindea un lung articol intitulat: *O triplă crimă.* Abatele începu lectura articolului. Dintr-o dată scoase o exclamaţie. Etienne înalţă capul.

— Ai găsit ceva interesant, iubite părinte? întrebă el.

— Un lucru teribil de interesant, rosti preotul; un lucru ciudat şi înspăimântător totodată.

— Despre ce-i vorba? întrebă doamna Darier care tocmai ieşea din casă.

Etienne şi Clarisse, intrigaţi la culme, îşi luară fiecare câte un scăunel. Cu glasul reţinut, abatele Laugier începu:

În noptea de alaltăieri spre dimineaţă o triplă crimă a avut loc la Alfortville. Importanta uzină a inginerului Jules Labroue nu mai există. Incendiul provocat de o mâna criminală n-a lăsat decât ruine, iar inginerul însuşi, întorcându-se pe neaşteptate dintr-o călătorie, la miezul nopţii, a fost asasinat de incendiatoarea surprinsă în flagrant delict de furt.

Inginerul Labroue nu e singura victimă. Maistrul uzinei Jacques Garaud şi-a găsit moartea în timp ce încerca să salveze casa de bani.

Uzina era păzită noaptea de o femeie, Jeanne Fortier.

Totul o desemnează pe aceasta ca autoare a triplei crime, din răzbunare pentru concedierea ei decisă cu două zile mai înainte. Mizerabila creatură a fugit împreună cu fiul său.

Dăm mai jos semnalmentele:

Douăzeci şi şase de ani, talia puţin peste mijlocie, foarte bine proporţionată. Păr bogat de culoare blond-roşcat, trăsături regulate, ochi mari de un albastru închis, faţă palidă, ţinută dreaptă. Jeanne Fortier este însoţită de un copil de trei ani şi jumătate.

Clarisse şi Etienne Castel ascultaseră cu o nelinişte crescândă. Când abatele termină, doamna Darier exclamă:

— Dar ăsta-i portretul femeii sosită la noi!

— Copilul de trei ani şi jumătate... oboseala... Ticăloasa a fugit de la locul crimei!

— Linişteşte-te, soră, zise preotul? Femeia se află aici, sub acoperişul meu... dacă e vinovată o să aflăm.

— Şi dacă e? O dai pe mâna...

— N-o voi denunţa. Voi lăsa justiţiei grija de a o găsi.

Brigitte veni să anunţe că masa era gata.

— Şi femeia? Copilul? întrebă preotul.

— I-am trezit, domnule părinte, şi le-am pus masa în bucătărie alături de mine.

— Foarte bine. După masă vin şi eu să-i văd.

În timpul mesei, abatele Laugier se feri să mai discute despre Jeanne. Terminând de mâncat, îi spuse Brigittei:

— Adă-ne cafeaua în grădină. Pune încă o ceaşcă pentru străină şi ad-o şi pe ea aici.

— Da, domnule părinte.

Cele două ore de somn, urmate de un dejun bogat, fuseseră de ajuns pentru a reda forţele mamei fugare.

— Cafeaua o s-o beţi îndată în grădină, împreuna cu domnul preot, zise slujnica.

Un clopoţel o vesti pe Brigitte că putea veni cu cafelele. Abatele, Etienne şi doamna Darier coborâseră în grădină. Artistul scoase din buzunar un carneţel şi începu să creioneze din memorie portretul necunoscutei. Brigitte o aduse pe văduva lui Pierre Fortier, urmată de micuţul Georges, din nou vesel, şi trăgând după sine căluţul din

mucava. Dintr-o ochiadă, preotul examină înfăţişarea Jeannei, în timp ce Clarisse îi îndepărta scaunul de masă, cu un sentiment de involuntară repulsie.

— Apropiaţi-vă, doamnă, şi luaţi loc, zise abatele, arătându-i scaunul. Puţina cafea vă reconfortează.

Tânăra femeie se supuse. Micul Georges se apropie şi el:

— Părinte, îmi daţi voie să mă joc în grădina? Nu mă ating de flori...

— Da, da, du-te băiete.

— Mulţumesc, părinte.

Băieţelul îşi îmbrăţişă mama şi plecă, rostogolindu-şi căluţul prin nisipul fin al aleilor. Brigitte servea cafelele. Etienne, cu un creion în mână, rectifica liniile schiţei sale.

— Vă simţiţi mai bine, doamnă?

— Da, da, domnule! M-am refăcut.

— Îndeajuns, ca să vă puteţi continua drumul?

Înainte de a răspunde, Jeanne şovăi. Abatele reluă:

— Nu vreţi să rămâneţi în satul acesta?

— Aş dori să rămân aici... îngăimă Jeanne tremurând; aş dori să fiu la capătul călătoriei mele.

— Adică cum? întrebă abatele.

— Când am bătut la poarta dumneavoastră, voiam să vă cer în genunchi sprijinul, pentru a găsi în acest sat o slujbă, ca să pot trăi şi să-mi cresc cei doi copii.

— Aveţi doi copii?

— Da, domnule o fetiţă de unsprezece luni, la doică... şi pe micuţul Georges de trei ani şi jumătate.

— Dar, tatăl copiilor?

— A murit.

— Bine, dar ca să vă găsesc o slujbă, ca să vă recomand undeva, trebuie să ştiu cine sunteţi. Aveţi acte de identitate?

— Acte? îngăimă ea.

Tânăra femeie începu să tremure din tot trupul.

— Da. Trebuie să înţelegeţi că pentru a fi primită într-o casă, dumneavoastră, ca străină de regiune, aveţi nevoie

de referinţe.

Tulburarea nefericitei nu-i scapă preotului.

— Cum vă numiţi? continuă el.

— Jeanne... răspunse tânăra femeie.

— Acesta-i prenumele. Deoarece aţi fost măritată, ar trebui să purtaţi numele soţului. Ei? Cum vă numiţi?

Minciuna, şovăiala chiar, deveneau cu neputinţă.

— Jeanne Fortier... îngăimă fugara.

— Jeanne Fortier! Şi veniţi de la Alfortville...

Victima lui Jacques Geraud sări ca arsă.

— Oh! exclamă ea. Ştiţi totul!

— Da, ştiu totul, răspunse preotul. Ştiu că sunteţi urmărită, hărţuită de poliţie...

— Eu! Eu! Şi ce acuzaţie mi se aduce?

— Că aţi dat foc uzinei şi că l-aţi asasinat pe domnul Labroue.

— Se înşală! Se înşală, exclama Jeanne aproape urlând. Jur pe viaţa fiului meu pe care-l iubesc mai mult decât orice pe lume că sunt nevinovată!

Surprinşi de accentul tinerei femei, preotul, sora sa şi Etienne se uitară unul la celălalt.

— Atunci, dacă sunteţi nevinovată, de ce fugiţi? De ce vă ascundeţi? reluă preotul.

— Fug pentru că mă simt pierdută... cu toate că aveam dovada nevinovăţiei mele, o dovadă indiscutabilă...

— Şi ce s-a întâmplat cu această dovadă?

— Incendiul a ars-o ca şi pe rest! Am să vă spun totul domnule preot, şi poate îmi veţi da puterea să sufăr... Totul mă acuză şi totuşi sunt nevinovată...

— Cum să vă cred?

— Ascultaţi-mă, vă rog... ascultaţi şi judecaţi... Apoi, cuprinsă de febră, cu un glas gâfâit, Jeanne relată moartea soţului său, intrarea ei în uzină, pasiunea sălbatică şi obsesiile maistrului Jacques Garaud; vorbi despre scrisoarea pe care i-o trimisese acesta ca s-o hotărască să-l urmeze şi al cărei sens, acum i se părea extrem de clar; îi cită cuvinte, fraze întipărite în memorie,

în sfârşit, îi spuse despre groaza de la începutul incendiului şi despre intrarea în pavilionul unde se trezise faţă în faţă cu Jacques ca şi despre cadavrul inginerului. Repetă vorbele de ameninţare ale nemernicului în clipa când voia s-o constrângă să fugă împreună cu el.

— Abia atunci, continuă Jeanne, începeam să înţeleg termenii scrisorii lui. Averea aceea pe care voia s-o împartă cu mine erau banii domnului Labroue, pe care intenţiona să-i fure! Am vrut să mă întorc să iau această scrisoare, justificarea mea, salvarea mea, dar a fost prea târziu! Pavilionul cu odaia mea se dărâma sub flăcări şi auzeam glasurile ridicate împotrivă-mi, spunând că eu am dat focul. Atunci mi-am pierdut minţile şi am fugit înnebunită de groază cu copilul în braţe. Acesta-i adevărul. Sunt nevinovată. Pe viaţa copilului meu, mă jur încă o dată.

Accentele Jeannei sădiră convingerea în sufletul ascultătorilor.

— O mamă ce se jură pe viaţa copilului nu poate minţi, zise preotul. Aşadar, vă cred. Dar, spuneţi-mi, cum se face că Jacques Garaud a murit în incendiu, victima a devotamentului său nupă spusele ziarele.

— A murit? El? exclamă Jeanne. Nu se poate!

— Articolul din ziar e foarte clar în privinţa asta.

— Atunci, sunt condamnată! murmură tânăra femeie. Dacă Garaud a murit, nicio putere umană nu m-ar mai putea dezvinovăţi. Nu-mi mai rămăsese decât o nădejde, aceea că-n faţa mea, ticălosul nu şi-ar mai fi putut menţine minciuna.

— Vă rog, nu vă pierdeţi firea, zise preotul. Fuga este o gravă greşeală, dar nu şi o crimă. Glasul, privirea sunt în favoarea dumneavoastră.

— Judecătorii îmi vor asculta glasul? Se vor lăsa înduioşaţi de privirea mea? îngăimă Jeanne distrusă.

— Preveniţi acuzarea, duceţi-vă în faţa judecătorilor şi spuneţi-le; sunt nevinovată, jur! Dacă jurământul va produce asupra lor aceeaşi impresie ca asupra mea, sau

dacă le va insufla aceeaşi convingere, nu ştiu. Nădăjduiesc, vreau să o cred, dar nu pot s-o afirm cu siguranţă. Ceea ce ştim sigur este că, având conştiinţa curată, nu trebuie să şovăiţi să înfruntaţi pericolul, oricât de mare ar fi el.

— Dar dacă mă predau, mă înghite ocna. Mă vor despărţi de băiat.

— Din nenorocire, lucrul acesta este inevitabil.

— Aici, repetă Jeanne. În casa dumneavoastră...

— Casa mea nu este inviolabilă, din păcate!

— Şi fetiţa mea, care este la doică? strigă văduva scuturată de plâns, şi băiatul meu, Georges?

Georges îşi auzise numele. Alergă.

— Mamico, plângi? De ce plângi? întrebă el.

Dintr-o dată, în curte, se auzi clinchetul clopoţelului şi voci nedesluşite. Jeanne începu să tremure.

— Pe mine mă caută, bâigui ea îngrozită.

Brigitte deschise poarta. În grădină năvăliră vreo douăzeci de persoane în frunte cu primarul satului, brigadierul de jandarmerie şi patru jandarmi. Primarul înaintă primul.

— Iertaţi-mă, părinte, zise el, că mi-am permis, cu toate că e împotriva voinţei mele, să dau buzna în casa dumneavoastră.

Jeanne şi fiul său se trăseseră înapoi. Copilul stătea lipit de mamă ţinându-se cu o mână de fustă, iar cu cealaltă strângând sforicica jucăriei de mucava. Tabloul ce se formase în grădina preotului era de un efect înmărmuritor. Etienne Castel, izbit de această compoziţie neprevăzută, alergă la şevalet, luă o pânză albă şi începu să schiţeze în linii mari spectacolul de sub ochi. Preotul se ridicase.

— Ştiu ce vă aduce, domnule primar, îi răspunse el. Căutaţi o tânără numită Jeanne Fortier.

— Da, părinte, Jeanne Fortier acuzată de tripla crimă: incendiu, furt şi asasinat.

Fugara, de a cărei fustă Georges trăgea cu înverşunare,

făcu un pas înainte şi strigă:

— Nu e adevărat, domnule! Sunt nevinovată.

— Vinovată sau nu, i se adresă primarul, nu eu sunt în măsură să vă judec. Sunteţi Jeanne Fortier?

— Da, sunt Jeanne Fortier.

— Paznica uzinei Alfort?

— Da, domnule.

Primarul făcu un semn. Brigadierul înainta zicând:

— În numele legii şi pe baza unui mandat conform dispoziţiilor legale vă arestez.

— Bine, arestaţi-mă, exclamă Jeanne cu exaltare. Să mă bage la închisoare. Să mă condamne. Nimeni nu mă poate opri să afirm că sunt nevinovată.

— Mamă, mamă, repetă Georges speriat.

Brigadierul de jandarmerie se întoarse către ai săi:

— Puneţi-i cătuşele, ordonă el.

Jeanne simţi că o trec fiorii.

— Cătuşele... repetă ea cu glas înăbuşit şi dându-se câţiva paşi înapoi. Oh! nu! nu vreau!

— Dragă doamnă, vă rog... zise preotul. Resemnaţi-vă.

Biata femeie lăsa capul în jos şi întinse mâinile.

— Gata... acum haidem! comandă brigadierul.

Georges se agăţase de braţele prizonierei.

— Nu te duce mămico... striga el. Nu te duce, mi-e frică...

— Nu plânge, măicuţă, îi zise Jeanne. Te iau cu mine!

— Copilul nu vă poate urma... o întrerupse brigadierul.

— Cum? Mă despărţiţi de fiul meu! îngăimă Jeanne.

— Trebuie... ordinul de arestare nu-i decât pentru dumneata. Nu se pomeneşte de niciun copil. Aşadar; femeia la închisoare, copilul la orfelinat.

— Nu, nu... nu vreau să mă despartă de copil. Părinte, interveniţi pentru mine. Spuneţi-le că n-au voie să ne despartă...

— Supune-te legii, nefericito, repetă abatele Laugier, şi să nu-ţi fie teama pentru băiat... N-o să se ducă la orfelinat... Îl voi ţine la mine. Dacă te condamnă, îţi jur să

nu-l părăsesc pe micuţul Georges.

Doamna Darier înaintă şi-i întinse mâna:

— Nu mai plânge, draga mea. Copilul dumitale va avea o mamă. Îţi jur că va deveni fiul meu...

Jeanne îngăimă printre hohote de plâns:

— Să nu-l mai revăd! e peste puterile mele!

— Mămico... Mămico... nu te duce.

Doamna Darier îl luă în braţe şi-i spuse:

— Puiule, mămica ta trebuie să plece, dar se va întoarce curând. Până atunci, vrei să rămâi cu mine?

— Cu dumneavoastră şi cu domnul preot? întrebă Georges.

— Da, cu noi amândoi.

— Vreau, dacă mămica îmi promite că se întoarce...

Jeanne abia mai putea respira.

— Doamne, Dumnezeule, luaţi-l, zise ea deznădăjduită, îndrăgiţi-l... vorbiţi-i despre mama lui... Da, dragul meu copilaş, rămâi cu buna doamnă şi cu domnul preot... Rămâi cu ei...

Apoi, întorcându-se spre jandarmi:

— Puteţi să mă duceţi, sunt gata...

Şi se îndreptă spre poartă. Copilul scotea strigăte de nesuportat. Doamna Darier îl băgă în casă, însoţită de Brigitte. Înainte de a ieşi pe poartă, Jeanne se întoarse către preot:

— Binecuvântaţi-mă, părinte!

Şi îngenunche în faţa lui. Abatele Laugier, mişcat până la lacrimi, întinse mâinile deasupra capului umilei martire şi cu glasul strangulat de emoţie îngăimă:

— În numele Domnului, al dreptăţii şi al bunătăţii, fii binecuvântată! Deie Domnul ca judecata oamenilor să nu fie oarbă! Chiar dacă speranţele sunt împotriva dumitale, eu cred că eşti nevinovată.

Abatele Laugier întinse mâinile să i le sărute.

— Du-te, fiica mea. Fii tare!

A doua zi, Jeanne pleca cu trenul spre Paris, însoţită de doi jandarmi. Fusese condusă la arestul prefecturii de

poliţie, în timp ce, în casa preotului, Etienne Castel exclama:

— Mi-am găsit tabloul. La prima expoziţie numele meu va fi pe buzele tuturor!

Jacques Garaud se îmbarcase sub numele de Paul Harmant pe un pachebot cu ruta Hâvre-Southampton. De aici plecase la Londra cu gândul de a urca pe primul vapor în drum spre America. Articolul publicat în ziare referitor la incendiul fabricii de la Alfortville şi pomenind despre moartea sa eroică îi căzuse sub ochi. Era foarte bucuros de felul cum se întorseseră lucrurile: totul se desfăşura aşa cum dorise. Dar să vedem ce se întâmpla în acest timp cu Jeanne Fortier.

Domnul Delaunay, judecătorul de instrucţie însărcinat cu cazul în speţă, auzind de arestarea Jeannei şi de sosirea ei la arestul prefecturii, ordonă ca inculpata să fie adusă îndată în cabinetul său. Iată femeie era pregătită pentru orice. Curajul, dârzenia, energia luaseră locul slăbiciunii, oboselii şi descurajării. Astfel se prezentă ea în faţa magistratului de care-i depindea soarta cuprinsă de o mare împăcare.

— Numele dumneavoastră?

— Jeanne Fortier.

— Vârsta?

— Douăzeci şi şase de ani, m-am născut la Paris, la 15 octombrie 1835.

— Celibatară sau căsătorită?

— Sunt văduva lui Pierre Fortier, fost mecanic, mort în serviciul domnului Labroue, pe care sunt acuzată că l-am asasinat ca să-l fur, după ce am dat foc uzinei.

La auzul acestei fraze judecătorul de intrucţie înălţă capul. Aşteptă o clipă, apoi întrebă:

— Vad că ştiţi ce învinuire vi se aduce... Ei, ce-aveţi de spus?

— Doar trei cuvinte. Nu sunt vinovată.

— Dacă sunteţi nevinovată, de ce aţi părăsit uzina şi aţi

fugit împreună cu fiul dumneavoastră în loc să strigaţi după ajutor, văzând focul?

Jeanne păru că se gândeşte.

— Răspundeţi, zise judecătorul nerăbdător.

— La ce bun? Tot nu m-aţi crede.

— Negaţi că l-aţi asasinat pe domnul Labroue?

— Da, neg din răsputeri.

— Pretindeţi că nu-i purtaţi nicio ură.

— Ură? Pentru ce l-aş fi urât?

— V-a dat afară.

— Nu, domnule, m-a avertizat pur şi simplu că n-am să mai pot deţine postul de paznic la uzină.

— Îi purtaţi pică din pricina morţii soţului dumneavoastră?

— Cum i-aş fi putut purta pică patronului pentru o nenorocire de care nu era responsabil? Domnul Labroue, de altfel, a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca să mă ajute după nenorocire.

— Negaţi ca aţi incendiat uzina?

— Neg şi incendiul şi asasinatul.

— Aţi cumpărat în două rânduri petrol. Aţi turnat o parte din el în sticle.

— Da, aşa e.

— Conţinutul acestor sticle l-aţi vărsat peste aşchiile din atelier.

— Nu-i adevărat! Neg din răsputeri!

Judecătorul de instrucţie o privi fix pentru a doua oară. Ea nu-şi coborî ochii. Acesta reluă:

— Aţi forţat casa de fier a domnului Labroue ca să-i furaţi banii. Inginerul v-a surprins şi atunci l-aţi atacat.

— Domnul Labroue a fost ucis de mâna care a vărsat petrolul şi a forţat casa de fier, dar mâna aceea n-a fost a mea.

— Nu i-aţi spus dumneavoastră domnului Labroue că dacă vă dă afară din slujbă o să-i poarte nenoroc?

— I-am spus.

— Eraţi în cabinetul domnului Labroue când casierul a

venit să-i predea banii, făcând socoteala sumei din seif?

— Eram.

— Şi aţi auzit tot ce-şi vorbeau?

— Atât de bine, încât cifra rostită de casierul Ricoux mi-a rămas în minte: 190.000 şi câteva sute de franci.

— Se pare că cifra enunţată vă interesa foarte mult. Gândul criminal se şi înfiripase!

— Vai, domnule, credeţi că a-ţi aminti o cifră însemnă că ai şi avut gânduri criminale?

— Faptul că aţi fugit nu este, oare, o probă îndeajuns de grăitoare pentru vina dumneavoastră?

— Adică pentru slăbiciunea mea. Am cedat într-un mod laş în faţa ameninţărilor... a brutalităţii adevăratului, singurului vinovat...

— Afirmaţi că-l cunoaşteţi? Spuneţi-i numele!

— Jacques Garaud.

— Ei bine, n-aţi nimerit-o. Dacă e cineva pe care acuzaţiile dumneavoastră calomnioase nu-l pot atinge, acela este bravul maistru, victimă a devotamentului său.

— Doar dacă Jacques Garaud este mort cu adevărat!

— Îndrăzniţi să afirmaţi că e viu, când douăzeci de persoane l-au văzut înghiţit de flăcări. Îndrăzniţi să-l acuzaţi!

— Îndrăznesc.

— Tot fără dovezi, bineînţeles?

— Dovada, o aveam.

— Şi acum unde-i?

— A fost prefăcută în cenuşă, în noaptea ceea fatală, căci incendiul a cuprins şi pavilionul unde-mi aveam locuinţa.

— Pe scurt, această pretinsă dovadă n-o mai aveţi.

— Domnule, vreţi să mă ascultaţi?

— Vorbiţi, vă ascult.

Jeanne reluă povestirea rostită mai înainte în faţa abatelui Laugier, a surorii acestuia şi a lui Etienne Castel, dar, din nefericire, impresia de acum era total diferită. Magistratul, avizat, n-o mai asculta decât cu un zâmbet

neîncrezător. Când Jeanne sfârşi, îi spuse pe un ton batjocoritor:

— Aveţi o imaginaţie bogată, dar invenţiile dumneavoastră ţin mai degrabă de literatură decât de adevăr. Cum adică, primiţi o scrisoare ca aceea pe care pretindeţi că ar fi scris-o Jacques Garaud şi o aruncaţi într-un ungher al odăii? Cum adică, dumneavoastră, protejata domnului Labroue îl vedeţi pe protectorul dumneavoastră asasinat şi în loc să rămâneţi la post ca să-l denunţaţi pe adevăratul vinovat o luaţi la fuga? Haide, haide! În toate astea nu e nicio logică! Iată ce v-aţi spus dumneavoastră: Jacques Garaud a murit. Îl acuz pe el. N-o să învie din morţi ca să mă contrazică.

Jeanne îşi frângea mâinile.

— Probele îmi lipsesc, ştiu, bâigui ea. Dacă mărturia mea sinceră nu vă convinge, înseamnă că sunt pierdută.

— De ce nu voiţi să urmaţi calea căinţei şi a mărturisirii? Justiţia va ţine seama de asta.

— N-am ce să mărturisesc dacă nu sunt vinovată.

— O să vi se citească interogatoriul şi după aceea vă rog să-l semnaţi.

Paznicii de la Paris care o aduseseră pe Jeanne în cabinetul judecătorului de instrucţie o conduseră din nou la arest, de unde, nu peste mult, fu scoasă şi dusă la închisoarea Saint-Lazare. Procesul se desfăşură cu o extremă rapiditate şi judecătorul expedie dosarul către Camera de dare în judecată, care trimise acuzata în faţa Curţii cu juri din cartierul Senei.

Membrii juriului îi aplicară articolul de lege. Jeanne Fortier fu condamnată la închisoare pe viaţă.

Auzind cumplita condamnare, nefericita scoase un strigăt şi leşină. Când îşi reveni, rostea fraze incoerente, pradă unei congestii cerebrale care-i punea viaţa în pericol.

XI

JACQUES GARAUD, A CĂRUI LINIŞTE devenise şi mai deplină după condamnarea suferită de Jeanne pentru crimele comise de el, se îmbarcase, la Londra, pe pachebotul *Lord-Maire* – un vapor de mesagerie cu direcţia New York. Paul Harmant, deoarece astfel îi vom numi de aici înainte pe fostul maistru, sosise printre primii şi privea atent la tot ce-l înconjura.

Printre ultimii pasageri zări şi un bărbat în vârstă de cincizeci de ani, fără îndoială un bogătaş, însoţit de o fermecătoare fată de optsprezece ani. Lângă el se mai afla un tânăr înalt, de vreo douăzeci şi opt de ani.

Acest tânăr era prototipul, uşor de recunoscut, al muncitorului inteligent, dar mereu pus pe şotii şi chefliu. Vorbea graseind:

— Scuzaţi, zise el, punând piciorul pe punte. Alunecă de parc-ar fi dat cu lac... La naiba!

Bărbatul de cincizeci de ani i se adresă cu un accent englez foarte pronunţat:

— Călătoria şi hrana îţi sunt plătite; de altfel, ţi-am mai înmânat şi două sute de franci; nu mai am treabă cu dumneata până la New York. Acolo ne revedem.

— Să trăiţi, domnule, răspunse vlăjganul. Dumneavoastră la clasa întâi şi eu la a doua. După apelul nominal, dumneavoastră treceţi în salon, iar eu rămân în anticameră. Nicio grijă, vă caut eu la debarcare.

Muncitorul îşi aprinse o ţigară, în timp ce interlocutorul şi tânăra se aşezară la doi, trei paşi de Paul Harmant. Acesta se întoarse spre noii veniţi şi privirile i se opriră

asupra fetei, blondă cu ochi albaştri, înaltă şi zveltă, perfect alcătuită, frumoasă, graţioasă şi cu un aer distins.

— Chipeşă fată, zise el, iar domnul cu părul cenuşiu trebuie să-i fie tată.

Apelul începu. Secundul vaporului, ţinând în mână lista de pasageri, strigă numele James Mortimer şi Noémi Mortimer la care răspunseră fata blondă şi tatăl său.

— Noémi Mortimer... se gândi Garaud, două nume care-mi plac.

— Paul Harmant... strigă secundul.

— Prezent, răspunse Jacques.

Auzind numele: Paul Harmant, tânărul cu ţinuta neîngrijită şi cu limbajul pitoresc tresări brusc şi ochii i se fixară cu o vădită expresie de curiozitate asupra celui ce răspunsese: Prezent!

— Paul Harmant! murmură el. Numele vărului meu, mecanicul despre care se spunea c-a murit! Tipul pare să fie plin de bani. Ar fi nostim al dracului să-mi descopăr o rudă bogată!

Şi îl studia pe Jacques Garaud care habar n-avea de impresia produsă la auzul numelui prietenului mort.

— La naiba, continuă muncitorul, l-am văzut pe vremuri, pe văru-meu, şi nu-l recunosc defel. Era mai tânăr; e-adevărat, şi cu anii, omul se schimbă, dar, mă rog, mai mi-amintesc puţin trăsăturile lui şi parcă nu regăsesc niciuna pe chipul ăstuia. Poate că nu e el. N-are a face, îl trag eu de limbă...

În aceeaşi clipă secundul strigă:

— Ovide Soliveau!

Parizianul răspunse:

— Aici!

Apelul se încheie curând. Apoi se dădu ordinul departajării pasagerilor.

— Drace! gândi muncitorul, ştii că are haz! Tipul călătoreşte într-a întâia ca şi inginerul Mortimer şi fiică-sa! Dar dacă cei *de-a doua* n-au voie într-a-*ntâia*, ăi de-a-*ntâia* pot uşor să treacă-ntr-a *doua*. Am să-i trimit o carte

de vizită cu numele meu lui Paul Harmant ăsta şi-o să vină el să mă caute.

Pachebotul ridică ancora şi luă viteză.

Jacques Garaud îşi petrecea cea mai mare parte a timpului în salonul unde şedeau de preferinţă inginerul James Mortimer şi blonda Noémi. Îşi frământa capul să găsească un pretext pentru a intra în legătură cu ei.

Trecuseră trei zile de la ambarcare. Vremea frumoasă atrăsese pe punte un mare număr de pasageri. Ovide Soliveau cerceta grupurile, doar, doar o da peste acest Paul Harmant care era, poate, vărul său. Dar şi acum, ca şi cu o zi mai înainte, Paul Harmant rămăsese în salon.

— Nu se poate! îşi zise Ovide. Ca să-şi impună de bună voie regimul ăsta de ocnă, înseamnă că individul e bolnav.

Se îndreptă spre unul din funcţionarii de pe vapor şi-l întrebă:

— Scuzaţi, domnule, dacă aţi fi aşa de drăguţ, aş vrea să vă rog să-mi faceţi un serviciu.

— Oh! Yes, răspunse englezul, eu vrea, sigur că da.

— Uite care-i chestia. E un pasager dintr-a întâia al cărui nume seamănă cu al unui văr de al meu pe care-l credeam mort, şi care poate chiar că este, dar care poate că trăieşte aşa ca dumneata şi ca mine.

— Sigur, Yes! fost foarte posibil.

— Or, cum regulamentul îmi interzice intrarea la a-ntâia, v-aş ruga să-mi faceţi serviciul să-l anunţaţi pe acest domn că e cineva care-ar vrea să-i comunice ceva interesant şi-l roagă să vină pentru cinci minute pe puntea din faţă.

— Sigur! Yes. Ziceţi la mine numele persoanei.

— Paul Harmant.

— Ziceţi la mine şi numele vostru.

— Ovide Soliveau... Francezul, născut la Dijon, Coasta de Aur.

— Sigur! Yes, asta ajunge...

Englezul coborî în sala de mese şi oprindu-se lângă un

ospătar-şef întrebă în limba maternă:

— Cunoaşteţi pe un oarecare Paul Harmant dintr-antâia?

Ospătarul-şef deschise un registru:

— Harmant (Paul), cabina 24. E pasagerul care stă aproape tot timpul în salon.

— Da... mi-aduc aminte. Mă duc să văd.

Funcţionarul intră în salon şi i se adresă maistrului cu aceste cuvinte:

— Dumneavoastră esteţi domnul Paul Harmant?

Jacques Garaud îşi înălţă brusc capul.

— Da, zise el. Eu sunt. Ce doreşti?

— Este un tiner pasager din clasa doi care vrea să vorbească la dumneavoastră pe puntea din faţă a vaporului.

— Cum îl cheamă?

— Ovide Soliveau.

Paul Harftiant îşi scotoci memoria. Funcţionarul reluă:

— Sigur, Yes! Ovide Soliveau... mecanic, origine franceză... la Dijon (Coasta de Aur)... Crede recunoaşte în voi tânăr văr al lui crezut mort.

Jacques Garaud tresări şi se ridică brusc.

— Vărul meu... vărul meu Ovide Soliveau... îngăimă el. Perfect... vă mulţumesc... vin îndată.

Funcţionarul se retrase. Fostul maistru ieşi din salon dar în loc să urce pe scară, se repezi spre cabina sa.

— Ce înseamnă asta? se întreba el. Acest Ovide Soliveau o fi cu adevărat vărul lui Paul Harmant, mort la Geneva şi înviat de mine?... Da, da, mama lui Paul Harmant se numea Soliveau, pe carnetul din buzunar aşa scrie... iar eu uitasem!

Tot vorbindu-şi, Jacques îşi scoase portofelul, trase din el carnetul, îl deschise şi pe prima pagină citi: Paul-Honoré Harmant, fiul lui Césaire Harmant şi al lui Désirée-Claire Soliveau...

— Este cu adevărat o rudă a răposatului meu camarad... Ce să fac? Dacă nu mă duc la acest pretins văr

înseamnă că-i dau de bănuit, înseamnă că sunt pierdut! Trebuie să-mi iau inima-n dinţi. Am să-i ţin piept, dovedindu-i că sunt într-adevăr Paul Harmant.

Se duse pe puntea din faţă. Când îl văzu, Ovide îi ieşi în întâmpinare.

— Aţi venit, domnule, exclamă el salutându-l. Vă mulţumesc că v-aţi deranjat pentru mine şi vă mulţumesc cu atât mai mult, cu cât pe măsură ce vă privesc mai de aproape, deşi e al dracului de mult de când nu ne-am văzut, sunt mai mult ca sigur că nu mă înşel că dau mâna cu vărul meu, adevăratul meu văr, căci sunteţi Paul Harmant, nu-i aşa?

— Chiar aşa, răspunse Jacques.

— Paul Honoré Harmant, fiul lui Césaire Harmant!

— Şi al lui Désirée-Claire Soliveau;.. Încheie Jacques.

— Sora tatălui meu, zise Dijonezul.

— Ceea ce înseamnă că sunteţi vărul meu Ovide Soliveau.

— Ba chiar aproape nepot! exclamă Ovide. Ah! mii de draci, vere, ce noroc să ne regăsim! Şi eu care te credeam mort!

— Mort? repetă Jacques cu un zâmbet.

— Aşa ziceau cei din partea locului acum cinci ani, când am trecut pe acolo.

— Şi mă rog, de unde apăruse zvonul ăsta absurd?

— Un muncitor genovez, în trecere prin Dijon, i-a spus-o mamei tale. Mai zicea că te-ai prăpădit la sanatoriu. Biata femeie voia să scrie ca să afle adevărul, dar a murit exact la un an după taică-tău. Cred că ştii de toate astea, nu?

— Da... da... răspunse Jacques Garaud, încântat că e informat atât de bine, am aflat atunci... şi m-a durut tare mult. Bietul tata... biata mamă!

— Ai fost desigur acasă să-ţi iei drepturile de moştenire de pe urma părinţilor tăi? Nu cine ştie ce, dar mă rog...

— Da, destul de puţin, răspunse Jacques.

— Eu n-am moştenit nici măcar o para chioară,

continuă Olive.

— Cum ţi-ai pierdut părinţii?

— Acum doi ani. Nu mai există niciun Soliveau pe Coasta de Aur. Din toată familia, n-am mai rămas decât eu; ca şi tine, ultimul din familia Harmant, dragul meu Paul... S-a sfârşit cu familia Harmant... Închipuie-ţi că în prima zi nu te recunoscusem. Mă îndoiam c-ai fi tu. Păi de! Sunt şase ani de când nu ne-am mai văzut, tu aveai douăzeci şi doi, şi poţi fi mândru că te-ai schimbat destul de mult... în bine, de altfel. Ai devenit un domn foarte şic, un tip la patru ace! Te-ai îmbogăţit cumva de la singura şi ultima noastră întâlnire la Marsilia?

— Îmbogăţit! nu chiar aşa. Dar, oricum, nu mă pot plânge. Am dus până la capăt o invenţie care mi-a îngăduit să pun deoparte câteva mii de franci.

— Ah! mii de trăsnete! invenţiile astea te pot îmbogăţi dintr-o dată, numai dacă nu iau o întorsătură proastă şi atunci gata „falimentul”!... Dar tu erai un mare şiret. Ţi-ai făcut studiile la şcoala din Châlon şi apoi la Arte şi Meserii...

— Da... da... am muncit mult... Dar tu, ia spune, cu ce te ocupi?

— Drace! tot cu acelaşi lucru...

— Ce lucru?

— Cum ce lucru? Ţi-ai pierdut busola? Ştii bine că sunt mecanic...

— Adevărat, ce absurd sunt. Avusesem un lapsus. Şi acum unde te duci?

— La New York... lucrez în meseria mea de ajustor mecanic. M-am angajat la un inginer de acolo numit James Mortimer.

— James Mortimer! repetă maistrul.

— Îl cunoşti?

— Din vedere, da; este, bănuiesc, domnul acela cu păr cărunt, însoţit de o tânără atât de fermecătoare...

— Ah! ţi-ai dat şi tu seama! Ei bine, ai gust, nu glumă, Da... da... e drăguţă, mai drăguţă decât Pierrette, nu?

— Cine-i Pierrette? întrebă Jacques fără să-şi dea seama.

— Cum, ai uitat-o pe Pierrette? Tipa care-şi pierduse capul pentru tine.

— Ah! Da... uitasem. E atât de mult de atunci.

— Atât de mult? ei, nu-i chiar aşa... îşi zise Ovide. Ciudat, s-ar părea că nu-şi aminteşte de nimic, verişorul ăsta. Despre orice ai vorbi cu el, face o mutră de zăpăcit.

Văzând expresia feţei interlocutorului său, Jacques înţelese că făcuse o nouă şi grava imprudenţă. Se grăbi să reînnoade discuţia.

— Şi aşa, zise el, vei lucra la New York la inginerul James Mortier?

— Un angajament de trei ani, în calitate de mecanic ajustor. James Mortimer (un inventator ca şi tine) a plănuit o maşină de ghioşat, model nou, care le bagă în buzunar pe toate cele existente până acum.

Jacques Garaud tresări în mod vizibil.

— O maşină de ghioşat? repetă el neliniştit.

— Da, tu trebuie să le cunoşti foarte bine doar ai lucrat la Geneva unde s-au perfecţionat.

— Într-adevăr, le cunosc foarte bine.

— Şi eu! Şi cum până acum am montat destule, tipul mi-a făcut un angajament de trei ani cu cinci sute de franci pe lună.

— Ce fel de maşină de ghioşat a inventat americanul?

— El n-a inventat nimic... a perfecţionat.

— A găsit cumva modalitatea de ghioşare a argintăriei cu reliefuri rotunde?

— Ia taci, vere! zise Ovide râzând şi dându-i un brânci. O maşină de ghioşat suprafeţele rotunde, concave şi convexe, ornamentaţiile brute, ştii bine că nu e cu putinţă, doar eşti în materie!

— E greu, e adevărat, dar nu şi imposibil.

— Ei nu, descopere-o tu şi ai să devii milionar.

— Ia spune-mi e bogat, patronul tău?

— Ca Banca Franceza, după câte se pare. Ştii ce ţi-ar

trebui ţie, vere? Să te asociezi pur şi simplu cu individul ăsta... Ai glagorie la cap şi multă pricepere. Eşti harnic... Ţi-ai putea face în fabrica o poziţie de primă mână. Fata e drăguţa şi înzestrată. Ei, ce zici? Numai timizii pierd, ştii şi tu. Ah! Dac-aş fi eu un „domn” ca tine.

În acea clipă Jacques îşi scoase pălăria şi-şi şterse fruntea. Maistrul domnului Labroue, aşa cum ştim, îşi schimbase, prin vopsire, nuanţa părului.

Jacques se colorase în urmă cu cinci zile. Între timp părul îi crescuse. În consecinţă, la rădăcină, între pielea de pe frunte şi restul părului de un negru strălucitor apăruse o dungă roşiatica. Ovide avea ochiul ager. Cum îşi aruncase privirea şi observase. De la părul capului ochii îi coborâră spre barbă. Dar aici nu putu constata nimic anormal. Ovide se gândea:

— Ei drăcia dracului, asta-i bună! Aş jura că vărul se căneşte. Totuşi era brunet când l-am cunoscut. Imposibil ca părul să-i fi devenit roşu.

Jacques era îngândurat.

— Bine, vere, ne mai vedem noi, zise el, întinzându-i mâna. La revedere.

Întors în salonul de la clasa întâi, Garaud se gândea; am înfruntat pericolul, dar cred că personajul se cam îndoieşte de identitatea mea. Cum aş putea face să-l am la mână?

La rândul sau, Ovide căzuse şi el pe gânduri. Jacques Garaud nu se înşelase când presupunea că Ovide ar avea îndoieli. Aceste îndoieli, sau mai degrabă presupuneri, erau încă slabe, dar puteau să se amplifice şi să devină periculoase.

— Ei drăcia dracului, murmura el, plimbându-se cu paşi rari pe puntea din faţă, în colţul gurii cu o ţigară. S-a schimbat grozav vărul, şi are un aer cu totul straniu. Cum de nu şi-a amintit că sunt mecanic, când amândoi aveam aceeaşi meserie. Cum de nu şi-a amintit de Pierrette care se dădea în vânt după el? Şi de ce se vopseşte? Părul lui negru are la rădăcină culoarea roşcată... Dar dacă n-o fi

văru-meu?... Însă de ce să se prefacă? Tare aş vrea să-l trag puţin de limbă pe individul ăsta... Are un aer misterios care nu-mi miroase a bine. A făcut avere în ăştia şase ani... E colosal, oricum... Aflu eu! pun eu la cale o mică anchetă. Trebuie să ştii să profiţi de ocazie, numai aşa izbuteşti să pui ceva la teşcherea. Eu dacă-mi intră ceva în cap, nu mă las până nu izbutesc. Şi dacă tot mi se ivi ocazia...

Parizianul se opri din gânduri şi, rotindu-şi ochii, părea să caute pe cineva. Privirile i se opriră asupra unui bărbăt în vârstă de şaizeci sau şaizeci şi cinci de ani, care ţinea pe umăr o gentuţă din piele cu încuietoare.

— Iată ocazia dorită! continuă Ovide, aruncând spre obiectul din piele o privire lacomă. Am văzut ce conţine geanta asta, cel puţin şaizeci de mii de franci în aur şi în bilete de bancă... Ar fi de ajuns să găsesc momentul potrivit ca să tai cureaua; apoi pun mâna pe conţinut, şi arunc marafetul în mare... Dacă izbutesc, voi putea călători, şi eu la a-ntâia şi să mă port în frac croit la marele şic de un croitor scump. Într-adevăr, o ocazie ca asta te poate face om.

Îşi aprinse o ţigară şi înaintă cu paşi mărunţi. La un moment dat se opri lângă doi bărbaţi care-şi vorbeau în şoaptă, aşezaţi ceva mai la o parte. Cei doi erau un canadian cu faţa bronzată, îmbrăcat într-un costum specific, şi un tânăr de vreo douăzeci şi cinci de ani.

Canadianul părea să aibă o vârstă destul de înaintată. Ţinea în mână o sticluţa umplută cu un lichid auriu. Tânărul, un doctor francez ce-şi propusese să-şi încerce norocul în America, îi spunea:

— Ziceţi că va chinuie frigurile de zece ani şi că nu le puteţi combate decât cu licoarea asta?

— Da, răspunse canadianul în limba franceză, licoarei acesteia îi datorez faptul că încă mai trăiesc.

— Ce fel de licoare?

— O infuzie de plante culese în munţi şi purtând diferite denumiri, printre altele şi pe asta a mea: „licoarea

adevărului”.

— Licoarea adevărului? repetă tânărul doctor. Ce vrea să însemne?

— E ceva în legătură cu una din proprietăţile acestei infuzii de plante. Dacă pui o linguriţă din această băutură într-un lichid oarecare, amestecul solicită creierul atât de puternic, încât provoacă o nebunie trecătoare, ţinând uneori câteva minute, alteori o oră. Cât timp durează euforia eşti stăpânit de nevoia de a-ţi mărturisi gândurile cele mai tainice; iar când se termină efectul nu-ţi mai aminteşti de absolut nimic. De aceea se numeşte „licoarea adevărului”.

— Ciudat! zise tânărul doctor.

Ovide Soliveau nu scăpase o vorbă.

— Drăcia dracului, murmură el, de-aş avea medicamentul ăsta şi de i l-aş putea administra vărului meu, atunci mi-aş explica de ce şi-a vopsit părul.

Cei doi bărbaţi îşi reluară discuţia. Ovide trase iar cu urechea. Canadianul continua:

— Licoarea adevărului are şi alte virtuţi, de exemplu, pusă în stare pură peste o rană, o cauterizează pe loc ca şi cum n-ar fi fost nimic.

— Dar ăsta e un leac universal! exclamă doctorul cu un râs ce dezvăluia destul de bine un anume scepticism.

— Degeaba râdeţi! zise canadianul. V-am spus adevărul şi vă puteţi convinge şi singuri făcând o încercare...

— Ca să fac o încercare ar trebui să aflu de unde-mi pot cumpăra medicamentul.

— Scrieţi pe o hârtie ce vă spun eu.

Tânărul doctor scoase din buzunar o agendă şi se pregăti să noteze. La rândul său Ovide întoarse spatele vorbitorilor şi făcu la fel.

Canadianul dictă:

Chuchillino, bulevardul unsprezece, numărul 24.

— Ce înseamnă aia Chuchillino?

— O persoană din satul meu natal care a plecat din

Canada să facă negoţ la New York; îşi procură din munţi licoarea adevărului şi o vinde pe sume nesăbuit de mari.

— O voi cumpăra cu orice preţ. Vreau să am această licoare.

Ovide trecu numele şi adresa pe carneţelul său.

— Dar eu! îşi zise el.

În timp ce pe puntea din faţă a pachebotului *Lord-Maire* se petreceau aceste lucruri, Jacques Garaud, coborât în salon, găsise în sfârşit prilejul să intre în vorbă cu Noémi Mortimer. Blonda Noémi cânta la pian. Studia partitura unei operete, în acel moment foarte în vogă la Paris.

Jacques veni şi se instală la o mică distanţă de ea.

Noémi observase de mai multe ori că pasagerul o privea insistent. Avea ţinuta unui domn, călătorea la clasa întâi, de ce s-ar fi supărat pe admiraţia lui discretă? Când pianista îşi sfârşi cântecul, Jacques se plecă spre ea zicând:

— Se vede, domnişoară, că aţi locuit în Franţa, şi nu doar în Franţa, ci la Paris.

Tânăra nu păru deloc surprinsă şi-l întrebă cu un glas plăcut, zâmbind uşor:

— După ce se vede, domnule?

— După simplul fapt că n-aţi fi putut interpreta cântecul într-un mod atât de vioi, dacă nu l-aţi fi auzit la Paris. Regăsesc în el toate nuanţele specifice scumpei mele patrii.

— Sunteţi cumva francez, domnule?

— Da, domnişoară.

— Ei da, aveţi dreptate. Am auzit aceste melodii la Paris... Mi-au plăcut mult şi le-am ţinut minte.

— Aveţi o memorie extraordinară.

— Pentru ceea ce-mi place, da.

— Aţi stat mult la Paris?

— Doar trei luni... Aş fi vrut să stau cel puţin un an, dar tatăl meu nu mi-a putut satisface această dorinţă. Afacerile l-au chemat la New York, unde mă întorc cam fără să vreau, după această scurtă călătorie.

— Şi eu merg tot la New York... Sunt mecanic şi vreau să fac cercetări în diferite fabrici unde sunt la mare preţ invenţiile, ca de exemplu în fabrica Mortimer.

Noémi îşi privi interlocutorul surâzând:

— Vă referiţi la fabrica James Mortimer?

— Da... fabrica James Mortimer al cărui patron are în Europa reputaţia unui om de geniu.

— Îl cunoaşteţi pe omul căruia îi aduceţi atâtea laude?

— Nu, domnişoară. Cum să-l cunosc când vin pentru prima oară în America? răspunse fostul maistru cu un aplomb perfect.

— Şi aveţi intenţia să vă duceţi la el când ajungeţi la New York?

— Prima vizită lui i-o fac.

— Atunci, sper că nu v-ar displace să-i fiţi prezentat domnului James Mortimer, să-i fiţi „introdus” cum spunem noi americanii?

— Mi-ar face cea mai mare plăcere, vă jur...

— Mă ofer eu să fac această „introducere”.

— V-aş fi foarte recunoscător, domnişoară. Îl cunoaşteţi de multă vreme?

— Da, şi-l iubesc din toată inima. Este tatăl meu...

Falsul Paul Harmant făcu pe uluitul.

— Tatăl dumneavoastră? Vai, dacă aş fi ştiut!...

— Mi-aţi fi vorbit oare despre el altfel decât aţi făcut-o acum? întrebă, râzând, Noémi.

— Nu, desigur! vorbele acestea nu erau decât expresia gândurilor mele.

— Deci, având siguranţa că-i purtaţi o atât de mare simpatie tatălui meu, inseamnă ca pot fără grijă să vi-l prezint. Care-i numele dumneavoastră?

— Paul Harmant.

Noémi se ridică de pe taburetul din faţa pianului şi urmată de fostul maistru, se îndreptă spre James Mortimer, cufundat într-o discuţie cu un american.

— Iertaţi-mă, domnilor li se adresă ea celor doi, dar vreau, tată, să te prezint cuiva care a plecat din Franţa

spre New York special pentru a-ţi face o vizită. Întâmplarea a făcut ca domnul, neştiind cine sunt să-mi relateze ţinta călătoriei sale. Aşadar, îngăduie-mi, te rog, să-ţi prezint un francez, domnul Paul Harmant, mecanic ca şi dumneata.

James Mortimer făcu doi paşi spre pretinsul văr al lui Ovide Soliveanu şi spuse:

— Fiţi binevenit, domnule, pot să vă strâng mâna?

— E o onare pentru mine, cu atât mai mult, cu cât îmi sunteţi atât de binevoitor, exclamă Jacques Garaud, dând mâna cu inginerul.

— De acum înainte suntem vechi cunoştinţe, reluă Mortimer, aşa că să lăsăm la o parte convenţiile. Vi-l prezint pe unul dintre seniorii finanţelor americane, Richard Davidson, prietenul şi bancherul meu.

— La dispoziţia dumneavoastră, zise bancherul; dacă vă pot fi util cu ceva, o fac cu cea mai mare plăcere.

Cei trei se aşezară pe scaune. Noémi se înapoie la pian.

— Dac-am înţeles-o bine pe fiica mea, începu Mortimer, mergeţi spre New York cu intenţia să-mi faceţi o vizită.

— Am intenţia să construiesc în Franţa o fabrică model. Şi cum atelierele dumneavoastră mi-au fost recomandate ca incomparabile sub toate aspectele, aş vrea să-mi îngăduiţi să le vizitez...

— Îngăduinţa v-a şi fost acordată. Atelierele mele sunt primele în lume, dar nu sunt construite decât pentru mecanica industrială.

— Cea care aduce cel mai mult... interveni Jacques.

— Într-adevăr, e productivă... Maşinile de cusut perfecţionate mi-au adus sume destul de frumoase.

— Maşinile dumneavoastră de cusut, le cunosc...

— Credeţi că le lipseşte ceva?

— Îmi îngăduiţi să fiu sincer?

— Bineînţeles! Ador sinceritatea.

— Nu vreau să vorbesc despre mecanism, acesta este ireproşabil... Ceea ce le reproşez eu maşinilor dumneavoastră este trepidaţia aceea cumplită care-i

oboseşte pe cei ce le manevrează.

— Aţi vrea să le eliminăm „zgomotul”, nu? Iată cinci ani de când tot caut o modalitate, dar fără rezultate.

— N-aţi căutat-o îndeajuns.

— Aţi găsit-o, cumva, dumneavoastră?

— Poate că da.

Şi scoţându-şi agenda din buzunar, falsul Paul Harmant începu încet să deseneze rapid, văzută din toate unghiurile, maşina de cusut perfecţionată de James Mortimer. Acesta privea uluit. Siguranţa mânuirii condeiului i se părea cu totul uimitoare. Bancherul Richard Davidson şi Noémi, alăturaţi între timp grupului, admirau şi ei dexteritatea francezului.

Jacques, cu îndemânarea şi explicaţiile sale clare, datorate indiscutabilului talent de mecanic practicant, demonstra că era de ajuns să se introducă în mecanismul cu pricina unele mici modificări şi defecţiunile maşinii de cusut ar fi fost total înlăturate. Mortimer urmărea cu atenţia încordată deducţiile logice ale francezului.

— Dragul meu confrate, exclamă el, când Jacques îşi termină demonstraţia, sunteţi o persoană de toată lauda! Aţi creat maşina de cusut definitiv perfecţionată, căreia i-aţi putea da denumirea: *Silenţioasa*.

— Maşina aceasta vă aparţine dumneavoastră, domnule, căci îmi iau angajamentul ferm de a nu-mi revendica nicicând invenţia.

— A, nu, asta nu!

— De ce, mă rog?

— Pentru că oferindu-mi inovaţia înseamnă că-mi cedaţi şi sumele uriaşe ce se vor câştiga după punerea ei în practică.

— Sume uriaşe! repeta Jacques Garaud surâzând. Cred că exageraţi; ceea ce nu înseamnă că nu-mi menţin promisiunea.

— Îmi place omul, e darnic, sigur pe sine! gândi Mortimer. Ce asociat grozav aş avea în el.

— Degeaba insistaţi, dragă confrate. N-am să vă

primesc oferta decât într-un singur caz: dacă acceptaţi să exploatăm în comun maşina de cusut perfecţionată de mine şi completată de dumneavoastră.

— Vă mulţumesc pentru propunere; dar la ce bun o asociaţie pentru atâta lucru! De altfel, nici nu ştiu dacă o să mă decid să rămân în America.

— V-aţi schimbat hotărârea? întrebă Noémi. Nu-mi spuneaţi dumneavoastră acum abia cinci minute că intenţionaţi să rămâneţi mai mult timp?

— Aşa îmi pusesem în gând, e adevărat. Vreau însă să termin mai întâi studierea progresului mecanicii americane şi abia după aceea o să văd dacă trebuie să mă stabilesc la New York sau să mă înapoiez în Franţa.

— Admiteţi în principiu ideea de a instala ateliere în America? întrebă aprins James Mortimer.

— De ce nu, dac-o fi cazul!...

— Dacă înţeleg bine vreţi să exploataţi o nouă invenţie.

— Da. O maşină de ghioşat.

Jacques, avizat în urma discuţiei purtate cu Ovide Soliveau, ştia că dăduse lovitura decisivă. James Mortimer tresări în mod vizibil. Falsul Paul Harmant speră că acesta o să se predea; dar americanul n-o făcu.

— Şi eu m-am ocupat de asta, rosti el cu un aer nepăsător. Dar nu cred că se pot executa altele mai bune decât ale genovezilor. Maşinile acestora sunt perfecte.

— În ceea ce priveşte ghioşarea suprafeţelor plane, da... interveni Jacques însă asta-i o rezolvare la mintea cocoşului... trebuie să progresăm.

Americanul simţii broboane reci pe frunte.

— Să fi avut aceeaşi ideea ca a mea? îşi zise el.

Apoi, cu glas tare:

— Crezi că s-ar putea obţine o maşină în stare să ghioşeze suprafeţele concave şi convexe, curbe?

— Sunt sigur!

Mortimer îngălbeni.

— Aţi descoperit chestia asta? întrebă iarăşi cu glas tremurat.

— Am descoperit-o. Am toate planurile, desenele şi, cum am avut onoarea să vă spun adineauri, nu ştiu încă dacă trebuie să mă instalez la New York ca să-mi pun în funcţiune maşina asta şi altele ale căror proiecte le am în cap.

Din galben cum era, Mortimer deveni livid

— Iată un concurent serios, îşi zise el... trebuie să parez lovitura fără a pierde o secundă.

Apoi, cu un glas mieros reluă:

— Dacă e chiar aşa cum spuneţi dumneavoastră, înseamnă că sunteţi autorul unei invenţii ce urmează să vă aducă în scurt timp o avere colosală. Dar, după câte înţeleg, la New York nu cunoaşteţi pe nimeni. Veţi fi obligat să vă puneţi la curent cu moravurile noastre, felul nostru de trai, obiceiurile muncitorilor noştri. Va trebui să vă creaţi o uzină, să finanţaţi atelierele, toate astea vă vor lua timp şi vă vor costa imens.

— Aveţi dreptate, dar nu văd cum aş putea proceda altfel.

— Iata ce v-aş propune: să vă fac asociat şi să preluaţi conducerea atelierelor fabricii mele; aţi putea începe lucrul imediat şi aţi construi la repezeală atât „Silenţioasa” cât şi maşina de ghioşat. Îndată ce sosim la New York semnăm contractul de asociere ce vă va asigura jumătate din beneficiile fabricii şi vă voi înmâna, cu titlul de primă, un cec de cinci zeci de mii de dolari pe care, la prezentare, prietenul meu Richard Davidson, aici de faţă, vi-l va onora pe loc.

— Dar... începu Garaud, nevoind, deşi în culmea fericirii, să aibă aerul că cedează atât de repede.

— Vă rog, domnule, acceptaţi! îl întrerupse Noémi, însoţindu-şi vorbele cu o privire irezistibilă. Nu ne puteţi refuza prietenia.

— Vedeţi că şi fiica-mea e de aceeaşi părere, exclamă Mortimer râzând. Nu se fereşte să-şi arate simpatia.

— Simpatia domnişoarei are asupra mea mai multă influenţă decât toate interesele băneşti, răspunse

Jacques. Primesc.

— Atunci, hai să dăm mâna. Acum suntem asociaţi. Fiindcă veni vorba, sunteţi căsătorit?

Auzind întrebarea, Noémi se înroşi.

— Sunt burlac, răspunse maistrul zâmbind uşor.

— Vă ofer un apartament în casa mea. Sper că nu-l refuzaţi...

— Nu, bineînţeles, şi n-am cuvinte să-mi exprim recunoştinţa, zise Jacques Garaud. După care îşi spuse: n-or să treacă nici trei luni şi voi fi ginerele lui James Mortimer.

Masa de seară decurse într-o atmosferă de totală voie bună şi noii prieteni se despărţiră foarte târziu. Odată intrat în cabina sa şi după ce se întinse pe patul strâmt, fostul maistru nu izbuti să închidă ochii. Soarta îi surâdea. Când va ajunge la New York va pune mâna pe o frumoasă sumă de bani, urmând să fie părtaş la toate beneficiile fabricii James Mortimer. Mai mult, era sigur că în scurt timp va deveni ginerele inginerului. Totul se anunţa cum nu se putea mai bine. O singură umbră persista: Ovide Soliveau.

XII

LA ORA UNSPREZECE DIMINEAŢA, James Mortimer, fiica sa şi falsul Paul Harmant se aflau reuniţi în salonul de conversaţie, înainte de masa de prânz. Întreaga zi fusese folosită pentru întocmirea actului de asociere: îşi puseseră semnăturile preliminare, şi americanul îi înmânase francezului un cec ce urma să fie achitat de bancherul Richard Davidson.

Puţin înainte de apusul soarelui, urcară să ia aer pe puntea pachebotului. Aici dădură peste un grup de pasageri ce urmăreau un vapor înaintând în direcţia opusă, adică din America spre Europa, vapor ce urma să treacă la o distanţă de 200 de metri de *Lord-Maire*. Jacques îi lăsă pe Mortimer şi pe Noémi cu ochii fixaţi asupra orizontului şi se apropie de puntea din faţă. Se gândea să-şi câştige bunăvoinţa pretinsului văr, dăruindu-i câţiva ludovici.

Fostul maistru cercetă din ochi mulţimea îngrămădită de-a lungul bordului drept şi-l zări pe Ovide Soliveau.

Rămase însă ca înlemnit. Ovide se oprise în spatele unui bărbat vârstnic ce se sprijinea de balustradă. În mâna dreaptă avea o lamă de oţel, pe care se forţa s-o ascundă, iar cu cea stângă ridica uşor pulpanele pardesiului pasagerului. Jacques zări atunci o geantă atârnată de o curea subţire petrecută peste umărul acestuia. Ei drăcie, murmură el... La meseria de mecanic se adaugă şi cea de borfaş. Îl am la mână!... Acum e al meu, legat de mâini şi de picioare.

Curând ajunse la o distanţă de doi-trei paşi de Ovide

Soliveau. Era chiar clipa când nava se încrucişa cu pachebotul. O voce striga: – E un vapor francez! Drum bun!

Toate braţele se ridicaseră, agitând pălării. Bătrânul cu geanta râvnită de Ovide era printre cei entuziaşti.

Dijonezul pândea momentul oportun. Şi în timp ce pasagerul îşi înălţa braţul, strigând cât putea de tare, Ovide îşi strecură mâna stângă sub pardesiu, iar cu cea dreaptă, în care ţinea lama de ras, tăie cureaua. În mai puţin de o secundă, geanta fu introdusă sub propria-i scurtă.

Hoţul făcu apoi stânga-mprejur şi se trezi faţă în faţă cu pretinsul său văr. Falsul Paul Harmant, cu un aer grav şi sever, întinse braţul şi-şi propti palma pe umărul mecanicului. În acelaşi timp, cu glasul sugrumat, îi arunca aceste vorbe:

— Ce-ai făcut, hoţule?

Ovide se clătină, îngălbeni şi îngăimă:

— Ce zici? ce? Ce spui, vere?...

Jacques îl apucă de încheietura mâinii şi-l trase într-un ungher.

— Spun, reluă el printre dinţi, spun ca am văzut totul şi ca vei înapoia imediat geanta furată. Când mă gândesc că-mi eşti rudă şi că pătezi onoarea familiei, nu ştiu ce mă reţine să nu te duc la căpitanul vasului şi declar tot ce s-a petrecut.

Ovide abia se mai ţinea pe picioare. Dinţii îi clănţăneau.

— Nu, nu, bâiguia el, n-ai să faci asta... Fie-ţi milă de un nefericit păcătos. Iartă-mi slăbiciunea!

— Tacă-ţi gura şi dă-mi geanta.

Ovide i-o dădu.

— Ştii câţi bani conţine?

— În jur de şaizeci de mii de franci.

— Bun. Aşteaptă-mă aici.

Fostul maistru se îndreptă spre pasagerul cu păr alb.

— Iertaţi-mă domnule, i se adresă el întinzându-i geanta de piele, obiectul acesta e al dumneavoastră?

Călătorul îşi duse brusc mâna la şold.

— Mi s-a furat! exclamă el îngrozit.

— Iată-vă taşca... Vedeţi dacă conţinutul este intact.

Fără a pierde o secunda, bătrânul scoase din buzunar o cheiţă, deschise la repezeală şi cercetă conţinutul.

— Nu, nu. Nu lipseşte nimic, zise el fericit. Totul e la locul lui. Toată averea mea strânsă din greu timp de treizeci de ani, şi pe care i-o duceam fiicei mele... Dar cum s-a întâmplat?

Veniţi cu mine şi vă voi explica.

Pretinsul Paul Harmant se îndreptă spre Ovide care stătea ca împietrit, urmărindu-i din ochi toate mişcările. Bătrânul îl întovărăşi.

— Iata hoţul, zise fostul maistru. Cunosc persoana şi doresc să nu fie arestată, deşi ar merita-o. Îi cer însă să-şi mărturisească fapta şi să vă ceară iertare.

Ovide se grăbi să îngâne cu glasul stins:

— Mărturisesc, domnule, mărturisesc, şi vă rog să mă iertaţi...

— Vă iert la rugămintea domnului, răspunse pasagerul pe un ton dispreţuitor. Duceţi-vă dracului! Am să vă ţin minte. Şi eu merg spre New York şi-l cunosc pe domnul Mortimer unde veţi fi angajat. Adineauri îmi relataţi scopul călătoriei. Vă ascultam încrezător şi-mi închipuiam, în naivitatea mea, că am de a face cu un om cinstit şi un muncitor priceput. Dar sunteţi un escroc şi-ar fi de ajuns o vorbă ca să-i deschid ochii patronului dumneavoastră. Ar trebui s-o fac...

— Lecţia dumneavoastră îi ajunge, cel puţin aşa cred. Vă rog, în numele lui, păstraţi tăcerea asupra acestei neplăcute întâmplări.

— Pentru familia sa, şi mai ales pentru dumneavoastră, domnule, care mi-aţi redat averea furată, voi păstra tăcerea... Dar aş vrea să ştiu numele acestui om.

— Se numeşte Ovide Soliveau, zise falsul Paul Harmant.

— Ovide Soliveau... repetă pasagerul. Cunosc acest nume, da, îmi amintesc... Este al unuia originar din

Coasta de Aur împotriva căruia am avut în mână un mandat de arestare pentru furt prin spargere.

Jacques nu-l slăbea din ochi pe Ovide care aproape că leşinase, neputând să nege.

— Nu-i ştiam trecutul, continuă el, dar, din consideraţie pentru familia sa, îi voi acorda şi pe mai departe protecţia mea. Mi-aţi făgăduit tăcerea...

— Şi-mi voi ţine făgăduiala, domnule, dar nu-l voi uita, şi dacă vreo nouă nelegiuire mi-l va scoate în cale, voi acţiona fără milă.

Apoi, întinzându-i mâna pasagerului, adăugă:

— Dacă vreodată aveţi nevoie de cine ştie ce, amintiţi-vă că puteţi conta pe mine. Mă numesc René Bosc, sunt francez, am făcut parte din Brigada de Siguranţă şi tocmai am ieşit la pensie. Mă voi instala cu familia la New York, Bulevardul unsprezece, nr. 56.

— René Bosc, Buleverdul unspreăzece, nr. 56, repetă Garaud. Nu voi uita nici numele, nici adresa dumneavoastră.

Fostul agent de siguranţă întinse mâna falsului Paul Harmant şi, după ce mai aruncă o privire dispreţuitoare în direcţia lui Ovide Soliveau, se îndepărtă. Acesta stătea cu capul plecat în faţa lui Jacques.

— Vasăzică, asta-i, zise Garaud cu glasul stins, nu eşti decât un nenorocit de escroc, un pungaş de buzunare!

— Mai încet vere, te rog, mai încet, îngână Ovide, căruia i se uscase cerul gurii şi i se pusese un nod în gât. Am avut o clipă de ameţeală, şi ce-i cu asta! văzusem aurul şi hârtiile şi-mi pierdusem minţile. Ah, vere! ai fost trimis din ceruri, împiedicându-mă să fac o faptă urâtă.

— Nu-ţi pare rău după banii furaţi?

Ovide ezită înainte de a răspunde.

— Râvneşti să te îmbogăţeşti cu orice preţ, continuă Jacques, şovăiala ta o dovedeşte. Taşca asta a agentului de siguranţă nu te-ar fi îmbogăţit, şi dacă vrei să mă asculţi, te fac eu bogat.

— Adevărat?

— Pe onoarea mea.

— Dar sunt al tău suflet şi trup, vere! Nu depind eu oare de tine din clipa asta? N-ai fi putut tu să mă dai pe mâna poliţiei dacă voiai să faci pe nebunul?

— E adevărat, dar n-o să fac pe nebunul.

— Numai dacă bătrânul şi-o respecta cuvântul.

— Ai dreptate, altfel ai fi pierdut... James Mortimer mai întâi te-ar alunga din fabrică, apoi te-ar expulza din ţară. Răspund eu de tăcerea lui René Bosc şi de bunăvoinţa lui James Mortimer. Îţi făgăduiesc.

— Tu! exclamă Ovide.

— Ascultă-mă, cu atenţie, zise Jacques, cu glasul scăzut; te-am condamnat adineauri... Furtul acesta nu era prima ta încercare, întrucât René Bosc avusese pe vremuri un mandat de arestare împotriva ta. Sunt absolut convins că dacă cineva ar căuta în arhivele tribunalului corecţional de la Dijon, ar găsi numele tău nu o singură dată. Spune-mi, mă înşel cumva?

— Ei! câteva păcate uşoare... murmură dijonezul.

— Păcate uşoare care conduc la închisoare... şi fii sigur că pentru René Bosc ar fi un fleac, dacă cineva l-ar ruga să alcătuiască împotriva ta un prea frumos dosar. Voi tăcea însă şi îl voi împiedica şi pe René Bosc să vorbească, în schimb ai să faci tot ceea ce îţi voi cere eu.

— Sunt gata! Despre ce este vorba?

— Mai întâi, în public, şi de fiecare dată când e lume de faţă, te faci că nu mă cunoşti... lucru uşor de înţeles când vei afla că începând de ieri sunt asociatul patronului tău, James Mortimer.

— Tu? asociatul lui Mortimer!

— Şi am de gând să acţionez astfel, încât în două-trei luni să-i fiu şi ginere. Poate chiar mai devreme.

— Grozav de bine te mai descurci! Bravo!

— Poziţia mea în familia Mortimer mă va face atotputernic, putând să te ajut sau să te pierd, după cum te vei comporta. Ascultă-mă cu sfinţenie, poartă-te astfel încât nimeni să n-aibă ce-ţi reproşa, şi iată ce-ţi ofer: de

acum într-o lună te voi face unul dintre primii maiştri ai uzinei şi-ţi voi dubla salariul, cu o singură condiţie: să devii omul meu de încredere; voinţa mea va fi şi voinţa ta. Îţi plac banii, te fac bogat. Primeşti?

— Dacă primesc! exclamă dijonezul. Nici vorbă că primesc; şi încă cum! Poate că şi tu ai nevoie de tăcerea mea, de ascultarea mea, de complicitatea mea... Sunt al tău trup şi suflet... Ce trebuie să fac?

— Nimic până ajungem la New York. Dacă voi avea nevoie să-ţi vorbesc vin eu la tine şi nu uita că în ziua în care te vei sustrage ascultării oarbe faţă de mine, nu te voi menaja! Mă duc la René Bosc. Şi acum că ne-am înţeles, hai să vorbim despre altceva.

— Asta şi vreau.

— Cum se mănâncă la clasa a doua?

— Destul de slăbuţ.

Jacques scoase din buzunar vreo zece ludovici.

— Hrăneşte-te mai bine, zise el, punându-i monezile de aur în mână.

— Mulţumesc, vere, exclamă acesta din nou voios.

— E pentru ultima oară când îmi zici aşa, afară de cazul când suntem între patru ochi.

Jacques Garaud plecă spre Mortimer şi Noémi. Bătrânul agent René Bosc nu se înşelase. Ovide Soliveau fusese, într-adevăr, şi nu o singură dată, un găinar de ultimă speţă. Fostul poliţist nu minţise pomenind de un mandat de arestare. Era vorba e un furt comis prin spargere într-un mic hotel din strada Vestului, unde acesta locuise un timp. Ovide izbutise să scape de poliţie. După un an cazul fusese uitat. Hoţul izbutise să plece în Anglia; aici ceruse să lucreze într-un atelier şi, cum îşi cunoştea bine meseria, fusese angajat de James Mortimer. Se credea la adăpost de orice neplăceri când, oferindu-i-se ocazia să fure din nou, îi fusese cu neputinţă să reziste instinctelor.

— A dracului soartă! îşi zise banditul după ce Paul Harmant îl lăsă singur. Asta înseamnă să ai ghinion! Şase mii de franci! Să-mi scape printre degete datorită

verişorului! Aveam mare nevoie să-l întâlnesc aici pe şarlatanul ăsta.

Ovide părea absorbit de gânduri.

— La urma urmei, continuă el înălţându-şi brusc fruntea, e poate mai bine că lucrurile s-au petrecut astfel. Iată-mă la dispoziţia vărului Harmant. Cred însă că treaba asta o să-mi aducă mai mult decât găseam în teşchereaua spionului ăluia. Norocos tip, verişorul Paul! Dar să mi se taie mie capul, dacă în trecutul vieţii ăstuia nu s-o ascunde un mister de mai mare dragul! Ca să te mbogăţeşti peste noapte, trebuie să fii niţel licheluţă. Mă are la mână. Perfect. Dar nu se ştie dacă, într-o bună zi n-o să-l am şi eu pe el. Vom trăi şi vom vedea.

În zilele următoare petrecute pe vaporul *Lord-Maire*, falsul Paul Harmant stătuse tot timpul în tovărăşia lui James Mortimer şi a fiicei acestuia, făcându-i lui Noémi o curte favorabil primită. James Mortimer observase dar nu zicea nimic, gândul de a-şi vedea asociatul devenindu-i ginere într-un viitor apropiat părându-i-se bine venit.

După a douăsprezecea zi de călătorie pe apă, ajunseră la destinaţie. Chiar a doua zi, Garaud vizită atelierele unde Ovide Soliveau lucra ca ajustor, iar trei săptămâni mai târziu, pretinsul văr al lui Paul Harmant fu numit în funcţia de maistru cu o leafă lunară de o sută optzeci de dolari (200 franci).

După două luni, Jacques Garaud ceru mâna lui Noémi, iar James Mortimer i-o acordă cu bucurie vădită. Actul naşterii lui Paul Harmant şi actele de deces ale tatălui şi mamei sale, solicitate în regiunea Bourgogne, sosiră la timp şi mecanicul, sub falsul nume împrumutat, se căsători cu Noémi.

Noémi era în culmea fericirii. Societatea James Mortimer şi Paul Harmant luase o extindere uriaşă. Jacques Garaud simţea că devine alt om. Uitase de crimă. Totuşi nu putu să nu şi-o reamintească în ziua când citi într-un ziar francez că numita Jeanne Fortier, recunoscută ca vinovată de incendierea uzinei de la Alfortville şi de

asasinarea domnului Labroue, patronul acestei uzine, fusese condamnată de Curtea cu juri la închisoare pe viaţă. Nemernicul, căruia această condamnare îi aducea liniştirea, n-avu nici măcar un sentiment de milă pentru victima sa. Uitase şi că o iubise.

Preotul din Chevry, sora sa, Clarisse Darier, şi tânărul pictor Etienne Castel asistaseră la procesul Jeannei Fortier. Învinuirile aduse acesteia fuseseră atât de zdrobitoare, încât convingerea lor se modificase total.

— Femeia asta ne-a înşelat! murmură doamna Darier.

— Vom încerca s-o uitam... zise bunul preot. Vom încerca mai ales ca fiul ei pe care l-am şi îndrăgit să nu afle niciodată cât de mult i-a întinat numele crima mamei sale.

Fratele şi sora s-au înţeles ca doamna Darier să facă neîntârziat demersurile necesare pentru adoptarea micuţului Georges. Demersurile se terminară repede. Un decret legaliza adopţiunea fiului Jeannei Fortier. Din ziua aceasta, copilul se numi Georges Darier.

Abatele Laugier îi fu primul profesor şi avu de ce să se mândrească văzând zelul elevului şi inteligenţa sa pătrunzătoare. O dată cu Georges, se mai păstrase şi altă mărturie a trecerii Jeannei prin parohia din Chevry: căluţul din mucava de care copilul nu voise să se despartă.

Cât despre Jeanne, ştim că în timp ce i se citea sentinţa căzuse pradă unui grav atac cerebral. Doctorii au stabilit că e vorba de o congestie. Putea să moară. Dar, graţie constituţiei sale robuste, condamnata scăpă cu bine. Vindecarea veni şi ea, însă înceată şi incompletă, Dacă simţurile şi graiul îi reveniseră încetul cu încetul, în schimb memoria îi era blocată ca şi plenitudinea facultăţilor mintale. O negură adâncă îi învăluia judecata. Jeanne nu-şi mai amintea nici de trecut, nici de prezent.

În consecinţă, văduva lui Pierre Fortier fusese trimisă în secţia nebunelor liniştite de la Salpêtrière.

— E foarte posibil să se vindece, spusese doctorul după

ce o examinase în ziua aducerii, dar când, nu putem şti. E o problemă pe care ştiinţa n-a izbutit încă să o rezolve.

Şi astfel, un om nevinovat era lovit pentru a doua oară!

XIII

LA NEW YORK, JACQUE GARAUD se bucura de toate avantajele succesului, înconjurat de stima generală, având un cămin plăcut, o nevastă agreabila şi mărind pe fiece zi prosperitatea şi averea fabricii „James Mortimer şi Paul Harmant”. Trecuse un an de la căsătoria sa cu fiica inginerului american şi Noémi îl iubea din ce în ce mai mult. La rândul său, nemernicul se îndrăgostise cu adevărat de nevasta sa.

Într-o zi, tatăl lui Noémi, cuprins de o cumplită durere reumatică şi trebuind să se deplaseze într-un oraş destul de îndepărtat de New York, îşi rugă ginerele să-l reprezinte. Paul Harmant plecă însoţit de Ovide Soliveau.

Ovide, de asemenea, mulţumită protecţiei pretinsului văr, avusese o ascensiune rapidă: întâi maistru, apoi inspector, şi, în sfârşit, mâna dreaptă a lui Paul Harmant. Prietenia, încrederea pe care i-o arăta acesta din urmă nu-i micşorase însă deloc arzătoarea dorinţă de a afla trecutul vărului său. Pe scurt, abia aştepta clipa să experimenteze pe spinarea asociatului lui Mortimer licoarea lui Chuchillino.

— Vom călători împreună, îşi zise el, când Jacques Garaud îi anunţă plecarea; iată ca prilejul aşteptat de mai bine de un an a sosit, în sfârşit. N-o să-l las să-mi scape.

Şi strecurase cu grijă într-o geantă de voiaj sticluţa cu preţiosul lichid, cumpărată la New York, în schimbul a 15 dolari, de la canadianul a cărui adresă şi-o notase la bordul navei *Lord-Maire*.

Cinci minute după plecare, Jacques Garaud începu să

discute cu aerul cel mai prietenos:

— Ce zici vere, aşa-i că-i bine să fim singuri; ca astăzi, şi să vorbim deschis, ca două rude apropiate?

— Drept să-ţi spun, vere Paul, răspunse dijonezul, de mai bine de un an de zile asta-i prima mea clipă fericită.

— Cum? Vrei să zici că nu-ţi place la New York?

— Să nu-mi placă? Dimpotrivă, şi dacă-ţi vorbesc de o fericire parţială mă gândesc la simţămintele mele familiale. Acum, că averea lui Mortimer nu mai poate să-ţi scape, cred că ar fi cazul să găseşti un mijloc să mă prezinţi ca rudă a ta şi să putem discutaşi noi, pe cât e posibil, ca de la egal la egal.

— La ce ţi-ar folosi?

— Cum la ce? Ca să mă apropii de tine.

— Slavă domnului, n-ai de ce te plânge. Dacă nu te recunosc în mod public ca vărul meu, mă port cu tine ca o adevărată rudă.

— Da... da, aşa e. Nu-ţi reproşez decât un lucru şi anume; eşti puţin cam ascuns.

— Spune pe şleau la ce te referi? zise falsul Paul Harmant pe un ton poruncitor.

Ovide îşi amintea perfect remarca făcută mai de mult, pe puntea vaporului *Lord-Maire*, cu privire la culoarea părului varului său. De câteva minute profita de apropiere şi-l examina din nou. Jacques Garaud, în ciuda repetatelor vopsiri, nu putea evita ca nuanţa roşcată a rădăcinii să nu iasă uneori la iveală. Ovide o zări iarăşi.

— Între rude, între veri, zise Soliveau, cred că ar trebui să ne facem unele confidenţe, şi mi se pare ciudat că n-ai vrut nicodată să-mi spui cum ai izbutit să te îmbogăţeşti în cei cinci ani de când nu ne-am văzut.

— Ţi-am mai spus... o invenţie a fost punctul de plecare al modestei mele averi de atunci.

— Sigur, ştiu. Cred... Dar ce nu mi-ai spus niciodată este în ce consta invenţia asta anterioară.

— Ei, asta-i! nu pricep de ce insişti atâta, exclamă falsul Paul Harmant. Invenţia anterioară am vândut-o;

vânzarea ei mi-a adus ceva bani. Nu-mi mai aparţine. Altul i-a dat numele.

— Într-adevăr, mi-ai închis gura! Şi înţeleg că delicateţea te obligă să taci.

— Şi ce alte ascunzişuri mai ai să-mi reproşezi?

— Nimic altceva, vere, nimic altceva.

— În regulă...

Jacques Garaud schimbă subiectul discuţiei.

— Şi cum îţi mai petreci timpul liber? întrebă el. Ţi-ai făcut la New York ceva prieteni, sau măcar nişte cunoştinţe?... Cum te-ai distrat în ultimul an?

— La New York, ca şi în oricare altă parte, răspunse Ovide, a-ţi găsi prieteni adevăraţi, prieteni siguri este un lucru foarte rar. Cât despre simple cunoştinţe, e uşor să-ţi faci, mai ales la masa de joc, şi se joacă al dracului în ţara asta.

— Ştii să joci? întrebă Jacques.

— Da, mărturisesc... E unicul meu păcat.

— Fii atent, te vei duce de râpă.

— Doar dacă aş câştiga într-o seară o sumă mare. E cazul să-mi vină şi mie o dată apa la moară.

— Vrei să spui că deocamdată pierzi?

— Da.

Subiectul conversaţiei se schimbă şi după câteva ceasuri cei doi francezi ajunseră la destinaţie.

Şederea falsului Paul Harmant în oraşul indicat trebuia să dureze cel puţin două zile. Aveau de făcut câteva studii în uzina unui mare industriaş ce dorea să-şi modernizeze aparatura folosind vechiul utilaj. Ziua şi-o consacrară cercetării maşinilor. Paul Harmant dicta, iar vărul său nota într-un carneţel. Întorcându-se la hotel, discutară lucrările ce urmau să fie executate.

— Trebuie să terminăm repede, zise asociatul lui James Mortimer. Ţin neapărat să nu zăbovim aici decât exact cât este necesar. La nevoie, stăm noaptea şi lucrăm până terminăm.

— Cum doreşti... Dar deocamdată să mâncăm ceva.

— Sun să ne aducă masa în cameră.

În colţul buzelor lui Ovide apăru un surâs ciudat.

— Mi-ai luat vorba din gură... zise el.

Tacâmurile fură rânduite pe o măsuţă adusă anume. Sub un pretext oarecare, Ovide ieşi din odaia lui Jacques şi intră într-a sa. Deschise valiza, luă sticluţa strecurată la plecarea din New York, o vârî în buzunar şi se înapoie la Paul Harmant. Apoi începură să lucreze până în clipa când chelnerul veni să-i anunţe că masa era servită.

Cinară aproape în tăcere.

— Adu-ne mai multă cafea şi vezi să fie foarte tare, îi spuse mecanicul chelnerului. Avem de lucru în noaptea asta...

— La cafea; atunci e momentul! îşi zise Ovide.

Paul Harmant reîncepu studierea unei probleme de mecanică, în timp ce chelnerul aşeza pe masa curăţată o cafetieră şi o sticlă de alcool franţuzesc.

— A sosit cafeaua, zise Ovide.

— Perfect! răspunse Jacques fără să-şi lase calculul. Umple-mi ceaşca, pune puţin zahăr şi aşeaz-o lângă mine.

O bucurie fără margini lumină chipul lui Soliveau. Paul Harmant, cufundat în cifre, stătea întors cu spatele. Fără să-l piardă din ochi, Ovide turnă cafea într-o ceaşcă, scoase din buzunar sticluţa cu licoarea canadiană, o desfăcu, vărsă în cafea cam cât o linguriţă plină, amestecă totul ca să se topească zahărul, puse ceaşca şi farfurioara pe masa de lucru a ginerelui lui Mortimer şi spuse:

— Ţi-am adus cafeaua, poţi s-o bei.

Cu o mână distrată, Jacques luă ceaşca, o apropie de buze şi sorbi o înghiţitură.

— Ai pus şi alcool? întrebă el.

— Doar câteva picături... Mai vrei?

— Nu, mi-e de ajuns. Alcoolul este duşmanul studiului.

Jacques îşi goli cana. Soliveau îşi aprinse o ţigară şi-l urmărea cu coada ochiului.

Deodată îl văzu trecându-şi de două ori mâna peste frunte, gest neobişnuit pentru el. În acelaşi timp, începură să i se zbată şi pleoapele.

Efectul misterioasei licori începea cu adevărat să se producă. Jacques se ridică brusc în picioare.

— Ce este vere? întreba Soliveau.

— Mi-e sete... răspunse ginerele lui Mortimer.

Şi goli dintr-o sorbitură şi cea de-a doua ceaşcă de cafea aflată pe masă. Apoi începu să umble de-a lungul şi de-a latul încăperii, cu un pas rapid şi cadenţat. Pielea i se făcuse ca de găină. Mâinile îi tremurau, faţa căpătase culoarea roşu închis. Ochii-i sticleau.

— Cu siguranţă, vere, reluă Ovide prefăcându-se îngrijorat, nu arăţi deloc bine.

Jacques se opri şi răspunse izbucnind într-un hohot de râs strident.

— Bolnav, eu?... Fii serios! De ce-aş fi bolnav?

— Ai lucrat prea mult... Ai nevoie de odihnă, poate.

— Nevoie de odihnă? Niciodată. Nu ştiu ce-i aia oboseală! Mi-e sete... Vreau să beau!... Dă-mi ceva din ce este mai bun. Nu-mi pasă cât costă. Sunt bogat! Şi după ce-şi umplu cu alcool jumătate de ceaşcă, înghiţi pur şi simplu toată cantitatea de alcool.

— În sfârşit, acum voi afla! îşi zise încet Ovide; apoi, cu glas tare: Eşti bogat, da... mulţumită invenţiei aceleia pe care ai făcut-o...

— Şi pe care am vândut-o lui James Mortimer...

— Nu. Mă refer la maşina inventată de tine în răstimpul celor cinci ani de când nu ne-am mai văzut.

Fostul maistru izbucni într-un râs ciudat.

— La naiba! exclamă el. Crezi că te-am văzut vreodată? Crezi că te cunoşteam, Ovide Soliveau? Crezi că sunt din Dijon? Că mă numesc Paul Harmant? Da’ de unde! Paul Harmant e mort. A murit în spitalul de la Geneva... Eram tovarăşul lui de atelier. Mi-a încredinţat cartea de muncă să o trimit familiei sale... şi cum trebuia să-mi apăr pielea... mi-am luat numele de Paul Harmant.

Faţa lui Jacques căpătase o expresie înspăimântătoare.

— Consideri că n-am făcut bine? reluă el îndreptându-se spre Ovide, care se trăgea înapoi. Înţelegi!... Am dat foc uzinei din Alfortville unde eram maistru; l-am asasinat pe inginerul Labroue, patronul meu; i-am furat planurile maşinii şi am sustras din casa de bani o sută optzeci de mii de franci... o avere... Apoi m-am întors la locul crimei. M-am remarcat prin zelul meu. M-am aruncat în flăcări, chipurile, ca să salvez casa de bani pe care tocmai o golisem; apoi, în clipa când clădirea se dărâma, am sărit pe fereastra dinspre câmp. Ei m-au crezut acoperit de ruine, victimă a devotamentului faţă de patron, iar Jeanne Fortier, pe care voiam să mă răzbun, a fost condamnată în locul meu... Am zbughit-o în Anglia sub numele de Paul Harmant, ăsta de astăzi; apoi m-am îmbarcat spre New York. Pe *Lord-Maire* am întâlnit un tâmpit, un anume Ovide Soliveau, căruia, după câte mi-am dat seama, îi eram văr... Mulţumită părului vopsit în negru, n-a bănuit nimic. Datorită lui am aflat, tocmai la ţanc, o mulţime de lucruri cu privire la James Mortimer şi fiica sa Noémi... m-am însurat cu fata şi am devenit asociatul tatălui... E colosal! Astăzi sunt nu numai un milionar, ci şi un om cinstit... Tu nu m-ai văzut niciodată! Nu mă cunoşti! Doar Jeanne Fortier ştie despre crimă. Doar ea îl cunoaşte pe Jacques Garaud... Jacques Garaud care a murit sub dărâmăturile fabricii din Alfortville...

Escrocul se opri o clipă şi-şi duse mâna la piept. Un geamăt surd îi ieşi din gură. Cuprins de un spasm nervos, se învârti pe loc bătând aerul cu braţele şi căzu leşinat. Ovide se repezi spre el. Apăsă repede cu mâna dreaptă partea stângă a pieptului lui Jacques Garaud. Simţi inima batând puternic..

— Nu, n-a murit, zise dijonezul cu un zâmbet triumfător. Este efectul licorii canadiene. Când îşi va reveni o să uite totul. Ei, Jacques Garaud, ştiam eu bine că nu erai Paul Harmant! Ai o avere mare, asta-mi convine. Voi primi şi eu o parte din ea. Mă aveai la

mână... acum suntem chit.

Şi ridicând corpul lui Jacques cu o forţă de care nu l-ai fi putut crede în stare, îl culcă, îl înveli, îi puse sub cap două perne şi se retrase în odaia sa, unde se vârî şi el în pat adormind pe loc. În zorii zilei se înapoie în camera pretinsului său văr.

Acesta părea să nu fi făcut nicio mişcare, dar respiraţia zgomotoasă dovedea că era sănătos tun. Ovide îi apucă încheietura mâinii, apăsă degetul pe vână şi văzu că pulsaţiile îi erau regulate.

— Să-l lăsăm să se trezească în voie, îşi zise.

Şi aşezându-se în faţa mesei pe care se aflau aşternute colile de hârtie, termină lucrul început în ajun. Trecuse cam o oră. Ovide îşi întoarse capul. I se păruse că-l aude pe Jacques Garaud mişcându-se. Falsul Paul Harmant făcuse într-adevar o mişcare slabă. Ovide se sculă de pe scaun şi aşteptă să se deştepte de-a binelea. Trezirea definitivă nu se lăsa mult aşteptată. Jacques deschise ochii, apoi se ridică dintr-o dată şi spuse:

— De ce m-oi fi culcat cu hainele pe mine?

— Cum, vere, nu-ţi aminteşti de nimic?

— Îmi amintesc că lucram aici... lângă tine.

— Întocmai, zise Ovide, cu un surâs aproape imperceptibil, apoi te-ai neliniştit brusc, gesticulând ca un posedat. Am crezut că o să înnebuneşti!

Jacques îl privea nedumerit.

— Ce-o-nsemna asta? îngăimă el tremurând.

— Cred că ai avut un început de congestie cerebrală, pur şi simplu... Munceşti prea mult, vere.

— De ce n-ai trimis după doctor?

— Din prudenţă; vorbeai... strigai... N-ar fi fost bine ca un străin să fie de faţă şi să te audă.

Jacques Garaud pălise.

— Ce-oi fi spus oare?... se întrebă el îngrozit.

Făcu un efort vrând să-şi alunge gândurile care-l obsedau, întrebă:

— Unde-ai ajuns cu lucrul?

— Am încheiat devizul... Nu trebuie decât să verifici preţurile... La prânz ne putem întoarce la uzină.

Afacerile se terminară cu bine şi a doua zi seara Jacques şi Ovide Soliveau urcau în trenul ce urma să-i ducă la New York. În aceeaşi seară Ovide luă o foaie de hârtie, un toc şi scrise următoarele:

New York, 23 iunie 1862
Domnului director al Spitalului general din Geneva

Stimate domn, îndrăznesc să vă rog să-mi faceţi un mare serviciu. Am aflat că în anul 1856, numitul Paul Harmant, din Dijon, muncitor mecanic şi rudă a mea, a murit în spitalul al cărui director sunteţi.

V-aş fi foarte recunoscător dacă aţi binevoi să-mi daţi lămuriri cu privire la lucrul acesta şi în cazul că Paul Harmant a murit cu adevărat, să-mi trimiteţi actul său de deces, legalizat în regulă. Alătur o hârtie de o sută de franci pentru cheltuielile necesare şi întocmirea actului.

Primiţi, vă rog domnule, asigurarea sentimentelor mele cele mai alese.

Ovide Soliveau
Bulevardul 2, nr. 55, New York

După nu mai mult de o lună, Ovide primi actul de deces al lui Paul Harmant, mort la 15 aprilie 1856 în spitalul din Geneva în urma unui atac de ftizie galopantă.

— Acum, îşi zise Ovide, acum, Jacques Garaud, bunul meu prieten, eşti în mâinile mele! Va trebui să-mi spui adevărul.

XIV

TRECUSERĂ NOUĂ ANI. NE AFLĂM în anul 1870, an cumplit. La 5 noiembrie, orele unsprezece dimineaţa, un convoi funeBru ieşea din parohia din Chevry, în frunte cu preotul Laugier.

Între coşciug şi convoi înaintau izolate două persoane: un bărbat de circa treizeci şi cinci de ani şi un băiat de paisprezece ani în uniformă de licean. Unul era pictorul Etienne Castel. Celălalt, fiul adoptiv al doamnei Darier, Georges Fortier, devenit Georges Darier. Convoiul mortuar era al mamei adoptive a fiului condamnatei. Demna soră a preotului murise la vârsta de şaizeci şi nouă de ani.

Georges era intern la colegiul Henri IV, iar în perioada împresurării Parisului fusese chemat la Chevry – răstimp în care se stingea şi minunata femeie pe care o credea mama sa adevărată.

După sfârşitul războiului, Etienne Castel, care-şi făcuse datoria de bun cetăţean francez în garda mobilă, îl conducea din nou la colegiu reluându-şi şi el activitatea în atelierul propriu din strada Rennes. După numai o lună, artistul primi o scrisoare de la bătrâna guvernantă a presbiteriului din Chevry. Scrisoarea îl chema de urgenţă. Sosind la parohie, îşi dădu seama că presentimentele nu-l înşelaseră. Abatele Laugier era pe moarte, dar pe deplin, conştient.

— Gata, dragul meu Etienne, îi spuse bătrânul, mi-a venit rândul. Dacă te-am chemat în grabă, dacă am vrut să te văd înainte de a mă stinge, am făcut-o pentru că

doream să-ţi încredinţez câteva lucruri importante...

Ia loc şi ascultă-mă.

Etienne luă un scaun şi să aşeză la căpătâiul muribundului.

— Ştii, continuă preotul, că, înainte de moarte, sora mea a lăsat modesta ei avere fiului său adoptiv.

— Da, răspunse artistul, exprimându-se mai mult prin gesturi decât prin vorbe.

— Prin testament, mă instituise pe mine tutorele copilului; acum, venindu-mi rândul, mi-am scris şi eu ultimele dorinţe şi îţi încredinţez ţie tutela lui Georges căruia îi las puţinul ce l-am agonisit. L-am iubit mult pe fiul Jeannei Fortier. Te rog să-l iubeşti şi dumneata cu toată dragostea.

— Jur să-l iubesc pe Georges, şi să veghez asupra lui cum aş veghea asupra unui frate mai mic, dacă l-aş avea.

— Mulţumesc, prietene... Te numesc pe dumneata executorul meu testamentar. În câteva clipe îţi voi înmâna testamentul împreună cu o scrisoare adresată lui Georges, scrisoare pe care te rog s-o păstrezi cu grijă, şi care să nu ajungă din mâinile dumitale în ale lui decât după ce băiatul va trece de douăzeci şi patru de ani. La douăzeci şi cinci de ani e necesar să afle adevărul despre naşterea sa. Dacă, în ciuda aparenţelor contrarii, justiţia umană a condamnat o femeie nevinovată, va fi de datoria fiului să-i obţină libertatea, în cazul că va mai trăi, şi să o reabiliteze.

Muribundul întinse mâna spre birou.

— Deschide-l, te rog, îi spuse el lui Etienne. În sertarul de jos se află două plicuri închise.

Etienne trase sertarul şi luă dinăuntru două plicuri mari.

— Astea-s... zise muribundul. Unul conţine testamentul meu, celălalt scrisoarea ce va trebui să-i fie înmânată lui Georges la vârsta de douăzeci şi cinci de ani. L-am întrebat asupra proiectelor sale de viitor. Se pare că o înclinare înnăscută îl împinge spre cariera juridică. Îndreaptă-l pe calea aceasta dacă vocaţia persistă. Îţi

încredinţez copilul adoptat de sora mea, dragul meu Etienne, şi am certitudinea ca vei face din el, cum aş fi făcut şi eu, un om cinstit. Să vinzi tot ce se află în casă cu excepţia bibliotecii pe care s-o păstrezi pentru Georges. Te sfătuiesc, de asemenea, să păstrezi cu sfinţenie şi căluţul acesta de mucava pe care copilul îl strângea la piept când maică-sa căzuse, sleită de oboseală, în pragul parohiei. Jucăria asta ieftină este ca o relicvă. Din fericire, Georges nu-şi aminteşte de un trecut atât de trist! Crede că jucăria i-a fost dăruita de sora mea şi ţine foarte mult la ea. Când va deveni bărbat, stăpân în casa lui, te rog să i-o dai.

— Toate dorinţele dumitale vor fi îndeplinite. Mai vrei să-mi încredinţezi şi altceva?

— Nu... Voi muri liniştit, ştiind că viitorul lui Georges este asigurat, dar înainte de a pleca pe ultimul drum aş dori să-l mai văd o dată. N-ai vrea să te duci la Paris?

— Astă-seară copilul va fi aici.

De mai bine de unsprezece ani, Etienne Castel devenise artist de o reală valoare, tablourile sale fiind la mare preţ. Ştim că arestarea Jeannei Fortier, în clipa când nefericita fusese despărţită de fiu, îi oferise un subiect râvnit, o scenă plină de dramatism, pe care a şi schiţat-o în grabă, imortalizând momentul. Întors la Paris, a început să picteze cu ardoare şi, respectând adevărul, a realizat un tablou de o mare sugestivitate. Chipul Jeannei Fortier şi al lui Georges erau redate cu o uimitoare asemănare. Niciun detaliu nu fusese uitat. Căluţul din lemn şi mucava era desenat lângă băieţel. Tabloul fusese expus şi avusese un mare succes dar, semnătura lui Etienne Castel nefiind cotată, rămăsese necumpărat. După expoziţie, pânza fusese readusă în atelier şi agăţată într-un ungher întunecat, iar Etienne, prins de alte lucrări, uitase cu totul de ea. În anul următor obţinuse o primă medalie, iar ceva mai târziu premiul Salonului.

Sosind la Paris, Etinne urcă într-o trăsură şi se îndreptă spre colegiul Henri IV. După trei ore, bărbatul şi

adolescentul soseau la prezbiteriul din Chevry. Georges urcă repede în odaia bătrânului preot şi-l îmbrăţişă plângând în hohote. Muribundul îi spuse cu glasul stins:

— Plecând, nu-mi pare rău decât de un lucru, faptul că nu te-am putut călăuzi în viaţă până în clipa când, devenind bărbat, să-ţi poţi decide singur viitorul. Aşteptând să sosească această zi, l-am rugat pe prietenul nostru, Etienne Castel, să ţină locul celor pe care i-ai pierdut. Făgăduieşte-mi să-l asculţi aşa cum o ascultai şi pe iubita ta mamă, buna mea soră Clarisse... aşa cum mă ascultai şi pe mine.

Georges nu putu răspunde decât printr-un semn din cap. Câteva minute mai târziu, abatele Laugier, acest om inegalabil ce trăise pe pământ slujind doar binele, îşi dădea duhul.

Ne mai amintim, desigur, că, murind, domnul Jules Labroue, proprietarul uzinei din Alfortville, lăsa în urmă un fiu. Doamna Bertin, căreia acest fiu îi fusese încredinţat, dusese la bun sfârşit afacerile fratelui său. Onoarea numelui fusese salvată, Lucien însă rămânea fără nicio altă resursă în afara terenului destul de vast pe care se mai vedeau încă ruinele uzinei incendiate.

Inginerul Labroue îi spusese de mai multe ori sorei sale că Lucien dorea să urmeze aceeaşi carieră ca a tatălui său. În consecinţă, studiile copilului primiseră o îndrumare specială şi, îndată ce elevul împlinise vârsta de zece ani, doamna Bertin se mută la Paris, stabilindu-se în preajma colegiului Henri IV, liceul unde studia Lucien.

Cam o dată cu evenimentele de la Chevry, la New York murea Noémi Mortimer, lăsându-i bărbatului ei, falsului Paul Harmant, o fetiţă slăbuţă şi plăpândă în etate de opt ani. Jacques Garaud îşi adorase nevasta. Durerea sa era sfâşietoare. James Mortimer nu supravieţui nici el fiicei sale pe care o iubise mai mult decât orice pe lume. Măcinat de durere, se stinse repede, lăsându-şi ginerele la conducerea uneia din cele mai prospere afaceri

industriale din Statele Unite.

Ovide Soliveau, deţinătorul secretelor lui Jacques, era nedespărţit de pretinsul său văr. În toţi aceşti nouă ani, nu scosese o vorbă din tot ce ştia, comportarea lui Jacques neoferindu-i încă prilejul să-i pună cuţitul în gât. Putea apela oricând la casa de bani, mereu deschisă, a ginerelui lui James Mortimer. Devenind un jucător din ce în ce mai pătimaş, pierdea sume destul de mari, iar falsul Paul Harmant achita totul fără să crâcnească. Dată fiind această stare de lucruri, lui Ovide îi lipsea pretextul de a-şi face o armă din taina descoperită. O împrejurare neprevăzută avea să-l scoată din rezerva impusă.

Aşadar, soarta hotărâse ca fiul victimei şi cel al femeii condamnate pentru o crimă neînfăptuită să înveţe la aceeaşi şcoală şi cei doi copii aveau să devină curând prieteni nedespărţiţi. Într-adevăr, deşi era cu doi ani mai mic decât Lucien, Georges, mai precoce, învăţa în aceeaşi clasă cu nepotul doamnei Bertin, audiind aceleaşi cursuri. Nu s-au despărţit decât în ziua în care Lucien a părăsit colegiul pentru Şcoala de Arte şi Meserii, dar despărţirea aceasta de scurtă durată n-a însemnat şi ruperea legăturii lor de prietenie.

Doamna Bertin trăia dintr-un venit destul de modest. Singura sa sursă de trai era o rentă viageră de cinci mii de franci ce avea să sfârşească o dată cu ea. Minunata femeie muri în clipa când nepotul împlinea vârsta de douăzeci de ani, dar înainte de a se stinge apucase să-i povestească atât despre tragicul sfârşit al tatălui său, cât şi despre dezastrul adus de această moarte, şi-i înmânase actele de proprietate ale terenului din Alfortville. Spunându-i numele femeii condamnate pentru incendiere şi crimă, doamna Bertin zăbovise îndelung asupa amănuntelor acestei misterioase întâmplări. Nu-i ascunsese nici că, în ciuda condamnării, se îndoia de vina Jeannei Fortier. Îi vorbise şi despre Jacques Garaud, maistrul despre care se zicea că murise sub ziduri,

victimă a devotamentului său. Instinctiv, nu credea în acest devotament şi nici moartea maistrului nu i se părea prin nimic dovedită. După părerea ei, Jacques Garaud era, sau cel puţin putea fi, vinovatul, iar Jeanne Fortier nevinovată şi martiră.

Lucien ascultase totul cu atenţia încordată; îşi spusese că avea de îndeplinit o singură datorie: aceea de a aduce lumină în bezna adâncă ce învăluia moartea tatălui său.

Acum, după ce am prezentat cititorilor situaţia în care se aflau principalele personaje ale povestirii acesteia, să ne întoarcem la Jeanne Fortier. Ştim de mai înainte că nefericita fusese condusă la sanatoriul din Salpêtrière.

La un moment dat, în epoca asedierii Parisului, trei obuze explodaseră în incinta închisorii Salpêtrière. Unul din ele incendiase pavilionul unde erau închise nebunele. Cu ochii rătăciţi, cu mâinile prinse de barele celulei, Jeanne privea înaintarea flăcărilor.

În creierul său se produse brusc o mare tulburare: incendiul de la Salpêtrière îl continua pe al uzinei din Alfortville. O dată cu memoria începeau să-i revină şi amintirile. Salvată împreună cu tovarăşele ei, Jeanne fu condusă într-un pavilion izolat de clădirea centrală. Aici, începu să gândească. După un ceas, trecutul (deşi se scurseseră zece ani) nu mai avea taine pentru ea.

A doua zi, doctorul o găsi pe picioare, cu privirea vie, cu chipul însufleţit, cu o fizionomie expresivă. Înţelese că ceva neprevăzut se petrecuse cu ea. Deschise gura s-o întrebe, dar Jeanne i-o luă înainte.

— Sunteţi doctor, nu? întrebă ea.

— Da, răspunse el uluit.

— Înseamnă că mă aflu într-un sanatoriu, nu-i aşa?

— Da, sunteţi într-un sanatoriu.

— De ce nu sunt în închisoarea unde trebuia să-mi ispăşesc pedeapsa? reluă văduva lui Pierre Fortier.

— Sunteţi la Salpêtrière şi Salpêtrière este şi închisoare şi sanatoriu.

Jeanne tresări, se făcu galbenă şi exclamă:

— Salpêtrière... încep să înţeleg. La Salpêtrière sunt închise condamnatele nebune, nu-i aşa? Am fost nebună.

Doctorul şovăi. Jeanne continuă:

— Da, am fost nebună... Nu încercaţi să mi-o ascundeţi... Am fost nebună, dar acum nu mai sunt. Negurile s-au risipit... îmi aduc aminte... Am fost condamnată la închisoare pe viaţă pentru incendiu, furt şi asasinat... Auzind pronunţarea condamnării (condamnare nedreaptă, vă jur!) am leşinat... Ce s-a petrecut cu mine de atunci încoace nu mai ştiu... Raspundeţi-mi, de cât timp sunt nebună? De cât timp sunt la Salpêtrière?

— E de ajuns să ne uităm pe tăbliţa dumneavoastră, răspunse doctorul. Sunteţi aici din 14 martie 1862.

— Şi acum în ce an suntem?

— În 1871.

— Nouă ani! Nouă ani de când sunt nebună! Şi nimeni nu şi-a amintit de mine. Nimeni n-a venit să mă vadă, nu-i aşa?

— Nimeni... răspunse infirmiera.

— Şi aveam doi copii, continuă nefericita femeie, izbucnind în hohote de plâns, un băiat Georges şi o fată Lucie... Ce s-o fi întâmplat cu ei? Trăiesc măcar?...

— Nu vă pot spune nimic, răspunse doctorul; dar dacă trimiteţi o scrisoare persoanelor la care se aflau copiii în momentul arestării dumneavoastră, o să obţineţi cu siguranţa informaţiile cerute.

— Da, o să scriu...

— Puteţi să-mi spuneţi dacă ştiţi cum v-a revenit judecata? întrebă doctorul.

— Nu, nu ştiu, răspunse Jeanne. Am văzut flăcările cuprinzând zidurile... Mi-a fost frică... Atunci mi-am amintit de incendiul de la Alfortville. Credeţi că m-am vindecat?

— Nădăjduiesc şi cred.

— Ce-o să-mi facă acum?

— După primirea raportului meu de către organele respective, veţi fi transportată într-o închisoare unde

urmează să vă ispăşiţi pedeapsa.

— Da, închisoarea pe viaţă, zise Jeanne cu amărăciune. Iar copii mei or fi murit, poate.

Văduva lui Pierre Fortier izbucni în hohote. Doctorul îi mai spuse câteva vorbe banale de încurajare şi se retrase. Rămasă singură, Jeanne se potoli încetul cu încetul şi începu să raţioneze la rece:

— Vasăzică, l-am lăsat pe Georges, la un preot, într-un sat denumit, parcă, Chevry. Preotul era un om cumsecade cu o inimă de aur. Mi-a făgăduit să vegheze asupra copilului... cred că şi-a respectat cuvântul. Georges al meu, fiul meu drag, dac-o mai trăi, a şi împlinit paisprezece ani iar Lucie unsprezece. Doica ei de la Joigny s-o fi milostivit de ea, cu siguranţă. O fi ţinut-o lângă ea, o fi crescut-o...

Îndată ce constată vindecarea Jeannei, doctorul întocmi un raport, iar acest raport fu trimis de către directorul Sanatoriului de la Salpêtrière la prefectura poliţiei. Se dădu ordin ca deţinuta să fie transportată la Saint-Lazare, de unde urma să fie condusă la închisoarea centrală din Clermont. Lucrurile acestea se întâmplau în zilele triste ale începutului anului 1871. Abia în luna iunie deţinuta fusese trasportată de la Salpêtrière la Clermont.

Jeanne trimisese două scrisori: una preotului din Chevry şi alta doicii fiicei sale, la Joigny. Trei zile mai târziu directorul închisorii centrale primea un puc de la preotul din Chevry prin care era înştiinţat că predecesorul său murise şi că, personal, nu ştia nimic despre faptele la care se referea deţinuta. Aflând această veste, Jeanne căzu pradă unei deznădejdi cu atât mai dureroase, cu cât, în ziua următoare, scrisoarea expediată doicii Luciei se înapoia cu menţiunea „Adresantul necunoscut”.

— Înseamnă aşadar, că cei doi copii sunt pierduţi, strigă nefericita mamă, n-am să-i mai revăd niciodată.

După o criză cumplită, se auzi spunându-şi:

— Trebuie să-i revăd!... găsesc eu un prilej să fug din închisoare şi plec în căutarea lor. Arzătoarea dorinţa a

evadării n-o mai părăsi, chinuind-o zi şi noapte. După şapte ani, i se propuse să treacă la infirmerie în calitate de soră de caritate. Avansarea aceasta însemna o favoare uriaşă. Infirmierele puteau vorbi între ele, iar în incinta închisorii se bucurau de o libertate relativă. În sfârşit, fiecare infirmieră avea dreptul la o mică retribuţie lunară. Jeanne primi slujba cu o bucurie atât de mare, încât abia izbuti să şi-o ascundă.

La sfârşitul anului, văduva lui Pierre Fortier ajunse infirmieră şefă. În această calitate, primi ca locuinţă o odaie învecinată cu farmacia a cărei şefă era una din maicile de la Saint Vincent de Paul. Aceasta locuia tot separat, într-o odăiţă alăturată farmaciei, dar în partea opusă camerei Jeannei. Nevoile serviciului o obligau adesea pe infirmiera şefă să iasă din clădirea destinată bolnavilor pentru a se duce fie la direcţia generală, fie la economat, fie la cantină. Îmbrăcămintea oficială impunea să i se deschidă toate uşile, toate uşile interioare, bineînţeles.

Într-o buna zi, înfăţişarea Jeannei se schimbă total. Ceasul atât de mult dorit, al evadării, i se părea foarte apropiat.

De când era infirmieră, observase că în fiecare duminică maicile plecau la orele şase dimineaţa ca să asculte slujba de la biserica parohială. Se înapoiau în jurul orei opt. Maica Philomène, supraveghetoarea farmaciei, pleca şi ea, cu regularitate, o dată cu celelalte şi se înapoia puţin înaintea lor ca să fie prezentă la vizita doctorului.

— Trebuie să ies în locul ei! îşi spuse Jeanne.

Ne aflăm la începutul anului 1880. Într-o sâmbătă, la 18 ianuarie, Jeanne hotărî ca a doua zi să-şi pună planul în aplicare. Maica Philomène bea în fiecare seară, conform unei prescripţii medicale, un pahar de vin de *Banyuls cu quinquina* şi mânca o feliuţă de pâine. Văduva lui Pierre Fortier cunoştea acest amănunt. O văzuse adesea pregătindu-şi paharul cu quinquina. Paharul acesta juca

un mare rol în planul de evadare al deţinutei.

În clipa când maica Philomène intră în sala de mese ca să mănânce, infirmiera şefă pătrunse în farmacie, se opri în faţa unui raft, luă de pe el o fiolă cu eticheta „Laudanum de Sydenham” şi se îndreptă spre camera maicii. Aici, pe o măsuţă, stătea paharul pe jumătate plin cu vin. Fără să şovăie, turnă în pahar cam o jumătate din conţinutul fiolei. Puse apoi totul la loc şi se înapoie la infirmerie unde îşi văzu mai departe de treburi. La ora zece, maica Philomène apăru în prag cu paharul în mână:

— Mâine e duminică. Ma duc să ascult slujba la biserica parohială. Mă trezeşti, nu-i aşa?

— Da, măicuţă.

Maica înghiţi conţinutul paharului până la ultima picătură şi se înapoie în odaia sa. Jeanne o privi cum bea, apoi se retrase. Dădu o raită prin salonul bolnavelor şi se întoarse în cămăruţa unde-şi avea patul de dormit. Se întinse fără să se dezbrace. Noaptea se scurse încet. Ora cinci sunase. Se sculă repede, aprinse un mic felinar şi, străbătând farmacia, pătrunse în camera maicii Philomène. Aceasta, cu mâinile împreunate, dormea un somn adânc. Jeanne respiră uşurată şi, fără a pierde o secundă, intră la maica stareţă care era gata de plecare.

— Măicuţă, zise ea, maica Philomène vă roagă să n-o aşteptaţi. Vine ceva mai târziu direct la biserică.

Apoi Jeanne se întoarse din nou la infirmerie unde supraveghetoarea era scufundată într-un somn aproape letargic. Îşi lepădă o parte din haine şi, cu o agerime inimaginabilă, îmbrăca costumul maicii Philomène, vârând în buzunarul mantalei o batistă înnodată cu grijă şi care conţinea modesta ei avere.

De câteva minute, grupul maicilor aştepta în salonul de la parter situat între grefă şi uşa ce dădea spre curtea interioară. Maica stareţă sosi.

— N-o văd pe sora Philomène, zise o măicuţă mai tânără.

— N-o mai aşteptăm... vine mai târziu direct la biserică.

Înfruntând zăpada ce cădea cu fulgi mari, maicile traversară curtea şi ajunseră la parapet unde al doilea paznic le deschidea poarta exterioară. Zece minute mai târziu, în uşa salonului de la Parter ce dădea spre curtea interioară se auzi o bătaie slabă. Paznicul coborî gemuleţul:

— Aha, exclamă el, dumneata erai maică Philomène? Mi s-a comunicat. Treci măicuţă. Afară-i o vreme de câine!

Măicuţa, a cărei glugă lăsată peste ochi îi acoperea trei sferturi din faţă, se mulţumi să-şi plece capul şi păşi pe uşa descuiată. Nu după mult timp se auziră închizându-se şi porţile cele mari de la parapet. Jeanne era liberă.

XV

CU PATRU LUNI ÎN URMĂ, LA NEW York, Jacques Garaud, sau mai degrabă Paul Harmant, împlinise cincizeci şi trei de ani. Fiica sa Mary, căreia-i purta o dragoste nemărginită, avea optsprezece ani. Era o tânără blondă, foarte drăguţă, dar paloarea sidefie a obrajilor ca şi cearcănele albăstrii din jurul pleoapelor lăsau să se întrevadă că purta în ea germenele tuberculozei, acelaşi ce-i omorâse mama cu care se asemăna într-un chip izbitor.

Influenţa tinerei Mary asupra tatălui său era nemărginită. Era de ajuns să vrea ca să fie ascultată. Or, ea voia mereu câte ceva.

Într-una din zile, în timp ce se afla în tovărăşia tatălui său şi a lui Ovide Soliveau care discutau despre treburile uzinei, Mary îi întrerupse brusc:

— Tată, la cât se urcă totalul capitalului tău?

Auzind întrebarea, cei doi pretinşi veri schimbară o privire mirată. Fata aşteptă o secundă apoi reluă nerăbdătoare:

— De ce nu-mi răspunzi?

— Dar pentru ce vrei să ştii? o întrebă Jacques.

— Pentru ce? Pentru că vreau.

— Ei bine, draga mea, posed, posedăm în această clipă aproape o sută de mii de livre, venit anual.

— Ceea ce înseamnă un capital în jur de zece milioane. Uzina este inclusă?

— Nu.

— Cât ar putea valora?

— Un milion. Aş avea un cumpărător la preţul ăsta!

— Ei bine, trebuie s-o vinzi.

— Vrei să-mi vând uzina? exclamă Jacques.

Tânăra zâmbi văzând feţele celor doi care, din pricina uimirii, căpătaseră un aer comic şi continuă:

— Da, şi te rog chiar s-o vinzi foarte repede. Am un proiect ce nu poate fi amânat.

— Ce fel de proiect?

— Să mergem să ne stabilim în Franţa.

Bărbaţii simţiră că le trece un fior rece prin şira spinării.

— În Franţa? repetară amândoi deodată.

— Da, aşa am spus, în Franţa! ţara tatălui meu. Ţara dumitale, vere Ovide. Deşi n-o cunosc, o iubesc! Vreau s-o vad... Vreau să trăiesc şi să mor acolo!

— De ce-mi vorbeşti despre moarte, fetiţo, exclamă Jacques.

— N-o doresc, fii pe pace! răspunse fata râzând; n-o doresc deloc, dimpotrivă. Aici aş muri de tânără fiindcă mă plictisesc. America nu-mi place... Parisul mă atrage... Parisul, oraşul minunilor.

— Dar, scumpa mea, nimic nu ne împiedică să mergem în Franţa, la Paris şi să stam acolo două sau chiar trei luni!

— Oh! nu! nu vreau aşa! interveni poruncitor Mary. Vreau să socoteşti câtă avere ai şi să plecăm în Franţa, fără gând de întoarcere.

Ovide Soliveau interveni:

— Să vindem uzina! zise el pe un ton morocănos. Să părăsim America!... Dar este absurd!... este o nebunie.

— Treaba dumitale, vere, poţi gândi ce vrei. Eşti liber să rămâi la New York. Nu ţin să te iau cu mine... Dar eu vreau să plec... Dacă nu plecăm, voi muri.

— Iarăşi! murmură tatăl întristat. Ce se petrece în capul tău, în dimineaţa aceasta, de ai asemenea idei sumbre?

— Nu ştiu... plictiseala mă înăbuşe... mă ucide, asta-i.

Şi Mary izbucni în hohote de plâns. Garaud o luă în braţe.

— Linişteşte-te, fetiţa mea... ingăimă el cu glasul sugrumat. O să mergem în Franţa. Dar la Paris, ce-o să facem?

— Vom trăi aşa cum uriaşa ta avere ne îngăduie să trăim... Vom locui într-o vilă. Vom merge la spectacole, vom primi lume.

— Dar n-o să treacă mult, şi-o să ne săturăm de viaţa lor zgomotoasă. Mie munca îmi va lipsi. Munca, vezi tu, este viaţa mea.

— Bine, dar cine te împiedica să-ţi vinzi uzina de aici şi să-ţi construieşti în Franţa alta asemănătoare? Eşti cel mai mare mecanic şi unul dintre primii inventatori din Statele Unite... Mi-ar place să te văd deţinând în ţara ta natală o poziţie asemănătoare. Renumele tău te va urma şi acolo, şi vei ajunge curând la fel de celebru ca şi în America.

Jacques Garaud asculta cu sprâncenele încruntate.

— Îţi vei instala în Franţa o uzină măreaţă, la fel ca cea de la New York. Vei exploata noua ta invenţie de frânare instantanee pentru căile ferate. Vei stârni senzaţie! Haidem, s-a hotărât, nu-i aşa? Stăm aici până vinzi – lucru ce se va termina repede deoarece ai oferte şi plecăm. Ai să vii cu noi, vere Ovide.

— Vom vedea... Vom vedea... răspunse Soliveau rânjind.

— Treaba dumitale! Observ însă, după cum mă priveşti, că vei face totul ca să-l împiedici pe tata să-mi îndeplinească dorinţa, şi totuşi, în ciuda dumitale, eu spun că lucrul acesta se va întâmpla. Vreau să plec în Franţa. Aerul Franţei îmi face bine, şi dacă taică-meu ar refuza să mă ducă acolo aş muri! Vezi bine că n-o să mă refuze... Plecăm într-o săptămână.

Şi tânăra fată, înciudată de împotrivire, părăsi repede sufrageria ca să poată plânge în voie, căci simţea cum i se umplu ochii de lacrimi. Paul Harmant rămăsese singur cu Ovide.

— Ai de gând să dai curs acestui capriciu? întrebă

subalternul.

— Parcă pot face altfel! Ai auzit şi tu... s-ar îmbolnăvi... Ar muri...

— Vai, tată neputincios! exclamă Ovide, ridicând din umeri; fiica ta se poate lăuda că te duce de vârful nasului!

— Totuşi Mary are dreptate... răspunse Jacques. Am făcut destul pentru America. Vom pleca în Franţa... Davidson mi-a propus un cumpărător serios... Nici nu mai stau pe gânduri. Vând uzina la preţul ce mi se oferă.

— Vreau să-ţi spun ceva, vere, îi rosti dintr-o dată Ovide.

— Ei bine, vorbeşte!

— Nu, nu aici.

— De ce?

— Pentru că ceea ce vreau să-ţi spun nu trebuie să fie auzit de nimeni, răspunse Ovide coborând glasul.

Pretinşii veri intrară în cabinetul de lucru al lui Jacques. Acesta zise:

— Iată-ne singuri. Acum spune.

— Ia zi-mi, reluă Ovide. Eşti într-adevăr hotărât să părăseşti America?

— Sunt hotărât, da.

— Perfect! Şi cu mine, ce vrei să faci?

— Vii cu noi.

— N-am nicio poftă să mă întorc într-o ţară unde aş putea avea neplăceri cu o justiţie ţâfnoasă.

— Te referi, desigur, la mandatul acela de arestare emis împotriva ta, pe vremuri?... N-ai de ce te teme... A trecut de mult termenul legal... Inutil să te nelinişteşti.

— Ştiu, dar prefer să rămân în America.

— Bine, nimic nu te împiedică să rămâi... Îl voi obliga pe cumpărător să-ţi păstreze postul. Vei primi o leafă bună şi tot atâta la sută din câştig. Îţi convine?

— Nu, răspunse Ovide, răsucindu-şi o ţigară.

— Atunci, ce vrei?

— Să-ţi cumpăr uzina...

— Drace! Vazând că zilnic apelai la casa mea de bani ca să-ţi plăteşti datoriile la jocul de cărţi, te credeam fără un sfanţ. Auzindu-te, s-ar părea că, departe de a fi la pământ, ai pus de-o parte frumoasa sumă de un milion... Complimentele mele, vere!

— N-am niciun ban economisit. Ba am şi pierdut aseară două sute de dolari pe care mi-i vei da chiar acum şi totuşi îţi cumpăr uzina.

— Vreau să ştiu şi eu care-i cheia enigmei.

— Nu e nicio enigmă... Vom redacta împreună actul de vânzare. Apoi îmi vei semna o chitanţă de un milion şi îmi vei înmâna patruzeci de mii de dolari ca fond de rulment. Asta-i preţul cerut ca să tac.

Jacques sări ca ars.

— Să taci! exclamă el! Şi ce nevoie am eu de tăcerea ta? N-am nimic să-ţi ascund. Nu mă tem de nimic...

— Gândeşte-te bine şi ai să vezi că întoarcerea ta în Franţa nu va fi posibila decât dacă eu păstrez tăcerea.

— Ce vrei să spui?

— Că Jacques Garaud, dac-ar fi recunoscut, ar face un mare rău înapoindu-se în ţara unde i se cunosc isprăvile...

Auzind pe neaşteptate numele de Jacques Garaud, fostul maistru sări ca ars.

— Ce nume ai rostit? strigă el.

— Al tău, la naiba! răspunse Ovide fără să clintească. Haide, văr de contrabandă, jos masca! Numele tău este „Jacques Garaud”, ai incendiat uzina din Alfortville, ţi-ai furat şi ţi-ai asasinat patronul, pe inginerul Labroue. După aceste drăgălăşenii, folosindu-te de un carnet căzut în mâinile tale, ţi-ai creat o individualitate nouă strecurându-te în pielea lui Paul Harmant, mort la spitalul din Geneva, la 15 aprilie 1856.

Jacques era îngrozit; se bălăbănea ca un om beat.

— Pe ce te bazezi? întrebă el cu glas strangulat.

— Păi, pe actul de deces al vărului Paul Harmant.

— Minţi!

— Hai, bătrâne, nu face pe prostul, ştiu totul, înţelegi.

Totul! Aşa că vei putea pleca în Franţa fără neplăceri doar dacă eu îmi ţin pliscul, căci altfel toată lumea o să afle că ai comis o groază de crime, lăsând să o condamne, în lipsa ta, pe nefericita de Jeanne Fortier.

— Şi totuşi voi pleca! răspunse pe un ton cinic, fostul maistru, recâştigându-şi sângele rece. De ce m-aş teme de justiţie? Termenul legal a expirat.

— Ohohoho, răspunse Ovide râzând. Te înşeli cumplit, drăguţule! a expirat termenul pentru incendiu, furt şi asasinat, da, ai dreptate, dar nu şi pentru uzurparea numelui lui „Paul Harmant”. Dacă o plângere însoţită de probe ajunge la parchet, acunzându-te că porţi un nume ce nu-ţi aparţine, ai să vezi îndată cum se mai ocupă justiţia de tine, de prezentul şi de trecutul tău.

— Şi cine o să facă plângerea asta, tu? întreba Jacques cuprins de fiori.

— Depinde. Da, dacă nu eşti gentil. Nu, dacă ţii seama de dorinţele mele. Crede-mă, prietene, nu şovăi să-mi răsplăteşti devotamentul şi discreţia. Vreau să devin şi eu patron. Aşa ca dă-mi uzina împreuna cu patruzeci de mii de dolari ca fond de rulment, altfel voi spune în dreapta şi-n stânga că Paul Harmant ce se bucură aici de stima generală nu e decât un escroc pe adevăratul său nume Jacques Garaud... şi după ce spun, aduc dovezi! Sper că vestea o s-o bucure mult pe fiica-ta!

Jacques se ridicase în picioare. Se îndreptă spre Ovide, ameninţându-l.

— Şi dac-am să te omor? zise cu glas şuierător. Ovide izbucni în râs.

— Testamentul meu este depus la un notar din New York. Conţine biografia ta împreună cu piesele doveditoare. Nici n-am închis bine ochii că se va şi afla cine eşti.

— Aşa deci, strigă Jacques disperat. Mă ai la mână.

— Drace! fiecare la rândul său, vere. Ei, ce zici?

Fostul maistru se resemnă brusc.

— Să mergem la bancherul meu. Într-o oră uzina va fi a

ta împreună cu cei patruzeci de mii de dolari.

— Bravo vere! Te porţi ca un înţelept.

În aceeaşi seară, uzina devenea proprietatea lui Ovide. Opt zile mai târziu, Paul Harmant şi Mary se îmbarcau spre Franţa şi înainte de sfârşitul lunii amândoi se aflau instalaţi într-o frumoasa vilă de lângă parcul Monceau.

Fostul asociat al lui James Mortimer avea numeroase relaţii de afaceri la Paris atât cu bancherii, cât şi cu marii industriaşi. Ideea de a construi o mare uzină în împrejurimile Parisului pentru a pune în aplicare invenţiile ce-l făcuseră bogat şi celebru în America fusese primită ca un adevărat eveniment.

Jacques Garaud găsi pe malul Senei, la Courbevoie, zece mii de metri de teren ce-i conveneau de minune şi pe care-i cumpără îndată. Începuse lucrul la planurile viitoarei construcţii, când i se intentă un proces privitor la un drept de trecere.

Ca să iasă mai repede din această încurcătură care împiedica lucrul, avea nevoie de un avocat bun. Atunci se adresă bancherului său, cerându-i sfatul.

— Pentru pledarea unui asemenea proces aveţi nevoie de un băiat activ, inteligent şi instruit, răspunse el. Pot să vă recomand eu un tânăr al cărui zel şi talent mi-au fost de multe ori foarte utile. Iată-i adresa:

Bancherul scrise pe o bucată de hârtie:

Georges Darier, avocat, strada Bonaparte nr. 19

— Foarte mulţumesc, zise Jacques. Aşa voi face.

Georges, fiul adoptiv al doamnei Clarisse Darier, încredinţat de preotul Laugier pictorului Etienne Castel, izbutise în viaţă, urmând cariera pentru care avea chemare. Peste câteva luni avea să împlinească douăzeci şi cinci de ani. Chipeş, trecut pe lista avocaţilor baroului din Paris, avusese de mai multe ori prilejul să arate ce poate.

Georges Darier locuia într-un apartament, la etajul doi al unei clădiri de pe strada Bonaparte. În cabinetul său de lucru, cu mobilă din stejar sculptat, două obiecte păreau

străine de luxul sever al ansamblului: mai întâi o mică bibliotecă de acaju înţesată de cărţi, amintire de la bunul preot Laugier, apoi, într-un colţ, o coloană de abanos susţinând un căluţ de lemn şi mucava, acoperit cu o eşarfă de mătase neagră. Georges păstra această umilă jucărioară ca pe o relicvă, crezând-o un dar al mamei sale, Clarisse Darier.

Tânărul tocmai studia un dosar voluminos, când slujnica îi aduse cartea de vizită a lui Paul Harmant.

— Să intre, zise el.

Jacques Garaud trecu pragul cabinetului. Avocatul se ridică de pe scaun şi făcu doi paşi în întâmpinare. După douăzeci şi unu de ani, nemernicul, cauza tuturor nenorocirilor Jeannei Fortier, se afla faţă în faţă cu fiul victimei sale.

Incendiatorul de la Alfortville, asasinul domnului Labroue avea cincizeci şi trei de ani. Părul, pe care acum nu-l mai vopsea, era de culoarea cenuşii. Având doar trei ani şi jumătate pe vremea când avenimentele dramatice formau, într-un fel, prologul acestei povestiri, Georges nu putea să-şi reamintească fizionomia maistrului. Falsul Paul Harmant se prezentă, îl informă despre ce era vorba, apoi îi arătă o copie de pe actul de cumpărare. Georges citi atent şi spuse:

— Dreptatea e de partea dumneavoastră, domnule. Dacă intentaţi un proces îl câştigaţi.

— Deci, acceptaţi să mă reprezentaţi?

— Cu toată inima. Îmi trebuie doar o procură.

— Bine. Scrieţi-o.

— Dictaţi-mi, numele, prenumele şi ocupaţia.

— Paul Alexandre Harmant, proprietar, inginer mecanic, domiciliat în Paris, strada Murillo, nr. 27.

— Îl pun îndată pe rol, zise avocatul, şi o să vă ţin la curent. Veţi primi în curând o scrisoare din parte-mi.

— Dac-aţi binevoi să-mi aduceţi chiar dumneavoastră veştile, m-ar bucura să vă primesc...

— Şi eu, domnule, aş fi încântat să beneficiez de

plăcuta dumneavoastră invitaţie.

După o lună, adversarii lui Paul Harmant renunţau la un proces pe care, de altfel, erau siguri că o să-l piardă şi operaţiile ridicării construcţiei începuseră. Georges fusese de două ori în strada Murillo, pentru a discuta cu clientul său, fiind primit în modul cel mai prietenos, atât de tată, cât şi de fiică. Viaţa activă a lui Jacques Garaud, care-şi supraveghea singur lucrările construcţiei, îl reţinea departe de familie o mare parte din zi, iar Mary stătea acasă, unde, însă, nu se plictisea, fiind prietenă cu fiicele mai tuturor bancherilor şi ale tuturor industriaşilor ce-i cunoşteau tatăl.

Aerul Parisului nu părea totuşi să-i priască tinerei fete. Pe matul sidefiu al obrajilor apăruse o pată roşiatică. O tuse uscată şi persitentă îi irita gâtul clipă de clipă. Jacques apelase la un doctor. Acesta-l liniştise, propunându-i un tratament.

Fetei îi plăceau toaletele şi-şi lucra la una dintre cele mai bune croitorese din Paris, doamna Augustine, posesoarea unei numeroase clientele, atât din lumea aristocratică, cât şi din cea artistică şi financiară. Cu toate că atelierele sale din strada Saint-Honoré erau destul de vaste ca să-şi poată satisface clientela, patroana-croitoreasă era obligată să apeleze şi la lucrătoare externe. Una dintre acestea era preferata ei. Ar fi dorit mult s-o aibă lângă ea, dar Lucie, aşa se numea tânăra, nu voia să-şi părăsească modesta cămăruţa situată la ultimul etaj al unei clădiri de pe cheiul Bourbon, insula Saint-Louis.

Lucie avea douăzeci şi doi de ani şi jumătate. Nu exista altă lucrătoare pariziană mai fină, mai drăguţă şi cu un trup mai fermecător ca al ei. Avea părul de culoarea castanei aurite, ochii albaştri închişi şi privirea blândă.

Favorita doameni Augustine era iubită şi respectată de toţi. Iubită pentru că era bună şi îndatoritoare, respectată pentru că gurile cele mai păcătoase nu găsiseră nici umbră de cleveteală cu privire la purtarea ei. Bănuiau

însă că are un logodnic, pe vecinul ei, desenatorul Lucien Labroue.

XVI

NI SE PARE APROAPE DE PRISOS să mai spunem că Lucien Labroue era fiul inginerului asasinat la Alfortville de Jacques Garaud. După moartea mătuşii sale, doamna Bertin, Lucien rămăsese singur, cu o avere de doar câteva mii de franci. Doamna Bertin îl înscrisese la şcoala ce avea să-l pregătească pentru meseria de mecanic. De altfel, aceasta era şi înclinaţia lui firească. Umilele economii ale mătuşii îi îngăduiseră să-şi împingă studiile cât mai departe posibil. Terminându-le, începuse să caute de lucru.

Din nefericire nimeni nu-l băga în seamă, atât protectorii, cât şi relaţiile lipsindu-i cu desăvârşire. Trebuia să trăiască totuşi; să trăiască şi să-şi plătească impozitul funciar pentru terenul de la Alfortville pe care nu voia să-l vândă, nici să-l ipotecheze. S-a hotărât să intre într-un atelier unde să dobândească îndemânarea practică necesară. În scurt timp primi de executat desene, planuri ce trebuiau trecute pe curat. Când aceste lucrări ajunseră destul de numeroase ca să-i poată asigura traiul zilnic, tânărul părăsi atelierul. Prefera să lucreze la domiciliu.

Întâmplarea îl conduse spre imobilul locuit de Lucie, unde îşi închirie o odaie vecină cu a ei. Lucien o întâlnea adesea pe scările imobilului. La început se salutară, apoi salutul fu însoţit de un surâs; mai târziu se opriră să schimbe câteva vorbe şi curând discuţiile se lungiră. În sfârşit, dragostea se înfiripă de-a binelea: o dragoste serioasă, sincera, cinstită.

— Te iubesc, îi spuse Lucien; când voi avea o situaţie, ne vom căsători.

— Şi eu te iubesc, răspunse fata, şi te voi aştepta cât vei voi.

Trecuse un an de când tot aşteptau, şi dacă Lucie aştepta răbdătoare, Lucien începuse să se descurajeze. Câştigul său era încă destul de mic. Or, dacă se căsătoreau în aceste condiţii, la primul copil mizeria şi-ar fi făcut apariţia.

Cei doi logodnici îşi povestiseră reciproc istoria vieţii lor. O cunoştem pe a lui Lucien. A Luciei era şi mai scurtă. O doică rămasă neplătită dusese la orfelinat o fetiţă de un an – un an şi jumătate. Fetiţa crescuse. Acest copil, ştim, era fiica Jeannei Fortier.

Ceasul arăta ora unsprezece dimineaţa. Ieşind din camera ei, Lucie bătu la uşa lui Lucien care locuia pe acelaşi palier.

— Intră, se auzi glasul tânărului.

Lucie deschise uşa şi trecu pragul.

— Bine-ai venit, Lucie! exclamă el.

În loc de răspuns, fiica Jeannei Fortier îi luă mâinile şi îl cercetă cu atenţie.

— Ce palid eşti! zise ea pe un ton mustrător. Iar ţi-ai pierdut o parte din noapte!

— Am de terminat până diseară câteva planuri foarte urgente.

— Păcat că te chinuieşti cu o muncă atât de prost plătită, când ai putea să câştigi de trei ori pe atât.

— Ai dreptate! Dar pentru asta ar trebui ca norocul să-mi iasă în cale... iar eu aştept... aştept mereu. Şi mi-e teamă ca aşteptarea să nu se prelungească tot atât cât şi viaţa mea.

— Lucien, de ce-ţi pierzi curajul? În loc să te împotriveşti nenorocului, tu îţi pleci capul. Dragostea noastră ar trebui totuşi să-ţi dea curaj. Oare nu ma mai iubeşti?

— Înseamnă că eşti rea şi crudă daca-mi pui asemenea întrebare. Spune-mi ce-ai vrea să fac?

— Afirmă-ţi meritele!... Nu se poate ca una din uşile la care tot baţi să nu se deschidă la un moment dat.

— Dar dacă o să-mi pierd timpul tot bătând la uşile astea încăpăţânate, n-o să mai am când câştiga strictul necesar.

— Ţi-am spus doar că am deoparte câteva economii... Poţi apela când vrei la ele, le ofer doar logodnicului meu!

— N-am să primesc niciodată să trăiesc de pe urma banilor tăi.

— Îmi refuzi bucuria de a-ţi veni în ajutor pentru că sunt femeie, şi nu-i drept. Dar, mă rog, spuneai ca ai câţiva prieteni de liceu care te-ar putea ajuta... De ce nu te adresezi lor?

— Am apelat. Şi toată bunăvoinţa lor a încetat în clipa în care au priceput motivul vizitei. Am plecat cu capul în piept, cu inima sleită.

— Toţi s-au purtat aşa?... Dar tânărul acela pentru care nutreai o afecţiune aparte?

— Georges Darier? nedespărţitul meu prieten de la Colegiul Henri IV? Nu l-am mai revăzut de şase ani.

— Stă la Paris?

— Habar n-am.

— Cu ce se ocupă?

— Urmase dreptul. Voia să practice avocatura.

— Dacă-i avocat, este uşor de găsit.

— Aşa-i. Dar dacă o să mă refuze şi el la fel ca ceilalţi?

— Poţi să ştii dac-o semăna sau nu cu ceilalţi? Poţi să ştii dacă în adâncul sufletului n-o fi rămas acelaşi de altădată? Dacă mă iubeşti, te rog, caută-l.

— Bine, pentru că ţin la tine, mă duc.

— În sfârşti, mi-ai luat o piatră de pe inimă. Când am intrat la tine eram tristă. Acum plec fericită.

— Ne vedem diseară.

Fata se aplecă spre logodnic. Lucien îşi apăsă buzele pe părul des şi mătăsos, apoi tânăra o zbughi pe uşă.

Doamna Augustine, marea croitoreasă căreia Lucie îi aducea un corsaj, locuia pe strada Saint-Honoré. Tânăra intră în salonul de probe unde patroana se afla împreună cu „premiera sa” şi o clientă de optsprezece ani blondă, cu o faţă plăcută. Marea croitoreasă binevoise să-i ia personal măsurile pentru o rochie de seară.

— Ce bine că te văd! exclamă doamna Augustine. Ai venit la ţanc. Aveam ceva urgent... rochia asta de bal a domnişoarei Harmant. Vreau să fie o capodoperă.

— Deci, domnişoara îmi va executa rochia? întrebă clienta.

— Da... Lucie este cea mai bună lucrătoare a mea... Vă va scuti de un drum obositor şi va veni să facă proba la domiciliu.

— Bun, atunci te aştept domnişoară... zise Mary. Mă găseşti acasă, la vila tatălui meu, în fiecare dimineaţă.

Mary ieşi din salonul de probă însoţită de doamna Augustine care se oferise s-o conducă până la capătul scărilor. Lucie îşi desfăcu pachetul şi scoase dinăuntru o rochie.

— Perfect! Perfect! exclamă marea croitoreasă examinând piesa. Lucie, fetiţo, eşti o bijuterie! n-am să-ţi aduc decât laude. De aceea şi vreau să-ţi încredinţez rochia domnişoarei Harmant care-i o fiinţă destul de pretenţioasă. Este americancă. Taică-său a plecat din New York ca să se stabilească la Paris. Miss Mary are optsprezece ani. Bună clientă, dar cu toane. Cred că din pricina bolii. E bolnavă de plămâni şi se pare că ştie!... Ce tristeţe să ai totul la dispoziţie ca să fii fericit şi să te secere moartea.

— Da, doamnă, e dureros.

— Ce vrei, asta-i viaţa!... Acum, haide să croim rochia. Are culoarea roz deschis şi va fi garnisită cu paiete albe. Şi nu uita să treci pe la caserie să-ţi încasezi drepturile. Sunt foarte mulţumită de tine, Lucie. Uite, îţi dau o primă de doi ludovici.

— Vă mulţumesc, doamnă, răspunse tânăra.

Lucien se hotărâse să-şi ţină făgăduiala. Trebuia să afle dacă Georges Darier locuia la Paris. Pentru asta era de ajuns să-şi arunce ochii pe lista avocaţilor. Or, această listă se afla la Palatul justiţiei. Se duse într-acolo. Intră în sala Paşilor Pierduţi şi ceru lămuriri unui avocat tânăr îmbrăcat în robă.

— N-are rost să mai consultaţi lista, răspunse tânărul. Georges Darier stă pe strada Bonaparte, nr. 19.

— Mulţumesc foarte mult, zise Lucien şi plecă spre strada Bonaparte.

Georges Darier studia dosarul unui caz important. Bătrâna slujnică îi anunţă vizita lui Etienne Castel. Avocatul alergă în întimpinarea pictorului ce-i fusese tutore şi care-i rămăsese cel mai bun prieten. Etienne trecuse cu mult peste patruzeci de ani, dar dacă părul şi mustaţa începuseră să-i încărunţească, faţa îi rămăsese tânără, privirea deschisă. Purta la butonieră panglica Legiunii de onoare. Georges îi întinse mâna exclamând:

— Sunt cincisprezece zile de când nu te-am mai văzut!

— Ai dreptate, răspunse artistul. Trebuie să termin un tablou. Dar puteai să vii tu să mă vezi.

— Aş fi vrut, dar şi eu am avut o groază de treburi.

— Cu atât mai bine! Nu-ţi port pică, şi, ca dovadă, am venit să cinez cu tine. Spune-i Madeleinei să mai pună un tacâm şi să ne pregătească o cratiţă cu tăieţei cu brânză şi sos, specialitatea casei.

Georges sună râzând. Bătrâna slujnică sosi în grabă.

— Tutorele meu cinează la noi, începu Georges şi...

— Şi am să pregătesc o cratiţă de tăieţei cu brânza... îi luă vorba Madeleine; la ora şapte precis masa va fi gata şi voi aduce şi două sticle de vin vechi de Corton cum îi place domnului Etienne.

— Bravo, Medeleine!

Slujnica se retrase şi pictorul continuă:

— Acum, fiindcă mi-am terminat tablourile comandate, vreau să retuşez o pânză începută la bunul tău unchi, preotul din Chevry. În legătură cu asta, te-aş ruga să-mi

faci un serviciu. Ştiu că ai păstrat cu sfinţenie o amintire din copilărie, un căluţ din lemn şi mucava.

— Da, cadoul mamei mele... sfârşi Georges Darier. Mi l-a dăruit când eram mic şi-l păstrez ca pe o relicvă de mare preţ.

— Te rog să-mi împrumuţi această relicvă pentru tabloul meu.

— Dar ce reprezintă tabloul?

— O scenă dramatică... Câţiva jandarmi iau o femeie cu forţa din casa unde nefericita se refugiase fiind acuzată de crimă. O dată cu ei am fixat-o pe pânză şi pe maică-ta, împreună cu unchiul tău, ba chiar şi pe mine, făcând o schiţă după această scenă şi, în sfârşit, pe tine care păreai că-i implori pe oamenii justiţiei, cerând iertare pentru biata femeie.

— Întâmplarea a fost adevărată?

— Da!

— Şi eu eram de faţă?

— Întocmai!

În timp ce povestea, Etienne Castel privea chipul lui Georges, voind să vadă ce efect produceau vorbele sale. Georges ascultase fără să clintească.

— Ciudat... zise el. Se zice că impresiile din copilărie îţi rămân. Cu mine e altfel. Totul s-a şters. Ce vârstă aveam pe atunci?

— Trei ani şi jumătate.

— Nu-mi mai amintesc nimic, eram prea mic.

— Încearcă.

— Degeaba. Întuneric... beznă totală.

— Ei bine, reluă Etienne Castel, aveai lângă tine, în grădina unde se petrecea scena, căluţul dăruit de maică-ta şi deoarece vreau să retuşez toate detaliile am nevoie de jucărie ca s-o pictez după natură.

— Am să ţi-o trimit, sau o să ţi-o aduc chiar eu.

— Îţi mulţumesc anticipat.

— După câte înţeleg, înseamnă că portretul mamei mele, al unchiului meu şi al dumitale sunt prinse pe

această pânză.

— Şi al tău.

— Vinzi cumva tabloul? După câte ştii n-am încă nicio lucrare de-a dumitale, aşa că-l cumpăr pe acesta. Va însemna, pentru mine, mult mai mult decât o opera de artă.

— Asta presupune că eşti un om bogat! Cunoşti doar că-mi vând scump lucrările!

— Ştiu. Dar mai ştiu şi că o să ţii cont că suntem prieteni.

— Dar tare mai eşti prostuţ, băiete! n-ai priceput că tabloul este al tău, şi că dacă-l retuşez o fac numai pentru că vreau să ţi-l dăruiesc? Voiam să-ţi fac o surpriză. Dar gata! S-a dus!... În ziua când îl termin, ţi-l trimit. Pregăteşte-i un loc de cinste.

— Îţi mulţumesc, eşti foarte bun cu mine. Dar, spune-mi, femeia aceea arestată de jandarmi, acasă la unchiul meu, ce făcuse?

— Era acuzată de o triplă crimă: furt, incendiu şi asasinat...

— Nefericita! A fost judecată, desigur!

— Da!

— Şi? Au condamnat-o?

— La închisoare pe viaţă.

— Înseamnă că era vinovată.

— Fără îndoială, de vreme ce judecătorii au găsit destule probe ca s-o condamne.

— Îi ştii cumva numele?

— L-am ştiut odată, dar l-am uitat.

Discuţia ajunsese aici, când Madeleine intră să anunţe un vizitator.

— Cine-i? întrebă Georges.

— Un domn care vrea să vorbească cu domnu'... Lucien Labroue. Georges scoase o exclamaţie de surpriză şi bucurie.

— Lucien Labroue? repeta pictorul mirat.

— Da... un vechi camarad de şcoală... nu l-am mai

văzut de cinci ani... Îl cunoşti cumva?

— Cred că doar după nume.

O clipă mai târziu, Lucien Labroue intră în cabinet. Georges îi întinse braţele exclamând:

— Ce fericit sunt că te văd!

— Şi eu... răspunse Lucien, apoi se înclină în faţa artistului...

— Tutorele şi prietenul meu... zise tânărul avocat: domnul Etienne Castel.

— Un pictor al cărui nume mi-e cunoscut şi al cărui talent atât de subtil şi de elevat îl admir foarte mult.

— Locuieşti la Paris? întrebă Georges.

— Da, de doi ani.

— Conduci cumva vreun atelier mecanic?

— Vai! nu.

— Cum nu? Cu pregătirea ta?

— Tai frunză la câini. Ca să-mi câştig existenţa, sunt obligat să fac copii după maşini, laviuri, planuri.

— Ai întreprins ceva ca să-ţi găseşti o slujbă?

— Nenumărate încercări, toate fără rezultat şi, în disperare de cauză, am venit la tine.

— Ceea ce trebuia să faci de la bun început. Chiar de mâine mă voi ocupa de asta într-un mod foarte serios. Ce-ai zice de un post de director de lucrări într-o mare uzină?

— Ar întrece orice speranţă.

— Ei bine, sper să-ţi obţin postul. Iată cum: un inginer mecanic francez care a realizat o mare avere la New York s-a reîntors în patria-mumă cu intenţia să-şi construiască aici ateliere asemănătoare cu cele avute în Statele Unite. Inginerul acesta este clientul meu. Nu de mult am avut şansa să-i fac un mare serviciu; am deci dreptul incontestabil de a-i cere o favoare. Te asigur că marele inventator care se numeşte Paul Harmant îţi va semna un angajament în toată regula.

— E cumva asociatul lui James Mortimer, din New York?

— Chiar el... văd că numele îţi este cunoscut.

— Cine nu-i ştie numele? Lui Paul Harmant îi datorează industriaşul acesta maşina de cusut silenţioasă ca şi maşina de ghioşat perfecţionată, idee la care şi tatăl meu, care ştii că era un inventator, se gândise pe vremuri. Aşa mi-a spus mătuşa mea.

— Atunci e cum nu se poate mai bine; vei deveni braţul drept al unui om de talent, dar te rog nu spune încă nimănui de promisiunea aceasta. Lasă totul în seama mea...

— Dar... începu Lucien.

— Fără nicio scuză! îl întrerupse Georges. Te previn că nu voi accepta niciuna, nici chiar pe aceea a unei lucrări urgente.

Georges lovi într-un clopoţel. Bătrâna slujnică apăru.

— Mai pune un tacâm, Madeleine.

Madeleine ieşi; discuţia continuă.

— Ziceaţi, domnule, că tatăl dumneavoastră era inventator, îl întrebă Etienne Castel. Sunteţi cumva fiul lui Jules Labroue, a cărui uzină a fost incendiată acum douăzeci şi doi de ani?

— Da, domnule, şi nefericitul meu tată a murit asasinat în toiul incendiului.

— Tatăl tău a fost asasinat? întrebă Georges uluit. Nu mi-ai povestit niciodată despre această dramă îngrozitoare.

— Pentru că, pe atunci, nici eu nu ştiam. Acest cumplit adevăr nu l-am aflat decât la moartea mătuşii mele.

Lucien îl întrebă apoi pe Etienne dacă i-a cunoscut tatăl.

— Nu l-am văzut niciodată, dar am auzit discutându-se, ca toată lumea de altfel, despre tragedia de la Alfortville.

Artistul îşi spunea în şoaptă:

— Ce ciudate sunt capriciile destinului! Iată-l pe fiul victimei prietenul cel mai bun al fiului asasinului!

— Criminalul a fost pedepsit? întrebă Georges.

— Da, s-a descoperit că autoarea omorului şi a incendiului era o femeie. Au condamnat-o la închisoare pe

viaţă, răspunse Lucien. Fugise. Au arestat-o în curtea unui prezbiteriu dintr-un sat de la marginile Parisului.

Georges îi aruncă lui Etienne o privire iscoditoare.

— Aşa e, îi răspunse artistul care-i surprinsese privirea. Femeia despre care pomeneşte domnul Labroue este chiar fiinţa despre care-ţi vorbeam adineauri şi care figurează în prim-planul tabloului destinat ţie.

— Deci, întrebă Lucien, aţi văzut-o pe această femeie?

— Am văzut-o şi am stat de vorba cu ea la prezbiteriul din Chevry, la cinstitul abate Laugier, unchiul lui Georges.

— Şi? reluă Lucien, ce fel de femeie era?

— Tânără, cu un chip plăcut.

— Nega crima, nu-i aşa?

— Cu toată furia. Zicea că este nevinovată.

— Poate că nici nu minţea.

Georges şi Etienne îl priveau plini de curiozitate.

— Au condamnat-o... zise Etienne.

— Şi? Credeţi că asta dovedeşte ceva?

— Dovezile de vinovăţie erau prea multe.

— Aţi fost la proces, domnule?

— Da, şi am ascultat totul foarte atent.

— Şi, cu ce convingere aţi rămas, după dezbateri?

— „Putea fi!” Aşadar, n-aveţi curajul să afirmaţi că era vinovată. Iar dacă aţi fi făcut parte din juriu v-aţi fi pronunţat împotrivă?

— Cred că da... zise Etienne. Ba chiar foarte probabil.

— Eu am citit procesul, domnule, şi sunt convins că Jeanne Fortier era nevinovată.

— Cum? murmură Georges, femeia aceasta se numea Jeanne Fortier?

— Da, răspunse Lucien. Apoi, adresându-se lui Etienne Castel:

— Vă amintiţi cumva ce pretext invocase ca să se apere?

— Bineînţeles... un ticălos de maistru din uzină îi făcea curte şi râvnea să pună mâna pe averea tatălui dumneavoastră ca să plece din Franţa cu banii furaţi,

luând-o cu el şi pe Jeanne în calitate de amantă. Omul se numea Jacques Garaud, şi-i scrisese (zicea ea) o scrisoare care conţinea dovada incontestabilă a crimei premeditate şi înfăptuite de acesta. Scrisoarea însă fusese pierdută.

— Aşa e, ştiu eu, zise Lucien, şi totuşi, vă asigur că scrisoarea a existat. Garaud a fost hoţul, incendiatorul, asasinul.

— Omul despre care vorbiţi a murit, victimă a devotamentului său!

— Nimic nu-i sigur... Eu nu cred în această moarte, şi nici mătuşa mea nu credea. M-am jurat ca într-o bună zi să fac tot ce-mi stă în putinţă şi să smulg masca adevăratului asasin al tatălui meu.

— Şi pentru ce? Au trecut douăzeci şi unu de ani de la înfăptuirea crimei. Termenul legal de pedeapsă a expirat.

— Ce-mi pasă! Dacă justiţia omenească nu mă poate ajuta, mă răzbun şi fără ea. Îmi voi face singur dreptate.

— Ştiţi cumva, întrebă Etienne, dacă Jeanne Fortier mai trăieşte?

— Nu ştiu, dar voi afla.

— Dacă doreşti, mă ocup eu de cercetări, zise Georges.

— Ţi-aş fi extrem de îndatorat: Dar am vorbit prea mult despre mine. Spune-mi ce faci tu. Eşti mulţumit?

— Atât cât poate fi un om. Nu râvnesc la onoruri. Muncesc!.. Am satisfacţii... Ce-aş putea să-mi mai doresc?

— Dar, o nevastă...

— O nevastă? Mai am eu timp să mă gândesc şi la asta. Cred, de altfel, că aşa cum a făcut-o şi unchiu-meu voi rămâne burlac... celibatul e vocaţia mea. Şi tu?

— Vreau să-mi fac o situaţie serioasă înainte de a mă însura.

— Ceea ce nu te împiedică să te gândeşti la căsătorie de pe acum.

— Ai dreptate; tocmai de aceea spuneam că trebuie să-mi fac o situaţie solidă înainte de a mă însura. Lucie, fata care-mi va deveni soţie, este la fel de săracă. Orfană, fără familie, dar are un suflet curat. În plus, munceşte tot

timpul.

— Şi, o iubeşti?

— Fără ea n-aş putea trăi fericit.

— Atunci, fii convins că situaţia ta se va aranja extrem de repede şi că în curând vei putea fi fericit. Mă invit de pe acum la nuntă!

Cina se prelungi până târziu. Abia după ora unsprezece, Lucien îşi părăsi prietenul şi pe Etienne Castel, pictorul ce-i devenise, de asemenea, prieten.

— Munceşte şi bizuie-te pe noi, îi spusese Georges la despărţire şi tânărul plecase cu inima plină de speranţă.

Dacă Lucien se simţea fericit, Lucie, în schimb, căzuse pradă unei mari nelinişti. Toată seara, fiica Jeannei Fortier aşteptase la început cu nerăbdare, apoi cu o îngrijorare din ce în ce mai apăsătoare întoarcerea logodnicului său. În sfârşit, la ora unsprezece şi jumătate, auzi paşi urcând scara. Cu mâna tremurândă, întredeschise uşa.

— Dumneata eşti, domnule Lucien? întrebă ea în şoaptă.

— Da, eu sunt, răspunse tânărul.

— Eram neliniştită. Credeam că ţi s-a întâmplat vreo nenorocire?

— Nu mi s-au întâmplat decât lucruri fericite. Îmi dai voie să intru să-ţi povestesc?

— Vino, şi în acest timp îmi voi termina lucrul. Lucien îşi luă un scaun şi se aşeză lângă ea.

— Ai fost la vechiul tău prieten, Georges Darier, nu? întrebă fata.

— Da, şi m-a primit ca unul a cărui inimă nu uită uşor. M-a oprit la masă.

— Ţi-a promis că-ţi face rost de slujbă?

— Într-o lună, mai mult ca sigur, voi deveni şef de lucrări la o mare uzină din marginea Parisului.

— Ce fericită sunt! Acum du-te. Amândoi avem nevoie de odihnă şi, de altfel, nici nu trebuie să le dăm vecinilor prilej de clevetează.

Situaţia lui Lucien îl impresionase mult pe Georges

Darier. Astfel, a doua zi, la prima oră chiar, plecă spre strada Murillo, cu intenţia de a-l solicita pe Paul Harmant în favoarea protejatului său. Îi deschise feciorul din casă.

— Domnul Harmant mă poate primi?

— Cu părere de rău, îl anunţ pe domnul Darier că domnul Harmant a plecat... răspunse servitorul. Dar domnişoara Mary vă va primi cu siguranţă. Să vă anunţ, domnule Darier?

Georges fusese destul de des în vila milionarului pentru a-şi da seama că fiica avea asupra tatălui său o mare influenţă. Se grăbi deci să răspundă:

— Dacă socotiţi că n-o deranjez pe domnişoara Harmant, daţi-i cartea mea de vizită.

— O voi anunţa pe domnişoara.

Cum citi numele vizitatorului, Mary, care era de mult sculată, coborî în salon.

— Bună dimineaţa, domnule avocat, spuse ea cu tonul cel mai graţios, întinzându-i mâna; vizita dumneavoastră nu-mi era destinată, dar vă sunt recunoscătoare că v-aţi gândit să schimbăm câteva vorbe.

— Cum vă mai simţiţi, domnişoară?

— Minunat, niciodată nu m-am simţit mai bine ca astăzi. Un subit şi puternic acces de tuse îi tăie însă fraza.

— V-aţi luat, cel puţin, măsurile necesare s-o combateţi? întrebă Georges, care ştia prea bine de ce boală nevindecabilă era atinsă tânăra fată.

— Bineînţeles! răspunse Mary. La dracu, un fleac. Aţi venit pentru tatăl meu? Lipseşte trei săptămâni. Ia spuneţi, ce treabă aveţi cu dânsul? Corespondăm regulat şi-l pot anunţa de vizita dumneavoastră, explicându-i motivul.

— Voi găsi timp să-i dau aceste explicaţii la înapoiere, domnişoară, dar v-aş ruga să mă susţineţi cu toată puterea.

— Cu plăcere... Despre ce este vorba?

— Vreau să plasez în uzina tatălui dumneavoastră pe un fost elev al Şcolii de arte şi Meserii, desenator şi

mecanic foarte priceput.

— Tânărul vă este cumva prieten?

— Da, un prieten de şcoală, crunt lovit de sfârşitul tragic al tatălui său căruia i s-a furat întreaga avere şi de moartea unei mătuşi, iubite, care, neposedând nimic, n-a avut ce să-i lase.

— Propunerea dumneavoastră, domnule Darier, este un act de umanitate, şi vă voi sprjini din toată inima. Spuneţi-i prietenului că poate conta pe mine. Răspund chiar de reuşită. Tata trebuie să se înapoieze luna viitoare, pe ziua de 2. Anunţaţi-l pe prietenul dumneavoastră, care va deveni şi al meu, să vină pe data de 3 şi vom rezolva.

— Sunteţi foarte bună, şi vă mulţumesc din inimă.

Georges se ridică. Mary îi strânse călduros mâna. Tânărul avocat se întoarse în strada Bonaparte şi-i trimise câteva rânduri lui Lucien înştiinţându-l de rezultatul întrevederii. Fiului lui Jules Labroue nu-i mai rămânea decât să aştepte.

XVII

O PĂRĂSISEM PE JEANNE FORTIER, îmbrăcată în haine de călugăriţă, în zăpadă, în faţa porţii principale a închisorii centrale din Clermont. Gardianul, convins ca o lasă să treacă pe maica Philomène, învârtise în broasca uriaşă cheia mare şi grea. Odată ieşită, Jeanne o luase în goană spre oraş, dispărând într-un labirint de străzi strâmte şi întunecoase, cu dughenele încă închise.

După ce merse cu pas grăbit timp de un sfert de ceas, se opri şi privi împrejur. Cam pe la mijlocul străzii îi atrase atenţia o prăvălie de curând deschisă. Era un magazin de lerigerie şi confecţii. Intră. Patroana, o femeie în vârstă, aranja rafturile.

— Doriţi ceva, măicuţă? întrebă ea.

— Aş vrea, răspunse văduva lui Pierre Fortier, ceva de îmbrăcat pentru o femeie cam de talia mea.

— Vă ofer o fustă de molton cenuşiu. N-o să găsiţi altceva mai călduros.

— Culoarea îmi place, o iau.

— Doriţi şi o haină gen „camizol”, nu-i aşa? Am una dintr-o stofă asemănătoare.

— Puneţi-o la un loc cu fusta. Daţi-mi şi o bonetă de pânză.

Jeanne mai cumpără un şal mare de lână şi ceru să i se învelească totul într-o bucată de serj. După ce-şi luă pachetul şi restul, ieşi. La un moment dat, zări o poartă deschisă ducând spre o alee întunecată. Alergă într-acolo. În fundul aleii se afla o scară. La etajul de sus al imobilului domnea o linişte deplină.

Cât ai clipi din ochi, fugara desfăcu pachetul, îmbrăcă fusta şi camizolul şi-şi puse pe cap boneta de pânză având grijă să-şi tragă părul peste frunte. Îşi petrecu apoi peste umeri şalul de lână, împături costumul sorei de caritate în pânza de serj verde şi, punându-l subsuoară, ieşi din alee îndreptându-se spre calea ferata. Îmbrăcămintea îi dădea aerul unei muncitoare de la ţară. În preajma gării auzi sunetul unui clopoţel. Alergă.

— Pentru Paris? întrebă ea cu sufletul la gură.

Un funcţionar îi răspunse arătându-i un ghişeu:

— Acolo... grăbiţi-vă... Trenul e gata de plecare.

Jeanne se repezi la ghişeu şi abia avu timp să se suie în tren. Intrase într-un compartiment de clasa a treia precedată de două femei, o tânără şi mama sa. Trenul porni.

La închisoarea centrală, infirmierele mirate că n-o văd pe Jeanne asistând ca de obicei la curăţenia saloanelor, crezură că nu se trezise. Una dintre ele se duse s-o caute. Negăsind-o, presupuseră că din cine ştie ce motiv plecase la economat şi aşteptau să se înapoieze. Maica stareţă tocmai se întorsese împreuna cu celelalte călugăriţe şi, cum n-o văzuse pe maica Philomène la biserică, dăduse ordin să se afle din ce pricină lipsise. Atunci şi-au dat seama de cele petrecute. Sora Philomène dormea încă un somn aproape letargic. În camera sa, în locul costumului dispărut se aflau hainele Jeannei. Gardianul, întrebat, răspunsese că-i dăduse drumul maicii Philomène.

Vestea evadării se răspândi la iuţeală. O oră mai târziu întreg Clermontul ştia că o condamnată îşi luase zborul. Negustoreasa care-i vânduse hainele alergă mânată de un zel lăudabil să-şi depună mărturia. După datele obţinute rezulta că Jeanne, lepadându-şi veşmântul de călugăriţă, fugise cu trenul. Or, de la evadarea ei, un singur tren plecase din gara. Aşadar fugara se îndrepta spre Paris. Se telegrafie la Paris, dându-se ordin să nu lase să treacă, decât după verificare, persoanele cu tichet cumpărat la Clermont. Un inspector de Siguranţă plecă în

mare grabă spre Paris-Nord. În clipa când poliţiştii ajunseră pe peron, trenul de la Clermont sosea. Dar Jeanne avea să le scape agenţilor. Călătoarele îşi dovediră uşor identitatea şi adăugară că în gara Clermont nu văzuseră nicio femeie cu aspectul unei evadate.

Iată ce se întâmplase.

Ajungând la Creil, cele două călătoare coborâseră din tren şi Jeanne rămăsese singură. Cinci minute mai târziu, trenul trecea pe sub un tunel. Jeanne profită de întuneric şi aruncă pe fereastră hainele sorei Philomène. Apoi, când îi auzi pe funcţionarii căii ferate anunţând gara Saint-Denis, coborî. Controlorul primi tichetele fără să le privească şi Jeanne scăpă.

Întinse pasul şi, în mai puţin de o oră, ajunse la Paris. Marele oraş acoperit de zăpadă îi apăru pâclos şi trist deşi era o zi de duminică. Jeannei îi era foame. Trecu pragul primei bodegi întâlnite în cale şi încercă să-şi limpezească ideile. Un singur gând o obseda.

După ce-şi termină dejunul sărăcăcios, urcă într-un omnibus care o duse până la Vincennes, iar de aici luă primul tren în direcţia Chevry.

— Numai de nu m-ar recunoaşte careva, îşi spuse. Biata femeie se temea degeaba.

După douăzeci şi unu de ani, se schimbase total. Trecuse prin atâtea! Plânsese atât de mult.

Ajunse la Chevry.

Pe măsură ce evadata din Clermont se apropia de parohie, simţea cum o înăbuşe emoţia. Satul Chevry îi amintea nu numai trecutul cumplit, dar şi de copilul mult iubit, lăsat în mâinile bătrânului preot ce-i dăduse găzduire. Jeanne recunoscu gardul dintr-o privire. Îşi reaminti ziua când bătuse la poartă, cazând pe jumătate leşinată în praful de pe drum. Traversă şoseaua şi trase de clopoţel. O servitoare bătrână veni să-i deschidă.

— Cu ce vă pot servi? întrebă ea.

— Aş vrea să vorbesc cu preotul, răspunse Jeanne.

— Părintele este la vecernie. Îl găsiţi la biserică.

Jeanne se îndreptă spre biserică, vecernia se terminase. Una câte una, credincioasele se retrăgeau spre casă. Preotul ieşi ultimul. Jeanne înaintă spre el.

— Iertaţi-mă, părinte... bâigui ea, aş vrea să vă vorbesc. Vin special de la Paris.

— Bine, urmaţi-mă în sacristie...

Jeanne se supuse şi, o clipă mai târziu, reluă discuţia zicând:

— Am sarcina să vă cer câteva informaţii.

— Informaţii! repetă preotul. În legătură cu ce?

— În legătură cu predecesorul dumneavoastră, prin anul 1861.

— Vă referiţi la venerabilul abate Laugier, fiica mea? Cel pe care l-am înlocuit eu? A murit în timpul războiului. Iar eu sunt aici din anul 1871.

— N-avea şi o soră?

— Ba da, o soră moartă cu puţin înaintea lui.

— Această soră n-avea un copil pe lângă dânsa?

— Da... fiul său, după câte ştiu.

Al meu! se gândi Jeanne tremurând. Al meu!

Adăugă apoi cu glas tare şi sforţându-se să-şi ascundă neliniştea:

— Ştiţi cumva ce s-a întâmplat cu acest copil?

— În privinţa aceasta nu pot să vă dau decât lămuriri destul de vagi. Când am luat în primire parohia, am auzit povestindu-se că fiul sorei bunului abate Laugier venise să asiste la funeraliile unchiului său, şi că apoi se înapoiase la Paris împreună cu un prieten al defunctului. Altceva nu mai ştiu.

— Dar poate ştiţi numele acestui prieten?

— Nu l-am ştiut niciodată.

— Dar primarul? Poate-l cunoaşte dânsul?

— A murit. După el au urmat alţii doi.

— Şi slujnica domnului preot Laugier?

— A murit înaintea preotului şi al sorei sale.

— Sora aceasta era văduvă, nu-i aşa?

— Da.

— A murit la Chevry?

— Aşa cred.

— Atunci numele trebuie să fie trecut cu siguranţă în registrele bisericii, şi, de asemenea, pe piatra mormântului.

— Sigur că da, erau; dar totul a fost distrus în timpul războiului. Aici s-au dat lupte în repetate rânduri.

— Vasăzică, murmură Jeanne, n-am să pot afla nimic.

Toate aceste întrebări îi treziseră preotului o oarecare bănuială.

— Ce interes deosebit, ce interes personal vă împinge să aflaţi aceste lucruri? întrebă preotul.

Jeanne tresări.

— Am vorbit prea mult... îşi zise ea.

Apoi adresându-i-se preotului:

— V-am spus, nu pentru mine întreb. Prietena ce m-a trimis m-a rugat să insist pentru a obţine un indiciu cu privire la copil. Voiam să ştiu numele sorei abatelui Laugier cu scopul de a-l afla pe al fiului său.

— Vrea cineva să-l găsească pe acest fiu?

— Nu ştiu; am primit o sarcina şi mi-am îndeplinit-o; asta-i tot.

— Întrebaţi în sat... Poate găsiţi pe cineva care să ştie mai multe decât mine.

Preotul ieşi din biserică lăsând-o pe Jeanne sfârşită. Biata femeie căzu în genunchi.

— Doamne, Dumnezeule, îngână ea, împreunându-şi mâinile... n-am să aflu nimic. Totul pare împotriva mea. Preotul acesta se ferea de mine. Dacă încerc să mai întreb pe altcineva bănuiala ar fi aceeaşi. Ce să fac? Preotul mi-a spus că cineva a luat la Paris copilul despre care se credea că este nepotul abatelui Laugier. Copilul acesta trebuie să fie fiul meu. Sora abatelui îmi promisese că o să vegheze asupra lui, că îi va ţine loc de mamă. Dar, la Paris, cum să-l găsesc? Dacă mă duc direct la cei în măsură să mă lămurească înseamnă să mă dau pe mâna jandarmilor... Ca şi acum douăzeci şi unu de ani,

mă caută peste tot. Mai bine rămâneam nebună!

Jeanne începu să plângă. Îşi reveni repede şi, înălţându-şi capul, îşi spuse:

— Ei bine, n-am să mă dau bătută! Voi cerceta zi şi noapte. Fiul meu trebuie să fie la Paris. Încerc mai întâi să aflu ce s-a întâmplat cu fata, apoi mă înapoiez la Paris şi caut să-i dau de urmă.

Plecă din biserică, şi la orele nouă seara se afla din nou în Paris.

A doua zi, la prima oră, se îndreptă spre Joigny; aci bătu la poarta văduvei Fremy, doica în grija căreia, în urmă cu douăzeci şi doi de ani, fusese dată fiica ei. Ştia prea bine că n-o s-o mai găsească, deoarece scrisoarea trimisă de la închisoarea centrală din Clermont se înapoiase cu menţiunea: „Destinatarul necunoscut”, dar nădăjduia să culeagă vreo informaţie folositoare. Căsuţa doicăi nu mai exista. Pe locul ei şi pe terenurile învecinate se înalţă acum o vastă casă de raport. Jeanne deschise uşa şi întrebă o femeie.

— De cât timp s-a ridicat clădirea asta?

— De şase ani.

— N-aţi cunoscut cumva pe o oarecare văduvă Frémy ce lua în grijă copii mici?

— Văduva Frémy... Mi-amintesc de ea. Ei, doamne, dar a trecut o groază de timp de când şi-a dat duhul! De pe vremea războiului.

— N-avea cumva un fiu?

— Ba da! un mare şnapan. A murit şi el.

— A murit, exclama Jeanne.

— Da, doamnă!... Sunteţi cumva din familie?

— Nu, dar aş fi vrut să aflu ce s-a întâmplat cu o fetiţă dată în grija mamei lui.

— De mult timp?

— De douăzeci şi unu de ani.

— Nu locuiam la Joigny pe vremea aceea, răspunse portăreasa. Când am cunoscut-o pe văduva Frémy, nu mai lua de mult copii şi n-am văzut niciodată pe lângă ea

decât pe împieliţatul ăla de băiat, dar dacă părinţii n-or fi venit să-şi ia mucosul, e clar ce s-a întâmplat. Bătrâna Frémy, nemaifiind plătită şi voind să se descotorosească de ţânc, o fi anunţat autorităţile care l-or fi plasat undeva. Întrebaţi la primărie sau la subprefectură... V-ar putea lămuri mai bine.

— Primăria, subprefectură, autorităţile... îngână nefericita mamă descurajată.

Portăreasa se uită mirată la Jeanne.

— S-ar părea că nu m-aţi înţeles, zise ea.

— Iertaţi-mă, v-am înţeles perfect şi am să vă urmez sfatul. Mulţumesc pentru bunăvoinţă.

Jeanne ieşi. Ne dăm seama că nu intenţiona să se ducă nici la primărie, nici la subprefectură, ci bătu din poartă în poartă, întrebând peste tot. Toate răspunsurile erau la fel. Nimeni nu-şi amintea de nimic. Deznădăjduită, îşi spuse că pentru ea totul s-a sfârşit. Neştiind unde să-şi caute fiica, cum să spere s-o regăsească? Georges era la Paris, de asta era convinsă; se va duce în marele oraş. A doua zi, o dată cu zorile, sosea la Paris, sleită, dar gata s-o ia de la capăt, neţinând seama de nicio piedică.

Pe strada Senei zări un anunţ:

„Odăiţă şi debara de închiriat pe loc”. Examinând clădirea mai mult decât modestă, Jeanne îşi zise că poate n-ar cere scump. Se apropie de portăreasă şi întrebă:

— Aveţi o cameră de închiriat, doamnă?

— Da, o cameră şi o debara la etajul şase... O sută patruzeci de franci.

— Aş putea s-o văd?

— Sigur. Odaia este liberă. Vă conduc.

— Îmi convine, zise fugara după ce vizită încăperea. Vin de la ţară şi intenţionez să mă stabilesc la Paris. Aş vrea s-o închiriez chiar de azi. O mobilez repede.

Jeanne plăti treizeci şi cinci de franci şi primi o chitanţă pe numele de Lison Perrin. O dată cu banii chiriei îi dădu şi o monedă de cinci franci, câştigând pe dată bunăvoinţa portăresei.

— Duceţi-vă să vă cumpăraţi cele de trebuinţă, zise ea, şi vă ajut chiar eu să vă instalaţi.

— Unde găsesc un negustor cu mobilă de ocazie?

— Foarte aproape de aici, pe strada Jacob, la stânga.

Fugara porni la adresa indicată şi, în schimbul unei sume derizorii, achiziţiona câteva obiecte absolut necesare instalării; apoi, de la un bazar, îşi cumpără ceva lenjerie şi câteva lucruri de îmbrăcăminte cu preţ redus. Înainte de ora patru, modestul mobilier era instalat şi un foc de cărbuni ardea în sobiţă. Jeanne îşi răsturnă punga: era aproape goală.

— Dacă nu vreau să mor de foame în scurt timp, îşi zise ea, trebuie să-mi găsesc repede de lucru.

Coborî să-şi cumpere ceva de mâncare, voind să se înapoieze şi să se culce. Deodată zări un local de negustor de vinuri cu firma: *La hanul brutarilor*.

Deschise uşa şi intră.

XVIII

LUCRÂND CU ARDOARE, LUCIEN Labroue aştepta clipa când, înarmat cu recomandarea lui Georges, să se prezinte personal la vila milionarului, care nu-i putea refuza nimic avocatului său.

Văzându-şi logodnicul fericit, Lucie devenise şi mai volubilă, iar munca părea să-i fie şi mai spornică. Tocmai terminase de însăilat rochia elegantă, încredinţată de doamna Augustine. Era ora nouă dimineaţa.

— Exact cât să iau ceva în gură, îşi zise lucrătoarea. După probă, care va dura cu siguranţă, trebuie să mă duc la atelier după furnituri şi apoi la patroană.

Băgă în priză un mic reşou şi-şi încălzi resturile din dejun.

— Vai, exclamă ea brusc, n-am pâine! Portăreasa nu mi-a adus-o astăzi.

Coborî cele şase etaje, deschise poarta cabinei şi întrebă:

— Femeia cu pâine n-a venit, doamnă Dominique?

— Nu, don'şoară Lucie.

— Ei, fir-ar să fie!

— Intraţi înăuntru, e răcoare. Amândouă am rămas fără pâine. La brutăria asta, imposibil să poţi conta pe cineva. Schimbă vânzătoarele ca bună ziua.

În clipa aceea, o fată înaltă, blondă, uscăţivă şi urâtă bătu la uşa cabinei. Avea în braţe patru pâini de mărimi diferite.

— E vânzătoarea, zise Lucie. Alta!

— Bravo, exclamă portăreasa, nu-i rău, nu-i rău deloc!

până la urmă abonaţii brutăriei dumneavoastră or să rămână fără pâine.

— Dar ce, e vina mea? răspunse fata bosumflată. Îi ţin locul celei dată afară alaltăieri şi nu cunosc abonaţii... De altfel, n-o să vin eu. Patroana caută o vânzătoare... Eu am altă slujbă.

Lucie urcă repede, mâncă într-un sfert de ceas şi se îndreptă spre vila din strada Murillo.

De la o vreme, Mary Harmant se simţea şi mai rău, devenind în acelaşi timp şi mai capricioasă. După violente crize nervoase, urmau ore în şir de deznădejde. În aceste momente era foarte blândă, îi era milă de toţi cei în suferinţă şi-şi spunea:

— Sunt bogată... Ar trebui să fac bine în jurul meu.

Se afla tocmai în această dispoziţie binevoitoare, când feciorul din casă veni s-o anunţe că o ucenică trimisă de croitoreasă voia s-o vadă. Mary dădu ordin să intre şi o primi plină de bunăvoinţă.

— Ai făcut minuni, Lucie?

— M-am străduit cât am putut, domnişoară. Rochia nu este decât însăilată... am venit pentru probă.

Lucrătoarea întinse materialul pe canapea.

— Dar e foarte drăguţă de pe acum! exclamă Mary. Felul în care sunt plasate garniturile este cu totul original.

— Asta-i ideea mea.

— Să ştii că ai foarte mult gust.

Fiica lui Paul Harmant redevenise veselă. Paloarea feţei dispăruse brusc, deşi, din timp în timp, o tuse scurtă îi mai scutura pieptul.

— Biata fată!... se gândea Lucie. Este într-adevăr bolnavă.

Lucie îşi începu proba. Mary întrebă:

— Lucrezi de mult la doamna Augustine?

— Împlinesc în curând cincisprezece luni.

— Am înţeles că i-ar fi plăcut să te aibă la ateliere.

— Ştiu, dar prefer să lucrez la domiciliu.

— Locuieşti cu părinţii, nu?

— N-am părinţi, domnişoară.

— Cum, eşti orfană?'

— Nu ştiu nimic. Când aveam un an am fost dată la orfelinatul copiilor găsiţi.

— Vrei să spui că tatăl şi mama dumitale te-au părăsit? Doamne, dar este cumplit!

— Da, este groaznic. Dar nu mi-a trecut niciodată prin minte s-o condamn pe această mamă necunoscută; mi s-a spus că, fără doar şi poate, nu era vinovată, poate că mizeria, foamea or fi obligat-o să facă ceea ce a făcut, şi că, poate tatăl meu o fi murit.

— N-ai aflat împrejurările în care ai fost dată, sau dacă există vreun indiciu după care poţi fi recunoscută şi care să te poată ajuta să-ţi regăseşti familia?

— Am întrebat, la vârsta când puteam înţelege. Mi s-a răspuns că într-adevăr o dată cu mine au fost aduse şi câteva lucruri după care aş putea fi recunoscută, dar regulamentul nu dă voie să se afle.

— Dar la ce foloseşte să depui o dată cu copilul şi un semn de recunoaştere?

— Îi ajută pe părinţi să-şi ceară într-o bună zi copilul. Ziua şi ora depunerii sunt trecute într-un registru. Se înşiră apoi veşmintele micuţului abandonat, marca lenjeriei şi dacă mai sunt şi alte obiecte în afara scutecelor. Copilul este înscris sub un nume (eu, de exemplu, aveam nr. 9) la acest număr se adaugă şi un nume.

— Ce ciudat, parcă mă trec fiorii! Şi câţi ani ai, Lucie? Îmi dai voie să-ţi spun pe nume, nu-i aşa?

— Vai, domnişoară, cum să nu! Am douăzeci şi doi de ani.

— Văd că eşti foarte îndemânatică. Nu te-ai gândit să-ţi deschizi un atelier propriu?

— Ca să-mi deschid un atelier mi-ar trebui atât clientelă cât şi capital pentru primele cheltuieli.

— Cred că ţi-ai putea găsi uşor un bărbat, dacă nu bogat, măcar cu ceva bani. Cu banii ţi-ai putea mobila un

apartament, ţi-ai instala atelierul, iar clientela ar veni de la sine.

Auzind pronunţându-se cuvântul „bărbat”, muncitoarea se făcu roşie ca focul. Fiica lui Paul Harmant întrebă zâmbind:

— Sau mă înşel, sau ai de gând să te măriţi?

— Da, mă gândesc la căsătorie... Dar cel pe care-l iubesc şi mă iubeşte n-are avere. Vrea să aşteptăm să-şi găsească întâi o slujbă mai substanţială. După ce ma mărit, voi lucra mult mai puţin, deoarece doreşte să mă ocup exclusiv de grijile casei.

— În ziua cununiei, draga Lucie, aş fi fericită să-ţi pot oferi o mică dotă, cu condiţia ca soţul dumitale să-ţi îngăduie să lucrezi doar pentru mine.

— Îl voi ruga, spunându-i cât sunteţi de bună, şi sunt sigură că n-o să mă refuze. Când vă trebuie rochia, domnişoară?

— Joia viitoare... sunt invitată la o serată dansantă, la soţia unui prieten de-al tatălui meu.

— O veţi avea joi.

— Unde locuieşti, fetiţo dragă?

— Pe cheiul Bourbon, nr. 9, răspunse Lucie.

— Bun, am să-mi notez numărul casei. La revedere, Lucie.

— La revedere, domnişoară... şi vă mulţumesc încă o dată.

După plecarea lucrătoarei, pe Mary o cuprinse iarăşi tristeţea.

Se cuibări lângă foc cu gândul la Lucie.

— Copil găsit, murmură ea. Fără tată, fără mamă... Şi totuşi este fericită... Nu se plictiseşte niciodată... Munceşte... Speră în viitor şi iubeşte... Este iubită. Oare eu voi şti vreodată, eu atât de bogata, ce înseamnă dragostea?

Un acces de tuse îi împurpură dintr-o dată obrajii. Îşi duse batista la gură. Când şi-o retrase era pătată de sânge. Mary îngălbeni.

— Sânge!... îngăimă ea. Şi mă arde şi-n piept! parcă am jar între umeri.

Se duse şi luă o linguriţă de medicament, apoi se trânti iarăşi în jilţ.

— Aş vrea să iubesc şi eu! îngână ea oftând.

Localul negustorului de vinuri cu firma: *La hanul brutarilor* corespundea denumirii. Era, într-adevăr, punctul de întâlnire al „bobocilor” sau ucenicilor brutari, al băieţilor de brutărie şi al vânzătoarelor de pâine din cartier.

Fiece cartier din Paris are câte unul sau două localuri de acestea servind ca loc de întâlnire al angajaţilor brutari. Aici toată lumea se cunoşte; fiecare povesteşte vecinului întâmplări legate de meserie.

Când intră Jeanne, salonul cel mare era pe jumătate plin. Dând cu ochii de comeseni, fugara avu o clipă de şovăială. Se opri. Trecând pe lângă ea, o chelnăriţă spuse:

— Poftiţi înăuntru, mai avem locuri.

— Da... da... sunt, zise un tânăr de douăzeci şi patru sau douăzeci şi cinci de ani, instalat lângă intrare. Poftiţi lângă mine. Aici suntem cu toţii brutari, şi chiar dacă n-aţi fi de-ai casei, v-am primi cu aceeaşi plăcere.

Jeanne zâmbi şi se aşeză alături. Văduva lui Pierre Fortier comandă ceva de mâncare. Deodată tânărul se adresă unui camarad aflat la câteva mese mai departe:

— Spune-mi, Tourangeau, n-ai cumva un leac s-o vindece pe patroana mea de nervi şi pe patronul meu de morocăneală?

— Dar ce li s-a întâmplat? i-o întoarse acesta. Şi cu ce-ai vrea să-i vindec eu?

— Pur şi simplu cu o bună vânzătoare.

— Doar cu atât!... zise Tourangeau râzând. Vânzătoarele bune sunt păsări rare... patroana mea a schimbat patru în ultimele cinsprezece zile.

— Lebret, patronul meu, o duce şi mai bine, e la a

cincea în numai două zile. Clientela se plânge, ameninţă că ne lasă, şi asta-i face pe patron şi pe nevastă-sa să-şi iasă din pepeni. Dac-ar veni acum una să se angajeze şi ar munci cum trebuie, te asigur că i s-ar da trei franci pe zi şi două livre de pâine. Dacă ştii pe careva, trimite-o te rog acolo...

Jeanne ascultase cu o atenţie uşor de înţeles. După ce-şi termină masa, în loc să plece, mai rămase. Tânărul brutar citea un ziar. Jeanne îi puse mâna pe braţ.

— Scuzaţi, domnule, zise ea.

— Cu ce vă pot fi de folos?

— Spuneaţi adineauri că patronul dumneavoastră are nevoie de o vânzătoare de pâine.

— Da, aşa e... Aţi vrea să vă prezentaţi dumneavoastră?

— Da.

— Sunteţi de meserie?

— Nu, dar cred că nu e o treabă prea complicată. Cei care m-ar angaja, sunt sigură, vor fi mulţumiţi.

— Drace! se vede cât colo că nu sunteţi proastă... Dar vă previn că e o treabă obositoare.

— Sunt voinică... Am curaj...

— Cunoaşteţi Parisul?

— Nu prea, dar toţi clienţii dunneavoasreă trebuie să locuiască în acelaşi cartier, nu?

— Patronul meu are cam peste tot.

— Unde locuieşte?

— Strada Dauphine, dar avem abonaţi până în piaţa Cité... până în cartierul Marais.

— Credeţi că dacă mă prezint, mă angajează?

— În privinţa asta, fiţi pe pace, răspund eu! De trei zile caută peste tot o vânzătoare. Şi dacă vreţi, îl anunţ pe patron că veniţi mâine dimineaţă.

— Da, faceţi-mi serviciul ăsta, vă rog.

— Nicio grijă. O fac cu plăcere deoarece îmi păreţi o femeie cumsecade. Mâine vă prezentaţi la prăvălie, din partea mea... din partea Lyonezului... o găsiţi acolo pe

patroană. Fiindcă veni vorba, cum vă numiţi?

— Lise Perrin.

— De ajuns.

Şi Lyonezul ieşi din restaurant ca să-şi reia lucrul. Jeanne se înapoie în noua sa locuinţă.

— Vânzătoare de pâine... îşi zicea ea în timp ce urca treptele spre etaj. Cinci ore de lucru pe zi... Restul zilei voi fi liberă. Pot să-mi folosesc timpul căutându-mi fiul.

A doua zi se duse la brutăria din strada Dauphine. Doamna Lebret era la tejghea. Când Jeanne îi spuse că vine din partea Lyonezului, patroana o privi cu un zâmbet binevoitor şi exclamă:

— Ai venit să te angajezi ca vânzătoare?

— Da, doamnă.

— N-ai mai lucrat în meseria asta, nu-i aşa?

— Niciodată, dar nădăjduiesc ca prin bunăvoinţă să înlocuiesc lipsa de experienţă şi voi face totul ca să fiţi mulţumită.

— Aş vrea şi eu.

— Mă primiţi?

— Bine'nţeles... de probă... Unde stai?

— Strada Senei, 24. Vin din satul meu, unde am locuit trei ani. Sunt văduvă.

— De ajuns... Faţa dumitale deschisă ţine loc de referinţe. Cum te cheamă?

— Lise Perrin.

— Ei, bine, Lise, de mâine îţi iei postul în primire... Astăzi o să-ţi petreci ziua cu slujnica mea mergând la clienţii a căror adresă o să ţi-o dau îndată.

— La ce oră trebuie să fiu la prăvălie?

— La ora şase, pentru distribuirea de dimineaţă. Cu toate că avem clienţi ce locuiesc departe, vei putea să te înapoiezi la ora nouă. Va trebui să vii apoi din nou la ora cinci, căci avem şi restaurante pentru care coacem după-amiaza. E o chestiune de o oră şi jumătate, cel mult două.

— Am înţeles, doamnă.

— Vei primi trei franci pe zi şi două livre de pâine. Ăsta-

i tariful meu. Poftim zece franci ca bacşiş.

Fugara roşi, îşi arată mulţumirea şi făgăduind să fie exactă, plecă. La prânz se înapoie la brutărie unde slujnica o aştepta. Plecară şi, după două ore, Jeanne izbuti să-şi întipărească în memorie adresele abonaţilor de dimineaţă.

Acţiunile de cercetare nu-i mai puteau lăsa timp şi pentru gospodărie. Se gândi că la *Hanul brutarilor* porţiile nu erau prea scumpe şi că ar fi putut veni să-şi ia de aici mâncarea. Drept pentru care se şi duse şi, întâlnind-l pe Lyonez, îi mulţumi.

— N-ai pentru ce, măicuţa Lison... răspunse băiatul jovial.

Pentru lucrătorii brutari care o şi adoptară ca pe una de-a lor, Jeanne avea să se numească de acum încolo „Măicuţa Lison”.

A doua zi, la ora stabilită, Jeanne era din nou la post. Cercetând registrul cu adresele clienţilor pe care-l luase acasă în seara din ajun îşi trasase un intinerar precis, în scopul de a pierde cât mai puţin timp posibil.

Strada Bourbon, fiind locul cel mai îndepărtat al cursei, era lăsată ultima. Jeanne urcă treptele şi bătu la uşa abonaţilor. La etajul al şaselea, uşa Luciei se deschise şi o tânăra apăru în prag.

— Aţi venit cu pâinea?

— Da, domnişoară, răspunse Jeanne uluită de frumuseţea lucrătoarei. O pâine de doua livre, nu?

— De două livre, da... Poftiţi... vă dau îndată şi banii.

Evadata din Clermont intră în încăperea a cărei ordine perfectă şi curăţenie impecabilă o izbiră în mod plăcut.

— Păreţi obosită, dragă doamnă, zise Lucie.

— Un pic, domnişoara. Cursa este lungă şi astăzi o fac pentru prima oară.

Tot spunând cele de mai sus, Jeannei nu-i mai venea să plece. Rămăsese cu ochii lipiţi de chipul Luciei. O simpatie stranie o atrăsese dintr-o dată spre ea.

— N-aveţi obişnuinţa meseriei, reluă lucrătoarea.

— Nu, dar o să o deprind repede. Am şi rezistenţă fizică şi curaj... Plec, la revedere.

— La revedere, dragă doamnă.

Dar Jeanne tot nu pleca; picioarele îi păreau pironite. O maşină de cusut şi câteva bucăţi de stofă îi atraseră atenţia.

— Sunteţi croitoreasă? întrebă ea.

— Da, dragă doamnă, doriţi să vă lucrez ceva?

— A, nu, n-am posibilitatea să-mi fac rochii din stofe atât de frumoase ca aceea.

Acum fu rândul Luciei s-o întrebe:

— Dumneavoastră o să-mi aduceţi pâinea de aici înainte?

— Tot timpul cât voi fi angajata doamnei Lebret şi nădăjduiesc că voi rămâne destul.

— Dacă vă oboseşte să urcaţi până la al şaselea, lăsaţi-o la portărească. Spuneţi-i doar atât: este pentru domnişoara Lucie.

Auzind acest nume, Jeanne păli.

— Ah, îngăimă ea, vă cheamă Lucie?

— Da, dragă doamnă.

— Un nume foarte drăguţ... un nume care-mi place.

Jeanne făcu un pas înapoi, îi mai aruncă o ultima privire şi plecă spunând:

— Pe mâine, domnişoară.

Înapoindu-se spre brutărie, vânzătoarea de pâine-şi zicea:

— Lucie! Se numeşte Lucie ca şi fetiţa mea. Numele ei mi-a răscolit amintiri dureroase. Înfăţişarea ei mi-a produs o impresie ciudată. Fiica mea trebuie să fie de aceeaşi vârsta. Poate că este la fel de mare... la fel de frumoasă. Trebuie s-o revăd.

A doua zi şi în zilele ce urmară, văduva lui Pierre Fortier urca iute etajele pentru a-i duce ea însăşi pâinea Luciei. Tânăra se simţea şi ea atrasă de această vânzătoare care-şi îndeplinea cu atâta zel munca obositoare. Jeanne îşi încheia cursele tot cu casa de pe chei, grăbindu-se să

ajungă în mansardă unde zăbovea câteva minute. O privea pe Lucie lucrând, sorbind-o parcă din ochi, şi apoi pleca cu inima împăcată.

Din când în când, Jeanne îl găsea pe Lucien în vizită la logodnica sa. Fugara din Clermont habar n-avea că frumosul tânăr, al cărui nume nu-l ştia, era fiul lui Labroue, omul pe care era acuzată că l-a asasinat.

Ziua fixată pentru întoarcerea la Paris a falsului Paul Harmant se apropia. Industriaşul era aşteptat pe data de 2 ale lunii.

La 1 ale lunii, Lucien primi o scrisoare de la prietenul său. Avocatul îl invita pentru a doua zi să ia masa împreună. La ora indicată, Lucien sosi şi prima sa întrebare fu:

— Ai veşti noi?

— Da, am revăzut-o pe domnişoara Harmant. Mâine la ora zece dimineaţa te prezinţi la vila din strada Murillo şi ceri să vorbeşti din partea mea cu domnişoara Mary. Ea te va conduce la tatăl sau.

— Îţi mulţumesc din tot sufletul, dragul meu Georges.

— Vom reuşi. Nădăjduiesc şi mă bizui pe asta. Am pregătit azi-dimineaţă o scrisoare pentru domnul Harmant. Iat-o.

Lucien luă scrisoarea şi citi cu glas tare:

Dragă domnule Harmant,

Această scrisoare vă va fi înmânată de unul din prietenii mei de liceu, elev al Şcolii de Arte şi Meserii. Mecanic şi desenator foarte talentat, prietenul meu se află în acest moment, în urma unor mari nenorociri familiale, nu fără lucru, dar într-o situaţie nedemnă de talentul şi priceperea sa.

Rugămintea mea este să-i oferiţi prietenului meu, Lucien Labroue, postul de şef de lucrări la uzinele dumneavoastră. O să-l vedeţi cum munceşte şi-mi veţi mulţumi, sunt sigur, de darul pe care vi l-am făcut. Până

atunci, vă rog să primiţi mulţumirile mele împreună cu stima şi sentimentele mele cele mai alese.

Georges Darier, avocat

Lucien strânse mâna prietenului său.

— Mulţumesc! rosti el emoţionat.

— Pune scrisoarea în portofel şi mâine la ora zece să te prezinţi la vila din strada Murillo.

A doua zi, Lucien se pregătea să plece la Paul Harmant, străduindu-se să aibă o ţinută cât mai îngrijită. Înainte de plecare, intră la Lucie.

— Pleci? întrebă ea.

— Da. Mă duc în vizită la un industriaş cu o avere de milioane şi pregătit să-şi continue în Franţa afacerile ce i-au adus bogăţia în America.

— Cum se numeşte industriaşul ăsta?

— Prietenul meu Georges m-a rugat să nu-i divulg numele până nu vorbesc cu el, dar nu pot avea secrete faţă de tine. Se numeşte Paul Harmant.

— Paul Harmant, de pe strada Murillo?

— Da. Îl cunoşti?

— Nu, dar o cunosc pe fiica lui. Pentru ea am lucrat ultima rochie ce ţi-a plăcut atâta. De data asta nu mai mi-e teamă că n-o să izbuteşti. Domnişoara Mary este fermecătoare, bună, blândă, îndatoritoare, afectuoasă iar tatăl unei astfel de fete nu poate fi decât un om minunat. Du-te repede, dragul meu.

Lucien ajunse în cartierul aristocratic de lângă parcul Monceau. Cum sună, Mary îl primi. Fiica industriaşului, după un somn bun, avea faţa mai puţin obosită, cearcănele mai puţin adâncite ca de obicei. Era deci fermecătoare. La intrarea lui Lucien, se ridică şi făcu doi paşi în întâmpinarea musafirului care o salută respectuos. De la prima vedere îşi dădu seama că avea talia elegantă, ţinuta distinsă, faţa inteligentă şi atrăgătoare. Pe scurt, îi plăcu.

— Dumneavoastră sunteţi, zise ea zâmbind uşor,

persoana atât de călduros recomandată de domnul Georges Daner, pentru care tatăl meu are o stimă cu totul deosebită?

— Georges Darier, domnişoară, este prietenul meu cel mai bun.

— Vă aşteptam.

— Georges mi-a spus că îmi veţi acorda sprijinul, prezentându-mă tatălui dumneavoastră căruia i-am adus o scrisoare de recomandare din partea lui.

Lucien vorbea cu un ton respectuos, dar nici prea plecat, nici slugarnic. Mary închise ochii, plăcut impresionată de vocea vizitatorului.

— Luaţi loc, zise ea, arătându-i cu mâna un jilţ, să schimbăm câteva vorbe... Domnul Darier mi-a spus că până astăzi n-aţi avut prilejul să arătaţi tot ce puteţi şi că aţi dori să găsiţi un post în uriaşa uzină ce-o va construi tatăl meu.

— Postul acesta, domnişoară, dacă l-aş căpăta, mi-ar asigura viitorul, o întrerupse Lucien.

— I-am răspuns domnului Darier că sunt destui concurenţi, dar în acelaşi timp i-am făgăduit să fac tot ce depinde de mine pentru alegerea dumneavoastră. Ca să izbutim, trebuie să fiţi primul care să discute cu tata. Pentru dumneavoastră, fiindcă sunteţi prietenul domnului Darier şi fiindcă meritaţi, personal, tot interesul, voi face ceea ce n-am făcut niciodată; voi uza de influenţa mea... dacă, într-adevăr, am această putere; o să vă prezint tatălui meu şi o să vă susţin cererea.

— Vă mulţumesc din adâncul sufletului... răspunse Lucien, impresionat de bunăvoinţa fetei.

Mary îl ascultă stăpânită de o emoţie profundă, stare de care nu-şi dădea bine seama de unde provine, dar care-i plăcea. Ochii ei cerecetau cu încântare chipul deschis şi loial al fiului lui Jules Labroue.

— Voi face deci tot ce va depinde de mine, reluă ea; aş fi vrut să vă văd chiar astăzi pierind de aici cu o certitudine în loc de speranţă... din nefericire însă nu e cu

putinţă. Tata nu s-a întors. Ieri am primit o telegramă prin care mă vestea că, fiind obligat să mai stea o zi în Belgia, nu va sosi decât diseară. O mică întârziere fără importanţă, zise Mary înroşindu-se fără să vrea. Aşadar, va trebui să reveniţi mâine.

— Atunci, pe mâine, domnişoară.

— Pe mâine, domnule. Dar, uitasem, interveni ea râzând, nu mi-aţi spus numele.

— Lucien Labroue, răspunse tânărul.

— Lucien Labroue, repetă Mary, n-am să-l uit.

Vizitatorul se înclină, cu inima plină de bucurie şi ieşi din salonaş. Fiica lui Paul Harmant binevoi să-l conducă până în vestibul, apoi se opri pe treapta de sus a peronului şi îl privi cum străbate curtea.

Înainte de a ieşi pe portiţa grădinii, Lucien se întoarse şi o salută încă o dată. Domnişoara Harmant îi răspunse printr-un gest al mâinii, apoi, după închiderea porţii, se înapoie în casă.

— Lucien... Lucien, îşi repetă ea cu o voce înceată; protejatul acesta îi face cinste domnului Darier. L-am văzut pentru prima oară şi mi se pare că-mi este de mult prieten. Vreau şi aşa va fi!

Paul Harmant sosi seara, aşa cum îl anunţase telegrama expediată de la Bruxelles. Milionarul rămase surprins de schimbarea petrecută, în lipsa sa, în înfăţişarea fetei şi simţi o durere adânca. Pentru prima oară realiză pericolul pe care, până atunci, nu voise să-l ia în seamă.

O întrebă dacă se întâmplase ceva nou în vilă de la ultima ei scrisoare. Fata îl linişti fără să-i pomenească nimic despre Lucien Labroue. Tăcerea făcea parte din planul ei.

— Ce-i cu tine, draga mea? reluă Paul Harmant, pari mai suferindă decât în momentul plecării mele.

— Ţi se pare, tată dragă... răspunse Mary pe un ton vesel. Nu mă doare nimic, sunt bucuroasă şi te asigur ca în clipa asta mă simt minunat.

Din nefericire, o tuse seacă şi scurtă îi dezminţi vorbele.

— L-ai revăzut pe Georges Darier? întrebă Paul Harmant după câteva secunde.

— O singură dată. Îţi voi relata mâine motivul vizitei.

— De ce nu acum?

— Pentru că sunt fericită că te-ai întors şi nu vreau să discutăm nimic despre afaceri. Mâine pleci de dimineaţă?

— Sigur! Iau dejunul în oraş...

— N-o să mă necăjeşti lăsându-mă să mănânc singură a doua zi după înapoierea ta! Luăm masa la ora zece şi apoi pleci.

— Pot eu să nu te ascult, draga mea fetiţă! Dar ce-i cu acest capriciu?

— E secret... Ţi-a plăcut călătoria?

— Grozav! Am primit câteva comenzi importante de la mai mulţi proprietari de forje. Până la sfârşitul construcţiei voi instala aici, în mod provizoriu, un atelier de proiectare. În felul acesta voi avea funcţionarii sub ochi.

— N-ai să poţi supraveghea în acelaşi timp zidarii şi proiectanţii şi să fii totodată la Paris şi la Courbevoie!

— Bineînţeles. Dar în afară de maiştri voi angaja un om serios, inteligent, instruit, capabil să conducă lucrările şi să mă înlocuiască la nevoie.

— Te-ai gândit la cineva?

— La nimeni, până acum, iar alegerea va fi grea, căci este vorba de un post de încredere. Dar, tot cautând...

— Vei găsi cu siguranţă.

— Ai vrea, din întâmplare, să-mi recomanzi pe unul din protejaţii tăi? întrebă milionarul râzind.

— Poţi să ştii? răspunse fata râzind şi ea. Dar îmi închipui că eşti frânt de oboseală... Du-te să te odihneşti, tăticule, şi mâine vom sta de vorbă.

PARTEA A DOUA

METAMORFOZELE LUI OVIDE

I

A DOUA ZI DIMINEAŢA, PAUL Harmant îşi cerceta corespondenţa. Printre scrisorile sosite în lipsă văzu una cu ştampila Statelor Unite. O deschise cu o grabă neliniştită, deoarece recunoscuse scrisul lui Ovide Soliveau. Epistola nu conţinea decât rândurile următoare:

Dragă vere,

De când ai plecat am căzut pradă unor crude dezamăgiri. Veniturile fostei întreprinderi James Mortimer şi Paul Harmant, al cărei succesor sunt, se împuţinează pe zi ce trece. Plecarea ta a dat uzinei o lovitură de moarte.

Încep să regret destul de mult faptul că nu te-am urmat în Franţa fără să mai pun la socoteală legaturile noastre de sânge atât de strânse, încât mi-e greu să mă lipsesc de tine... S-ar putea să ne revedem mai curând decât îţi închipui.

Cu toată dragostea, vărul tău devotat,
Ovide Soliveau

Citind scrisoarea, Paul Harmant îngălbeni.

— Vasăzică, murmură el, bestia asta îmi duce spre ruină uzina câştigată prin şantaj. Ovide Soliveau dă faliment! Dar cum? Ei, cum? Pasiunea jocului explică totul... În curând uzina James Mortimer, una dintre cele mai puternice din Statele Unite, va fi pierdută la jocul de cărţi. Şi în momentul când mă credeam scăpat pe

totdeauna de escrocul acesta, iată că mă ameninţă cu venirea aici şi din nou va trebui să mă supun şantajului său neruşinat.

Falsul Paul Harmant aruncă în foc scrisoarea pretinsului văr şi-şi reluă lucrul, dar mintea îi era asaltată de gândurile cele mai negre.

În ziua aceea, Mary fusese şi ea la fel de matinală. Îşi terminase repede toaleta ieşise din apartament, sunase feciorul şi-i spusese:

— Persoana care a fost aici ieri dimineaţă cu o scrisoare din partea domnului Darier va veni şi astăzi la ora nouă şi jumătate ca să vorbească cu tata. Adu-l direct la mine.

Mary coborî în salon. În loc să se aşeze lângă sobă, rămase în picioare lângă fereastra prin care se vedea gardul şi portiţa dinspre stradă. I se părea un secol până la deschiderea portiţei ce-avea să-l lase să intre pe Lucien Labroue.

Ora nouă şi jumătate sună. Aproape în acelaşi timp se auzi şi clopoţelul anunţând o vizită. Fiica lui Paul Harmant îşi duse mâna la inimă simţind un val de sânge. Un atac de tuse violentă îi sfâşie pieptul. Valetul îl introduse pe Lucien. Mary rosti cu un glas abia stăpânit:

— Tata s-a întors; peste puţin timp o să vă prezint.

— I-aţi şi vorbit despre mine? întrebă fiul lui Jules Labroue.

— Nu... M-am asigurat însă că n-a ales pe nimeni pentru postul pe care-l doriţi... Am vrut să intervin de faţă cu dumneavoastră. Veniţi şi bizuiţi-vă pe mine.

Mary ieşi din salonaş însoţită de Lucien şi se opri într-o încăpere din faţa bibliotecii.

— Aşteptaţi-mă o clipă, zise ea, şi intră în odaie.

— Ce-i cu tine, fetiţo! Te-ai şi sculat?

— Ar fi frumos să nu mă fi sculat la ora nouă şi jumătate!

Falsul Paul Harmant îşi sărută fiica şi continua:

— Ai venit să mă iei la micul dejun?

— Nu. Am venit să discut ceva cu tine.

— Bine, te ascult.

Mary se aşeză lângă tatăl său şi începu:

— Promite-mi ca vei face tot ce-ţi cer.

— Ţi-am refuzat eu vreodată ceva?

— Atunci, iată despre ce e vorba: aş vrea ca primul angajat pentru noua ta uzină să-ţi fie prezentat de mine.

— Cu alte cuvinte, ai un protejat şi vrei să mi-l recomanzi.

— Chiar aşa! mi-ai spus ca ai nevoie de un şef de lucrări pentru supravegherea atelierelor de proiectare. Cineva pe care să te bazezi ca pe tine însuţi.

— Nu cumva mi-ai găsit tu această minune?

— Am găsit-o şi o vei angaja, căci această minune este protejatul meu şi al avocatului tău Georges Darier.

— Aha, vasăzică, avocatul meu îl susţine şi el pe protejatul tău?

— E un vechi coleg de liceu. Domnul Darier răspunde ca de el însuşi. Faptul că ţi-l recomand eu va aduce noroc noii tale întreprinderi şi cred că fac şi o faptă bună. Protejatul domnului Darier a suferit mari nenorociri familiale: are nevoie de o situaţie demnă de meritele sale, situaţie pe care i-o vei oferi tu, nu-i aşa?

— Dar eşti o strălucită elevă a avocatului meu! Pledezi cu atâta convingere, încât cu siguranţă ai câştiga toate procesele.

— Pe acesta l-am câştigat? întrebă repede Mary.

— Vom vedea în curând. Nu trebuie ca inima s-o ia înaintea raţiunii. Persoana care va deveni braţul meu drept trebuie să fie dotată cu calităţi speciale şi cu totul deosebite. Doresc din tot sufletul să-i fac pe plac domnului Darier şi mai ales ţie, dar înainte de toate aş vrea să mă asigur că persoana în chestiune poate îndeplini o funcţie de o răspundere atât de înaltă. Îi scriu îndată protejatului tău.

— Nu-i nevoie să-i scrii, interveni Mary. Este aici, în camera de alături, cu o scrisoare de recomandare din

partea domnului Darier. Sper că n-ai să refuzi să stai de vorbă cu cel mai bun prieten al domnului Darier.

— Nu, cu siguranţă.

Fericită, Mary alergă spre uşă:

— Poftiţi, domnule Lucien.

Emoţionat, Lucien intră.

Paul Harmant îl măsură dintr-o ochiadă. Rezultatul acestui prim examen păru să fie favorabil solicitantului, deoarece faţa milionarului se lumină.

— Aveţi o scrisoare de la Georges Darier?

— Da, domnule, poftiţi.

Şi întinse plicul milionarului, care continuă:

— Îmi sunteţi recomandat într-un mod cu totul special şi de fiica mea, fapt ce mă îndeamnă să vă fiu agreabil, dar afacerile sunt afaceri şi nu pot decide nimic până nu stăm puţin de vorbă.

— Tată, atunci te las cu dânsul.

— Bine, draga mea.

Tânăra ieşi. Lucien îşi înclină capul, iar ea îi răspunse cu o privire încurajatoare.

Paul Harmant arătă cu mâna un jilţ. Solicitantul se aşeză în faţa lui.

— După câte am înţeles, vreţi să obţineţi postul de şef de lucrări în atelierele mele?

— Da, dar înainte de a discuta, v-aş ruga să citiţi scrisoarea ce cu onoare v-am înmânat-o. Este scrisă de cineva care mă cunoaşte bine, răspunzând pentru mine în faţa dumneavoastră.

Jacques Garaud luă scrisoarea, citi primele fraze, apoi, fără s-o termine, o lăsă deschisă pe birou.

— Georges Darier, zise el, vă recomandă convins că sunteţi absolut sigur pe meserie. Aţi făcut Şcoala de Arte şi Meserii?

— Da, domnule, şi am urmat şi studii speciale de mecanică aplicată la căile ferate. Nu m-am oprit doar la teorie, am trecut şi la practică. Pot să mă aşez la un banc şi să demonstrez muncitorilor cum se forjează şi se

ajustează o piesă.

— De prisos să vă mai întreb dacă sunteţi şi desenator.

— Dacă n-aş fi, nu îndrăzneam să mă prezint în faţa dumneavoastră. N-am încă slujbă, dar lucrez ca desenator la întreprinderea Simon et Co., din Saint-Ouen.

— Vasăzică dumneavoastră executaţi desenele întreprinderii Simon et Co.? Câţi ani aveţi.

— Douăzeci şi şapte.

— Sunteţi parizian?

— Aproape, deoarece m-am născut la Alfortville.

Numele de Alfortville căzu ca un duş rece pe spinarea falsului Paul Harmant. Tresări, apoi, privindu-l fix pe Lucien, reluă:

— Tatăl dumitale trăieşte?

— Nu, domnule.

— O aveţi în schimb pe mama.

— Nu, amândoi au murit... Mama, la naşterea mea... tatăl când nu eram decât un copil.

Tulburarea fostului Jacques Garaud creştea.

— Dacă nu sunt indiscret, ce meserie avea tatăl dumitale?

— Tatăl meu era un inginer de mare valoare şi avea o uzină importantă la Alfortville.

Falsul Paul Harmant deveni galben ca ceara.

— Care-i numele dumneavoastră?

— Lucien Labroue, răspunse tânărul.

— Lucien Labroue, repetă milionarul, simţind că i se face părul măciucă.

— Întocmai. L-aţi cunoscut cumva pe tatăl meu?

Întrebarea aceasta, în loc să-l descumpănească pe Jacques Garaud, îl ajută să-şi recapete tot sângele rece.

— Da, spuse el, l-am cunoscut pe tatăl dumneavoastră... am fost în relaţii de afaceri şi de prietenie cu el... Înţelegeţi deci emoţia mea, auzindu-vă vorbind pe neaşteptate despre un om care mi-a fost drag şi despre a cărei moarte tragică am aflat cu durere în Statele Unite.

— Ştiţi, deci, cum a murit bietul meu tată.

— Da... asasinat în propria-i uzină incendiată, şi dacă-mi amintesc bine, continuă Jacques cu o totală stăpânire de sine, ucigaşul a fost... o femeie de la uzină.

— Judecătorii au considerat că au destule dovezi pentru condamnarea acestei Jeanne Fortier. Dar eu nu cred că este ea.

— Credeţi cumva că femeia al cărei nume l-aţi rostit este nevinovată?

— Da, cred.

— Dar, după câte-mi amintesc, acuzaţiile demonstrau că ea este făptaşa.

— Altcineva avea interes să-l ucidă pe tatăl meu.

— Altcineva? repetă Paul Harmant, sforţându-se să nu i se vadă groaza crescândă. Bănuiţi pe careva?

— Un maistru din uzina, un arivist...

— Cum se numea acel maistru?

— Jacques Garaud... Da... da... acesta-i numele.

— Dar omul ăsta, cel puţin aşa se zvonea, a pierit în incediu, victimă a devotamentului său.

— Nu cred nici că era devotat, nici că a murit, ci mai degrabă că a fost un ticălos, jucând aceasta infamă comedie.

— Aveţi dovezile? exclamă industriaşul, simţind că i se pune un nod în gât.

— Nu, domnule, din nefericire. Dar Jacques Garaud îi scrisese Jeannei Fortier, de care era îndrăgostit, o scrisoare conţinând mărturia, sau mai degrabă prevestirea crimei sale.

— Şi Jeanne Fortier de ce n-a folosit scrisoarea ca să se justifice?

— N-o mai avea, arsese în incendiu.

— Toate astea nu se bazează decât pe presupuneri.

— Aşa e, răspunse Lucien. Dar pe mine, fiul său, presimţirile nu mă înşală. Ziua pedepsei va veni... Trebuie să-mi răzbun tatăl asasinat.

O transpiraţie inundă tâmplele asasinului.

— Ei, zise el, ce-aţi mai putea face? Au trecut douăzeci şi doi de ani de atunci. Prescripţia...

— Ce-mi pasă mie de prescripţie. Dacă Jacques Garaud trăieşte şi dacă-l întâlnesc, nu legii am să-i cer să-mi facă dreptate... Escrocul îmbogăţit de pe urma crimei, şi-a schimbat cu siguranţă numele şi şi-a întemeiat un cămin. Scandalul provocat, ura şi dispreţul semenilor, ca urmare a acestui scandal, vor fi de ajuns ca să mă răzbune.

Milionarul se ridică pradă unei nelinişti cumplite. Dintr-o dată spuse cu glasul schimbat.

— Înţeleg că vreţi să vă răzbunaţi tatăl, dar mă îndoiesc că veţi reuşi. Acum să revenim la discuţia noastră... Solicitaţi în uzina mea un post care să vă asigure nu numai prezentul, ci şi viitorul? Ei, bine postul acesta îl veţi avea.

— Mulţumesc, domnule!

Şi într-un elan de recunoştiinţă, Lucien prinse mâinile lui Jacques Garaud. Mâinile acestuia erau îngheţate. Milionarul se desprinse destul de rezervat şi continuă:

— Vă angajez. Veţi fi un al doilea eu al meu. Postul de şef de lucrări vă dă autoritate deplină asupra atelierelor. De acum înainte, niciun minut pierdut... Vreau ca îninte de trei zile atelierul de proiectare, pe care-l voi instala în mod provizoriu aici, să fie în stare de funcţionare. Voi avea nevoie de dumneavoastră la orice oră din zi... Va trebui să veniţi să locuiţi prin preajmă. Vă ofer, pentru început, douăsprezece mii de franci leafă anuală. De acord?

— Vă sunt profund recunoscător.

— Perfect, atunci ne-am înţeles, continuă falsul Paul Harmant. Începând de mâine, veniţi să supravegheaţi amenajarea unui vast atelier, alăturat acestei biblioteci, cu locuri pentru paisprezece desenatori. Astăzi mă duc să vizitez construcţiile de la Courbevoie. Veniţi cu mine?

— Dau o fugă să mănânc ceva, şi mă înapoiez, reluă Lucien.

— Luaţi masa cu noi...

— Domnule, nu ştiu cum să vă mulţumesc...

— Mulţumiţi-i ficei mele, prietenului dumneavoastră Georges Darier şi proprilor dumneavoastră calităţi, răspunse milionarul. Acum aşteptaţi-mă în salon unde o veţi găsi pe Mary. Spuneţi-i că vin şi eu peste cinci minute şi că v-am invitat la dejun.

Lucien beat de fericire, se îndreptă spre salon. Rămas singur, Jacques Garaud se prăbuşi într-un fotoliu, copleşit, distrus.

— Lucien Labroue! murmură el cu glas înnăbuşit. Fiul omului asasinat de mine! Lucien Labroue în casa mea! Lucien Labroue convins de nevinovăţia Jeannei Fortier!... de vinovăţia lui Jacques Garaud... Lucien Labroue voind să-şi răzbune tatăl printr-un scandal... Scandalul ce mi-ar dezonora fiica şi în acelaşi timp şi pe mine! Nu... nu... Lucrul acesta nu se va întâmpla. Tânărul acesta nu mă va părăsi. Trebuie să trăiască lângă mine pentru a-i cunoaşte acţiunile, a-i spiona gândurile şi a-l suprima la nevoie.

Mary aştepta neliniştită rezultatul întrevederii puse la cale de ea. Văzându-l pe Lucien cu faţa radioasă, îi ieşi în întâmpinare.

— Spuneţi-mi repede. Cum a fost?

— Totul e bine.

— Tatăl meu vă angajează?

— Da, domnişoară.

Mary nu-şi putu înfrânge pe de-a întregul emoţia ce-o cuprinse şi, deoarece se clătina, trebui să se sprijine de o mobilă. Lucien sări s-o sprijine.

— Va e rău, îngăimă el?

— Nu, a... a trecut... mi-am revenit.

Mary îşi căpătase un calm aparent.

— Trebuie să vă mulţumesc mult pentru ajutorul dat. N-am să uit niciodată.

— Rămâne de văzut! răspunse ea zâmbind şi întânzându-i mâna. Fiul lui Jules Labroue luă mâna delicată care i se oferi şi-şi apăsă respectuos buzele.

Tânăra bolnavă simţi în inimă ca o sfâşiere.

— Doamne, îşi spuse ea, îl iubesc! Apoi, stăpânindu-şi tulburarea, întrebă:

— Luaţi masa cu noi?

— Da... Tatăl dumneavoastră m-a rugat să vă spun.

— Minunat! mă duc să dau dispoziţii.

Ieşi din salon, ordonă valetului să pună un tacâm în plus şi intră în bibliotecă, la tatăl său. Văzându-şi fiica, acesta se ridică brusc.

— Ce zici, fetiţo, eşti mulţumită?

— Da, exclama ea... foarte mulţumită! şi te iubesc...

Milionarul îşi privi fiica al cărei chip fermecător era scăldat în lacrimi. Fruntea i se încreţi simţind cum un gând neaşteptat îi traversează mintea. Înţelese îngrozit, cauza lacrimilor tinerei bolnave, dar se stăpâni.

— Haidem la masă, zise el.

Seara, tânărul se duse la Georges ca să-l informeze despre cele petrecute şi apoi la logodnica sa Lucie, neliniştită, poate, de îndelungata-i absenţă.

Jeanne Fortier, vânzătoarea de pâine, se afla în odaie. Cu o oră mai înainte, evadata din Clermont bătuse la uşa lucrătoarei. Avea sub braţ un pacheţel.

— Dumneata erai măicuţă Lison! zise logodnica lui Lucien. Sper că n-ai venit să-mi aduci de astă-seară pâinea pentru mâine?

— Nu, micuţă domnişoară. Am venit să vă cer un serviciu.

— Bine, luaţi loc aici, în faţa mea; eu lucrez iar dumneavoastră îmi spuneţi despre ce este vorba.

Jeanne îşi trase un scaun şi se aşeză lângă fată, învăluind-o cu priviri înduioşate şi fermecate.

— Iată despre ce este vorba. Adineauri am trecut prin faţa unui magazin. Pe rafturi se aflau tot felul de stofe ieftine. M-au tentat şi am cumpărat un cupon pe mai nimic.

— Vreţi să vă fac o rochie?

— Daca-aţi fi atât de bună şi-aţi vrea să-mi faceţi acest

serviciu...

— Bineînţeles! Mi-aţi adus cuponul?

— Da, iată-l.

— Termin de însăilat rochia de pe masă şi vă iau îndată măsurile. Puteţi să mă aşteptaţi o clipă?

Lucie, cosea cu o repeziciune nervoasă, aruncându-şi mereu privirea spre uşă.

— Lucraţi de mult croitorie, dragă domnişoară? întrebă deodată Jeanne.

— Aproape de şase ani, măicuţă Lison.

— V-aţi făcut ucenicia la Paris?

— Am început să învăţ la orfelinatul unde am fost elevă.

Jeanne tresări, simţind că se înfioară.

— Aţi fost crescută la orfelinat? întrebă ea repede.

— Da, zise întristată lucrătoarea. Nu mi-am cunoscut niciodată nici tatăl nici mama... Am fost de mică la orfelinatul copiilor găsiţi.

Absorbită de lucru, Lucie nu putea observa emoţia întipărită pe chipul Jeannei.

— Demult?

— Acum douăzeci şi unu de ani.

— Douăzeci şi unu de ani? Şi, acum, ce vârstă aveţi?

— După câte mi s-a spus trebuie să am douăzeci şi doi de ani.

— Ştiţi cumva dacă v-au depus părinţii sau alte persoane străine cărora i-aţi fost încredinţată de către aceştia?

— Nu ştiu nimic.

— Dar cei de la orfelinat ar trebui să ştie.

— Copiii n-au voie să afle secretul depunerii lor. Doar persoana care a adus copilul sau împuternicitul acestuia are dreptul să-l ceară, în schimbul indiciilor date o dată cu scutecele.

— Şi nu ştiţi, dumneavoastră aveaţi asemenea indicii?

— Ba ştiu, aveam.

— Dar numele de Lucie, cine vi l-a dat?

— Am fost depusă în ziua sfintei Lucie... De aceea, poate, mi-au dat acest nume.

— Vasăzică, întâmplător se numeşte aşa, îşi spuse Jeanne simţind că i se strânge inima, iar eu care speram fără să ştiu de ce... Gata, visele mele s-au sfârşit.

În acest moment se auziră paşi pe scară. Lucie se repezi la uşă, apoi trase cu urechea scoţând capul în afară. Paşii se opriră la etajul al treilea.

— Nu e el, murmură tânăra, întunecându-se la faţă.

Jeanne observase brusca schimbare de pe chipul fetei.

— Aşteptaţi pe cineva?

— Da... pe cineva cunoscut de dumneavoastră... Pe domnul Lucien, viitorul meu soţ, şi îl aştept cu o nerăbdare uşor de înţeles, căci astăzi a făcut un demers pentru obţinerea unui post de care va depinde fericirea noastră. Din nou se auzi zgomot de paşi. Uşa se întredeschise brusc. Fiul lui Jules Labroue intră cu faţa îmbujorată.

— Victorie! Lucie! exclamă el. Victorie! Izbândă totală! Am obţinut postul la care jinduiam... După masă am fost să vizităm construcţiile din Courbevoie... Întors la Paris m-am repezit la prietenul meu Georges Darier şi acum am venit la tine să-ţi spun cât sunt de fericit şi să-ţi dăruiesc ţie această bucurie.

Lucien îi luă mâinile şi continuă:

— Sunt şef de lucrări cu o leafă de douăsprezece mii de franci.

— Douăsprezece mii de franci! Dar este o avere!

— Peste un an micuţa mea Lucie îmi va fi nevastă şi peste cinci sau şase ani, punând deoparte vreo 30.000 de franci, voi putea să zbor cu propriile aripi şi să încep reconstruirea unei părţi a uzinei de la Alfortville.

Jeanne Fortier tresări la fel cum, în aceeaşi zi, tresărise şi falsul Paul Harmant.

— Tatăl dumneavoastră locuia la Alfortville? întrebă ea cu glasul sugrumat.

— Da, măicuţă Lison.

— Şi cum se numea?

— Jules Labroue. Şi a murit asasinat, acum douăzeci şi unu de ani, în propria-i uzina incendiată.

Jeanne simţi că i se taie picioarele. O spaimă cumplită pusese stăpânire pe ea. Ea, nevinovata, dar condamnată pentru tripla crimă de incendiu, furt şi asasinat ea, evadata din Clermont, se afla în faţa fiului lui Jules Labroue, ucis de ea, după spusele justiţiei.

— Aţi auzit cumva, vorbindu-se despre această moarte? întrebă Lucien.

— Da...

— O femeie a fost acuzată... vă mai amintiţi?

— Îmi amintesc.

— Să fi fost, nefericita aceea, ucigaşa? Nu cumva a devenit victima unei cumplite erori judiciare? Iată enigma care mă roade.

— Credeţi în nevinovăţia condamnatei?

— Nu cred nimic, mă îndoiesc, şi mă voi îndoi până în ziua când voi întâlni omul care se spune că a pierit ca victimă a propriului devotament, dar care, după mine, a jucat o comedie infamă ca să aibă prilejul să fugă, şi, în consecinţă, să se bucure liniştit de banii furaţi.

Jeanne era cât pe ce să se trădeze. Simţi pe buze numele lui Jacques Garaud, dar avu puterea să se stăpânească şi să tacă. Nu era de ajuns să spună că e nevinovată, trebuia s-o şi dovedească. Totuşi, trăise o bucurie nespusă, nesperată... Fiul pretinsei sale victime n-o credea criminală.

După un răstimp, întrebă:

— Şi dacă l-aţi întâlni pe acest om, presupus viu, ce-aţi face?

— Întâi m-aş asigura că este într-adevăr ucigaşul tatălui meu, apoi i-aş plăti răul cu rău şi aş cere reabilitarea bietei martire.

— Poate că a şi murit... murmură Jeanne.

— Voi afla în curând totul. Unul din prietenii mei, un avocat care se bucură la Tribunal de o foarte mare

reputaţie, o să încerce să afle în ce închisoare a fost încarcerată Jeanne Fortier... Dacă trăieşte, îi voi făgădui să fac totul ca să-i obţin libertatea şi mă voi ţine de cuvânt, deoarece am presimţirea că, mai devreme ori mai târziu, voi da de urma asasinului.

Pentru a doua oară Jeanne fu cât pe ce să se trădeze. Buzele i se zbăteau, gata să strige:

— Cea pe care o căutaţi, nu a murit. Se află aici, lângă dumneavoastră, sunt eu!

Dar buzele nu lăsară să-i scape strigătul înfiripat. O simplă indiscreţie era de ajuns ca să-i aducă arestarea. Totuşi, întrebă:

— Femeia asta avea şi copii? Ce s-o fi întâmplat cu ei?

— Nu ştiu.

Văduva lui Pierre Fortier îşi plecă ochii şi tăcu. Lucien continuă, adresându-se logodnicei sale:

— Aşa că, dragă Lucie, te poţi considera fericită.

— Da, sigur ca da, foarte fericită.

— Numai că va trebui să ne vedem ceva mai rar.

— De ce?

— Fiindcă domnul Harmant, care vrea să-i fiu mereu la îndemână mi-a spus să-mi caut o locuinţă prin preajma străzii Murillo.

— Înţeleg, zise Lucie pe un ton resemnat, prezenţa ta acolo este într-adevăr indispensabilă. În primele zile singurătatea mi se va părea de nesuportat; dar cred că-ţi vei putea găsi răgazul să vii să mă vezi din când în când şi, neîndoios, duminicile le vom petrece împreună.

— Mă bucur că eşti atât de înţeleaptă. Începând de mâine las liberă odaia de aici.

— Domnule Lucien, întrebă Jeanne, aş vrea să intru eu în locul dumneavoastră.

— Adevărat măicuţă Lison? exclamă Lucie.

— Da, scumpă domnişoară. Mi-ar place să locuiesc lângă dumneata. Voi fi fericită să-ţi vorbesc zilnic despre domnul Lucien.

— Fie, zise fiul lui Jules Labroue, faceţi-vă bagajele şi

instalaţi-vă în locul meu; voi fi încântat să vă ştiu lângă logodnica mea. Şi acum, după o fericire atât de mare, mi-e o foame de lup! Dacă Lucie ar fi bună, m-ar invita la cină împreună cu măicuţa Lison.

Lucie bătu fericită din palme.

— La dispoziţia dumneavoastră. Pun îndată masa, iar buna mea prietenă se duce după cumpărături.

Jeanne plângea de bucurie; era fericită. Ciudată această fericire, care nu se putea manifesta decât prin lacrimi!

II

ÎNCĂ DE A DOUA ZI, LUCIEN ÎŞI luă în primire postul oferit de Paul Harmant. Începuse lucrările în atelierul de desen a marei încăperi învecinată cu biblioteca şi ducea tratative de angajare pentru proiectanţi.

Găsise un apartament cu trei camere, la etajul patru, într-un bloc pe strada Miromesnil, unde se şi mutase în timp ce, la rândul ei, Jeanne Fortier se instala alături de Lucie.

Intrarea fiului lui Jules Labroue în slujba lui Paul Harmant adusese o notă de destindere în viaţa lui Mary. Din ziua când Lucien deveni oaspetele consecvent al vilei din strada Murillo, sănătatea tinerei bolnave părea să se restabilească.

Această schimbare bruscă nu putea să scape privirilor vigilentului fost maistru. Înţelese că nu se înşelase crezând că descoperă în inima fetei o dragoste crescândă pentru fiul inginerului din Alfortville, dragoste la care asista nu fără o anume spaimă.

Mary se îndrăgostea cu fiece zi mai mult de Lucien Labroue, iar tânărul începuse şi el să-şi dea seama de exagerata amabilitate a fetei. Această drăgălăşenie îl stânjenea, deoarece o iubea cu pasiune pe Lucie, şi toate milioanele din lume nu l-ar fi putut determina să-şi calce pe inimă.

Deschiderea uzinei stârni, la un moment dat, nu stingerea dragostei lui Mary ci înteţirea ei. Lucien nu mai apărea decât rar în vila din strada Murillo. Supravegherea

lucrărilor îi impunea prezenţa la Courbevoie.

Mary suferea în tăcere din pricina îndepărtării şi adesea venea, invocând tot felul de pretexte, să-şi vadă tatăl la fabrică unde îl întâlnea pe Lucien. Din aceste rare întâlniri, lua cu ea puţină fericire.

Într-o sâmbătă, fiul lui Jules Labroue primi o scrisoare de la Georges. Avocatul îl invita la masă pentru a doua zi. La ora indicată, Lucien sosi în strada Bonaparte. Aici îl găsi pe Etienne Castel, care aflase de slujba sa importantă.

— Vă felicit pentru reuşită, domnule Labroue... Sper să aveţi parte de un viitor strălucit.

— Sper şi eu... răspunse Lucien şi nu vă ascund că nutresc ambiţii mari.

— Aţi vrea să redeschideţi atelierele tatălui dumneavoastră?

— E o datorie sfântă şi trebuie să o îndeplinesc. Cum izbutesc să strâng suma necesară deschiderii fabricii, mă şi apuc de treabă.

— Te felicit pentru hotărâre, prietene! zise Georges. Şi fiindcă veni vorba de trecut, vreau să te informez despre cercetările mele în legătură cu condamnata aceea.

— Jeanne Fortier. Ei?

— După condamnare a înnebunit.

— A înnebunit? exclamară dintr-o dată atât Lucien cât şi Etienne Castel.

— Da... a stat şase ani la Salpêtrière.

— Şi, a ieşit de acolo?

— Un incendiu provocat de un obuz în timpul asediului a îngrozit-o într-atâta, încât i-a redat judecata şi memoria. După aceea au transferat-o la închisoarea centrală din Clermont unde trebuia să stea toată viaţa.

— A murit? întrebă repede Lucien.

— Nu, dar acum două luni, scăpând de sub supraveghere, a evadat sub mantia unei călugăriţe.

— Şi nu i s-a dat de urmă?

— Nu, dar semnalmentele ei au fost trimise peste tot şi,

mai devreme ori mai târziu, nenorocita va fi prinsă.

— Biata femeie! murmură fiul lui Jules Labroue. Aveai dreptate când spuneai că a suferit mult. Cine ştie dac-am s-o văd vreodată; şi aş fi vrut atât de mult s-o cunosc...

— Se pare că făcuse demersuri să afle de soarta copiilor ei de care fusese despărţită prin arestare. Demersurile fiind fără rezultate, este mai mult ca sigur că a evadat ca să-i caute personal.

— Aşa or s-o prindă în timp ce-i caută...

— Sărmana! Cineva-mi vorbea despre ea acum câteva zile.

— Cine? întrebă Georges.

— O femeie care, pe vremuri, a asistat la proces. Îmi spunea că Jeanne Fortier avea într-adevăr copii.

— Ce fel de femeie? întrebă pictorul plin de curiozitate.

— O vânzătoare de pâine pe nume Lise Perrin.

O dată cu acestea, conversaţia se îndreptă asupra altor subiecte. Masa se termină cu bine.

Lucien îi ceru voie lui Georges să plece mai devreme şi o porni spre cheiul Bourbon.

Lucie îl aştepta împreună cu măicuţa Lison care nu se mai dezlipea de ea. Jeanne găsea tot felul de pretexte să-i fie utilă, iar lucrătoarea începuse să simtă pentru vecina ei o prietenie filială. Manifestările acestei prietenii storceau adesea lacrimi din ochii bietei mame care-şi imagina uneori că o revede pe Lucie, fiica ei. Când îl zări pe Lucien, Jeanne vru să se retragă.

— Rămâneţi, zise noul sosit, azi e o zi de sărbătoare pentru Lucie, şi vreau s-o petrecem împreună.

Jeanne atâta aştepta.

— Cât de bun sunteţi, domnule Lucien! zise ea emoţionată. Se vede c-o iubiţi pe scumpa noastră domnişoară, dar şi eu o iubesc la fel de mult. Să stau lângă dânsa toată viaţa, e singurul lucru pe care-l doresc.

— Poate c-aşa o să fie... După ce ne căsătorim, Lucie va avea un apartament şi va avea nevoie de cineva, care să-l îngrijească. Dacă aţi vrea să ne urmaţi, v-am încredinţa

dumneavoastră această sarcină.

— Cum să nu vă urmez? exclamă Jeanne.

— Ai avut o idee grozavă, zise la rându-i Lucie; dacă măicuţa Lison mă iubeşte, ar veni cu noi căci eu văd întrînsa pe mama mea pe care n-am cunoscut-o niciodată.

— Şi eu te iubesc, fetiţa mea, de parcă mi-ai fi fiică, exclamă Jeanne îmbrăţişând-o. Urmară câteva clipe de o inefabilă emoţie, mânate fiind una spre alta de o adâncă afecţiune, fără să ştie despre trainicele legături de sânge ce le uneau.

— Măicuţa Lison, continuă Lucien, vă mai amintiţi de ziua când, vorbind despre tata, am discutat şi despre nefericita aceea condamnată pentru crimă şi pe care eu o credeam nevinovată?

— Da, da, sigur că mi-amintesc, răspunse Jeanne.

— A evadat din închisoare acum două luni.

— A evadat! exclamă Lucie. Înseamnă că e liberă.

— Da, dar se presupune că a fugit să-şi caute copiii, iar poliţia crede c-o s-o prindă în timpul acestor imprudente căutări.

Jeanne tremura. Întoarse capul ca să-şi ascundă paloarea. Mai mult ca oricând, înţelegea că trebuie să tacă şi să se ascundă.

În dimineaţa aceleiaşi duminici Mary se sculase mai târziu decât de obicei. Fiica milionarului era în această zi ciudat de întunecată şi tristă.

Mary suferea cu adevărat. În inima ei foarte pură, dragostea făcuse progrese rapide. Tânăra bolnavă folosise orice prilej pentru ca Lucien să-şi poată da seama de pasiunea ce i-o inspira. Atunci de ce se comporta ca şi când nu-i pasă de ea?

Fiul lui Jules Labroue îşi dăduse desigur seama de sentimentele fetei, dar în afara faptului că o iubea pe Lucie, uriaşa avere a lui Paul Harmant i se părea că săpa între el şi Mary o prăpastie de netrecut. Avea deci un dublu motiv de a primi cu o răceală respectoasă

avansurile domnişoarei Harmant. În anumite momente fata îşi spunea:

— Poate că mă iubeşte dar, fiind sărac, nu îndrăzneşte să-şi ridice ochii spre mine... Trebuie să-l lămuresc; dacă nu pot fi a lui, o să mor.

Camerista veni s-o anunţe că masa este gata. Mary coborî şi-şi întâlni tatăl în salonaş. Acesta o sărută de mai multe ori.

— Ai ieşit din cameră mai târziu ca de obicei, micuţa mea, îi spuse el. Te simţi bine?

— Puţin, răspunse fata. Dar nu asta m-a determinat să stau mai mult în odaie. Mă gândeam.

Ajunseseră în sufragerie.

— Ia spune, reluă Harmant, după ce-şi servi fiica, la ce lucruri serioase te gândeai.

— Îmi ziceam că în viaţa este mai multă umbră decât lumină, şi mai multă suferinţă decât bucurie.

— Şi ţie ce-ţi lipseşte ca să fii fericită?

— Sunt fericită pentru că tu mă iubeşti, dar dragostea părintească nu-i de ajuns ca să umple inima unei fete. Curând împlinesc nouăsprezece ani! Nu vrei să mă măriţi?

Fostul maistru simţi că i se taie picioarele.

— Să te mărit, de pe acum! să mă despart de tine? murmură el. Dar toată vigoarea, toate ambiţiile mele profesionale ţie ţi le datorez. Dacă n-ai mai fi lângă mine cred că nu mi-ar mai rămâne decât să mor.

Şi Jacques Garaud spunea adevărul. De când se întorsese în Franţa, avea adesea tot felul de remuşcări, şi doar prezenţa fetei izbutea să i le alunge.

Totuşi nu se poate să nu te fi gândit că va veni o zi când inima mea nu va mai fi a ta.

— M-am gândit, adesea, şi-ntodeauna cu durere! Ştiu că ziua aceea va sosi, dar încerc să te mai reţin. Şi apoi, în legătură cu tine, mi-am făurit vise mari.

— Ce fel de vise?

— Vreau să-ţi găsesc un soţ care să-ţi măgulească

orgoliul.

— Să-mi măgulească orgoliul? Pentru ce? Nu în satisfacţiile vanitoase stă fericirea.

— Dar cine-ar putea să nu te iubească pe tine? exclamă Paul Harmant.

Mary simţi că ochii i se îneacă în lacrimi. Se gândea la Lucien Labroue. Apoi înălţă capul şi zise:

— Nu ţin ca omul pe care-l iubesc să fie bogat. Nu-i cer decât trei calităţi: sinceritate, hotărâre şi curaj. Cu acestea ai tot ce-ţi trebuie ca să devii cineva, chiar de-ai fi cel mai modest funcţionar.

Paul Harmant îşi asculta fiica, arborând un aer nepăsător. În fond, înţelesese prea bine că fata făcuse aluzie la bărbatul iubit, la Lucien Labroue. Poate că dragostea ei nu ajunsese la punctul când totul cedează în faţa pasiunii, dar ea exista şi existenţa aceasta îi provoca o spaimă nespusă. Ideea de a o căsători pe Mary cu Lucien îl îngrozea. Gândul de a da mâna fiicei sale bărbatului al cărui tată el îl ucisese îi provoca un frig de moarte, îngheţându-i sângele în vine.

— Dacă vrei, tată, putem face nişte vizite, zise fata. Trebuie să mă duc la doamna Williams a cărei fiică mi-e prietenă.

— Foarte bine; iar cât stai tu la prietena ta, eu urc puţin la Georges Darier.

— Atunci vin şi eu cu tine, zise Mary, a cărei faţă se lumină la gândul că Georges îi va vorbi despre Lucien.

— Fie... Georges Darier mi-a scris şi n-am avut încă timp să-i răspund.

— Îţi va mulţumi cu siguranţă că l-ai primit, la recomandarea sa, pe Lucien Labroue.

— Da, dar în cazul acesta, eu sunt cel obligat. Mi-a făcut un real serviciu.

— Eşti mulţumit de domnul Labroue?

— Da... e un băiat de mare merit.

— Şi pe lângă asta atât de bine crescut, de corect, şi foarte domn, nu-i aşa? adăugă brusc Mary.

Paul Harmant nu-i răspunse, în schimb o privea concentrat. Mary se înroşise.

Se făcuse aproape ora două, când tatăl şi fiica coborâră în faţa casei tânărului avocat. Lucien Labroue plecase de la prietenul său de vreo zece minute. Georges discuta cu Etienne Castel, când intră Madeleine.

— Domnule, zise ea, a venit domnul Harmant cu fiica sa.

— Ce surpriză exclamă Georges, iată o vizită la care nu mă aşteptam în ruptul capului. Dragă tutore, îţi voi face cunoştiinţâ cu unul din marii industriaşi ai epocii noastre... patronul lui Lucien Labroue.

Trecură apoi în salon.

— Fiţi bineveniţi, domnule Harmant şi dumneavoastră domnişoară, zise Georges, întinzând mâna milionarului şi înclinându-se în faţa tinerei fete.

— Am venit în loc de răspuns la scrisoarea de acum câteva zile... răspunse Paul Harmant.

— Iar eu ar fi trebuit să vin să vă mulţumesc personal, dumneavoastră şi domnişoarei Mary, de buna primire făcută protejatului meu. Iertaţi-mă, vă rog, şi îngăduiţi-mi să vi-l prezint pe tutorele meu Etienne Castel, al cărui nume vă este probabil cunoscut.

— Cunosc multe din tablourile sale, răspunse Mary şi sunt o mare admiratoare a talentului său.

— Şi eu, adăugă falsul Paul Harmant.

— Nu vă pot spune, domnule Harmant, ce fericit am fost aflând că Lucien Labroue a fost angajat la dumneavoastră, reluă Georges; vă sunt foarte îndatorat.

— Îndatoraţi, îl întrerupse Mary, ar trebui să vă fim noi. Tatăl meu afirmă ca recomandându-i-l pe domnul Labroue i-aţi făcut un adevărat dar.

— Aşa e, întări industriaşul, protejatul dumneavoastră îmi este un colaborator preţios.

— Nădăjduiam să fíe aşa. Nici el nu vă este mai puţin obligat şi vă consideră ca pe salvatorul său; dacă nu i-aţi fi întins mâna, ar fi căzut pradă deznădejdii.

— Deznădejdii? repetă Mary nerăbdătoare.

— Ce motive avea? întrebă falsul Paul Harmant.

— Lucien Labroue ajunsese să se îndoiască atât de sine, cât şi se propriul său viitor. Era momentul ca un pic de fericire să-i cicatrizeze rănile provocate de un trecut dureros.

Auzind cele de mai sus, Jacques Garaud, stânjenit, vru să se ridice şi să plece, când Mary întrebă:

— Domnul Lucien n-are familie, nu-i aşa?

— Nu, a devenit orfan în urma unei crime...

Fata simţi că o cuprinde un fior.

— O crimă! exclamă ea... Tată, ţi-a spus ceva despre lucrurile acestea?

— Sigur că da, murmură milionarul. Dar nu mi s-a părut că e cazul să-ţi repet această sumbră poveste.

— Cum adică? Domnul Lucien este şi protejatul meu. Spuneaţi aşadar, domnule Darier, că o crimă l-a făcut orfan? Povestiţi-mi şi mie.

— Jules Labroue, tatăl lui, se întorcea dintr-o scurtă călătorie. Sosind noaptea la Alfortville şi intrind în uzina incendiată a fost asasinat.

— Doamne, dar este îngrozitor! Nu-i aşa, tată?

Falsul Paul Harmant îşi înăbuşi emoţia şi răspunse cu un glas abia stăpânit:

— Da, îngrozitor...

— Şi? reluă Mary, cine erau asasinul şi incendiatorul?

— O singură persoană dac-ar fi să ne luăm după datele justiţiei, o femeie... paznica uzinei. A fost condamnată de Curtea cu juri la închisoare pe viaţă.

— Femeia aceasta a fost un monstru!

— Sau poate o martiră, interveni Georges.

— Ce vreţi să spuneţi?

— După unele informaţii culese de Lucien de la sora tatălui său care l-a crescut, prietenul meu are îndoieli cu privire la culpabilitatea acestei femei.

— Dar tribunalul nu s-a îndoit de nimic?

— Nu. Toate mărturiile erau împotriva ei.

— Cum, şi după toate acestea domnul Lucien tot se mai îndoieşte?

— Dovezile nu i s-au părut concludente. Spera să obţină de la puşcăriaşă, de la Jenne Fortier, unele explicaţii care să-l pună pe urma adevăratului vinovat. Din nefericire nu mai are cum să dea de ea.

Falsul Paul Harmant simţi o sudoare rece umezindu-i rădăcina părului.

— Cum adică? întrebă el. Ar trebui să fie în închisoare.

— Jeanne Fortier a evadat acum două luni de la închisoarea Centrală din Clermont.

— A evadat! exclamă fostul maistru.

— Da, dar cu siguranţă că va fi prinsă destul de repede... continuă Georges Darier. Până azi dimineaţă Lucien nu ştia de evadare. Eu i-am dat ştirea... E dezolat. Îşi pusese mari nădejdi în discuţia cu această femeie.

— Dar, zise milionarul, nu se mai poate face nimic. Criminalul beneficiază de prescripţie.

— Ba da, domnule, se pot face multe. Dacă asasinul are o situaţie onorabilă, poate fi pedepsit prin scandal. Cunosc cazuri când flagelarea publică a dus chiar la sinucidere.

— Sigur! exclamă Mary, aşa ar fi drept. M-aş bucura ca domnul Lucien să reuşească să-şi răzbune tatăl!

Paul Harmant simţea că leşină. Georges Darier reluă:

— Visul lui Lucien este să strângă o sumă bunicică pentru a reconstrui pe terenurile răposatului său tată o parte din atelierele incendiate, putând astfel să-şi făurească singur viitorul.

— Într-adevăr, iată un ţel demn de toată lauda! exclamă Mary. Mai curând sau mai târziu va izbuti; dar dacă tu ai vrea, tată, ar izbuti chiar de pe acum.

— Cum adică? întrebă falsul Paul Harmant.

— Vorbeai de marea extindere a lucrărilor tale. Îmi spuneai că nu peste mult va trebui să construieşti şi a doua uzină. Domnul Labroue ar putea de minune să ţi-o conducă.

— La el mă şi gândeam.

— Atunci fă-ţi-l asociat. Eşti destul de bogat ca să nu pretinzi niciun aport pecuniar domnului Labroue care vine cu talentul, tinereţea şi curajul său. Unde mai pui că datoria noastră a celor bogaţi... prea bogaţi chiar, este să-l ajutăm pe fiul domnului Labroue să-şi refacă o situaţie sortită prin naştere. Va deveni, desigur, prin meritele proprii un prinţ al industriei. Aşadar, o asociere cu el nu poate fi decât un lucru avantajos din toate punctele de vedere... Ce zici tată?

Falsul Paul Harmant se sforţă să zâmbească şi zise:

— În principiu, ideea nu e rea, dar trebuie să fie studiată.

Şi spunând acestea, Jacquet, Garaud se ridicase, obligându-şi fiica să facă la fel.

— Înainte de a pleca, mai zise Mary, voi face o indiscreţie: aş vrea să înfiinţez în vila tatălui meu o mică galerie de tablouri valoroase şi îl rog pe domnul Castel două lucruri: întâi să-mi vândă o pânză de a sa şi apoi să-mi dea câteva sfaturi pentru alegerea altor tablouri ce-ar urma să-l înconjoare pe al său.

— Voi fi foarte fericit să vă pot fi de folos, domnişoară.

Tatăl şi fiica părăsiră locuinţa avocatului.

— Dragă tutore, zise aceasta din urmă adresându-i-se artistului, ştii ce-am descoperit?

— Ce? întreba Etienne.

— Că fermecătoarea fiică a milionarului pledează cu o căldură mai mult decât amicală cauza prietenului meu Lucien; că intrarea lui Lucien la Paul Harmant va schimba multe lucruri în viaţa domnişoarei Mary, care-l iubeşte... În sfârşit, că Lucien ar putea-o lua de nevastă.

— Nu cred, răspunse sec Etienne.

— De ce?

— În timp ce voi discutaţi îl studiam pe prea bogatul industriaş. Era cât pe ce să leşine. Uneori vorbele fiicei sale păreau că-l torturează.

— Şi ce concluzii tragi de aici?

— Cred că domnul Harmant are alte proiecte! Sunt aproape sigur că e un om fără inimă.

— Totuşi pe fiica lui o iubeşte.

— Cu siguranţă că o iubeşte, dar în felul său. Paul Harmant îmi lasă impresia unui mare egoist.

— Pe scurt, nu te-a cucerit.

— Nu, şi poate că greşesc; dar ce vrei, sunt omul primei impresii. Or, prima impresie a fost una de repulsie. Paul Harmant poate fi un bărbat inteligent, un industriaş de excepţie... nu este însă un om sincer.

Paul Harmant şi fiica urcaseră în trăsura ce-i aştepta la poarta avocatului. Niciunul, nici altul nu vorbeau. Mary era puţin tulburată. Fostul maistru mai trăia încă groaza iscată de ştirea evadării Jeannei Fortier.

— Jeanne Fortier este liberă! îşi zicea el. Jeanne Fortier putând veni la Paris şi întâlnindu-mă, recunoscându-mă! Femeia asta va fi prinsă, cred, nădăjduiesc... De-ar prinde-o mai repede ca să împiedice o catastrofă... de n-ar avea timp să mă găsească şi să mă demaşte...

La teama ce i-o inspirau văduva lui Pierre Fortier şi fiul lui Jules Labroue se adăuga acum o altă teroare: aceea de a-l vedea venind dintr-un moment în altul pe pretinsul său văr Ovide Soliveau care-i trimisese o nouă depeşă sfârşind cu aceste cuvinte: „Poate că ne vom revedea mai curând decât bănuieşti”.

Ce se întâmplase oare la New York ca să motiveze scrisoarea lui Ovide? Rămas stăpân pe fabrică, Soliveau dăduse frâu liber pasiunii pentru jocul de cărţi. Sumele mari lăsate în casa de bani de către ginerele lui James Mortimer nu întârziaseră să se volatilizeze şi Ovide Soliveau trebuise să recurgă la împrumuturi. Cum nu se pricepea deloc la afaceri, totul mersese prost şi falimentul era iminent. Ovide avusese destulă minte să-şi dea seama de acest lucru şi încercase să vândă fabrica pe bani peşin. Însă în faţa dezastrului evident, cumpărătorii oferiseră preţuri derizorii. Dijonezul încercase să reziste, dar pierduse la joc, într-o singură noapte, aproape

cincizeci de mii de dolari pe cuvânt de onoare. A doua zi acceptă ofertele refuzate cu trei zile mai înainte. Încasase sumele, plătise datoriile, îşi rambursase bancherul şi se trezise doar cu şaizeci de mii de franci. Scrisoarea adresată pseudo vărului său era consecinţa acestei situaţii. Când afirma că afacerile merg prost, era de mult ruinat, iar uzina în alte mâini.

Se apucase iarăşi să joace şi într-o zi s-a văzut la pământ, fără un gologan.

— A sosit clipa, cred, să plec în Franţa, îşi zisese el.

Fără să mai stea pe gânduri, făcuse rost de bani pentru biletul de drum, cumpărase o valiză, pusese în ea puţina lenjerie şi îmbrăcăminte ce-o mai avea, adăugase o sticluţă cu licoarea furnizată de canadianul Chuchillino, şi se îmbarcase pe un vas transatlantic cu direcţia Le Hâvre.



ÎNTR-O DIMINEAŢĂ, LA ORA ŞAPTE fix, Ovide Soliveau, în ţinuta sa neîngrijită de altădată, suna la uşa vilei din strada Murillo. Văzându-l astfel, în picioare, în faţa cabinei, portăreasa se uita cu neîncredere la vizitatorul a cărui înfăţişare şi îmbrăcăminte dădeau de bănuit.

— Dumneavoastră, ce doriţi? întrebă ea aspru şi deloc binevoitoare.

— Domnul Paul Harmant locuieşte aici?

— Da, aici.

— Aş putea să-l văd?

— Cum? La ora şapte de dimineaţă!

— Domnul Harmant mă cunoaşte... va fi foarte bucuros să mă vadă.

— Este la uzină... A plecat de la şase.

— Şi când se înapoiază?

— Nu ştiu. Poate la prânz, poate diseară. Dacă aţi venit pentru chestiuni de mecanică sau pentru angajare îl găsiţi la uzină.

— Unde se află uzina?

— La Courbevoie, la capătul bulevardului Neuilly. Tramvaiul vă duce până acolo.

O oră mai târziu, Ovide sosea în faţa unei porţi înalte pe frontonul căreia scria cu litere mari de aramă:

Paul Harmant – ateliere de construcţii.

Sună; şi, ca şi la vila din strada Murillo, îl întâmpină un portar.

— Cu domnul Paul Harmant, vă rog.

— Pentru lucru?

— Nu, o chestiune personală.

— La birouri, în fund, pe stânga.

Ovide o luă în direcţia indicată. De departe, pe diferitele laturi ale clădirii se zăreau tăbliţe pe care scria: *Ateliere de desen, Casierie; Biroul şefului de lucrări, Cabinetul directorului* etc.

Citind ultima inscripţie, îşi zise:

— Omul meu trebuie să fie aici. Curaj, băiete!

Văzându-l că pune mâna pe clanţa uşii, un funcţionar se grăbi să-i deschidă, întrebând:

— Aveţi treabă la biroul domnului Harmant?

— Da. Vreau să vorbesc cu dânsul personal.

— Atunci aşteptaţi. Domnul Harmant este în şedinţă cu şeful de lucrări.

— Aştept până termină.

În sfârşit, un puternic sunet de clopoţel răsună în odaia servind de anticameră.

Secretarul se ridică şi se îndreptă spre uşa cabinetului.

— Patronul a sunat? întreabă Soliveau.

— Da, domnule.

— Spuneţi-i, vă rog, că cineva doreşte să-l vadă pentru o chestiune personală.

— Numele dumneavoastră?

— Nu este nevoie. Nu mă cunoaşte.

Câteva minute mai târziu secretarul se întoarse şi-i făcu semn vizitatorului că poate intra.

Ovide intră în cabinet având grijă să tragă uşa în urma lui. Paul Harmant, preocupat cu închiderea casei de fier aşezată între cele două ferestre, stătea cu spatele. La zgomotul paşilor se întoarse şi, îngălbenindu-se, scoase un strigăt de uimire şi spaimă văzându-l pe Ovide proţăpit pe picioarele depărtate.

— Buna ziua vere? Cum merge? întrebă dijonezul.

— Tu, aici? exclamă Jacques Garaud.

— Chiar eu în persoană, vere. Viu şi nevătămat.

Paul Harmant tremura. Apariţia lui Ovide îl îngrozea.

Sosirea acestuia la Paris i se părea prevestirea unei catastrofe, a unei nenorociri. După câteva secunde îşi înfrânse emoţia şi înaintând spre vizitator îi întinse mâna:

— De ce te-ai întors în Franţa?

— Pentru că nu mai puteam rămâne acolo.

— Şi la mine, de ce ai venit?

— Pentru a-ţi cere de lucru, ei drăcie!

— Vasăzică scrisoarea spunea adevărul. Uzina pe care ţi-am lăsat-o înfloritoare...

— S-a ruinat cu o viteză uimitoare şi nu îmi mai aparţine. Ce vrei, n-aveam ca tine calităţiile necesare să conduc o întrepindere atât de mare. Chestia asta mă depăşea.

— În plus, erai şi cartofor.

— În plus, eram şi cartofor, cum bine zici. Ghinion pe toate planurile! Am plecat din New York cu exact atât cât să-mi plătesc biletul de vapor, clasa II. În prezent n-am decât douăzeci de gologani şi hainele de pe mine. Dar nu-mi pasă. Nu-mi fac griji cu privire la soarta mea. Dacă eu sunt sărac, tu eşti bogat. Ţii un personal uriaş aici ca şi în America, aşa că o să găseşti tu un locuşor pentru bunul tău verişor, pe care-l iubeşti şi care te iubeşte.

Milionarul simţi un fior din cap până în picioare.

— Un loc aici, în uzină... cu neputinţă.

— De ce nu, mă rog? întrebă Ovide, ridicând glasul.

— Pentru că nu vreau, răspunse dintr-o dată industriaşul. De altfel, nu-ţi mai datorez nimic. În America ţi-am îndeplinit toate dorinţele. Ţi-am dăruit o avere. E vina mea că n-ai ştiut s-o păstrezi?

— Vorbe în vânt! zise Ovide. Nu te înduri tu să laşi pe drumuri o rudă apropriată, atât de ataşată, şi care ştie atâtea.

— Pe scurt îmi dai de înţeles că sunt la mâna ta mai mult ca oricând. Îmi pui cuţitul în gât, ca la New York?

— Ssst, sst! Ce vorbe urâte, zise Ovide, rânjind.

— Ce-ţi spui tu: îi cunosc taina. Tremură în faţa mea aşa că îl joc cum vreau.

— Ei, ei, s-ar putea să fie şi-aşa. Dar, ia spune, greşesc?

— Faci din mine victima unui şantaj odios.

— Iar te exprimi în mod vulgar! Aerul Frariţei te face arţăgos. Erai mai drăguţ în America.

— Lasă glumele proaste. Sunt mai puţin decât crezi la discreţia ta.

— Ce vorbeşti, vere? Chiar aşa?

— Da, ştiu c-ar fi de ajuns un singur cuvânt ca să mă consider pierdut, dar la ce ţi-ar folosi? Crezi c-aş putea suporta un scandal? La primul zvon, mi-aş zbura creierii, şi niciun sfanţ din avere nu ţi-ar reveni, deoarece tot capitalul este trecut pe numele fetei. Interesul tău este deci să mă menajezi.

Ovide înţelese că împingându-l pe Jacques Garaud la deznădejde ar fi riscat să i se închidă pe totdeauna casa de bani de unde avea de gând să se adape mereu. Aşadar, trebuia să acţioneze mai degrabă cu binişorul decât cu bruscheţe. În consecinţă, continuă pe un ton mieros:

— În sfârşit, să lăsăm asta, ai inimă bună, nu poţi lăsa o rudă în mizerie.

— Dimpotrivă, voi avea grijă să ai tot ce-ţi trebuie.

— Departe de tine?

— Da... O să ne vedem cât mai rar posibil.

— Ei asta nu-mi place... Îmi îngădui să te vizitez în vila din strada Murillo, ca să-mi văd verişoara pe care o iubesc la nebunie, deşi ea nu mă agreează deloc?

— Mai târziu.

— Fie! Spune-mi ce ai de gând să faci cu mine.

— Îţi voi fixa o rentă de douăsprezece mii de franci.

— O mie de franci pe lună... repetă Ovide bosumflat deşi, în realitate, era mai mulţumit decât voia să pară.

— Îţi înmânez mai întâi cinci mii de franci ca să te pui pe roate, la care adaog şi renta pe prima lună.

— S-a făcut, zise Ovide schiţând un surâs. În fiece lună voi veni aici să-mi încasez mia.

— Nu aici, banii îţi vor fi trimişi acasă.

— Bine, atunci la locuinţa ce-o voi închria şi nădăjduiesc că vei veni, ca rudă bună ce eşti, să-mi strângi mâna la domiciliu.

— Voi veni... dar nu uita că am făcut de la început tot ce mi-a stat în putinţă şi că, dacă m-ai ameninţa cu ceva, nenorocirea ar cădea pe capul amândurora.

Paul Harmant luă un teanc de bancnote, scoase şase hârtii şi i le întinse fostului său asociat.

— Mulţumesc, vere! exclamă Ovide! acum aş vrea să te rog să mâncăm împreună, ca să sărbătorim revederea.

— Astăzi nu pot. După ce-ţi alegi domiciliul, cheamă-mă să văd cum te-ai instalat.

— De acord. Rămânem prieteni. şi dacă, din întâmplare, ai nevoie de mine nu uita că sunt gata.

În această clipă intră secretarul.

— Ce este? întrebă industriaşul.

— Domnul Lucien Labroue vrea să vă vorbească.

Auzind numele, Ovide tresări şi, când tânărul trecu pragul, îl devoră cu privirea.

— Am plecat, domnule Harmant, zise el după aceea.

Urcând în tramvai, Ovide îşi spunea:

— Da, da, secretarul a rostit numele de Labroue, iar inginerul asasinat şi jefuit de Jacques Garaud se numea tot Labroue. Fiul victimei în slujba ucigaşului! De aceea „dragul meu verişor” n-a vrut să mă angajeze la el în uzină.

La rândul său, Paul Harmant, rămas singur după scurta întrevedere cu Lucien Labroue, se prăbuşi, istovit, pe scaunul din birou.

Parcă şi-ar vârî dracul coada în treburile mele, murmură el. Totul se adună ca să-mi amintească de trecut... ca să-mi evoce tot felul de fantome: Lucien Labroue, Jeanne Fortier, Ovide! Un cuvânt de-al lui Ovide strecurat la urechea lui Lucien ar fi de ajuns să mă piardă. Doamne, cum să scap de toate fiinţele acestea!

Apoi, se ridică brusc:

De ce să deznădăjduiesc? Pe Ovide îl am la mână prin

bani, Lucien nu vede în mine decât un binefăcător. Cât despre Jeanne, va fi prinsă. Mă speriasem degeaba. Nimic nu e pierdut, nimic nu e compromis. De altfel sunt prevenit şi voi fi cu ochii în patru.

Cinci zile mai târziu, Paul Harmant primea această epistolă:

Dragă vere,

Am găsit un ogeac pe aleea Chichy nr. 192, la Batignolles. Sper să am plăcerea să te invit în curând. Îmi poţi face un semn în ajun şi cer să ne aducă masa de la restaurantul lui Moş Latuile.

Parcurse scrisoarea şi, după ce-şi memoră adresa, o arse.

Ca să scape de ideile negre ce-l obsedau, industriaşul plecă cu noaptea în cap din vila în care Mary se plictisea.

Mary îl revăzuse o singură dată pe Lucien şi se purtase extrem de îndatoritoare, încât logodnicul Luciei se ferea să mai dea ochii cu fiica milionarului.

Mary suferea cumplit. Dragostea aceasta neîmpărtăşită îi rupea inima şi-i accentua durerile fizice; devenea pe zi ce trece mai lividă, mai slabă, într-atât încât Paul Harmant, uitând de propriile spaime, era îngrijorat de starea fiicei sale. Doctorii îşi ascundeau neputinţa cu următoarea frază:

— Copila trebuie măritată.

Într-o dimineaţă, Mary se decise să-i dea tatălui lovitura la care se gândise de mai multă vreme. Pe jumătate întinsă într-un şezlong, stătea lângă fereastra din salon şi privea tristă în gol. Tatăl său intră. Auzind paşi, fata întoarse capul şi, văzându-l, îi zâmbi cu privirea înecată într-o sfâşietoare durere. Paloarea de pe chip i se accentuase; pata roşiatică de pe pomeţi contrasta puternic cu această paliditate.

Milionarul se aşeză lângă fiică, îi luă mâinile şi i se părură fierbinţi.

— Ai temperatură fetiţo, zise el. Suferi?

— Da, sufăr... foarte mult.

— Ce te doare?

— Inima.

Asasinul lui Jules Labroue tresări.

— Nu mi-ai vorbit niciodată despre această durere.

— Pentru că este de dată recentă... Tată, adăugă tânăra fată, coborând glasul, aş vrea să-ţi spun tot adevărul.

— Spune, fetiţo.

Mary îi apucă mâinile şi îndreptându-şi spre el ochii plini de lacrimi spuse:

— Ce mă doare mai mult este spaima că te necăjesc. Am înţeles că visai pentru mine o aşa-zisă căsătorie perfectă.

— Aşa e. Doresc să ai o soartă atât de aleasă, încât să fii invidiată de toate femeile.

— Ei bine, nu trebuie să te mai gândeşti la lucrul acesta. O singură căsătorie îmi poate aduce fericirea. Dacă ea nu se face, n-o să mă mai mărit niciodată. Tată, de două luni sufăr şi-ţi ascund taina. Iubesc pe cineva.

Jacques Garaud tremura din tot trupul:

— Pe Lucien Labroue, nu-i aşa?

— Ştiai! îngăimă Mary acoperindu-şi faţa cu mâinile.

— Ei bine, da, pe el îl iubesc mai mult decât orice pe lume, în afară de tine pe care te voi iubi mereu.

Paul Harmant devenise la fel de galben ca şi fiica sa.

— Bine, spuse el, dar asta este o nesăbuinţă.

— Oh! nu-mi vorbi aşa, reluă tânăra izbucnind în hohote. De ce să fie o nesăbuinţă? Lucien Labroue este sărac iar noi suntem bogaţi, este adevarat. Dar ce importanţă are asta? Lucien are în schimb talent, şi curaj şi voinţă, într-un cuvânt viitorul. Îl iubesc. Ştiu că nu vrei să te părăsesc. Dar dacă Lucien ţi-ar deveni asociat aş fi tot timpul lângă tine. Ai avea doi copii în loc de unul, asta-i tot. Nu crezi că ar fi bine?

Jacques Garaud nu spunea nimic.

— Tată, mă iubeşti? reluă tânăra fată.

— Sigur că te iubesc, fetiţa mea dragă.

Şi asasinul lui Jules Labroue o strânse la piept într-un elan de dragoste părintească.

— Atunci înseamnă că nu vrei să mă vezi murind.

— Mi-aş da viaţa ca să te salvez.

— Nu-i vorba să-ţi dai viaţa, ci numai să-l accepţi pe Lucien ca fiu al tău. Dacă faci asta sunt convinsă că sănătatea îmi va reveni. Dacă refuzi, înseamnă că mă vei omorî.

Paul Harmant îşi luă capul în mâini.

— Fată dragă, nu-mi cere asemenea lucru.

— De ce?

— Lucien Labroue nu-ţi poate fi soţ.

— Şi totuşi nu vreau pe nimeni altul în afara lui, mai spuse ea cu glasul stins, apoi adăugă:

— N-am să uit asta, şi o să mor.

Şi se prăbuşi peste spătarul fotoliului, leşinată. Paul Harmant căzu în genunchi.

— Mary, scumpa mea! strigă el. Primesc acest sacrificiu. Mă auzi? Răspunde-mi. Vei fi soţia lui.

Mary nu răspundea. Faţa îi era tot galbenă. Ochii închişi. Milionarul înnebuni de spaimă. Luă mâinile fetei. Erau ca de gheaţă.

— A murit, strigă el speriat. Am ucis-o!

În aceeaşi clipă, fata schiţă o uşoară mişcare.

— Îşi revine, murmură tatăl.

Luând-o în braţe, o duse până în camera ei şi o întinse pe pat. Câteva picături de sânge i se iviseră în colţul buzelor. Când îşi deschise ochii, plimbă o privire rătăcită împrejur şi-şi recunoscu tatăl.

— Lucien? murmură ea cu glasul stins.

— Da... răspunse milionarul. Vei trăi ca să-l iubeşti.

Vorbele acestea o însufleţiră pe bolnavă. Atrase spre ea capul tatălui şi-l întrebă în şoaptă:

— Mi-l vei da?

— Îţi jur.

— Acum sunt fericită. Fericirea îmi redă forţele şi o să-mi redea curând şi sănătatea... Nu mai vreau să mor...

Paul Harmant părăsi încăperea. Înainte de a deschide uşa se întoarse şi aruncă o ultimă privire, plină de nelinişte, chipului palid, atins parcă de degetul morţii.

— Pe diseară, zise el, sforţându-se să zâmbească.

În curtea vilei trăsura aştepta cu caii înhămaţi. Industriaşul ordonă să fie dus la Courbevoie. În sufletul său se dădea o luptă, dar rezultatul nu mai era îndoielnic deoarece era vorba de salvarea lui Mary.

— Fie ce-o fi! îşi zise el. Trebuie ca această căsătorie să se facă. De altfel, n-ar fi acesta şi un mijloc de a îndepărta de mine răzbunarea lui Lucien dacă cine ştie ce funestă întâmplare i-ar releva trecutul? Va mai îndrăzni el atunci să facă scandal în jurul aceluia cu a cărui fiică s-a însurat? Fără doar şi poate ca nu! Căsătoria care acum mă inspăimântă va fi, poate, salvarea mea.

Sosind la uzină îl rugă pe Lucien Labroue să-l urmeze în cabinet. Dintr-o dată îl întrebă:

— Ia, spune-mi, eşti mulţumit cu slujba de aici?

— Cum să nu nu? răspunse acesta. Datorită mărinimiei dumneavoastră câştig atât de bine, încât nu izbutesc să cheltuiesc nici măcar a treia parte din leafă. Ceea ce înseamnă că în câţiva ani aş putea strânge o sumă bunicică.

— Sumă care să-ţi îngăduie realizarea marii ambiţii a vieţii dumitale. Ambiţie lăudabilă şi care nu-mi e străină.

Lucien îşi privi surprins interlocutorul.

— Observ că vorbele mele te-au nedumerit. Dar am discutat mult despre dumneata cu Georges Darier, avocatul meu şi prietenul dumitale. Am aflat că doreşti mai mult decât orice să reconstruieşti, pe terenul de la Alfortville, atelierele pe care tatăl dumitale le poseda, pe vremuri.

— Într-adevar, acesta este scopul vieţii mele, şi cred că procedând astfel îi cinstesc memoria.

— Te aprob, te admir şi îţi voi dovedi că te înţeleg

punându-ţi la dispoziţie mijlocul de a ajunge mai repede la ceea ce numeşti scopul vieţii dumitale. Uzina de aici nu izbuteşte să execute toate comenzile al căror număr este din ce în ce mai mare. Ai observat şi dumneata, nu-i aşa?

— Nici nu se putea să nu observ. Am avut chiar onoarea să vă spun că va sosi o zi când veţi fi obligat să cumpăraţi alte terenuri pentru a construi ateliere noi.

— Ai avut dreptate... momentul acela a sosit.

— V-aţi gândit la un teren anume?

— Da, al dumitale.

— Dar eu nu vreau să-l vând, ştiţi prea bine.

— Tocmai de aceea nu-ţi propun să-l cumpăr. Pentru a-i da fabricii dezvoltarea uriaşă pe care o cere, am nevoie de un om talentat şi cu experienţă care să devină în scurt timp asociatul meu. Asociatul acesta vei fi dumneata.

— Eu! Dar terenurile mele nu reprezintă nici a mia parte din valoarea construcţiilor şi a materialului dumneavoastră!

— Ştiu, dar n-are a face. Pe terenurile de la Alfortville voi construi o uzină de aceeaşi importanţă ca cea de aici şi, printr-un act legal, te voi face proprietar. Aceasta va fi aportul dumitale în asociaţie. Cele două uzine vor funcţiona paralel şi-n fiecare an vom împărţi pe din două beneficiile. Ei, ce zici?

— Domnule, auzindu-vă, mă întreb dacă nu cumva visez.

— Nu, nu visezi şi oferta este serioasă.

— N-am curajul s-o primesc... N-am făcut nimic ca s-o merit.

— Ştii, oare, cum eu, un simplu mecanic, neavând altceva decât curajul şi o anume îndemânare în meserie, am devenit asociatul lui James Mortimer?

— Prin muncă.

— Prin muncă da, dar nu cum crezi dumneata. Patronul, văzând în mine un lucrător dotat mi-a oferit mâna fiicei sale, făcându-mă astfel asociatul său. Lucien tresări. Jacques Garaud continuă:

— De ce n-aş urma şi eu exemplul lui Mortimer? De ce n-aş fi şi eu la fel de generos? Partea de avere pe care ţi-o propun ar fi zestrea fiicei mele.

— Să mă căsătoresc cu domnişoara Mary? îngăimă Lucien.

— Bineînţeles, răspunse milionarul cu un surâs niţel forţat. Mary te-a remarcat, dragul meu Lucien; cât despre mine nu pot decât să-i aprob alegerea, căci te stimez şi te iubesc.

— Domnule, zise repede Lucien, oferta dumneavoastră îmi dovedeşte stima şi simpatia ce mi-o purtaţi... Sunt mândru şi emoţionat, dar nu pot să primesc.

— De ce? întrebă Jacques Garaud uimit şi neliniştit. Poate că nu m-ai înţeles bine. Am spus că Mary te-a remarcat. Ar fi trebuit, poate, să spun că te iubeşte. Te iubeşte la disperare.

— Domnule, răspunse Lucian cu glasul emoţionat, sinceritatea dumneavoastră mă obligă. Inima mea e dată.

— Iubeşti pe altcineva?

— Da, o fată căreia i-am jurat s-o iau de soţie şi nimic pe lume nu mă va împiedica să-mi calc jurământul.

— O fată săracă, desigur.

— Aşa e, nu v-aţi înşelat. N-are nicio avere.

— Dragă Lucien, dragostea trece, banul rămâne.

— Dragostea mea va fi veşnică şi pe bani nu pun preţ.

— Mai gândeşte-te... Aminteşte-ţi că Mary te iubeşte cu adevărat. Refuzul dumitale ar putea-o ucide...

— Vă implor domnule, nu insistaţi.

— Nu insist; dar încă o dată, te rog gândeşte-te; este în joc viitorul dumitale! Tânărul se înclină şi plecă. Marele industriaş începu să se plimbe nervos, de-a lungul şi de-a latul cabinetului.

— Iubeşte pe alta, murmură el cu glas şuierător, iubeşte o fată fără avere... refuză să se căsătorească cu fiica mea şi refuzul acesta ar putea-o ucide. Doamne, nu va fi aşa. Fiica mea înainte de toate! Lumea poate să piară, dar fata mea nu.

IV

MARY SE ODIHNISE CÂTEVA ORE şi somnul îi adusese un calm relativ şi puţină vigoare. După-amiază plecă la croitoreasă. Lucie sosi o dată cu ea.

— Dragă Lucie, îi zise Mary, mă bucur că te întâlnesc... Spune-mi, de ce n-ai venit la mine?

— Neavând nimic de probat, domnişoară, n-am crezut că-mi pot îngădui să vă deranjez.

— Ştii bine că prezenţa dumitale îmi face plăcere. De altfel, am să comand la doamna Augustine o mulţime de rochii şi de costume, aşa că vei avea prilejul să vii să-mi faci proba. Ştii că am un capriciu?

— Ce capriciu, domnişoară?

— Vreau să văd unde locuieşti.

— O să găsiţi o cămăruţă modestă, dar veţi fi primită cu o inimă recunoscătoare şi devotată.

— Sunt sigură. Dă-mi te rog adresa.

Lucie trecu pe o bucăţică de hârtie numele străzii şi numărul casei.

Mary se înapoiase în vila sa din strada Murillo. Era ora cinci. Paul Harmant nu sosise încă. Deşi se ştia aşteptat cu nerăbdare, întârzia în mod special şi se întreba cu spaimă ce răspuns să dea întrebării fetei. În sfârşit, la ora şase şi jumătate trebui să intre. Urcă în apartamentul lui Mary. Fata îl întâmpină, sărindu-i de gât.

— Văd că totul merge bine, zise el.

— Da! foarte bine, tată. Dar tu, ce-ai făcut? Mi-aduci fericirea sau măcar speranţa?

— Îţi aduc speranţa.

— I-ai spus lui Lucien că-l iubesc?

— Cum adică? Ia uită-te la ea! Şi convenienţele?

— Fără să fi încălcat convenienţele puteai să-i dai de înţeles că o cerere în căsătorie ar fi fost bine primită.

— I-am rezumat în câteva cuvinte discuţia de la Georges Darier cu privire la terenurile de la Alfortville şi am adăugat: Uzina construită pe aceste terenuri va fi dota *fiicei mele*. Nu se putea mai bine, nu-i aşa?

— Într-adevăr! Şi Lucien? Ce-a răspuns?

— Lucien Labroue este un tânăr plin de delicateţe. Consideră că posibilitatea unei asociaţii şi a unei căsătorii ar fi incompatibilă cu modestia situaţiei sale.

— În sfârşit, a acceptat? întrebă Mary.

— A acceptat... dar cu delicateţea de care-ţi vorbeam adineauri. Şi-a dat asentimentul cu o condiţie. A inventat o maşină foarte ingenioasă ce poate şi trebuie să aducă mulţi bani. Doreşte ca, înainte de a da curs proiectelor noastre, să realizeze invenţia în cauză. Aceasta va fi aportul său la asociaţie şi, astfel, amorul propriu nu va mai avea de ce să sufere.

Nimic nu era mai verosimil. Mary nu putea bănui şi nici nu bănuia vreo minciună.

— Hotărârea lui este a unui suflet nobil, răspunse ea; o înţeleg şi o aprob. Dar mai este ceva despre care nu mi-ai vorbit. Lucien mă iubeşte?

Întrebarea era cu totul stânjenitoare pentru falsul Paul Harmant. Îl obliga să mintă din nou, dacă nu voia să distrugă inima fetei.

— Cine nu te-ar iubi pe tine? zise el cu glas şovăielnic.

— Ăsta nu-i un răspuns. Mă iubeşte sau nu?

— Nu mi-a făcut mărturisiri pozitive, dar strălucirea ochilor şi lumina de pe chip vorbeau îndeajuns. Văzându-i bucuria din ochi nu te puteai înşela. De altfel, faptul că a primit să se căsătorească, înseamnă că simte pentru tine o înclinaţie adevărată. Lucien Labroue nu este omul să se subjuge, să-şi sacrifice independenţa pentru avere, fie ea cât de mare.

— Aşa cred şi eu, tată. Spune-mi, aşteptarea va fi

lungă?

— Ca să realizeze invenţia, vor trebui, poate, câteva luni.

— Voi aştepta. Între timp Lucien îmi va mărturisi dragostea lui. De acum înainte poţi să-l tratezi ca pe un viitor ginere.

— Sigur că da, aşa voi face... iar el va veni mai des pe la noi.

— Şi îmi va confirma vestea?

— Bineînţeles.

— Perfect, acum m-am liniştit, zise Mary bucuroasă; am să aştept. Însă, tată, fă tot posibilul să-mi scurtezi aşteptarea.

— Sunt la fel de nerăbdător ca şi tine să văd încheindu-se această căsătorie.

— Mulţumită ţie, fiica ta va fi cea mai fericită femeie din lume!

Paul Harmant se întreba cu spaimă cum să iasă din impasul în care intrase. Brusc, o scânteie îi traversă mintea şi norii sumbri îngrămădiţi pe fruntea-i se risipiră. Mary trăi într-un extaz de bucurie toată seara. Când se înapoie în odaia ei era cu adevărat transfigurată şi nu mai părea bolnavă.

— Căsătoria ar salva-o, îşi zise milionarul; trebuie să se facă.

A doua zi industriaşul plecă la Courbevoie pentru a asista la împachetarea unor piese mecanice cu destinaţia Bellegarde. Un mecanic-şef şi doi muncitori ajustori erau pregătiţi să însoţească convoiul. Absenţa acestora trebuia să dureze cinsprezece zile sau trei săptămâni. Era într-o zi de sâmbătă. Data expedierii pe calea ferată era fixată pentru luni. Sosind la uzină, patronul îl găsi pe Lucien la post. Supraveghea muncitorii. Îi întinse călduros mâna:

— Grăbeşti lucrurile pentru Bellegarde? întrebă el.

— Da. Mai avem puţin şi terminăm.

— Ai grijă ca mâine, la prima oră, lăzile să fie încărcate în vagoane. Ai anunţat mecanicii şi pe maistrul care

urmează să asiste la instalaţie?

— Da, vor pleca luni dimineaţă.

— Prezenţa dumitale acolo e neapărat necesară.

— Dacă credeţi, sunt gata. Când trebuie să plec?

— Luni, împreună cu mecanicii şi maistrul. După-amiază îţi voi da ultimele dispoziţii. Ai grijă, nu-i aşa, ca mâine în zori să expediezi materialul.

— Voi dormi aici, ca să pot asista la încărcare.

— Îţi voi fi recunoscător. Am prevăzut să ţi se dea o indemnizaţie de deplasare în valoare de cinci mii de franci. Te-aş ruga să-mi scrii zilnic ca să mă ţii la curent cu tot ce se întâmplă. Ţin mult la asta.

— Aşa voi face, domnule.

Cei doi bărbaţi se despărţiră. Paul Harmant intră în cabinet zicându-şi:

— Absenţa lui Lucien va dura cel puţin cincisprezece zile, şi, la nevoie, găsesc eu motive s-o prelungesc. În acest timp voi putea să mă informez. Cine-o fi cea care se ţine de Lucien? Cărei intrigante i-o fi făgăduit el căsătoria? Vai de rivala fiicei mele! Am s-o distrug... Îmi va fi uşor să acţionez fără să mă compromit. Sunt destul de bogat ca să pot plăti dispariţia unei femei.

Fostul maistru se plimba cu paşi mari prin cabinet. Dintr-o dată, se opri.

— Un complice! murmură el. Dar asta ar însemna să fiu la cheremul lui, aşa cum sunt la dispoziţia mizerabilului de Ovide Soliveau... Ovide Soliveau... De ce nu m-aş adresa lui? Interesul lui este să mă servească, şi pentru bani este în stare de orice. Cu siguranţă, Ovide este omul potrivit. Îl caut diseară.

Spre ora patru după-amiază, Lucien Labroue veni să-l înştiinţeze pe domnul Harmant că îmbalotarea pieselor pentru Bellegarde era gata şi că oamenii se şi apucaseră să încarce camioanele.

— Bun, răspunse industriaşul. Apoi, luând câteva hârtii de pe birou, adăugă: iată planurile lucrărilor pe care le vei dirija şi iată proiectele celor ce urmează să fie executate.

Iată şi două bonuri de încasat bani: unul este de cinci mii de franci şi reprezintă indemnizaţia de deplasare, celălalt este de o mie cinci sute şi-ţi va servi la plata muncitorilor însoţitori. Drum bun şi scrie-mi zilnic. Lucien Labroue strânse mâna patronului şi se retrase. Industriaşul urcă în trăsură:

— La Batignolles... aleea Clichy. Opreşte la intrarea aleii.

La locul desemnat, Jacques Garaud coborî, dădu ordin să fie aşteptat şi o luă pe jos, de-a lungul aleii, până dădu de numărul indicat de Ovide. Aici, zări un zid înalt întrerupt de o poartă. În spatele zidului se zărea acoperişul unei clădiri împrejmuită de arbori. Trase puternic de clopoţel. După scurt timp, Ovide Soliveau apăru proaspăt ras, cu şapca pe cap, îmbrăcat, încălţat şi înmănuşat. Se vedea că era pe picior de plecare. Scoase o exclamaţie.

— Tu, vere! zise el! Ce noroc! Peste cinci minute nu m-ai mai fi găsit.

— Ai ceva urgent?

— Nimic. Voiam, aşa, să hoinăresc pe bulevarde.

— Atunci rămâi cu mine. Avem de discutat.

— E ceva ce nu merge?

— Haidem înăuntru şi am să-ţi povestesc totul.

Ovide străbătu împreună cu fostul maistru o grădiniţă, deschise uşa casei şi pătrunseră într-o încăpere decent mobilată şi foarte curată.

— Ai văzut, vere, de când trăiesc din rentele mele, sau mai degrabă ale tale, păstrez ordine, zise Soliveanu râzând. O femeie de serviciu îmi ţine loc de valet.

— Te-ai instalat perfect, dar nu despre instalarea ta e vorba, îi răspunse Paul Harmant. Am venit pentru o chestiune importantă. Hai să vorbim. Mâncăm după aceea.

— N-am putea discuta în timp ce mâncăm?

— Nu.

— A, vrei să vorbim cu uşile încuiate! înseamnă că e

ceva grav.

În loc să se aşeze pe jilţul oferit de Ovide, marele industriaş îşi trecu mâna peste frunte şi începu astfel:

— Când m-ai vizitat la Courbevoie mi-ai spus că vei fi oricând gata să mă serveşti.

— Ceea ce afirm şi acum. Îţi stau la dispoziţie.

— Vei face tot ce-ţi cer? Înţelege bine sensul acestui cuvânt: Totul...

— Ei drăcie! Totul înseamnă că va trebui să ascult de orice fel de ordin, chiar de-ar fi să dau niţel foc, aşa cum ai făcut tu odată. Aşa-i?

— Ba chiar mai mult.

— Dijonezul schiţă un gest de uimire şi murmură:

— Drace! dacă nu-i vorba de foc, atunci, sânge?

— În cazul acesta, ce-ai zice?

— Că nu-mi stă în fire. Sunt un băiat cumsecade cu obiceiuri blânde şi înclinaţii paşnice.

— E vorba de salvarea mea. Or, a mă salva înseamnă a-ţi păstra şi ţie avantajele acordate.

— Eşti cumva în pericol? întrebă repede Ovide.

— Da.

— Atunci sunt gata să fac totul... fără excepţie. Duşmanul tău este şi al meu. Eşti comanditarul meu şi vreau să te păstrez intact. Trecutul a ieşit cumva la suprafaţă? Există doar o prescripţie...

— Pentru scandal nu există nicio prescripţie, iar scandalul m-ar pierde la fel de sigur ca şi Curtea cu juri.

— Spune-mi mai clar la ce te referi.

— Iată care-i situaţia: după întoarcerea la Paris, destinul diabolic mi l-a scos în cale pe fiul lui Jules Labroue.

— Cel pe care l-ai... da... Ştiam. I-am auzit numele în cabinetul tău, la uzină. Drace! Am şi eu ceva în căpăţână şi am priceput pe loc că era fiul ăluia şi mi s-a părut o chestie foarte şireată să-l angajezi la tine ca să-l ţii sub supraveghere şi să afli ce gândeşte.

— Tocmai pentru că ştiam ce gândeşte l-am angajat.

— Şi, ce gândeşte?

— Scopul vieţii sale este să răzbune moartea lui taică-său.

— Moartea lui taică-său este răzbunată, de vreme ce un juriu plin de inteligenţă a condamnat-o pe Jeanne Fortier.

— El n-o crede vinovată. Presimte adevărul. Cel pe care-l acuză este Jacques Garaud, a cărui moarte o contestă.

— Sfinte Sisoe! Se schimbă situaţia! Dacă-i aşa, prezenţa lui Labroue în fabrica ta este periculoasă.

— Ar deveni periculoasă dacă fatalitatea ar face s-o întâlnească pe Jeanne Fortier şi ea m-ar recunoaşte.

— Jeanne Fortier este în închisoare şi de acolo nu mai iese niciodată.

— A evadat. Este liberă.

— Liberă! Ei drăcia dracului, urâtă poveste! Da, s-ar putea într-adevăr să-l întâlnească, dar lucrul ăsta nu trebuie să se întâmple. Pe scurt, vrei să-l suprimăm pe Lucien Labroue?

— Nu, răspunse milionarul.

— Pe Jeanne Fortier, poate?

— Nu ştiu unde se află.

— Atunci, mă dau bătut.

— Stai să-ţi explic... Ştii cât o iubesc pe fiică-mea, pe Mary? O iubesc cumplit, şi dacă ea ar muri... Ştii că e foarte bolnavă.

— Trebuie să trăiască... şi cât mai mult posibil, fir-ar să fie! Dar ce-are a face fiică-ta cu toate astea?

— Mary îl iubeşte pe Lucien Labroue.

— Şi asta te supară? zise înveselit Ovide. Bine, dar capriciul ăsta al lui Mary pentru Lucien Labroue este salvarea ta! Grăbeşte-te s-o dai după el. Îndată ce primarul iscăleşte actul de cununie, s-a zis cu spaima! Să presupunem că ajuns ginerele şi asociatul tău, Lucien o va întâlni pe Jeanne Fortier. Să presupunem că îl caută pe adevăratul ucigaş şi că-l găseşte; e clar că Lucien îi va

cere chiar el Jeannei Fortier să tacă. De ce-ar provoca un scandal în jurul omului cu a cărui fiică s-a însurat? Nu, în ruptul capului, asta nu!

— Îmi făcusem şi eu acest calcul aflând de dragostea lui Mary pentru Lucien... dar căsătoria nu este posibilă.

— Tânărul este cumva însurat?

— Nu-i însurat, dar iubeşte pe alta.

— Şi ce? i-atât de bogată, tipa asta?

— E săracă lipită.

— Asta zic şi eu dobitoc! E prea de tot, e de necrezut.

— O fi, dar Lucien a refuzat mâna lui Mary.

— Încep să pricep. Pe gâsculiţa asta care pune beţe-n roate vrei s-o suprimi. Aşa-i?

— Odată dispărută, Lucien Labroue nu va mai fi atât de idiot încât să lase să-i scape averea ce i-o oferi.

— Pe asta mă bazez şi eu ca să-mi salvez fiica.

— Bine, vere, te servesc. Nu va trece mult şi verişoara se va numi doamna Lucien Labroue. Cum o cheamă pe tipa individului ăstuia şi unde-şi are ogeacul?

— Habar n-am, dar iată un vicleşug la care m-am gândit şi care ar putea să te ajute să afli ceea ce nu ştiu eu: îl trimit pe Lucien pentru trei săptamâni la Bellegarde ca să instaleze câteva maşini şi să facă nişte proiecte. Diseară doarme la uzină pentru ca mâine, în zori, să asiste la expedierea materialelor pe calea ferată. Pleacă luni dimineaţă.

— Gata! îl întrerupse Ovide. Am priceput. Având duminica liberă şi plecând luni îşi va petrece ziua luându-şi rămas bun de la idolul său. Ceea ce înseamnă că trebuie să mă aşez la pândă ca să văd unde-o zbugheşte tânărul nostru după ce iese din uzină.

— Ai nevoie de bani? întrebă Jacques Garaud.

— Ia aminte ce băiat bun sunt, vere, nu-ţi cer nimic deocamdată. Când o să ştiu ce-avem de făcut, o să fixăm şi preţul. Unde se află locuinţa particulară a lui Labroue?

— Strada Miromesnil, numărul 87.

— De ajuns. Îl voi fila. Acum, haidem la masă.

— Ies eu primul. Trebuie să-i dau drumul vizitiului şi să anunţ acasă că nu vin la cină.

— Te aştept la restaurantul lui moş Latuile.

Jacques Garaud se despărţi de pretinsul său văr în jurul orei unsprezece seara.

— Ovide e omul care-mi trebuia, se gândea el. Cu el voi zădărnici toate obstacolele.

Iar dijonezul: — Drace! Musai să-mi păstrez rentele! Cât despre preţul muncii, am eu grijă să-i cer destul!

V

DIN CLIPA CÎND TATĂL SĂU ÎI făgăduise că va fi nevasta lui Lucien, Mary Harmant se simţea în al nouălea cer. De la ştirea cea bună nu trecuseră decât patruzeci şi opt de ore şi neliniştitoarea paloare a obrajilor dispăruse, iar petele roşii de pe pomeţi abia se mai observau. Ştim că tatăl îi consacra în întregime ziua de duminică.

În duminica aceasta, Mary se sculă de dimineaţă şi intră în cabinetul de lucru al marelui industriaş. Tatăl ştia prea bine că fiica avea să-i pună mii de întrebări stânjenitoare cu privire la tânărul Labroue. Astfel, când o văzu intrând pe uşa cabinetului, nu putu să-şi stăvilească un gest de iritare şi fruntea i se încreţi. Nici încreţirea frunţii şi nici uşoara contrarietate nu-i scăpară lui Mary.

— Te deranjez? întrebă ea.

— Puţin, fetiţo, căci eram cufundat în nişte calcule complicate, dar, dacă tot ai venit, haide, sărută-mă.

— Ce facem astăzi?

— Am multe lucrări întârziate pe care vreau să le clasez, iar diseară voi fi obligat să lipsesc câteva ore.

— Totuşi, masa de prânz şi cina le iei cu mine, nu-i aşa?

— Masa de prânz da, dar pentru cină nu garantez.

— Atunci visul meu frumos s-a spulberat!

— Ce-ai visat, fetiţo?

— Că ai să-l inviţi pe Lucien să ia masa cu noi.

— Vezi şi tu că nu se poate.

— Atunci la prânz, cel puţin.

— Nici asta nu se poate, deoarece domnul Labroue are

cu siguranţă o mulţime de curse de făcut înaintea plecării.

Mary tresări şi deveni galbenă ca lămâia.

— Înaintea plecării? repetă ea cu glas schimbat. Lucien pleacă din Paris? De ce?

— Pentru interesele uzinei. La Bellegarde.

— Şi cât timp va lipsi?

— Cam trei săptămâni, munca asta fiind un prim pas pe calea asociaţiei noastre.

— Dacă-i aşa, mă resemnez... Dar, în sfârşit, iată-mă singură pentru toată ziua.

— Lucrul ăsta mă întristează tot atât cât şi pe tine, o ştii prea bine. Îţi făgăduiesc să mă răscumpăr curând.

Încrezătoare în cele auzite, deşi plictisită peste măsură şi foarte contrariată de plecarea lui Lucien, tânăra fată nu se alarmă. Se gândea că toate astea erau mărturia încrederii şi stimei ce i-o purta tatăl său logodnicului ei. Liniştită urcă în camera sa şi rămase acolo până la ora unsprezece. Când coborî era îmbrăcata într-o rochie foarte elegantă.

— Ce frumoasă te-ai făcut! exclamă falsul Paul Harmant. M-ai fermecat! Ai vreun proiect?

— Am proiectat să-mi văd prietenele. M-aş plictisi în casă. Rămân în oraş până la ora mesei.

La ora unu Mary fu anunţată că trăsura o aşteaptă în faţa scărilor. Coborî şi se instală.

— Cheiul Bourbon, nr. 9, îi spuse ea vizitiului.

Fusese un fleac pentru Ovide Soliveanu să-l urmărească pe Lucien. Deghizat în zidar, îl urmase până la domiciliul unde acesta se întorsese cu trăsura, îndată după expedierea lăzilor. În timp ce tânărul intra în casă, Ovide schimbă trăsura, opri la câţiva metri de cupeul lui Lucien, rămas la scară, şi-i dădu ordin vizitiului ca îndată ce vede vehicolul din faţă plecând, să dea bice cailor.

Ovide stătea în trăsură cu capul scos pe portieră, cu ochii fixaţi pe imobilul cu numărul 87.

Dintr-o dată îl zări pe Lucien îmbrăcat într-un costum nou. Îi spusese ceva vizitiului, apoi urcase.

— După el! şi repede! şuieră Ovide.

Cele două vehicole ajunseră în strada Bourbon. Primul se opri în faţa numărului 9. Al doilea, în colţul podului Marie. Lucien trecu pe sub bolta unei clădiri vechi şi dispăru. Ovide era cu ochii în patru.

— Aici trebuie să stea damicela... murmură el şi ieşi din cupeu.

— Aţi văzut unde-a intrat? întrebă birjarul.

— Da. Stai pe loc şi aşteaptă-mă.

Lucien Labroue o luase pe scara din dreapta voind să ajungă la logodnica sa a cărei odaie se învecina, ştim, cu cea a Jeannei Fortier. Trecând, îşi salută fosta portăreasă.

— Aţi întârziat, exclamă ea râzând.

— De aceea şi alerg aşa de repede. Cu bine!

Şi Lucien urcă treptele, două câte două. Lucie îl aştepta în pragul uşii. Tânărul o luă în braţe şi o acoperi de sărutări pe frunte, pe păr.

— Vezi ce rău eşti? ai întârziat o jumătate de ceas.

— Mi-a fost cu neputinţă să vin mai devreme.

— De ce! Duminica n-ai nimic de făcut.

— Află că azi dimineaţă eram în picioare încă de la ora unu noaptea.

— De la ora unu noaptea? Dar ce s-a întâmplat?

Lucien îi povesti despre sarcina primită.

— Bine, atunci te iert.

— Măicuţa Lison nu ia masa cu noi? întrebă el, aşezându-se în faţa mesei aranjate cu mult gust.

— Nu. Biata de ea n-are o clipă liberă. Patroana ei, doamna Lebret, s-a îmbolnăvit şi măicuţa Lison îşi petrece nopţile veghind-o. Asta nu înseamnă că nu se duce cu pâinea de doua ori pe zi.

— O iubeşti mult nu-i aşa? Şi ai şi de ce! Sunt convins că merită.

— Îndată ce ne căsătorim, o luăm cu noi.

— Ceea ce se va întâmpla în curând, dacă o vrea

Dumnezeu! Dac-ai şti cu câtă nerăbdare aştept ziua fericirii.

Şi Lucien vru s-o sărute încă o dată. Ea îl respinse uşor, fără ipocrizie, dar cu fermitate.

— Nu suntem încă soţ şi soţie... Pune sărutările la caseta de economii. Cum ţi se par cotletele? Sunt puţin cam arse, nu?

— Nu-mi dau seama.

— Eşti la fel de mulţumit de postul din uzină?

— La fel... Patronul îmi acordă încrederea cea mai măgulitoare... şi, în legătură cu asta, trebuie să-ţi spun un lucru ce n-o să-ţi convină: vom petrece două duminici fără să ne vedem.

Ochii fetei se umplură de lacrimi.

— Două duminici fără să ne vedem? repetă ea. De ce?

— Domnul Harmant mă trimite la Bellegarde ca să-l reprezint şi să asist la instalarea unor piese mecanice de mare importanţă.

— Foloseşte intereselor noastre?

— Foloseşte, scumpa mea.

— Bine, dacă lucrul acesta ne grăbeşte căsătoria, mă resemnez. Ai să-mi scrii, nu-i aşa?

— În fiece zi, promit. Aşa că nu te mai necăji. Şi apoi, ţi-o repet, călătoria asta este foarte avantajoasă pentru amândoi. Dac-ai şti cât de nerăbdător sunt să-mi fac o situaţie pe baza propriului meu capital.

— Pentru ce? Spuneai că te simţi bine în fabrică.

— Mă simt bine şi totuşi unele lucruri îmi displac; îţi spun eu mai târziu. Acum, haide să vorbim despre altceva. Sunt trist că n-o văd pe măicuţa Lison. Femeia aceasta cumsecade seamănă cu un câine credincios.

— Ieri, patroana ei se simţea, se pare, mai bine. Cum intră în convalescenţă, măicuţa Lison o să-şi reia viaţa obişnuită şi-şi va petrece aici o mare parte din zi. Vine şi astăzi, dar numai pentru câteva minute.

În acest timp, Ovide Soliveau încerca să afle la cine urcase Lucien Labroue.

Trecuse destul de multişor de când spionul se plimba de-a lungul şi de-a latul trotuarului din faţa casei, traversând strada, sau prefăcându-se că cercetează cu interes obiectele expuse în vitrina unui magazin de cuţitărie, situat chiar la parterul imobilului cu nr. 9 – tot timpul cu ochii aţintiţi spre ferestre. La un moment dat scoase o surdă exclamaţie de bucurie.

La etajul superior se deschisese o fereastră. Lucien se ivise mai întâi singur, apoi se întorsese, spusese ceva şi, lângă el, apăruse şi Lucie. În ciuda distanţei, Ovide distingea perfect trăsăturile tinerei fete.

— Fir-ar să fie, murmură el, puştoaica e frumuşică foc! Acum nu-i mai uit chipul, l-am întipărit în memorie.

Lucie ţinea în mână o batistă albă. O desfăcu şi o întinse pe pervaz ca să-şi sprijine coatele. La un moment dat, se trase înapoi, încercând să evite un sărut de-al lui Lucien. Batista căzu în gol şi se opri la picioarele lui Soliveau care se şi repezi s-o ridice.

De la fereastră, Lucie îi făcu semne uşor de înţeles. În aceeaşi manieră, adică mimând răspunsul, Ovide o anunţă că depune obiectul la portăreasă. Logodnicii se retraseră. Încântat de întâmplare omul nostru se repezi în curte. Exact atunci, o caleaşcă elegantă se oprise în faţa casei şi din ea cobora Mary Harmant.

Văzându-l pe Ovide îmbrăcat în zidar, portăreasa îşi lăsă lucrul.

— Cu ce va pot servi?

— Dragă doamnă, răspunse el, iată o batistă. I-a căzut unei tinere domnişoare de la etajul al şaselea.

— De la al şaselea? repetă portăreasa. E croitoreasa, don'şoara Lucie... ea stă acolo sus.

— Cobor îndată... strigă Lucie din capul scărilor.

Ovide aflase destul. Voia să plece când, întorcându-se, se trezi faţă în faţă cu Mary. Repede se dădu în lături ferindu-şi faţa ca să nu fie recunoscut. Dar Mary avea altă treabă.

— Aici stă domnişoara Lucie, croitoreasa? întrebă ea.

— La al şaselea, doamnă. Uşa din dreapta.

Tânăra o luă spre scară ferindu-se de pretinsul zidar ale cărui veşminte erau pătate cu ipsos. Găsind cale liberă, Ovide o zbughi. Lucie ajunsese la primele trepte.

— Dumneavoastră, domnişoară? exclamă ea pe un ton vesel.

— Am venit să te văd, răspunse Mary.

— Îmi pare bine. Şi eu vă fac o surpriză.

— Mie? Ce fel de surpriză?

— Nu vă spun nimic... o să vedeţi singură. Urcaţi încet să nu obosiţi prea tare.

La ai doilea etaj Mary se opri să respire. Aerul ieşea şuierând din pieptul ei apăsat.

— Vreţi să va sprijiniţi de mine? întrebă Lucie.

— Cu plăcere.

— Ce minunată şi bună sunteţi domnişoară că aţi venit să mă vedeţi, reluă lucrătoarea, căci aţi venit doar pentru mine, nu-i aşa? Rochia nu este nici măcar însăilată.

— Pentru dumneata, doar pentru dumneata, fetiţo.

— Ce fericită sunt... şi ce surprins va fi el.

— El? Despre cine vorbeşti? întrebă Mary, curioasă să ştie.

— E secret, e surpriză! O să vedeţi.

Îndată după coborârea logodnicei, Lucien se instalase din nou la fereastră. Privea caleaşca elegantă din faţa casei.

— Ciudat, îşi zicea el! Caii ăştia, livreaua... pare să fie una din trăsurile domnului Harmant.

Zgomotul uşii îl făcu să-şi părăsească locul de observaţie. Se întoarse şi, la zece paşi de el, în prag, o văzu pe Mary abia respirând, dar cu faţa surâzătoare. Ea şi el scoaseră, în acelaşi timp, un strigăt de uimire. Mary se clătina; îşi apăsa cu mâna partea stânga a pieptului.

— Ei, ce spuneţi de surpriză? întrebă Lucie.

Pradă unei presimţiri dureroase, fiica lui Paul Harmant simţi că i se taie picioarele.

— Dumneata aici? rosti ea stăpânindu-şi emoţia. Prin ce

întâmplare?

Lucien încerca să îngaime câteva fraze încâlcite; Lucie interveni zâmbind:

— Nu-i deloc o întâmplare, domnişoară. E un lucru ştiut că Lucien poate fi găsit aici în fiecare duminică.

— Aşadar îl cunoşti de mai multă vreme?

— Ne cunoaştem de doi ani... răspunse tânărul. Înainte de a mă muta în strada Miromesnil, locuiam în casa aceasta.

— Eram uşă în uşă... adăugă Lucie şi, când eşti uşă în uşă, discuţi, te împrieteneşti.

— Sunteţi prieteni, repetă pe un ton sec fiica milionarului, înţelegând totul, şi cu orgoliul rănit la gândul că fericita ei rivală era o fată oarecare.

— Ne iubim aşa cum se iubesc o fată cinstită şi un băiat cinstit ce vor să se căsătorească, continuă Lucie.

Lucien îşi dădea prea bine seama de suferinţa lui Mary şi stătea ca pe ghimpi... Dar o iubea pe Lucie şi nu pe Mary. Lucrătoarea văzu ca vizitatoarea se clatină.

— Dumnezeule, dar ce aveţi? V-aţi îngălbenit... Păreţi bolnavă.

Şi de data aceasta, Mary găsi în propriul orgoliu energia necesară să-şi domine sfârşeala.

— Nu, nu... zise ea. Nu-i nimic... Venisem doar să te văd. Acuma plec... Mă înapoiez acasă. Apoi, adresându-se lui Lucien:

— Domnişoara Lucie îmi vorbea de o surpriză. Surpriza a fost mare, într-adevăr, iar tatăl meu nu va fi mai puţin mirat când va afla ceea ce ştiu eu acum; şi se îndreptă spre uşă. Înainte de a ieşi, se opri şi întrebă:

— Deci, vă căsătoriţi în curând?

— I-am spus tatălui dumitale tot ce puteam şi trebuia să-i spun cu privire la lucrul acesta, răspunse Lucien.

— Tatăl meu ştie despre proiectele dumitale! exclamă Mary uluită. De când?

— De alaltăieri.

— A da! mulţumesc. Vă doresc la amândoi un lung

viitor fericit. Ceea ce nu înseamnă că n-o să mai lucrezi pentru mine, Lucie. Contez pe exactitatea dumitale. La revedere..

— Păreţi foarte extenuată, domnişoară. Îmi daţi voie să vă conduc până la trăsură?

— Nu, nu, să ştii că mă supăr dacă vii cu mine. Rămâi cu domnul Lucien. Mâine pleacă. Nu trebuie să-l lipseşti de prezenţa dumitale nicio clipă. Drum bun, domnule Labroue. La revedere Lucie.

Şi fiica milionarului ieşi, lăsând lucrătoarea cu gura căscată în faţa unei enigme pe care degeaba încerca s-o dezlege.

— Ce-o fi cu ea? întrebă Lucie pradă unei nespuse emoţii. Oare de ce şi-a schimbat brusc înfăţişarea şi comportarea? De ce, de obicei atât de blândă cu mine, mi-a vorbit dintr-o dată pe un ton aspru? Şi mai ales de ce a plecat atât de repede cu ochii în lacrimi şi plini de mânie?

— Într-adevăr, nici eu nu ştiu... răsunse tânărul, evitând să-i spună de propunerile patronului ca să n-o tulbure mai rău. Domnişoara Mary este bolnăvicioasă, ştii şi tu. O fi avut o criză bruscă provocată de urcarea celor şase etaje până la tine. N-are rost ca vizita să ne strice nouă duminica. Vrei să ieşim puţin?

— Vreau, sigur că da, dar cu condiţia să fim înapoi când vine măicuţa Lison. Mergem doar să facem un tur şi ne înapoiem.

Ovide Soliveau, uluit de apariţia neaşteptată a fiicei pretinsului său văr şi de faptul că aceasta o căuta pe Lucie, se grăbi să urce în trăsură.

— N-are rost să mai dau târcoale. Ştiu ce voiam să aflu. Totuşi vizita nepoatei acasă la lucrătoare este ceva ce nu mi se pare în ordine. Lucien refuză să se căsătorească cu Mary, iar Mary vine la iubita lui Lucien. Ce înseamnă asta? Verişorul meu drag va înţelege poate mai bine ceea ce eu nu înţeleg defel.

Să ne întoarcem la Mary Harmant. Ieşind din odaia Luciei a cărei uşă aproape că o trântise în urmă-i, fiica milionarului îşi duse mâinile la gât ca pentru a opri un hohot de plâns. Apoi, luptând împotriva sfâşierii fizice şi morale ce-o cuprinsese, coborî scara şi urcă în trăsura spunându-i vizitiului:

— La vilă!

Acasă, intră direct în cabinetul tatălui său. Paul Harmant îşi ridică ochii. Văzând chipul livid, trăsăturile descompuse, ochii roşii, o înspăimântătoare nelinişte îl cuprinse. Îngrozit, se ridică de pe scaun.

— Ce ţi s-a întâmplat, fetiţo dragă? spune-mi... începu el.

Mary nu-l lăsă să-şi termine fraza.

— M-ai înşelat! zise ea cu un glas surd şi parcă răguşit. M-ai minţit! Lucien nu mă iubeşte... Iubeşte pe alta... pe alta o ia de nevastă...

— Mary, draga mea, de unde ştii tu lucrurile astea? Dacă ţi-am ascuns această pretinsă dragoste despre care-mi vorbeşti, am făcut-o pentru că m-am hotarât s-o combat prin toate mijloacele, iar ceea ce vreau se va îndeplini. Cine ţi-a dezvăluit taina aceasta?

— Cine mi-a dezvăluit-o? Cea care-l iubeşte! O striga sus şi tare, iar el nici măcar n-a dezminţit.

— L-ai văzut? pe el?

— L-am văzut lângă ea... lângă logodnica lui... fericiţi, amândoi... Se iubesc... Se vor căsători în curând.

— Nu, fetiţa mea, n-o s-o ia de nevastă.

Fata izbucni în plâns.

— De ce m-ai minţit? îngăimă ea. De ce mă minţi şi acum? Minciuna ta mi-a făcut mult rău. Mi-a sădit în suflet o speranţă ce nu era decât o iluzie. Iată realitatea rece şi crudă şi realitatea aceasta o să mă ucidă.

Jacques Garaud credea că-şi iese din minţi.

— Mary, o imploră el, calmează-te, te rog. Nu mă aduce la disperare. Dacă te-am minţit, am făcut-o pentru că simţeam că n-o să am puterea să te văd suferind şi

plângând.

— Ştiai că iubea pe altcineva?

— Da, mi-a spus-o, iar eu i-am dat de înţeles că inima ta te mână către el. Am făcut o comparaţie între tine şi cea pe care ar lua-o fără avere. I-am prezentat viitorul strălucit care l-ar aştepta. L-am rugat să se mai gândească. Speram, mai sper şi acum să-l pot convinge, să-l împiedic să se nenorocească şi sunt sigur că-l voi putea determina să te iubească şi să-ţi ofere fericirea.

— Fericirea! N-o să mai am parte de ea.

— Dacă ţi-aş jura că vei deveni nevasta lui, m-ai crede?

— Nu, răspunse ea. Nu mai pot să te cred.

— Sunt convins de ce-ţi spun. Afirm că Lucien te va lua de soţie şi că te va iubi.

Mary se aruncă în braţele tatălui său.

— Tată, te rog! îngăimă ea, dacă faci lucrul acesta mă salvezi. Dar n-ai să poţi. Pe *Ea* o iubeşte.

— Ia spune-mi, cine-i persoana asta?

— Lucie... o lucrătoare din atelierele croitoresei mele, o fată oarecare, un copil găsit.

— Un copil găsit? Vrei să spui că n-are nici tată, nici mamă?

— Nici tată nici mamă, nici nume de familie. În loc de nume, un număr. Numărul 9, înscris în registrele orfelinatului! Şi pe creatura asta, el o iubeşte!

— Nu, scumpa mea, n-o iubeşte. N-o poate iubi. Ca toţi bărbaţii tineri, Lucien are o amantă.

— Doamne, exclamă Mary, cu faţa încordată, cu ochii plini de fulgere. O urăsc pe orfana asta! Mi-a luat bucuriile, fericirea. Mi-a luat totul!

Mary căzuse într-o stare de deznădejde care-o desfigurase cu totul. Vinele tâmplelor i se umflaseră, buzele i se învineţiseră. Violenţa acestei crize putea duce la o nenorocire.

— Fetiţa mea draga, calmează-te, zise Jacques Garaud cu glas implorator. Vei fi soţia lui Lucien.

— Dar fata asta?

— O va părăsi.

— Şi dacă n-o părăseşte?

— Găsim noi un mijloc s-o îndepărtăm de el.

— Da, ai dreptate, s-o îndepărtăm, zise Mary cuprinsă de febră. S-o îndepărtăm... poate că atunci va fi al meu. Dar cum?

— Tot n-ai înţeles! strigă Paul Harmant îndreptând spre Mary priviri în care jucau flăcări sinistre... Pe memoria mamei tale, îţi jur că ţi-l voi da pe Lucien. Ţi-am spus că fata asta va fi îndepărtată.

Mary încercă să-i zâmbească şi se retrase cu ochii în pământ, cu faţa întunecată.

Fostul maistru hotărâse, ştim, s-o suprime, la nevoie, pe rivala fiicei sale. Deznădejdea la care asistase nu putea decât să-i dubleze ura pentru nevinovata Lucie. Şi, aşa cum fusese stabilit, plecă spre căsuţa de pe Aleea Clichy. Ovide îl aştepta.

— Bine că te văd, bătrâne, am să-ţi spun o groază de lucruri... L-am urmărit pe tip şi am aflat numele damicelei care i-a căzut cu tronc.

— Ştiu şi eu la fel de bine ca tine, zise Jacques Garaud.

— Nu se poate! Sau ţi-a spus cumva fiică-ta?

— Da.

— Cum se face că o cunoaşte pe persoana în chestie?

— Lucie asta este o angajată a croitoresei ei.

— Vasăzică aşa se explica prezenţa nepoatei pe cheiul Bourbon. M-am trezit nas în nas cu ea.

— Te-a recunoscut?

— Defel! Mă crezi atât de prost? Eram îmbrăcat într-o salopetă de zidar. Ce mutră trebuie să fi făcut Mary găsindu-şi adoratul la croitoreasă!

— Este într-o stare deznădăjduită.

— Sfătuieşte-o să-şi ţină firea. Sper ca în mai puţin de opt zile să nu mai aibă motiv să se teamă de această Lucie. Fiindcă veni vorba, unde lucrează?

— La doamna Augustine, o croitoreasă foarte

cunoscută, pe strada Saint-Honoré, colţ cu Castiglione.

— Mi-ai dat un pont preţios. Să ne ocupăm acum de partea gravă a problemei: făcând să dispară tânăra persoană, familia va căuta să-i dea de urmă...

— Lucie n-are familie, este copil găsit.

— Avem noroc. Poliţia n-o să se agite prea tare.

— Ce-ai de gând să faci?

— Să mă ia dracu dacă ştiu. Ai încredere-n mine, nu-s băiat prost. Numai că...

— Numai că? întrebă Jacques.

— Mintea mea smintită îmi spune că chestia asta te va costa cam scump.

— N-are importanţă, răspunse industriaşul cu un gest de indiferenţă. Cât îţi trebuie? Douăzeci de mii?

— Fie şi douăzeci de mii! Poate că nu-i voi cheltui, poate că voi cheltui şi mai mult.

— Îţi spun încă o dată. Nu mă interesează banii; totu-i ca Lucien să o vrea pe Mary şi ca Mary să fie fericită.

— Dă-mi totuşi cei douăzeci de mii.

Paul Harmant scotoci în portofel. Scoase mai multe teancuri de bancnote şi i le întinse.

— Mulţumesc! spuse dijonezul. Ăştia-s pentru cheltuielile de atac. Dar pentru mine, ce-mi dai?

— Cât îmi vei cere. Spune o cifră.

— Deocamdată nu vreau nimic. O să ne înţelegem după reuşită.

— Cum doreşti! Când începi bătălia?

— Chiar de mâine.

— Să ştii că Lucien Labroue lipseşte doar douăzeci de zile.

— Până-n douăzeci de zile totul va fi gata.

Lucien şi Lucie, după ce-şi făcură plimbarea, se înapoiară pe cheiul Bourbon. Păreau că uitaseră scena petrcută puţin mai înainte. Tot discutând pe un ton voios, fata începu să pregătească cina. La ora şase şi jumătate, spuse râzând:

— Stimate domnule logodnic, masa este gata. Poftiţi la masă!

— Dar ce-i cu măicuţa Lison? Chiar nu vine? întrebă Lucien.

— Nu ştiu, şi sunt puţin mirată.

Abia-şi termină fraza că se şi auzi o bătaie uşoară în uşă.

— Intră... strigă Lucie.

Uşa se deschise şi vânzătoarea apăru în prag. Lucie se repezi s-o îmbrăţişeze.

— Cinezi cu noi, nu-i aşa? o întrebă ea.

— Nu, răspunse Jeanne, oricât de mare plăcere mi-ar face, e imposibil. Doamna Lebret, patroana, se simte rău. Trebuie să mă înapojez la prăvălie. Am venit să iau un camizol pentru la noapte.

— Îmi pare rău, zise şi Lucien.

— Am auzit că ne părăsiţi, repetă Jeanne neliniştită. Este adevărat?

— Da, răspunse tânărul, pentru o treabă importantă în provincie; îi ţin locul patronului.

— Şi o să lipsiţi trei săptămâni?

— Aproape o veşnicie, interveni tânăra, iar dumneata nu poţi să-mi ţii tovărăşie, ce păcat!

— Îmi pare foarte rau, micuţa mea, dar trec să te văd ori de câte ori voi avea o clipă de răgaz. Gata, am plecat. Drum bun, domnule Lucien. Fiţi liniştit, nimeni nu vă va uita.

În jurul orei zece Lucien îşi părăsi logodnica, reînnoindu-şi făgăduiala de a-i scrie zilnic.

VI

OVIDE ACCEPTASE FĂRĂ UMBRĂ de şovăială să joace rolul monstruos propus de Jacques Garaud.

Se gândi că avea nevoie de îmbrăcăminte felurită pentru a se putea deghiza, schimbându-şi de mai multe ori înfăţişarea.

Trezit de dimineaţă, se îmbrăcă cu nişte haine ponosite şi plecă să hoinărească prin cartierul talciocului. Cumpără pe bani puţini mal multe costume cu specific bine definit.

În primul rând, trebuia să afle dacă logodnica lui Lucien Labroue venea zilnic la doamna Augustine; ora ieşirii şi ora îapoierii.

Într-o marţi dimineaţa, deghizat în comisionar cu insignă, ieşi din casă, ajunse în piaţa Clichy de unde luă un omnibuz şi coborî nu departe de insula Saint-Louis. Dijonezul era de nerecunoscut. La câţiva paşi de casa locuită de Lucie, scoase din buzunar o bucată de hârtie cu adresa fetei.

Falsul comisionar se duse direct la portăreasă şi, prefăcându-se că citeşte numele scris pe hârtie, zise:

— Cu domnişoara Lucie, dacă sunteţi bună.

— La al şaselea, uşa din stânga.

— Este acasă?

— Cu siguranţă.

— Mii de mulţumiri.

Ovide urcă treptele. La al doilea etaj se opri.

— Dacă persoana n-a ieşit până acum înseamnă că lucrează la domiciliu. Deci s-ar putea să se ducă la atelier

doar ca să predea lucrul. Voi afla îndată.

Lăsă să treacă cinci minute, apoi plecă în str. Saint-Honoré, la doamna Augustine.

Falsul comisionar urcă la ateliere. Un slujbaş în livrea îl trimise la o tânără foarte drăguţă, îmbrăcată după ultima modă şi servind de manechin pentru prezentarea noilor modele create de patroană. Ovide crezu ca e bine să se exprime în accentul regiunii Auvergne.

— Madmoazela Luckie, vă rog? întrebă el.

— Cine-i madmoazela Luckie? întrebă manechinul râzând.

— O lucrătoare din caza vostra.

— Da, da, Lucie... nu lucrează aici. Îşi ia de lucru la domiciliu.

— Pe cheiul Bourbon?

— Da? Îi aduceţi o scrisoare?

— Nu... un comision din partea unui domn.

— Perfect! roagă-l pe domnu’ să-l ducă acasă la ea. Lucie e o mofturoasă, şi nu calcă pe aici decât ca să-şi aducă lucrul sau să ia furniturile.

— Mersi madmoazel.

În timp ce cobora, dijonezul îşi zicea:

— Este o invidioasă şi n-o înghite pe prietena ei. Iată un prilej de exploatat în folosul întreprinderii noastre! Aşadar, Lucie nu vine la ateliere decât când este nevoită să ceară sau să aducă ceva. Deci numai ziua, şi ziua nu pot face nimic. În consecinţă, ca să mă pot achita de însărcinare trebuie să capăt informaţii noi şi mai detaliate. Dar de unde? Drace! De la domnişoara de sus.

În loc să plece, Ovide intră în curtea imobilului şi se îndreptă spre cabina portăresei.

— Scuzaţi-mă, doamnă, aţi putea să-mi spuneţi la ce oră ies de la slujbă lucrătoarele doamnei Augustine?

Portăreasa zâmbi.

— Informaţia asta nu-i pentru dumneavoastră, nu-i aşa?

Ovide începu să râdă.

— Aţi ghicit de la prima privire! răspunse el şi, în timp ce-i vorbea, îi strecură în mână un ludovic. Ei bine, da, nu-i pentru mine.

— Asta voiam şi eu, să stăm de vorbă. La doamna Augustine sunt mai multe feluri de lucrătoare: croitorese, vânzătoare şi manechine.

— Acestea din urmă mă interesează.

— Ei bine, manechinele ies la ora opt seara. Sunt trei, Irma, Reine şi Amanda, o brunetă destul de chipeşă şi cochetă... cea mai tânără dintre ele.

— Cea care are o aluniţă pe obraz, în partea dreaptă?

— Chiar ea.

— Şi în timpul zilei, nu lipseşte niciodată?

— Au o pauză pentru dejun şi ies pe rând, începând cu ora unsprezece, la restaurantul din colţ.

— Mulţumesc mult, dragă doamnă.

Aflând ceea ce-l interesa, Ovide făcu stânga-mprejur. O clipă mai târziu, Amanda apăru la poalele scării, se opri în faţa cabinei şi întrebă:

— N-aveţi nimic pentru mine, doamnă Bardet? Doamna Bardet îşi ţuguie buzele cu un aer complice:

— N-am nimic, dar ştiu că aţi putea primi curând veşti de la cineva care se interesează despre dumneavoastră. A fost pe aici să întrebe.

— Cine? un tip bine?

— Ăsta care m-a întrebat, nu, dar cel care l-a pus să mă tragă de limbă, cu siguranţă.

— Şi ce v-a întrebat?

— La ce oră ieşiţi să luaţi masa... la ce oră ieşiţi din atelier seara.

— Şi? Ce i-aţi răspuns?

— Ce trebuia să-i răspund. V-am făcut curioasă, nu?

— Doamnă Bardet, dacă mi se întâmplă ceva fericit, vă voi dărui un ceas de aur cu lănţişor.

— Atunci, înseamnă că-l şi am.

— Acum alerg la masă... am întârziat.

Amanda Régamy avea douăzecu şi unu de ani. Era

drăguţă şi ştia să-şi poarte rochiile într-un mod fermecător.

Total lipsită de principiile cele mai elementare, nu visa decât la trândăvie şi lux. Idealul ei era să ajungă rivala femeilor a căror meserie este să fie frumoase şi de care să se intereseze tot Parisul.

Înainte de a se angaja la doamna Augustine, lucrase la Joigny, într-o casă de mode, de unde plecase în urma unei întâmplări neplăcute despre care vom vorbi mai târziu.

La ora opt fără un sfert, Amanda trecu prin cabinetul de probă, dezbrăcă rochia luxoasă a magazinului şi îşi puse alta mult mai modestă. Apoi ieşi ultima.

Ajunse în stradă. Aici se opri şi aruncă o ochiadă spre trotuar. Nu zări decât un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu părul argintiu, bine îmbrăcat şi cu o înfăţişare de om cumsecade:

— Nu poate fi el.

Începu să meargă cu paşi mărunţi. În clipa când trecu pe lângă omul cu părul cărunt, acesta o salută zâmbind. Amanda îşi zise, uşor împăcată.

— Fir-ar să fie! se pare că este chiar el. În fond, arată a fi bogat şi foarte la locul lui.

Înainta încet, cu mici salturi afectate. Ovide, pe care cititorii noştri l-au şi recunoscut, îi studia comportamentul.

— Aşa, aşa! se gândea el urmărind-o. Fâţâie-te cât vrei, puicuţo. Portăreasa mi-a spus tot. Eşti a mea.

Unul în spatele celuilalt, străbătură strada Păcii, bulevardele, cotiră pe o stradă din cartierul Montmartre şi ajunseră în strada Martirilor. Manechinul se opri lângă vitrina unui magazin de lenjerie. Ovide se apropie.

— Cu domnişoara Amanda am plăcerea să vorbesc? şopti el cu glasul insinuant.

Tânăra se uită la interlocutor, prefăcându-se surprinsă.

— Eu sunt, domnule, răspunse ea. N-am avut încă cinstea să vă cunosc.

— Cei care vă cunosc sunt prea numeroşi şi nici nu-i de

mirare că nu-i cunoaşteţi pe toţi, răspunse acesta curtenitor.

Amanda îşi zise:

— Nu-i prea tânăr, dar e bine conservat şi al dracului de şic.

— Strada Martirilor este lungă şi în pantă, în consecinţă obositoare, reluă Ovide. Îmi îngăduiţi să vă ofer braţul?

Amanda gândi că trebuie să îngaime:

— Domnule, vă repet, nu ştiu cine sunteţi.

— Aveţi dreptate, dar eu vă cunosc de mult timp şi aş dori să vă cunosc şi mai bine.

— Nu pricep deloc de ce doriţi să mă cunoaşteţi.

— Două cuvinte sunt de ajuns să vă lămurească: *Vă iubesc.*

— Bărbaţii spun la fel tuturor femeilor.

— Ceilalţi pot minţi, eu însă sunt sincer.

— Atunci, dacă ma iubiţi, ce intenţii aveţi?

— Onorabile, domnişoară, dar este greu să purtăm pe stradă o conversaţie serioasă şi legată. De altfel, poate că n-aţi mâncat încă.

— Nu.

— Îngăduiţi-mi să vă ofer stridii, pui de potârniche şi raci. Vom putea discuta cu coatele pe masă.

— În tête-à-tête. Aşa, dintr-o dată! Este compromiţător.

— Nu cu un bărbat de vârsta mea. Ei, ce ziceţi, acceptaţi?

— Bine, am încredere în dumneavoastră. Accept.

— Perfect! atunci, să intrăm acolo, la Fazanul.

Cinci minute mai târziu erau instalaţi într-un separeu unul în faţa celuilalt. Domnul cu părul cărunt şi cu purtări civilizate se arătă foarte protector. Amanda îl găsi cuceritor şi-şi puse în el mari speranţe. După sfârşitul mesei, Ovide comandă o trăsură.

— Vă conduc până acasă, zise el, apoi mă duc şi eu. Unde locuiţi?

— Strada Doamnelor, nr 29, la Batignolles.

Cupeul porni şi se opri la locul indicat.

— Când vă mai văd? întrebă tânăra.

— Mâine dimineaţă la orele unsprezece, răspunse Ovide, la restaurantul unde luaţi masa zilnic.

— Îl cunoaşteţi?

— Ştiu totul în legătură cu dumneavoastră. Vă voi aştepta, comandându-vă un prânz pe plac.

— Vai ce minunat!... Pe mâine!

Amanda intră în casă. Ovide dădu ordin să fie condus în piaţa Clichy.

A doua zi, sosea la micul restaurant unde comandă un prânz ales pe care avea să-l consume împreună cu fata. Înainte de a se despărţi, Soliveau şi Amanda îşi dădură întâlnire pentru masa de seară, căzând de acord ca zilnic să facă la fel. În ziua următoare, la ora unsprezece fix, intrând în micul restaurant, tânăra îi spuse vârstnicului amorez:

— Trebuie să fac un drum pentru patroană; am de dus materialul şi garniturile unei rochii de bal unei angajate externe. Ceva urgent.

— Şi? locuieşte departe?

— La capătul celălalt al Parisului, cheiul Bourbon, numărul 9.

— La Lucie! îşi zise Ovide, apoi adăugă cu glas tare:

— Foarte bine, cheamă o trăsură şi vin şi eu.

Zece minute mai târziu, fata urca în cupeu alături de tomnaticul ei adorator. Ovide întrebă:

— Patroana dumitale are multe angajate externe?

— Nu, răspunse manechinul. Nu-i place să folosească lucru extern. Are doar una, în mod excepţional, şi vrea s-o păstreze. Aşa că Lucie...

— Care Lucie? o întrebă Ovide.

— Lucrătoarea la care mergem.

— Una tânără?

— Da.

— Drăguţă?

— Nici mintoasă, nici urâtă, dar proastă ca o gâsculiţă şi prefăcută ca nimeni alta! Însă foarte îndemânatică, n-

am ce zice. Astfel, rochia asta de bal pe care trebuie s-o ducă la probă, poimâine, la Garenne-Colombes, va trebui s-o livreze sâmbătă, neapărat, la ora nouă seara. Ei bine, află că o va termina la ora fixată.

— La Garenne-Colombes, o rochie de bal! repetă Soliveau.

— Da, pentru nevasta primarului, invitată de prefectul districtului Sena.

— Şi domnişoara aceasta se duce pentru probă atât de departe?

— Pe calea ferată nu-i cine ştie ce. Iei trenul de la Saint-Lazare. Cobori la Bois-Colombes; traversezi linia de cale ferată spre Versailles şi o porneşti de-a lungul şoselei pe un drum ce te duce exact în faţa casei primarului. E o plimbare plăcută ziua, dar nu şi noaptea.

— Ai mers pe drumul ăsta, noaptea, porumbiţo?

— Da, o dată cu Lucie. Venisem să-i aducem doamnei acesteia o rochie de seară şi voia s-o îmbrace în faţa noastră ca să vedem dacă nu are vreun defect. E foarte meticuloasă, clienta asta! Ne-a ţinut până după ora zece.

— Şi-a trebuit să vă înapoiaţi cu trenul din Bois-Colombes, nu-i aşa?

— Da, la ora douăsprezece şi zece minute noaptea.

— Cred că n-a fost prea plăcut să vă întoarceţi prin locurile alea pustii! Sunt sigur că v-a fost frică!

— Tremuram amândouă ca frunza.

— Şi-o să fiţi obligate să vă duceţi iarăşi pentru rochia asta? întreba Ovide arătând spre pachetul aşezat pe banchetă.

— Mai mult ca sigur.

În acest moment trăsura se opri. Ajunseseră în faţa casei cu numărul 9 de pe cheiul Bourbon. Amanda luă pachetul şi coborî:

— Aşteapta-mă aici. Mă înapoiez în cinci minute.

Urcă în goană cele şase etaje la croitoreasă. Bătu de două ori în uşă.

— Intră, strigă Lucie, din interior... Dumneata erai,

domnişoară Amanda! Mi-aduci ceva urgent?

— E-ntr-adevăr ceva foarte urgent şi pentru o clientă destul de capricioasă. Ghiceşte...

— Este pentru doamna de la Garenne Colombes?...

— Exact. O rochie de bal.

— Când trebuie să-i fac proba?

— Poimâine la ora trei. Cucoana are nevoie de rochie pentru o recepţie la prefectul Senei.

— Sâmbată! şi azi e miercuri!

— Vei lucra şi noaptea, asta-i. Patroana m-a însărcinat să-ţi comunic că-ţi da o primă grasă.

— Bine, o fac. Dar sâmbată trebuie să i-o duc ca ultima dată?

— Bineînţeles, însă mergem împreună.

— Ceea ce nu înseamnă că nu ne-a fost frică pe drumul acela pustiu. Dar, mă rog, dacă n-avem încotro!

O jumătate de oră mai târziu, Amanda se înapoia la doamna Augustine după ce-i dăduse întâlnire pentru masa de seară lui Ovide. Acesta hoinări pe bulevarde lăsându-şi imaginaţia să lucreze. La ora opt o aşteptă pe Amanda şi o conduse la restaurant.

— Mâine n-o să putem mânca împreună, zise el, am o treabă la Fontainebleau. Dar ne vedem seara.

— Speranţa va face să-mi pară ziua mai scurtă.

— Eşti o fiinţă fermecătoare.

Lucien Labroue şi muncitorii însoţitori sosiră la Bellegarde la ora zece seara.

În timpul călătoriei, tânărul avusese timp să reflecteze în voie. Încercă să-şi amintească cele mai mici detalii din scena petrecută în ajun în cămăruţa lucrătoarei. Revedea chipul palid al bietei Mary, buzele ei strânse, ochii plini de lacrimi. Îşi dădea seama de durerea acestui suflet pe care indiferenţa lui şi dragostea pentru Lucie îl duseseră la deznădejde, şi îl cuprinse mila:

— Biata fată, e pe ducă... iar eu îi sporesc chinurile. N-ar fi mai bine s-o las să creadă că aş putea-o iubi într-o

bună zi? Mai are atât de puţin de trăit! Dacă fac această faptă bună şi dacă o anunţ pe Lucie, nu se poate ca ea să nu mă aprobe; are o inimă prea bună.

Lucien termină scrisoarea către industriaş cu aceste cuvinte:

Vă rog să primiţi, în numele domnişoarei Mary, sentimentele mele de recunoştinţă, şi respectuasă afecţiune. În ciuda distanţei ce ne desparte, domnişoara Mary este mereu prezentă în gândurile mele. Nu uit că sunt colaboratorul dumneavoastră şi că faptul acesta i-l datorez dânsei.

— Am impresia că procedând astfel, îmi eliberez conştiinţa de o greutate... gândea tânărul.

După ce termină scrisoarea, scrise alta pentru Lucie, plină de o adânca tandreţe şi nespusă iubire... Poşta de seară aducea două scrisori. Lucie fu fericită primind-o pe a sa, dar nici falsul Paul Harmant nu fu mai puţin satisfăcut, citind frazele pe care am găsit de cuviinţă să le redăm textual. Frazele acestea i se părură de un atât de fericit augur, încât fu cât pe ce să renunţe la proiectul de dispariţie a Luciei.

Foarte încântat, urcă la Mary, cu scopul de a da citire ultimelor rânduri ale scrisorii. Deschizând uşa, primele cuvinte ale lui Jacques Garaud fură acestea:

— Am veşti de la Lucien, fetiţo.

Un slab surâs apăru pe buzele fetei.

— Ce-ţi scrie?

— Lucruri bune pentru tine. Citeşte şi tu.

Copila luă foaia de hârtie şi privi:

— Da, murmură ea oftând îndelung, îşi aminteşte de cea care i-a pledat cauza pe lângă tine. Dar în frazele astea nu e nimic să semene cu un început de iubire. Lucien nu mă poate iubi fiindcă iubeşte pe alta.

Şi fata îşi coborî ochii.

— Scrisoarea îmi era adresată mie, reluă Paul Harmant, aşa că Lucien trebuia să se exprime în limita anumitor termeni. A scris exact ceea ce buna cuviinţă îi îngăduia să

spună, dar părerea mea este că s-a gândit mult la conversaţia dintre noi doi, şi că-şi dă seama că şi-ar distruge viitorul căsătorindu-se cu o fata săracă.

— Pe care o mai iubeşte încă! interveni Mary.

— Dar de care se distanţează în mod vădit, reluă milionarul.

— N-ai dreptate! pe mine inima nu mă înşală. Fata asta, Lucie, este un obstacol de netrecut... I-am citit în ochi încrederea. E sigură pe Lucien. Orice speranţă mi-e interzisă.

— Nu! de mii de ori nu! Îţi dau cuvântul meu de onoare că scrisoarea lui Lucien dovedeşte un prim pas către tine. De altfel, obstacolul acesta ce ţi se pare de netrecut poate dispărea... Ea ar putea muri...

— Ai dreptate. Nu doresc să moară, îţi jur, dar dacă soarta o loveşte înseamnă că este de partea mea...

— Ce-ai vrea să-i scriu lui Lucien?

— Nu-i poţi scrie decât un singur lucru.

— Ce anume?

— Că-l iubesc şi dacă el nu mă iubeşte, am să mor.

Paul Harmant, cu inima strânsă, îşi îmbrăţişa fiica şi ieşi ca să-şi ascundă lacrimile.

— Poate că are dreptate, îşi spuse el; instinctul ei vede mai bine. Încep să cred că frazele lui Lucien sunt dictate doar din recunoştinţă. Ei bine, vreau ca recunoştinţa să se transforme în dragoste şi pentru asta trebuie să înlătur toate piedicile. Lucie este o piedică... Va fi înlăturată.

În timpul zilei, marele industriaş îi răspunse lui Lucien terminând în felul următor:

Te asigur, dragul meu colaborator, că fiica mea a fost foarte impresionată de cele câteva rinduri scrise pentru ea. Consideră totuşi ca nu sunt dictate decât de recunoştinţa ce i-o porţi, iar gratitudinea este un sentiment destul de distant. Ştii că biata Mary este foarte bolnavă. Ca să învingă răul, i-ar trebui fericirea divină a unei iubiri împărtăşite. Asta ar fi singura ei salvare... Cel

de care depinde această salvare, ar putea-o lăsa să se stingă?

L-am auzit pe Ovide Soliveau spunându-i Amandei, care-l ştia sub numele fantezist de baronul Arnold de Reiss, că nu va putea dejuna cu ea a doua zi, fiind chemat la Fontainebleau.

A doua zi, deci, în jurul orei nouă, îmbrăcat ca un burghez cumsecade, Ovide porni spre gara Saint-Lazare, unde ceru un tichet pentru Bois-Colombes.

Coborî în staţie şi, amintindu-şi perfect itinerarul relatat în ajun de manechinul doamnei Augustine, se îndreptă spre calea ferată dinspre Versailles. Manechinul îi spusese: mergi de-a lungul căii ferate pe o potecuţă din dreapta...

Ovide coti spre dreapta şi se angajă pe o potecă lată cam de doi metri. Parcurse vreo două sute de metri, printre ziduri înalte, apoi după o nouă barieră ajunse într-un punct unde zidurile dispăreau brusc. În stânga se întindea un câmp vast, presărat ici-colo cu pâlcuri de arbuşti. De o parte era gardul de mărăcini, de cealaltă pământul lucrat. În faţă, cât vedeai cu ochii, arborii înalţi ai şoselei ducând spre Argenteuil.

Dijonezul încetini. Pe la mijlocul drumului, pe partea stângă, întâlni un crâng cu vreo treizeci de plopi. De aici pornea o cărăruie ce se pierdea spre ogoare. O lua pe această cărare, înconjură crângul, îl studie pe toate părţile, se înapoie la punctul de plecare şi-şi continuă cursa până la taluzul şoselei la care ajungeai urcând câteva trepte săpate în pământ. Păşi pe scăriţă şi se trezi foarte aproape de podul căii ferate. Traversă podul şi ajunse la gara Colombes de unde luă primul tren cu direcţia Paris.

A doua zi, Lucie pleca de acasă, în mână cu un pachet voluminos dar uşor, iar la ora două fără un sfert, suia în trenul de Bois-Colombes.

Se angaja pe drumul parcurs în ajun de Ovide. În faţa

crângului cu arbori, scoase un strigăt înăbuşit. Pe iarbă, la poalele plopilor, un om întins pe spate dormea sau se prefăcea că doarme. Lucie îl depăşi spunându-şi:

— M-am speriat de un biet trecător obosit, care se odihnea desigur. Abia făcu însă vreo douăzeci de paşi că omul nostru deschise ochii şi-o urmări cu privirea.

Ora trei. O slujnică o introduse pe logodnica lui Lucien în camera soţiei magistratului municipal. Lucie se apucă de probat rochia clientei, persoană foarte sucită, găsind mereu câte un defect, cerând nenumărate modificări şi retuşuri. Prindea în ace, schimba, retuşa cu o bunăvoinţă fără margini şi, după trei sferturi de ceas, fu gata de plecare.

— Şi să nu uiţi, mai spuse gazda, că rochia îmi trebuie mâine seară, la ora noua, cel târziu.

— Voi veni la timp, doamnă.

— Te rog să aduci, ca şi data trecută, tot ce e necesar pentru ultimele retuşuri, şi te-aş mai ruga să mă asişti când o îmbrac. Ţin foarte mult...

Lucie se întoarse pe acelaşi drum pe care venise. Ajungând în dreptul pâlcului de arbori constată ca bărbatul adormit era tot acolo, dar acum nu mai simţi niciun pic de frică şi trecu repede. După ce fata făcu vreo treizeci de paşi, ciudatul nostru somnoros deschise ochii şi o urmări îndelung. Era Ovide.

— Amanda m-a informat de minune... îşi zise el; ăsta-i drumul pe care va veni Lucie mâine seară. Din nefericire nu va fi singură. Cu atât mai rău pentru Amanda!

O oră mai târziu, Ovide Soliveau se prezenta la vărul său, la uzina din Courbevoie. Scrisese mai înainte câteva rânduri într-un plic închis cu lipici. Trimise plicul aşa-zisului Paul Harmant care dădu ordin ca vizitatorul să fie introdus îndată, şi cum îl văzu întrebă pe nerăsuflate:

— De ce-ai venit?

— S-a stabilit pentru mâine.

Semnificaţia acestei fraze era simplă şi clară.

— Pentru mâine? repetă Jacques Garaud.

— Da, în condiţiile cele mai puţin compromiţătoare.

— Presupun, rosti milionarul ştergându-şi fruntea scăldată în sudoare, că treaba asta va fi pusă pe socoteala vreunui vagabond de mahala şi că nimănui n-o să-i treacă prin cap că noi am fi făptaşii. Eşti un complice priceput... Şi n-am să mă tocmesc pentru recompensă.

— La dracu, contez pe lucrul acesta! Când s-o sfârşi totul şi când Lucien Labroue se va căsători cu verişoara, n-ai să scapi uşor.

— Vrei să te ajut cu ceva?

— Da... Ba chiar pentru asta am şi venit.

— Ce trebuie să fac?

— Să pretextezi o lucrare urgentă care să te reţie aici mâine seară, până noaptea târziu.

— E uşor... apoi?

— Să găseşti o soluţie ca să intru în uzină fără să trebuiască să arăt legitimaţia portarului.

— Îţi dau o cheie de la portiţa din dos a uzinei.

— Să ai pregătită la intrare o trăsură care să mă conducă la Paris şi să faci astfel, încât să se creadă că am petrecut seara împreună, lucrând. Ăsta-mi va fi alibiul.

— Lucrurile se vor aranja de la sine. Poţi veni la ora şase seara? Te aştept şi cinăm chiar aici, în cabinetul meu.

— Principalul este să fiu acolo la ora opt şi jumătate.

— Mâncăm repede. Apoi pleci pe portiţa din dos. Cum ajungi în stradă, o iei pe şoseaua Argenteuil şi ajungi la Bois-Colombes. Te înapoiezi pe aceeaşi poartă. Trăsura mea va staţiona pe chei gata de plecare. Se va crede c-am fost tot timpul împreună.

— Minunată combinaţie! Precauţiile astea nu sunt, de altfel, decât un surplus de prudenţă, deoarece e limpede că n-avem de ce ne teme. Mâine seară la şase fix voi fi aici. Pune într-un loc sigur valiza asta; conţine hainele cu care mă voi deghiza.

Cei doi ticăloşi se despărţiră. O expresie de fericire sălbatică strălucea pe chipul lui Jacques Garaud.

— Mâine, murmură el, obstacolul va fi dărâmat... lanţul va fi rupt. Lucien Labroue va vărsa două-trei lacrimi în cinstea amantei sale şi după câteva zile de doliu se va lăsa în voia fericitei soarte şi-i va răspunde dragostei lui Mary.

La ora opt fix, Soliveau, sub pseudonimul Arnold de Reiss, o aştepta pe Amanda la o mică depărtare de atelierele doamnei Augustine. Tânăra îi ieşi în întâmpinare cu un aer înspăimântat. Ovide o întrebă:

— Ce s-a întâmplat, draga mea?

— O corvoadă! Cinăm mai târziu. Trebuie să iau o trăsură până la cheiul Bourbon să văd dacă Lucie a plecat spre Bois-Colombes.

— Te conduc eu, porumbiţo. Luăm un cupeu. Apoi mergem să mâncăm la restaurantul Tour d’Argent nu departe de cheiul Bourbon.

Trecând pentru a doua oară pe lângă somnorosul culcat la poalele pâlcului de arbori, ne amintim, Lucie nu fusese nici uimită, nici înfricoşată, ci îşi urmase drumul fără să-şi mai întoarcă privirea. Apoi dispăruse din ochii spionului şi înaintă pe cărare. La un moment dat se oprise, scoţând o exclamaţie de mirare şi bucurie. În faţa ei se afla măicuţa Lison.

— Ce întâmplare! exclamase ea.

Logodnica lui Lucien îi relatase scopul călătoriei.

— Iar dumneata, măicuţă Lison, ce cauţi spre Garenne-Colombes? După câte ştiu, clienţii dumitale nu stau atât de departe!

— Ai dreptate. E prima oară când vin pe aici; mă duc la Garenne-Colombes, şoseaua Paris, nr. 41.

— Şi ce faci acolo?

— O caut pe mama doamnei Lebret, patroana mea, rău bolnavă... Vrea s-o vadă. De un an de zile domnul Lebret s-a supărat pe bătrână şi i-a interzis să-i intre în casă. Patroana nu îndrăzneşte să-l roage să-i scrie. M-a trimis pe mine s-o implor să vină ca s-o îmbrăţişeze pe patul de

suferinţă.

— Păcat că sunt aşa grăbită. Te-aş fi aşteptat. Dar mi-e imposibil... am o rochie de terminat pentru mâine la nouă seara când trebuie s-o şi aduc... ceea ce nu-mi surâde deloc.

Bătrâna şi tânara se sărutară iar Lucie alergă spre gară. Câteva clipe mai târziu, măicuţa Lison ajungea pe şoseaua Paris. În faţa ei se afla o proprietate. O plăcuţă fixată la intrare purta numărul 41. Jeanne trase de cordonul clopoţelului şi curând apăru o slujnică:

— Pe cine căutaţi?

— Pe doamna Lebel, din partea fiicei sale.

Slujnica o conduse pe Jeanne Fortier la doamna Lebel, o femeie voluminoasă de şaizeci de ani şi zise:

— Persoana vine din partea doamnei Lebret.

— Din partea fiicei mele! exclamă femeia. Este, cumva, bolnavă?

— Da, doamnă răspunse Jeanne. De cincisprezece zile.

— Şi abia după cincisprezece zile musiu Lebret s-a gândit să mă anunţe? reluă ea mânioasă.

— Nu dânsul m-a trimis, doamnă.

— Dar cine? Fiica mea...? Ştie prea bine că fiind alungată din casa ei de bărbatu-său, n-am să-i mai calc pragul niciodată...

— Doamna Lebret este grav bolnavă.

— Nu vreau să mă expun insultelor într-o casă unde am adus bunăstarea. Fiica mea ştie lucrul acesta şi mă miră că v-a trimis pe ascuns de bărbatu-său.

— Se gândea că, ştiind-o atât de bolnavă...

— N-am să vin la fiica mea decât în ziua când musiu Lebret mă va chema personal, cerându-mi scuze în scris.

Jeanne simţea cum i se strânge inima. Încercă să mai zică ceva, dar doamna Lebel i-o tăie scurt cu glas răzbunător:

— Orice mi-ai spune, răspunsul meu este acelaşi.

Vânzătoarea de pâine se retrase, profund mâhnită. Când ajunse în strada Dauphine era ora şapte seara.

Patroana o aştepta cu nerăbdare.

— Ei, ai văzut-o pe mama?

— Da, doamnă, răspunse Jeanne atât de stânjenită, încât aceasta înţelese îndată ce se petrecuse.

— Aşadar, maică-mea n-a uitat cearta cu bărbatu-meu, îngăimă ea. Refuză să mă vadă.

— Vai, da, doamnă!

Măicuţa Lison îi relată apoi discuţia purtată cu doamna Lebel.

— Dumnezeule mare! gemu bolnava. N-am s-o mai văd înainte de a muri!

— Exageraţi şi dumneavoastră. Nu sunteţi chiar aşa de grav, şi poate că domnul n-o să refuze să-i scrie soacrei sale.

— Bărbatul meu lipseşte. Va veni abia mâine seară... şi cine ştie dacă atunci voi mai fi în viaţă.

Bolnava îşi frângea mâinile şi lacrimi mari îi curgeau pe obraji. Jeanne o privea cu inima strânsă.

Cupeul în care se aflau Ovide şi Amanda se opri în faţa imobilului cu numărul 9 de pe cheiul Bourbon. Tânăra urcă cele şase etaje şi deschise uşa camerei unde Lucie lucra împreună cu o ucenică.

În timp ce manechinul zăbovea la Lucie, Ovide nu rămăsese, ca prima dată, ghemuit în fundul trăsurii. Una din prăvăliile situate la parterul clădirii era un magazin de cuţitărie, pe care îl observase din ziua când culesese de pe jos batista Luciei. Aşadar, coborî din trăsură şi deschise uşa magazinului. Doamna de la tejghea îi ieşi în întâmpinare.

— Aş vrea un cuţit de bucătărie... în genul acelora de care se folosesc măcelarii când desprind carnea de pe oase.

— Ăsta-i cuţitul ce vă trebuie, zise cuţităreasa luând un obiect din vitrină.

— Cât costă aşa ceva?

— Doi franci şi şapteşcinci.

— Îi iau. Puteţi să mi-l împachetaţi?

Negustoreasa puse un buşon la vârful ascuţit al cuţitului şi-l înmână cumpărătorului. Acesta ieşi şi urcă din nou în trăsură. Fără măcar să privească încotro plecase clientul necunoscut, femeia trecuse în registru: un cuţit de bucătărie 2 fr. 75, şi-şi văzuse de alte treburi. Ovide aştepta în trăsură. După vreo două minute apăru şi Amanda.

— Rochia va fi gata pentru mâine... Cu atât mai sigur, cu cât pe Lucie o ajută o ucenică.

— Şi mâine seară o mai însoţeşti?

— Nu... I-am spus că mă reţine patroana, aşa încât se va duce singură.

Auzind aceste cuvinte Ovide tresări. Un zâmbet urât îi răsări pe buze. Amanda nu mai constituia o piedică.

— Aşadar, zise el, programul nostru rămâne acelaşi.

— Ba chiar am putea cina şi mai devreme. Mâine la ora cinci am de dus câteva eşantioane la o clientă care locuieşte în cartierul Saint-Mandé. Dac-ai fi drăguţ, m-ai însoţi... apoi am putea lua masa undeva la ţară.

— Bravo, puicuţo, bravo! E o idee minunată.

A doua zi, la ora obişnuită Amanda coborî să-şi ia masa de prânz. Portăreasa strigă:

— Aveţi o scrisoare.

Manechinul desfăcu plicul şi citi:

S-a ivit o piedică, puicuţo. Chestiuni neprevăzute mă obligă să plec îndată la Fontainebleau. Nu mă întorc decât mâine dimineaţă. La prânz mâncăm împreună. Gândeşte-te la mine, frumoasa mea şi deplânge-mă! Îţi sărut frumoasele mânuşiţe.

Arnold

Amanda mototoli scrisoarea.

— Asta e chiar ghinion! murmură ea. Şi eu care-mi propusesem să cinăm diseară la Porte-Jaune!

VII

IEŞIND DE DIMINEAŢĂ, PAUL HARmant o prevenise pe Mary că nu se va întoarce la prânz, nici la cină. Apoi, ajungând la Courbevoie se adresă vizitiului:

— Întoarce-te la Paris, n-am nevoie de dumneata toată ziua; vei veni însă să mă iei. La unu şi jumătate să fii pe chei în faţa porţii mari. N-are rost să mai trezeşti paznicul.

Jacques Garaud intră într-un restaurant de pe malul apei. Luă ceva în gură şi dădu ordin să i se trimeată un meniu de două persoane la orele şase fix. Sosind la uzină, îi spuse nevestei paznicului, doamna Marchais:

— Domnul ce m-a căutat ieri puţin înainte de ora şase va veni şi astă seară. Este un inginer cu care voi lucra până târziu noaptea. Poţi să te culci ca de obicei. La ora cinci şi jumătate vii să aranjezi masa în cabinetul meu punând două tacâmuri. Cina mi se va aduce de la restaurant.

La ora cinci şi jumătate nevasta paznicului îl introduse pe Ovide şi începu să aşeze masa. Milionarul se grăbi în întâmpinarea banditului adresându-i-se în englezeşte; acesta pricepu şi-i răspunse la fel.

— Am pregătit totul pentru ca alibiul să fie perfect, zise Paul Harmant... La ora şase cinăm.

Industriaşul întinse pe birou câteva planuri de maşini, şi cei doi se prefăcură a vorbi despre mecanică.

— La ce oră vine vizitiul tău? întrebă Soliveau, tot în engleză.

— La ora unu şi jumătate; va aştepta pe chei. Ibovnica

se duce singură sau însoţită?

— Singură.

Masa fiind aranjată, nevasta paznicului se retrase. Ovide îi arătă lui Paul Harmant cuţitul cumpărat din prăvălia de pe cheiul Bourbon. Lama nouă strălucea.

Pendula bătu ora şase. Băiatul de birou deschise uşa chelnerului venit cu cina într-un coş mare de răchită.

— Marchais, serveşte-ne! ordonă Paul Harmant, iar dumneata, i se adresă el chelnerului, să vii după toate astea mâine dimineaţă.

Cina dură puţin.

— Să curăţ masa? întrebă Marchais.

— N-are rost... lasă totul aşa cum e.

La ora şapte, femeia veni să întrebe dacă patronul mai are treabă cu ea.

— Nu, răspunse Paul Harmant. Spune-i paznicului că am dat dispoziţie să nu mă deranjeze sub niciun pretext şi repetă-i că poate să se culce şi el la ora obişnuită.

Dijonezul începu să se deghizeze. După cinci minute, se întoarse spre fostul său asociat, care-l urmărea din ochi fără să scoată o vorbă.

— Pune-mi boarfele la loc sigur. Şi acum du-mă la poarta despre care mi-ai vorbit.

Tot fără să scoată o vorbă, milionarul luă o cheie din sertar şi-i făcu semn lui Ovide să-l urmeze. Bezna era deasă; luna n-avea să se ridice decât mai târziu. Străbătură o curte, apoi alta, şi în sfârşit, Jacques Garaud se opri în faţa unei ieşiri.

Poarta se deschise.

— Poftim cheia, zise tatăl lui, Mary. Ia-o la dreapta. În cinci minute vei fi pe şoseaua ce duce spre Garenne-Colombes.

Ovide luă cheia şi plecă. Departe, orologiul clopotniţei din Courbevoie bătea ora opt.

Chiar în acea clipă, în gara Saint-Lazare, Lucie urca în tren. Curând coborî la Bois-Colombes şi se îndreptă spre poteca pe care mersese şi în ajun. Nu era destul de târziu

ca să-i fie teamă. Ajunse nestingherită la destinaţie. Nevasta primarului tocmai se coafa. Or, coaforului îi trebuiră cel puţin trei sferturi de ceas ca s-o aranjeze pe această doamnă căreia nu-i plăcea nimic. În sfârşit, sosi şi rândul Luciei.

Rochia de bal fu scoasă cu mare grijă din cutie. Era, într-adevăr, o bijuterie; cădea minunat şi invitata prefectului Senei se declară mulţumită. Totuşi mai trebuia modificat câte ceva la corsaj. Retuşul acesta dură douazeci de minute. Trebuiau apoi prinse ghirlandele din flori naturale. Lucie oftă lung, se resemnă, şi începu să coasă. S-o lăsăm să lucreze şi să ne întoarcem la Paris, la brutăria din strada Dauphine.

Era ora nouă seara. Slujnica doamnei Lebret plecase la farmacie să cumpere o doctorie pentru bolnava a cărei stare se agrava din ce în ce. Măicuţa Lison rămase în magazin aşteptând întoarcerea servitoarei şi sosirea patronului. La ora nouă şi zece minute acesta apăru.

— Cum se mai simte? întrebă el.

— Destul de rău. De două ceasuri întreabă mereu dacă v-aţi întors.

Lebret urcă în odaia soţiei. Cum îl văzu, bolnava îi întinse mâna. Într-o singură zi, boala i se agravase cumplit. Observând pecetea morţii pe chipul livid, brutarul simţi că i se strânge inima de durere.

— Ce-i cu tine? nu-ţi este bine, draga mea?

— Mi-e foarte rău... răspunse aceasta. S-a sfârşit... am să mor.

Ochii soţului se umplură de lacrimi.

— Dar ce ţi-a venit? interveni el. Ce-nseamnă gândurile astea?

— Am să mor... repeta mereu doamna Lebret. Simt. Şi înainte de a închide ochii aş vrea să te rog ceva.

— Ce? spune repede... orice.

— Ei bine, aş dori s-o văd pe mama.

Lebret tresări.

— Lasă! Ştiu că s-a purtat foarte urât cu tine... dar şi tu

eşti de vină... Uită! Doar n-ai să mă laşi să mor fără să-mi văd mama.

— N-o să vrea să vină... o cunosc eu.

— Te înşeli. Va veni dacă-i scrii că-ţi pare rău de tot ce s-a întâmplat, şi că o rogi să te ierte.

— Nu, nu-i scriu aşa ceva, răspunse Lebret pe un ton răstit.

— Vasăzică mor neîmpăcată... Nu cred că poţi fi atât de crud... îngăimă femeia izbucnind în plâns.

Brutarul îşi lăsă capul în piept şi păru că se gândeşte. Dintr-o dată rosti cu glas tare:

— O să-i scriu.

— Îţi mulţumesc mult, exclamă bolnava împreunându-şi mâinile. Scrie-i repede. Mâine va fi prea târziu.

— Dar cum să facem să-i ajungă scrisoarea?

— Trimite-o pe măicuţa Lison la Garenne-Colombes şi se va înapoia împreuna cu mama.

Brutarul coborî. Un sfert de oră mai târziu îi înmână scrisoarea

— Fugi repede, poftim banii. Iei o trăsură până la gară şi alta la înapoiere.

La ora zece şi nouăsprezece minute Jeanne cobora la Bois-Colombes şi se îndrepta spre Garenne ajungând destul de iute în şoseaua Paris. Se opri în faţa casei doamnei Lebel, trase de cordonul clopoţelului şi începu să-l agite cât putu de tare. În sfârşit, din fundul grădinii se auzi o voce:

— Cine-i? Cine sună?

— Aduc o scrisoare din partea domnului Lebret; soţia dânsului trage să moară... răspunse Jeanne.

Slujnica veni să-i deschidă, o recunoscu şi zise:

— Tot dumneata ai fost şi ieri. E chiar aşa de bolnavă fiica doamnei?

— Biata femeie, nu mai are de trăit decât câteva ore...

Doamna Lebel îşi puse grabnic o fustă şi un camizol şi coborî.

— Am o scrisoare pentru dumneavoastră... zise Jeanne,

o scrisoare grabnică de la ginerele dumneavoastră.

Doamna Lebel luă scrisoarea cu un aer impunător, o desfăcu şi citi fără cea mai mică urmă de emoţie.

— Bun... zise ea, cu răceală. Domnul gineri-meu s-a dat bătut. Justine, adu-mi repede rochia, blana şi îmbrăcă-te şi tu. Mergem la Paris cu ultimul tren:

Apoi, adresându-se vânzătoarei de pâine adăugă:

— Aşteaptă-mă aici. Plecăm îndată.

La vila primarului, Lucie îşi terminase treaba. Se făcuse târziu şi pentru nimic în lume n-ar fi vrut să piardă trenul de miezul nopţii. Avea la dispoziţie patruzeci de minute. Mai mult decât trebuia. Totuşi grăbi pasul.

Ovide Sohveau, ascuns în păduricea cunoscută, auzise zgomotul paşilor grăbiţi şi uşori ai lucrătoarei. Scoase din buzunar cuţitul, înlătură buşonul de la vârf şi se ghemui în aşa fel, încât să se poată arunca asupra fetei ca jaguarul asupra prăzii. Lucie înainta. În ciuda întunericului, Soliveau o recunoscu. Avea cu ea cutia de carton a doamnei Augustine. Se scurseseră două sau trei secunde. Fata ajunse în dreptul spionului.

Cu braţul ridicat, Ovide făcu un salt şi, luată prin surprindere, Lucie căzu scoţând un ţipăt puternic. Asasinul se aplecă, ridică din nou braţul şi mai izbi o dată în piept. Dar întâlnind un obstacol metalic, vârful armei se frânse în loc să pătrundă în carne.

— Nu-i nimic, murmură banditul, îi ajunge. Apoi, văzând un ceas cu lanţ la corsajul fetei, îl smulse şi, scotocind în buzunarul rochiei, scoase un portmoneu.

— În felul acesta, omorul va fi pus pe seama vreunui borfaş.

Fugi apoi spre cărăruia ce înconjura pâlcul de plopi. Brusc, se opri în faţa lui, la mică distanţă, auzi voci, apoi zări trei siluete înaintând prin întuneric. Sări în câmpul arat şi o luă la goană, aruncând într-o brazdă mânerul cuţitului frânt.

Cele trei siluete erau ale Jeannei Fortier, a doamnei

Lebel şi a slujnicei sale.

— Vă asigur, zicea Jeanne, că am auzit un strigăt în direcţia căii ferate... aici, în faţa noastră... la capătul potecii... un strigăt sfâşietor, un strigăt de moarte.

— Poate te-ai înşelat, răspunse bătrâna.

— Nicidecum, sunt absolut sigură.

Exact atunci, Ovide o luase la goană peste ogoare. Jeanne îl zări.

— Priviţi, reluă ea, arătând cu braţul spre silueta încă distinctă. E un bărbat... un bărbat care ne-a văzut şi care fuge. Da da, pe aici, prin preajmă, s-a comis o crimă... Strigătul auzit de mine era unul de agonie.

Şi vânzătoarea de pâine alergă înainte. Ajunse lângă pâlcul de arbori. Aici, se opri, înfiorată. Pe pământ, la picioarele ei, văzu un corp întins.

Se aplecă iute şi degetele dădură peste cutia goală de carton căzută din mâinile Luciei. În clipa aceea un fior îi străbătu corpul, îşi aminti că, în ajun, Lucie îi spusese că în acea seară trebuia să ducă o rochie la Garenne-Colombes. Pe jumătate nebună, se aplecă spre trupul înţepenit şi-i înălţă capul. Un geamăt surd îi scăpă printre buze. Era Lucie.

— Ce s-a întâmplat? întrebă bătrâna Lebel, ajungând-o din urmă.

— O crimă... V-am spus eu... A murit Lucie! scumpa mea Lucie!...

Doamna Lebel şi slujnica, îngrozite, abia se mai ţineau pe picioare.

— O cunoşteai? întrebă bătrâna.

Jeanne n-o auzea. Ridică trupul inert. Dintr-o dată îşi simţi degetgle umezite de ceva cald.

— Îi curge sângele!... îngăimă ea. Îi bate inima! Înseamnă că n-a murit încă; apoi adresându-i-se doamnei Lebel:

— Fiica dumneavoastră aşteaptă. Plecaţi repede! Dar anunţaţi în gara din Bois-Colombes să vină careva să mă ajute s-o salvam.

— Să mergem doamnă, zise slujnica, pierdem trenul dacă nu ne grăbim.

Cele două femei ajunseră, cu sufletul la gură, cu câteva minute mai devreme. În gară văzură doi jandarmi.

— Domnilor, zise bătrâna, trăgându-şi duhul, s-a făcut o crimă pe drum, pe poteca de-a lungul căii ferate din Saint-Germain. A fost asasinata o tânără. Am lăsat acolo o femeie pe care o cunoaştem...

— Spuneţi clar unde e locul.

— Pe potecă... lângă un pâlc de arbori.

— De ajuns! Ştiu unde e. Plecăm îndată.

Jandarmul se repezi la locul indicat. Curând ajunse lângă Jeanne. Fata trăia, dar era leşinată. Văzându-l, Jenne exclamă:

— Vai, domnule, veniţi repede. Biata fată trage să moară. Are o rană în piept. Sângele curge în continuu. Trebuie s-o luăm de aici...

În tăcerea nopţii se auzi un glas:

— E brigadierul! unde sunteţi?

— Aici... ia-o de-a lungul caii ferate.

În sfârşit, în beznă se iviră câteva luminiţe. Larchaut, care mergea în fruntea plutonului, ajunse lângă superior şi-i raportă, gâfâind:

— L-am adus pe domnul comisar, l-am găsit împreună cu domnul Duval, doctorul. Vin şi ei o dată cu ceilalţi şi cu brancarda.

Imediat, la locul crimei, ajunseseră şi ceilalţi. Doi dintre ei, purtând felinarele, se grăbiră să lumineze grupul. Lividă, cu ochii închişi, Lucie nu dădea niciun semn de viaţă.

— Cine-i femeia aceasta? întrebă comisarul, văzând-o pe Jeanne mânjită de sânge şi la fel de palidă ca rănita.

Brigadierul îi relată magistratului cum se petrecuseră lucrurile. Comisarul reluă, adresându-i-se Jeannei:

— Aşadar, o cunoaşteţi pe tânără?

— Da, domnule, locuieşte la Paris în aceeaşi casă cu mine.

— Cum se face că era singură, după miezul nopţii, în câmpul ăsta pustiu?

— Este croitoreasă de meserie, tocmai dusese o rochie de bal soţiei domnului primar din regiune.

— Şi dumneata? Ce făceai aici la această oră?

Jeanne îi explică motivul prezenţei sale. Completă apoi informaţiile povestind pe scurt ceea ce cititorii noştri ştiu de mai înainte.

— După toate aparenţele, mobilul asasinatului a fost furtul, zise comisarul. Bărbatul pe care l-aţi văzut fugind pe întuneric era cu siguranţă asasinul. Mâine începem cercetările.

Doctorul, luminat de jandarmii cu felinarele, îngenunchease lângă fată şi examină rana.

— Ei? Ce zici doctore, întrebă comisarul.

— Rana este gravă, răspunse acesta, dar sper să nu fie mortală. Balenele corsetului au deviat arma.

— Ce-i asta? zise comisarul ridicând un obiect ce strălucea în iarbă.

— E jumătate din lama cuţitului folosit de asasin... La a doua izbitură lama s-a lovit de balenele de oţel şi, vedeţi, s-a rupt în două.

— Ce-avem de făcut, doctore? întrebă magistratul.

— Să transportaţi fata.

— Duceţi-o la mine, reluă comisarul. Am o cameră liberă şi femeia aceasta curajoasă o s-o îngrijească.

— Da, rămân eu, spusese Jeanne.

Lucie fu întinsă cu cea mai mare grijă pe brancardă şi convoiul se înapoie la Bois-Colombes. Ajunseră repede la casa unde Lucie urma să fie găzduită. Nevasta magistratului şi slujnica acestuia pregătiră un pat. Doctorul studie rana, se convinse că nu se înşelase şi făcu un pansament sumar. În acest timp comisarul şi jandarmul îi cercetau îmbrăcămintea.

— E clar că pentru furt a vrut s-o omoare, zise brigadierul; buzunarele rochiei sunt întoarse pe dos şi iată un nasture descheiat la bluză, e sigur că i-a smuls un

obiect care atârna la gât.

— Ceasul, domnule, zise Jeanne.

Se trecu la redactarea unui proces-verbal detaliat şi, în jurul orei trei, se despărţiră, lăsând rănita, ce încă nu-şi revenise din leşin, în grija măicuţei Lison.

Ovide Soliveau ajunsese în şosea şi alergase spre Courbevoie unde îl aştepta Paul Harmant. Descoperise cu uşurinţă portiţa uzinei. Patronul îi dădu drumul întrebându-l cu glas abia auzit:

— Ei?

— Gata... răspunse Ovide. Lucien Labroue este văduv de mâna stângă. Nu-i mai rămâne decât s-o ia de nevastă pe fiică-ta în faţa primarului.

Ajunseră în birou. Soliveau se grăbi să-şi schimbe hainele. Îşi strânse straiele de ţăran încuindu-le într-o valijoară şi-şi vârî în unul din buzunare ceasul şi portmoneul furate de la Lucie.

Trăsura aştepta. Cei doi bărbaţi urcară.

— Unde vrei să te conduc? întrebă industriaşul.

— În strada Batignolles. Nu mai am mult până acasă.

La locul indicat, sceleraţii se despărţiră. Jacques Garaud se îndreptă spre vilă.

— Mary e salvată, îşi spuse el. Rivala ei nu mai există.

În zorii zilei, comisarul de poliţie din Bois-Colombes se întâlni cu jandarmii la locul crimei. O anchetă amănunţită stabili că asasinul culcat în pădurice, aşteptase trecerea cuiva. Apoi se înapoiară cu toţii la Bois-Colombes.

Doctorul stătea la căpătâiul bolnavei care începea să-şi revină. Lucie deschise ochii şi aruncă împrejuru-i o privire la început pierdută, apoi neliniştită. Dintr-o dată o descoperi pe măicuţa Lison. Jeanne se aplecă spre pat:

— Mă recunoşti, fetiţo?

— Da, zise fata cu glas stins, dar unde sunt?

— La comisarul de poliţie din Bois-Colombes.

Comisarul se apropie şi el.

— Erai rănită, domnişoară, şi era de datoria mea să-ţi ofer găzduire.

— Da, da... mi-amintesc, murmură Lucie. Un bărbat a sărit şi m-a lovit... Din clipa aceea nu mai ştiu nimic.

— I-ai văzut faţa?

— Nu, era prea întuneric.

— Aveai la gât un ceas, nu-i aşa? Un ceas de aur cu lănţişor. Şi un portmoneu?

— Da.

— Ce conţinea?

— Treizeci de franci şi un bilet de întoarcere.

— Toate ceasurile au un număr de ordine. Ştii cumva al dumitale ce număr avea?

— Nu, domnule.

— De unde l-ai cumpărat?

— L-am primit în dar, e cumpărat dintr-un magazin de ceasornicărie de pe strada Sainte-Antoine, colţ cu intrarea Guémenée.

Comisarul notă adresa.

— Comit o indiscreţie, continuă el, dacă te intreb numele persoanei care a cumpărat acest ceas?

— Persoana este viitorul meu soţ, Lucien Labroue. Cred că sunt grav rănită spuse ea apoi, mă doare.

— E o durere firească, răspunse doctorul. Rana este adâncă, dar să ştii că nu-ţi pune viaţa în pericol şi că se va vindeca repede. Ai avut noroc ca această curajoasă femeie trecea pe acelaşi drum şi-a dat peste dumneata, altfel ai fi pierdut sânge şi-ai fi murit.

— Buna mea Lison, îţi datorez viaţa... şopti Lucie. De cât timp sunt aici?

— Din noaptea trecută.

— Oare pot să mă întorc acasă?

— Vei putea, după ce-ţi fac un pansament serios, răspunse doctorul, în orice caz, astă-seară nu.

— Măicuţă Lison, rămâi cu mine, nu-i aşa?

— Aş vrea totuşi să mă reped puţin până în strada Dauphine s-o anunţ pe patroană şi să văd ce mai este pe

acolo.

— Ai dreptate... Du-te.

Când sosi în strada Dauphine, Jeanne simţi că i se taie picioarele. Storurile prăvăliei rămăseseră trase şi pe geam era lipită o foaie de hârtie pe care scria: *Închis pentru deces*.

Jeanne intră pe uşa din spate şi îi găsi pe doamna Lebel, ginerele său şi slujnica. Toţi trei plângeau.

— S-a sfârşit, măicuţă Lison, zise Lebret cu glasul întretăiat.

Vânzătoarea de pâine, cu ochii în lacrimi, murmură:

— Vă rog să mă iertaţi că n-am putut veni ieri seară.

— Soacra-mea mi-a spus c-ai fost reţinută, şi n-am pentru ce să te iert; biata nevastă-mea te iubea atât! Rămâi la noi, ca atunci când trăia.

Jeanne plângea în hohote. Îngăimă:

— Aş vrea să vă cer voie să mă întorc chiar astăzi la Bois-Colombes lângă rănită, şi mâine îmi reiau slujba.

— Du-te, măicuţă Lison.

În timp ce Jeanne sosea la Bois-Colombes, doamna Augustine era foarte intrigată văzând că Lucie nu venea să-i dea raportul pentru livrarea făcută în ajun. Trimise o lucrătoare pe cheiul Bourbon. Lucrătoarea se întoarse zicând că Lucie nu sosise încă. Această absenţă i se păru atât de ciudată, încât, foarte îngrijorată, trimise o slujnică la Garenne-Colombes. Aceasta veni cu ştirea că tânăra lucrătoare plecase de la primar spre Paris. Neliniştea doamnei Augustine se transformă în spaimă. Se duse la Amanda:

— Draga mea, când termini slujba, du-te pe cheiul Bourbon şi află dacă Lucie a apărut, apoi vino să-mi spui.

Amanda coborî în strada unde o aştepta Ovide.

— Altă corvoadă!

— Ce corvoadă?

— Gâsculiţa asta de Lucie a dispărut.

— A dispărut! repetă Soliveau cu o surpriză bine jucată.

— A plecat de la Garenne-Colombes la ora unsprezece

şi jumătate seara şi nimeni n-a mai văzut-o după aceea. Patroana mă trimite la ea să aflu dacă ştie careva ceva.

— Merg şi eu.

Ovide lua o trăsură cu ora şi dădu ordin birjarului să oprească pe cheiul Bourbon... Ticălosul aştepta cu o nelinişte şi curiozitate uşor de înţeles răspunsul portăresei.

— Ei? întrebă pseudo-Arnold de Reiss, când fata urcă din nou în trăsură.

— Nimeni nu ştie nimic... Haidem în Saint-Honoré şi apoi cinăm...

VIII

CÂND JEANNE AJUNSE LA BOIS-Colombes, Lucie dormea vegheată de nevasta comisarului. Cum se trezi, începu să tremure din tot trupul.

Venind s-o vadă, doctorul se nelinişti descoperind febra la care nu se aşteptase şi interzise transportarea bolnavei.

— Tot ce pot să îngădui, adăugă el, este să fie mutată într-un spital din împrejurimi.

Soţia magistratului protestă:

— Fata ramâne la noi, doctore.

Lucie îi mulţumi pentru bunătate şi aruncă o privire spre Jeanne Fortier.

Vânzătoarea de pâine înţelese.

— Nici eu nu te voi părăsi, fetiţo, răspunse ea. Va trebui totuşi ca mâine să fiu la Paris pentru înmormântarea bietei mele patroane care a murit azi-noapte.

Întorcându-se de la Paris, comisarul aprobă hotărârea soţiei sale şi începu să se îngrijească de bolnavă cu o deosebită bunăvoinţă. În jurul orei nouă seara, măicuţa Lison se pregătea să părăsească Bois-Colombes.

— Anunţ-o şi pe patroana mea, zise Lucie.

— Da, da, adaugă comisarul şi aveţi grijă să ţineţi secret tentativa de crimă. Nu vrem ca faptul să fie cunoscut, răspândit şi comentat în toate ziarele. Spuneţi doar că domnişoara a fost victima unui accident.

Jeanne făgădui să se conformeze instrucţiunilor şi plecă. Absorbită cu totul de salvarea Luciei, nu-şi dădu

seama că această tentativă de crimă putea s-o aducă, în calitate de martor, în faţa reprezentanţilor justiţiei care, din motive cu totul legitime, îi inspirau o nesfârşită groază. Ideea îi veni abia în tren, aducând după sine un întreg cortegiu de gânduri negre.

Sosind la Paris, frântă de oboseală, se duse direct acasă. Portăreasa exclamă bucuroasă:

— Mi-aduci cumva veşti de la locatara mea? A plecat ieri seară spre Garenne-Colombes şi de atunci n-am mai văzut-o. Ştii ceva?

— Da... este bolnavă. Întorcându-se să ia trenul, a căzut şi s-a rănit.

— S-a rănit! Ce nenorocire! E ceva grav?

— Nu. Peste câteva zile se face bine.

— Mă bucur. M-ai liniştit.

— Mai trebuie însă s-o anunţ pe doamna Augustine. A primit vreo scrisoare?

— Da, una.

A doua zi dimineaţa, Jeanne îşi făcu cursa obişnuită pentru vânzarea pâinii, apoi se întoarse acasă şi se îmbrăcă pentru înmormântarea doamnei Lebret. La înapoiere mai găsi o scrisoare pentru Lucie. Le luă pe amândouă, apoi se duse să pună capăt neliniştilor doamnei Augustine, servindu-i al doilea exemplar din povestea inventată pentru portăreasă, aşa cum o sfătuise comisarul.

După ce participă la înmormântare, Jeanne se înapoie la Bois-Colombes unde Lucie o aştepta cu nerăbdare. Febra îi scăzuse în mod simţitor şi rana devenea din ce în ce mai puţin dureroasă, într-un cuvânt, starea generală era destul de liniştitoare.

Tânăra citi pe nerăsuflate scrisorile aduse de Jeanne Fortier. Amândouă erau de la Lucien Labroue. În ultima, logodnicul îi reproşa tăcerea, care-l îngrijora.

Lucie îi relată măicuţei Lison conţinutul scrisorilor.

— Trebuie să-i scriu imediat, zise aceasta.

— Dar dacă-i scrii dumneata, se va nelinişti şi mai mult.

Îşi va da seama că e ceva grav. Lasă, am să-i scriu chiar eu.

Şi cu mâna tremurândă, scrise următoarele rânduri:

Dragul meu Lucien,

Îţi voi spune întreg adevărul, dar, te rog, nu te speria, deoarece îţi jur că nu-ţi ascund nimic şi că nu trebuie să ai nicio teamă. Stau în pat, rănită, dar rana nu e gravă, de vreme ce pot să-ţi scriu.

Apoi fata îi relată drumul făcut la La Garenne, agresiunea necunoscutului, căderea şi leşinul, sosirea providenţială a măicuţei Lison, încheind cu cuvintele:

Peste două sau trei zile, mă voi putea întoarce la Paris. Tare mult aş fi vrut să-ţi pot spune prin viu grai că te iubesc astăzi mai mult ca ieri şi că mâine te voi iubi mai mult decât azi.

Logodnica ta, pe curând soţia ta, nu-i aşa?

Lucie

Amanda îl aştepta pentru masa de prânz pe pseudobaronul Arnold de Reiss; acesta însă nu veni. În timpul zilei, manechinul doamnei Augustine primi prin poştă o scrisoare de la platonicul ei amorez. Plicul conţinea o hârtie de o mie de franci şi înştiinţarea că era obligat să plece într-o călătorie destul de îndelungată.

Amanda luă cu mare grijă hârtia de o mie de franci şi mototoli furioasă scrisoarea. Plecarea aceasta, pe neaşteptate, ascundea cumva o ruptură?

Când Lucien Labroue îşi aruncă ochii peste scrisoarea din care am reprodus o mare parte, simţi ca un cuţit în inimă. Lucie fusese gata să moară... Fiul lui Jules Labroue se frământa neştiind ce notărâre să ia. Să plece la Paris? Să părăsească misiunea ce-i fusese încredinţată? Nu, cu siguranţă, era imposibil.

Din toate cele întâmplate rezulta că nimeni nu putea bănui adevăratele motive ale tentativei de asasinat. Ovide şi Paul Harmant se puteau considera la adăpostul oricărei bănuieli.

În vila din strada Murillo, Paul Harmant se abţinuse deocamdată să mai vorbească cu Mary despre Lucien. În scrisorile sale, tânărul se ferea să pronunţe numele fetei.

Starea acesteia rămăsese aceeaşi. Nu se plângea, nu pronunţa niciun cuvânt de reproş; totuşi tatăl îi citea în suflet, înţelegea ceea ce ea nu-i spunea şi se întreba dacă n-ar fi fost mai bine să grăbească întoarcerea lui Lucien. Dar, oare, n-ar fi trezit bănuieli? Astfel, din prudenţă, amâna. Trecuseră zece zile.

Lucie se înapoiase pe cheiul Bourbon; îşi reluase lucrul, dar n-avea voie să se obosească. Cu toate acestea, terminase de însăilat rochiile domnişoarei Harmant.

Mary ieşea rar din casă şi nu se mai interesa de rochii. Nu ştia nimic de accidentul lucrătoarei, dar ar fi fost convinsă că vina acestui accident n-o purta decât ea.

Câteva zile după reinstalare, Lucie o trimisese pe măicuţa Lison să întrebe ce să facă cu proba; doamna Augustine îi răspunse că s-ar bucura dacă Lucie, în caz că poate ieşi, s-ar duce personal la vila din strada Murillo. În consecinţă, a doua zi, spre ora prânzului, Lucie plecă spre clientă.

Paul Harmant şi fiica terminaseră de mâncat. Valetul intră în sufragerie şi anunţă:

— A venit croitoreasa domnişoarei.

Mary îngălbeni.

— Lucie? întrebă ea cu glasul iritat.

— Lucie! exclamă la rândul său Paul Harmant, cu faţa albită de groază.

Mary nu pricepu, n-avea de unde pricepe expresia de spaimă întipărită pe chipul tatălui său.

— N-am s-o primesc, tată! zise ea.

Vorbele fetei îl calmară puţin pe milionar. Simţea că fusese pe punctul de a se trăda. Lucie trăia! Să fi minţit

Ovide cu atâta neobrăzare, spunând că o „lichidase”? Oricum trebuia să se asigure de identitatea fetei şi pentru asta trebuia s-o vadă. Jacques se aplecă spre Mary vorbindu-i în şoaptă:

— Nu mi-am putut stapâni o primă stare de iritare şi-mi pare rău deoarece enervarea aceasta este nedreaptă.

— Nedreaptă? repetă fiica.

— Da, sigur. Ea nu ştie că este pricina suferinţelor tale. De ce să-i închizi uşa în nas? Primeşte-o acum şi de mâine roag-o pe doamna Augustine să-ţi trimită pe altcineva.

— Ai dreptate, tată... Spune-i să intre...

Valetul se înapoie însoţit de Lucie. Lucrătoarea era de o paloare mortală şi părea că abia se ţine pe picioare. Mary îşi dădu seama de marea schimbare petrecută după ultima lor întrevedere.

— De ce-ai venit? întreabă ea, distantă.

— Am venit să vă probez rochiile. Am întârziat foarte mult, dar nu din vina mea. Am fost victima unui atentat. Şi de aceea n-am putut lucra.

— Un atentat, ce fel de atentat?

— Cineva a încercat să mă asasineze şi era gata să izbutească...

— Aţi fost rănită, domnişoară? întreabă Paul Harmant cu cel mai mare sânge rece.

— Da, şi rana tot mă mai doare... Am primit o primă lovitură de cuţit şi a doua putea să mă dea gata, dacă lama nu s-ar fi frânt în balenele corsetului.

— Asasinul a fost prins, cu siguranţă?

— Nu, domnule, dar va fi în curând... Nădăjduiesc.

Răspunsul acesta făcu să apară broboane de sudoare rece pe tâmplele milionarului.

— I-aţi putut da semnalmentele? întrebă el.

— Nu... Abia l-am întrezărit, era întuneric. S-ar părea că e vreun vagabond. Omoară ca să prade.

— Aţi fost şi prădată?

— Da... ceasul şi portmoneul.

Din clipa când Lucie intrase în sufragerie, falsul Paul

Harmant o contempla cu o curiozitate crescândă.

— Ciudat, îşi zicea el, chipul acesta parcă l-am mai văzut, vocea aceasta parcă am mai auzit-o... Totuşi pe fată o văd pentru prima oară.

Dintr-o dată, o luminiţă îi străbătu memoria:

— Asta-i, îşi zise el. Este imaginea vie a Jeannei Fortier, Jeanne Fortier la tinereţe...

În acelaşi timp îşi aminti că în epoca incendiului de la Alfortville fata Jeannei era dată la doică, la Joigny, şi că Lucie îşi petrecuse copilăria la orfelinat.

— Dac-o fi ea?

Lucie, frântă de oboseală, părea să-şi caute un sprijin. Paul Harmant îi împinse repede un jilţ. Mary se simţi ofensată de amabilitatea tatălui său.

— Nu probez rochiile, zise ea pe un ton sec; domnişoara Lucie se poate retrage. Când vor fi gata, le voi lua personal de la doamna Augustine.

Fraza aceasta însemna că, fără doar şi poate, muncitoarea n-avea ce să mai caute în vilă. Lucie pricepu. Gata să izbucnească în plâns, salută şi părăsi încăperea.

Rămas singur cu Mary, Paul Harmant reluă discuţia.

— Ştii că fata asta este cu adevărat drăguţă?

Mary îşi simţi pleoapele pline de lacrimi.

— Crezi? murmuă ea îndurerată. Atunci înţelegi, nu-i aşa, de ce o iubeşte Lucien?

— Înţeleg, da, c-o fi avut pentru ea un capriciu, dar iubirile astea nu durează mult... Am mai primit o scrisoare, adaogă milionarul.

— Vorbeşte de mine?

— Vorbeşte în toate scrisorile şi nu s-ar preocupa atât de tine dacă i-ai fi indiferentă.

— Mi-ar fi plăcut să aud frazele astea din gura lui, răspunse fata, plecându-şi ochii, apoi oftă lung.

Milionarul continuă:

— Mi-ai povestit că Lucie n-avea nici tată, nici mamă, de unde ştii?

— Mi-a spus chiar ea.

— A fost crescută la Azilul copiilor găsiţi?

— Da. Era înregistrată cu numărul 9.

— Şi n-a aflat niciodată cine a dus-o acolo?

— Niciodată! Dar de ce te interesezi de lucrurile astea?

— Ca să mă conving că Lucien Labroue nu poate iubi o fată care n-are nici măcar un nume.

Întrebările lui Paul Harmant cu privire la Lucie se datorau însă faptului că luminiţa aceea ce-i străbătuse memoria se contura din ce în ce. Acum era în posesia unor date sigure. Nu-i mai rămânea decât să-l cheme grabnic pe Ovide ca să-i spună că victima lui era teafără.

Milionarul plecă spre Aleea Clichy. Soliveau nu era acasă. Paul Harmant scoase din buzunar un carneţel şi pe una din foi scrise aceste rânduri: *Dacă te întorci înainte de ora cinci seara, vino repede la Courbevoie. Dacă te întorci după şase, te voi aştepta astă-seară, la ora zece, la Café de la Paix, în piaţa Operei. Urgent.*

Puse apoi hârtia în cutia de scrisori.

Când se înapoie, Ovide găsi biletul falsului său văr. Foarte intrigat, uşor neliniştit, porni spre uzină. Fu primit de îndată. Paul Harmant avea o faţa ca de mort.

— Ce-i cu mutra asta? întrebă dijonezul.

— Lucie trăieşte! răspunse milionarul.

— Lucie trăieşte! repetă Soliveau îngălbenind. Nu se poate... Cuţitul meu a atins-o drept în inimă.

— Am văzut-o şi am vorbit cu ea, la mine acasă. Cuţitul tău s-a lovit de balenele corsetului şi n-a făcut decât o despicatură. Lucie şi-a reluat lucrul. Mă incomodează, mai mult ca oricând.

— Mii de draci! exclamă Ovide. Ăsta-i chiar ghinion. M-a văzut cu siguranţă. M-ar putea recunoaşte!

— Fii liniştit. Întunericul era prea dens şi crima este atribuită unui borfaş.

— În cazul acesta sunt gata s-o iau de la capăt.

— Trebuie însă să fim atenţi! răspunse Jacques Garaud. A doua tentativă de acelaşi gen ar trezi în mod sigur bănuielile, ori asta trebuie să evităm în primul rând.

— Vrei să spui că te dai bătut? întrebă Soliveau.

— Acum? Când viaţa fiicei mele este în joc! Niciodată!

— Ai vreun plan?

Paul Harmant întinse o hârtie sub ochii complicelui; pe ea scria următoarele: „Lucie a fost depusă în anul 1861 sau 1862 la Azilul copiilor găsiţi din Paris unde a fost înregistrată la numărul 9”.

— Trebuie să aflăm cine a depus acest copil.

— De ce vrei să ştii, şi la ce foloseşte? Mai întâi n-or să vrea să ne spună dacă nu indicăm obiectele aduse odată cu copilul şi trecute în procesul-verbal.

— Trebuie să punem mâna pe acest proces-verbal.

— Dar cum? Numai dacă furăm registrul Azilului.

— Am absolută nevoie să ştiu dacă nu cumva mă înşel.

— Dar ce bănuieşti?

— Că Lucie este fiica Jeannei Fortier.

— Ce te face să crezi?

— Mai întâi numele. Fetiţa Jeannei se numea Lucie, apoi vârsta. În sfârşit, chipul... Seamănă leit cu Jeanne când era tânăra.

— O astfel de asemănare ar putea fi o certitudine... sau în orice caz, o foarte mare probabilitate.

Paul Harmant continuă.

— Lucie a fost depusă la Azil în 1861 sau 1862. Există o legătură. Probabil că doica, nemaifiind plătită, a dus copilul la Paris făcând mai întâi o declaraţie la ea în localitate, şi astfel a scăpat de ţânc dându-l la orfelinat.

— Toate acestea au o logică perfectă, dar tot nu pricep la ce-ţi pot folosi...

— Înţelege că dacă Lucie este cu adevărat fiica Jeannei Fortier, şi dacă faptul e dovedit, ea devine copilul unei hoaţe, al unei incendiatoare, al ucigaşei lui Jules Labroue şi că Lucien, fiul victimei, aflând toate acestea, ar alunga-o, cu siguranţă, îngrozit.

— Perfect! Bravo! Am înţeles. E nemaipomenit!

— Atunci, trebuie să acţionăm.

— Bineînţeles, dar cum? Ştii cumva cum se numea

doica? Sau măcar numele localităţii?

— Da, la Joigny.

— Atunci trebuie să mergem la Joigny. Voi pleca eu.

— Ai nevoie de bani?

— Naivă întrebare! Amanda m-a costat ochii din cap şi sunt aproape lefter.

Răspunzând astfel, Ovide minţea cu neruşinare. Falsul Paul Harmant trase sertarul biroului şi scoase un teanc de bancnote.

— Foarte mulţumesc! zise el. Mâine dimineaţă în zori pornesc spre Joigny.

După plecarea tatălui său, Mary dădu ordin să fie înhămaţi caii. Avea nevoie de mişcare şi-şi propusese să-i facă o vizită lui Etienne Castel. Acesta o primi cu o profundă compătimire, tânără părându-i-se foarte schimbată şi suferindă.

— Aţi venit să-mi reproşaţi că n-am achiziţionat încă nimic pentru galeria dumneavoastră?

— Nu, fiţi liniştit. Aş vrea să vă rog să-mi faceţi un serviciu. Întodeauna, de ziua tatii, îi dăruiesc ceva... ziua aceasta va fi peste două luni. Ghiciţi, aşadar?

— Cred că da... Aţi vrea, ca anul acesta, să-i dăruiţi portretul dumneavoastră. Aşa-i?

— Exact.

— Doriţi un portret bust?

— Nu chiar.

— Dar în picioare v-ar conveni? întrebă din nou Etienne, apropiindu-se de tabloul la care tocmai lucra şi care reprezenta arestarea din curtea presbiteriului. Întinse mâna şi-i arătă figura Jeannei, prinsă pe trei sferturi.

Mary privi tabloul, foarte atentă, aproape ca într-un extaz, şi la un moment dat tresări:

— Ciudat! Parc-aş cunoaşte chipul femeii înconjurată de jandarmi. Într-adevăr, asemănarea este izbitoare!

— Cineva în vârstă?

— Nu dimpotrivă, o persoană foarte tânără. De douăzeci şi unu de ani cel mult. O ucenică a croitoresei

mele.

— Şi cum o cheamă?

— Lucie... O cunoaşteţi cumva?

— Unde locuieşte?

— Pe cheiul Burbon, nr. 9.

— Nu, cu siguranţă, n-o cunosc.

Etienne se gândea:

— Fata pe care o iubeşte Lucien Labroue se numeşte tot Lucie şi locuieşte pe cheiul Bourbon...

Adaugă cu glas tare:

— Deci mărimea aceasta v-ar conveni.

— Dacă doriţi! Când vreţi să începem?

— Poimâine.

— De acord, voi veni în jurul orei două. Acum plec, n-aş vrea să vă împiedic de la lucru.

— Nici gând! Mai staţi să mai discutăm puţin. Cum vă simţiţi la Paris?

— Îmi făcusem altă imagine despre marele oraş.

— Vreţi să spuneţi că regretaţi America?

— Sunt momente când mi-e dor să-i văd cerul albastru.

— Deşi v-aţi născut la New York, tatăl dumneavoastră nu e american, aşa-i?

— Este francez... originar din Bourgogne. Bunicul din partea mamei, James Mortimer, descoperind în el o mare inteligenţă, l-a luat ca asociat la întreprinderile lui.

— Bunicul dumneavoastră era un inventator celebru?

— Da, sigur. Lui i se datorează, ca şi tatălui meu de altfel, multe şi folositoare descoperiri, printre altele şi o maşină de cusut, Silenţioasa, ca şi o maşină de ghioşat.

— O maşina de ghioşat? repetă Etienne surprins.

— Da, o capodoperă, după câte se pare.

— Domnul Harmant locuieşte de mult timp în America?

— De douăzeci şi doi de ani. A sosit la New York în 1861.

— Inventatorii cu adevărat valoroşi se îmbogăţesc repede în America. Cine ştie, poate că o să vă înapoiaţi o dată.

— Nu cred.

— De ce?

Mary simţi că roşeşte. Totuşi îi răspunse:

— Tata nu s-ar decide să plece din ţara sa natală, iar munca îl leagă de Franţa.

— E adevărat, dar se pot ivi tot felul de împrejurări; ca de exemplu căsătoria dumneavoasrtă.

— O, nu! zise îndată Mary, n-am să mă căsătoresc niciodată cu un american.

— Vă plac francezii?

— Foarte mult. De altfel, după tatăl meu, sunt franţuzoaică.

— Ultima oară, când am avut plăcerea să vă întâlnesc la prietenul meu Georges Darier, aveaţi despre Lucien Labroue o părere care vă onorează...

Mary simţi că roşeşte din nou şi îngăimă:

— Îndatorirea supremă a celor avuţi este, după mine, să întindă mâna celor ce n-au.

— Domnul Harmant, presupun, a fost de aceeaşi părere?

— După câte ştiu, tata i-a propus o asociere.

— Plecaţi? Aşa de repede? întrebă Etienne văzând-o că se ridică.

— Da, mă voi întoarce însă poimâine.

Pictorul o conduse până la uşă şi se reaşează în faţa tabloului în curs de finisare.

— Asemănarea aceasta dintre Lucie şi Jeanne Fortier mi se pare foarte ciudată! murmură el. Iar Lucie este un copil crescut la orfelinat şi are douăzeci şi doi de ani!

IX

A DOUA ZI DIMINEAŢA, OVIDE Soliveau cobora la Joigny. Trase la Hotelul Cigogne. Originar din Bourgogne, Ovide ştia că în regiune existau femei ce creşteau până la opt sau zece copii deodată şi pe care parizienii le numeau „doici înţărcate”. Ceru adresa uneia dintre ele şi se duse să caute.

Doamna Noiret, aşa se numea doica, o femeie de aproximativ patruzeci de ani, nu se arătă prea binevoitoare.

— Ce doriţi? îl întrebă ea pe noul venit.

— Locuiţi de mult timp în localitate?

— De douăzeci şi şapte de ani... Acum am patruzeci şi unu. Aveam paisprezece când tatăl şi mama mea au cumpărat această casă.

— De câţi ani vă ocupaţi cu creşterea copiilor?

— Mama creştea. După moartea mamei am continuat eu.

— Înseamnă atunci ca ştiţi toate doicile din Joigny?

— Bineînţeles! Ne întâlnim, vă daţi seama, când trebuie să vaccinăm ţâncii...

— Aţi auzit vorbindu-se de o anume Jeanne Fortier?

— Jeanne Fortier, Jeanne Fortier... Cu ce se ocupă?

— O văduvă..: Acum douăzeci şi unu de ani.

— Sfinte Cristoase! Douăzeci şi unul de ani! Trebuie să ai o memorie de fier ca să-ţi aminteşti nume atât de îndepărtate! Dacă nu vreţi să aflaţi şi altceva, în afara numelui, nu vă pot spune nimic.

— Ba da, mai vreau şi altceva... Văduva Fortier a fost

condamnată pentru triplă crimă de furt, incendiu şi asasinat.

— Sfinte Sisoe! Au ghilotinat-o?

— A fost condamnată pe viaţă, zise Ovide şi avea aici la Joigny, dată la doică, o fată de câteva luni.

— Ia staţi o clipă! o femeie condamnată pentru incendiu, furt şi asasinat?... Da... am auzit vorbindu-se...

— Şi nu vă amintiţi cui i-a fost încredinţată fata?

— Bătrânei Frémy, fir-ar să fie! Era mâniată foc că trebuia să crească fiica unei asemenea fiinţe.

— Şi unde locuieşte bătrâna Frémy? întrebă Ovide.

— La cimitir, biata de ea... A murit.

— Totul îmi scapă! murmură Ovide desumflat.

— Sunteţi cumva tatăl?

— Nu! Vreau să ştiu dacă fetiţa trăieşte.

— Nu mai mi-aduc aminte ce a făcut bătrâna Frémy. Duceţi-vă la primărie... Când nimeni nu se mai interesează de ţânci, ne ducem acolo şi anunţăm. Primarul dă dispoziţie ca să fie duşi la Copiii găsiţi.

— Şi când îi predaţi la primărie, indicaţi cumva într-o listă şi obiectele ce-ar putea sluji într-o bună zi la recunoaştere?

— Da, domnule. Se indică marca lenjeriei, semnele particulare ale copilului, numele tatălui şi al mamei (dacă sunt cunoscute), al doicii şi data depunerii.

— Copilul se numea Lucie. Înseamnă că s-a înregistrat sub numele de Jeanne Fortier, mama, şi cel al doamnei Frémy, doica?

— Exact aşa domnule.

— Bine, va mulţumesc mult.

Ovide îi întinse o monedă de zece franci. Doamna Noiret îi strecură în buzunar zicând:

— Chiar pentru nimic! La dispoziţia dumneavoastră.

Apoi, dijonezul plecă.

Soliveau mergea la întâmplare, cu ochii plecaţi, dintr-o dată înălţă capul şi căută drumul ce ducea spre primărie. Îl găsi uşor. Intră într-un birou şi, adresându-se unui

funcţionar tânăr, singurul din încăpere, întrebă:

— Spune-mi, domnule, nu ştiţi cumva cine era primar la Joigny între anii 1861 şi 1862?

— Cum să nu, răspunse tânărul. Primarul de atunci se numea Duchemin. Era fratele tatălui meu. S-a pensionat după război.

— Locuieşte la Joigny?

— Nu, la Dijon, oraşul său natal.

— Atunci înseamnă că este concetăţean cu mine.

— Şi dumneavoastră sunteţi tot de pe Coasta de Aur? întrebă funcţionarul.

— Da şi voiam să-i cer o informaţie unchiului dumitale referitoare la anii 1861-1862. E vorba de o chestiune foarte delicată.

— Poate aş putea să vă ajut eu...

În această clipă, uşa se deschise brusc şi un bărbat cu o înfăţişare necioplită intră în birou. Văzându-l, funcţionarul îngălbeni şi se ridică stânjenit.

— Vasăzică aşa, domnule Duchemin! zise noul venit cu un ton brutal, trebuie să vin ca să te caut până aici. Îţi baţi joc de mine?

— Nu strigaţi aşa tare vă rog.

— Ba am să strig cât vreau. Dă-mi banii şi tac!

— V-am rugat să mai aşteptaţi.

— Au trecut şase luni de când tot aştept.

— Vă rog, o ultimă amânare... încă opt zile.

— Lasă braşoavele! Te las până mâine. Dacă mâine seară nu am cei o mie de franci pe care ţi i-am împrumutat bazându-mă pe girul unchiului dumitale, a cărui semnătură ai imitat-o de minune, mă voi duce cu dovezile la procurorul Republicii... şi apoi la Curtea cu juri!

Şi creditorul, furios, ieşi aşa cum intrase. Funcţionarul îşi prinse capul în mâini. Printre degete i se prefirau lacrimi.

— Îmi pare rău, interveni Ovide, că am fost martor la asemenea neplăcută scenă... Tânărul înălţă capul şi răspunse plângând:

— Are dreptate să mă pedepsească, domnule. Bărbatul pe care l-aţi văzut aici este un mare negustor din Joigny, în tratative cu unchiul meu pentru vânzare de vin... Anul trecut, aveam o prietenă, o iubeam nebuneşte dar n-aveam nici bani, nici credite. Am falsificat două poliţe pe care am pus un gir de garanţie, imitând iscălitura unchiului meu, şi m-am dus cu ele la omul acesta. Le-a onorat. Când a sosit scadenţa n-am putut plăti. M-am dus la el; tocmai se pregătea să trimită poliţele unchiului meu, şi, murind de ruşine, i-am mărturisit totul făcându-i atâtea promisiuni, încât a binevoit să-mi mai acorde şase luni. Nădăjduiam să mă pot achita. Degeaba, nu izbutesc! L-aţi auzit ce spune; mă dă în judecată. Doamne de ce n-am avut puterea să-i rezist femeii aceleia care m-a dus la pieire!

— O mai vedeţi şi acum?

— Nu, domnule.

— De ce? Aţi încetat s-o mai iubiţi?

— Nu, nu de asta. M-a părăsit.

— Şi pentru una ca asta v-aţi riscat dumneavoastră onoarea!

— Credeţi-mă, domnule, o iubeam nebuneşte.

— Într-un cuvânt, v-ar trebui cam o mie de franci.

— O mie de franci plus dobânzile pe şase luni. N-am de ales: ori mă arunc în apă, ori aştept jandarmii să mă aresteze...

— De ce n-o rugaţi pe mama dumneavoastră să vă ajute?

— Mama e la Dijon şi trăieşte dintr-o biată rentă viageră.

— Şi unchiul?

— Ar renega fără milă un nepot dezonorat.

— La ce ora plecaţi de la birou?

— În clipa asta. Cred că-i ora de închidere.

— Unde luaţi masa de prânz?

— La hotel Cigogne.

— Acolo am tras şi eu. Mâncăm împreună.

Duchemin îşi privi uluit interlocutorul.

— La dispoziţia dumneavoastră, domnule.

— Cum se numeşte creditorul dumneavoastră?

— Petitjean.

— Luaţi-vă pălăria şi haidem la el.

Duchemin îl ascultă ca un automat. Cinci minute mai târziu, cei doi soseau la marele comerciant de vinuri. Văzându-şi debitorul, creditorul se ridică furios şi întrebă cu glas aspru:

— Pentru ce ai venit?

De data asta îi răspunse Ovide.

— Pentru un lucru pe care-l veţi aproba cu siguranţă. Domnul Duchemin a venit să-şi repare greşeala şi să vă plătească datoria.

— A venit să mi-o plătească? El?

— Domnul Duchemin a fost victima unei nebunii tinereşti. Dumneavoastră l-aţi cruţat şi aţi procedat bine. Vă este recunoscător. Se pocaieşte şi n-o să mai facă aşa ceva. Sunt un prieten al familiei sale. Aşa că, în schimbul poliţelor în chestiune, vă dau eu cei o mie de franci, plus dobânzile pe şase luni.

Ovide scoase din buzunar un portofel înţesat cu bancnote şi plăti. Negustorul deschise casa de bani, luă de acolo două hârtii timbrate şi zise:

— Poftim poliţele.

Duchemin întinse mâna. Ovide însă le îndoi cu grijă şi le aşeză în portofelul său pe care şi-l vârî în buzunar.

— Acum, domnule, i se adresă el lui Petitjean, totul s-a sfârşit, nu-i aşa?

— Da, răspunse negustorul pe un ton morocănos şi spuneţi-i onorabilului dumneavoastră protejat să se ducă la dracu'!

— N-aveţi dreptul să insultaţi, domnule, răspunse Soliveau. Şi fiţi atent cum vorbiţi: dacă vă trece cumva prin gând să pomeniţi de-o greşală pe care n-o puteţi dovedi, ţineţi minte că veţi avea de-a face cu familia Duchemin!

Cei doi plecară, iar Petitjean trânti furios uşa în urma lor. Dijonezul şi însoţitorul său ajunseră la Hotelul Cigogne; se aşezară unul în faţa celuilalt într-un salonaş unde Ovide ceru să li se aşeze masa. Fericit că scăpase de cumplitul său debitor, tânărul vedea totul în roz.

— Ori mă înşel eu, ori mai ai câteva datorii mărunte în oraş? îl întrebă pe neaşteptate Ovide. Cât?

— Aproape două mii de franci.

— Drace! Dar trăieşti pe picior mare, nu glumă!

— Domnule, din pricina nemernicei acesteia de femei.

— Creditorii mi-au promis că mă mai aşteaptă.

— Nu peste mult îţi vor cere şi ei socoteală! Ei bine, te voi scăpa de ei în schimbul unui mic serviciu.

— Contaţi pe mine. Ce-aţi dori să fac?

— Ascultaţi-mă bine, zise Soliveau. Acum douăzeci de ani fusesem îndrăgostit de o femeie căsătorită, care mă iubea de asemenea. În lipsa soţului plecat de mai mult de un an, s-a născut un copil. La înapoiere, bărbatul înşelat n-a bănuit nimic, şi femeia vinovată a dus ţâncul la o doică din Joigny. Am fost nevoit să părăsesc ţara pe un timp foarte lung. Când m-am întors fosta mea iubită dispăruse. Copilul încredinţat de ea unei femei pe nume Frémy a fost depus de aceasta la Azilul copiilor găsiţi. Acum, aş vrea să-mi revăd fiica şi te rog să-mi dai o mână de ajutor.

— Cu toată inima, domnule. Şi ce-aţi dori să fac?

— După câte ştiu eu, când o doică nu mai este plătită are dreptul să depună pruncul la orfelinat în urma unei declaraţii făcute primarului comunei.

— Da, răspunse tânărul. Declaraţia aceasta este trecută într-un registru ad-hoc şi rămâne la arhive.

— Procesul-verbal, pe lângă nume şi dată nu conţine cumva şi descrierea veşmintelor predate?

— Ba da, la fel ca şi denumirea mărcii scutecelor şi semnelor particulare dacă există.

— Ei bine, în schimbul serviciului făcut şi al celui pe care ţi-l voi mai face, îmi trebuie o copie exactă din

procesul-verbal în chestiune.

— Ceea ce-mi cereţi, domnule, este împotriva legii, dar vă sunt prea îndatorat ca să mai şovăi.

Duchemin scoase din buzunar un carneţel, un creion şi se pregăti să scrie.

— Anul depunerii? întrebă el.

— Între 1861 şi 1862.

— Numele mamei?

— Jeanne Fortier.

Duchemin tresări atât de tare, încât creionul îi scăpă pe faţa de masă.

— S-a întâmplat ceva? întrebă Soliveau.

— Jeanne Fortier! repetă tânărul. Bine, dar ăsta-i numele unei condamnate la închisoare pe viaţă... Este numele evadatei din Clermont, ale cărei semnalmente au fost trimise parchetului şi primăriei.

— Este numele unei nevinovate închisă pe nedrept... răspunse Ovide pe un ton convingător. Ce te interesează pe dumneata condamnarea şi evadarea ei? Dacă n-ar fi evadat, aş fi venit eu la Joigny? Ţi-aş fi putut eu salva onoarea, asigurând astfel bătrânei mame liniştea ultimilor ani de viaţă? Redă-i deci, acestei mame, fericirea de a-şi găsi copila!

— I-o voi reda, domnule. Fiţi sigur că n-am să şovăi. Mâine veţi avea copia după procesul-verbal. Când pot să v-o aduc?

— Te aştept aici, la dejun, în jurul orei unsprezece, iar în schimbul piesei în chestiune îţi voi înmâna suma necesară achitării datoriilor şi sper ca pe viitor să nu te mai laşi pradă nebuniilor amoroase... Cel puţin, este drăguţă, iubita asta?

— Foarte drăguţă, domnule, netrebnica! Brunetă cu o aluniţă pe obraz! Amanda era pariziancă şi lucra aici într-un magazin de mode.

— Amanda! repetă Soliveau.

— Da... Amanda Régamy.

— Ei, drăcie! ce întâmplare!

— O cunoaşteţi cumva? întrebă Duchemin.

— Da, prietene, şi pricep de ce te-a adus în halul acesta! Zici că a plecat din Joigny?

— Acum câteva luni; s-a înapoiat la Paris. Şi de la magazinul unde fusese angajată a furat două cupoane de dantelă în valoare de cinci sute de franci, fiecare.

— Cum se poate? Şi n-au arestat-o?

— Nu, domnule, a înduioşat-o pe patroana ei. Însă i-a cerut o recunoaştere în scris că a furat precum şi angajamentul că va rambursa banii în termen de un an. Tocmai ca s-o ajut să plătească la timp am făcut eu greşeala pe care o ştiţi. Dar ea, cum s-a văzut cu banii, i-a şi cheltuit.

— Şi s-o fi achitat?

— Nu mai ştiu, dar nu-mi vine să cred.

— Cum se numea modista de la care a furat?

— Doamna Delion, Strada Mare, numărul 74.

Masa se sfârşise. Ovide îşi privi ceasul.

— A sosit timpul să ne despărţim, simt că mi-e somn şi mă duc la culcare. Pe mâine.

Dijonezul urcă în camera sa şi adormi îndată. Era mulţumit de cum îşi petrecuse ziua.

Întorcându-se în mansarda sa situată într-o clădire învecinată cu primăria, funcţionarul se întreba dacă nu cumva visase. Scăpase de datorii. Un lucru însă îl neliniştea: de ce străinul, al cărui nume nu-l ştia, nu-i înapoiase cele două poliţe cu falsa semnătură a unchiului său?

A doua zi dimineaţă Duchemin intră în camera de arhive şi luă registrul anului 1861. În anul 1861 nu găsi nimic şi atunci cercetă anul următor:

— Iată ce căutam! îşi zise el, aruncându-şi ochii peste o foaie volantă prinsă cu o agrafă de pagina registrului: Frémy... Jeanne Fortier... Lucie... Da, asta e. Am gasit-o repede. Ce să mai copiez? Îi dau originalul.

Desprinzând foaia volantă, o îndoi şi o vârî în buzunar fără ca măcar s-o citească în întregime.

În timp ce Duchemin se îndeletnicea cu această trebşoară total ilegală, Soliveau coborâse în Strada Mare, şi cerceta atent tăbliţele magazinelor ce începeau să se deschidă. După vreo sută de paşi se afla în faţa vitrinei unei modiste. Se îndreptă spre o tânară, în picioare, în cadrul uşii.

— Domnişoară întrebă el, aici locuieşte doamna Delion?

— Da, domnule, este mama mea. Poftiţi înăuntru.

Uşa din fundul prăvăliei se deschise şi patroana în vârsta de cincizeci de ani, cu o expresie inteligentă, îşi făcu apariţia.

— M-aţi căutat domnule?

— Da, doamnă. Aş vrea să vă vorbesc într-o chestiune personală. La un semn al mamei sale, fata dispăru.

— Aţi avut o angajată, zise Ovide, domnişoara Amanda Régamy?

— Da, este o poveste tristă.

— Amanda Régamy v-a furat, nu-i aşa?

— Dantelă în valoare de o mie de franci.

— Pe care s-a angajat să v-o plătească.

— Da. Angajament ce până acum n-a fost respectat. Dar n-am s-o las, să ştiţi! I-am acordat un răgaz de un an. Când se va apropia ziua fixată, şi se apropie, mă voi plânge procurorului şi o va aresta. Este o netrebnică periculoasă. I-a luat minţile unui tânăr cumsecade din oraş, împingându-l să facă acte false pentru ea.

— Vorbiţi de domnul Duchemin? Îngăduiţi-mi să vă spun că faceţi fără voie o greşeală. Domnul Duchemin n-a falsificat nimic. Zvonul acesta calomnios a fost răspândit de un creditor nemulţumit, despăgubit de altfel, la ora aceasta. Dar să revenim la domnişoara Amanda Régamy. A recunoscut în scris furtul, nu-i aşa?

— Da, cu dovada aceasta o am la mână.

— Dovada v-aş ruga să mi-o daţi mie, pentru că am venit să vă restitui banii.

— Mi-aţi adus cei o mie de franci?

— Întocmai. Şi cu dobânda cuvenită pe termen de un

an. Dobânda de cinci la sută este de cincizeci de franci. Înseamnă, deci că trebuie să vă înmânez o mie cincizeci de franci. Ovide scoase din portofel o hârtie de o mie de franci şi din portmoneu doi ludovici şi încă o monedă de zece franci; apoi adăugă, punând totul pe tejghea:

— Vreţi să-mi daţi o chitanţa şi să-mi înapoiaţi declaraţia domnişoarei Amanda?

Doamna Delion întocmi o chitanţă şi aduse declaraţia fostei sale vânzătoare cu următorul conţinut:

Recunosc că am furat de la doamna Delion două cupoane de dantelă în valoare de cinci sute de franci fiecare şi-mi iau angajamentul să plătesc suma de o mie de franci, dobândă, în răstimp de un an, începând de azi, dacă nu vreau să fiu urmărită pentru fapta mea.

Urmau apoi data şi semnătura. Ovide citi această dovadă, o vârî în portofelul unde se aflau şi actele domnului Duchemin, o salută pe patroană şi se înapoie la hotelul Cigogne unde comandă un dejun copios pentru două persoane. La ora unsprezece fix, funcţionarul îl întâlni pe Ovide în salonaşul unde mâncaseră şi în ajun.

— Ei, ce-ai făcut? întrebă dijonezul.

— Am găsit piesa cu pricina, răspunse Duchemin. Iată originalul declaraţiei scrise de doamna Frémy.

Ovide luă repede hârtia, o desfăcu şi citi:

Eu, Mathurine Frémy, doică la Joigny, departamentul Yonne, după ce am declarat la primăria din Joigny că un copil de sex feminin, adus la mine ca să-l cresc la 12 aprilie 1861, fusese lăsat în grija mea de mama sa Jeanne Fortier, arestată şi condamnată pentru crime calificate, am fost autorizată de domnul primar să o depun pe numita fetiţă la Azilul copiilor găsiţi din Paris, ceea ce am şi făcut la 6 aprilie, anul 1862, şi iată indicaţiile ce ar putea servi la recunoaşterea copilului, indicii reproduse şi în registrul de depuneri la Azil.

Acestea sunt următoarele: 1. O camaşe marcată L. F.; 2. Obrasieră, id; 3. O pereche de ciorapi, id; 4 O boneţică, id; 5. Un şal de lână; 6. O pătura de bumbac; 7. O păturică de lână; 8. Două scutece marcate J. F. Semne particulare, nu are. Numele mamei: Jeanne Fortier. Prenumele copilului Lucie. Numele doicii: Mathurine Frémy.

Semnătura lui Mathurine Frémy, a primarului care legalizase actul şi ştampila primăriei dădeau acestei piese un caracter de indiscutabilă autenticitate. Ovide, foarte calm, îndoi hârtia şi o strecură în buzunar.

După ce chelnerul aduse cafeaua, Ovide scoase portofelul, îl puse pe masă şi-l deschise.

— Ai o datorie de două mii de franci, nu-i aşa? îl întrebă el pe Duchemin. Ei bine, iată-i. Acum suntem chit.

— Domnule, spuneţi-mi numele celui ce m-a salvat.

— Mă numesc baronul Arnold de Reiss.

Slujbaşul ţinea biletele de bancă în mână; le privea şi, totuşi, părea că-l stânjeneşte ceva.

— Vrei să mă mai întrebaţi ceva? întrebă Ovide.

— Da aş vrea. Aş vrea să vă rog să-mi înapoiaţi poliţele restituite de domnul Petitjean.

— Le-am ars, răspunse Soliveau. Înţelegi, cred, că aşa ceva nu se păstrează.

Ovide se ridică.

— Mă înapoiez la Paris. Acum ne despărţim. Nu-ţi spun adio. S-ar putea să ne mai revedem într-o buna zi.

— Aş fi încântat domnule.

— Şi eu la fel; aşadar, la revedere.

La ora cinci seara, Ovide sosea la Paris. Dijonezul lăsă pentru a doua zi vizita la pseudovărul său şi-i spuse birjarului să-l ducă la locuinţa sa din strada Aleea Clichy, unde îşi schimbă hainele şi împrumută aerul baronului Arnold de Reiss.

— Prevederea e mama înţelepciunii, îşi zise. Cred că e bine ca cei ce m-ar ameninţa într-o zi să ştie ca am

împotriva lor arme cumplite. Astă seară voi cina împreună cu Amanda.

Ajunse în strada Saint-Honoré cu puţin înainte de ora ieşirii lucrătoarelor doamnei Augustine. Amanda, care crezuse într-o ruptură, scoase un strigăt de bucurie.

— Ai venit, dragul meu! ai venit în sfârşit, exclamă ea.

— Credeai că n-ai să mai mă vezi, porumbiţo?

— Plecarea dumitale atât de neaşteptată mi se păruse cam necurată, îţi mărturisesc, iar tăcerea şi mai necurată.

— Am călătorit mult tot timpul acesta.

— Călătoriile nu te împiedică să le scrii celor dragi.

— Inima nu-i de vină. Afacerile m-au acaparat cu totul.

— Te iert. Mâncăm împreună, nu-i aşa?

— Mai încape îndoiala!

X

COMISARUL DIN POLIŢIE DIN BOIS-Colombes, găsise lângă Lucie jumătate din cuţitul de care se servise Ovide când o lovise pe fată. Comisarul, un om foarte inteligent, şi având două indicii: numărul ceasului furat şi fragmentul de cuţit, se baza pe faptul că unul din acestea îl vor ajuta să pună mâna pe criminal. Dar, pentru ca lama cuţitului să-l poată conduce rezultatul scontat, trebuia descoperit şi mânerul, deoarece pe bucata aceasta se afla cu siguranţă indicaţia ce-avea să-l îndrepte pe urmele banditului.

Într-o bună zi, în timp ce jandarmul Larchaut îşi făcea rondul împreună cu brigadierul său, un cantonier le înmână un mâner de cuţit proaspăt găsit. Cei doi plecară în pas accelerat spre biroul comisarului de poliţie.

— Ce pricini v-au adus? întrebă omul legii.

Brigadierul îi arătă cuţitul rupt. Magistratul, după ce-l examină, luă lama găsită lângă Lucie. Aşeză bucata în dreptul mânerului şi constată că se potriveau.

— Da, zise el, ăsta-i cuţitul!

— Putem afla de unde-i cumpărat, reluă brigadierul. Adresa fabricantului este gravată pe mâner.

Comisarul citi cu glas tare:

— Ronsard, cuţitar, cheiul Bourbon, nr. 9. Cheiul Bourbon, nr. 9! dar asta-i adresa Luciei! Iată ceva ce nu înţeleg.

— Domnule comisar, remarcă brigadierul, bucata de lamă găsită de dumneavoastră arată că acest cuţit era nou. Înseamnă că a fost cumpărat de curând.

— Ai dreptate, zise magistratul! Chiar în dimineaţa asta mă duc la şeful Siguranţei.

Şeful Siguranţei îl primi îndată pe comisarul din Bois-Colombes; acesta îi înmână cele două fragmente de cuţit care, reunite, formau un singur tot.

— S-ar putea, într-adevăr. Iată un punct de plecare, zise acesta; trebuie să facem un raport la judecătorul de instrucţie.

Pus la curent cu proaspăta descoperire, judecătorul de instrucţie consideră necesar să treacă la acţiune. Şi lui i se părea ciudat că acest cuţit menit să slujească la desăvârşirea crimei fusese cumpărat din clădirea unde locuia victima. Faptul părea să indice o premeditare. Judecătorul de instrucţie şi şeful Siguranţei plecară spre magazinul de cuţitărie de pe cheiul Bourbon. Cuţitarul lipsea.

Şeful Siguranţei arăta arma şi zise:

— Acesta-i un cuţit lucrat în atelierele dumneavoastră, nu-i aşa?

— Aşa e, răspunse negustoreasa; pe el este trecut numele nostru, adresa fabricii. Dealtfel, mi se pare că am vândut unul asemănător foarte de curând. Ăsta trebuie să fie...

— Vă amintiţi cui?

— Vindem mult, domnule, fie eu, fie bărbatu-meu, fie ucenicul. Mi-este deci imposibil să precizez cui, dar toate vânzările sunt trecute, cu data respectivă, în registrul magazinului.

Negustoreasa răsfoi registrul şi zise:

— Asta-i ultimul pe care l-am vândut.

— Cam când?

Cuţităreasa cită o dată.

— Exact în ajunul comiterii crimei! exclamă şeful Siguranţei. Şi nu vă amintiţi cum arăta cumpărătorul?

— Ba da; era un domn.

— Un domn! exclamară în acelaşi timp cei doi.

— Da, un domn foarte bine; şi foarte înstărit, pe legea

mea. A intrat în prăvălie; cam între orele opt şi nouă seara. Mi-a cerut un cuţit de bucătărie la fel cu cele folosite de măcelari când desprind carnea de pe oase (chiar aşa s-a exprimat), ceva rezistent.

— Ne-aţi putea da semnalmentele exacte?

— Cu neputinţă! Cred că nu mă înşel dacă spun că avea în jur de cincizeci de ani. Părul argintiu. Bine îmbrăcat, vă repet. Am remarcat că avea mânuşi în mână ca un bărbat cochet. Vorbea foarte ales.

Magistraţii se priviră dezabuzaţi. Cu siguranţă clientul întâmplător al cărui portret îl schiţa cuţităreasa nu putea fi ucigaşul tinerei lucrătoare.

— Cine ştie? zise şeful Siguranţei. Există lucruri atât de bizare.

Judecătorul de instrucţie păru ca se gândeşte o clipă, dar nu spuse nimic, şi după ce-i mulţumi cuţităresei părăsi magazinul împreună cu tovarăşul său. Cum ajunseră pe trotuar, îl întrebă pe şeful Siguranţei:

— Aici locuieşte domnişoara Lucie, nu-i aşa? Dacă tot am pornit-o, haidem la ea.

Lucrătoarea, deşi încă slăbită, îl recunoscu pe judecătorul de instrucţie şi se ridică să-l întâmpine.

— Stai jos, draga mea, zise el.

— L-aţi descoperit pe făptaş?

— Din nefericire, nu! Dar credem că am dat de un fir. Şi îi împărtăşiră cele aflate la magazinul de cuţite.

— Ce întâmplare ciudată, exclamă fata. Şi cine-l cumpărase?

— Un bărbat în vârstă... un domn bine.

— Atunci nu-i omul care m-a lovit pe mine. Am văzut clar că asasinul era sărăcăcios îmbrăcat.

— S-ar putea să fi fost deghizat. De unde tragem concluzia că nu pentru furt voia să vă asasineze... Aveţi cumva vreun duşman?

— Cum să am duşmani? răspunse ea. Trăiesc într-o izolare totală. Sunt orfană. Nu-mi cunosc decât logotnicul, iar el lipseşte din Paris de câteva zile.

— N-aţi anunţat pe nimeni că vă duceţi la Bois-Colombes?

— Pe nimeni. Nimeni n-avea de unde să ştie la ce oră o să mă întorc şi pe ce drum am să merg.

— Înseamnă că trebuie să rămânem la prima versiune, zise judecătorul de instrucţie şi totuşi provenienţa cuţitului îmi trezeşte tot felul de bănuieli.

— Nimeni nu mă cunoaşte, reluă Lucie, vă repet. Şi, la urma-urmei, pentru ce să se răzbune? Premeditarea mi se pare exclusă.

— Voiam să vă auzim spunând-o chiar dumneavoastră, zise judecătorul de instrucţie. Apoi o salută pe Lucie şi se retrase împreună cu şeful Siguranţei.

Lucie rămase singură, absolut convinsă că magistratul se înşală. Având treabă la doamna Augustine, luă o trăsură şi se opri în strada Saint-Honoré.

Văzând-o intrând în salonul de probă, patroana îi ieşi în întâmpinare şi o îmbrăţişă:

— Ia spune, fetiţo, s-a găsit ucigaşul?

— Nu doamnă şi nici n-or să-l găsească.

— De ce?

— Cu cinci minute înainte de a pleca spre dumneavoastră, au fost la mine judecătorul de instrucţie şi şeful Siguranţei... Ei presupun că bărbatul care m-a lovit a făcut-o fie din ură, fie din răzbunare.

— Şi pe ce se bazează când afirmă asta?

— Pe o împrejurare destul de bizară; s-au convins că în ajunul crimei, la ora opt şi jumătate seara, cuţitul cu care am fost lovită fusese cumpărat de un domn mai în vârstă, şi îmbrăcat cu distincţie, de la un magazin situat la parterul blocului meu.

Amanda asculta concentrată la maximum.

— Este, într-adevăr, foarte bizar, exclamă patroana.

Amanda îşi aminti dintr-o dată că mai înainte vreme un comisionar venise să se informeze despre Lucie. Păstră pentru sine această amintire şi zise:

— Poate că vreun îndrăgostit refuzat.

Lucie zâmbi uşor şi răspunse:

— N-am refuzat pe nimeni niciodată pentru simplul motiv că nimeni în afara logodnicului meu nu mi-a vorbit despre dragoste.

XI

L-AM LĂSAT PE OVIDE SOLIVEAU, sub pseudonimul de baronul Arnold de Reiss, însoţit de Amanda, în drum spre restaurantul unde aveau să intre în posesia separeului lor obişnuit.

— Ce-ai mai făcut în lipsa mea? întrebă Ovide.

— Eram furioasă de plecarea dumitale atât de bruscă. Când ieşeam din atelier mâncam, fără poftă, şi mă duceam repede să mă culc.

— Conduită exemplară! Şi, la doamna Augustine, cum mai merg treburile?

— Muncă peste cap! Patroana asta are o baftă!... Fiindcă veni vorba, o ştii pe Lucie... Lucrătoarea la care am mers împreună, de două ori, pe cheiul Bourbon şi care dispăruse. A fost pe trei sferturi asasinată.

Soliveau se prefăcu mirat şi emoţionat.

— Doamne, Dumnezeule, biata fată! Asasinată!

— De o puternică lovitură de cuţit în piept.

— Asasinul a fost arestat?

— Nu.

— Ei bine, complimentele mele prefectului de poliţie! rânji dijonezul; funcţionarii lui lucrează de minune.

— Da, dar dacă nu-i încă arestat, nu-nseamnă că nu va fi. Tentativa de omor fusese pusă pe seama vreunui borfaş de la periferie.

— Şi nu-i aşa?

— Se pare ca nu. Magistraţii şi-au schimbat părerea.

— Ah! ah! zise Oliveau înviorat. Cum adică?

— Presupun, acum, că nu furtul fusese mobilul

asasinatului, ci o ură... o răzbunare...

— Un indiciu? întrebă Soliveau, abia mai respirând.

— Au găsit mânerul cuţitului frânt de balenele corsetului Luciei, au citit adresa fabricantului pe bucata de mâner şi s-a descoperit că fusese cumpărat în ajunul crimei, într-o seară, de un domn bine îmbrăcat şi arătos. Un domn încărunţit... de vreo cincizeci de ani. Dar ce-i cu dumneata? Îţi tremură mâna. Eşti bolnav?

— Nu... nu... n-am nimic... zise Ovide făcând eforturi supraomeneşti ca să-şi recapete calmul. După câte-mi dau seama, domnul acesta bine îmbrăcat ar fi vrut s-o omoare pe lucrătoare. De ce?

— Nu se ştie încă, dar se va şti. Închipuie-ţi că monstrul cumpărase cuţitul de la parterul blocului Luciei. S-ar putea să fi făcut această frumoasă cumpărătură în timp ce eu urcam la etajul al şaselea şi dumneata m-aşteptai pe chei. Poate că l-ai şi văzut când stăteai în trăsură?

— Poate că l-am văzut, căci priveam chiar spre magazinul de cuţite, răspunse Ovide cu aplomb.

Părându-i-se că adoratorul său platonic îi vorbea pe un ton neobişnuit, Amanda îl privi înciudată şi pentru prima oară îi observă paliditatea. Ajunseseră însă la restaurant şi nu putu să-l întrebe. Se aşezară la masă în separeul obişnuit şi îndată, după supă, Ovide reînnodă firul conversaţiei de la punctul unde fusese întrerupt.

— Deci, zise el, se caută domnul bine îmbrăcat? Şi ce motive ar fi avut cineva care nu pare să fie deloc din categoria răufăcătorilor s-o lovească pe această fată.

— Îţi repet, răzbunarea sau ura.

— Atunci, domnişoara Lucie ar trebui să-l cunoască.

— Pretinde că habar n-are. Dar e o prefăcută, o mironosiţă şi o întâmplare de care-mi amintesc abia acum îmi dovedeşte ca totuşi, o căuta cineva.

— Ce întâmplare, porumbiţo?

— Odată s-a interesat de ea un comisionar, la noi la atelier.

Ovide simţi un fior rece pe şira spinării.

— Ce spui! un comisionar? repetă el.

— Da... venise pentru Lucie... aducea o scrisoare. Negăsind-o, a întrebat unde stă.

— Normal. Şi ce-i cu asta?

— Înseamnă că cineva se interesa de ea şi că o cunoştea cineva, deşi ea spune că nu ştie pe nimeni.

— Ei, dar te-ai luat cu vorba şi farfuria ţi-a rămas plină.

— Credeam că te interesează să afli ce s-a mai întâmplat, zise tânăra privindu-l în ochi.

— Mă interesează, cum să nu, dar în viaţa mea am văzut lucruri mult mai ciudate.

— Hai să nu mai vorbim despre asta, zise Amanda, şi să ne întoarcem la dumneata. Ce ai făcut în călătorie?

— Am colecţionat câteva hârtiuţe, răspunse Ovide râzând, care m-au costat o groază de bani... câteva autografe!

— Şi unde ai făcut această ciudată colecţie?

— La Joigny.

De data asta, Ovide o privea fix pe Amanda. O văzu tresărind. Dar ea izbuti repede să-şi ia un aer nepăsător:

— Da? Ai fost la Joigny? Cum arată? Drăguţ?

— Foarte drăguţ, răspunse Ovide zâmbind iarăşi. Un târguşor dintre cele mai pitoreşti, dar care m-a obosit. Trebuia să vorbesc cu mai multe persoane...

— Rude? Prieteni?

— Nu, oameni din partea locului, cu totul străini pentru mine.

În ciuda aplombului obişnuit, Amanda se simţea ca pe ghimpi.

Felul ciudat şi semibatjocoritor al interlocutorului ei o nelinişte. Soliveau continuă:

— Joigny este bogat în autografe Mă pricep la ele, dar nu bănuiam că voi da peste unele cu totul neobişnuite.

Amanda era din ce în ce mai stingherită.

— Te plictisesc poate cu autografele mele? o întrebă el dintr-o dată pe tonul cel mai nevinovat.

— Nicidecum... dimpotrivă.

— Atunci pot să continui. Am dat, de pildă, peste două piese interesante semnate de un anume Raoul Duchemin.

Amanda simţi că leşină. Repetă:

— Un anume Duchemin?

— Da, un băiat drăguţ, şi am avut norocul să-l scap de Curtea cu juri unde ar fi fost judecat ca falsificator.

Din palidă ce era, Amanda deveni purpurie.

— Din cele ce-mi spuneai mai adineauri, întrebă Ovide, reiese că n-ai fost niciodată la Joigny.

— Niciodată!

— Eşti într-adevăr sigură?

— Cum adică, dacă sunt sigură? îngăimă manechinul. De ce-mi pui asemenea întrebare?

— De ce? răspunse Ovide. Pentru că am cumpărat, în schimbul sumei de o mie cincizeci de franci, de la doamna Delion, modistă, un autograf semnat: Amanda Régamy.

— Arnold! Arnold! strigă manechinul tremurând, pierdut, ştii totul. Femeia asta ţi-a spus totul...

— Binenteles, ai auzit doar. Dar de ce tremuri? Autograful este la mine, aşa că nu trebuie să te mai temi de situaţia de atunci.

— Ah! Când am făcut asta, eram nebună!

— Te cred, căci în fond eşti o fire cinstită.

— Deci scumpul meu prieten, întrebă ea cu un aer ipocrit, nu mă dispreţuieşti prea mult, nu-i aşa?

— Nu te dispreţuiesc deloc, răspunse Olive. Însă ai grijă să nu mai scrii niciodată asemenea prostii. E periculos! Dacă autograful ar fi căzut în alte mâini decât ale mele, ai fi plătit cu preţul libertăţii.

— Ce-ai făcut cu el, îngăimă manechinul.

— L-am încuiat într-un sertar.

— Dar sper să mi-l dai.

— Dimpotrivă, sper să-l păstrez cu grijă. Amanda simţi un fior.

— De ce să-l păstrezi? întrebă ea.

— Ăsta-i soiul de autografe care mă impresionează cel

mai mult.

— Te rog, dă-mi hârtia, n-are la ce să-ţi folosească.

— Dimpotrivă.

— Ai de gând s-o utilizezi împotriva mea?

— Nu, doamne fereşte, ştii bine că n-aş fi în stare.

— Atunci, la ce te gândeşti? Căci e sigur că te gândeşti la ceva.

— Mă gândesc la un lucru simplu şi plăcut. Vreau să te leg de mine. Am faţă de dumneata sentimente foarte puternice. Se pare că şi dumneata ţii la mine; dar, experienţa m-a învăţat să nu mă mai încred în femei, mai ales când sunt tinere şi drăguţe...

— Cum adică? Vrei să depind de dumneata?

— Chiar aşa!

Amanda înţelese că Arnold de Reiss o avea la mână.

— De unde ai ştiut că am fost la Joigny?

— Am aflat întâmplător, pe cuvânt.

— La fel de întâmplător ca şi găsirea cuţitului pe cheiul Bourbon de către cel ce-a încercat s-o asasineze pe Lucie, răspunse tânăra privindu-l în ochi.

El îi răspunse pe un ton potolit:

— Comparaţia mi se pare nefericită; dar admiţând că asasinul ar fi făcut vreo imprudenţă, sau că cineva s-ar fi putut folosi de această imprudenţă ca să-l compromită, fii sigură că va găsi el mijlocul să pareze lovitura. Cred însă c-am discutat destul despre subiectul ăsta. Suntem prieteni nu-i aşa? Vrei să mergem la un spectacol?

— Mai bine mă duc acasă. Mă simt frântă.

— Cu atât mai bine. Mă duc şi eu acasă.

— Nu mi-ai spus niciodată unde locuieşti. Poate că cine ştie, aş avea nevoie să-ţi scriu pe neaşteptate.

— Exact ceea ce nu trebuie. Sunt căsătorit, am familie şi vreau să-mi păstrez liniştea căminului.

Amanda se feri să mai insiste şi îşi zise:

— Faci pe misteriosul, iubitule. Las' că aflu eu ce-mi ascunzi!

Cum ajunse acasă, căzu pradă unei nelinişti, uşor de

înţeles.

— Vasăzică, îşi zicea ea fierbând de mânie, individul ăsta a cumpărat blestemata aia de hârtie şi mă are la mână. Dar de ce oare? Înseamnă că simte că l-am dibuit. Domnul bine, în vârstă, care a cumpărat cuţitul de pe cheiul Bourbon, este el! El e ucigaşul care a pândit-o şi a lovit-o pe Lucie! Îmi pun capul că e el! Şi totuşi n-am dovezi… Şi dacă le-aş avea, la ce mi-ar folosi?

La rândul său, Soliveau îşi zicea:

— Ticăloasa asta m-a dibuit, şi sunt convins că ar fi vrut să mă şantajeze puţin. Din fericire, am cu ce să-i închid gura.

Jacques Garaud aştepta cu o nerăbdare uşor de înţeles întoarcerea complicelui. Îndată ce se întâlniră în cabinet, Jacques Garaud întrebă:

— Ai dat greş?

— Am reuşit… răspunse Ovide.

— Ai descoperit-o pe fiica Jeannei Fortier?

— Da.

— A fost într-adevăr dusă la Azilul de copii?

— Da… La Paris.

— Atunci rivala fiicei mele este chiar Lucie Fortier?

— Stai puţin, de ce te grăbeşti?… Rămâne de văzut dacă fiica Jeannei Fortier este într-adevăr Lucie a noastră.

— Dar asemănarea…

— Este o presupunere, nu şi o dovadă. Deocamdată ţi-am adus procesul-verbal cu detaliile predării. Actul acesta mă ajută să aflu dacă copilul înmatriculat în registrul de depuneri sub numărul 9 este cu adevărat cea pe care o bănuim.

— Fantastic! cum de l-ai găsit?

Dijonezul povesti ceea ce cititorii noştri ştiu.

— Îndrăzneala ta mă înspăimântă! murmură milionarul. Şi acum, ce-ai de gând?

— Să mă duc la orfelinat, să întreb de copilul depus pe 6 aprilie 1862, apoi să aflu unde se află şi cu ce se ocupă.

— Când te mai văd?

— Diseară, la mine, dacă vrei, la ora cinci. Lucien Labroue când se întoarce?

— În trei sau patru zile.

— Până atunci vei avea tot ce-ţi trebuie ca să ridici un obstacol de netrecut între el şi fiica Jeannei Fortier, ucigaşa lui Jules Labroue.

— Pe chestia asta mă şi bazez! zise Paul Harmant.

Ovide, care nu se îndoia niciodată de nimic, plecă spre Bulevardul Infernului intrând glonţ la directorul Orfelinatului.

— Domnule, zise Soliveau, am venit să aflu ce s-a întâmplat cu o fetiţă depusă la acest orfelinat în urmă cu douăzeci şi unu de ani.

Scoase din portofel procesul-verbal cu iscălitura fostului primar din Joigny şi continuă:

— Copilul a fost adus aici la 6 aprilie 1862, aşa cum rezultă din declaraţia oficială pe care am onoarea să v-o prezint.

— S-ar putea să fi murit. Oricum, aflăm îndată.

Cu o mână sigură şi rapidă directorul scrise câteva rânduri pe o foaie de hârtie. Dădu nota unui secretar şi-i zise:

— Pentru funcţionarul de la arhive. Vino cu răspunsul.

Secretarul reapăru, în braţe cu un registru voluminos. Directorul căută data înscrisă în procesul-verbal din Joigny, Dând peste ziua indicată se opri şi zise:

— Fetiţa adusă pe 6 aprilie 1862 este înmatriculată cu numărul 9.

Ovide izbuti să-şi stăpânească bucuria. Lucie lucrătoarea doamnei Augustine; Lucie, rivala lui Mary Harmant; Lucie, logodnica lui Lucien Labroue, era într-adevăr fiica Jeannei Fortier, evadata din Clermont.

La ora cinci seara, Paul Harmant sosi în aleea Clichy unde-l întâlni pe Ovide; acesta îi relată cele aflate.

— În sfârşit! exclamă milionarul. Să vedem acum dacă Lucien mai vrea s-o ia de nevastă pe fata aceasta.

XII

MARY ERA DIN CE ÎN CE MAI BOLnavă. Doar tensiunea nervoasă o mai susţinea; ajunsese parcă propia-i umbră.

Paur Harmant suferea cumplit vazând cum i se stinge copilul. Nutrea însă convingerea fermă că o căsătorie cu Lucien ar fi învins răul şi ar fi putut-o însănătoşi. Înarmat cu actul autentic adus de Ovide de la orfelinat, aştepta ţanţoş întoarcerea lui Labroue.

Pe cheiul Bourbon, în odăiţa de la etajul şase era sărbătoare. Lucie primise o telegramă anunţând venirea logodnicului a doua zi, seara.

În sfârşit, sosise şi clipa atât de mult aşteptată. Lucien plecase cu douăsprezece ore mai devreme din Bellegarde. Coborânda din tren, alergă pe cheiul Bourbon.

Cei doi logodnici căzură unul în braţele celuilalt, emoţionaţi şi înduioşaţi totodată; apoi tânărul o îmbrăţişă pe măicuţa Lison:

— Când mă gândesc că fără dumneata poate n-aş mai fi găsit-o în viaţă! exclamă Lucien după ce ascultă, pe lângă puţinul ştiut de mai înainte, amănuntele acelei nopţi sinistre când Lucie era să fie omorâtă.

— Şi tot nu l-au găsit pe ticălos? întrebă dintr-o dată tânărul.

— Nu, răspunse Lucie.

— Ciudat!

— De ce? Mai de necrezut ar fi fost să-l găsească! un borfaş de periferie, făcând parte dintr-o bandă... Dar să nu mai vorbim de asta... m-am vindecat:... totul s-a

sfârşit.

— La masă! Cina este gata!

Cei trei se instalară fericiţi în jurul măsuţei încărcată cu de toate. Seara se sfârşi repede. A doua zi dimineaţa, la prima oră, Lucien plecă la Courbevoie să-şi reia munca. Tatăl lui Mary îşi făcu apariţia în jurul orei opt.

Abia se instală în cabinet, că se şi pomeni cu Lucien venit să-i dea raportul asupra celor făcute în călătorie. Milionarul îi întinse mâna cu aerul cel mai prietenos:

— Ai sosit azi-noapte?

— Nu, ieri seară.

— Te-ai plictisit acolo?

— Adesea... răspunse inginerul, gândindu-se la logodnica sa. Paul Harmant nu-l întrebă mai mult. Discuţia se îndreptă asupra planurilor aduse de Lucien, planuri referitoare la noile maşini ce trebuiau construite şi care, în consecinţă, mai cereau deplasarea câtorva muncitori.

— Nu mă întreabă nimic de fiică-mea, gândea Paul Harmant. Abia îşi terminase gândul că Lucien zise:

— Nu v-am întrebat deloc cum se simte domnişoara Mary...

— A fost şi este încă destul de bolnavă.

— Bolnavă grav?

— Destul ca să-mi provoace o adâncă nelinişte. Ai s-o vezi şi dumneata şi-o să-ţi dai seama cât de întemeiate îmi sunt neliniştile. I-am spus că te înapoiezi şi primul ei gând a fost să te vadă. Te aşteaptă să cinăm împreuna şi i se pare o fericire să ne aibă pe amândoi lângă ea.

— Dar, domnule, bâigui tânărul.

— Oh, nu, fără scuze, fără pretexte. Este invitaţia fiicei mele, îl întrerupse brusc milionarul.

— Primesc, şi voi fi foarte fericit să-i prezint personal omagiile.

În jurul orei patru Lucien plecă să se îmbrace pentru cina din vila de pe strada Murillo. Acum îi părea rău că primise invitaţia ce-avea să-l ţină ore întregi în prezenţa

lui Mary, a cărei dragoste nebunească o ştia şi o deplângea.

Cu inima strânsă, logodnicul Luciei ajunse în strada Murillo cam la şapte şi jumătate.

— Fiica mea te aşteaptă în salon, îi spuse Paul Harmant.

Mary îl aştepta într-adevăr în salon, şi numai Dumnezeu ştie cât de tare îi ardeau tâmplele! Paul Harmant apăru în prag, făcându-i loc musafirului. Mary vru să le vină în întâmpinare, dar violenţa emoţiei îi provocă un fel de slăbiciune; se clătină şi căzu pe jilţul de pe care tocmai se sculase. Paloarea ei te înspăimânta.

Tatăl alergă s-o sprijine. Văzându-i chipul brăzdat de suferinţă, pe Lucien îl cuprinse o milă nemărginită.

— Suferi, scumpa mea? întrebă milionarul.

— Nu tată, nu sufăr... dimpotrivă. Am simţit un leşin... dar nu-i nimic... mi-a trecut. Sunt fericită că-l revăd pe domnul Lucien şi o ştie şi dânsul, căci a aflat că-l iubesc... cu o prietenie sinceră.

— Şi eu, domnişoară, răspunse Lucien, tulburat fără să vrea, şi eu sunt fericit... foarte fericit.

— Adevărat? chiar aşa? exclamă Mary cu pasiune.

Lucien înţelese că o răceală prea evidentă putea s-o ucidă; îi răspunse deci la repezeală:

— Aşa e, ţi-o jur!

Chipul tinerei fete strălucea.

— Vrei să-mi spui că ai primit bucuros invitaţia mea?

— Binenţeles! M-a bucurat din două motive; întâi pentru dovada de prietenie despre care-mi vorbeai adineauri şi apoi pentru stima acordată de tatăl dumitale.

— Tatăl meu, reluă Mary, are pentru dumneata mai mult decât stimă, afecţiune. Mi-a spus-o nu o singură dată.

— Sunt mândru şi recunoscător...

— De ce nu vii să ne vezi mai des?

— Nu credeam că pot.

— Să ne consideri prieteni? termină tânăra fată. Să intri

în viaţa noastră intimă? Tatăl meu e de acord cu tot ce fac eu! Profit de această libertate ca să-ţi spun, în numele lui, că poţi lua masa zilnic la noi şi că de acum înainte contăm pe dumneata. Nu-i aşa, tată?

— Cu totul de acord, zise milionarul, zâmbind.

Stânjeneala lui Lucien se transforma în enervare.

— Atâta amabilitate mă copleşeşte... îngăimă el.

— Ne-am înţeles, deci. Contez de asemenea că ne vei însoţi adesea la teatru. Dacă ai refuza mi-ai face mult, mult rău şi sunt sigură că nici dumneata nu doreşti. Primeşte, fără teamă, îţi promit să nu abuzez.

Faţa lui Mary exprima atâta nelinişte, intonaţia ei era atât de imploratoare, încât Lucien n-avu curaj s-o întristeze.

— Accept, zise el, dar treburile fabricii îmi lasă prea puţin timp liber.

— Îţi lasă libertatea duminicilor şi contez că pe viitor o să fi bun să ni le consacri.

Fiica milionarului rostise cu o drăgălăşenie dezmierdătoare aceste ultime cuvinte. Dar Lucien găsi motivul să-i refuze propunerea.

— Vai, domnişoară, zise el, îngăduie-mi să spun că am câţiva prieteni foarte devotaţi, pe care-i iubesc foarte mult. Ca să păstrez legăturile cu ei, lucru la care ţin în mod deosebit, n-am la dispoziţie decât duminicile. Dacă mi-aş da şi această singură zi, n-aş mai putea să-mi văd prietenii din copilărie, fapt ce nu le-ar conveni nici lor şi nici mie.

O umbră trecu peste fruntea lui Mary; inima roasă de gelozie începu să-i bată puternic.

— Atunci, îngăimă ea, atunci mă refuzi?

Paul Harmant simţi efectul vorbelor tânărului şi încercă să-l atenueze:

— Lucien nu te refuză, scumpa mea; îţi înfăţişează doar o obiecţie care mi se pare îndreptăţită. Prietenia impune îndatoriri. Libertatea sa de acţiune nemaifiind îngrădită, va veni la noi cu o mare plăcere. Nu-i aşa, dragă Lucien?

— Aveţi totală dreptate, domnule, şi domnişoara Mary mă va înţelege, sunt sigur.

Mary îi răspunse pe un ton trist.

— Eu înţeleg ca atunci când îmi ofer prietenia s-o ofer întreagă, gata să fac bucuroasă orice concesie şi orice sacrificiu. Dar voi căuta să fiu mai înţelegătoare şi voi învăţa să mă mulţumesc cu puţin.

Mila lui Lucien se accentua. Nemaiştiind ce să răspundă, tăcu. Milionarul interveni:

— Văd că vă înţelegeţi minunat, zise el pe un ton vesel. Lucien va face tot ce-i sta în putinţă ca să-ţi fie pe plac.

— Nădăjduiesc că şi domnişoara Mary este convinsă.

Mary îşi îndreptă spre el ochii mari şi înecaţi în lacrimi. Părea că-i strigă:

— De-ai şti cât te iubesc! Ce fericită aş fi să mă poţi iubi şi tu!

Sub privirea ei grăitoare, Lucien simţi cum îl trece un fior.

Slujnica veni să anunţe masa.

Înfiorată de dragoste, Mary se sprijini de braţul logodnicului Luciei şi intrară în sufragerie. În jurul orei zece, tânarul îşi luă rămas bun.

— Nu uita, îi zise Mary, că mâine te aşteaptă tacâmul la masă.

Ajuns în stradă, în aer liber, respiră uşurat, şi totuşi înciudat că nu avusese curajul să fie pe de-a-ntregul sincer.

— Ce se va întâmpla cu toate acestea? se întreba el, trecându-şi mâna peste fruntea înfierbântată. Biata Mary! Nu pot să-i port pică pentru că mă iubeşte. Nu e vina ei... Zilele îi sunt numărate. Nu e departe clipa când dragostea ei n-o să mă mai stânjenească...

Paul Harmant rămăsese singur cu fiica sa.

— Ei? întrebă el. Ai văzut că aveam dreptate când îţi spuneam că va veni şi te va iubi?

Fata îşi lipi îngândurată capul de pieptul său.

— Da, a venit, răspunse ea, şi am fost fericită dar sunt

mai puţin fericită, acum, după ce l-am văzut...

— Mai puţin fericită? Dar a fost de acord cu tot ce i-ai propus.

— Te înşeli, nu cu totul.

— Mi se pare foarte firesc că a dorit să-şi păstreze câteva ore pentru prieteni.

— Nu pe prieteni vrea el să-i vadă! interveni Mary înrăită. Dacă a acceptat unele din propunerile mele, a făcut-o pentru că nu-i încurcau viaţa cu nimic. Îşi păstrează duminicile ca să i le dăruiască aceleia pe care eu sunt geloasă.

— Geloasă pe aceasta Lucie!

— Da, geloasă! Şi de ce n-aş fi? Dac-ai ştii, tată, cât de mult sufăr... Sunt clipe când văd roşu înaintea ochilor... Da aş deveni criminală... aş ucide-o pe această Lucie! Dacă ea ar fi moartă, n-ar mai putea-o iubi.

— Ei, haide Mary, potoleşte-te.

— Îl ador pe Lucien şi vreau să fie al meu! Şi, mai ales, nu vreau să fie al alteia!

— Nu exagera, draga mea. Bizuie-te pe mine. Nu peste mult timp, vei observa o schimbare nouă şi semnificativă în comportarea lui Lucien. În curând, chiar el va grăbi căsătoria.

— Tată! exclamă Mary, trecerile astea de la speranţă la deznădejde mă ucid. Fă tot ce va depinde de tine, iar eu la rândul meu, voi face tot ce-mi stă în putinţa ca Lucien să fie al meu...

Paul Harmant fu îngrozit de exaltarea cu care fiica sa rostise aceste cuvinte.

— Nu depăşi măsura, fata mea, îi zise el. Te rog încă o dată, linişteşte-te şi aşteaptă cu încredere fericirea, căci va veni, ţi-o jur.

Mary nu-i răspunse. Întoarsă în odaia ei, cu faţa răvăşită de furie, îşi zicea:

— Voi lupta! Şi n-am să mă las până nu izbutesc.

Adormi greu şi, a doua zi, încă de la opt, se îmbrăcă şi coborî.

— Tata a plecat? întrebă ea.

— Da domnişoară, acum o clipă,

— Spune te rog, să înhame caii.

După un sfert de ceas, urcă în trăsură şi-i ceru vizitiului s-o conducă pe cheiul Bourbon.

La rândul său, milionarul petrecuse o noapte extrem de grea. Lupta aceasta, clipă de clipă, pentru fericirea fiicei sale îl zdrobise. Plecă aşadar cu ideea fixă de a-l obliga pe fiul lui Jules Labroue să accepte mâna fiicei sale. Ajunse la uzină şi trimise după şeful de lucrări. Lucien veni în grabă.

— Ia loc, dragă prietene, zise el. Îngăduie-mi să-ţi mulţumesc mai întâi pentru felul cum te-ai purtat faţă de fiica mea, ieri seară.

Logodnicul Luciei tresări, şi, fără să vrea, fruntea i se încreţi. Avea să-i vorbească iarăşi despre Mary?

Industriaşul continuă:

— Am fost fericit că te-am îndepărtat momentan de Paris. Acum că te-ai întors aş vrea să vorbim deschis. Cum ai găsit-o pe fiică-mea?

— Am găsit-o puţin slăbită, şi puţin răvăşită. Doctorii ar trebui cred, să se ocupe mai serios de starea slăbiciunii, de distrugerea ei crescândă.

Milionarul îşi sprijini coatele pe birou şi îşi luă capul în mâini.

— Da, zise el; viaţa fetei mele este ameninţată, copilul meu pe care-l iubesc mai mult decât orice pe lume. Mary este în pericol, doctorii m-au avertizat, e-adevărat, dar nu este condamnată fără apel. Alături de rău există şi remediul. Iar remediul este căsătoria.

— Căsătoria... repetă tânărul, îngrozit de întorsătura pe care o lua discuţia.

— Da, căsătoria i-ar reda sănătatea. Mary are două boli: una moştenită de la maică-sa şi de care se poate vindeca; cealaltă îi vine de la inimă şi cauza acesteia eşti dumneata. Ultima corelată cu prima ar duce-o cu siguranţă la mormânt dacă dumneata n-ai milă. Dragul

meu, viaţa fiicei mele este în mâinile dumitale. Te-am rugat să te gândeşti. Ţi-am propus să te fac asociatul averii mele dându-ţi mâna lui Mary. Astăzi, îţi ofer întreaga avere dacă-mi salvezi copila. Va muri dacă o respingi. Ei ce zici? mai refuzi să o iei de nevastă?

— Oh! domnule, exclamă Lucien, dac-aţi şti ce mult am suferit din clipa în care mi-am dat seama că Mary mă iubeşte, v-ar fi milă de mine. Nu v-am spus însă că inima mea era dată?

— Da, mi-ai spus-o în mod loial, dar am crezut că este vorba de un capriciu trecător. Într-adevăr, nu simţi nimic pentru fiica mea! Şi chiar de-ar fi aşa, oare prietenia preţuieşte mai puţin decât dragostea? Dragostea va veni, aşa cum a venit şi la mine când m-am însurat cu mama lui Mary! Nu mai şovăi... salvează-mi copila...

— A şovăi, ar însemna s-o trădez pe cea care-o iubesc, răspunse Lucien cu un ton grav. Sufăr văzându-vă îndurerat şi mă doare sufletul că vă refuz. Adineauri îmi vorbeaţi despre dumneavoastră. Ei bine, dacă aţi fi iubit vreodată o fată săraca, dacă i-aţi fi jurat s-o luaţi de soţie, v-aţi fi lepădat jurămintele, aţi fi primit ca James Mortimer să vă ofere mâna fiicei sale, lăsând ambiţia să ia locul dragostei? Răspundeţi-mi!

— Eh! Ce-ai vrea să-ţi răspund? exclamă milionarul cu un fel de furie. Ştiu un singur lucru: fiica mea va muri dacă te încăpăţânezi!

— Liniştiţi-vă, domnule, vă implor.

— Să mă liniştesc, dar cum? Viaţa fiicei mele este în joc şi dumneata îmi spui să mă liniştesc! Într-adevăr eşti un om fără milă. Ei bine, Mary va fi salvată prin dumneata şi împotriva dumitale.

— Dar înţelegeţi-mă, ca salvând-o pe Mary, aş ucide-o pe cea care-o iubesc.

— Eh! răspunse industriaşul, părând că cedează unui impuls irezistibil, cea pe care o iubeşti este nedemnă de dumneata!

— Nedemnă! Vă rog să nu mai îmi vorbiţi astfel, mă

faceţi să cred că dragostea părintească vă întunecă mintea.

— Din fericire nu şi ca să te salvez... ca să-ţi salvez onoarea.

— Cine mi-o pune în pericol?

— Căsătoria la care te-ai decis.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta? Vorbiţi domnule, vorbiţi odată! strigă Lucien pradă unei adevărate panici.

— Vreau să te împiedic să ultragiezi memoria tatălui dumitale, răspunse Jacques Garaud. Vreau să-ţi smulg din inimă o dragoste ruşinoasă, dezonorantă, nelegiuită.

— La dragostea mea pentru Lucie vă referiţi?

— Da, la dragostea dumitale pentru Lucie.

— Domnule, vă rog să-mi explicaţi îndată. Vreau. Vă ordon!

— Ştii oare cine este această Lucie, căreia vrei dumneata să-i dai numele?

— Da, o fată cinstită.

— O orfană depusă acum douăzeci şi unu de ani la Azilul copiilor găsiţi şi trecută în registrele Azilului sub numărul 9. Ştiai de asta?

— Ştiam. Ruşinea nu e a copiilor părăsiţi, ci a părinţilor vinovaţi de a-i fi părăsit.

— Fie! reluă milionarul, rânjind. Acestea sunt sentimente nobile şi generoase, dar de ce n-ai încercat să afli şi cine sunt părinţii fetei?

— Ce mă interesează pe mine? Dacă părinţii or fi nişte ticăloşi, integritatea ei rămâne aceeaşi.

— Într-adevăr, dragostea ţi-a luat minţile. Află că Lucie este fiica Jeannei Fortier, ucigaşa tatălui dumitale şi fiindcă sunt sigur că n-ai să mă crezi pe cuvânt, îţi voi arăta dovada de netăgăduit.

Un strigăt surd scăpă din gâtlejul parcă strangulat al lui Lucien. Se prăbuşi pe un scaun cu ochii rătăciţi.

XIII

ÎN CLIPA CÂND SCENA ACEASTA avea loc la Courbevoie, Mary bătea la uşa Luciei. Aceasta deschise:

— Dumneavoastră, domnişoară, aici?

— Am venit să discutăm despre un lucru foarte grav.

Fiica milionarului se aşeză şi, privind FIx în ochii lucrătoarei, începu brusc cu aceste cuvinte:

— Mi-ai spus că eşti orfană. Că nu-ţi cunoşti familia fiind crescută la Azilul copiilor găsiţi, fără avere, aşadar; fără alte resurse decât cele pe care ţi le dă o muncă asiduă?

— Aşa e; dar sunt fericită.

— Fericită! repetă Mary cu un ton ironic, mă îndoiesc.

— Vă asigur... reluă Lucie.

— Nu insista. N-ai să-mi schimbi mie convingerea. Ei bine, am venit să-ţi spun următoarele: eu sunt bogată... foarte bogată... şi vreau să-ţi asigur viitorul.

— Să-mi asiguraţi viitorul? În ce fel?

— În felul cel mai simplu şi mai mărinimos. Îţi ofer un capital de trei sute de mii de franci.

Acum era rândul lui Lucie s-o privească pe Mary în ochi. A înnebunit, oare? se întreba ea.

— Vreau să-ţi propun un târg.

— Să-mi propuneţi un târg? vă rog vorbiţi-mi mai pe înţeles. Ce fel de târg?

— Îndată ce primeşti suma, pleci nu numai din Paris, dar chiar din Franţa.

— Să plec din Franţa? Dar de ce?

— Ca să nu te mai văd! Ca să nu te mai simt în preajma

mea, în acelaşi oraş... ca să nu-mi mai ieşi în cale la orice oră... pentru ca viaţa mea care se stinge să reînvie... pentru ca să pot, în sfârşit, gusta şi eu pacea şi fericirea.

Lucie se ridică brusc.

— Aşa, exclamă ea, aţi venit să-mi spuneţi că v-aţi schimbat părerea faţă de mine! Sunteţi geloasă!

— Da, sunt geloasă! i-o taie scurt Mary, ridicându-se şi ea.

— Îl iubiţi pe Lucien!

— Îl iubesc.

— Şi credeţi c-aş pleca de lângă Lucien, jurând să nu-l mai revăd! Şi vreţi să-mi oferiţi trei sute de mii de franci, ca răsplată pentru acest sacrificiu.

— Aş putea mări suma, dacă vrei.

— Şi aţi putut crede că aş accepta acest târg?

— De ce l-ai refuza?

— De ce? Pentru că-l iubesc pe Lucien, îl iubesc cu o dragoste ce nu va pieri decât o dată cu mine. Iar dumneavoastră aţi crezut că inima mea era de vânzare! Ce mult trebuie să mă dispreţuiţi! Resping cu groază acest târg ruşinos. Îl iubesc pe Lucien. Îl iubiţi şi dumneavoastră. Foarte bine: să aleagă! Şi acum cred că nu mai avem ce să ne spunem.

În loc să plece, fiica milionarului îngenunche, apoi îngăimă cu un glas pe care lacrimile îl făceau şi mai de neînţeles.

— Îl iubesc şi dacă el nu mă iubeşte am să mor. Fie-ţi milă!

În faţa acestei deznădejdi, fata pe lângă care moartea mai trecuse o dată se simţi tulburată până-n adâncul fiinţei sale.

— Ridicaţi-vă, spuse ea, vă implor.

— Nu, lasă-mă să te rog în genunchi.

— V-am mai spus o dată, inima mea nu este de vânzare.

Mary îşi duse mâinile la tâmple şi se ridică:

— Mă voi răzbuna!

Şi cu un pas maşinal ieşi din cameră. Lucie murmură împreunându-şi mâinile:

— Dumnezeule, iart-o. Suferinţa i-a luat minţile.

În clipa aceea uşa se deschise şi Jeanne apăru în prag. O văzu pe Lucie cu faţa în lacrimi şi alergă spre ea:

— Plângi! Dar ce ţi s-a întâmplat?

Fata i se aruncă în braţe şi-i relată cumplita scenă.

Îl părăsisem pe Lucien Labroue, înspăimântat de descoperirea făcută.

— Este o calomnie! exclamase el.

— Nu, răspunsese milionarul, este purul adevăr.

— Aţi pomenit de dovezi, arătaţi-mi-le!

— Ţi-am mai spus că persoana pe care crezi c-o iubeşti este trecuta în registru orfelinatului la numărul 9.

— Ştiam. Lucie însăşi mi-a povestit.

— Ei bine, refuzi şi acum să te încrezi în procesul-verbal de depunere indicând numele mamei?

Paul Harmant scoase portofelul şi-i arătă procesul-verbal; tânărul aproape că i-l smulse din mâini şi-l citi pe nerăsuflate. Cumplita hârtie scăpă din mâinile tremurânde.

— E adevărat... îngăimă el abătut; Lucie este fiica lui Jeanne Fortier.

— A ucigaşei tatălui tău.

Lucien, pentru o clipă uluit, distrus, îşi înălţă fruntea.

— La urma-urmei, nimic nu dovedeşte crima. Justiţia se înşală adesea, iar eu cred în nevinovăţia Jeannei Fortier.

— Crezi în nevinovăţia ei, fie, dar până-n ziua reabilitării Lucie rămâne fiica ucigaşului tatălui tău.

— Dumnezeule, Dumnezeule, îngăimă tânărul deznădăjduit.

— Vezi bine că numai dac-ar fi ticălos, fiul victimei s-ar căsători cu fiica unei criminale! Lucie Fortier nu trebuie să mai existe pentru dumneata. Iată-te liber... salvează-mi fata!

— Domnule, bâigui Lucien nebun de durere, fie-vă milă

de mine! Mi-am pus întreaga viaţă în acest proiect de căsătorie... Lăsaţi-mă să respir... lăsaţi-mă să sufăr...

Şi nefericitul om izbucni în hohote.

— Te asigur că te deplâng, răspunse Jacques Garaud. Dar te sfătuiesc să ai curaj... Te-am salvat de la dezonoare. În schimb, salvează-mi fiica! Îţi ofer fericirea.

— Şi dacă n-o pot primi?

— De ce să nu poţi? Refuzând o vei omorî pe Mary, fata mea, pe care o iubesc şi care te adoră! Ar fi o crimă. Adineauri poate că am fost crud zdrobindu-ţi visele, dar am procedat precum chirurgul care taie rana cu fierul înroşit ca s-o vindece. Îmi datorezi recunoştinţă.

— Recunoştinţa o aveţi. În faţa mea era o prăpastie... mi-aţi arătat-o. Vă mulţumesc. Rana însă e prea adâncă, nu se poate cicatriza dintr-o dată. Rugaţi-o pe domnişoara Mary să mă ierte dacă un timp n-am să profit de invitaţiile dânsei. Trebuie să mai aştepte...

— Dar tocmai trecerile acestea de la speranţă la deznădejde o ucid pe Mary! murmură milionarul.

Lucien luă de pe jos procesul-verbal şi i-l dădu lui Paul Harmant.

— Arătaţi-i asta, zise el. Domnişoara Mary va înţelege că nu pot să mă însor cu fiica asasinului tatălui meu.

Rostind aceste cuvinte Lucien nu se gândea desigur decât la fiica Jeannei Fortier, dar dublul sens îi apăru cumplit, înspăimântător, adevăratului ucigaş.

— Aşadar, mai zise el cu glasul tremurând, rugăminţile mele nu pot grăbi fericirea fetei?

— Am nevoie de câteva zile ca să cumpănesc.

— Spune-i dumneata lui Mary, te rog eu.

— Bine, îi voi spune chiar astă-seara. Îmi îngăduiţi să păstrez procesul-verbal până mâine?

— Ţine-l cât vrei.

Lucien ieşi cu inima îndurerată. Cântări situaţia.

— Într-adevăr, aşa e! Lucie este fata Jeannei Fortier. Nu cred că Jeanne este vinovată, dar mii de dovezi vorbesc de crima ei şi niciuna de nevinovăţie. Căsătoria visată

este imposibilă. Nu se va face. Biata Lucie, al cărei suflet i-l voi zdrobi o dată cu al meu!

Şi Lucien, cu ochii în pământ, nu mai luptă împotriva durerii ce-l doborâse.

XIV

SOSIT LA PARIS, LUCIEN LUĂ O trăsură şi ceru să fie condus pe cheiul Bourbon. Lucie era plecată la patroana ei. Se îndreptă spre brutăria din strada Dauphine. Vânzătoarea de pâine îi ieşi în întâmpinare. Cuprinsă de un tremur brusc, îngăină:

— Dumneavoastră, domnule Lucien? Aţi venit să vorbim?

— Da. Am fost pe cheiul Bourbon, Lucie lipseşte.

— Voiaţi să-i spuneţi ceva?

— Da... dar o să vă spun dumneavoastră.

— Dar ce vi s-a întâmplat? Păreţi tulburat.

— Veţi afla îndată, urcaţi în trăsură. Trăsura porni. Jeanne încercă să-l întrebe.

— Nu acum, zise el. Aşteptaţi să ajungem la mine acasă.

— În sfârşit, intrară în modestul apartament ocupat de fiul lui Jules Labroue. Tânărul se prăbuşi pe un scaun şi izbucni în lacrimi. Jeanne se sperie văzându-l atât de îndurerat.

— Lacrimile astea, zise ea, îmi spun mai mult decât un lung discurs. E vorba de Lucie, nu-i aşa?

— Da... răspunse el, mai mult prin gesturi decât cu gura.

— Asta-i, încă de azi-dimineaţă, de la vizita domnişoarei Harmant, presimţeam eu că se va întâmpla ceva rău.

Fiul lui Jules Labroue o privi înmărmurit.

— Nu ştiaţi că domnişoara Harmant vă iubeşte?

— Ba da. Ştiam. Dar de ce a venit?

— A fost ca să-i propună Luciei o sumă de trei sute de mii de franci cu condiţia să accepte să părăsească Franţa.

— A îndrăznit să-i propună asemenea târg?

— Da. A rugat-o, a implorat-o. A îngenuncheat în faţa ei, cerându-i milă. Lucie s-a revoltat. Atunci domnişoara Harmant a plecat zicând că se va răzbuna... Ce credeţi despre toate astea?

— Cred că trebuie să-i iertăm pe cei ce-şi pierd minţile din prea multă iubire.

— Vreţi să spuneţi că n-o condamnaţi?

— O plâng din tot sufletul, măicuţă Lison.

— Atâta? Doar o plângeţi? Mi-e teamă să nu vă aud spunându-mi că n-o mai iubiţi pe Lucie, că...

— Şi dacă lucrul acesta s-ar întâmpla?

— Vasăzică, v-aţi gândit şi dumneavoastră?

— Da, va trebui să n-o mai văd niciodată.

— Glumiţi! Cum să n-o mai vedeţi! Ar muri de disperare! Nu, nu. N-o să faceţi una ca asta.

— Şi dacă onoarea m-ar obliga? Dacă ar exista, din clipa aceasta, între noi doi, o prăpastie de netrecut?

— Nu, nu e posibil. Ce putea să se întâmple într-o singură zi?

— Ceva ce mă obligă să iau o hotărâre.

— Vreţi s-o insultaţi pe Lucie, bănuind-o?

— S-o bănuiesc! Ferească Dumnezeu!

— Atunci, ce vi s-a spus? Ce-au mai scornit Paul Harmant şi fiica lui? Aveţi curajul să-mi repetaţi minciunile lor?

— Nu m-au minţit. Vă jur că prăpastia este de netrecut. Între Lucie şi mine există o barieră de sânge.

— Sânge? repetă Jeanne înlemnită de mirare.

— Da... o iubesc pe Lucie la fel ca înainte şi poate chiar mai mult. Despărţindu-mă de ea nu ascult decât glasul onoarei, iar glasul acesta îmi interzice s-o iau de soţie.

— Dar de ce? de ce?

— Nu mă pot căsători cu fiica ucigaşei tatălui meu!

Jeanne scoase un strigăt. Îşi apăsă pieptul cu mâinile ca pentru a-l împiedica să se spargă. Se clătină.

— Ce-aţi spus? Pretindeţi că Lucie este fiica femeii condamnate pe vremuri pentru uciderea tatălui dumneavoastră?

— Fiica Jeannei Fortier, da.

— Fiica Jeannei Fortier? strigă evadata din Clermont. Fiica sa! Lucie, fiica sa.

Era gata să spună: *Fiica mea*. Raţiunea îi reveni însă destul de repede, oprind-o să dezvăluie taina vieţii ei fiului aceluia pe care era acuzată că l-a asasinat.

— Dar ce ai măicuţă Lison? Ce-i cu dumneata? întrebă Lucien mirat de o atât de puternică emoţie.

— Vestea aflată m-a uluit într-atât, încât am simţit că-mi pierd minţile... Lucie, fiica Jeannei Fortier! Să fie cu putinţă?

— Am dovada autentică. Indiscutabilă. Iat-o.

Şi-i întinse procesul-verbal de depunere a Luciei la Azilul de copii. Jeanne i-l smulse din mâini şi-l citi pe nerăsuflate.

— E fiica mea... îşi zicea ea în şoaptă. Şi nu pot spune nimic, nu pot face nimic... Apoi, paralizată de fericire şi durere îngăimă:

— Da, aşa e, Lucie este fiica Jeannei Fortier, condamnata; dar de ce să fie pedepsită pentru o greşeală care nu-i aparţine? Nobleţea şi mărinimia cer să-i întindeţi mâna. Ar fi o cruzime s-o părăsiţi...

— Să-i întind mâna... Dumnezeu mi-e martor că aş vrea, dar nu pot. Mama ei mi-a ucis tatăl!

— Da, dar de unde ştiţi că e adevărat? Chiar dumneavoastră spuneaţi că n-o credeţi vinovată!

— Aşa am crezut. Mai cred şi acum... dar convingerea nu e o dovadă. Dacă aş întâlni-o, i-aş spune: „demonstrează-mi nevinovăţia şi voi lupta toată viaţa pentru a-ţi aduce reabilitatea”. La proces Jeanne Fortier pomenise de o scrisoare a lui Jacques Garaud, scrisoare dovedind că el singur este autorul tuturor crimelor

săvârşite la Alfortville. Scrisoarea aceea ar trebui cu orice preţ regăsită pentru a pune mâna pe ucigaş care, cu siguranţă, trăieşte fericit şi bogat sub un nume fals. Odată prins individul ăsta, aş face totul să smulg dovada nevinovăţiei Jeannei; dar până atunci îndoiala mă împiedică să dau numele meu fiicei condamnatei.

La un moment dat, biata mamă vru să-i strige:

— Dar Jeanne Fortier sunt eu! Raţiunea o opri şi de astă dată. La ce-ar folosi mărturisirea? Dovada de care vorbea Lucien, scrisoarea aceea arsese. Acum, ca şi în ziua judecăţii, totul o zdrobea.

— Aşadar, biata Lucie e condamnată, zise ea, plângând în hohote. Ruşinea mamei cade asupra fetei. Nu, nu vă fac niciun reproş, înţeleg că nu puteţi alătura numele dumneavoastră curat unuia dezonorat.

— Oamenii m-ar considera un fiu denaturat! răspunse Lucien.

— De unde să afle oamenii taina dumneavoastră?

— Li s-ar spune îndată.

— Milionarul şi fiica sa, nu-i aşa? V-au ameninţat, poate!

— Tatăl ei m-a ameninţat, e adevărat.

— Şi este în stare! Dar de ce m-aţi adus aici? Nu cumva ca să-i spun Luciei că nu trebuie să se mai gândească la mama ei decât cu groază? Şi credeţi că o să-i pot spune eu ce sânge îi curge în vine? Aţi vrea ca la durerile despărţirii să adaug şi dezonoarea, ruşinea? Nu, vă rog, nu contaţi pe mine.

— Şi totuşi nu trebuie lăsată să spere, mai târziu ar suferi şi mai mult.

Vânzătoarea de pâine simţi că o înăbuşă plânsul. Nu răspunse nimic şi ieşi pe uşă.

— Măicuţa Lison! strigă tânărul ducându-se după ea.

— Adio, domnule Labroue! Adio! Şi fugi în stradă, fără ca el s-o poată opri.

Lucien rămase mult timp pe gânduri. Dintr-o dată se ridică, luă o trăsură şi plecă spre Paul Harmant.

La rândul ei, Jeanne, total răvăşită, umbla pe străzi cu paşi repezi şi sacadaţi având aerul unei nebune şi repetându-şi mereu:

— Fiica mea... Lucie este fiica mea... Mi-am regăsit fiica.

Încetul cu încetul aerul de afară o linişti; grăbi pasul. Era nerăbdătoare să-şi sărute fiica. Văzând cheia în broasca uşii, se opri copleşită de o emoţie cumplită... Avea s-o vadă, s-o sărute; dar pentru ea trebuia să rămână tot măicuţa Lison, vânzătoarea de pâine... Deschise uşa.

— Ai venit, zise Lucie, zâmbind-i.

Jeanne o sărută fericită.

— Ai fost în oraş, fetiţo?

— Da. M-am dus să iau ceva de lucru şi-mi pare rău pentru că Lucien a trecut pe aici în lipsa mea. Dumneata nu l-ai văzut?

Jeanne îşi drese glasul şi răspunse:

— Nu, nu l-am văzut.

— Portăreasa mi-a spus că părea foarte abătut. Măicuţă Lison, mi-e frică... De azi dimineaţă, de la vizita aceasta, a domnişoarei Harmant, am presimţiri negre.

— Încearcă să te gândeşti la altceva. Uite, dacă vrei, mâncăm împreună. Mă duc să fac cumpărăturile şi pregătesc eu totul.

Şi sărutându-şi din nou fiica, Jeanne ieşi zicându-şi:

— Biata mea fetiţă. Când va afla adevărul, cât va suferi!

Lucien ajunse în strada Murillo şi-i spuse valetului să-l anunţe. Mary, cu spatele la soba din salonaş, aştepta. Cum îi văzu chipul, înţelese că musafirul trece printr-o puternică emoţie.

— Tata nu s-a întors încă, rosti ea. Dar eşti atât de palid! Suferi de ceva?

— Da, răspunse Lucien cu glasul stins şi sfâşiat. Am suferit mult şi sufăr încă.

— Ai avut vreo discuţie cu tatăl meu?

— Ascultă-mă, domnişoară, am ajuns la un punct decisiv. Trebuie să fim clari.

Auzind această introducere, Mary deveni lividă.

— Întâmplarea, sau mai precis nevoia de lucru m-a adus într-o bună zi în casa dumitale. În ziua aceea ai fost bună, afectoasă, înţelegătoare, iar când ţi-am jurat recunoştinţă veşnică nu minţeam. Am avut marea cinste să fiu remarcat de dumneata şi să-ţi inspir un sentiment de bunăvoinţă pe care cu siguranţă nu-l meritam şi nu-l speram.

— A! exclamă dintr-o dată Mary, înţeleg acum de ce îmi vorbeşti atât de rece, încât mă înspăimânt! Vrei să-mi spui că nu mă iubeşti şi că n-o să mă iubeşti niciodată...

— Sentimentul ce-l nutreai pentru mine, eu îl nutream pentru alta. O iubeam...

— Da, o iubeai şi o mai iubeşti încă.

— Dumneata şi tatăl dumitale aţi făcut tot ce v-a stat în putinţă ca să-mi distrugeţi dragostea ce-mi umplea sufletul... Am ales singura soluţie, aceea de a mă purta loial. Am stat de o parte atât cât am putut. Te-am făcut să suferi, dar ar fi nedrept să-mi porţi pică...

— Şi ai venit să-mi spui că pentru mine nu mai există speranţă, nu-i aşa? Sunt eu de vină că te iubesc? Puteam eu ghici că iubeai pe alta, că alta te iubea? Astăzi dragostea mea face parte din mine însămi. Dacă e o crimă, Lucien, te rog, iartă-mă. De acum încolo, n-am să mă mai împotrivesc cu nimic dragostei dumitale, dar cine ştie ce ne aduce viitorul! Lasă-mă să nădăjduiesc, lasă-mă să trăiesc... Vreau să trăiesc... Voi trăi dacă dumneata îmi vei spune că mai târziu, poate mă vei iubi puţin. Într-o zi, cine ştie, n-ai s-o mai iubeşti pe cea care ţi-e dragă astăzi.

— Începând de astăzi nu mai trebuie, nu mai pot s-o iubesc.

O expresie de triumf lumină chipul lui Mary.

— Ce-ai spus? N-o mai poţi iubi?

— Nu, răspunse Lucien cu glasul stins.

— Rivala asta blestemată te-a dezonorat cu ceva?

— Da.

— Dar de ce? Ce a făcut nemernica asta pentru care am suferit şi am plâns atâta?

— Ah! Te rog să n-o insulţi, Lucie este o fată cinstită.

— Atunci de ce zici că n-o mai iubeşti? exclamă Mary.

— Trebuie să-mi smulg din suflet această dragoste. N-am dreptul s-o iubesc pe fiica asasinului tatălui meu.

— Cum! Lucie!

— Lucie este fiica Jeannei Fortier, condamnată de Curtea cu juri pentru uciderea tatălui meu.

— Cum se poate? exclamă Mary cu un ton aproape sălbatic.

— Dacă vrei probe, priveşte...

Şi îi întinse procesul-verbal de la Azilul copiilor găsiţi. Tânăra îl citi pe nerăsuflate.

— Sunt răzbunată! exclamă ea în culmea fericirii. Nu, n-o mai poţi iubi. Trebuie s-o urăşti! Da, voi putea trăi... căci pot spera!

Lucien luă înapoi hârtia fatală.

— Te rog să mă mai asculţi puţin, zise el. Nu, n-o urăsc pe Lucie, deoarece copilul nu poate fi făcut responsabil pentru greşelile mamei sale, dar onoarea îmi cere s-o uit. Rana e adâncă şi sângerează, timpul însă va avea grijă s-o cicatrizeze. Iată ce vreau să te rog până la vindecarea totală. Vreau să uit. Voi uita. Când lucrul acesta se va întâmpla, inima mea va fi liberă şi atunci, cu siguranţă, respectoasa afecţiune pe care ţi-o port se va transforma într-un sentiment mai cald; dar până atunci lasă-mă să rămân cu durerea mea. Mulţumeşte-te cu speranţa. Făgăduieşti?

— Fie! am să-ţi îndeplinesc dorinţa, murmură Mary.

Pe Lucien îl emoţiona tonul cu care tânăra rostise aceste cuvinte. În clipa aceasta Paul Harmant intră în salon.

— Discutaţi, copii? zise el sărutându-şi fiica.

— Da, tata, răspunse fata.

— Şi, despre ce vorbeaţi?

Lucien interveni.

— Despre ceea ce bănuiţi.

— Să aştept, îngaimă Mary cu glas înăbuşit.

Marele industriaş nu izbuti să-şi reţină un gest de mânie. Fata se grăbi să adaoge, stăpânindu-şi plânsul:

— Tată, voi aştepta cu nerăbdare. Motivele domnului Lucien sunt o dovadă că este un om loial. Mary îşi ascunse faţa la pieptul tatălui. Paul Harmant aruncă spre Lucien o privire ucigătoare. Privirea spunea: ca să aştepte, trebuie să trăiască, iar dumneata o ucizi!

Fata îşi înălţase capul. Înţelesese privirea.

— Nu te teme, tată, voi trăi, îţi făgăduiesc. Voi trăi ca să vă iubesc pe amândoi. Lucien are dreptate... Trebuie să-i lăsăm timp să-şi vindece rănile.

După ultima întrevedere cu Paul Harmant, Ovide Soliveau nu mai dăduse niciun semn de viaţă. Se gândea să se pună la adăpost.

Anumite cuvinte rostite de Amanda îi treziseră unele nelinişti destul de întemeiate. Vorbise prea mult şi totuşi nu îndeajuns. La ora aceasta se temea de ea şi voia să ştie până unde mergea cu perspicacitatea. Ovide, e adevărat, avea o armă împotriva ei, dar tânăra femeie îl putea pierde cu un singur cuvânt.

Manechinul părea convins că protectorul ei se numea într-adevăr baronul Arnold de Reiss, dar Soliveau crezuse că-i citise în priviri intenţia de a încerca să descopere unde locuieşte acest baron.

Din ziua când îi povestise despre călătoria la Joigny şi despre rezultatele acestei călătorii, Ovide nu lipsise la nicio întâlnire, luând zilnic masa împreună.

La rândul său, Amanda se temea şi ea de adoratorul platonic. Voia să ştie cine era acest bărbat care o ţinea atât de strâns la dispoziţia sa, folosindu-se de declaraţia scrisă şi semnată chiar de ea. Se înarmase cu răbdare,

gândindu-se că într-o bună zi va descoperi ceva cu care să-l aibă şi mai tare la mână pe adevăratul sau falsul Arnold de Reiss, şi, mulţumită acestei superiorităţi, să-l exploateze şi să se îmbogăţescă.

PARTEA A TREIA

MĂICUŢA LISON

I

ÎN DIMINEAŢA ZILEI CE URMASE incidentelor relatate în capitolele precedente, cu puţin înainte de ora unsprezece, Ovide Soliveau sosi la restaurantul unde mânca destul de des cu Amanda. Aceasta nu se lăsă mult aşteptată şi după ce intrară în separeul obişnuit, spuse:

— De ne-ar servi mai repede... Mi-e o foame de lup. La rândul său, Ovide abia dacă îmbuca câte ceva; părea gânditor.

— Ei! baroane, ce-i cu dumneata? nu manânci, nu bei... Eşti bolnav?

— Nu... mă plictisesc de monotonia existenţei.

— Hai să mergem câteva zile la ţară.

Pronunţând aceste cuvinte, Amanda făcea o mare imprudenţă. Ovide îşi mască un zâmbet de mulţumire.

— Da, dar nu eşti liberă, zise el.

— O rog pe patroană să-mi dea un concediu.

— Perfect! Cere concediul. Diseară plecăm la ţară pentru opt zile.

— Ce bine! Unde mergem?

— Alege dumneata, mie mi-este egal; o singură rugăminte, să fie pe malul apei. Închiriezi o barcă şi ne plimbăm de dimineaţă până seara.

— Ţi-ar place Bois-le-Roi? E o localitate în marginea pădurii Fontainebleau pe malul Senei.

— Bine, mergem la Bois-le-Roi.

— După-masă iau trenul şi mă ocup de cazare şi celelalte. Tu ia-ţi concediu de la doamna Augustine, fă

cumpărăturile necesare pentru opt zile şi vino acolo.

Ovide îi întinse o bancnotă.

— Mulţumesc... Ne vedem la ora cinei.

Aşadar, Ovide trebuia s-o aştepte la gară, seara. Tânăra femeie se înapoie la atelier, o căută pe patroană şi îi spuse cu un glas emoţionat, ştergându-şi cu batista o lacrimă închipuită, că una dintre mătuşi era grav bolnavă şi că trebuia s-o vadă. Concediul îi fu acordat.

Ovide luase o trăsură până acasă, îşi pregătise o valiză şi introdusese între două cămăşi sticluţa cu licoarea ale cărei efecte le cunoaştem de mai înainte. Apoi se îndreptase spre Bois-le-Roi.

În drum văzu o vilă cu aspect modest purtând emblema: *La Hanul vânătorilor*.

— Mi-aţi putea închiria un apartament pentru o săptămână? o întrebă el pe patroană.

— Avem, la o sută de paşi, un pavilion drăguţ: *Vila duzilor*. Domnul poate să dejuneze şi să cineze aici sau îi trimitem masa în pavilion, la alegere.

— Perfect; dar aş dori şi o barcă.

— Avem şase. O alegeţi pe care vreţi.

Gazda de la *Hanul vânătorilor* chema o slujnică şi îi dădu ordin să-l conducă pe călător spre pavilion. Era o casă mică, dar foarte cochetă, alcătuită doar dintr-un parter împărţit în patru mici încăperi; o sufragerie, două dormitoare şi o bucătărie. Ovide vârî valiza într-un dulap şi avu grijă să-l încuie cu cheia. Apoi se înapoie la vilă şi scrise următoarele:

Dragul meu,

Sunt în vilegiatură la Bois-le-Roi cu o persoană drăguţă Dacă ai nevoie de mine, scrie-mi sau telegrafiază-mi pe adresa: Baron Arnold de Reiss, vila La Hanul vânătorilor.

Cu drag al tău,

Ovide

Apoi, dijonezul plecă spre gară şi puse plicul în cutia

poştală. Mai avea un ceas până la sosirea trenului. Pădurea Fontainebleau îi oferea un bun prilej de plimbare.

Zări un grup de cinci persoane aşezate sub un stejar. În centru se afla un bărbat ale cărui plete albe dovedeau o vârstă înaintată. La dreapta, o femeie în jur de cincizeci de ani şi două fete tinere. La stânga, un personaj cam de patruzeci şi nouă de ani, îmbrăcat în negru. Ne grăbim să spunem că era doctor. Ovide înaintă. Vocea bătrânului octogenar îi răsună în ureche şi el tresări.

Ciudat, îşi spuse el, îndepărtându-se, am impresia că vocea aceasta am mai auzit-o cândva. Şi pe bărbatul în redingotă neagră îl cunosc.

Doctorul spunea:

— Vasăzică în 1861, v-aţi îmbarcat pe *Lord-Maire* cu destinaţia New York. Sunt sigur că am călătorit pe acelaşi vapor, domnule Bosc; tot atunci mai era la bord şi un mare industriaş american, James Mortimer, împreună cu un francez, mai târziu ginerele său, domnul Paul Harmant.

— Da, da, aşa-i, zise octogenarul. Numele de Mortimer m-a convins, şi-mi amintesc că era să fiu victima unei tentative de furt; aveam la mine, într-o geantă, o sumă importantă. Un ticălos a tăiat cureaua şi mi-a şterpelit geanta.

— Şi cum aţi recăpătat-o?

— Mulţumită unui pasager care l-a surprins asupra faptului.

— Tot pe pachebot, reluă doctorul, am avut şi eu prilejul să discut cu un canadian despre un lichid numit de indieni licoarea limbută, ceva asemănător cu *Pohou upàs*, dar fără conţinut toxic sau, în orice caz, cu o toxicitate destul de redusă.

— Da, da, o cunosc, răspunse fostul agent al Siguranţei, René Bosc. Licoarea asta îi face să vorbească chiar şi pe cei mai ascunşi. Aţi experimentat-o?

— Da, şi totdeauna am obţinut rezultate.

— Staţi multă vreme aici?

— Doar câteva zile. Am venit să-mi văd o soră bolnavă şi profit de vacanţă, odihnindu-mă.

— Atunci m-ar bucura ca în acest timp să ne vedem zilnic. Am vorbi despre această foarte iubită şi frumoasă Americă.

— Cu cea mai mare plăcere, dragă domnule Bosc.

Doctorul îl ajută pe octogenar să se ridice şi cele cinci persoane cotiră pe drumul dinspre Bois-le-Roi unde fostul agent avea o locuinţa pe malul Senei.

Ora fiind înaintată, Ovide se înapoiase la gară. Un fluierat prelung anunţa sosirea trenului pe ruta Paris – Bois-le-Roi. Amanda coborî dintr-un compartiment de clasa întâi, foarte cochetă şi drăguţă foc.

— Ai găsit ceva comod? îl întrebă ea pe pseudobaronul de Reiss.

— Ai să vezi... Masa ne aşteptă.

— Şi barca?

— Sunt şase. O alegem pe care vrem.

Ovide şi partenera lui ajunseră la *Hanul vânătorilor*. Ovide o conduse pe Amanda în pavilion.

— Dar ştii că e foarte drăguţ aici! exclamă tânăra. Vom fi ca acasă. Şi unde mâncăm?

— La vilă, răspunse Ovide.

— Nu-mi convine. Masa de prânz mai treacă-meargă, dar cina nu. Mi-ar place să mâncăm aici, stăm comod. Spune-le să ne servească masa de seară în pavilion.

Plecară la vila unde îi aştepta cina.

— Doamna e mulţumită de pavilion? o întrebă gazda.

— Foarte mulţumită.

— O să fiţi liniştiţi. Fără vecini, doar la dreapta o casă locuită de o doamna, sora doctorului Richard.

— Dacă mă îmbolnăvesc îl strig peste gard...

— Nu v-ar auzi. Proprietatea e mare, şi casa se află în fundul grădinii.

Ovide asculta cu atenţie şi reţinea fiecare frază.

...Trecuseră patru zile de când cei doi locuiau la Bois-le-Roi. Tânăra văzând că pseudobaronul de Reiss se poartă

atât de îndatoritor, începea să creadă că-l judecase greşit şi că n-avea deloc intenţia să folosească împotriva ei declaraţia achiziţionată.

După masa de prânz, Amanda vru să facă o plimbare cu barca, încă de dimineaţă, Ovide se plânsese de o puternică durere de cap.

— Frumoasa mea porumbiţă, răspunse el, azi n-am curaj să te însoţesc. Îngăduie-mi să mă întind puţin. Unde ne reîntâlnim?

— Nu vreau să abuzez de prezenţa ta, îi replică Amanda. Mă duc să fac o plimbare pe râu. Du-te să te odihneşti.

— Bun, atunci ne vedem acasă înainte de cină. Voi veni să sorb păhărelul de absint.

După ce se despărţi de tânără, Ovide porni spre *Vila duzilor*. Odată închisă uşa în urma lui, deschise dulapul unde îşi încuiase cu mare grijă valiza şi scoase din ea o sticluţa. O privi şi-n colţul buzelor îi răsări un surâs:

— Licoarea limbută îmi va da astăzi încă un rezultat.

În odaie, pe un bufet, se aflau mai multe sticle cu diverse băuturi. Una dintre ele nu conţinea decât patru sau cinci păhărele de şartreuză verde.

— Asta-i băutura preferată a Amandei, zise el.

Destupă sticla cu lichior şi turnă în ea două linguriţe din lichidul adus din America. Apoi se duse să se culce.

Îl vom lăsa să doarmă şi ne vom întoarce la Amanda, preocupată cu pescuitul. Dintr-o dată, atenţia ei fu atrasă de un zgomot nefiresc, venit dinspre calea ferata ce mărginea lacul. Fluierături puternice urmate de o zdruncinătură cumplită şi strigăte după ajutor.

— S-au ciocnit două trenuri, cu siguranţă! murmură ea.

Îşi legă barca de trunchiul unei sălcii şi alergă spre locul catastrofei. O mulţime de curioşi veniseră din aceeaşi direcţie. Spectacolul era îngrozitor. Trei vagoane total distruse, altele răsturnate. Din toate părţile se auzeau ţipete de durere.

Brancardierii cărau oamenii răniţi, însângeraţi, pe

jumătate morţi.

Amanda, înspăimântată, se aşezase lângă intrare ca să se uite la cei transportaţi.

În acel moment sosiră şi doi doctori: cel din localitate şi doctorul Richard pe care îl auzisem discutând în pădure cu bătrânul René Bosc. Cei doi medici examinau răniţii. La chemarea şefului gării, doctorul Richard alergă întrebând:

— Ce s-a întâmplat?

— Uitaţi-vă la nefericitul acesta, domnule.

Şi şeful de gară arătă spre un trup inert, depus cu puţin înainte de funcţionani căii ferate pe peron. Doctorul se aplecă spre rănit. Amanda era foarte aproape. Scoase o exclamaţie:

— El, este, chiar el! Duchemin!

Şeful de gară auzi exclamaţia.

— Îl cunoaşteţi pe acest tânăr?

Amintirea trecutului de la Joigny nu-i îngăduia să răspundă în mod afirmativ, aşa încât îngăimă:

— Crezusem... dar îmi dau seama că m-am înşelat; o asemănare vagă.

— Bărbatul acesta este doar rănit, zise doctorul. Să fie dus, în numele meu, la *Hanul vânătorilor*.

Iată un lucru care-mi displace, gândea Amanda. N-aş fi vrut ca baronul să dea cu ochii de Duchemin.

Bolnavul fu luat. Tânăra mergea în urma lui, la oarecare distanţă. Targa intrase în curtea hanului; prietena baronului se întâlni cu gazda.

— Aţi văzut accidentul? întrebă patroana.

— S-a petrecut sub ochii mei. Ştiu chiar că vi s-a adus un rănit.

— Trei. Două doamne şi un tânăr.

Ovide Soliveau tocmai sosea. Avea un aer foarte bine dispus.

— Am auzit vorbindu-se de un accident, zise el.

Amanda îi povesti totul, având grijă să ascundă că-l zărise pe Duchemin.

Spre ora şapte, Ovide şi prietena sa se înapoiară la *Vila*

duzilor, unde urma să li se servească cina.

Ovide prelungi masa. Amanda îşi sorbea cafeaua:

— Ce băutura vrei, dragul meu? întrebă ea.

— Rom, puicuţo, ca de obicei... şi tu?

— Of! eu vreau şartreuză, e slăbiciunea mea.

Amanda aşeză sticla de rom lângă Ovide, umplu pentru ea un păhărel din şartreuză amestecată cu licoarea canadiană, apoi, fiindcă-şi terminase cafeaua, goli păhărelul dintr-o sorbitura, îl umplu din nou şi tot vorbind şi fumând, îl goli şi pe acesta.

Se făcuse ora zece şi jumătate apoi unsprezece. Ovide se ridică de pe scaun, se duse la fereastră, trase storul şi se aşeză în faţa Amandei. Aceasta continua să fumeze ţigară după ţigară. Apoi, ca şi Jacques, pe vremuri, se pomeni brusc sub influenţa licorii limbute.

— Mă arde gâtlejul, zise ea, mi-e sete.

Turnă apă într-un pahar mare şi-l bău pe nerăsuflate. Apa nu făcu decât să grăbească efectul licorii. Amanda se ridică în picioare, avea membrele înţepenite, ochii bulbucaţi.

Ovide înţelese că sosise momentul, şi începu:

— Ia spune, ai ghicit cine era bărbatul care a cumpărat cuţitul?

Tânăra răspunse cu glas şuierător:

— Bărbatul? Este acelaşi care s-a dus la Joigny să colecţioneze actul fals al lui Duchemin şi declaraţia dovedind furtul comis de mine la doamna Delion. Îţi închipui că n-am ghicit? Dimpotrivă, de mult timp. Într-una din seri când m-ai condus la Lucie, ai cumpărat cuţitul în timp ce eu urcam... Tu ai pândit-o pe Lucie! tu ai lovit-o. Eşti mai rău decât mine, dragul meu. Eu sunt hoaţă, da, dar tu eşti un asasin!

Vorbea din ce în ce mai tare şi glasul îi devenea strident. Ovide se ridică, obligând-o să tacă. Ea se trase înapoi.

— Lasă-ma, lasă-mă, strigă ea. Te cunosc eu; nu îndeajuns, dar voi afla în curând şi cine-mi eşti. Şi când

am să-ţi descopăr numele ascuns sub cel de baronul de Reiss, am eu ac de cojocul tău! Puteai să mă distrugi. Ei bine, eu am să te distrug... Ce motive aveai s-o omori pe Lucie? Descopăr eu şi misterul asta...

Ovide îngălbenise. Tremura.

— Taci din gură, bâigui el, îţi ordon să taci!

— Iar eu vreau să vorbesc! răspunse ea aproape urlând. Credeai că sunt aşa de proastă să nu pricep nimic! Acum te voi urmări pas cu pas. Am să devin umbra ta. Vreau să fiu bogată, înţelegi? Dacă nu, te trimit la ocnă. Auzi? La ocnă! Ha! Ha! ha! la ocnă!

Şi tânăra izbucni într-un râs strident. Soliveau se temea ca zgomotul să nu se audă până afară.

— Nu taci, odată? repetă el cu glas poruncitor.

Amanda al cărui delir creştea din ce în ce, striga:

— Să tac? de ce să tac? Spun adevărul. Tu nu eşti baronul de Reiss. Jos masca!

Tânăra tăcu în cele din urmă. Acum locul vorbelor îl luaseră tot felul de sunete nearticulate. După încă vreo câteva minute căzu pe parchet, scuturată de convulsii puternice. Ovide simţi un fior din cap până-n picioare. Asupra lui Jacgues Garaud licoarea nu avusese un astfel de efect. Să fi fost doza prea mare?

— Trebuie să anunţ pe cineva, şuieră el.

Şi, după ce vărsă în cenuşa căminului restul sticlei de şartreuză, ieşi repede din pavilion. Cum ajunse în grădină, dădu peste un bărbat şi o femeie ce stătea ca înlemniţi şi păreau că ascultă. Femeia, care nu era alta decât patroana de la *Hanul vânătorilor*, exclamă:

— Dumneata erai domnule baron de Reiss?

— Da, doamnă. Caut un doctor. Persoana care locuieşte cu mine este bolnavă.

— Vasăzică, strigătele acelea cumplite?

— Erau ale ei, da.

— Eu sunt medic, zise atunci doctorul Richard care tocmai pansase răniţii din vilă; vă pot ajuta.

Când cele trei persoane intrară în sufragerie, corpul

Amandei se rostogolea pe podea. Richard o apucă de mână şi-şi apăsă degetele pe arteră. Îi ridică apoi pleoapele întredeschise şi-i desfăcu buzele încleştate. Sângele încetase, o spumă îi luase locul. Doctorul îl privi fix pe Ovide.

— Aţi fost în America, nu-i aşa? zise el. Îl cunoaşteţi pe Cuchillino, de la New York?

Soliveau se făcu alb ca varul şi îl recunoscu dintr-o dată pe doctorul care, în urmă cu douăzeci şi unu de ani, discuta cu canadianul pe pachebotul *Lord-Maire*.

— Da, domnule, bolborosi el.

— Aveţi nişte amoniac?

— Vă aduc în trei secunde doctore, zise gazda, şi o luă la fugă.

Îndată ce gazda se îndepărtă, medicul se apropie de Ovide şi reînnodă discuţia în următorii termeni:

— Nu numai că l-aţi cunoscut la New York pe canadianul Cuchillino, dar aţi şi cumpărat un flacon cu lichidul denumit licoarea limbută.

Ovide înţelese că orice tăgadă era de prisos, în consecinţă, răspunse afirmativ.

— Voiaţi să aflaţi ce gândea această fiinţă, continuă doctorul arătând spre Amanda şi i-aţi dat să bea din licoarea canadiană.

— Nu tăgăduiesc, dar aveam motive legitime.

— Motivele nu mă interesează, îl întrerupse doctorul. Situaţia de faţă. Atât. Şi să fiţi mulţumit c-aţi dat peste mine, deoarece, mărind doza aţi adus-o pe nenorocita aceasta la doi paşi de moarte!

În acest moment apăru gazda. Doctorul Richard luă flaconul de alcalin şi turnă zece picături în paharul cu apă. Îngenunche lângă bolnavă şi-i dădu să bea din amestec. Efectul fu instantaneu; trupul se destinse. Doctorul îi mai administră două înghiţituri şi zise:

— Nu mai e nimic de făcut decât s-o culcaţi. Pericolul pare să fi trecut.

Ovide se înclină şi îngăimă câteva vorbe de mulţumire;

medicul părăsi pavilionul.

— N-a murit, murmură el. Nu-mi mai e frică, deoarece ticăloasa e în afară de pericol. Doctorul a crezut că e vorba de un amant gelos, care vroia să afle dacă iubita l-a înşelat. N-o să trăncănească. Acum ştiu, doctorul e individul acela pe care l-am zărit deunăzi în pădure! Nu-mi puteam aminti unde-l mai întâlnisem, da, da, el e bărbatul de pe bordul pachebotului *Lord-Maire*. Îl chestiona pe canadian cu privire la proprietăţile licorii limbute... Şi acum iată-l: exact la ţanc ca să constate simptomele cauzate de băutură, salvând-o totodată şi pe Amanda! Sunt norocos, asta-i! Ştiu ce gândeşte, scumpa de ea, i-am aflat planurile. Sunt pus în gardă, Amanda nu e periculoasă.

II

LE-AM LĂSAT PE JEANNE FORTIER şi pe Lucie foarte triste, amândouă; Lucie era cuprinsă de o nelinişte cumplită. Duminica trecuse şi Lucien nu apăruse. Nici măcar un cuvânt, nicio scrisoare, nicio scuză. Ce înseamnă oare această absenţă de neînţeles, această tăcere ucigătoare?

Jeanne suferea de asemenea mai mult decât fata, dar n-avea nici puterea, nici curajul să-i spună adevărul.

Tânăra mai aşteptă doua zile apoi se hotărî să afle. Mai întâi îi scrise lui Lucien. Scrisoarea rămase fără răspuns.

— Mi l-a luat! murmură ea, gândindu-se la Mary. Ei bine, mă duc la el; nu ca să-i cerşesc dragostea, ci ca să-mi spună pricina părăsirii într-un mod atât de laş.

Lucien ieşise din uzină la ora şapte, iar la şapte şi jumătate fix Lucie era deja în strada Miromesnil. Fata îşi mai însoţise logodnicul până în poarta casei, de două sau de trei ori. Acesta îi arătase ferestrele apartamentului, dar fata nu ştia precis pe ce parte a palierului se afla uşa de la intrare. Trebui deci s-o întrebe pe portăreasă.

— Aici locuieşte domnul Labroue?

— Al treilea, uşa din... începu portăreasa.

Lovitura de cot a soţului ei îi întrerupse fraza.

— Domnul Labroue e plecat în călătorie, interveni el scurt

— În călătorie! repetă fata, pe multă vreme?

— Nu ştim nimic.

Lucie îşi plecă ochii şi ieşi.

— Zăpăcită mai eşti, ai uitat de recomandaţiile

domnului Lucien, exclamă portarul, când rămase singur cu nevastă-sa. „Oricine-ar veni să mă caute, dacă este o femeie fie ea tânără sau în vârstă, nu uitaţi să-i răspundeţi că sunt plecat în călătorie.” E clar, nu?

Lucie traversă încet strada.

Înainte de a se îndepărta, se opri pe trotuarul din partea opusă şi-şi ridică ochii spre ferestrele lui Lucien. Brusc, tresări. Văzuse lumină.

— Lucien e acasă. De ce m-or fi minţit?

Traversă din nou strada şi intră în clădire. Portarul tocmai pleca. O recunoscu.

— Cum! iarăşi? strigă el barându-i trecerea.

— Da, iarăşi. M-aţi înşelat; domnul Labroue nu e în călătorie, este acasă.

— Cu siguranţă, domnişoară, sunteţi puţin nebună!

— Cu cine credeţi că vorbiţi, domnule?

— Cu cine cred? răspunse omul rânjind? Drace! cu dumneata. Am semnalmentele dumitale. Ordin expres să nu te las să intri. Aha, ai văzut lumină! Ei bine, da, este acasă dar nu vrea să te primească.

— Vreţi să spuneţi că semnalmentele mele vi le-a dat dânsul? Pentru mine a dat dispoziţia asta?

— Ei bine, da; şi eu o execut.

Lucie ieşi clătinindu-se. Lovitura primită acum era mai cumplită decât toate. Lucien dăduse portarului semnalmentele ei; dăduse ordin să nu fie lăsată să intre. Era monstruos.

Jeanne Fortier se înapoiase cu puţin înainte de plecarea Luciei. Se schimbase mult de câteva zile. Lovitura suferită de fiica sa o durea şi pe ea. Trăgea cu urechea la cel mai mic zgomot auzit pe scări; în sfârşit, treptele etajului cinci scârţâiră sub paşi şovăitori. Evadata din Clermont deschise repede uşa.

— Tu eşti, fetiţo? Doamne sfinte, dar ce s-a mai întâmplat? întrebă ea, neputând pricepe deznădejdea fetei.

— Ce s-a mai întâmplat? răspunse Lucie plângând şi

mai tare, sunt trădată; nu mă mai iubeşte. M-a dat uitării.

Şi îi povesti cele întâmplate în strada Miromesnil.

— Draga mea, fetiţa mea, zise Jeanne strângând-o în braţe, nu trebuie să plângi, trebuie să fii tare.

— Să fiu tare! Dar cum? Viitorul meu era Lucien! Dacă el mă părăseşte, nu-mi mai rămâne decât să mor şi o să mor curând.

— Lucie, strigă vânzatoarea de pâine, ideile acestea nu-mi plac, sunt funeste şi periculoase. Alungă-le!

— Nu, n-am să le alung! Am să mor. Dar înainte de a muri vreau să mă conving că bărbatul care-mi jura iubire se vinde milioanelor domnişoarei Harmant. Am să mă duc să-l aştept în poarta uzinei, şi până la urmă va trebui să-mi răspundă.

— Nu, nu, să nu faci asta.

— De ce să nu fac? Sufăr. N-am dreptul să ştiu de unde mi se trag suferinţele?

— De ce să afli adevărul, dacă trebuie să-ţi aducă o suferinţă şi mai mare.

— O suferinţă şi mai mare? bănuieşti ceva, măicuţă Lison?

— Nu bănuiesc nimic, îngăimă Jeanne.

— Lucien ştia cine sunt, nu-i aşa? O orfană, un copil găsit, neavând alt mijloc de trai decât munca, dar putând să-mi ţin fruntea sus. Asta îi era de ajuns o dată. Acum de ce nu-i mai ajunge? Lucrul acesta vreau să-l aflu, şi-l voi afla. Mă duc la el.

— Ba nu te vei duce, exclamă Jeanne sufocată de emoţie; te rog în genunchi.

— Atunci înseamnă că dumneata ştii de ce m-a părăsit!

— Nu încerca să afli această taină cumplită.

— Aşadar ştii. Cine ţi-a spus?

— Am vorbit cu Lucien.

— Ai vorbit şi nu mi-ai spus!

— Voiam să-ţi cruţ durerea.

— Să-mi cruţi durerea. De ce? Din vina mea m-a părăsit, nu-i aşa?

— Nu, şi nu există nici măcar umbra unei bănuieli. Dacă Lucien te părăseşte este din pricină că această căsătorie nu se mai poate face.

— Nu se mai poate face? O singură cauză ar împiedica-o: să nu fiu demnă de el. Şi eu nu mi-am pierdut demnitatea. Atunci? Cei care m-au adus pe lume au comis cumva crime? Tatăl meu a fost un ticălos? Sunt eu vinovată de ticăloşia lui?

— Linişteşte-te copila mea, bâigui Jeanne, nu-ţi acuza tatăl.

— Atunci pe cine să acuz? Dacă nu trebuie să-mi învinuiesc tatăl, atunci, de mama să mă ruşinez?

Jeanne tremura toată. Ar fi vrut să strige: „Mama ta sunt eu!... iată ce s-a întâmplat!” Dar nu era cu putinţă. Nu era de ajuns să-şi afirme nevinovăţia, trebuia s-o şi dovedească.

— Spune-mi, mama a comis vreo crimă? De ce a zis Lucien că această căsătorie nu se mai poate face?

— Pentru că îl forţează.

— Cine are dreptul şi puterea să-l forţeze?

— Cineva care a scotocit trecutul... Cineva care i-a spus lui Lucien: „Dacă nu te însori cu fiica mea, am să te împiedic s-o iei pe Lucie. Dacă îndrăzneşti să faci altfel, se va afla...

Jeanne se întrerupse. N-avea puterea să mai continue.

— Se va afla, ce? întrebă fata poruncitor. Dacă dumneata nu vrei să-mi spui, îmi va spune el, am să-l oblig. Şi dacă nici el n-o să vrea, atunci domnişoara Harmant. Iar dacă şi ea va refuza, mă voi duce la tatăl ei.

— Nu, nu te duce... am să-ţi spun totul. Lucien nu te poate lua de nevastă... chiar dumneata ai refuza să-i fii soţie până nu dovedeşti nevinovăţia mamei tale.

— Să dovedesc nevinovăţia mamei mele! Mama mea a fost condamnată?

— Mama dumitale a fost condamnată pentru asasinarea tatălui lui Lucien Labroue.

Lucie scoase un ţipăt. Timp de câteva secunde o tăcere

cumplită coborî în odaie. Tânara îngăimă:

— Deci mama mea este femeia aceea care l-a ucis pe tatăl lui Lucien, care a dat foc uzinei; Dumnezeule, este îngrozitor.

— Era nevinovată! strigă Jeanne.

— Au condamnat-o...

— Condamnare odioasă şi nedreaptă. N-ai auzit că şi Lucien o crede nevinovată?

— Dacă o crede nevinovată, atunci de ce fuge de mine?

— Nu e foarte sigur. Poate el sfida opinia societăţii?

— Dumnezeule mare! îngăimă Lucie, frângându-şi mâinile deznădăjduită. De ce m-a adus mama pe lume?

Lacrimi mari scăldară obrajii Jeannei Fortier.

— Dacă ai fi cunoscut-o atunci, n-ai mai vorbi aşa...

Lucie o privi total uluită.

— Ai cunoscut-o pe mama mea? Dumneata?

— Da fetiţo. Era, îţi jur, o fiinţă incapabilă să facă vreun rău. Îşi iubea copiii, deoarece avea doi: un băiat şi o fată.

— Un frate? exclamă Lucie, am un frate.

— Aveai unul. A dispărut aşa cum dispăruseşi şi tu. Îi adora, şi nici nu-i trecea prin cap că soarta avea s-o despartă de ei. Da, am cunoscut-o, era bună, blândă, iubitoare şi a trebuit ca un ticălos să arunce pacostea asta în viaţa ei şi cu o şiretenie diabolică s-o dea pe mâna justiţiei prin false aparenţe... Crede-mă, Lucie, nu trebuie să-ţi blestemi mama.

— N-o blestem, şi totuşi ea este cauza durerilor mele. Au condamnat-o pe nedrept, iar eu port consecinţele acestei condamnări. Nu este îngrozitor? Spune şi dumneata?

— Nu-ţi pierde curajul, draga mea, cine ştie dacă mama ta n-o să-l descopere într-o zi pe adevăratul vinovat.

— A fugit din închisoare, aşa mi-a spus Lucien.

— A fugit, da... zise Jeanne repede şi cred că evadarea ei avea drept scop să-l caute pe Jacques Garaud, adevăratul, singurul vinovat. Curaj, fata mea, curaj, fetiţo. Măicuţa Lison este cu tine. Şi Jeanne o strânse la piept

abia respirând.

III

PAUL HARMANT AVEA DE EXECUcutat câteva lucrări importante într-o mare turnătorie, pe malul stâng al Senei. Industriaşul îl rugase pe Lucien să preia el supravegherea lucrului. Acum, fiul lui Jules Labroue nu se mai ducea la uzina din Courbevoie decât dimineaţa; restul zilei şi-l petrecea la Paris. Singurătatea îl apăsa, avea nevoie de destindere. Într-o după-amiază, urcă la Georges Darier şi avu norocul să pice într-o zi când acesta n-avea treabă la Tribunal. Georges se afla la masa de lucru în tovărăşia fostului său tutore Etienne Castel, împreună cu care tocmai prânzise. Auzind de vizită dădu ordin ca prietenul de şcoală să fie introdus de îndată.

— Ce surpriză, dar ce ţi s-a întâmplat? Ai fost bolnav? Ce-i cu paloarea asta? De ce eşti amărât? Ai pierdut slujba de la domnul Harmant?

O clătinare a capului lui Lucien răspunse că nu.

— N-ai pune această întrebare, interveni Etienne Castel, dacă ai fi fost de faţă, acum câteva zile, la vizita ce mi-a făcut-o domnişoara Harmant. Îmi vorbea despre domnul Labroue în termernii cei mai măgulitori, dându-mi de înţeles că situaţia dânsului avea să se amelioreze. Era vorba, nici mai mult, nici mai puţin, decât de o asociere.

— E colosal! exclamă Georges.

— Şi poate despre o căsătorie... adăugă fostul turore al lui Georges.

Lucien tresări.

— Pe legea mea, continuă avocatul, lucrul acesta nu m-

ar mira câtuşi de puţin. Am auzit-o pe domnişoara Harmant vorbind despre tine în termeni ce făceau posibilă o asemenea presupunere. Domnul Harmant nu ţi-a pomenit deloc despre căsătorie?

— Ba mi-a pomenit.

— Bravo, dragă! iată o noutate care mă face fericit. Şi pe ce dată ai fixat-o?

— Am refuzat aceste propuneri.

— Le-ai refuzat? Da, ai dreptate, uitasem că iubeai...

— Iubesc cu toată puterea şi din tot sufletul, răspunse Lucien, dar datoria mă împiedică să fiu fericit.

— Nu te înţeleg deloc, zise Georges. Dacă iubeşti cu adevărat, nimic pe lume nu te poate determina să-ţi calci pe suflet. Fericirea în primul rând!

— Îţi repet, n-am dreptul s-o mai iubesc pe Lucie. Soarta îmi interzice. Între ea şi mine există o crimă, sânge... Lucie este fiica Jeannei Fortier... femeia condamnată pentru asasinarea tatălui meu.

Îngrozit, Georges amuţi. Artistul se ridică dintr-o dată.

— Cea pe care o iubiţi este fiica Jeannei Fortier! exclamă el. Sunteţi sigur?

— Prea sigur, vai! Am în mână dovada.

— Cine v-a dat-o?

— Domnul Harmant.

Fruntea lui Etienne Castel se înnegură.

— Domnul Harmant! repetă artistul. Unde a găsit el această dovadă?

— La primăria din Joigny, unde doica Luciei întocmise declaraţia depunerii copilului la Azil.

— Dar de unde a bănuit el că Lucie ar fi fata Jeannei Fortier? De unde ştia? Lucie a fost crescută la Joigny?

— Nu ştiu, răspunse Lucien. Tot ce pot spune este că o iubeam şi acum nu mai trebuie s-o iubesc.

— V-am auzit afirmând că o credeţi pe Jeanne Fortier nevinovată.

— Convingerea aceasta nu se bazează pe nimic precis. Justiţia a condamnat-o ca ucigaşă a tatălui meu. Pot eu să

mă căsătoresc cu fiica unei criminale?

— Nu, cu siguranţă că nu! răspunse Georges. Uit-o pe Lucie. De altfel, ce altceva ai mai putea face?

— Aş vrea să dovedesc nevinovăţia Jeannei Fortier şi să-i aduc reabilitarea.

— Foarte bine! Dar ce fapte noi ai invoca pentru revizuirea procesului?

— N-am nimic, asta-i! Dac-aş întâlni-o pe Jeanne Fortier, poate că mi-ar procura ea datele care-mi lipsesc.

— A evadat! Dar dacă ai intra în legătură cu ea... Şi totuşi, dacă acum douăzeci şi unu de ani nu şi-a putut dovedi nevinovăţia... Cum ar putea-o face astăzi? Ei, haide, fii om serios, lasă fleacurile. Renunţă la Lucie şi însoară-te cu fata lui Harmant. Nu eşti de aceeaşi părere, dragă tutore?

— Nu, răspunse Etienne. Soarta a făcut ca fata Jeannei Fortier şi fiul lui Jules Labroue să se întâlnească; tot ea ar putea, dintr-o dată, să dovedească şi nevinovăţia Jeannei.

— Şi dacă soarta nu apare, Lucien îşi va distruge viitorul.

— Iar dacă descoperă într-o bună zi că Jeanne e nevinovată nu va regreta el toată viaţa că a trecut pe lângă fericire?

— Situaţia este îngrozitoare, murmură Lucien. Ce să fac?

— Să câştigaţi timp, lăsându-l pe Paul Harmant să creadă că într-o buna zi veţi deveni bărbatul fiicei sale, răspunse pictorul, şi să-l căutaţi pe Jacques Garaud, care, poate, că nu e de negăsit.

— Aveţi cumva vreun indiciu? întrebă repede Lucien.

— Încă nu, dar voi întreprinde câteva acţiuni în care pun mare nădejde. Deocamdată, vă rog să-mi răspundeţi la o întrebare: ştiţi de ce fel de investiţie se ocupă tatăl dumneavoastră în momentul asasinării sale?

— Mătuşa mea mi-a spus adesea că tata visa să se îmbogăţească de pe urma unui nou tip de maşină de ghioşat.

Lucien Labroue se înapoie acasă. Etienne Castel plecă spre locuinţa sa şi se încuie într-o cămăruţă pe care o folosea ca birou de lucru. Deschise o casetă şi scoase un dosar pe a cărui copertă scria acest nume şi această dată: *Georges Fortier (1861).*

Artistul se cufundă în lectura însemnărilor sale. În unele revenea mereu numele de Jacques Garaud. În altele, cel al lui Paul Harmant. De ce oare îşi alcătuise fostul tutore al lui Georges un dosar privitor la viaţa acestor două individualităţi atât de deosebite în aparenţă?

IV

CÂND ÎŞI REVENI DIN LEŞIN, Amanda se întrebă ce i se întâmplase. În hol se auzi un sunet de clopoţel.

— Trebuie să fie doctorul, zise Ovide, mă duc să-i deschid.

— Doctorul! repetă Amanda, forţându-şi memoria. Nu poate fi decât pentru mine. Ce mi s-o fi întâmplat? Mă doare pieptul.

Ovide se înapoie însoţit de medicul Richard. Amanda îşi dădu seama că era acelaşi bărbat care-l consultase pe Duchemin.

— Ei? întrebă noul venit. Cum vă simţiţi în dimineaţa asta?

— Doctore simt o mare oboseală. Mi se pare că nervii şi muşchii mi-au slăbit. De unde mi s-o trage?

— Este o urmare a depresiunii nervoase prin care aţi trecut. Repaus complet, o zi de regim, şi mâine n-o să mai simţiţi nimic; gata.

— Dar ce o fi provocat-o? căci nu-mi amintesc de nimic.

— În privinţa asta, domnul vă poate lămuri mai bine decât mine.

— După-masă, zise Soliveau, ai avut un fel de criză, total nemotivată. Părea că te doare cumplit ceva, aşa de tare gemeai şi urlai.

— Ciudat! Niciodată nu mi s-a mai întâmplat.

Doctorul interveni.

— Orice pericol, vă repet, a dispărut şi prezenţa mea este inutilă. Am onoarea să vă salut, doamnă.

Ovide îl conduse până la uşă; acesta îi spuse:

— Feriţi-vă să-i mai daţi încă o doză din licoarea canadiană turnată de dumneavoastră în neştire. O veţi omorî!

— Ei, zise Amanda, acum că am rămas singuri, spune-mi, drept, ce s-a întâmplat ieri?

— Nu ştiu mai mult decât tine. Atacul ţi-a venit brusc. Am alergat să caut un doctor şi-am dat peste ăsta de adineauri. Ţi-o trimit pe Madeleine şi mă duc să mănânc.

Ovide ieşi. Tânăra îl urmări cu privirea.

— Nu! nu! murmură ea, e ceva nefiresc şi totul mi se pare suspect. Dar nu-mi amintesc de nimic! A, ba da; am băut cafeaua şi apoi două păhărele de şartreuză. Apoi, brusc, n-am mai văzut şi n-am mai auzit nimic. Dacă ticălosul de Arnold o fi vrut să mă otrăvească?

Uitind că e slăbită, Amanda alergă spre masa rămasă încă neridicată, luă sticla de şartreuză şi o privi. Era goală.

— Şi totuşi n-am băut totul! îşi zise ea. Îmi amintesc că mai rămăseseră cel puţin două sau trei păhărele pe fundul sticlei. Nemernicul, o fi vărsat otrava în şartreuză, şi apoi a aruncat amestecul. Îmi spuneam eu că trebuie să mă feresc de el. Cine-o fi individul ăsta care a încercat să mă omoare ca şi pe Lucie? Trebuie să aflu cu orice preţ şi voi afla!

Amanda se întinse în pat. Câteva clipe mai târziu veni şi Madeleine, aducând o sticlă cu limonadă. Îi întinse un pahar şi o întrebă:

— Ce ziceţi, dragă doamnă, vă simţiţi mai bine?

— Mult mai bine, răspunse bolnava. Mâine îmi va trece de tot; nu ca victimele astea nenorocite... Spune-mi, mai ştii ceva despre răniţii găzduiţi de stăpina dumitale? Era şi un tânăr, cred...

— Da, azi-dimineaţă şi-a revenit din leşin.

— Ai aflat cum îl cheamă?

— Duchemin, doamnă.

— Aşadar nu mă înşelasem, îşi zise tânăra.

Ovide Soliveau îşi petrecu ziua pe lângă Amanda, arătându-se deosebit de grijuliu. La rândul său, manechinul doamnei Augustine se ferea să-şi dea în vileag bănuielile. La un moment dat zise:

— Am să-i scriu patroanei şi-o s-o rog să-mi mai prelungească puţin concediul.

— Minunată idee. Fiindcă veni vorba, te anunţ că va trebui să te las singură câteva zile. Am spus acasă că lipsesc o săptămână şi o absenţă prelungită ar stârni cu siguranţă nelinişti, iar dacă plicul o să aibă ştampila din Bois-le-Roi, când ei mă cred la Marsilia, ar însemna să fac o gafă de neiertat.

Tânăra tăcu, îşi puse pe ea un capot, înşiră câteva rânduri, apoi trecu adresa pe plic şi i-l înmână lui Ovide.

— Fii drăguţ şi pune-l la cutie.

Ovide plecă. Amanda ieşi în grădină; se aşeză sub o boltă lângă zidul împrejmuitor al proprietăţi învecinate şi se cufundă în gânduri.

— Nu, nu, îşi spunea ea, n-o să-mi scape. Când o să am certitudinea că a încercat să mă otrăvească şi că a vrut s-o ucidă pe Lucie, mă voi răzbuna.

Depăşind *Vila duzilor*, Ovide îl zări la o distanţă oarecare pe doctorul Richard întovărăşit de octogenarul cu care-l observase discutând câteva zile mai înainte. Femeia în vârstă şi cele două fete întregeau grupul. Ovide îl salută pe doctorul Richard; acesta răspunse destul de rece.

Nu merse mult şi auzi o exclamaţie. Întoarse capul şi văzu o pălărie de pai rostogolindu-se pe pământ. O ridică şi se îndreptă spre bătrân.

— Este a dumneavoastră?

— Sunteţi prea drăguţ, domnule, rosti René Bosc, cu ochii aţintiţi pe chipul dijonezului şi vă...

— Dumneavoastră aici? exclamă el, dându-se un pas înapoi. Aţi părăsit America?

— Am impresia că vă ştiu de undeva, răspunse Ovide, dar nu ştiu de unde să vă iau.

— Eram pe bordul vaporului *Lord-Maire* în 1861. Şi dacă dumneavoastră nu vă amintiţi de mine, eu mi-amintesc perfect. Numele meu este René Bosc.

Apoi, fără să mai spună nimic, întoarse spatele pseudobaronului de Reiss, care se făcu galben şi grăbi pasul.

— Îl cunoaşteţi pe acest om? întrebă doctorul.

— Da, vă voi povesti îndată.

Ovide se îndrepta cu paşi mari spre gară, zicând:

— Poliţistul ăsta stă în Bois-le-Roi şi este prieten cu doctorul Richard. Nu mai am ce căuta aici! Ajuns la gara, aruncă scrisoarea Amandei în cutia poştală şi trimise următoarea telegramă: *Paul Harmant industriaş Courbevoie (Sena). Mă înapoiez mâine, Baronul de Reiss.*

René Bosc, familia sa şi doctorul ajunseseră la casa surorii acestuia din urmă – casă învecinată cu *Vila duzilor*. Tânăra gazdă se afla în fundul grădinii sub bolta de verdeaţă. Doctorul îşi conduse într-acolo musafirii.

— Aşezaţi-vă lângă mine domnule Bosc, veţi fi ferit de vântul acesta extrem de neplăcut.

— Într-adevăr, doamnă, extrem de neplăcut, răspunse octogenarul. Luându-mi pe sus pălăria, acum câteva minute m-a pus în prezenţa unui nemernic de cea mai joasă speţă.

Domnişoara Amanda, aşa cum am spus, se odihnea şi ea în grădina din *Vila duzilor* sub o boltă lipita de zidul împrejmuitor, între ea şi cei ce stăteau de vorbă în curtea învecinată nu se afla deci decât acest perete. Glasul lui René Bosc o trezi din gânduri. Ascultă.

— Vă referiţi cumva la baronul de Reiss? întrebă doctorul.

— Ce nume ai pronunţat? se uimi René Bosc.

— Baronul de Reiss.

— Numele ăsta e al individului întâlnit pe bordul vaporului Lord-Maire, în 1861?

— Întocmai.

— De unde îl cunoaşteţi?

— Am fost chemat noaptea trecută să mă ocup de o tânără care locuieşte cu dânsul în *Vila duzilor*...

Ca să audă mai bine, Amanda se căţărase pe un scăunel. Capul îi ajungea până la bordura zidului.

— Individul acesta, dragă doctore, reluă Bosc, nu este baron. Numele său adevărat este Ovide Soliveau, un jalnic personaj, mecanic de felul său, care fusese, acum douăzeci şi unu de ani, în pragul arestării. Călătorea spre America, pe bordul vaporului *Lord-Maire*, o dată cu dumneata şi cu mine. El e persoana care-mi furase toată averea.

— Iar dumneavoastră aţi lăsat această crimă nepedepsită!

— Un pasager pe nume Paul Harmant mă rugase să-l iert, înapoindu-mi suma intactă.

— Nu ştiam nimic, răspunse doctorul şi totuşi individul mi-a displăcut de la prima vedere. Iar azi-noapte s-a petrecut un lucru mai mult decât suspect. Vă amintiţi ce vă spuneam, acum câteva zile, în legătură cu licoarea canadiană şi mult lăudatele-i proprietăţi.

— Da, mi-amintesc foarte bine.

— Ei bine, individul acesta a folosit-o azi-noapte ca să provoace beţia violentă însoţită de delir şi pentru a o determina să vorbească pe femeia cu care locuieşte. M-am nimerit la ţanc! Pericolul era iminent.

— Cum aşa?

— Doza de licoare fusese prea mare. Dacă nu-i administram un medicament, nefericita ar fi murit.

— Poate c-ar trebui să informăm gazda ce fel de locatari are...

— La ce bun? mâine, cu siguranţă, vor fi şi dipărut.

Discuţia se îndreptă spre alt domeniu. Amanda coborî de pe scăunel şi se înapoie în pavilion.

— Asta e! murmură ea, ghicisem eu. A fost hoţ pe vremuri, iar acum, hoţul, a ajuns asasin! a fost protejatul lui Paul Harmant în America. Totul se leagă. Avea nevoie

de unele informaţii; m-a ales pe mine ca să i le furnizez. Era gata să mă omoare dându-mi să beau licoarea indiană ca să mă tragă de limbă şi mai mult ca sigur am trăncănit. Acum gândurile mele în legătură cu el nu-i mai sunt o taină, dar el habar n-are că am aflat totul. Rămâne de văzut care va fi mai tare. Ovide Soliveau poate să plece! Este cunoştinţa lui Paul Harmant... Ei bine, prin Paul Harmant voi da de el. Licoarea folosită trebuie să fie pe aici pe undeva. Amanda era pe punctul de a face cercetări amănunţite când auzi un zgomot. Intrase Ovide.

— Te credeam în grădină, frumoasa mea puicuţă, zise el.

— Vântul se făcuse rece. M-am întors în casă... Îţi mai păstrezi hotărârea de a pleca mâine?

— Mi-o mai păstrez; şi aş pleca chiar astă-seară, dacă nu m-aş teme că te superi. M-aş înapoia astfel mai repede la tine.

— Foarte bine, du-te de astă-seară. Când te întorci?

— Poimâine, cu siguranţa. Îţi las ceva bani, pentru orice eventualitate...

Ovide puse banii pe masă, îşi scoase valiza din dulapul unde o închisese, introduse în ea diferite obiecte de toaletă, apăsă buzele pe fruntea întinsă de Amanda şi ieşi în grabă.

— Mare escroc mai este, îşi spuse tânara femeie; fuge pentru că i-e teamă de René Bosc. Zice că se întoarce poimâine!... Crede că n-o să mă mai vadă niciodată, dar se înşală. Domnule baron Arnold de Reiss, pe numele adevărat Ovide Soliveau, te asigur că ne vom revedea, şi cât de curând!...

Seara, când Madeleine veni din nou, Amanda îi ceru veşti despre rănitul Duchemin. Îi spuse că ar vrea să-l vadă pe ascuns. Madeleine îi promise că-i va aranja întrevederea îndată ce bolnavul va putea vorbi.

V

DOAMNA AUGUSTINE RĂSPUNSE la toate scrisorile Amandei, acordând amânarea cerută. Tocmai îi trimisese ultima amânare când i se anunţă vizita domnişoarei Harmant. Rămase uimită de schimbarea petrecută în înfăţişarea clientei. Mary părea însănătoşită.

— Am venit să-mi aleg materiale, zise ea, pentru rochiile de recepţie, de bal şi de mireasă.

— De mireasă? repetă patroana. Voi avea cinstea să vă fac eu rochia de mireasă?

— Tot ce se poate, răspunse tânăra fată zâmbind.

— Vă stau la dispoziţie. Atâta doar că n-o mai am pe lucrătoarea aceea. Este foarte bolnavă.

— Nu-i nimic, aveţi altele. Arătaţi-mi ce stofe aveţi.

—Doamna Augustine o privi mirată.

— Spuneţi-mi, Lucie v-a necăjit cu ceva? Ştiu că mai înainte o plăceaţi foarte mult.

— V-aş fi foarte îndatorată dacă nu mi-aţi mai pomeni niciodată despre fata aceasta.

— N-o să mai pomenesc; totuşi îmi îngădui să vă întreb cu ce s-a făcut vinovată.

— N-o învinuiesc de nimic şi nici nu mă plâng de ea. Doresc însă să nu-mi mai calce pragul.

— Dar de ce?

— Pentru că aşa vreau eu! zise Mary cu un ton sfidător.

Doamna Augustine avea pentru Lucie o afecţiune aproape maternă. Atitudinea lui Mary faţă de ea o duru.

— Nu mă pot mulţumi cu astfel de vorbe. Mă faceţi să bănuiesc un copil căruia i-am acordat toată încrederea şi

care a fost grav rănit la mine în serviciu! Aveţi o plângere împotriva ei? Am dreptul şi datoria să insist să-mi spuneţi ce v-a făcut.

— N-am ce să vă spun.

În clipa când Mary rostea aceste cuvinte, draperia salonului fu dată la o parte şi Lucie, abia ţinându-se pe picioare, apăru în prag.

— Când săvârşeşti o ticăloşie, domnişoară, zise ea, trebuie să ai curajul s-o săvârşeşti până la capăt.

— Lucie... Lucie... exclamă patroana tremurând toată.

— Iertaţi-mă, doamnă răspunse lucrătoarea, eram aici, în spatele draperiei. Aşteptam să rămâneţi singură. Întâmplarea a făcut să aud vorbele domnişoarei, care m-au scos din sărite. Mă jignea... Puteam să nu mă apăr? Rugaţi-o să vă spună, în prezenţa mea, de ce nu vrea ca pe viitor să-i mai calc pragul.

— Doamnă, zise Mary, adresându-i-se croitoresei, permiteţi să fiu insultată în magazinul dumneavoastră?

— Vă rog să vă explicaţi! o întrerupse Lucie. Cu ce v-am insultat?

— Destul! porunci Mary.

— Ba nu. Vreau să vorbesc şi o să mă ascultaţi.

Mary se îndrepta spre uşă.

Logodnica lui Lucien Labroue îi tăie calea.

— Lucie... îngăimă doamna Augustine, îngrozită...

— Vreau să mă justific, doamnă! repetă tânăra. E dreptul meu. Domnişoara Harmant a uitat că acum opt zile îmi căzuse în genunchi, implorându-mă să mă sacrific pentru ea, oferindu-mi bani, o sumă uriaşă, trei sute de mii de franci, dacă accept să plec din Paris? Şi ştiţi pentru ce? Pentru că îi sunt rivală! Îl iubeşte pe bărbatul pe care îl iubesc şi eu. Haideţi, domnişoară, dacă eu mint, spuneţi că nu-i aşa! Îl iubiţi pe Lucien Labroue... şi mă urâţi pentru că ştiţi bine că dacă-i cumpăraţi numele, nu-i puteţi cumpăra şi inima şi că în inima lui trăiesc doar eu!

— Ţine-ţi pliscul, că spun totul.

— Nu, nu mi-l ţin deloc. Daţi-i drumul. Vreau să aud şi

eu ce insultă nouă vă iese din gură.

— Uiţi că ştiu cum te numeşti? zise Mary.

— Ma numesc Lucie... Vă referiţi desigur la numele mamei mele. Mama mea a suferit o condamnare. Aveţi cumva dreptul să o batjocoriţi şi să-i insultaţi copilul nevinovat? Mă numesc Lucie Fortier... Iată-ne faţă în faţă: dumneavoastră sunteţi bogată, eu săracă. Dumneavoastră purtaţi un nume nepătat, eu un nume întinat. Ei bine, oricât de umila mi-e condiţia, mai bine cu a mea, căci a dumneavoastră este odioasă.

— Doamnă, strigă Mary, adresându-i-se patroanei, sau o daţi afară, acum, pe această fiinţă, sau mă lăsaţi să înţeleg că ma insultaţi şi dumneavoastră. Mama ei a fost condamnată pentru furt, incendiu şi asasinat. Ce naşte din pisică şoareci mănâncă!

— Domnişoară Lucie, interveni patroana cu glas poruncitor, du-te la casierie să-ţi încasezi drepturile. De azi colaborarea noastră s-a încheiat.

Lucrătoarea se făcu galbenă.

Mary schiţă un surâs triumfător. Lucie îl observă.

— Vă bucuraţi, nu-i aşa? reluă ea privindu-şi în ochi duşmanca. Nu vă e de ajuns că mi-aţi furat iubitul, vreţi să fiu dată şi afară. După ce mi-aţi distrus fericirea, îmi luaţi şi pâinea de la gură. De acum înainte oriunde mă voi duce şi voi fi întrebată unde am mai lucrat, voi spune că la doamna Augustine, iar dânsa va răspunde: n-o angajaţi, maică-sa a fost condamnată pentru furt, incendiu, asasinat!

— Lucie, murmură croitoreasa înduioşată.

— Ah! doamnă, reluă lucrătoarea izbucnind în hohote, aţi fost crudă şi nedreaptă, dar vă iert. Cât despre dumneavoastră, adăugă ea întorcându-se spre Mary, Dumnezeu va avea grijă să vă pedepsească.

Terminându-şi fraza, Lucie ieşi din încăpere.

În timp ce se petreceau toate acestea, Georges Darier pleca de acasă, la braţ cu o servietă de avocat înţesată

cu dosare. Părea foarte preocupat. În timp ce mergea, nu observă că un dosar voluminos îi scăpase pe trotoarul din faţa Institutului.

În acea clipă, Jeanne Fortier, vânzătoarea de pâine, ieşind din strada Senei şi traversând arcadele Institututlui, zări dosarul pierdut şi-l ridică. Pe copertă scria: „Dl. Georges Darier, avocat". Georges Darier, îşi zise ea, numele prietenului lui Lucien Labroue. El a pierdut actele. I le voi duce. Vârî dosarul în pieptarul şorţului; apoi îşi continuă drumul spre casă.

Lucie nu se înapoie decât spre ora unsprezece. Îşi examinase cu sânge rece situaţia. Fusese alungată de la atelierele doamnei Augustine; n-avea de lucru, în consecinţă n-avea din ce trăi. O durere adâncă îi sfâşia inima. Când ajunse pe cheiul Bourbon era sleită. Nu plângea; o febră puternică îi ardea trupul. Jeanne o auzi descuind uşa şi intră repede în odăiţa ei. Văzându-i chipul descompus, înţelese că se petrecuse ceva neobişnuit.

— Doamne, dar ce s-a mai întâmplat?

— Ultima lovitură, îngăimă Lucie. Ultima lovitură, mortală! Am fost dată afară ca o nemernică... Iată-mă fără lucru... După atâtea suferinţe, mi s-a luat şi dreptul la muncă. Acum nu mi-a mai rămas decât să mor.

— Patroana te-a dat afară? Dar de ce?

— De ce? răspunse fata, izbucnind în hohote de plâns, pentru că sunt fiica unei criminale.

Jeanne simţea că se înăbuşe. Îşi duse mâinile la gât.

— Şi cine i-a spus despre asta? întrebă ea cu glas şuierător.

— Duşmanca mea... fiica aceluia care a scotocit trecutul mamei mele ca să-mi răpească iubitul... fiica lui Paul Harmant, milionarul!

Lucie îi relată cele petrecute în salonul doamnei Augustine.

— Şi oamenii ăştia să rămână nepedepsiţi? Nemernici ăştia îşi închipuie că au dreptul să distrugă o viaţa, să calomnieze un copil, să-l ducă în pragul neznădejdii?

Calomnia şi insulta sunt crime pedepsite de lege. Trebuie să ne adresăm tribunalului.

— Dar cum?

— Avem nevoie de un avocat, să-l consultăm... un avocat... repetă Jeanne, amintindu-şi de dosarul găsit lângă Institut. Prietenul domnului Lucien nu se numeşte Georges Darier?

— Ba da.

— Îi ştii adresa?

— Sigur că da... Strada Bonaparte, numărul 87.

— Perfect, mă duc la el.

— E prietenul lui Lucien, te va da afară. Şi apoi este şi avocatul domnului Harmant.

— Ce-mi pasă mie! Avocatul îşi poate sfătui clientul să înceteze cu insultele, să-i spună că insulta este o crimă care se pedepseşte... M-am hotărât, ma duc chiar acum.

Şi Jeanne ieşi din mansardă. În mai puţin de zece minute, sosea la locuinţa lui Georges Darier. Bătrâna slujnică îi deschise.

— Domnul avocat Darier este acasă? întrebă Jeanne.

— Domnul a plecat să pledeze la Tours, răspunse slujnica; nu se înapoiază decât miercurea viitoare.

— Şase zile! Şase zile de aşteptare! murmură Jeanne şi se întoarse în strada Bourbon.

Lucie, pradă unei febre violente, fusese obligată să se întindă în pat. Vânzatoarea de pâine aduse un doctor. Acesta, după ce dădu în cap, îşi ţuguie buzele şi încruntă sprâncenele. Cazul era grav. Congestia cerebrală ameninţa să apară dintr-o clipă în alta.

Trebuie să lămurim prezenţa lui Raoul Duchemin în trenul tamponat în gara Bois-le-Roi. Deşi creditorul Petitjean fusese plătit, nu se sfia să povestească întâmplarea restituirii sumei de către un creditor necunoscut. Se ştiu astfel la Joigny că Raoul Duchemin avea buzunarele ticsite de bani şi toţi se întrebau prin ce concurs de împrejurări izbutise el să se achite de datorii.

Îl văzuseră pe Duchemin discutând cu un necunoscut, cinând şi prânzind în tovărăşia acestuia. Lucrul păruse suspect. Zvonurile ajunseră până la urechile primarului din Joigny, care ceru lămuriri slujbaşului său; acesta nu izbuti să-i dea niciuna. Concluzia fu următoarea:

— Nu mai poţi face parte din administraţia municipală. Dă-ţi demisia. În caz contrar, voi fi obligat să te dau eu afara.

Duchemin se trezi fără slujbă. Primul gând al petrecăreţului nostru fu să plece la Paris. Având încă asupra sa câteva monezi de aur îşi cumpără un bilet de tren. Cunoaştem accidentul şi ce a mai urmat după aceea.

Amanda aştepta cu nerăbdare clipa când starea rănitului i-ar fi îngăduit să-l viziteze şi nu se mai mira că baronul nu apăruse.

Ghicise că plecarea lui ascundea o ruptură, dar se mângâia cu o idee fixă: răzbunarea.

În sfârşit, într-o zi, Madeleine îi spuse că putea să se ducă, fără să fíe văzută, la convalescent.

Tânărul se aştepta atât de puţin la vizita fostei sale iubite, încât, la început, nici nu o recunoscu.

Amanda înaintă până la pat; atunci Duchemin îi desluşi chipul.

— Amanda! exclamă el, tu, aici!

— Da, eu, dragul meu, răspunse fata, luându-i mâna şi ducând-o la buze. Am fost de faţă când s-a petrecut accidentul. Te-am recunoscut, m-am interesat de tine în fiecare zi şi am aşteptat înfrigurată clipa revederii.

Tânărului îi reveniră în minte zilele urâte din trecut.

— Şi de ce ai venit? întrebă el trăgându-şi mâna. Dacă sunt rănit, dacă eram să mor, tu eşti de vină!

— Eu! exclamă ea, uimită.

— Da! tu, căci dacă mi-am pierdut slujba şi a trebuit să plec din Joigny este din pricina nenorocitelor de acte pe care le-am semnat ca să-ţi dau ţie banii ce erau să mă bage la puşcărie!

— Dragă Raoul, zise Amanda cu glasul tremurând de emoţie, ţi-am făcut rău fără să vreau. Regret şi-ţi cer iertare, dar vizita mea are motive foarte serioase, te asigur. Vrei să mă asculţi? Vrei să-mi răspunzi?

— N-am încotro, dacă tot ai venit.

— În primul rând vreau să te pun în gardă împotriva pericolelor ce te ameninţă. Îl cunoşti pe baronul de Reiss?

— Baronul de Reiss!

— Da, un bărbat pe care l-ai întâlnit la Joigny, acum aproximativ o lună, şi în posesia căruia sunt actele tale false.

Duchemin îngălbeni. Cu un glas gâfâit, îngăimă:

— Cum de ştii că are actele?

— Aşa cum ştiu şi că a cumpărat de la doamna Delion o anume scrisoare semnată de mine şi foarte compromiţătoare. Ca să cumpere şi să colecţioneze hârtii de felul acesta, înseamnă că baronul de Reiss, pe numele său adevărat sau fals, urmăreşte ceva. Tu şi cu mine suntem ameninţaţi, trebuie să ne unim împotriva duşmanului comun.

Duchemin tremura tot. Încercă să-şi mintă fosta iubită.

— Dar mie nu mi-e teamă de el.

Amanda dădu din umeri.

— Nu-mi vinde mie gogoşi, răspunse ea. Ştii prea bine că nu sunt proastă. Ia spune, cum şi-a procurat baronul de Reiss poliţele cu iscălitura ta falsificată?

— Plătindu-le.

— Îl cunoşti de mult timp pe individul ăsta?

— Atunci l-am văzut pentru întâia dată.

— Şi ţi-a venit în ajutor? Ia spune-mi, cum s-a întâmplat?

Duchemin era înfricoşat. Îi povesti în ce fel neprevăzut baronul de Reiss se oferise să-l ajute.

— Şi lucrul acesta nu ţi s-a părut ciudat?

— Mi-am zis că e un ajutor sosit la ţanc ca să mă scoată din încurcătură.

— Iar el nu ţi-a cerut nimic în schimb?

— Ce-ai vrea să-mi fi cerut?

— Haide, Raoul, vorbeşte! Spune-mi adevărul. Îţi repet, trebuie să ne unim ca să ieşim din ghearele nemernicului ăstuia, care nu-i baron cum nu eşti tu rege.

— Cum îl cheamă?

— Ovide Soliveau. Un hoţ şi un asasin, cât pe ce să mă otrăvească, acum câteva zile... Simţea că îl dibuisem. Îşi dădea seama că nu mă putea duce cu masca sa. Omul acesta a făcut mai multe crime şi cred că ştiu una ce nu i-a izbutit decât datorită unor împrejurări independente de voinţa lui.

— Ce crimă? întrebă Raoul vădit interesat.

— Acum o lună, voia să se descotorosească de o fată orfană, crescută la Azil. N-a izbutit decât pe jumătate. Orfana lovită de lama unui cuţit, a fost grav bolnavă, dar n-a murit.

Cuvintele: orfană crescută la Azil avuseseră un ecou în mintea lui Duchemin şi-i măriseră spaima.

— Ştii cumva numele orfanei? bolborosi el.

— Lucie.

— Lucie! Este chiar numele trecut pe actul de depunere cerut de el.

— Un act de depunere? repetă Amanda.

— Da. Bărbatul acesta, în schimbul serviciului făcut, m-a constrâns să-i dau actul întocmit la primărie de doică înainte de a duce fetiţa la Azilul copiilor găsiţi din Paris.

— Dar n-aveai dreptul să i-l înmânezi, nu-i aşa?

— Nu. Trebuia să ramână în arhivele primăriei.

— Şi dacă s-ar afla că l-ai sustras, ce-ai păţi?

— Aş fi pierdut, răspunse el, pierdut şi ruinat.

— Şi nu vrei să te răzbuni pe sceleratul ăsta? Nu vrei să încerci să-i smulgi actul care te-ar ruina şi poliţele false cu care te are la mână?

— Să mă răzbun! să-i smulg actele? Sigur că da, aş vrea! Dar cum?

— Îmi făgăduieşti o ascultare oarbă?

— Da. Ce trebuie să fac?

— Să urmăreşti tot ce întreprinde falsul baron de Reiss.

— Pentru treaba asta este nevoie de bani şi eu n-am.

— Îţi fac eu rost... acum sunt datoare să-ţi spun adevărul; amândoi suntem complicii acestui individ, lucru ce-ar duce la consecinţe grave. Trebuie să ieşim din încurcătură.

Amanda Régamy îi povesti tânărului tot ceea ce cititorii noştri ştiu de mai înainte. Raoul o asculta concentrat.

— E limpede, zise el apoi, că ticălosul s-a folosit în mod abil de tine ca să-şi ducă la bun sfârşit intenţiile şi e la fel de limpede că interesul lui, la ora acesta, este să ramână în umbră. Dar cum să dăm de el? Unde să-l căutăm?

— Ovide Soliveau cunoaşte la Paris un mare industriaş, proprietarul unei uzine din Courbevoie. Se vizitează şi, dacă pândim împrejurimile uzinei, nu se poate ca într-o bună zi să nu-l vedem pe falsul baron de Reiss. Vom aştepta să te vindeci.

— Vii şi mâine?

— Da. Voi veni să-mi iau rămas bun. Ai nevoie de bani?

— Compania mi-a oferit azi-dimineaţă o sumă de cincizeci de mii de franci ca despăgubire. Suma îmi va fi înmânată peste câteva zile.

A doua zi dimineaţă, Duchemin primi iarăşi vizita Amandei care-i dădu adresa magazinului unde lucra, şi după ce-l puse să jure din nou pentru convenţia lor defensivă şi ofensivă, plecă la Paris.

Cearta dintre Lucie Fortier şi domnişoara Harmant se comentase. Amanda află aşadar imediat că Lucie, fiica unei femei condamnate la închisoare, fusese concediată şi că domnişoara Harmant, rivala victorioasă, urma să se căsătorească cu bărbatul iubit de amândouă.

Amanda îşi spuse că la baza tuturor acestor întâmplări trebuia să fie un mister greu de descifrat, având legătură cu relaţiile trecute şi prezente dintre falsul baron şi industriaşul milionar, şi-şi jură să-i vină de hac. În duminica următoare, în zorii zilei, luă trenul pentru Bois-le-Roi. În ultimele zile convalescenţa lui Raoul Duchemin

era ca şi încheiată şi când îi sosi fosta iubită, el o primi în picioare.

Amanda povesti cu lux de amănunte tot ce aflase cu privire la Lucie Fortier. Îl asigură că la Paris, n-o să aibă probleme cu cazarea, deoarece îi va pune la dispoziţie locuinţa sa din strada Doamnelor, la Batignolles. Duchemin acceptă şi Amanda se înapoie frecându-şi mâinile.

VI

MARY HARMANT NU-I SPUSESE nimic tatălui său relativ la cele petrecute între ea şi Lucie. Deznădejdea Luciei îi dovedise că aceasta îl considera pe Lucien pentru totdeauna pierdut. Se bucura nespus de izbândă şi aştepta nerăbdătoare ziua căsătoriei.

Dacă fericirea şi speranţa îi umpleau inima de bucurie, în schimb oftica îi rodea plămânii şubrezi şi-i grăbea spre mormânt trupul slăbit. Lucien care o studia din când în când îşi dădea seama că o căsătorie cu această fiinţă în pragul morţi era cu neputinţă. Se ferea cât putea de mult să dea cu ochii de ea. I se acordase zăgazul solicitat ca să uite trecutul, dar tatăl şi fiica ar fi dorit ca uitarea asta să vină mai repede. Or, Lucien nu putea uita.

Falsul Paul Harmant, nesimţind în preajmă nicio ameninţare imediată, îşi făurea liniştit planuri de viitor, fiind convins că la un moment dat Lucien îi va deveni ginere, şi lucra fără răgaz.

În dimineaţa duminicii în care Amanda Régamy pleca spre Bois-le-Roi, Lucien Labroue se îndrepta spre strada Assas. Pictorul Etienne Castel îi trimisese de cu seară un bileţel, prin care îl invita să-şi petreacă ziua împreună cu el şi cu Georges Darier, întors în ajun de la Tours... Lucien sosi primul. Artistul îi spuse:

— Până vine prietenul nostru, să vorbim puţin despre dumneavostră. Am făcut ceea ce m-aţi rugat cu privire la Jeanne Fortier; din informaţiile culese din sursă sigură rezultă că Jeanne Fortier este de negăsit!

— Aşadar, murmură Lucien, s-a dus speranţa de a vorbi cu această femeie...

— Iar la domnul Paul Harmant, cum merg treburile? Nu v-aţi apropiat deloc de domnişoara Harmant?

— La ce bun să mă apropii?

— Poate c-ar fi mai necesar decât vă închipuiţi, zise pictorul pe un ton grav. Cred că n-ar strica să-l lăsaţi pe patron să creadă că sunteţi gata să vă însuraţi cu fiica sa şi mai ales s-o convingeţi pe Mary că inima dumneavoastră, acum liberă, ar putea să-i aparţină întreagă, într-o bună zi.

— Dar biata de ea este pe moarte!

— Cu atât mai mult ajutaţi-o să moară cu iluzia fericirii. În anumite împrejurări, trebuie să ştii să minţi...

— Şi de ce ar trebui să mint în cazul acesta? întrebă Lucien. Păreţi că ştiţi multe lucruri, necunoscute mie. Mă faceţi să cred că aveţi motive serioase, dacă mă îndemnaţi să joc o comedie care îmi repugnă.

— Domnule Lucien, vă înşelaţi crezând că ştiu multe lucruri necunoscute de dumneavoastră. Dar se întâmplă uneori ca unele presimţiri să te obsedeze toată viaţa. Ei bine, presimţirea mea este că nu peste mult timp vom afla cine l-a ucis pe tatăl dumneavoastră şi că domnul Harmant va fi acela prin care se va face lumină în tot acest întuneric. Ba chiar, am şi convingerea că Lucie Fortier vă va deveni soţie într-o bună zi. Aveţi încredere şi aşteptaţi. Peste câteva săptămâni voi avea de îndeplinit faţa de Georges o datorie sacră. Va rog să aveţi răbdare până atunci şi în tot acest răstimp să-mi urmaţi sfaturile, oricât de ciudate vi s-ar părea.

— Ce secret aţi descoperit?

— Niciunul. Încerc să v-o redau pe Lucie, asta-i totul. Acum aş vrea să-mi daţi câteva lămuriri: la ultima noastră întâlnire, acasă la Georges, mi-aţi spus că sunteţi în posesia unui act dovedind că cea pe care o iubiţi este cu adevărat fiica Jeannei Fortier.

— Da şi actul acesta este încă la mine.

— Domnul Harmant vi l-a dat?

— Da.

— Mi l-aţi putea încredinţa?

— Mă duc să-l aduc chiar acum, dacă vreţi.

— Nu-i nevoie. V-aş ruga însă să încercaţi să mi-l trimiteţi mâine.

— Mâine îl veţi avea.

— Toate acestea vi se par de neînţeles. Dar să nu vă mire. M-am gândit mult, am chibzuit indelung, am cules destule indicii. Sigur, indiciile sunt oarecum vagi. Poate că nu mă vor duce nicăieri; dar neglijându-le, m-aş considera imprudent şi vinovat.

În acest moment un sunet puternic de clopoţel întrerupse discuţia celor doi. O clipă mai târziu, feciorul din casă îl introduse pe Georges Darier. Lucien întrebă:

— Eşti mulţumit de călătorie?

— Cum nu se poate mai mult. Aveam două procese. Le-am câştigat pe amândouă. Am avut însă un necaz care m-a împiedicat să sfârşesc cu bine şi a doua chestiune pentru care fusesem chemat: un dosar pierdut în ziua plecării.

La început am crezut că l-am uitat acasă. Am telegrafiat de la Tours, dar bătrâna Madeleine n-a găsit nimic pe biroul meu. Am cerut o amânare de două săptămâni, propunându-mi ca, odată întors la Paris, să lipesc anunţuri pe ziduri şi să făgăduiesc o mare recompensă pentru aducătorul acestor acte fără de care clientul meu ar pierde cu siguranţă procesul...

— Ar mai putea folosi cuiva?

— Nimănui, în afara mea şi a clientului meu.

Dejunul, însoţit de lungi discuţii, se prelungi până la ora două după amiază.

— Ce-ar fi să trecem în atelierul meu? propuse Etienne.

Cum intrai în atelier se vedea, instalată pe un şevalet, pânza cu eboşa destul de avansată a portretului domnişoarei Harmant. Tabloul reproducând arestarea Jeannei Fortier era acoperit ca de obicei cu o eşarfă

verde. În acea clipă, feciorul din casă o anunţă pe domnişoara Harmant. Pictorul se înapoie în salon.

— Dragă pictore, începu tânăra, iertaţi-mă că am venit pe neaşteptate, dar am o scuză, este ceva urgent.

— Sunteţi oricând binevenită la mine acasă, domnişoară, răspunse Etienne înclinându-se. Ziceţi că e ceva urgent?

— Tatăl meu urmează să vină la dumneavoastră dintr-o clipă în alta şi n-aş vrea să-mi vadă portretul. Mi-ar zădărnici surpriza! S-a oprit în drum, şi am profitat, grăbindu-mă să vă anunţ. Am să-l aştept aici, dacă prezenţa mea nu vă supără.

— Nu mă supără deloc şi bănuiesc că v-ar face plăcere să întâlniţi în atelier două persoane împreună cu care, o clipă mai înainte, discutam despre dumneavoastră.

Intrară în atelier. Văzându-l pe Georges Darier şi pe Lucien Labroue tânăra scoase o exclamaţie de surpriză. La surpriză se adăugase şi o emoţie puternică, făcând-o să roşească şi să se îngălbenească totodată.

— Prezenţa dumneavoastră la tutorele meu ne face o mare plăcere, domnişoară, zise Georges Darier.

— Nu mai mare decât a mea, răspunse Mary. Trebuia oare să vin tocmai din strada Murillo ca să vă întâlnesc pe amândoi la un loc?

Cuvintele ei erau însoţite de o privire mustrătoare la adresa lui Lucien care îşi plecă ochii.

După ce acoperi cu o bucată de pânză portretul început, împingând şevaletul într-un ungher al încăperii, Etienne Castel se întoarse brusc:

— Tocmai îl felicitam, interveni el, pe Lucien Labroue, pentru vestea adusă... Ne-a povestit de oferta tatălui dumneavoastră; o asociaţie şi o căsătorie, zălog al unui viitor strălucit.

Mary se simţea în culmea fericirii... Înaintă spre Lucien cu ochii strălucitori, cu faţa îmbujorată.

— I-ai povestit despre noi? murmură ea.

O privire a lui Etienne dictă răspunsul tânărului.

— Da, domnişoară. Îi împărtăşeam prietenului meu discuţiile avute cu domnul Harmant.

— Şi, ce i-ai mai spus? îngăimă Mary.

— Că şovăisem la început, neputând crede în realizarea unui vis în stare să-i mulţumească pe cei mai ambiţioşi...

— Dar că între timp reflectase, se grăbi să adaoge pictorul şi că accepta fericit.

Mary avea lacrimi în ochi.

— Vai, iertaţi-mă, domnule, i se adresă ea artistului, iertaţi-mă că plâng, dar lacrimile acestea sunt lacrimi de fericire. Le meritaţi, şi va mulţumesc din inimă pentru tot.

Georges Darier înţelegea prea puţin din ce se petrecea, dar intervenţia tutorelui sau îl făcea să presupună că, înainte de sosirea sa, Lucien şi pictorul discutaseră şi se puseseră de acord cu privire la acest subiect. Feciorul din casă îl anunţă pe domnul Paul Harmant.

Etienne dădu dispoziţie să-l conducă în atelier şi strecură aceste câteva cuvinte în urechea lui Lucien.

— Jucaţi-vă mai bine rolul, prietene! Mi-e greu să vă înlocuiesc tot timpul

Marele industriaş intră.

După ce salută gazda şi musafirii, acesta înaintă spre Georges spunându-i:

— Mă bucur că vă întâlnesc, am câteva chestiuni de discutat. Mâine vă duceţi la Tribunal?

— Nu, n-am de pledat niciun proces; stau acasă.

— Atunci voi fi în strada Bonaparte, la prima oră. Şi acum, dragă pictore, adăugă Paul Harmant, adresându-i-se gazdei, îngăduiţi-mi să vă explic scopul vizitei mele. V-am mărturisit că nu mă pricep la pictură. Totuşi ansamblul unui tablou îmi place sau îmi displace şi sunt în stare să mă înflăcărez pentru lucruri foarte proaste. Cineva mi-a propus un Rubens garantându-mi că este autentic, dar dacă-i un fals? Nu-mi place să fiu tras pe sfoară. În consecinţă, v-aş ruga să lămurim problema, dându-mi părerea dumneavoastră „de visu”.

— Cu mare plăcere, voi veni cu dumneavoastră. Acum,

dragă domnule, aş vrea să vă rog şi eu ceva.

— Dorinţa dumneavoastră este ca şi îndeplinită. Despre ce este vorba?

— Să-mi spuneţi în ce zi şi la ce oră aţi putea să-mi faceţi onoarea să ma primiţi ca intermediar al prietenului meu Lucien Labroue.

Etienne îi aruncă tânărului o ocheadă poruncitoare. Lucien înţelese şi-l trecu un fior.

— Ştiaţi că Lucien Labroue este orfan?

— Da, sigur... îngăimă Jacques Garaud, a cărui frunte se încreţi brusc.

— Domnul Labroue m-a rugat să-i ţin loc de tată.

Marele industriaş se ridică, aproape în transă. Cutele frunţii îi dispăruseră ca prin farmec.

— Încep să bănuiesc despre ce este vorba, răspunse el zâmbind. Suntem doar în familie, domnilor, putem discuta deschis. Scopul vizitei dumneavoastră este, nu-i aşa, să-mi cereţi, în numele lui Lucien, mâna fiicei mele?

Etienne, printr-un nou gest, îi porunci tânărului să vorbească. Fiul lui Jules Labroue îngăimă:

— Da, domnule.

— Atunci dragi prieteni, cererea este acceptată deoarece, aşa cum ştiţi, era primită chiar de mai înainte.

Fata se aruncă la pieptul tatălui şi îi acoperi obrajii cu sărutări şi lacrimi.

— Acum va fac şi eu o propunere, reluă industriaşul. Aveţi cumva vreun plan pentru restul zilei?

— Voiam s-o petrecem împreună, răspunse Etienne Castel.

— O veţi petrece, dar mi-aţi face o mare plăcere dacă am cina cu toţii la mine acasă în strada Murillo.

Propunerea uşura în mod cu totul neprevăzut realizarea planurilor artistului. Aşadar, se grăbi să răspundă:

— În numele prietenilor mei şi al meu, accept.

— Atunci eu vă las, exclamă Mary, voioasă şi beată de fericire. Am multe dispoziţii de dat...

Etienne Castel o conduse până la uşă. Paul Harmant

înaintă spre Lucien Labroue.

— Dragă băiete, îi zise el cu glasul tremurând de emoţie, ai făcut din mine omul şi mai ales tatăl cel mai fericit! Ştiţi, domnilor, adăugă industriaşul, îmi iubesc fata mai mult decât orice pe lume. Ea îl iubea la disperare pe Lucien, aşteptam ca lui să-i fie milă de ea. Nici celui mai crunt duşman nu i-aş dori să îndure chinurile mele. Astăzi, însă, simt că trăiesc iarăşi... Îţi mulţumesc, băiete!

Georges Darier era înduioşat de acest tată legând viaţa copilului de căsatoria ce părea o povară pentru Lucien. Etienne Castel, foarte calm, îl studia pe Paul Harmant şi-şi zicea:

— Să fie adevărat, să fie cu putinţa, ca într-un tată atât de minunat să zacă o canalie de cea mai joasă speţă?

Georges Darier întrebă:

— Ai terminat, în sfârşit, tabloul, dragă tutore, „tabloul meu”, cu îngăduinţa dumitale?

— Aproape. Mai am de retuşat câteva mici amănunte.

Paul Harmant interveni:

— E vorba de finisarea unei lucrări noi, dragă pictore?

— Ca şi nouă şi totuşi nu cu totul deoarece, deşi-l termin acum, tabloul este început în urmă cu douăzeci şi unu de ani. E vorba de o scenă a cărei schiţă după natură am creionat-o la o dată foarte apropiată de moartea tatălui tău, dragă Lucien. Scena e surprinsă a doua zi după crima din Alfortville şi personajul principal este femeia condamnată ca ucigaşă.

În timp ce vorbea, Etienne Castel privea chipul marelui industriaş. Acesta asculta cu un aer nepăsător.

Artistul dezvălui pânza fixată pe panoul central al atelierului, fără a-l pierde din ochi pe tatăl lui Mary. Văzu cum i se încruntă sprâncenele, dar exact cât o străfulgerare. Apoi pictorul continuă:

— Tabloul reproduce momentul când Jeanne Fortier, refugiată la presbiteriul din Chevry, unchiul lui Georges, era arestata de jandarmi.

— Şi copilul? întrebă milionarul pe tonul cel mai firesc.

— Copilul este fiul doamnei Darier, pe care o vedeţi acolo, sora preotului de aici. Este chiar Georges Darier, avocatul dumneavoastră. Nici căluţul de mucava nu este inventat. E o jucărie dăruită de doamna Darier fiului său, după câte ştiu.

— Ciudată întâmplare! exclamă Jacques Garaud sigur pe el, să poţi reproduce chipul acestei nemernice!

— Într-adevăr, unele întâmplări sunt ciudate.

Lucien Labroue nu-şi mai dezlipea ochii de pe chipul Jeannei, în timp ce Georges nu se mai sătura privindu-l pe al doamnei Darier, crezând ca e maică-sa.

— Bizar! exclamă Lucien, mă uimeşte asemănarea.

— Dintre Jeanne Fortier şi tânăra pe care o cunoşti şi dumneata, domnişoara Lucie, nu-i aşa? Asemănarea aceasta nu trebuie să vă mire, deoarece Lucie este fiica ei.

— Nu. Mă refeream la altă asemănare. Poate că mă înşel, deoarece diferenţa de vârstă este destul de mare. E vorba o femeie de vreo cincizeci şi ceva de ani.

— Din ce categorie socială? întrebă repede marele industriaş.

— O muncitoare. O biată fiinţă extrem de cinstită, plină de curaj şi de energie.

— Locuieşte la Paris?

— Da, de multă vreme, cred. Mai înainte locuia la Alfortville, când, după spusele ei, l-a cunoscut şi pe tatăl meu.

— Cu ce se ocupa pe atunci?

— Tot cu ce se ocupă şi acum. Vindea pâine; se numeşte Lise Perrin.

Etienne Caste tocmai îşi acoperise lucrarea.

— Tabloul este de vânzare? întrebă milionarul.

— Tabloul nu-mi mai aparţine. Pupilul meu, Georges, n-avea nici fotografia mamei sale, nici pe a abatelui Laugier, unchiul său. I-am dăruit pânza aceasta şi sper că n-ar da-o nici pentru o avere.

— Poţi să şi juri, prietene, exclamă Georges.

— Acum, domnilor, propuse Jacques Garaud, nu credeţi că până la ora mesei ar fi plăcut să facem o plimbare până la Bois de Boulogne?

Etienne Castel îşi primise musafirii în haina de atelier. Adăugă:

— Îngăduiţi-mă să pun ceva pe mine şi sunt al dumneavoastră. În timp ce se îmbrăca, îşi spunea:

— Cu siguranţă, omul ăsta mi se pare cu adevărat suspect. L-am văzut schimbându-se la faţă de doua sau trei ori, deşi în general e foarte controlat. Este un ticălos!

În strada Murillo, cina fu servită la ora şapte seara. În jurul orei zece, Paul Harmant ceru o coală de hârtie şi un toc, îl instală pe Georges Darier în faţa unei măsuţe şi zise:

— Dragul meu avocat, te-aş ruga, dacă eşti bun, să întocmim proiectul de contract pe care îl voi prezenta mâine notarului şi pe care-l vom semna amândoi peste cinsprezece zile.

Tânărul luă tocul şi milionarul dictă:

— Paul Harmant, fiul lui Cesaire Harmant şi al lui Désiré-Claire Soliveau, soţia acestuia, amândoi decedaţi; născut la Dijon (Coasta de Aur) la 21 aprilie 1832, văduv după Noémi Mortimer, născută în Statele Unite ale Americii, la New York, mecanic constructor şi propietar, domiciliind la Paris, strada Murillo.

Mary Noémi Harmant, fiica lui Paul Harmant şi a lui Noémi Mortimer, soţia sa, decedată. Născută la New York la 30 iulie 1864.

— Perfect, zise Georges, acum următorul. Lucien dictă la rândul său:

— Lucien Labroue, născut la Alfortville (Sena) la 9 octombrie 1855, fiul lui Jules Adrien Labroue şi al Mariei Berthier, soţia sa, amândoi decedaţi.

— Sub ce regim vă căsătoriţi fiica? întrebă avocatul.

— Sub cel al comunităţii, singurul care acordă soţului o încredere totală. Îi dau fiicei mele o zestre de un milion bani gheaţă, îi recunosc lui Lucien un aport de un milion,

fără să socotim terenurile de la Alfortville.

— Dar e o avere uriaşă, domnule! N-am făcut nimic s-o merit! exclamă tânărul, ridicându-se de pe scaun.

— Ba, da! răspunse Paul Harmant. O faci fericită pe scumpa mea Mary! În afara acestui contract vom mai semna încă unul de asociere, şi jumătate din beneficii îţi vor reveni dumitale.

— Într-adevăr, vă comportaţi ca un prinţ, zise Etienne Castel; Lucien Labroue primeşte cu atâta generozitate de la dumneavoastră tot ceea ce un nemernic i-a smuls odată, ucigându-i tatăl.

La aceste cuvinte, Jacques Garaud îngălbeni, dar se plecă spre Georges şi pictorul nu-i putu vedea paloarea.

— Acum, zise avocatul, ar fi bine, cred, să evaluăm terenurile de la Alfortville.

— Puneţi două sute de mii de franci.

— Dar, domnule, începu Lucien, nu valorează atât.

— Scrie aşa cum zic eu! Consider că aceste terenuri valoarează două sute de mii de franci şi sunt convins că nu mă înşel.

Etienne Castel asculta şi studia pe ascuns chipul industriaşului, dar acest chip i se păru atât de liniştit, încât o nouă certitudine i se impuse:

— Dacă omul acesta n-ar fi cu adevărat Paul Harmant, n-ar avea curajul să trateze cu atâta dezinvoltură.

În jurul orei unsprezece şi jumătate, artistul dădu semnalul de plecare. Mary îi întinse mâna lui Lucien, spunându-i în şoaptă:

— Pe mâine, nu-i aşa? la dejun...

— Da, pe mâine, răspunse tânărul, luându-i mâna şi ducând-o la buze.

Simţind sărutarea, Mary crezu că i se sparge inima. Sângele îi năvăli în obraji, dar un acces de tuse uscata îi smulse de pe buze un geamăt.

Etienne, Georges şi Lucien o priviră cu nespusă milă.

Rămas singur cu Mary, Paul Harmant, îi întinse braţele.

— În sfârşit, eşti fericită, nu-i aşa, fetiţa mea?

— Da! da, tată, foarte fericită, răspunse fata fără să mai tuşească. Sunt atât de fericită încât simt că leşin. Am nevoie de odihnă.

— Du-te şi te odihneşte, scumpa mea. Somnul te va linişti.

Cum se închise uşa, expresia feţei lui Jacques se schimbă. Se trânti pe un jilţ:

— De ce oare fantoma aceasta din trecut, Jeanne Fortier, mi-a răsărit în cale pe neaşteptate? Pictorul o cunoaşte pe Jeanne: o cunoaşte perfect de îndată ce i-a redat un chip teribil de asemănător. Femeia despre care vorbea Lucien, vânzătoarea de pâine, Lise Perrin, care zicea că seamănă atât de bine cu Jeanne, dac-o fi chiar ea deghizată sub un nume fals? Jeanne putând deveni dintr-o clipă în alta o ameninţare!

Ieşind din vila de pe strada Murillo, Lucien Labroue apucă braţul lui Etienne Castel.

— Vai, domnule, ce-aţi făcut? întrebă el cu glas neliniştit. Ce vreţi să faceţi cu mine?

— Credeţi-mă, tinere, că totul este numai în interesul dumneavoastră; aveţi încredere. Lăsaţi-vă condus şi o să fie bine... Fiindcă veni vorba, nu uitaţi să-mi trimiteţi mâine actul acela.

Etienne şi Georges rămaseră singuri.

— Pe legea mea, dragă tutore, îţi mărturisesc că nici eu nu pricep o iotă din cele petrecute.

Artistul schiţă un surâs.

— Ia spune-mi, zise el, ce nu pricepi?

— Te-am auzit, acasă la dumneata, vorbindu-i domnişoarei Harmant în numele lui Lucien, iar când a venit milionarul ai cerut mâna fiicei pentru prietenul dumitale. Iată o primă enigmă. Pe de altă parte, Lucien te întreabă deznădăjduit „ce-aţi făcut, ce înseamnă toate acestea?” Urmăreşti un scop? Spune-mi şi mie. Ştii doar că sunt cel mai bun prieten al lui Lucien?

— Îl caut pe asasinul tatălui său, răspunse artistul.

— Tot nu înţeleg. Ai găsit cumva dovada nevinovăţiei

Jeannei Fortier?

— Dovada n-o am încă, dar convingerea da. Caut şi s-ar putea s-a n-ajung la niciun rezultat, însă nu vreau să-mi reproşez că n-am făcut tot ce depinde de mine ca să-l găsesc.

— Şi cercetările de până acum te îndrumă spre strada Murillo, în casa milionarului?

— Da.

— Atunci înseamnă că Paul Harmant este bănuitul?

— Nu bănuiesc încă pe nimeni.

— Ei haide, murmura Geroges cu blândeţe, uite că nu mai insist. Păstrează-ţi taina. Singurul lucru pe care-l doresc este s-o poţi salva pe Lucie care-şi plânge visul sfâşiat şi care va muri, poate, de deznădejde, aflând de căsătoria lui Lucien.

A doua zi dimineaţa, feciorul de casă al lui Etienne Castel îi înmână un plic sosit printr-un comisionar. Plicul conţinea procesul-verbal dat lui Ovide Soliveau de către Raoul Duchemin.

— Pentru obţinerea actului, îşi zise artistul, trebuiau furnizate date şi nume exacte, fără de care cercetările nu s-ar fi putut efectua. Aşadar, Paul Harmant cunoştea aceste nume şi aceste date. Iată un lucru care-i agravează situaţia. N-a părăsit Parisul; înseamnă că la Joigny a trimis pe altcineva, iar acest altcineva este cu siguranţă un complice faţă de care nu are secrete. Ăsta-i omul ce trebuie găsit.

Etienne plecă la Ministerul de Interne. Aici prezentă cartea de vizită secretarului particular al ministrului pe care-l cunoştea foarte bine. După o jumătate de oră ieşi din cabinet şi se înapoie în strada Assas. În timp ce-şi lua masa de prânz, îi spuse feciorului:

— Ia cea mai mică din valize şi pune în ea strictul necesar pentru o absenţă de două sau trei zile; dacă întreabă cineva de mine, răspunde scurt că nu sunt acasă. Atât domnului Georges Darier, cât şi celorlalţi.

VII

DOCTORUL DECLARASE BOALA Luciei ca fiind foarte gravă.

Din acel moment, pentru Jeanne Fortier existenţa deveni aproape un calvar, cerându-i eforturi supraomeneşti. Dimineaţa pleca la brutăria Lebret. După ce-şi termina slujba, se întorcea repede la căpătâiul bolnavei până când ora distribuirii de seară a pâinii o chema din nou în strada Dauphine. Vânzătoarea îşi petrecea nopţile plângând şi rugându-se, fără să poată închide ochii o clipă şi fără să-i treacă măcar prin gând c-ar putea să se întindă pe pat ca să doarmă puţin. În srârşit, după patru zile de spaimă soră cu moartea, doctorul o anunţă că pericolul trecuse şi că bolnava intra în starea de convalescenţă.

De-abia atunci Jeanne îşi aminti de avocatul căruia trebuia să-i ducă actele găsite.

În lunea următoare, după ce-şi vându pâinea, luă dosarul şi se îndreptă spre strada Bonaparte. Când Madeleine o introduse în anticameră, pe Jeanne o cuprinse brusc o emoţie stranie.

În sfârşit, intră în cabinet şi se trezi în faţa lui Georges Darier: fiul ei. Simţindu-i privirea, văzându-i chipul, pe Jeanne o străfulgeră un fior.

— Doriţi să-mi vorbiţi! întrebă el pe un ton binevoitor şi cu un glas plin de blândeţe.

Auzindu-i glasul, vânzătoarea de pâine crezu că leşină. Trebui să se sprijine de un scaun.

— Luaţi loc, vă rog, reluă Georges.

— Acum câteva zile aţi pierdut... nişte acte.

— Într-adevăr, doamnă. Acte de o foarte mare importanţă. Le-aţi găsit cumva?

Jeanne scoase dosarul din buzunarul şorţului.

— Mi-aţi făcut un nespus de mare serviciu. Permiteţi-mi să vă dau o recompensă...

— Nu, nu, se grăbi să răspundă Jeanne. Nu primesc nimic. Actele acestea sunt ale dumneavoastră; vi le-am înapoiat... n-aveţi de ce să-mi daţi recompensă...

Georges o auzea vorbind, şi glasul vânzătoarei de pâine îi producea o impresie ciudată; i se părea că îl mai auzise cândva, într-o epocă foarte îndepărtată.

— N-am curajul să mai insist, zise el, n-aş vrea să rănesc o sensibilitate în faţa căreia mă înclin cu respect. Dacă vreodată aveţi nevoie de ajutorul meu, aş fi fericit să-mi pot plăti datoria.

— Vorbele dumneavoastră bune îmi dau curaj, răspunse Jeanne. Îndrăznesc să vă cer un sfat.

— Spuneţi-mi despre ce e vorba?

— Nu-i vorba despre mine, ci despre o biată orfană, nefericită.

— Sunt gata să vă acord tot sprijinul, răspunse Georges, tulburat din ce în ce mai mult de glasul vizitatoarei sale.

Jeanne se reculese câteva clipe, apoi întrebă brusc:

— E cu putinţă, domnule, nerespectând legea, să faci un copil răspunzător de crima mamei sale? Are cineva dreptul să-i otrăvească viaţa, să-i ia pâinea de la gură, dezvăluind în public trecutul mamei, fără să fie pedepsit?

— Este cu siguranţă o crimă odioasă să ucizi moralmente o persoană nevinovată, dând în vileag secrete de familie, dar cei care comit o astfel de crimă, cea mai laşa dintre toate, nu sunt pedepsiţi. Nu poţi nici măcar, dacă nu mint, să-i învinuieşti de insultă.

— Vasăzică, reluă Jeanne cu aprindere, un copil vine pe lume. Are doar câteva luni când e smuls de la sânul mamei, condamnată pentru crimă. Fetiţa este depusă la

orfelinat. Creşte fără să i se dezvăluie taina. Când se face mare, este aruncată în lume unde munceşte ca să-şi câştige existenţa. Întâlneşte un băiat cinstit, sărac ca şi ea. Se iubesc; îşi mărturisesc dragostea. Fericirea le surâde. Vor să se căsătorească, dar nu ştiu că există şi răuvoitori...

Ascultaţi-mă puţin, domnule; ascultaţi şi judecaţi! Un industriaş, un milionar are o singură fiică. Fata aceasta se îndrăgosteşte de logodnicul bietei copile; milionarul îi spune tânărului: „îţi dăruiesc o avere, însoară-te cu fiică-mea”. El refuză. Fiica milionarului se duce la umila sa rivală şi-i propune o sumă mare de bani dacă acceptă să-i cedeze logodnicul şi să plece din Franţa. Desigur, oferta i-a fost respinsă. Atunci tatăl şi fiica scotocesc trecutul, nu al orfanei, ci al mamei sale, descoperă pata ruşinoasă, se duc la tânăr şi-i strigă: „Fii atent, cea pe care o iubeşti şi vrei s-o iei de soţie este fiica unei ticăloase acuzată de asasinat, iar omul pe care l-a ucis este chiar tatăl tău!” Înţelegeţi, nu-i aşa? Căsătoria devine imposibilă, iar cei doi tineri care se iubeau au devenit duşmani. Şi asta nu-i totul! Tânăra lucra într-o mare casă. S-au dus la patroana acestei case şi, de faţă cu biata fată, i-au spus: „fiinţa aceasta născută dintr-o femeie condamnată pentru tripla crima de asasinat, furt şi incendiu vă dezonorează atelierele. Dacă o reţineţi, vă pierdeţi clientela. Veţi da faliment. Alungaţi-o!” Şi a fost alungată!

Deznădejdea a pus stăpânire pe ea; nemaiputând suporta ultima lovitură, s-a târât câteva zile între viaţă şi moarte. Rana din inimă însă rămâne deschisă. Iar dumneavoastră îmi spuneţi că legea nu le poate face nimic acestor nemernici care tiranizează o biată nevinovată şi care o vor ucide. Ei bine, dacă legea nu-i pedepseşte, înseamnă că, vă rog să mă iertaţi, legea este infamă!

— Dar despre cine este vorba? întrebă Georges emoţionat, tulburat de povestirea ce-o auzise.

— Despre cine? Despre Lucie Fortier.

— Eram sigur... Ghicisem. Şi au fost chiar atât de cruzi încât au făcut-o să-şi piardă slujba?

— Da, au adus-o până aici. Şi astfel de acte nu se pot pedepsi?

— Se pot înfiera, dar nu şi pedepsi.

— Dar Lucie este pe pragul morţii. Ascultaţi-mă, domnule. Sunteţi cel mai bun prieten al domnului Labroue. Sunteţi consilierul domnului Harmant. Ştiu. Îi puteţi vedea pe amândoi, rugaţi-i s-o cruţe. Dacă domnişoara Harmant intervine ca fata să-şi recapete slujba pe care datorită ei a pierdut-o, dacă Lucien se întoarce la ea iertându-i o greşeală ce nu-i aparţine, Lucie va fi salvată. Ea nu e responsabilă de trecutul mamei sale... iar, pe de altă parte, mama ei ar putea fi nevinovată... Salvaţi-o, domnule, vă rog.

Georges se uita la vânzătoarea de pâine cu atenţia încordată. Părea ca-i studiază trăsăturile feţei.

— O cunoaşteţi de mult timp pe domnişoara Lucie?

— Nu, domnule.

— Vă numiţi Lise Perrin, nu-i aşa?

— Da, domnule, şi o iubesc ca pe o fiică.

În acest moment apăru Madeleine.

— Vă caută domnul Paul Harmant, zise ea.

— El! exclamă vânzătoarea de pâine uimită.

— Pe el trebuie să-l rugaţi, răspunse Georges.

Şi o aduse pe evadata din Clermont în salonul unde aştepta falsul Paul Harmant. Văzându-l pe Georges însoţit de o femeie simplă, milionarul rămase puţin surprins, dar surprinderea sa luă proporţii uşor de înţeles când această femeie ce părea smintită îi căzu în genunchi, cu capul plecat, cu mâinile întinse şi rugătoare.

— Cine sunteţi şi ce doriţi de la mine? întrebă el.

Cel care-i răspunse fu avocatul.

— Această biată creatură se numeşte Lise Perrin. Poartă o dragoste profundă, aproape maternă, unei tinere doborâtă de deznădejde şi a venit să mă roage să intervin pe lângă dumneavoastră ca s-o salvăm.

— Da... da... bolborosi Jeanne, salvaţi-o.

Auzind numele de Lise Perrin, ascultând vocea femeii, milionarul simţi un val de sudoare rece brobonându-i fruntea. După douăzeci şi unu de ani, Jacques Garaud şi văduva lui Pierre Fortier se aflau unul în faţa celuilalt, iar amândoi atât de schimbaţi, încât erau de nerecunoscut. În plus, accentul americănesc, căpătat în lunga perioadă cât stătuse la New York, făcea şi mai de nerecunoscut vocea fostului maistru.

Cu ochii înceţoşaţi de lacrimi, Jeanne se uita la cel căruia îi cerea salvarea Luciei. Faţa palidă a industriaşului, încadrată de părul şi favoriţii aproape înălbiţi, nu-i trezi nicio amintire. Jacques, însă, din prima ocheadă ghici sub trăsăturile veştejite chipul frumoasei femei, atât de sălbatic iubită altă dată. Un fior îi străbătu trupul.

Se crezu pierdut. Dacă-l recunoştea?

Spaima sa însă dură foarte puţin. Înţelese că singura scăpare era să ţină piept furtunii care-l împresura. Reluându-şi siguranţa de sine, răspunse exagerând accentul străin.

— Nu pricep. Despre ce este vorba?

— Dragă domnule, zise Georges. Este vorba de Lucie Fortier.

— De Lucie Fortier? Dar ce pot face eu pentru această fată care are ghinionul să fie fiica unei mame pedepsite de lege?

— Aţi putea să-i redaţi viaţa, domnule! exclamă Jeanne. Dumneavoastră i-aţi luat iubitul pentru fiica dumneavoastră, iar fiica dumneavoastră i-a luat singurul mijloc de trai, munca! O veţi omorî! Fiica dumneavoastră va trăi fericită şi bogată, iar Lucie va muri în deznădejde...

— Ei asta-i! răspunse Paul Harmant, dar ce pot face eu? E vina mea că această Lucie este fiica unei condamnate?

— Altă cale de a o vindeca decât o nouă insultă n-aţi găsit? răspunse Jeanne aproape ameninţătoare.

O inspiraţie drăcească traversă mintea lui Jacques.

— Am impresia că mă luaţi cam de sus! zise el. S-ar putea crede că legături mai trainice decât o prietenie oarecare vă leagă de această fată. Împiedicând monstruoasa căsătorie nu mi-am făcut decât datoria. Acum văd că-mi rămâne să îndeplinesc alta. Felul în care pledaţi cauza Luciei Fortier îmi dezvăluie identitatea dumneavoastră. Nu sunteţi Lise Perrin... ci condamnata de la Alfortville... evadata din Clermont... Jeanne Fortier.

Auzindu-şi numele, Jeanne simţi că-şi pierde echilibrul în timp ce, adresându-i-se lui Georges, Jacques Garaud continuă:

— Dând-o pe mâna justiţiei facem un serviciu atât societăţii, cât şi statului, un deosebit serviciu.

Nemernicul se şi îndrepta spre uşă, când Georges făcu un pas şi-i bară trecerea zicându-i:

— O clipă, domnule, vă rog! Femeia aceasta se numeşte Lise Perrin. Nu-i cunosc şi nici nu vreau să-i cunosc alt nume. Dar, chiar de-ar fi Jeanne Fortier, dânsa se află sub protecţia mea. Venită aici în libertate, va pleca tot liberă. Puteţi să vă retrageţi doamnă. Ieşiţi fără teamă..

Jeanne făcu câţiva paşi, clătinându-se.

— Dar nu va daţi seama că este o nebunie! exclamă Paul Harmant, este...

— Vă aflaţi în casa mea, domnule, şi nu admit niciun cuvânt mai mult cu privire la purtarea mea. Lise Perrin, du-te liniştită!

Evadata din Clermont luă mâinile lui Georges şi le duse la buze cu o recunoştinţă nemărginită, apoi fugi. Paul Harmant încercă să se ia după ea. Pentru a doua oară, Georges îi tăie calea.

— Bănuiesc că aţi venit pentru o chestiune de afaceri, zise el.

— De ce i-aţi dat drumul femeii acesteia?

— Mă înşel eu, sau vă este teamă de ea?

Auzind aceste cuvinte, Paul Harmant pricepu că făcuse o imprudenţă manifestând faţă de Jeanne o înverşunare

pe care nimic nu părea s-o justifice.

— Teamă, mie? îngăimă el.

— Iertaţi-mă, dar aşa s-ar putea crede! Dacă biata femeie este cu adevărat Jeanne Fortier, trebuie să iertăm o asemenea rugăminte de mamă, fie ea chiar criminală! Dacă, dimpotrivă, nu este ea, ci Lise Perrin, nu numai că n-ar trebui să-i condamnăm comportarea, ci s-o admirăm. Este dovada unei inimi de aur!

Milionarul avusese vreme să-şi recapete sângele rece.

— Aveţi dreptate, zise el; nu mi-am putut reţine mânia, văzând-o, sau, dacă preferaţi, crezând c-o văd în faţa mea pe nemernica aceea, ucigaşa tatălui lui Lucien Labroue, viitorul meu ginere.

Ca să schimbe firul discuţiei, Georges întrebă:

— Cum s-a mai simţit domnişoara Mary azi-dimineaţă?

— Excelent.

— Pe curând căsătoria, nu-i aşa?

— Neîndoios, dar nu chiar aşa cum aş fi dorit eu. Îmi lipseşte un act şi sunt nevoit să-l cer de la New York, ceea ce însă nu ne va împiedica să semnăm contractul peste cincisprezece zile.

— Acum, spuneţi-mi cu ce vă pot fi de folos.

VIII

IEŞIND DE LA AVOCAT, JEANNE simţea că-şi pierde din nou minţile.

— Paul Harmant m-a dibuit, îşi zicea ea, şi dacă n-ar fi fost omul acesta loial, m-ar fi dat pe mâna... Oh! acest Paul Harmant, ce-o avea de gând? Dacă anunţa poliţia, mă descoperă îndată şi sunt pierdută! Ce să fac? Cum ar fi mai bine? Şi totuşi nu-mi pot părăsi fiica, n-o pot lăsa singură, bolnavă şi deznădăjduită. Mai bine mă las în voia soartei! Fie ce-o fi! Mă întorc la fiică-mea. Or să mă aresteze acolo.

Jeanne o găsi pe convalescentă ceva mai bine şi, biata mamă, avu curajul să-i arate o faţă surâzătoare.

— Măicuţă Lison, te-ai dus să-l vezi pe domnul Darier, aşa cum ziceai?

— Bineînţeles. L-am văzut chiar azi-dimineaţă.

— Şi? Ce ţi-a spus?

— Că toţi care se înverşunează să te persecute sunt adevăraţi monştri, dar că legea nu-i pedepseşte pe cei ce-i reproşează copilului păcatele mamei.

Lucie simţi că ochii i se umplu de lacrimi.

— Mama... îngăimă ea, este şi mai de plâns decât mine.

Terminându-şi treburile, Paul Harmant dădu ordin vizitiului să-l înapoieze în strada Murillo.

— Am greşit lăsându-l să vadă că am dibuit-o pe Jeanne Fortier sub numele de Lise Perrin, îşi zise el. Arestarea ei ar fi însemnat una din cele mai mari imprudenţe... Şi

totuşi, prezenţa Jeannei Fortier la Paris este un pericol permanent; pericolul acesta trebuie să dispară.

Milionarul îl găsi pe Lucien Labroue împreună cu Mary. Tânărul continua să-şi joace în mod conştiincios rolul impus de Etienne Castel. Se aşezară la masă. Dejunul fu scurt. Lucien nu putea lăsa multă vreme uzina nesupravegheată. La rândul său, Paul Harmant nu rămase nici el acasă. Plecă pe jos, îndreptându-se spre locuinţa lui Ovide Soliveau.

Când să sune îl văzu pe trotuarul opus. Traversă strada şi se întâlniră.

— Ce surpriză! exclamă Soliveau întinzând mâna pretinsului său văr. Ce vânt te-aduce prin cartierul meu?

— Avem de discutat ceva serios. Chiar foarte serios.

— Atunci, zise dijonezul, haidem mai întâi să cinăm, mi-e o foame de lup.

Cei doi intrară într-un restaurant din preajma pieţei Clichy şi cerură un separeu. Ovide comandă meniul şi se instală în faţa milionarului. Terminând de mâncat, Paul Harmant îi spuse în şoaptă:

— Mi-e teamă că suntem pierduţi fără scăpare.

Ovide luă un aer consternat.

— Ce tot spui? exclamă el.

— Ei bine află că Jeanne este la Paris şi şi-a regăsit fiica.

— Nu se poate!

— Şi totuşi aşa e. M-am întâlnit cu ea la avocatul meu, Georges Darier.

— Te-a recunoscut? îngăimă Ovide, galben ca lămâia.

— Din fericire nu, dar simplul fapt că este la Paris constituie un pericol extrem de mare. S-ar putea ca într-o bună zi să mă recunoască, şi-ţi închipui ce prăbuşire...

— Dar din moment ce Jeanne nu te-a recunoscut înseamnă că pericolul a trecut... Pe cuvântul meu, îmi faci rău! Haide, haide, nu te mai aprinde aşa, bizuie-te pe mine. Jeanne Fortier este la Paris, eşti sigur de asta pentru că ai văzut-o... Şi-a schimbat numele, cu

siguranţă, nu?

— Şi-a luat numele de Lise Perrin.

— Unde locuieşte?

— Nu ştiu, dar cred că poate fi găsită la fiica ei, Lucie...

— Cu ce se ocupă?

— E vânzătoare de pâine.

— Ei bine, mâine, Jeanne Fortier n-o să-ţi mai stea în cale.

— Ce vrei să faci?

— Eu? nimic, dar tu îi vei scrie procurorului Republicii că numita Jeanne Fortier, evadata din Clermont, cutreieră Parisul sub numele de Lise Perrin şi că poate fi găsită, sau i se poate da de urmă la fiica ei Lucie, cheiul Bourbon, nr. 9. Poţi chiar să nu semnezi.

— Nu, nu pot! N-am să scriu aşa ceva; îşi vor da seama că eu am pârât-o.

— Cine?

— Georges Darier. Voiam să chem poliţia acasă la el; dar el o protejează; s-a interpus între mine şi ea.

Şi îi povesti ceea ce cititorii noştri ştiu.

— Înţelegi acum, continuă milionarul, că nu putem proceda astfel, fără să comitem o mare imprudenţă. Georges ne-ar bănui, fără doar şi poate. De pe acum Lucien crede în nevinovăţia Jeannei şi se îndoieşte de moartea lui Garaud. Avocatul, Georges Darier, este şi el de aceeaşi părere. Pictorul le împărtăşeşte opinia. Pentru ei, Jacques Garaud trăieşte şi Jeanne Fortier suportă pedeapsa cuvenită lui. Nu e nevoie decât de o scânteie în tot acest întuneric şi trecutul iese la iveală. Un cuvânt necugetat şi totul este pierdut!

— Ei, haide, haide, calmează-te, zise Ovide. N-ai de ce să fii deznădăjduit, dragul meu. Jeanne poate vorbi. Dar ce-o să spună? Te-ar putea recunoaşte da, dar şi tu ai putea răspunde: „Femeia asta vorbeşte aiurea! Jacques Garaud a murit şi pentru totdeauna. Numele meu este Paul Harmant! pot dovedi cu acte...”

— Eh! Tu ai descoperit că Paul Harmant murise la

Geneva... De ce n-ar descoperi şi alţii! Ascultă-mă pe mine, atâta vreme cât trăieşte Jeanne Fortier, pericolul va continua să crească.

— Adică ai vrea să moară? întreabă Soliveau.

— Asta ar fi salvarea.

— Gândeşte-te bine! Dacă Georges Darier, dacă Lucie ştiu că ai ameninţat-o pe Jeanne Fortier, nu crezi c-or să le treacă prin cap că tu eşti autorul acestui tragic sfârşit?

— Ba da, dac-ar fi vorba de un asasinat.

— Atunci, la ce te gândeşti?

— Să provoci cu abilitate o moarte întâmplătoare, datorată numai hazardului; trebuie cu orice preţ să evităm catastrofa. Gândeşte-te că averea ta este legată de a mea. Dacă eu mă ruinez, te ruinezi şi tu. Dacă eu mă prăbuşesc, adio cu rentele tale!

— Gata, lasă prostiile!

— Pune atunci în joc totul pentru tot. Încerci?

— N-am încotro.

— Şi mai ales, fără asasinat, fără cuţit, fără revolver.

— Fii pe pace! o crimă frumos deghizată, o crimă mascată dând impresia că-i vorba de un accident.

Paul Harmant îşi scoase portofelul; luă câteva hârtii şi i le înmână complicelui său care-l întrebă:

— Mai avem să ne spunem ceva?

— Nu...

— Atunci eu mă duc acasă. Trebuie să-mi fac un plan de acţiune.

Aşa cum am văzut, Ovide era hotărât să îndeplinească orbeşte ordinele lui Jacques Garaud. Îşi zicea:

— Cu cât va fi mai greu lanţul crimelor care ne unesc, cu atât îmi va fi mai uşor să-i cer o răsplată pe măsura serviciilor aduse.

Astfel, la ora trei dimineaţa, sări din pat, aprinse o lumânare, îmbrăcă o haină veche şi roasă, îşi mânji obrajii cu roşu aprins, îşi dădu cu funingine în jurul ochilor, îşi contură cu un creion unsuros colţul buzelor, lăsându-le în jos, îşi puse pe cap o şapcă turtită, sub braţ un sac mare

de pânză şi, în mână un cârlig de peticar, o porni spre insula Saint-Louis unde, prefăcându-se că scotoceşte prin grămezile de gunoi cu vârful cârligului improvizat, supraveghea casa cu numărul 9 de pe cheiul Bourbon.

Se făcuse ora cinci. Poarta de la numărul 9 se deschise şi văduva lui Pierre Fortier ieşi din clădire. Ovide recunoscu dintr-o privire şorţul tradiţional al vânzătoarelor de pâine din Paris.

— Ea trebuie să fie, îşi zise. Merse pe urmele ei scotocind mereu prin lăzile de gunoi aflate în cale. Jeanne ajunse la magazinul Lebret în clipa când Ovide tocmai făcea colţul străzii Dauphine, învecinată cu cheiul Augustines. Prăvălia nu se deschisese încă; vânzătoarea o luă pe o alee întunecoasă şi dispăru.

— Aici este, îşi zise el, brutăria la care lucrează. Dar aceasta o fi chiar femeia care mă interesează?

În acea clipă uşa prăvăliei se deschise şi Jeanne ieşi să o ajute pe slujnică la ridicatul obloanelor. Două vânzătoare de pâine apărură în acelaşi timp.

— Doamnă Perrin, zise una dintre ele, ne ducem la *Hanul brutarilor*. E rândul nostru în dimineaţa asta.

— Duceţi-vă, dragele mele. Vin şi eu.

Ovide se apropiase şi auzise.

— Doamna Perrin este chiar ea, murmură el.

Şi în loc s-o aştepte pe Jeanne Fortier, se luă după cele două femei. Apoi, după ce-şi scoase bluza, vârând-o în sac, intră şi el.

Patronul trona la tejgheaua din prima sală unde se afla un fel de separeu despărţit de sala mare printr-un glasvand. Două perdeluţe, pe vremuri albe, acopereau pe jumătate geamlâcul în care era deschisă o ferestruică. Ovide ceru la tejghea un pahar de vin alb, sorbindu-l în picioare. După un timp apăru şi Jeanne; trecu prin spatele lui şi intră în sala cea mare. Îndată ce-o văzură, comesenii o înconjurară.

— Bună ziua, măicuţă Lison, ziceau unii.

— Bună ziua, doamnă Perrin, ziceau alţii.

Jeanne Fortier era foarte iubită, ştim, iar Ovide putu constata aceasta după felul cum fusese primita. Îşi luă de jos sacul şi cârligul şi plecă să scotocească mai departe prin cutiile de gunoi dimprejurul prăvăliei brutarului Lebret.

Jeanne îşi începu cursa distribuind pâinea din casă în casă şi uşurându-şi încetul cu încetul căruciorul din nuiele de răchita. Luase la rând toate străzile perpendiculare pe strada Saint-André-des Arts, strada Seguier, strada Gît-le-Coeur, apoi trecuse în piaţa Saint-Michel, cheiul Saint-Michel, străzile adiacente, piaţa Maubert şi, în sfârşit, insula Saint-Louis. La ora opt şi jumătate terminase şi se întorsese acasă. Ovide n-o pierduse nicio clipă din ochi.

— Aşadar, asta-i ultima haltă, îşi zise el când o văzu oprindu-se pe cheiul Bourbon. Planul meu trebuie să aibă deci la bază itinerarul de azi, cu siguranţă acelaşi din fiecare zi. Pe parcursul acestui traseu se va poduce accidentul.

IX

PICTORUL ETIENNE CASTEL CARE, în ajun, sosise cu trenul la Dijon, se îndreptă spre prefectura oraşului.

— Daţi-i, vă rog, prefectului cartea mea de vizită, se adresă el portarului, şi spuneţi-i că secretarul ministrului de interne m-a însărcinat să-i dau o scrisoare.

Câteva clipe mai târziu, artistul se afla în faţa prefectului şi îi înmâna scrisoarea de recomandare.

— Prietenul nostru comun, secretarul Excelenţei sale, mă roagă să vă stau la dispoziţie, zise prefectul după ce parcurse scrisoarea. Spuneţi-mi, cu ce va pot ajuta.

— Aş vrea câteva informaţii cu privire la o persoană născută la Dijon.

— Daţi-mi, vă rog, numele şi data.

— Paul Harmant născut la 21 aprilie 1832 la Dijon, fiul lui Césaire Harmant şi al lui Désirée-Claire Soliveau; mecanic.

— Bun.

Prefectul lovi într-un clopoţel. Uşierul apăru îndată.

— Du asta procurorului sau adjunctului său, zise demnitarul, înmânându-i hârtia pe care trecuse datele. Am nevoie de cazierul în cauză.

Uşierul ieşi.

— Aveţi poate nevoie de date mai detaliate decât cele din cazierul judiciar? reluă prefectul.

— Ei bine, am la îndemână poate singura persoană care-ar putea să vi le furnizeze. Un bătrân funcţionar cu o memorie extraordinară. Nu e fapt petrecut la Dijon de

mai bine de cinzeci de ani pe care să nu-l ştie şi să nu şi-l amintească.

Prefectul sună din nou şi-i spuse băiatului de birou.

— Să vină domnul Rouget.

Peste o clipă, bătrânul slujbaş intra în cabinet.

— Domnule Rouget, m-ar interesa câteva date despre un anume Paul Harmant.

Rouget îşi consultă memoria, apoi începu fără să şovăie:

— Paul Harmant, dacă nu mă înşel, s-a născut la Dijon în anul 1832. Mama sa se numea Soliveau. Croitoreasă, nu?

— Exact.

— Tatăl şi mama au murit la mică distanţă unul de celălalt; mama, la urmă, acum chiar douăzeci şi patru de ani. Paul Harmant era singur la părinţi. A făcut şcoala la Chalon, absolvind-o printre primii. Era un adevărat burgund, atâta doar puţin cam ţâfnos. A plecat în străinătate.

— Unde a şi murit, nu-i aşa?

— Deloc, domnule! deloc! a făcut avere, devenind asociatul unui mare industriaş american din New York. Asta am aflat-o din jurnale. Acum se află la Paris unde a creat, se pare, o uzină fantastică.

— Sunteţi sigur că Paul Harmant din Paris este acelaşi cu cel despre care-mi vorbiţi?

— Foarte sigur, domnule, deoarece este singurul cu acest nume.

— Avea vreo rudă la Dijon, sau în altă parte?

— Un văr, nepotul mamei sale născută Désirée Soliveau.

Etienne Castel deveni foarte atent.

— Ovide Soliveau, un şnapan condamnat în lipsă la trei ani de închisoare pentru furt, şi care mai târziu trebuie să fi înfundat puşcăria. Asta-i singura lui rudă.

Uşierul intră. Aducea extrasul cazierului judiciar al lui Paul Harmant. Hârtia era albă.

— Mai aveţi şi alte întrebări, domnule?

— Nu, mulţumesc. Am aflat ceea ce voiam să ştiu.

— Plecaţi acum?

— Da, la Joigny, cu primul tren.

După un schimb de amabilităţi, Etienne Castel ieşi, condus de prefect până în pragul cabinetului.

— Bănuielile mele nu se ţin în picioare, îşi zise el ajungând din nou la hotel. Paul Harmant nu este Jacques Garaud. Închipuindu-mi c-ar fi, greşeam profund. Atunci de ce atâta înverşunare împotriva fiicei Jeannei Fortier? Cum şi-o fi procurat procesul-verbal din arhivele Azilului? Cine i-o fi fost complice? Poate că acest Ovide Soliveau...

După o clipă, adăugă:

— Degeaba mă declar convins. Îmi tot spun că n-am motive să mă îndoiesc şi totuşi îndoiala persistă. Vom vedea.

La Joigny, întâmplarea îl mânase spre acelaşi hotel unde, cu o lună mai înainte, trăsese şi Ovide sub pseudonimul de baronul de Reiss.

Să ne întoarcem la Ovide. După dejun, ticălosul reconstitui drumul parcurs dimineaţa de Jeanne Fortier. Strada Gît-le-Coeur era barată. Serviciul municipal dăduse în lucru refacerea totală a conductelor. În consecinţă, un şanţ adânc fusese săpat pe toată lungimea străzii. Nu se putea merge decât pe trotuare. Urmărind-o pe Jeanne, Ovide observase că, pentru a distribui pâinea abonaţilor de pe strada Gît-le-Coeur, ea-şi dusese coşul cu rotile pe trotuarul din dreapta. Ovide mergea acum pe cel opus. Ajuns cam pe la mijlocul străzii, se opri să asculte cântecul unui zugrav căţărat pe o schelă mobilă, sprijinită de zidul unei clădiri. Împreuna cu doi dintre tovarăşii săi, acesta văruia faţada. Erau la înălţimea etajului al doilea. De sus în jos apartamentele păreau goale, prin ferestrele deschise zărindu-se doar câteva siluete de muncitori.

Nimic mai simplu decât acest soi de schele susţinute de câteva frânghii trecute pe scripeţi. Muncitorii, fără să-şi

întrerupă lucrul, le puteau coborî sau înălţa la nevoie. Frânghiile erau prevăzute la capete cu nişte crampoane de fier prinse de drugii unor ferestre de la etajul al cincilea. Dacă o mână criminală sau stângace ar fi desprins crampoanele, schela s-ar fi prăbuşit.

La un moment dat, zugravul care cânta privi ceasul.

— Ei băieţi, zise el, e timpul să mergem să îmbucăm ceva.

A doua zi dimineaţa, sculat la fel de devreme ca în ajun, Soliveau se grăbi să ajungă la răspântia dintre strada Saint-André-des ArtsşŞi strada Gît-le-Coeur. Nu peste mult timp, apăru şi vânzătoarea. Se uită la ceas. Era şase şi zece minute. Ovide o luă pe strada Gît-le-Coeur şi se învârti prin faţa clădirii în reparaţie. Jeanne nu se lăsă aşteptată. Se opri la câteva case apoi trecu pe sub schelărie. Ovide îşi privi din nou ceasul şi constată că arată şase şi treizeci de minute.

— Perfect! murmură el. Zugravii încep lucrul la ora şapte. Atunci totul va fi gata.

Plecă acasă şi reveni în strada Gît-le-Coeur la douăsprezece fix, exact când zugravii se duceau să mănânce. Scoase din buzunar un carneţel, învârti un creion între degete şi, prefăcându-se că cercetează nişte însemnări trecute pe agendă, păşi hotărât peste pragul clădirii. Portăreasa ieşi din cabina.

— Cred că vă înşelaţi, domnule, casa este goală.

— Ştiu. Am venit să inspectez lucrările.

— Sunteţi cumva un agent al arhitectului?

— Masurător-verificator, doamnă dragă.

— Să ştiţi însă că lucrătorii sunt la masă.

— Am venit special în lipsa lor ca să inspectez liniştit.

Şi Ovide începu să urce aferat treptele până ajunse la etajul unde se aflau legăturile schelei mobile. Funiile erau petrecute pe sub barele de fier ale pervazului şi înnodate solid. Doar frânghiile de rapel, alunecând pe scripeţi, erau prinse ceva mai slab.

După acest prim examen, inspectă camerele. Toate

cheile erau în uşă. Într-un apartament de la etajul al patrulea, observă o cămăruţă închisă. Aici zugrăveala era încheiată, tapetul lipit, pardoseala spălată. Muncitorii îşi terminaseră lucrul.

Din nou acasă, ticălosul scoase dintr-o cutie o salopetă de zugrav, o îmbrăcă şi, în jurul orei cinci, îşi reluă drumul spre strada Gît-le-Coeur. Cină într-o lăptărie din vecinătate şi reveni la clădirea în lucru cu aerul că hoinăreşte, dar, în realitate, pândea ieşirea zugravilor. La ora şapte precis schela se goli şi muncitorii părăsiră imobilul. Cât ai clipi, Ovide traversă strada, pătrunse în imobil fără ca portăreasa să-l observe şi urcă la al patrulea etaj. Intră în apartamentul unde remarcase cămăruţa închisă şi se ascunse într-un ungher spunându-şi:

— Iată-mă stăpân pe situaţie!

Etienne Castel dormise la Joigny. A doua zi, se duse la domiciliul particular al primarului.

— Dacă îndrăznesc să vă deranjez, începu fostul tutore al lui Georges Darier, o fac deoarece consider de mare importanţă să aflu ce persoană a luat de la primăria dumneavoastră actul acesta.

Şi artistul puse sub ochii primarului procesul-verbal smuls din arhivele primăriei.

— Cine v-a dat acest act, domnule? strigă ofiţerul stării civile. Este un act autentic şi n-ar fi trebuit niciodată să iasă din primărie. Trebuia eliberată o copie. Vă întreb din nou, cum a ajuns actul acesta în mâinile dumneavoastră?

— Nu chiar direct; cineva mi l-a încredinţat de curând şi cum altcineva s-a folosit de el ca să comită o infamie, aş vrea să ştiu cine-i persoana căreia i-a fost înmânat.

— Documentul a fost cu siguranţă rupt din dosar. Voi încerca să aflu de către cine.

Ofiţerul stării civile, întovărăşit de Etienne Castel, plecă spre primărie. Intrară la secretar:

— Du-te la arhivă şi adu-mi registrul cu depunerile la

orfelinat din 1862.

Funcţionarul ieşi în grabă. După trei minute reapăru.

— Domnule primar, l-am adus.

— Caută la fascicolul doi al anului 1862.

Cu mâna tremurândă secretarul frunzări registrul.

— Unde este procesul-verbal ce trebuia să se afle anexat aici? întrebă primarul punind degetul pe pagina registrului.

— Habar n-am, domnule, bolborosi secretarul.

— Cum? lipseşte un act autentic şi nu ştiţi unde se află! Ei bine, află că-i la mine, adăugă primarul punând procesul-verbal sub ochii secretarului uluit. În loc să se dea o copie, s-a eliberat originalul. Arată-mi recipisa de primire.

— N-am recipisă. Iar dacă foaia lipseşte din arhivă fără ştirea mea înseamnă că cineva a sustras-o.

— Îţi dai seama că prin cele afirmate aduci o gravă acuzaţie funcţionarilor primăriei? Dumneata eliberezi copiile de pe procesele-verbale, aşa-i?

— Da, domnule. Pot fi solicitate şi la birou, dar cererile îmi sunt trimise tot mie.

Etienne Castel interveni:

— Actul acesta a fost scos acum circa o lună de zile.

— Duchemin mai era încă în slujbă, zise secretarul, şi este exact în perioada când şi-a plătit datoriile, după întâmplarea cu necunoscutul acela.

— Îl cred în stare de orice mârşăvie, zise primarul... Ştiţi cum se numea străinul?

— La hotel era cunoscut sub numele de baronul de Reiss.

— Să vină portarul primăriei.

Portarul se prezentă.

— Binet, zise ofiţerul stării civile, dumneata răspunzi de cheia arhivelor?

— Da, domnule primar.

— Ţi-aminteşti cumva dacă Duchemin ţi-a cerut-o înaintea plecării sale?

— Da. Mi-a cerut-o acum circa o lună de zile. Într-o dimineaţă; sosise la primărie mai devreme ca de obicei. Mi-a spus că trebuia să caute ceva.

— A reţinut multă vreme cheia?

— Cam o jumătate de oră.

— Poţi pleca, domnule Binet.

— Cine-i acest Duchemin? întrebă Etienne Castel.

— Un tânăr slujbaş foarte inteligent dar cam slab de înger. Făcându-se vinovat de anumite fapte grave, n-a mai putut fi reţinut la primărie; a plecat la Paris acum douăsprezece zile şi asta i-a adus ghinion. Trenul în care călătorea s-a tamponat la Bois-le-Roi.

— A murit! exclamă Etienne Castel.

— Rănit foarte grav, zise secretarul.

— N-am posibilitatea, aşa cum vedeţi şi dumneavoastră, să vă pun la dispoziţie şi alte date. Mi-aţi putea însă spune şi mie la ce-a folosit actul acesta?

— La comiterea unei infamii.

— Nu mă miră deloc. Banii pe care-i avea Duchemin erau răsplata furtului. Actul acesta îl opresc şi voi da dispoziţie să vi se elibereze o copie.

O jumătate de ceas mai târziu, Etienne pleca de la primărie cu copia procesului-verbal legalizată după tot dichisul, iar la orele şase şi jumătate ajunsese în gara Bois-le-Roi unde află, chiar de la şeful gării, că Duchemin, aproape vindecat, primise o despăgubire de 50.000 de franci şi se afla probabil tot la *Hanul vânătorilor*.

Etienne Castel se îndreptă spre locul indicat. O slujnică îl întâmpină. Era Madeleine.

— Cu ce vă putem servi? întrebă ea.

— Aici locuieşte domnul Duchemin, rănit într-un accident?

— Aici. A plecat ieri seară la Paris.

— Aveţi adresa de la Paris?

— Nu, domnule. Dar am putea-o cere. Va veni să-şi petreacă duminica aici împreună cu domnişoara Amanda.

— Cine-i domnişoara Amanda?

— O doamnă tânară, foarte drăguţă care, ştiind că-i rănit, a venit să-l vadă. Cred că-i este o prietenă bună. A stat vreo douăsprezece zile cu un domn în vârstă, protectorul său, cred, baronul de Reiss.

Etienne tresări.

— Baronul de Reiss? exclamă el, nevenindu-i să creadă. Şi-l cunoştea şi dânsul pe Duchemin, nu-i aşa?

— Nu, nu cred. Domnişoara Amanda a aşteptat mai întâi să plece domnul şi abia după aceea a venit să-l vadă pe domnul Duchemin.

— Cunoaşteţi adresa domnului de Reiss?

— Nu, domnule. Dar patroana v-ar putea-o spune, adăugă slujnica, arătând spre proprietăreasa care tocmai intra.

— Despre ce-i vorba? întrebă patroana vilei.

— Sunt un bun prieten al domnului de Reiss, răspunse Etienne. Ne-am cunoscut în Germania. Slujnica dumneavoastră i-a pronunţat întâmplător numele şi i-aş vrea adresa, căci aş fi fericit să-i pot strânge mâna.

Patroana luă registrul, îl consultă şi spuse:

— Domnul de Reiss locuieşte la Paris, strada Vintimille, numărul 19.

Artistul era nerăbdător să se înapoieze la Paris. Coborând din tren ceru vizitiului să-l conducă în strada Vintimille. Baronul de Reiss era total necunoscut la numărul 19, şi la fel la 17 şi 21.

Cine putea fi acest individ, purtând cu siguranţă un nume fals şi care plătise datoriile lui Duchemin? Căci, nu mai exista nicio îndoială, lui îi înmânase Duchemin documentul furat. Or, fără discuţie, pseudobaronul nu cumpărase actul decât pentru a-l da sau pentru a-l vinde lui Paul Harmant.

Dar, Duchemin, Amanda şi baronul de Reiss erau de negăsit.

— Frumoasă expediţie! murmură pictorul, întorcându-se spre casă. Sunt ca o curca plouată.

L-am văzut pe Ovide Soliveau strecurându-se pe furiş în clădirea din strada Gît-le-Coeur şi ascunzându-se în fundul unei încăperi de la etajul patru. Îndată ce lumina cenuşie a zorilor îndepărtă întunericul, spionul ieşi din ascunzătoare, se apropie de fereastră şi cercetă casele din faţă. Storurile tuturora erau coborâte. Nimeni nu circula pe strada liniştită.

Întinse braţul şi trase pe jumătate jaluzelele din faţa geamurilor pe lângă care treceau cele două frânghii de susţinere a schelei mobile. În felul acesta putea să privească în stradă şi să lucreze liniştit la opera sa de călău. Funiile învârtindu-se pe scripetele schelei erau prinse slab de drugii ferestrelor. Trebuiau desprinse amândouă deodată. Era necesar, aşadar, să le reunească într-una singură, uşor de desfăcut, astfel încât schela să cadă brusc şi nimicitor. Ovide deznodă legătura din dreapta, prinzând-o de bara de sprijin a ferestrei din stânga. După aceea făcu o treabă asemănătoare, dar în sens invers, cu legătura din stânga. Scoase din buzunar o sforicică de bici foarte rezistentă, legă cele două frânghii şi strânse cât putu de tare. Se duse apoi şi desfăcu nodurile laterale. Prima frânghie fu eliberată. Schela cedă în partea dreaptă, dar numai câţiva centimetri. Ovide desprinse iute şi nodul al doilea, ţinând straşnic de frânghie pentru a evita orice zdruncinătură. Legătura de la mijloc nu cedă, iar frânghia, întinsă de greutate, înţepeni pe loc.

Scoţând apoi din buzunar un cuţit, ucigaşul se piti în spatele jaluzelelor pe jumătate trase şi-şi aruncă ochii spre strada unde vânzătoarea urma să sosească dintr-o clipă în alta.

Fără să vrea, îl cuprinse brusc un tremur nervos. Jeanne îşi făcuse apariţia: împingea căruciorul cu pâine spre trotuarul unde o aştepta moartea.

— Iat-o, îşi zise el; n-am voie să greşesc...

Şi, cu ochii aţintiţi spre Jeanne, aşteptă. Ea înainta încet, oprindu-se din casă în casă şi distribuind pâinea.

Trecători răzleţi o depăşeau sau veneau din faţă. Erau muncitori în drum spre locul de muncă.

— Ei drăcia dracului! îşi spuse Soliveau puţin îngrozit, s-ar putea să mai treacă şi alţii o dată cu ea pe sub schelă... Treaba lor, şi cu atât mai rău pentru ei! Jeanne nu mai avea decât zece paşi până la clădire când se opri făcându-se nevăzută vreo zece minute. Apoi reapăru. Un tânăr de vreo cincisprezece ani, un adevărat puşti parizian, mergea în faţa ei, fluierând uşor.

Băiatul şi vânzătoarea de pâine erau la câţiva paşi de schelă. Ovide întinse braţul şi dintr-o singură mişcare tăie cu cuţitul sforicica susţinând frânghiile. Dintr-o dată de auzi un zgomot cutremurător. Ovide ieşi din apartament şi coborî scara ca o avalanşă.

Schela se prăbuşise pe trotuar, strivind băiatul din faţa Jeannei. Aceasta zăcea întinsă ceva mai la o parte cu faţa acoperită de sânge, dar în viaţă. Coşul de răchită o salvase. Schela, întâlnind în căderea-i căruciorul, lăsase un gol între acesta şi trotuar.

La rândul ei, auzind şuieratul frânghiilor, Jeanne înălţase capul şi, dându-şi seama de primejdie, se dăduse în lături. Rana de pe frunte era provocată de o aşchie de lemn. Rana şi mai ales spaima îi provocaseră leşinul.

În ciuda orei matinale, pe locul nenorocirii se adunaseră o groază de oameni. Ovide se strecurase printre ei ca un şarpe şi o luase iute la picior. Văzuse copilul zdrobit şi pe Jeanne cu faţa îngălbenită şi mânjită de sânge. Restul nu-l mai interesa. Ajunsese acasă într-o goană.

Poliţiştii veniră la faţa locului şi unul dintre ei alergă după comisarul de poliţie. Jeanne, a cărei rană era gravă numai în aparenţă, îşi revenise. Întrebată de comisar, răspunse că nu ştia nimic. Nici prin gând nu-i trecea că cineva ar fi încercat s-o asasineze. Se înţelege că acasă, pe cheiul Bourbon, ajunse destul de târziu.

Văzând-o bandajată la frunte, Lucie se făcu albă ca varul. Văduva lui Pierre Fortier îi întinse braţele. Fata îi

căzu la piept.

— Doamne, Dumnezeule, dar ce s-a mai întâmplat?

Vânzătoarea de pâine îi relată cele petrecute.

— Biata măicuţă Lison! zise Lucie, îmbrăţişând-o iarăşi. Ce m-aş fi făcut eu fără dumneata. Singură pe lume, aş mai fi putut oare trăi?

X

REÎNTORS ACASĂ, ŞI AFLÂND CĂ Georges Darier îl căutase zilnic, pictorul îl vizită imediat după-masă.

— Bine-ai venit, dragă tutore! exclamă Georges. Eram neliniştit. Feciorul din casă îmi vorbea ca un sfinx. Dar, sincer vorbind, ar fi trebuit să-i dai voie să-mi spună că ai plecat.

— Plecasem să rezolv nişte treburi, şi iată-mă întors cu totul desumflat, căci nu pentru interesul meu personal am făcut înconjurul lumii. E vorba de Lucien Labroue, de Jeanne Fortier şi de Paul Harmant.

— De Jeanne Fortier! repetă Georges. Dar tocmai în legătură cu ea voiam să te văd şi eu.

— Ai mai aflat ceva cu privire la ea?

— Am văzut-o în carne şi oase.

Georges îi relată fostului tutore vizita vânzătoarei de pâine care-i adusese dosarul pierdut, cerându-i totodată un sfat cu privire la comportarea lui Paul Harmant şi a lui Mary faţă de Lucie... cum aflase ea că Lucie îi era fiică şi cum Paul Harmant o recunoscuse etc.

— Dar Jeanne l-a recunoscut? întrebă Etienne Castel după ce ascultase cu mare atenţie.

— N-avea cum să-l recunoască. Îl vedea pentru prima oară.

Artistul îşi cuprinse capul în mâini.

— Cu siguranţă, murmură el, bănuielile mele dau greş.

— Dar ce bănuiai?

— Că Paul Harmant este Jacques Garaud, ucigaşul lui

Jules Labroue. Atât şi nimic mai mult.

— El? Asasinul lui Jules Labroue? repetă Georges. Dar de unde ai tras asemenea concluzii?

— Din totul şi din nimic, răspunse Etienne. Astăzi însă convingerile mele s-au evaporat. Din cercetările făcute chiar de mine reiese că Paul Harmant este unul şi acelaşi individ; trebuie să recunosc că tot ce a făcut, a făcut-o doar pentru fiică-sa...

— Totuşi, reluă George, cine i-o fi procurat actul acela autentic, folosit împotriva Luciei?

— Asta-i enigma pe care nu izbutesc s-o dezleg. Şi-i relată demersurile făcute la Joigny şi Bois-le-Roi.

— La urma-urmei, de ce atâtea eforturi ca să luminezi nişte puncte obscure dintr-o istorie care nu te priveşte cu nimic? întrebă Georges, după ce ascultă totu.

Etienne Castel îl privi într-un mod ciudat; apoi reluă:

— Să nu mai discutăm despre asta. Credeam că am o dovadă: n-o pot avea, totul s-a sfârşit.

— Te dai bătut? După tot ce-ai făcut?

— N-am încotro.

Dând acest răspuns, pictorul ascundea adevărul. Plecând de la Georges n-avea decât un gând: să dea de urma baronului de Reiss.

Vindecat total, în buzunar cu o indemnizaţie de cincizeci de mii de franci, Duchemin sosise în strada Doamnelor, la Batignolles, unde era aşteptat de Amanda.

Nici Duchemin, nici tânăra fată nu uitaseră de planul de răzbunare împotriva lui Ovide Soliveanu. Duchemin îşi dădea seama cât de mult îl compromitea furtul comis la arhivele primăriei. Visul său era să intre în posesia procesului-verbal furat din registrele Azilului şi a actelor false ticluite de el. Amanda dorea să-şi recapete ciudata scrisoare de recunoştinţă pentru doamna Delion, modista din Joigny.

În afară de aceasta, tânăra era şi o fire răzbunătoare. Ovide riscase s-o otrăvească; mai mult, avea un

ascendent asupra ei şi putea s-o nenorocească oricând. Aşadar, chiar în seara sosirii lui Duchemin, deschise discuţia asupra arzătoarei probleme.

— Eşti gata să acţionăm împotriva duşmanului comun?

Raoul îi răspunse afirmativ.

— Sunt convinsă că numitul Ovide Soliveau are legături cu tatăl lui Mary Harmant, că i-a dat constructorului de la Courbevoie actul procurat de tine. Ceea ce înseamnă că va trebui pândit la Courbevoie, în împrejurimile uzinei, sau la Paris, în preajma vilei din strada Murillo. Într-o zi sau alta tot se va duce la complicele său. Va trebui, deci, ca zile întregi să faci pe pândarul. În clipa când Soliveau va ieşi de la Paul Harmant te iei pe urmele lui. Admiţând că Harmant nu-l primeşte acasă, se va duce el să-l întâlnească. Ia-te şi pe urmele milionarului, află unde se duce...

Amanda deschise un sertar şi continuă:

— Aici sunt economiile mele. Banii cadorisiţi de domnul de Reiss. Poţi lua oricând din ei.

— Atunci iată şi averea mea.

Şi Duchemin puse cei cincizeci de mii de franci, echivalentul despăgubirii sale, în sertarul dulapului.

A doua zi, după ce-şi tăie favoriţii şi mustăţile ca să nu fie recunoscut de Soliveau, Raoul Duchemin urcă într-o trăsură şi se opri la Courbevoie, în dreptul uzinei lui Paul Harmant. Cercetă faţada şi cele două intrări.

Nimeni nu poate veni sau ieşi fără să fie văzut de mine, îşi zise el. Nu-mi rămâne decât să fiu cu ochii în patru.

Se înapoie la trăsura ce-l aştepta la câţiva pasi.

— Aştept pe cineva, îi spuse birjarului, rămâi pe loc.

Birjarul era un bătrân pişicher.

— Trebuie să urmărim pe cineva, boierule? intrebă el, făcându-i cu ochiul.

— Ai ghicit.

— Atunci mă duc la crâşma de lângă uzină ca să îmbuc un cârnăcior. Mă găsiţi acolo.

Raoul Duchemin aştepta răbdător în faţa uzinei, doar,

doar, l-o zări pe Ovide. Era chiar în ziua tentativei acestuia de ucidere a Jeannei Fortier. În seara aceleiaşi zile, Paul Harmant nu ieşise la ora sa obişnuită. Duchemin continua să-şi facă garda zilnica cu o răbdare diabolică. La un moment dat, în faţa uzinei se opri o trăsură. Din ea coborî un bărbat. Raoul îşi înăbuşi un strigat de surpriză. Era Ovide Soliveau, baronul de Reiss, venit să dea raportul milionarului asupra a ceea ce cititorii noştri ştiu. În timpul zilei îi trimisese o telegramă, rugându-l să-l aştepte la ora şapte şi jumătate seara. Ascultând relatarea complicelui sau, Paul Harmant se cutremură de spaimă. Strivirea tânărului ce căzuse victimă o dată cu Jeanne i se părea un lucru îngrozitor şi nu se sfii s-o mărturisească.

— E neplăcut, ştiu, răspunse Soliveau. Dar eram obligat să merg până la capăt...

— Cel puţin, eşti sigur că Jeanne a murit?

— Cum să nu moara când i-a căzut pe cap o schelă de cinci sau şase sute de kilograme? Am văzut-o aşa cum te văd, zăcând pe pământ, cu fruntea despicată. Las-o baltă şi haide să discutam afaceri.

— Despre ce fel de afaceri?

— Ei, la naiba! Despre ale noastre, ale mele, căci este totuna. M-am purtat faţă de tine ca un prieten, un adevărat prieten, nedându-mă în lături de la nimic; dar după tot ce-am făcut azi-dimineaţă, mă las de căruţă. Sunt sătul. Vreau să plec din Paris.

— Ţi-e frică?

— Nu chiar. Dar, în sfârşit, nu se ştie ce va fi.

— Părerea mea este că dacă totul s-a petrecut aşa cum mi-ai povestit, nu ţi se poate întâmpla nimic.

— Aşa cred şi eu, dar nu-mi pot găsi liniştea decât într-o ţară străină.

— Unde vrei să pleci?

— Mă întorc în America. Este o ţară care-mi convine. Vreau să plec la Buenos-Aires.

— Foarte bine, voi continua să-ţi trimit renta acolo.

— Nu, nu sunt de acord. În primul rând că este slăbuţă. Şi apoi, prespunând că tu dai ortul popii, cine mi-o mai trimite?

— Dar dacă ţi-aş da bani în mână i-ai cheltui în câteva luni, poate chiar în câteva zile.

— Foarte mulţumesc de grija ce mi-o porţi. Şi totuşi prefer banii în locul rentei.

— Cât vrei să-ţi dau?

— Am să-ţi spun îndată primul şi ultimul meu cuvânt. N-are rost să ne târguim. Cinci sute de mii de franci.

— Îi vei avea.

— Foarte drăguţ din partea ta! Află că de sâmbătă în opt zile iau vaporul din Le Hâvre. Joia viitoare cinăm împreuna pentru ultima oară, şi atunci îmi dai şi banii.

Cei doi părăsiră uzina. Ovide zări o trăsură. O opri.

— La Palais-Royal, zise el.

Văzându-l pe Ovide îndreptându-se spre trăsură, Duchemin, la pândă, îşi încorda atenţia. Bătu uşor în gemuleţ şi birjarul, auzind semnalul, dădu bice calului. La zgomotul roţilor, Ovide, care tocmai urca în cupeu, întoarse capul dar nu se gândi la nimic suspect.

Totuşi, după ce vehicolul parcusese o distanţă de vreo cincizeci de metri, privi prin ferestruica din spatele cupeului. Văzu din nou trăsurica cu felinarele roşii. Îşi încruntă sprâncenele. Şi coborând gemuleţul din faţă îi spuse vizitiului:

— Ieşi din alee. Ia-o la stânga şi intră pe strada Ternes.

— Dar de ce? întrebă marele industriaş.

— Îţi voi explica îndată.

Birjarul îl ascultă şi după ce coti pe o stradă laterală se îndreptă spre bariera Ternes. Ovide privi din nou pe ferestruică. Fiacrul continua să-l urmeze la distanţă de douăzeci de paşi.

— Ah! ticăloasa! exclamă el strigând din dinţi.

— Dar spune-mi, odată, ce s-a întâmplat, murmură Paul Harmant

— Ce să se întâmple, suntem urmăriţi. Asta-i!

Milionarul îngălbeni.

— Fii pe pace. Tu n-ai niciun amestec. Doar eu sunt urmărit şi ştiu şi de cine. O femeie.

— Ce înseamnă asta?

— Înseamnă că numita Amanda Régamy, cu care am rupt relaţiile la Bois-le-Roi, şi-a pus în cap să afle unde locuiesc şi cine este în realitate baronul de Reiss. Dar n-a sosit încă timpul să afle ascunzătoarea bravului Ovide Soliveau. În timp ce vorbea, Soliveau cerceta cu mare atenţie îmbrăcămintea tovarăşului său de drum. Paul Harmant avea un pardesiu de culoare deschisă şi un joben de mătase. Ovide, dimpotrivă era îmbrăcat cu un demiu închis şi pe cap avea o pălăriuţa rotundă de fetru. Ştim de mai înainte ca cei doi aveau, cu mici diferenţe, aproape aceeaşi talie.

— Să facem un schimb, zise Soliveau. Dă-mi mie jobenul şi pardesiul şi îmbracă-te tu cu hainele mele.

Făcură schimbul.

Dijonezul, deschise gemuleţul din faţă şi spuse:

— Mergi direct în piaţa Operei. Te opreşti în faţa cafenelei Grand Hotel. Tu, continuă Ovide, adresându-i-se lui Paul Harmant, cobori acolo. Amanda, înşelată de îmbrăcăminte, va crede că sunt eu şi te va urmări. În acest timp eu mă duc să comand o masă la Brebant.

— Şi după ce cobor, eu ce fac?

— Intri în cafenea şi te aşezi la o masă, în plină lumină astfel ca damicica să-şi dea seama că a dat greş. Apoi, după ce trăsura Amandei face calea întoarsă, vii la restaurant.

Un sfert de oră mai târziu cele două trăsuri soseau în piaţa Operei. Lucrurile se petrecură întocmai cum prevăzuse Ovide. Vazându-l pe Paul Harmant îmbrăcat cu un demiu întunecat şi cu pălăriuţa rotundă pe cap, Duchemin îl luă drept baronul de Reiss.

— Stai pe loc, îi spuse el birjarului, celălalt poate pleca, doar ăsta mă interesează.

Trăsura lui Ovide era de mult departe. Jacques Garaud

se instalase sub globurile de cristal ale unui candelabru cu lumină de gaz aerian. Stătea cu faţa spre piaţa Operei, adică spre Raoul Duchemin. Acesta nu-şi putu reţine o exclamaţie de mânie.

— Indivizii ăştia şi-au dat seama că-s urmăriţi, murmură el şi şi-au schimbat hainele.

Timp de câteva secunde se lăsă pradă amărăciunii nereuşitei sale, apoi dădu ordin birjarului să-l întoarcă în strada Doamnelor unde era aşteptat de Amanda.

Duchemin îi relată păţania. În ciuda totalei neizbânzi a asociatului său, manechinul nu-şi putu abjine un hohot de râs.

— Ţi se pare hazos, nu? zise Raoul furios.

— Pe legea mea, da! Este exasperant, dar are haz. Ticălosul e uns cu toate alifiile. Trebuie să fim la fel de isteţi ca şi el.

— De mâine încep să-l spionez din nou, zise el mânios.

— N-o să-ţi ajute la nimic. Mâine este duminică şi nu se vor vizita. Ce-ar fi să mergem la Bois-le-Roi?

— E cum nu se poate mai bine.

Paul Harmant îşi întâlni complicele la Brébant, într-un separeu. Spre miezul nopţii, se despărţiră. Dijonezul era tulburat de o vagă presimţire.

— Nu-mi va fi greu să dejoc planurile Amandei până plec, îşi zicea el, dar cred că plecarea este lucrul cel mai înţelept. Cu cinci sute de mii de franci, la Buenos Aires voi duce un trai confortabil. Cu siguranţă e bine să mă retrag. Asta-mi asigură o bătrâneţe fericită.

A doua zi, Ovide îşi aruncă ochii prin ziare şi citi un articol referitor la accidentul din strada Gît-le-Coeur.

Reporterul afirma că nu numai tânărul, ci şi vânzătoarea de pâine fuseseră striviţi cu desăvârşire. Ovide zâmbi:

— Vărul Harmant o să vadă că de astă dată mi-am făcut treaba aşa cum scrie la carte.

XI

ODATĂ CU DIMINEAŢA, RAOUL Duchemin şi Amanda plecaseră la Bois-le-Roi. Etienne Castel călătorise cu acelaşi tren, apoi o luase alene spre vila *La Hanul vânătorilor*, fără să ştie că la câţiva paşi în faţa lui înaintau cei doi.

Nimic nu-l grăbea. Se învârti prin orăşel în timp ce Amanda şi Raoul intrau în vilă. O jumătate de ora mai târziu, tinerii erau într-o cămăruţă de la etajul întâi. Madeleine primise dispoziţie să se ocupe de ei. În chiar acel moment, Etienne Castel trecea pragul salonului principal. Patroana îi ieşi în întâmpinare.

— Iată-vă din nou la noi, zise ea.

— Da, doamnă; aş vrea să-mi serviţi prânzul.

— Ce-aţi făcut? L-aţi găsit pe domnul de Reiss?

Etienne Castel răspunse, privind-o în ochi:

— Bineînţeles. Dar dumneavoastră aţi mai auzit ceva despre domnul Raoul Duchemin?

— Aşadar, îl cunoaşteţi şi pe dânsul?

— Nu, dar m-ar interesa mult să-l văd, şi cum slujnica dumneavoastră mi-a spus că urma să-şi petreacă duminica aici, am venit şi eu, la întâmplare, în speranţa să dau de el.

— Ei bine, domnule, sunteţi chiar norocos. Este aici şi chiar acum ia masa împreună cu o cunoştinţă de a sa.

— Cu domnişoara Amanda, desigur.

— Chiar aşa: o tânără fermecătoare. Dacă doriţi, mă duc să-i anunţ că cineva vrea să vorbească cu domnul Duchemin.

— Nu acum. Să-i lăsăm să mănânce. După aceea le puteţi spune că sunt aici, dar numai atunci.

După ce-şi comandă meniul, artistul începu să mănânce. O jumătate de oră mai târziu, Madeleine trebui să vină la tejghea unde patroana vilei o întrebă:

— Domnul Duchemin a terminat masa?

— Da. Le duc cafeaua.

— Bun! atunci anunţă-l că în salonul mare este cineva, un domn, care ar dori să-i vorbească.

Madeleine îi înştiinţî. Cei doi se uitară unul la altul; Amanda luă o hotărâre energică:

— Roagă-l să vină aici, zise ea.

Slujnica se înapoie.

— Dar, ce dracu! continuă tânăra, adresându-i-se lui Raoul, arată că eşti bărbat. Te-ai îngălbenit de parcă te-ai vedea arestat de un pluton de jandarmi.

Etienne Castel, condus de Madeleine, apăru în prag: Slujnica se retrase şi închise uşa. Artistul salută.

— V-aş ruga să mă iertaţi, începu noul venit, dar aş dori să stau câteva minute de vorbă cu domnul Duchemin.

— Am fost anunţat domnule, bâigui Raoul, şi am dat dispoziţie să vă invite aici. Puteţi vorbi în faţa domnişoarei, n-am secrete faţă de dânsa.

Artistul se înclină, se aşeză şi zise:

— Prezenţa mea pare să vă tulbure, dar n-aveţi de ce să vă neliniştiţi. Vă rog să nu mă priviţi ca un duşman ci, dimpotrivă, ca pe un om gata să vă întindă mâna dacă aveţi nevoie de un sprijin. Numele meu este Etienne Castel; sunt pictor şi locuiesc în strada Assas. Sunt dator să vă informez că la Joigny mi s-a spus de accidentul de cale ferată şi că vă aflaţi în tratament la Bois-le-Roi.

— Ah! exclamă Raoul, deci de la Joigny ştiţi...

— Da, dragă domnule, de la secretarul primăriei.

Duchemin se făcu alb ca varul.

— Am să vă relatez îndată motivul pentru care am fost la primăria din Joigny, de unde, după cât se pare, aţi plecat fiind forţat să demisionaţi. E adevărat?

— Vai, da, aşa e.

— Scopul meu era să descopăr cui i s-a eliberat procesul-verbal de predare a unui copil la orfelinat.

Duchemin simţi o sudoare rece udându-i cămaşa.

— V-am spus să nu vă neliniştiţi. V-aş ruga, deci, să mă ascultaţi cu calm. Când i-am arătat domnului primar procesul-verbal în chestiune a rămas uluit. A făcut o anchetă şi rezultatul a fost că actul a fost sustras de cineva.

— Atunci, sunt pierdut, exclamă Duchemin fără să vrea.

— Voi încerca să vă salvez, dacă-mi răspundeţi. Acest proces-verbal a fost sustras de dumneavoastră, nu-i aşa?

— Da, de mine.

— L-aţi vândut cuiva?

— Dacă l-am vândut? Nu. L-am eliberat în schimbul unui serviciu.

— E acelaşi lucru, deoarece serviciul era o sumă de bani. Neexistând recipisă, n-am izbutit să aflăm cui anume i-a fost înmânat. Lucrul acesta vreau să-l ştiu. Nu cumva mântuitorul a fost un oarecare baron de Reiss?

— Ba da.

— Îl cunoaşteţi de mult?

— Nu-l mai văzusem niciodată.

— Vasăzică aţi comis un delict, cu alte cuvinte o crimă în folosul unuia pe care nu-l mai văzuserăţi niciodată!

— Da, dar m-a scăpat de Curtea cu juri.

— Spuneţi mai degrabă că v-a împins spre Curtea cu juri.

— Iată cum s-au petrecut lucrurile.

Şi Duchemin povesti în amănunţime cum făcuse cunoştinţă cu Armand de Reiss la Joigny şi ce îi îndrugase baronul pentru a obţine de la el hârtia cu procesul-verbal.

— Omul acesta ştia totul despre dumneavoastră. Oare de unde? Asta o s-o aflăm însă mai târziu. Principalul este acum să punem mâna pe el. Dumneavoastră, doamnă, nu-i ştiţi cumva adresa? adăuga fostul tutore, privind spre

Amanda.

— Şi de ce aş şti-o domnule?

— Pentru grozavul motiv că aţi petrecut împreună opt zile, aici.

Amanda se înroşi până în vârful urechilor.

— Vedeţi reluă Etienne, trebuie să discutăm deschis. V-am spus că am venit ca prieten. Aş putea să vă devin un duşman. Primarul din Joigny i-a scris procurorului din Paris. Vor porni pe urmele dumneavoastră, domnule Duchemin. Veţi fi interogat şi, din răspunsurile dumneavoastră, vom afla ceea ce vrem să ştim. Dacă, dimpotrivă, nu ne ascundeţi nimic, voi face tot ce-mi stă în putinţă să ieşiţi de sub urmărirea justiţiei.

— Vai, domnule, zise Amanda, nici eu, nici el nu ştim adresa baronului de Reiss. Am da orice ca s-o aflăm; dar omul acesta ne-a scăpat printre degete.

— Îl căutaţi şi dumneavoastră? Pentru ce?

— Ca să-i smulgem actele care ne compromit, pe doamna şi pe mine, răspunse Raoul. Ieri l-am urmărit; credeam că pun mâna pe dânsul; mi-a scăpat.

Şi Duchemin îi relată păţania din ajun.

— Vasăzică, exclamă artistul, personajul acesta de negăsit îl vizita pe Paul Harmant.

— Da domnule.

— Şi pentru el a cerut actul smuls din arhivele de la Joigny, adăugă Amanda; pentru el a vrut s-o omoare pe Lucie.

— S-o omoare pe Lucie! exclamă Etienne uluit. Ce vreţi să spuneţi?

— Adevărul.

— Aveţi dovezi?

— Ei, dac-aş fi avut dovezi concrete, nu mi-ar fi fost teamă de nimic şi aş fi putut să mă răzbun... A vrut să mă asasineze şi pe mine, ştiind că-l bănuiesc de crimă. Individul acesta nu se numeşte baronul de Reiss; numele lui este Ovide Soliveau.

— Ovide Soliveau! îşi spuse artistul. Vărul lui Paul

Harmant sau mai degrabă al celui ce poartă acest nume, deoarece industriaşul este Jacques Garaud, de data aceasta sunt sigur.

După câteva clipe de tăcerre, Etienne Castel se adresă Amandei.

— Aţi vrea să-mi relataţi ce ştiţi despre acest om?

— Da, dacă-mi făgăduiţi că ne ajutaţi să ne răzbunăm, răspunse manechinul.

— Fiţi fără grijă, doar avem acelaşi interes.

— Şi Raoul n-o să păţească nimic?

— Dacă formele de urmărire s-or fi emis, le voi opri chiar de mâine.

Atunci tânăra spuse cum l-a cunoscut pe Soliveau, povestind cu de-amănuntul tot ce văzuse, auzise şi bănuise.

— Aveţi dreptate, zise Etienne, omul acesta este cu adevărat ucigaşul Luciei, şi că era în slujba lui Paul Harmant e limpede ca bună ziua. Avem însă nevoie de dovezi palpabile ca să-i putem doborî pe amândoi. Mă puteţi ajuta domnule Duchemin?

— Cu trup şi suflet.

— Atunci, spionaţi-l în continuare pe Paul Harmant. Şi după ce aflaţi adresa lui Ovide Soliveau, vă voi spune ce trebuie făcut.

Manechinul interveni.

— Îl cunoaşteţi cumva pe Paul Harmant?

— Îl cunosc. Îl vizitez şi mă vizitează...

— N-aţi putea întreprinde şi dumneavoastră ceva?

— Nu, deoarece orice vorbă de-a mea aruncată în vânt, orice acţiune necugetată i-ar da de bănuit. Urmărirea de ieri a domnului Duchemin i-a pus pe gânduri cu siguranţă. Dacă indivizii ăştia mai pun cumva la cale o nouă crimă, trebuie să-i împiedicăm s-o ducă la bun sfârşit.

Spunând acestea, se gândea la Jeanne Fortier. Se întoarse apoi spre Raoul.

— Aveţi nevoie de ceva bani?

— Am eu câteva economii, îl întrerupse Amanda; le-am

pus la dispoziţie în interesul comun.

— Oferta mea este în acelaşi scop; vă rog să vă amintiţi la nevoie. Iată cartea mea de vizită. Dumneavoastră unde locuiţi?

— Strada Doamnelor nr. 28, răspunse manechinul.

— Îndată ce aveţi vreo veste, anunţaţi-mă.

— Nicio grijă.

Etienne se ridică, adăugând:

— Domnule Duchemin, mă voi ţine de promisiune. Organele judiciare vă vor lăsa în pace.

Urcând în compartimentul trenului ce-avea să-l înapoieze la Paris, artistul murmura:

— Nu va trece mult şi Jeanne Fortier, mama lui Georges, va fi reabilitată.

După două zile de repaus la pat, vânzătoarea de pâine îşi reluase slujba. Într-o zi de luni, la ora cinci dimineaţa, apăru la brutărie cu fruntea încă bandajată. Trecu pragul *Hanului brutarilor* şi ceru un castron de supă. Văzând-o, cei din restaurant izbucniră în strigăte de bucurie. Toţi veneau să-i strângă mâna.

Tourenezul şi Lyonezul vrură să plătească fiecare câte un rând barosan în cinstea ei. Evadata din Clermont îşi simţea ochii în lacrimi. În sfârşit, plecă să-şi reia în primire coşul pe rotile.

Lyonezul şi Tourenezul rămăseseră să mai fumeze o ţigară cu câţiva prieteni. Ne amintim că Lyonezul fusese acela care, mai înainte, o îndrumase pe Jeanne spre brutăria Lebret.

— Ei, ce zici? întrebă el pe Tourenez.

— De acord, răspunse acesta. Subscriu.

— Ce tot puneţi la cale? se auziră câteva glasuri.

— Iată despre ce este vorba, reluă Lyonezul. Măicuţa Lison este o femeie minunată şi o iubim cu toţii. Aşa-i? Ne-ar fi distrus sufletul dac-ar fi murit sub nenorocita aia de schelărie. Şi dac-ar fi fost s-o înmormânteze, toţi din breasla noastră, care mâncam aici, ar fi dat un obol de

câte cinci franci.

— Fără să ne oblige nimeni.

— Ei bine, n-aţi vrea să dăm totuşi aceşti bani pentru o mică sărbătorire intimă, în cinstea măicuţei Lison?

Toţi aprobară în exclamaţii de veselie.

— Bună idee, zise negustoreasa de vinuri. Mă aliez şi eu cu o sticlă de şampanie.

— Atunci, ne-am înţeles, răspunse Lyonezul. Masa o dăm la prânz când toată lumea e liberă. Patroana, aici de faţă ne va trece pe fiecare pe listă şi va strânge banii.

Toţi cei aflaţi în local semnară pe o coală de hârtie şi dădură banii.

— Cu o condiţie, măicuţa Lison să nu afle nimic! spuse Lyonezul; trebuie să-i facem surpriza. N-o invităm decât în dimineaţa zilei cu pricina.

Ovide Soliveau îşi pregătea plecarea cu multă râvnă. Tot timpul şi-l petrecea făcând cumpărături pentru Buenos-Aires. Umbla de colo până colo prin Paris, foarte preocupat, dar temându-se mereu să n-o întâlnească pe Amanda.

De la întoarcerea la Paris, cunoscuse într-un tripou un individ care locuise mai de mult în Buenos Aires. Personajul acesta se oferise bucuros să-i dea câteva scrisori de recomandare. Numele său era Tiercelet şi locuia pe strada Iacob.

Într-o după amiază, Ovide se hotărî să-l anunţe pe numitul Tiercelet despre călătoria sa apropiată şi, în acelaşi timp, să-i ceară scrisorile făgăduite. Fostul industriaş nu era acasă şi urma să se înapoieze destul de târziu. Soliveau se retrase, lăsând vorbă că-i va trimite o scrisoare cu ziua precisă a întâlnirii. Coborî pe strada Senei căutând o cafenea unde să aştearnă câteva rânduri. Ochii îi căzură pe firma: *La Hanul brutarilor.*

Criminalilor le place să se întoarcă la locurile unde şi-au uneltit şi executat crimele. Ovide intră în local.

— Aveţi un separeu? îl întrebă el pe cârciumar.

— Da, domnule, poftiţi aici.

Şi patronul îi arată o încăpere mică despărţită de sala mare printr-un glasvant prevăzut cu o ferestruică. Ştim că aceasta era pe jumătate acoperita de perdele. Privind pe deasupra vedeai ce se petrecea în salon. Ovide îşi scoase tocul. Vocile comesenilor din salonul alăturat se desluşeau atât de clar, încât îşi întoarse capul vrând să descopere pe unde pătrundea zgomotul de se auzea aşa de bine şi descoperi ferestruica întredeschisă. Se apucă să scrie. Dintr-o dată, auzi următoarea frază:

— Patroana mă trimite să te întreb dacă vrei să participi şi dacă vrei să te trecem pe listă pentru masa pe care brutarii o dau în cinstea măicuţei Lison, joia viitoare, ca să sărbătorim întâmplarea norocoasă că n-a dat ortul popii când i-a căzut în spinare schela zidarilor.

Trăsnet de-ar fi fost şi tot n-ar fi produs o tulburare mai cumplită asupra lui Ovide. O sudoare rece îi scaldă trupul.

— Jeanne Fortier trăieşte! îngăimă el. Şi eu o văzusem plină de sânge, moartă, sfărâmată! Trăieşte ca şi fiică-sa!

Vocea din salon îi trezi din nou interesul:

— Poftim lista. Semnează şi nicio vorbă Lisei Perrin, în caz c-o întâlneşti. Vrem să-i facem o surpriză... Deci, mucles! A, uite-o pe măicuţa Lison.

Jeanne Fortier intrase într-adevăr însoţită de altă vânzătoare de pâine. Ovide, recăpătându-şi puţin sângele rece, ridică uşor un colţ de perdea şi privi în salon. O văzu pe Jeanne. Mai avea încă tăietura de pe frunte. Da, într-adevăr trăieşte! murmură el lăsând să cadă colţul perdeluţei. Aşadar, pentru Jacques primejdia este aceeaşi şi la fel de cumplită, atât pentru mine, cât şi pentru el. Aflând că-i teafără şi nevătămată, Jacques va refuza să-mi mai dea banii promişi pentru moartea ei! Totul va fi pierdut! De n-ar întâlni-o din întâmplare! Am să amân, dacă trebuie, călătoria cu câteva zile. În loc să sfârşească scrisoarea, mototoli hârtia şi o vârî în buzunar. Apoi ieşi şi se duse în cartierul Temple unde făcu cumpărături din mai multe prăvălii. Intră la un frizer, îşi tăie părul,

lăsându-l foarte scurt, îşi rase favoriţii şi mustăţile şi se înapoie în strada Clichy. Peste o oră, ieşea pe uşa casei îmbrăcat într-un costum cenuşiu deschis, şi pe cap cu o pălăriuţă de fetru cenuşiu, aşa cum poartă ucenicii brutari.

Nu după mult timp se afla în *Hanul brutarilor*.

Slujnica Marianne, văzând o figură necunoscută, întrebă curioasă:

— Sunteţi din breasla brutarilor?

— Da, drăguţo, răspunse Ovide.

— În orice caz, nu din cartierul nostru, aşa-i?

— Deocamdată nu, dar am locuit pe vremuri. Ştiu restaurantul ăsta de ani de zile şi, fiindcă am plecat din Dijon cu gândul să mă stabilesc la Paris, m-am gândit să cinez aici.

Tourenezul şi Lyonezul mâncau la o masă alăturată.

— Aşa! zici că eşti din Dijon, camarade? intreabă Lyonezul.

— Da.

— Am lucrat şi eu acolo. La cine-ai fost angajat?

Ovide dădu numele unui brutar din Dijon.

— Îl ştiu, este un băiat pe cinste. Şi zici că vrei să-ţi cauţi slujbă la noi?

— Am căpătat o moştenire. Nu cine ştie ce, dar pot trăi din ea până-mi găsesc ceva să-mi convină... Aş putea să mănânc în pensiune aici?

— Cum să nu, răspunse slujnica.

— Până una alta, aş vrea o sticlă de vin de Bourgogne, ceva, aşa, mai ales. Tovarăşii or să vrea, cred, să ciocnească un păhărel şi cu mine.

Marianne aduse o sticlă de vin de Beaune, după care urmă repede alta.

Ceva mai târziu, Tourenezul şi Lyonezul se retraseră. Ovide îşi termină pe îndelete mâncarea. Discută cu patroana, plăti jumătate din pensiune anticipat, ciocni cu ea, apoi chemă slujnica şi-i dădu un ludovic pentru sticlele de vin şi pentru mâncare. Aceasta îi aduse două

monezi de cinci franci şi restul de mărunţiş. Dijonezul îi puse în mână o monedă de cinci franci şi spuse:

— Asta-i pentru tine, drăguţo.

Marianne roşi până în vârful urechilor, îngăimă câteva vorbe de mulţumire şi vârî banul în buzunarul de la şorţ.

— Staţi puţin, zise ea pe neaşteptate, deoarece sunteţi de-ai noştri nu vreţi să participaţi la banchet?

— Ce fel de banchet? întrebă străinul, prefăcându-se că nu ştie despre ce este vorba.

Atunci patroana răspunse:

— O masă cu subscripţie oferită în cinstea unei brave vânzătoare de pâine. Toţi de aici o iubim.

— Sigur, cum să nu, particip şi eu. Cât se dă de om?

— Şase franci.

— Poftim.

— Pe ce nume? întrebă patroana.

— Pierre Lebrun.

Ovide se înapoie acasă.

A doua zi dimineaţă, sosi din nou la *Hanul brutarilor* unde i se servi micul dejun. Tourenezul şi Lyonezul, în haine de lucru, veniră să-şi soarbă supa şi păhărelul de vin alb. Văzându-l pe Ovide, se grăbiră să-i strângă mâna, aşezându-se lângă el.

Acesta plăti numaidecât şase sticle de vin şi invită mai mulţi comeseni. La un moment dat intră şi Jeanne.

— Vino încoace, măicuţă Lison, strigă Lyonezul. Te cinstim cu un pahar de vin alb.

Ovide nici nu clipi, dar adăugă.

— Poftim, poftim, măicuţo, şi fii binevenită. Vânzătoarea de pâine se apropie. Se uită la străin.

— Nu vă cunosc, rosti ea.

— E un tovarăş nou, băiat bun, îşi sărbătoreşte venirea, răspunse Lyonezul.

Soliveau umplu paharele, Jeanne ciocni cu paharul ticălosului. Apoi îşi luă cana de cafea cu lapte, strânse mâna lui Ovide şi se retrase.

— Veniţi la banchet? întrebă Tourenezul. O să cântăm

cuplete deocheate.

— Ar trebui s-o punem să cânte şi pe măicuţa Lison, exclamă Marianne care mergea de la o masă la alta strângând farfuriile, dar nu va fi deloc uşor, măicuţa Lison e mereu trista.

— Aiurea! zise Ovide pe un ton glumeţ, o fac eu să-şi descreţească fruntea; găsesc eu leac s-o înveselesc.

A doua zi după întâlnirea cu Duchemin şi Amanda, Etienne Castel lucra în atelierul propriu. Se apropia ziua când Georges împlinea douăzeci şi cinci de ani şi fostul tutore voia să-i trimită pentru aniversare tabloul făgăduit. Odată cu tabloul urma să-i înmâneze şi scrisoarea încredinţată de preotul din Chevry. Ar fi vrut mult ca, totodată, să-i spună şi următoarele: „Îl ştiu pe adevăratul ucigaş al lui Jules Labroue”. Dar nu putea încă exclama cu dovezi la mână: „Iată asasinul! Îi smulg masca. Omul acesta nu se numeşte Paul Harmant ci Jacques Garaud”.

În consecinţă, trebuia să se abţină până în ziua când Ovide Soliveau i-ar fi putut furniza dovada atât de mult dorită. Or, zilele de marţi şi de miercuri trecuseră fără ca Raoul Duchemin să-i fi adus vreo ştire. Seara, pictorul veni în strada Doamnelor şi lăsă o carte de vizită cu următoarele cuvinte:

Trec mâine, joi, la ora zece dimineaţa. Aşteptaţi-mă am neapărată nevoie să vă vorbesc.

Amanda şi Raoul nu se întoarseră decât spre miezul nopţii. Amanda ar fi dorit cumplit să fie prezentă la vizita anunţată, dar nu putea; patroana o însărcinase să meargă la o clientă, aşa că a doua zi plecase dis-de-dimineaţă.

La rândul său, Ovide Soliveau îşi părăsi şi el locuinţa în zori, în buzunar cu sticluţa plină pe trei sferturi cu licoarea canadiană de la New York. Îi expedie milionarului, pe adresa uzinei, următoarea telegramă:

Rog amână întâlnirea de mâine, plec abia lunea

viitoare.

Ovide

Soliveau luă o birjă şi dădu ordin să-l ducă în piaţa Chatelet. Intră într-o cafenea şi ceru hârtie de scris. Modificindu-şi scrisul, înşiră aceste câteva rânduri:

Poliţia din Paris caută o femeie numită Jeanne Fortier, condamnată la închisoare pe viaţă pentru tripla crimă de furt, incendiu şi asasinat şi care a evadat din închisoarea centrală din Clermont.

Poliţia va putea afla ce o interesează dacă va trimite doi sau trei agenţi de siguranţă la un banchet oferit astăzi, joi, la douăsprezece fix, la un negustor de vinuri din strada Sena, cu emblema La Hanul brutarilor. *Petrecerea se dă în cinstea unei vânzătoare de pâine pe nume Lise Perrin. Incidentul care se va produce o va constrânge pe evadata din Clermont să-şi dea pe faţă identitatea.*

Apoi, cu acelaşi scris falsificat, trecu pe plic următoarea adresă:

Domnului şef al Siguranţei, la Prefectura Poliţiei

Urgent

La ora zece fix, Etienne Castel se prezentă în strada Doamnelor la domiciliul Amandei, unde locuia şi Raoul Duchemin. Fostul funcţionar de la primăria din Joigny veni să-i deschidă:

— Vă aşteptam. Aţi venit cumva să-mi spuneţi că aţi descoperit vizuina lui Soliveau?

— Nu, am venit să întreb dacă dumneavoastră i-aţi dat de urmă.

— Vai, nu. De trei zile nu fac altceva decât să-l pândesc pe Paul Harmant care n-a ieşit de acasă decât ca să plece şi ca să se înapoieze de la uzină.

— Aşadar, nimic! Niciun indiciu, zise Etienne.

— Absolut nimic, şi tare mă tem că acest Soliveau, dându-şi seama că e urmărit, să nu fi părăsit Parisul...

— Ar însemna că dracul îşi vâră coada în treburile noastre.

— M-am gândit să-i trimit lui Paul Harmant o telegramă semnată Ovide Soliveau, cu următoarele: *Astă seară, la mine; urgent.* Paul Harmant, va veni cu siguranţă la apelul complicelui său. Voi sta la pândă, îl voi urmări şi prin ei voi da de urma banditului. Ce ziceţi de ideea mea?

— Prezintă unele dificultăţi şi unele pericole. Dacă Soliveau a fugit, Paul Harmant va ghici că i se întinde o cursă; pus în gardă, va rămâne acasă.

— Aveţi dreptate dar poate că nu ştie dacă complicele lui a plecat din Paris. Poate crede că tocmai s-a înapoiat.

— Fie. Să admitem că Ovide este la Paris. Milionarul, presupunând că s-a înapoiat, se duce, îl găseşte şi-i spune: am primit telegrama. Ce s-a întâmplat? Ovide, ştiind că n-a trimis nimic, îşi va da seama că-i încolţit.

— Va crede că falsa telegramă e trimisă de Amanda. În timp ce ei stau şi discută, eu rămân la post. Ovide Soliveau ar putea fi sau nu acasă când vine Paul Harmant. Dacă lipseşte, totu-i în ordine. Dacă este, la un moment dat, tot va pleca. Atunci, mă voi folosi de lipsa lui, voi intra în locuinţă şi voi lua toate actele din casă.

— Nefericitule! strigă artistul. Dar ceea ce vrei să faci dumneata este o crimă pedepsita de lege.

— Bine, dar nemernicul ăsta este în afara legii! Cu orice risc, eu încerc.

— Dacă hotărârea dumitale este definitivă, nu mai am nimic împotrivă. Unde vrei să trimiţi telegrama. La Courbevoie? În strada Murillo?

— Asta-i ceva mai greu. Nepândindu-l azi-dimineaţă, nu ştiu dacă s-a dus la uzină.

— Vom afla îndată. Mă duc în strada Murillo şi întreb de Paul Harmant. Vizita mea i se va părea foarte firească... Dumneata mă aştepţi într-o cafenea pe bulevardul

Malesherbes. Voi veni să te iau de acolo.

— Atunci să mergem.

— Un moment, zise Etienne scoţând din buzunar o hârtie cu antetul ministerului şi întinzându-i-o. Citeşte ce scrie. Vei vedea că m-am ocupat de dumneata. Nu mai ai motive de teamă, deocamdată.

Cei doi părăsiră casa din strada Doamnelor şi urcară într-o trăsură. La capătul străzii Murillo, Duchemin coborî, apoi trăsura îşi urmă drumul spre vilă. Artistul sună.

— Domnul Paul Harmant este acasă? întrebă el portăreasa.

— Nu, dar domnişoara vă va primi cu siguranţă.

Două minute mai târziu, Etienne era introdus la Mary. Fata avea o paloare ca de mort. Văzând-o, artistul simţi o milă neţărmuită.

— Ce vânt vă aduce, dragă pictore? întreabă fata cu un surâs pe buzele-i albe. Tatăl meu a plecat la uzină. Aveţi să-i comunicaţi ceva urgent?

— Aş fi vrut să-i cer permisiunea să vizitez atelierele. Lăsaţi, mai bine mă duc la Courbevoie.

— Aţi mai lucrat la portretul meu?

— A trebuit să întrerup lucrul pentru un timp... am fost la Dijon.

— În oraşul tatălui meu.

— Da; şi mi s-a vorbit despre dânsul.

— Cum? mai sunt oameni care-şi mai amintesc de el în orăşelul părăsit de atâta vreme!

— Mulţi vorbesc despre domnul Harmant în termenii cei mai elogioşi, la fel ca şi despre vărul său. Îl cunoaşteţi pe acest văr?

— Da, un original, vărul Ovide Soliveau. Când a plecat din New York, tata i-a vândut fabrica de acolo. Mie însă îmi displăcea total.

— Pe scurt, a rămas în America.

— Din fericire da, slavă domnului!

Etienne se ridică.

— Plecaţi? Aşa de repede? întrebă Mary.

— Da, la Courbevoie.

— Fata nu ştie că Soliveau s-a întors la Paris, gândi pictorul. Pentru ea este tot la New York.

Etienne Castel se înapoie la cafeneaua unde îl aştepta Duchemin şi spuse:

— Paul Harmant este la uzină şi azi nu va cina acasă.

— Dacă pleacă înainte de a primi telegrama mea?

— N-avea grijă. Îl voi împiedica eu.

În mai puţin de o jumătate de oră, cei doi îşi terminară masa de prânz şi trimiseră următoarea telegramă:

Te aştept la mine, astă seară la ora nouă. Foarte urgent.

Ovide

Apoi se îndreptă spre podul Neuilly. La capătul podului, Raoul coborî şi zise:

— Voi aştepta aici.

— Ne-am înţeles, interveni artistul. Voi face astfel încât să nu-l părăsesc pe omul nostru decât în clipa când urmează să plece la întâlnire. Mâine dimineaţă te aştept acasă la mine.

Etienne spuse birjarului să-i conducă la uzină.

Milionarul dăduse dispoziţii pentru întreaga zi de lucru. Având întâlnire cu Ovide aşa cum stabiliseră, trebuia să treacă mai întâi pe la bancher ca să ia suma destinată complicelui. Era gata să părăsească uzina, când i se aduse o telegramă. Era depeşa prin care Ovide contramanda întâlnirea din ziua aceea. Paul Harmant o citi şi rămase foarte surprins.

— Asta-i bună! dar ce i-a venit? Ce înseamnă amânarea asta? O toană absurdă, cu siguranţă. Nu-i nimic, ne vom lua mâine adio.

La ora unsprezece, trimise după Lucien.

— Dejunăm împreună, dragul meu, spuse el.

Să vedem ce se petrece în acest timp, pe strada Sena,

la *Hanul brutarilor*.

Jeanne Fortier îşi făcuse apariţia obişnuită în local. Ucenicii brutari şi vânzătoarele de pâine aflaţi în sală păreau să aibă o comportare ciudată şi misterioasă. Faptul acesta o intrigă atât de tare încât se duse la Lyonez.

— Dar ce-aveţi cu toţii? Parcă mi-ascundeţi ceva. Mă priviţi într-un mod bizar.

— Îţi spun eu măicuţă Lison, răspunse Lyonezul cu un aer încurcat: e pentru că vrem să-ţi dăm o veste.

— Ceva neplăcut? îngăimă ea.

De data aceasta îi răspunse patroana:

— Nicidecum! Dimpotrivă. Am fost necăjiţi când am aflat de accidentul suferit. Băieţii care mănâncă aici şi care te cunosc, ce şi-au spus: dacă soarta a făcut ca buna noastră Lison să scape, trebuie să-i dovedim că o iubim, oferindu-i un frumos buchet şi un banchet. Asta-i...

— Oh! dragii mei, murmură Jeanne, şi nu mai putu continua. Emoţia îi ştrangula gâtlejul.

— Buchetul o să-ţi sosească îndată cu banchetul, la douăsprezece fix! continuă patroana, îmbrăţişând-o. Apoi fiecare dintre cei de faţă veniră să-i strângă mâna. Jeanne îngâna:

— Mulţumesc, dragii mei; sigur, sigur că da, sunt foarte fericită. Apoi, nemaiputându-şi stăpâni emoţia, izbucni în hohote.

— Ei, lasă, lasă, o mângâie patroana, nu trebuie să plângi, mai bine râzi întâi, că e mai vesel! Haide, ia o înghiţitura din acest amestec şi la treabă!

Jeanne Fortier luă păhărelul şi ciocni cu toată lumea, apoi ieşi, însoţită de aclamaţiile tuturor. Curând începu să se aranjeze masa...

Fredonând o melodie de operetă, Ovide, ferchezuit şi proaspăt ras, se îndrepta spre *Hanul brutarilor*. Pe strada Beaux-Arts, o trăsură de piaţă îl obligă să urce pe trotuar. Vehiculul îl depăşi. Ovide n-avu timp să vadă capul unei femei în spatele geamlâcului; un chip care, zărindu-l,

căpătă brusc o expresie uluita. Amanda, căci ea era, îi spuse birjarului:

— Întoarce şi mergi la pas.

Cu ochii pe geam, îl studia pe trecător.

— Nu, nu m-am înşelat, murmură tânăra. El e, cu toate că acum nu are mustaţă şi nici favoriţi.

Îl văzu intrând în localul unui negustor de vinuri. Coborî din birjă.

— Eşti liber, spuse ea vizitiului, dându-i o monedă de cinci franci şi cartea de vizita a doamnei Augustine; du, te rog stofa la adresa aceasta. Dacă eşti întrebat de ce n-am venit o dată cu dumneata, spune că ceva urgent m-a obligat să rămân în oraş.

Amanda trase peste faţă voaleta deasă a pălăriei şi se îndreptă spre local. Aruncă o ocheadă spre interior. Prin uşa întredeschisă zari un salon spaţios în centrul căruia era aranjată o masă de dimensiuni neobişnuite. În fund, lângă un cuptor – bărbatul sub ale cărui trăsături îl recunoscuse pe baronul de Reiss. Intră hotărâtă şi se adresă cârciumarului:

— Aveţi un separeu?

— Da, doamna; un separeu în care tocmai am făcut curăţenie.

— Bun, aduceţi-mi vă rog şi o porţie de friptură, caldă sau rece.

Amanda se strecură în separeu.

— De aici nu-mi mai scapă, îşi zise ea ridicând colţul perdeluţei, îl văd când pleacă şi mă iau după el...

În acea clipă, prin gemuleţul întredeschis auzi voci în salon.

— Ei! ai sosit, drăguţule, zicea patroana, ce-ţi pofteşte inima pentru azi?

— Ca de obicei, bunicuţo... O supă! dar nu prea concentrată ca să pot şi eu onora banchetul.

— Mi-ai făgăduit că o să râdem.

— Am promis şi mă voi ţine de cuvânt... Care-i locul meu?

— Acolo, în fundul salonului. Pentru clienţi avem mese separate.

Ovide se îndreptă spre o măsuţă plasata lângă peretele care despărţea salonul mare de separeu. Dacă Amanda s-ar mai fi îndoit cumva de identitatea personajului urmărit, timbrul glasului i-ar fi risipit orice urmă de îndoială.

Marianne aşeză în faţa lui Ovide un castron plin cu supă de varză.

— Felul întâi, zise ea.

— Bine, grăbeşte-te şi am să-ţi arăt ceva.

Slujnica reveni îndată cu felul următor.

— Acum, spuneţi, ce-mi arătaţi.

— Curioaso! eşti nerăbdătoare! bine, priveşte...

Şi Ovide scoase din buzunar două cutiuţe din piele, una roşie şi alta neagră. O deschise pe cea neagră unde strălucea o pereche de cercei.

— Vai, ce frumoşi sunt! Ăsta-i cadoul pentru măicuţa Lison?

— Exact!

— Vai, biata femeie, ce fericită o să fie! Şi în cealaltă?

— O pereche de cercei pentru dumneata.

Ovide deschise cutiuţa roşie. Marianne nu-şi putu reţine un strigăt de bucurie:

— Sunt nemaipomeniţi! vai! Vă mulţumesc domnule Pierre. Sunteţi prea drăguţ. O să-i pun când servesc mâncărurile.

Slujnica îi strecură în buzunarul şorţului şi reluă:

— Domnule Pierre, mie-mi place grozav să petrec. Ne veţi cânta cuplete vesele, nu-i aşa? Şi vreau să cânte toată lumea... chiar şi măicuţa Lison.

— Măicuţa Lison şi toţi ceilalţi.

— Sunt sigură că n-o să izbutiţi. Pe ea n-o poate înveseli nimeni.

— Dacă tu ai vrea, ar fi un fleac. Trebuie doar s-o ameţim puţin.

— Bine, dar nu eu voi turna vinul în pahare.

— Nu-i nimic, nu trebuie să bea mult.

— Atunci, cum?

— După cafele se serveşte lichior, nu-i aşa? Ei bine, voi zice că e rândul meu să fac cinste; voi înmâna cadoul măicuţei Lison care va trebui udat cu un păhărel de şartreuză adevărată. Trebuie doar să turnăm într-o sticluţă, pe care s-o pui deoparte, o linguriţă dintr-o licoare special adusă de mine.

— Şi dacă-i face rău, biata de ea!

— Da de unde, o înveseleşte pur şi simplu, iar noi o vom provoca să ne spună tot ce-i va trece prin cap, chiar şi glume deocheate.

— Îmi daţi cuvântul că asta n-o s-o necăjească?

— Îţi jur, pe cuvântul meu de dijonez şi de băiat bun!

— Bine, atunci mă prind.

— Eu o să cer şartreuză ca să stropesc cadoul şi dumnata torni în paharul măicuţei Lison.

— Dar dacă le torn şi altora? întrebă slujnica.

— Nu, că atunci iese o hărmălaie de nu se mai aude om cu om; se vor lua la întrecere care să vorbească mai tare şi să cânte mai cu foc.

— Mă duc să iau două sticluţe şi măicuţei Lison îi voi turna din şartreuză preparată. Unde-i licoarea?

— Adă aici sticluţa şi torn eu licoarea, deoarece s-ar putea ca dumneata să verşi o cantitate prea mare.

Slujnica luă din raft o sticluţă de şartreuză în care Ovide vărsă puţin din conţinutul fiolei cumpărată la New York. Agită ca să se amestece totul, puse dopul la loc şi i-o înapoie Mariannei, spunându-i:

— Ai grije să nu cumva s-o încurci cu celelalte.

Amanda ascultase cuvânt cu cuvânt întreaga convorbire. Se întreba cine o fi persoana căreia-i spuneau „măicuţa Lison” şi ce crimă mai punea la cale omul acesta. Dintr-o dată îşi înălţă capul; o flăcăruie îi trecu pe sub ochi. Se uită spre Ovide. Acesta se ridicase de pe scaun şi-şi aprindea o ţigară. Apoi traversă bodega şi ieşi în stradă. Deşi îl văzu îndepărtându-se, Amanda rămase pe loc. Marianne veni să strângă resturile de la masa lui

Ovide. Manechinul se apropie de gemuleţul întredeschis şi chemă în şoaptă:

— Domnişoară Marianne!

Slujnica se uită împrejur şi întrebă:

— Cine mă strigă?

— Eu... aici în separeu. Vrei să vii o clipă?

Marianne apăru.

— Aveţi nevoie de mine, doamnă?

— Da, domnişoară.

— La dispoziţia dumneavoastră. Spuneţi-mi ce doriţi?

— Astăzi aveţi multă lume la masa, nu?

— Da, dăm un banchet în cinstea doamnei Lise Perrin, numită în cartier măicuţa Lison. O vânzătoare de pâine care era cât pe ce să fie omorâtă...

— Şi dumneata ţii la femeia asta?

— Bineînţeles ca ţin.

— Atunci, dragă Marianne, să nu faci ce te-a sfătuit bărbatul de adineauri.

— De unde ştiţi? întreabă slujnica, uluită.

— Gemuleţul era deschis. Am auzit totul.

— Atunci, v-aţi dat seama că era vorba de o simplă glumă, o farsă nevinovată.

— Ştiu, dar va trebui să renunţi.

— Dar de ce? Credeţi că dijonezul avea în flacon ceva ce i-ar putea face rău măicuţei Lison?

— Sunt sigură că scopul lui nu e deloc s-o înveselească pe biată femeie. Îl cunosc bine; îţi jur că bărbatul ăsta urmăreşte ceva rău.

— Ceva rău? repetă Marianne tremurând.

— Da... Vrei să câştigi două sute de franci şi să împiedici comiterea unei mârşăvii?

— Sigur că da, vreau. Iar eu care credeam că domnul acesta este o persoană cinstită şi am primit de la el şi un cadou!

— Păstrează-ţi cadoul!

— Escrocul dracului, voia să mă facă complicea unei mârşăvii împotriva măicuţei Lison? Aş vrea să i-o pot plăti

cu aceeaşi măsură, făcându-i o farsă!

— Vei putea, turnându-i lui amestecul destinat vânzatoarei de pâine

— Grozav! E o idee nemaipomenită!

— Doza introdusă în sticluţă ar putea fi periculoasă pentru o femeie, dar nu şi pentru un bărbat. O va bea el şi apoi, ai să vezi, se va îmbăta. Când te îmbeţi simţi nevoia să trăncăneşti. Atunci va mărturisi cu glas tare, în faţa tuturor, tot ceea ce avea de gând să facă şi în ce scop...

— Bine, dar cine-i escrocul ăsta?... Mă duc să-i spun patroanei.

— Să nu faci una ca asta, căci va fi alungat şi nu mai vom putea afla din gura lui ce intenţiona cu adevărat.

— Aveţi dreptate, trebuie să-l lăsăm să bea; şi să bea...

— Ai să ţii minte tot ce ţi-am spus să faci?

— Da. O să vedeţi. Dar, la urma-urmei, dumneavoastră o să asistaţi?

— Sigur că da. Voi fi aici în separeu.

Amanda scoase din portofel două hârtii de câte o sută fiecare şi i le întinse.

— Ia-i, sunt banii făgăduiţi.

Marianne îi dădu mâna la o parte.

— Păstraţi-i doamnă, vă rog. Nu trebuie să mă plătiţi pentru că fac o faptă bună şi dau pe faţă un excroc.

— Ai dreptate, draga mea. Totuşi, insist să iei banii. Poţi, dacă vrei, să-i dai măicuţei Lison. La ora prânzului voi fi aici. Aranjează în aşa fel, ca dijonezul să nu dea cu ochii de mine.

Amanda ieşi din localul de pe strada Sena. Abia păşi pe trotuar că patroana o şi strigă pe Marianne. Slujnica veni în grabă şi fu primită cu următoarele cuvinte:

— Ce căutai tu în separeu?

— Discutam cu o doamnă care m-a chemat şi mi-a dat asta. Şi Marianne îi arătă banii.

— Ei drăcie! dar sunt două sute de franci!

— Da, pentru măicuţa Lison.

— Atunci, dacă-i aşa, înţeleg de ce-ai stat atâta de vorbă. Să-i înmânezi sărbătoritei când ajungem la felul trei.

— Mai bine daţi-i dumneavoastră, patroană.

— Fie cum vrei. Acum, du-te şi vezi dacă mai lipseşte ceva.

Etienne Castel, ştim, plecase spre atelierele lui Paul Harmant. Acesta se afla singur în biroul său. Lucien tocmai străbătea curtea fabricii în drum spre milionar. Îl zări pe Etienne. Cei doi îşi strânseră mâna.

— Dumneavoastră aici? îl întrebă Lucien.

— M-am gândit să fac un tablou cu o uzină... şi, în legătură cu asta am venit să stau puţin de vorbă cu domnul Harmant. De altfel, adineauri am văzut-o şi pe domnişoara Mary. Biata de ea, nu mai are de trăit decât, cel mult, câteva zile.

— Vai, domnule! Sunt la capătul puterilor. Abia-mi mai pot juca rolul pe care dumneavoastră mi l-aţi impus şi nici nu ştiu în ce scop.

— Scopul, repet, este fericirea dumneavoastră. Deocamdată vă invit la cină împreună cu domnul Harmant.

Milionarul îl primi pe Etienne Castel în clădirea birourilor.

— Ce surpriză! exclamă el. Fiţi binevenit. Ce vânt vă aduce la Courbevoie?

Artistul invocă şi de astă dată aceleaşi motive, apoi adăugă:

— Pentru că veni vorba, am fost azi-dimineaţă în strada Murillo.

— Aţi văzut-o pe fiica mea? întrebă Paul Harmant.

— Da. Ne-am înţeles, nu-i aşa? Cinăm împreună. De altfel, domnişoara Mary mi-a spus că n-aveţi intenţia să mâncaţi acasă.

— Aveam o întâlnire pentru diseara, dar adineauri am primit o telegramă de contramandare. Aşa că accept

invitaţia.

Cei doi se pregăteau să viziteze atelierele când portăreasa intră cu altă telegrama.

— Asta-i telegrama noastră, gândi artistul.

Fostul Jacques Garaud o citi şi fruntea i se încruntă. Pictorul îl studia pe ascuns.

— Ce înseamnă asta? se întrebă industriaşul. Azi-dimineaţă îmi contramanda întâlnirea, şi acum iată că-mi dă alta... Ce dracu-o mai fi asta?

— Ceva neplăcut? întrebă artistul.

— Neplăcut da, căci o afacere neprevăzută mă obligă să amân invitaţia de adineauri. Trebuie să fiu la ora nouă seara la unul din clienţii mei.

— Veţi fi, dragă domnule Harmant, fără să fie nevoie să ne schimbăm proiectul. Cinăm la şase fix în cartierul unde aveţi treabă şi la opt şi jumătate vă părăsim ca să aveţi timp să vă duceţi la client.

La ora cinci, vizita în fabrică se încheiase. Paul Harmant ieşi împreună cu Etienne Castel şi Lucian Labroue. La şase fără un sfert, coborau în piaţa Le Hâvre în faţa unui restaurant. Raoul Duchemin îi urmărise pas cu pas, încă de pe podul Neuilly. Îi lăsă să intre în restaurant, apoi trecu şi el pragul aceluiaşi local.

XII

ERA ORA DOUĂSPREZECE FĂRĂ un sfert. Toţi cei ce subscriseseră la banchet veniseră la timp. Cu zece minute mai înainte Amanda se reinstalase în separeul unde Marianne îi servi meniul.

Apoi, slujnica se înapoiase în salonul mare. În ciuda animaţiei şi a veseliei zgomotoase cu care-i uluise pe comeseni, Ovide nu se simţea deloc în largul său. Nu-i vedea pe agenţii Siguranţei. Marianne trecu pe lângă el. Ovide se apleca şi o întrebă în şoaptă:

— N-ai uitat nimic?

— Nu, fiţi pe pace! Sticluţa este pregătită.

În acel moment, în salon îşi facura apariţia un subofiţer de garnizoană însoţit de un ţăran în vârstă de vreo şaizeci de ani. Soliveau îi învălui cu o privire ageră.

— Ăştia-s oamenii mei, îşi zise el. Totu-i în regulă.

Noii veniţi erau într-adevăr cele două iscoade trimise de şeful Siguranţei.

Nu după mult, o vânzătoare de pâine dădu buzna în salon:

— Băieţi, strigă ea, vine măicuţa Lison!

Un bărbat de vreo şaizeci de ani luă de pe masă un uriaş buchet de flori. Jeanne Fortier apăru şi omul cu florile îi ieşi în cale.

— Măicuţă Lison, primeşte acest buchet pe care prietenii dumitale ţi-l oferă în semn de recunoştinţă.

Un strigăt general umplu vasta sală. Toţi exclamau: Trăiască Lise Perrin! Vânzatoarea de pâine îşi ştergea ochii.

— Masa este servită! Poftiţi la masă! zise patroana, pe un ton de comandă.

Tourenezul şi Lyonezul o instalară pe Jeanne în scaunul de onoare. Banchetul începu. Ovide Soliveau şedea foarte aproape, pe aceeaşi parte a mesei şi prin voioşia lui îi înveselea pe toţi.

Se făcuse ora trei şi jumătate; cafelele erau aşezate pe masă. Slujnica Marianne pândea semnalul lui Ovide. Se îndreptă spre măsuţa unde erau rânduite sticlele de lichior şi, băgând mâna în buzunar, scoase o sticluţă aşezând-o în fruntea celorlalte.

Ovide se ridică în picioare.

— Bravo! exclamă Tourenezul. Iată-l pe Dijonez, o să ne cânte ceva pe cinste!

— Vă voi cânta cu siguranţă, domnilor, deoarece mi s-a făcut onoarea să fiu invitat, dar înainte de asta cer să mi se dea cuvântul.

— Ţi-l dăm, dă-i drumul, bătrâne!

— N-o cunoşteam pe măicuţa Lison, prieteni dar, prin dumneavoastră, am învăţat s-o iubesc şi s-o stimez. Sunt fericit să-i ofer acest mic dar şi foarte fericit dac-o să vrea să-l primească.

Ovide dădu scaunul la o parte şi se îndreptă spre Jeanne Fortier.

— Doamnă Perrin, rosti el oferindu-i cutiuţa, făceţi-mi plăcerea să primiţi acest mic dar şi marea cinste de a vă îmbrăţişa.

Jeanne întinse obrajii şi complicele lui Paul Harmant îi dădu două sărutări de iudă. Apoi Jeanne Fortier deschise cutiuţa de piele şi scoase un strigăt de uimire. Bijuteria trecu din om în om.

— Băiete dragă, te felicit, zise patroana localului. Frumos cadou! Dar trebuie să-l stropim...

— Am pregătit totul, fac cinste cu şartreuză veritabilă.

Marianne, auzind fraza, alergă cu două sticluţe de lichior, culoarea smaraldului.

— Mai întâi dumneata, măicuţă Lison, zise ea.

Jeanne întinse paharul. Tânăra slujnică îl umplu cu vârf, apoi se întoarse spre Soliveau:

— Acum, dumneavoastră, domnule dijonez.

Cu o repeziciune de prestidigitator, Marianne schimbase sticluţele şi îi turnă lui Ovide din amestecul cu licoarea canadiană.

— În sănătatea dumitale, măicuţă Lison, strigă canalia.

Cele două pahare se ciocniră, apoi Soliveau şi vânzătoarea de pâine le sorbiră dintr-o înghiţitură. Amanda îl privea pe Ovide golindu-şi paharul; în ochi îi apărură străluciri de tigroaică.

— S-a zis cu tine, nemernicule, murmură ea.

— Gata, ne-am înduioşat destul, zicea Lyonezul. Hai să cântăm. Fiecare să dea drumul la cupletul preferat.

— Întâi dijonezul, zise cel din Tourena. Să cânte dijonezul!

Ovide se ridică şi-şi începu cupletul. La strofa a doua, se opri şi-şi petrecu mâna peste frunte. Părea că dintr-o dată uitase totul. Efectul licoarei începea să se producă.

— S-a zis pentru astăzi, măi dijonezule, strigară câţiva.

Ovide aruncă împrejur o privire împăienjenită.

— Să cântam... zise el! Parcă de cântat ne arde...

Toţi comesenii se uitau la ciudata schimbare a lui Soliveau care-i privea cu ochii holbaţi.

— Uşurel, uşurel, strigă patroana apropiindu-se de el, vino-ţi în fire, domnule Pierre Lebrun.

— Eşti nebună, umflato! răspunse pseudobaronul de Reiss. Pe mine nu mă cheamă Pierre Lebrun. Mă cheamă Ovide Soliveau... Nu sunt ucenic brutar, sunt burghez, trăiesc din rentele mele, datorită unui văr milionar... vărul meu Paul Harmant.

Auzind acest nume, Jeanne tresări şi se îngălbeni. Toată lumea se ridicase în picioare, strângându-se în jurul lui Ovide. El continua:

— Paul Harmant, marele constructor de la Courbevoie... V-am spus că e vărul meu... aiurea, nici gând... Nu suntem rude. El este pur şi simplu un şnapan,

incendiator, şi un ucigaş. Ne-am cunoscut acum douăzeci şi unu de ani pe pachebotul *Lord-Maire*. O tulise din Franţa pentru că comisese o droaie de crime; şi-a împrumutat un alt nume, numele vărului meu Paul Harmant, mort cu puţin mai înainte. L-am prins cu mâţa în sac, aşa că am acces la bănişorii lui... oh! are bani cu ghiotura, vărul ăsta al meu, pe adevăratul său nume Jaques Garaud!

— Jacques Garaud! Repetă vânzătoarea de pâine, năpustindu-se asupra lui Ovide şi apucându-i braţul, ai spus că Paul Harmant se numea Jacques Garaud?

Ochii lui Soliveau erau ca nişte flăcări.

— Da, aşa am spus, şi o mai spun încă: Jacques Garaud, incendiatorul, hoţul şi asasinul, Jacques Garaud ucigaşul patronului său, Jules Labroue, la Alfortville acum douăzeci şi unu de ani... Bănuiam eu ceva, şi i-am turnat ca şi ţie, Lise Perrin, din licoarea canadiană care-i determină pe oameni să vorbească. Aşa că, dă-i drumul, bătrâno...

— Eu? zise Jeanne. Ce vrea să spună?

— Vrea să spună, răspunse Marianne, că pregătise pentru dumneata o băutură drăcească, dar a băut-o el.

Ovide n-auzea. Vorbea înainte:

— Licoarea canadiană te va face să mărturiseşti cu glas tare, în văzul tuturor, că eşti Jeanne Fortier.

— Tacă-ţi gura, strigă vânzătoarea de pâine înspăimântată.

— Jeanne Fortier, continuă Soliveau. Jeanne Fortier a cărei fiică am încercat eu s-o ucid... Jeanne Fortier pe care voisem s-o fac să piară sub greutatea schelei din strada Gît-le-Coeur, Jeanne Fortier condamnată la închisoare pe viaţă şi evadată din închisoarea centrală din Clermont!

Un strigat de groază izbucni brusc din toate piepturile. Vânzătoarea de pâine îşi reveni iute şi începu să-l înfrunte:

— Nemernicule! zise ea, ridicându-şi capul. Credeai că mă înfunzi, dar mă salvezi! Da, prieteni, eu sunt Jeanne

Fortier, Jeanne evadata. Dar am fost judecată pentru crimele înfăptuite de Jacques Garaud, aşa cum aţi auzit chiar dumneavoastră din gura acestui ticălos. Iar dacă am evadat, am făcut-o numai ca să-mi regăsesc copiii, pe fiica mea; iar el a vrut s-o omoare ca şi pe mine! Acum ştiţi cine sunt! Îmi cunoaşteţi viaţa, nefericirile. Mă condamnaţi?

Toţi făcură cerc în jurul Jeannei, toţi îi strânseră mâna. Ovide se prăbuşise pe un scaun şi se zbătea cuprins de convulsii nervoase. În chiar acea clipă, agenţii Siguranţei se desprinseră din mulţime şi, unul dintre ei, îşi propti mâna pe umerii Jeannei:

— Jeanne Fortier, în numele legii, eşti arestată!

— Mă arestaţi? îngăimă ea, zdrobită.

Un murmur de mânie îi împrejmui pe cei doi agenţi. Lyonezul veni spre ei:

— S-o arestaţi pe măicuţa Lison? Niciodată!

— Supune-te legii, strigă agentul.

— Fugi, măicuţa Lison, fugi iute! şopti Lionezul. Nu te lăsa prinsă.

Un cerc închis o înconjură pe vânzătoare, împingând-o spre bucătărie, de unde se putea ieşi în strada vecină. Agenţii, văzând că nu puteau ţine piept atâtor oameni, se dădură bătuţi. Ovide Soliveau căzuse pe podea; se zbătea.

— Principalul este, zise una din iscoade, ca individul acesta să poată repeta cele spuse aici şi în faţa judecătorului de instrucţie...

Dar criza trecuse repede. Una dintre iscoade veni cu o trăsură; urcară în ea trupul inert al canaliei şi porniră spre Prefectură.

Cum plecară, Marianne intră în separeul domnişoarei Amanda. Separeul era gol. Manechinul doamnei Augustine o luase la goană ca să-l anunţe pe Etienne Castel despre cele petrecute; nu-l găsi însă la domiciliu. Atunci se înapoie acasă, hotarâtă să-l aştepte pe Duchemin.

În jurul orei şapte seara, un comisionar îi aduse un bileţel din partea lui Raoul. Îl citi pe nerăsuflate:

În noaptea asta s-ar putea să nu vin acasă. Îl avem la mână pe Paul Harmant. Ne va conduce, fără să ştie, la locuinţa lui Soliveau. Cum ajungem la nemernicul ăsta, fac totul şi şterpelesc actele care ne interesează.

Raoul

La restaurant, în separeul unde mâncau Paul Harmant, Lucien Labroue şi Etienne Castel, milionarul îşi privi ceasul. Era ora opt şi jumătate.

— Îmi pare foarte rău că vă părăsesc, zise el, dar afacerile-s afaceri.

Paul Harmant strânse mâna lui Lucien, apoi pe a lui Etienne şi se îndreptă spre strada Romei. Abia făcuse douăzeci de paşi ca Raoul Duchemin era pe urmele lui.

— Dragă Lucien, zise artistul, îl vezi pe tânărul acela care merge în spatele lui Paul Harmant?

— Îl văd.

— Ei bine, mâine, omul acesta s-ar putea să ne aducă vestea c-a dat de vizuina adevăratului ucigaş al tatălui dumitale.

— Ce vorbeşti? exclamă Lucien uluit.

— Mâine, s-ar putea să-ţi pot spune: Nimic nu te va mai împiedica s-o iubeşti şi s-o iei de soţie pe Lucie Fortier.

— Vai, domnule... domnule, bâigui Lucien profund emoţionat. Numai de nu v-aţi înşela. Dar ce s-a întâmplat? Povestiţi-mi şi mie.

— Nu, nu acum, îl întrerupse artistul.

XIII

CEI DOI AGENŢI ÎL CONDUSERĂ pe Ovide la arestul Prefecturii, unde primiră dispoziţie să fie dus deocamdată la infirmerie, într-o cameră separată. Somnul survenit după criza nervoasă tot mai dura. Paznicul stătea la căpătâiul lui. La ora nouă, Soliveanu deschise ochii, se ridică şi privi împrejur. Văzu patul şi paznicul care-l cerceta plin de curiozitate.

— Ei drăcie, dar unde mă aflu? întrebă el.

— La infirmeria arestului prefecturii, răspunse paznicul.

Soliveau, cuprins de o panică bruscă, sări din patul unde dormise îmbrăcat.

— La arest? repetă el, tremurând. De când?

— De la ora cinci după-amiază, aproximativ.

Ovide nu-şi reamintea absolut nimic. Îşi scotoci memoria. Dintr-o dată scoase un strigăt de fiară. Îşi amintise.

— Înţeleg totul! murmură el: Marianne a greşit... Mi-a turnat mie băutura diabolică!

Uşa se deschise. În odaie intrară trei poliţişti şi un gardian.

— Veniţi cu noi, spuse acesta din urmă.

După câteva secunde, Ovide se afla în biroul şefului de Siguranţă unde mai erau un judecător de instrucţie, grefierul şi agenţii de la banchet. Judecătorul de instrucţie începu:

— Numele dumneavoastră?

— Pierre Lebrun.

— Minţi, interveni magistratul.

Dijonezul îşi recăpătase siguranţa de sine.

— Atunci, zise el pe un ton aproape obraznic, de ce mă mai întrebaţi?

— Numele dumitale este Ovide Soliveau, interveni judecătorul.

— Dacă asta vă face plăcere, ei drăcie, aşa o fi.

— Nu-ţi agrava situaţia. Iar de nu vrei să-mi răspunzi, poate că ne ajută varul dumitale, Paul Harmant.

— Fir-ar să fie! îşi zise Ovide, într-adevăr am trăncănit cam mult.

După o nouă întrebare a judecătorului, dădu data naşterii, numele tatălui şi al mamei sale. Apoi judecătorul mai întrebă:

— Paul Harmant este vărul dumitale?

— Da!

— Minţeai, aşadar, la *Hanul brutarilor* când afirmai că vărul dumitale e mort şi că persoana care-şi spune astăzi Paul Harmant se numea altfel?

Ovide înţelegea din ce în ce mai bine că, sub influenţa licoarei canadiene, dăduse în vileag toate tainele.

— Eram beat, răspunse el, nu ştiam ce vorbesc.

— Vrei să spui că delirai când ai acuzat-o pe Lise Perrin, vânzătoarea de pâine, că ar fi Jeanne Fortier.

— Jeanne Fortier? Cine-i asta?

— Femeia pe care ai vrut s-o asasinezi în strada Gît-le-Coeur, prin prăbuşirea schelei zugravilor şi pe a cărei fiică ai încercat s-o injunghii acum câteva săptamâni.

Dijonezul se făcu galben. De data asta simţea că totul era pierdut.

— Cine a îndrăznit să spună aşa ceva? bâigui el.

— Toţi cei care te-au ascultat.

— Repet, eram beat.

— Beat de băutura aceasta, zise şeful Siguranţei, arătând flaconul găsit asupra sa cu un rest din licoarea canadiană – licoare turnată pentru Jeanne Fortier şi băută de dumneata. Licoarea americană ştiută şi de doctorul Richard, un specialist consultat de noi şi care cunoaşte la

fel de bine efectele surprinzătoare despre care i-ai vorbit slujnicei Marianne.

Ovide îşi plecă fruntea şi tăcu.

— Unde locuieşti? continuă judecătorul de instrucţie.

— Într-o cameră mobilată.

— Iar încerci să ne duci...

Ovide se simţi cuprins de un acces de furie nebună.

— Ia ascultaţi! zise el, toate întrebările astea ale dumneavoastră mă plictisesc de moarte. M-am lăsat prins, e vina mea şi cu atât mai rău, cu cât nu lucram pentru mine. Locuiesc în aleea Clichy, nr. 172. Nu mă mai întrebaţi altceva că nu vă mai răspund.

— Ţi-am spus că dacă te încăpăţinezi să taci, îţi agravezi şi mai mult situaţia.

— Ohohoho! aiurea! Vă închipuiţi cumva că vă cred.

— Adevăratul Paul Harmant a murit, nu-i aşa? Iar cel care-i poartă astăzi numele se numeşte Jacques Garaud.

Soliveau ridică din umeri.

— El te-a angajat şi te-a plătit ca s-o omori pe Lucie Fortier şi pe Jeanne Fortier, mama sa?

Ovide tăcea. Judecătorul de instrucţie se ridică.

— Luaţi-l de aici. Să fie dus la dubă

Gărzile din Paris ieşiră cu prizonierul.

— Omul acesta este un bandit! exclamă judecătorul.

— Iar dacă i-am citit bine gândurile, relua şeful Siguranţei, vom găsi acasă la el documentele doveditoare... Dar dumneavoastră, domnule judecător ce credeţi despre Paul Harmant?

— Cred c-ar trebui să aşteptăm de la Soliveau mărturisiri complete. Acum era încă sub imperiul băuturii. A-i lua afirmaţiile şi acuzaţiile prea în serios, ar însemna să lucrăm superficial...

— Vreţi să facem o percheziţie chiar în noaptea asta la domiciliul indicat de Soliveau?

— Să mergem, zise judecătorul.

Paul Harmant, ne amintim, urmărit îndeaproape de

Raoul Duchemin, o cotise pe strada Romei. La ora nouă precis, ajunsese în faţa portiţei cenuşii şi suna. Duchemin se oprise de asemenea chiar în faţa lui, sub arcadele unei intrări de serviciu.

Portiţa nu se deschise. Industriaşul se întrebă ce putea să însemne absenţa lui Ovide, dar neavând motive să presupună că telegrama primită ascundea o capcană, se decise să aştepte şi să circule în susul şi în josul străzii.

Raoul îl privea cum se agita de colo până colo. Ca să nu atragă atenţia, intră într-o cafenea situată ceva mai departe. Se făcuse ora zece. Paul Harmant se apropie din nou de portiţă şi sună de mai multe ori; apoi se plimbă furios pe trotuar. Trecuse un ceas. Orologiile din Batignolles bătură ora unsprezece. Paul Harmant scoase o înjurătura şi, nu după mult timp, Duchemin îl văzu renunţând şi îndreptându-se spre piaţa Clichy. Duchemin părăsi şi el cafeneaua. Se opri în faţa portiţei şi-şi aruncă ochii spre zidul împrejmuitor. Zidul avea o înălţime de doi metri. Lângă el se afla o bornă de granit.

Tânărul se apropie de zid, aruncă lădiţa cu cleştele, dalta şi şurubelniţa, apoi, după ce se asigură că nu venea nimeni, urcă pe bornă, se prinse de muchia zidului şi dintr-un salt fu sus pe coamă, de unde se lăsă uşor în grădină. O clipă mai târziu trecea pragul unei încăperi plina cu valize legate cu sfoară. Aprinse o lumânare.

— Ticălosul se pregătea s-o şteargă, e clar ca bună ziua! murmură el.

Într-altă încăpere, zări un scrin închis cu cheie. Raoul se servi de dăltiţă şi mobila cedă. Primul lucru pe care-l văzu fu un teanc de bancnote şi multe fişicuri cu aur.

Trase alt sertar. Un portofel şi două legături cu acte îi atraseră privirea. Cercetă atent conţinutul portofelului şi ochii-i căzură peste cele două poliţe purtând falsa iscălitură a unchiului său.

— În sfârşit! îngâna el cu un suspin uşurat.

La acte era anexată şi scrisoarea de recunoaştere a Amandei către modista din Joigny. Le luă fericit. Altă

hârtie purtând timbrul Republicii elveţiene îi trezi interesul. O citi. Era un act de deces.

— Adevăratul Paul Harmant a murit la Geneva! exclamă el uluit.

Puse la loc, în portofel, actele cu pricina şi îl vârî în buzunar. Exact atunci auzi zgomotul unei trăsuri oprită în faţa porţii. Un murmur distinct de glasuri ajunse până la el. Se întoarse în antreu şi auzi o cheie răsucindu-se-n broască.

— Poarta este închisă cu zăvorul... zicea cineva.

— Atunci, sari peste zid! ordonă altcineva.

Pe Duchemin îl cuprinse frica. Ieşi din clădire şi se îndreptă spre fundul curţii unde zari, lipită de zid, o cuşcă de iepuri; sari peste ea şi de aici pe coama zidului. Cu mare grijă aluneca uşor în stradă şi-o luă la picior.

Ajunşi în casă, oamenii legii cercetau cu ardoare.

— A mai fost cineva pe aici, dar nu ca să fure... zise brusc şeful Siguranţei, arătându-i judecătorului de instrucţie aurul şi biletele de banca lăsate la vedere pe tăblia scrinului.

— Atunci de ce să fi venit?

— Ca să ia actele despre existenţa cărora dădea de înţeles unul din răspunsurile lui Soliveau.

— Atunci înseamnă că individul ăsta şi-a bătut joc de noi; avea un complice care, văzându-l arestat, a venit şi a luat tot ce-l putea compromite.

— Ăsta trebuie să fie Paul Harmant. Cleştele şi uneltele lăsate sunt noi-nouţe, au fost cumpărate special pentru expediţia de astă-seară.

Explorară apoi, rând pe rând, toate dulapurile şi geamantanele. La ora trei dimineaţa nu mai rămăsese nimic necercetat.

XIV

AMANDA PETRECUSE O NOAPTE cumplită. Raoul nu se întorsese. În timp ce se îmbrăca, privea nervoasă pe fereastră. Dintr-o dată văzu o trăsură oprindu-se în faţa casei. Raoul îşi scosese capul pe portieră.

— Coboară iute, strigă el.

Amanda sosi în graba.

— Trebuie să mergem în strada Assas. Am luat actele.

— Ale noastre?

— Da, şi în plus actul de deces al adevăratului Paul Harmant. Ovide Soliveau nu s-a întors acasă.

— L-au arestat.

— Arestat? repetă Duchemin. De unde ştii?

Manechinul doamnei Augustine îi povesti pe scurt despre cele petrecute în ajun la *Hanul brutarilor*.

— Minunat! exclamă Raoul Duchemin. Atunci mă duc în strada Assas şi, în drum, te las la atelier.

La rândul său, Etienne Castel petrecuse şi el o noapte grea. Sculat de la ora şase dimineaţa se întrebă de ce nu apăruse Duchemin.

— Să se năruiască oare totul acum, când am presimţirea că adevărul asupra dramei de la Alfortville va ieşi la lumină? Să fi dat greş Duchemin? Să-l fi asasinat Ovide?

Feciorul din casă apăru.

— Au sosit comisionarii după tablou.

— Să intre.

Artistul le arătă lădiţa în care era ambalat tabloul.

— Luaţi-o cu grijă, dar nu şi căluţul de mucava de alături. Pe ăsta îl duc eu.

Comisionarii apucară, fiecare, de câte un capăt al lădiţei. Aceasta cu toate că nu era prea mare, era grea. Făcând o mişcare greşită, primului comisionar îi alunecă mâna tocmai când celalalt ridica cu putere. Schimbându-şi echilibrul lada căzu pe podea răsturnând şi sfărâmând căluţul de mucava.

— Fir-ar să fie de neîndemânatici! exclamă artistul.

— Ce să fac, domnule Castel! mi-a alunecat... răspunse comisionarul. Tabloul n-are nimic, dar cred că jucăria s-a spart. Din fericire, nu-i cine ştie ce.

Cei doi apucară din nou de capetele lădiţei, o ridicară şi ieşiră din atelier. Căluţul de mucava era total distrus. Din pântecu-i căscat ieşeau câlţii, ghemotoacele de hârtie şi bucăţile de cârpă.

— Ce-o să spună Georges? murmură Etienne dând la o parte cu piciorul resturile jucăriei. Ţinea atât de mult la amintirea aceasta.

Şi fără să mai dea atenţie sfărâmăturilor de pe jos, se aşeză la masă şi scrise următoarea scrisoare destinată lui George:

Dragul meu,

Azi împlineşti vârsta de douăzeci şi cinci de ani. Îţi trimit tabloul făgăduit. În afară de asta, trebuie să-ţi dau în vileag câteva lucruri de foarte mare importanţă. Voi fi la tine astăzi, la ora nouă

Al tău fost tutore,
Etienne Castel

Ridicându-şi ochii, zări din nou resturile căluţului: hârtiile şi bucăţelele de cârpă ieşite din pântec.

— Faimosul cal troian era mai bine umplut! exclamă el adunându-le de pe jos. Dar ce dracu' a băgat înăuntru?

Etienne se aplecă şi scotoci printre ghemotoace. Dintr-o dată rămase ca împietrit. Tocmai netezise o coală de

hârtie. Era o scrisoare iscălită cu un nume cunoscut.

— Jacques Garaud! îngăimă el. Mâinile şi buzele începură să-i tremure.

— Dumnezeule! dac-o fi... dac-o fi...

Citi aproape tare, cu un glas înăbuşit de emoţie:

Scumpa mea Jeanne,

Ieri îţi dădeam de înţeles că într-un viitor apropiat te-aş putea face bogată şi fericită. Acum această promisiune e pe cale de a se îndeplini.

Mâine voi fi un om bogat, sau cel puţin mijloacele de a câştiga o mare avere vor fi în mâinile mele. Voi fi posesorul unei invenţii ce-mi va aduce beneficii incalculabile şi voi avea aproape două sute de mii de franci ca s-o pun în funcţiune.

Fără falsă modestie, Jeanne. Gândeşte-te la copiii tăi.

Te aştept astă seară la ora unsprezece, cu micuţul Georges, pe podul Charenton şi te voi conduce într-un adăpost sigur, iar mâine plecăm în străinătate unde vom fi bogaţi şi fericiţi.

Dacă n-ai să vii, deznădejdea m-ar împinge la un act necugetat.

Jacques Garaud

7 septembrie 1861

— Mii de draci! exclamă artistul. Asta-i scrisoarea pe care Jeanne o crezuse arsă în flăcări. Este dovada nevinovăţiei sale. Ticălosul îi pomeneşte despre o sumă de aproximativ doua sute de mii, iar lui Jules Labroue i s-au furat o sută optzeci de mii de franci! Pomeneşte de o invenţie... invenţia tatălui lui Lucien.

În clipa aceea se auzi soneria de la uşa apartamentului, iar puţin mai târziu cineva bătu în uşa atelierului.

— Intră, zise Etienne.

Uşa se deschise. Raoul Duchemin apăru în prag.

— Ai venit, în sfârşit! strigă artistul. Ce-i cu Ovide Soliveau?

— Arestat. O să va povestesc. Dar mai întâi să vă spun altceva mai urgent.

— Ai aflat ceva despre Paul Harmant?

— Paul Harmant e mort.

— Tatăl lui Mary a murit?

— Nu despre tatăl lui Mary este vorba, ci despre persoana al cărui nume l-a împrumutat acest nemernic. Adevăratul Paul Harmant a murit acum douăzeci şi cinci de ani, la Geneva.

— Ai dovada?

Duchemin îi întinse actul de deces extras mai de mult din registrul stării civile din Geneva, la cererea lui Ovide.

— Nu mai are loc nicio îndoială, murmură Etienne. Jacques Garaud, te-am prins în sfârşit!

Lovi într-un clopoţel. Feciorul de casă apăru.

— Ia o trăsură. Du-te la Courbevoie, la uzina lui Paul Harmant. Trimite vorbă domnului Lucien Labroue că-l cauţi din partea mea, şi să-l aduci imediat aici.

— Dragă Raoul, spuse Etienne, ţi-ai răscumpărat din plin greşeala comisă într-o clipă necugetată. În timpul mesei să-mi povesteşti, te rog, tot ce-ai făcut.

Se aşezară la masă. Duchemin povesti cu de-amănuntul întâmplarile nopţii precedente. Dejunul era pe sfârşite când Lucien Labroue intră în sufragerie.

— Dragă pictore, zise acesta, m-ai chemat, am venit. Ai să-mi spui ceva important?

— De cea mai mare importanţă, răspunse grav Etienne Castel.

— Numele asasinului?

— O să-l afli la momentul potrivit, şi foarte curând; deocamdată să mergem la prietenul dumitale Georges Darier.

XV

LUCIE O AŞTEPTASE PE MĂICUŢA Lison toată seara. La ora zece, văzând că nu soseşte începu să se neliniştească. Se făcuse miezul nopţii. Vânzătoarea de pâine tot nu sosise. Fata se vârî în pat, dar îi fu cu neputinţă să închidă ochii. În sfârşit, spre ora patru dimineaţa îşi simţi capul greu şi căzu într-un somn adânc. Când se trezi era ora opt. Sări din pat şi alergă să bată la uşa Jeannei. Niciun răspuns. Tânăra se îmbrăcă repede şi coborî.

— Mă duc mai întâi la *Hanul brutarilor*... îşi spuse ea.

Ajungând în faţa bodegii negustorului de vinuri se opri, nevenindu-i să creadă. Bodega era închisă. Lucie întrebă:

— Localul a fost închis la ordinul justiţiei din pricina vânzătoarei de pâine, fir-ar să fie! o informă o cumătră.

Auzind cuvintele: vânzătoarea de pâine, Lucie îngheţă.

— Şi cum se numeşte această vânzătoare de pâine?

— În cartier i se spunea măicuţa Lison.

— Dar de ce? Ce a făcut?

— Poliţia a vrut s-o aresteze şi atunci lucrătorii brutari care-i oferiseră un banchet i-au păruit pe agenţi şi măicuţa Lison a luat-o la picior.

— Doamne! Doamne! îngăimă Lucie disperată.

Alergă la brutăria Lebret. Slujnica era singură.

— Ai văzut-o pe măicuţa Lison? întrebă Lucie.

— Fii atentă la ce vorbeşti! Au vrut s-o aresteze. O caută poliţia.

— Căutată de poliţie! îşi spunea mereu Lucie, îngrozită şi abia ţinându-se pe picioare.

— Doamne, murmură ea, îndepărtându-se, ce s-o fi întâmplat? Unde să întreb? unde s-o găsesc?

Dintr-o dată se opri. Îşi aminti de prietenul lui Lucien, avocatul Georges Darier. În mai puţin de douăzeci de minute ajunse la locuinţa acestuia. Bătrâna Madeleine veni să-i deschidă.

— Aş putea vorbi cu domnul avocat Darier?

— Domnul este în birou. Mă duc să-l anunţ.

Câteva minute mai târziu slujnica o introduse pe Lucie. Georges îşi dădu seama că e tulburată.

— Luaţi loc, vă rog, zise el oferindu-i un fotoliu.

— Vai, domnule, începu fata izbucnind în hohote, sfătuiţi-mă... ocrotiţi-mă... salvaţi-o!

— Dar ce vi s-a întâmplat?

— Domnule, răspunse Lucie, locuiam împreună cu o femeie bună şi cinstită pe care o iubeam ca pe mama mea. Era să fie ucisă acum câteva zile. Ieri a fost la un banchet oferit de tovarăşii ei de muncă ca să-i sărbătorească salvarea aproape miraculoasă. Nu s-a mai întors. Azi-dimineaţă m-am dus la localul unde avusese loc banchetul. Era închis cu ordin de sus şi am aflat că ordinul de închidere s-a dat pentru că femeia căutată de mine fugise ca să scape de o arestare. Nu s-a mai întors nici la brutăria unde lucra. Aşa că am venit să vă cer un sfat şi un sprijin. Ajutaţi-mă, căci fără dumneavoastră n-am s-o mai pot găsi pe măicuţa Lison.

La auzul ultimei fraze, Georges sări ca ars.

— Măicuţa Lison, ai spus? Lise Perrin? Această femeie cinstită care mi-a adus dosarul pierdut. De Lise Perrin este vorba?

— Da.

— Şi dumneavoastră vă numiţi Lucie, nu-i aşa?

— Da, domnule, repetă tânăra.

Georges scoase o exclamaţie. Îşi aminti de ameninţările lui Paul Harmant în prezenţa lui.

— Paul Harmant a denunţat-o, murmură el.

— Spuneţi-mi, puteţi să mă ajutaţi cu ceva? continuă

Lucie cu mâinile împreunate.

— Cea căreia-i ziceţi măicuţa Lison nu v-a dat pe faţă niciodată adevăratul ei nume?

— Ştiu că se numeşte Lise Perrin.

— Ei bine, numele acesta ascundea un altul. Cred că trebuie să vă adresaţi Prefecturii de Poliţie...

— Aud nişte lucruri înspăimântătoare, interveni tânăra. Măicuţa Lison era într-adevăr vinovată de crimă?

— Habar n-am, dar Lise Perrin a fost condamnată acum douăzeci şi unu de ani, sub un alt nume, la închisoare pe viaţă. Numele ei adevărat este Jeanne Fortier şi a evadat.

Lucie se clătină.

— Este mama mea! exclamă ea frângându-şi mâinile. Mama mea condamnată pe nedrept, aşa cum mi-a spus Lucien. Acum înţeleg de ce era atât de bună şi blândă! Şi au arestat-o din nou... Domnule, sunteţi avocat, şi milos, deoarece aveţi lacrimi în ochi. Faceţi un miracol. Redaţi-mi mama.

În clipa aceea uşa biroului se deschise. Etienne Castel, Lucien Labroue şi Raoul Duchemin intrau în încăpere.

— Dumneata, tutore? exclamă Georges, mirat.

— Lucien! îngăimă tânăra dându-se înapoi cu o expresie temătoare.

Fiul lui Jules Labroue alergă spre ea, o strânse la piept şi murmură:

— Nu-ţi pierde nădejdea, Lucie!

— A venit să-mi spună că Lise Perrin a dispărut, zise Georges.

— O s-o regăsim noi, nu te necăji, interveni Etienne Castel.

Lucie se îndreptă spre usă.

— Rămâneţi, domnişoară, vă rog, continuă pictorul. Trebuie să fiţi martoră la ce se va petrece aici.

— Ce se va petrece? repetă avocatul.

— Dragul meu, zise pictorul cu glasul emoţionat, astăzi împlineşti douăzeci şi cinci de ani. Astăzi am datoria să îndeplinesc ultima rugăciune a admirabilului om care mi

te-a încredinţat la moartea sa, rugându-mă să-ţi fiu tutore. Scoase din buzunar o scrisoare sigilata cu o mare pecete neagră şi i-o întinse lui Georges adăugând:

— Citeşte această scrisoare. Citeşte-o cu glas tare.

Scumpul meu Georges,

În luna septembrie 1861, o biată femeie, ţinând de mână un băieţel a bătut la poarta parohiei din Chevry. Această femeie era urmărită, hăituită pentru o triplă învinuire: asasinat, furt şi incendiu. Numele ei era Jeanne Fortier.

Jeanne Fortier mi-a jurat pe viaţa fiului ei că este nevinovată. Adevărul i se citea în priviri, în glas, în expresia feţei.

Dar ce puteam face împotriva atâtor dovezi care păreau de netăgăduit? Femeia a fost condamnată la închisoare pe viaţă. În ciuda condamnării judecătoreşti, convingerea mea a rămas aceeaşi. Pentru mine, Jeanne Fortier nu era vinovată, ci o martiră. Am vrut să repar nedreptatea umană şi am sfătuit-o pe sora mea să-l adopte pe fiul condamnatei. Ea a fost de acord şi prin înfiere i-a dat numele de Georges Darier.

— Eu, eu! strigă Georges pierdut. Eu sunt fiul Jeannei Fortier, iar Lucie este sora mea?

— Fratele meu! zise şi Lucie, aruncându-se la pieptul lui Georges.

După scurt timp, avocatul exclamă iarăşi:

— Suntem copiii Jeannei Fortier. Mama e nevinovată iar noi nu-i putem aduce reabilitarea, este îngrozitor!

— Nu-ţi pierde nădejdea, interveni Lucien. Am venit să-ţi aducem dovezile de nevinovăţie.

— Iată una pentru început, adăugă Etienne, arătând fostului său pupil scrisoarea lui Jacques Garaud. Citeşte băiete.

Georges o citi pe nerăsuflate.

— Da, într-adevăr. Este dovada crimei! Bine, dar ziceau

că este pierdută! Unde s-a găsit?

— În burta căluţului de mucava, jucăria cu care-ai venit tu la parohia din Chevry.

Auzindu-l, tânărul simţi cum un val de ceaţă i se destramă brusc din faţa ochilor.

— Aşa e, zise el apăsându-şi fruntea. Mi-amintesc. Cu jucăria asta mă jucam în curtea uzinei care a ars mai târziu în incendiu. Căluţul avea în burtă o gaură mare. Am adunat de pe podea scrisoarea şi împreună cu alte hârtii şi zdrenţe de prin casă am umplut golul. Păcat, am găsit-o prea târziu. Garaud nu va mai putea mărturisi că el a scris-o. Este mort.

— Jacques Garaud trăieşte, răspunse artistul.

— Trăieşte?

— Da, şi este bogat şi stimat; se ascunde sub un nume cunoscut: Paul Harmant. Paul Harmant, cel care a uneltit asasinarea Luciei. Paul Harmant, cel care a denunţat-o pe Jeanne Fortier văzând că nu i-a reuşit tentativa de omor.

— Nemernicul! Sunteţi sigur?

— Absolut sigur. Adevăratul Paul Harmant a murit. Iată-i certificatul de deces. Paul Harmant de astăzi, fostul asociat al lui James Mortimer, nu este altul decât Jacques Garaud!

— Jacques Garaud! repetă şi Georges. Dar cum putem dovedi?

— Ai, desigur, în dosarele tale vreun act cu scrisul constructorului din Courbevoie?

— Da, am, răspunse repede avocatul, scrisoarea aceasta.

Luă de pe birou o scrisoare. Etienne i-o smulse din mână citi şi exclamă triumfător:

— Acelaşi scris. Acum nu ne mai putem îndoi.

Îngrozit, Lucien murmură:

— Când te gândeşti că omul ăsta voia să mă oblige să mă însor cu fiică-sa. Iar eu nu pot să-l dau pe mâna justiţiei. Prescripţia îl apără.

— Nu-i chiar aşa! Prescripţia îl absolvă de crima de la

Alfortville, dar nu şi de tentativele de asasinat asupra Luciei şi Jeannei.

— Am uitat de mama... Ce-o fi cu ea?

— Ţi-am spus doar că o vom găsi.

— În privinţa lui Paul Harmant ce-aţi hotărât?

— Veniţi cu mine.

XVI

PAUL HARMANT SE ÎNAPOIASE acasă la ora unu noaptea, foarte nedumerit şi neliniştit de nepunctualitatea lui Soliveau.

A doua zi, în jurul orei nouă, trecuse pe la bancher, luase suma promisă complicelui său şi dăduse ordin să fie condus la uzină. Aici nu-l aştepta nicio scrisoare sau telegramă. Peste măsură de îngrijorat, s-a înapoiat la Paris. Mary era într-o stare mai proastă decât de obicei. Seara scuipase sânge. Sângele îi ardea în vine. Când intră în vilă, tatăl se îngrozi văzând-o atât de schimbată. Simţi un cuţit în inimă şi dintr-o dată îi trecu prin cap că poate doctorii îl minţiseră. Doamne, să moară atât de tânără? La dejun, Mary n-avea deloc poftă de mâncare.

— Draga mea, suferi?

— Puţin. N-am prea dormit azi-noapte.

— Ai temperatură?

— Cred ca da. Am avut nişte vise îngrozitoare.

— Şi eu la fel, gândi milionarul.

Paul Harmant îşi îmbrăţişa îndelung fiica.

— Ieşi în oraş? întrebă ea.

— Nu, mă duc în biroul meu.

— Cu atât mai bine tată, nici nu ştii ce teamă mi-ar fi fost, astăzi, să rămân singură în casă.

Paul Harmant intră în birou. După ce închise uşa, se trânti, în sfârşit, într-un fotoliu. Simţea că moartea îi dădea târcoale fetei, şi presimţiri negre îl chinuiau.

Plecând de la *Hanul brutarilor*, Jeanne alergase în

neştire. Ajunse pe chei şi de aici o luase spre cartierul Passy. În dreptul esplanadei Invalizilor, se prăbuşi pe o bancă:

— S-a sfârşit cu mine! Acum se ştie că sunt la Paris. O să-mi descopere curând şi locuinţa.

Dintr-o dată îşi ridică fruntea:

— Dar Jacques Garaud trăieşte, aşa a afirmat individul acela. Se ascunde sub numele de Paul Harmant. Bărbatul acela spunea adevărul. La ora aceasta l-au arestat, cu siguranţă. Va vorbi... Îşi va da pe faţă complicii. Atunci vor înţelege ca am fost condamnata pe nedrept. Da, dar dacă Jacques izbuteşte să scape de justiţie prin fugă! Dacă nemernicul ăsta care a vrut să ma omoare nu mai recunoaşte ce a spus? Şi, nu pe mine, evadata din Clermont, or să mă creadă, ci pe el, omul de vază, milionarul...

Podul invalizilor îi apăru în faţă. Îl traversă şi ajunse în Champs Elysées; de aici urcă până la Arcul de Triumf, apoi înaintă pe bulevardul Bois-de-Boulogne şi se afundă în pădure. Se lăsă noaptea. Jeanne se prăbuşi pe iarbă şi începu să plângă. Oboseala o doborâse; îşi pierdu cunoştinţa. Când se trezi, soarele era sus.

Merse iarăşi la întâmplare. La un moment dat, o luă de-a lungul Senei, înapoi, spre Paris. Abia se mai putea ţine pe picioare; îi era foame. Intră într-o bodegă şi ceru puţină friptură rece cu pâine; mâncă pe îndelete, rămânând mult timp lipită de scaun. Cu privirea înnegurată, urmărea cursul apei şi dintr-o dată se gândi la moarte.

— Să mor, murmură ea. Atât mi-a mai rămas! Şi totuşi, aş putea, oare să-mi părăsesc fiica abia regăsită? Să uit că trebuie să-mi regăsesc şi celălalt copil? Nu! ar însemna să fiu o laşă!

Şi se ridică înviorată, transfigurată. Un ceas mai târziu suna la uşa lui Paul Harmant.

XVII

RETRAS ÎN CABINETUL SĂU DE lucru, tatăl lui Mary căzuse parcă într-o stare de paralizie. O slabă bătaie în uşă îl trezi din gândurile sinistre. Feciorul din casă spuse:

— Vă caută o femeie; zice că este din partea domnului Ovide.

Paul Harmant abia-şi putu ascunde neliniştea.

— De ce mi-o fi trimis pe cineva? De ce n-o fi venit personal?

Rosti cu glas tare:

— Să intre.

Valetul introduse musafirul şi se retrase. Paul Harmant îşi întoarse capul. Scoase un ţipăt surd şi se dădu câţiva paşi înapoi, oprindu-se într-un colţ al încăperii. În faţa lui, în carne şi oase, era măicuţa Lison despre care Ovide afirmase că pierise sub schela din strada Gît-le-Coeur!

— V-aţi speriat, zise Jeanne. Acum sunt sigură că dumneavoastră aţi dat ordin să fiu ucisă!

Fostul maistru înţelese că dacă nu izbuteşte să se stăpânească este pierdut. Exclamă:

— Dumneata aici? Cine ţi-a dat voie să intri în casa mea?

— N-aţi priceput că, în sfârşit, v-am demascat?

— Femeia asta-i nebună, murmură Paul Harmant.

— De ce am venit? Am venit să-ţi cer socoteala pentru tot ce-am îndurat timp de douăzeci şi unu de ani, Jacques Garaud!

Milionarul se prefăcu mirat.

— Jacques Garaud? repetă el, al cui e numele ăsta?
— Al dumitale.
— Eşti nebună, Lise Perrin? o lume întreagă ştie că numele meu este Paul Harmant.
— Eu nu sunt Lise Perrin. Sunt Jeanne Fortier. Iar dumneata m-ai recunoscut acasă la avocatul Georges Darrier.
— Taci din gură!
— Ce să tac? Tu şi complicele tău m-aţi denunţat. Poliţia mă caută, este pe urmele mele. Am venit aici, ca să ne poată aresta pe amândoi. Odată prins, va trebui să-ţi mărturiseşti toate crimele.
Jacques se pregătea să-i răspundă, dar tocmai atunci se deschise uşa. Galbenă şi abia mai ţinându-se pe picioare, Mary intră în odaie.
— Ce s-a întâmplat, tată?
Milionarul alergă spre ea.
— Draga mea, scumpa mea fetiţă, pleacă de aici, femeia asta e nebună. Mă insultă, mă ameninţă.
— Atunci, să chemăm... să vină cineva şi s-o dea afară din casă.
Mary se apropie de Jeanne şi o întreba:
— Cine eşti dumneata? şi de ce ai venit?
— Vreau ca omul acesta să fie arestat o dată cu mine, ca să se facă dreptate.
— Vezi bine că-i nebună, striga Paul Harmant.
— Sună tată! sună, de ce stai?
Milionarul rămase împietrit. Mary îl privea uluită.
— Dar ce ai? De ce nu suni?
— Pentru că i-e frică, interveni Jeanne.
— Frică? Atunci o să sun eu.
Şi fiica lui Paul Harmant se îndreptă spre şemineu.
— Mary, Mary... bolborosi ticălosul tăindu-i calea, nu... Nu suna...
— Dar de ce?
— Am să-ţi răspund eu, zise Jeanne Fortier. Nu vrea să se afle că Paul Harmant este Jacques Garaud, hoţul,

incendiatorul şi asasinul! După douăzeci şi unu de ani de beznă şi nedreptăţi ştie că adevărul a ieşit, în sfârşit, la lumină şi tremură...

— Taci odată, fie-ţi milă de fiica mea.

— Dar dumitale ţi-a fost milă de copiii mei? Nu din pricina dumitale mă cred ei o netrebnică şi o nelegiuită? Vreau să afle şi fiica dumitale că după ce ai dat-o pe Lucie pe mâna complicelui aceluia care a vrut s-o omoare, ai încercat s-o ucizi chiar dumneata, distrugându-i sufletul.

— Dar taci odată, taci, că dacă nu...

Dar Mary se şi vârâse între ei:

— Vreau s-o ascult, tată.

Îmblânzit de privirea fiicei sale, milionarul căzu într-un fotoliu. Jeanne continuă:

— Acum douăzeci şi unu de ani, omul acesta a furat, a dat foc şi a ucis, iar pe lângă toate astea a comis o crimă mai urâtă decât toate: a făcut să se creadă că a murit eroic, lăsând ca-nvinuirea să cadă asupra mea; şi-a falsificat numele şi s-a căsătorit cu mama dumitale!

— Taci odată! Opreşte-te, bolborosea milionarul.

— Vorbeşte, vreau să aflu totul, zise Mary din nou.

— În America s-a îmbogăţit şi s-a întors să trăiască fericit în Franţa, în timp ce eu pieream încetul cu încetul în închisoare. Dorind să-mi văd copiii înainte de moarte, am evadat. La rândul lui, nemernicul, îi căuta şi el. Întâmplarea l-a adus mai întâi în faţa fiului celui asasinat de el pe vremuri: Lucien Labroue – tânărul cu care voia să te căsătorească. Lucien o iubea pe fiică-mea, iar tatăl dumitale a avut îndrăzneală să-i spună: cea pe care-o iubeşti este fiica ucigaşei tatălui tău.

— Vai, e îngrozitor, îngăimă Mary, cuprinzându-şi capul în mâini.

— Da, îngrozitor, nu-i aşa? Iata ce a făcut tatăl dumitale. Iată de ce tremură în faţa mea. Ei, Jacques Garaud, ridică-te şi spune-i fiicei tale că eşti într-adevăr hoţul, ucigaşul, incendiatorul de la Alfortville!

Ticălosul se ridică, într-adevăr, dar pentru a sări asupra

Jeannei şi a o strânge de gât. Vânzătoarea de pâine scoase un ţipăt de spaimă, înfricoşată. Mary o luă la goană.

— Eşti în casa mea, îi spuse milionarul. Nimeni nu te-a auzit. Numele meu este Paul Harmant şi nu Jacques Garaud. Dovada contrariului nu există. M-ai atacat, mă apăr! Ai să mori!

Şi degetele i se încleştară din ce în ce mai strâns în jurul gâtului, strângându-l ca într-o menghină. O împinse spre uşa unei cămăruţe slujind de debara. Sub apăsarea trupului, uşa slab închisă cedă. Degetele lui Jacques se desfacură şi vânzătoarea de pâine căzu leşinată pe podeaua îngustei încăperi. Îndată ce închise uşa, Garaud auzi un zgomot în spatele său. Se întoarse şi dădu cu ochii de Etienne Castel şi Raoul Duchemin.

— Scuzaţi-ne dacă vă deranjăm, dragă domnule Harmant, zise Etienne. Am vrut să venim pe neaşteptate şi l-am rugat pe feciorul din casă să nu ne anunţe. Dar ce este cu dumneavoastră? S-a întâmplat ceva? Arătaţi ca un mort, mâinile vă tremură. Vă doare ceva?

— Da, o indispoziţie bruscă, răspunse el străduindu-se să-şi vină în fire. Nu-i nimic, iată, am şi început să mă simt mai bine. Dar cui îi datorez plăcerea de a vă vedea, în dimineaţa aceasta, întovărăşit de...

— Raoul Duchemin, îi isprăvi fraza artistul. De ieri seară, de când ne-am despărţit, mi-a căzut pe cap o sarcină grea şi-am venit să vă rog să mă ajutaţi s-o rezolv.

Auzindu-l, falsul Paul Harmant se linişti. Împinse două jilţuri spre musafiri.

— Vă ascult, rosti el aruncând o ocheadă furişă spre cămăruţa unde zăcea Jeanne.

— E adevărat că aţi fost, timp de doi ani, elev la Şcoala de Arte şi Meserii de la Châlons?

— Da, e adevărat.

— Şcoală absolvită cu brio... Apoi, terminând studiile, aţi călătorit mult. Aţi fost şi în Elveţia, nu-i aşa? Cât aţi

stat acolo?

— Cinsprezece sau şaisprezece luni, cred.

— M-ar interesa să-mi daţi câteva lămuriri în legătură cu o persoană, astăzi moartă. În Elveţia, n-aţi cunoscut cumva un mecanic cu numele de Jacques Garaud?

Pronunţând fraza de mai sus, Etienne Castel stătea cu ochii aţintiţi asupra milionarului. Pleoapele acestuia nu se plecară. Pe faţa-i nu se clintise nici măcar un muşchi.

— Jacques Garaud... repeta tatăl lui Mary. Numele ăsta nu mi-e străin. A, da, mi-amintesc. Jacques Garaud, nu era cumva un maistru angajat la uzina lui Jules Labroue de la Alfortville? Şi care a murit, victimă a devotamentului său în uzina incendiată? Chiar dumneavoastră mi-aţi povestit despre asta!

— Da, da, aşa e. Ia spuneţi-mi, l-aţi cunoscut?

Paul Harmant stătea ca pe jar.

— Deloc.

— La New York, după ce aţi părăsit Franţa, n-aţi auzit vorbindu-se nimic despre el?

— Cum să aud? Murise.

— Da, dar sunt unii care pretind că Jacques Garaud n-a murit, ci a lăsat să se creadă că a pierit în incendiu pentru a îndepărta de el orice bănuială şi a putea dispune în voie de cei o sută optzeci de mii de franci, ca şi de invenţia furată de la Jules Labroue, victima sa.

— Legenda asta e pură fantezie. Cum să-l fi asasinat el pe Jules Labroue de vreme ce o femeie a fost descoperită ca vinovată şi condamnată?

— Femeia aceasta mărturisise că avusese o dovadă atestând vinovăţia maistrului. O scrisoare de-a lui...

— Dacă scrisoarea ar fi existat, ar fi arătat-o.

— Scrisoarea există. A fost regăsită.

Cu toată stăpânirea de sine, Jacques Garaud nu-şi putu opri o tresărire.

— S-ar părea că lucrul acesta vă interesează, zise Etienne.

— Prea puţin, vă asigur, dar mă intrigă totuşi. O

scrisoare descoperită după douăzeci şi unu de ani, recunoaşteţi şi dumneavoastră că e destul de ciudat. Şi unde a fost găsită mă rog? Într-o, mobilă veche, într-o...

— Într-un căluţ de mucava...

Paul Harmant se îngălbeni şi-şi muşcă buzele.

— Căluţul acesta de mucava era o jucărie oferită lui Georges, fiul Jeannei Fortier, chiar de către Garaud. Poftiţi scrisoarea. Vreţi s-o citesc eu?

Jacques Garaud se ridică brusc.

— Dar ce mă interesează pe mine toate acestea, domnule Castel?

— O să vă spun îndată, răspunse pictorul punând pe birou o foaie de hârtie timbrată.

— Ce-i asta?

— Ceea ce se vede: hârtie timbrată. Avem de rezolvat, înainte de toate, o chestiune bănească. O sută optzeci de mii de franci depuşi la o bancă timp de douăzeci şi unu de ani, fără să se fi ridicat în acest timp dobânda legală şi dobânda dobânzii, cât face?

— Aproape triplu, ba chiar mai mult, zise Raoul Duchemin.

— Să punem o cifră rotundă. Domnule, vă rog să-mi înmânaţi în contul lui Lucien Labroue suma de 500.000 de franci, reprezentând capitalul, dobânzile, şi dobânzile dobânzilor sumei furate de dumneata tatălui său în anul 1861.

— Numele meu este Paul Harmant, strigă acesta cuprins de o furie oarbă. Nu vă dau voie să mă insultaţi!

— Ba vă numiţi Jacques Garaud şi sunteţi un nelegiuit. Iată actul de deces al lui Paul Harmant, mort la Spitalul din Geneva. Haide, Jacques Garaud, a sosit ceasul să dai socoteala faţă de cei pe care i-ai jefuit. O s-o dai mai târziu şi în faţa justiţiei. Deocamdată însă trebuie să achiţi suma de cinci sute de mii de franci.

— M-au prins, sunt un om sfârşit... şi o târăsc după mine şi pe fiica mea nevinovată, îngăimă el.

— Banii întâi... pe urmă mai vedem noi.

Jacques Garaud tot mai sperând într-o portiţă de scăpare, răspunse:

— N-am bani în casă.

— Să ne fie cu iertare, azi-dimineaţă ai încasat suma de cinci sute de mii de franci destinată complicelui dumitale, Ovide Soliveau, arestat ieri seară.

Falsul Paul Harmant deschise sertarul cu bani şi scoase cinci teancuri de bancnote.

— Poftim cinci sute de mii de franci.

— Foarte bine, zise Etienne. Punând teancurile în buzunar. Acum, aşează-te şi scrie ceea ce-ţi dictez eu.

Artistul dictă:

Eu, Jacques Garaud, în prezenţa domnului Etienne Castel şi a domnului Raoul Duchemin, declar:

Năpădit de sudoare, Jacques se opri:

— Cu declaraţia aceasta îmi nenorociţi fiica. Nu, n-am să scriu.

Mary apăru pe neaşteptate. Cu pasul şovăielnic înainta spre birou:

— Ba ai să scrii, tată.

Jacques Garaud căzu în genunchi.

— Draga mea fetiţă, oamenii aceştia vor să ne dezonoreze pe amândoi.

Dar fiica îl privea împietrită. Artistul dictă mai departe:

Declar că la 7 septembrie am trimis Jeannei Fortier scrisoarea anexată. Declar că în aceeaşi zi am furat de la Jules Labroue industriaşul de la Alfortville o sumă de bani în valoare de peste o sută optzeci de mii de franci.

Jacques se opri din nou:

— Nu, nu, bolborosi el.

— Scrie tată, repetă Mary; dacă nu, scriu eu.

Ticălosul îşi plecă fruntea. Etienne Castel reluă:

Declar că am furat nu numai banii, ci şi planurile domnului Jules Labroue, patronul meu căruia i-am

incendiat uzina şi pe care l-am ucis.

Declar că am vrut s-o omor pe Lucie Fortier printr-un complice plătit, Ovide Soliveau, şi că l-am tocmit pe acelaşi Ovide Soliveau pentru a o asasina pe Jeanne Fortier recunoscută de mine sub numele de Lise Perrin, vânzătoarea de pâine.

Artistul ajunsese aici cu dictarea. Dintr-o dată se deschise o uşă şi Jeanne Fortier lividă, cu gâtul presărat cu pete roşii, ieşi din cămăruţa unde Jacques Garaud o crezuse moartă şi zise:

— Să declare şi ca adineauri a vrut să mă sugrume cu propriile-i mâini!

Văzând-o aşa, pe neaşteptate, Etienne şi Raoul scoaseră un strigăt de uimire, iar Mary, unul de groază. Jacques părea transformat în statuie. Mary îi prinse mâna, i-o puse pe hârtie şi-i spuse hotărât:

— Scrie, tată.

Jacques Garaud mai înşiră două rânduri.

— Acum semnează.

Ticălosul semnă. Mary luă foaia şi, întinzându-i-o Jeannei, spuse:

— Vi s-a făcut dreptate, doamnă.

Apoi întorcându-se spre tatăl său, adăugă:

— Să te ierte Dumnezeu. Eu am să mor.

Şi se îndepărtă cu pasul încet, aşa cum venise.

Trecu un minut. Lucie, Georges Darier şi Lucien Labroue apărură împreună cu judecătorul de instrucţie, şeful Siguranţei şi cei doi agenţi care-l însoţeau pe Ovide Soliveau.

— Mamă, aici erai? exclama Lucie, aruncându-i-se de gât.

Şeful Siguranţei puse mâna pe umărul fostului maistru de la Alfortville şi zise;

— În numele legii, Jacques Garaud eşti arestat.

— Jeanne Fortier, zise judecătorul de instrucţie, am primit ordin să vă las în libertate... libertate ce va fi

curând definitivă. Daţi-mi mie hârtia pe care v-a înmânat-o fiica acestui individ. Dumneavoastră, domnule Castel, daţi-mi actul de deces al lui Paul Harmant şi scrisoarea lui Jacques Garaud.

— Foarte curând va veni şi reabilitarea, adăugă magistratul, adresându-se din nou vânzătoarei de pâine.

— Şi, adăugă Etienne Castel, luându-l pe Georges de braţ, iată şi avocatul care va pleda pentru dumneavoastră nu numai cu toată arta, dar şi cu toată ardoarea.

Jeanne se uita la Georges. Voia să-i întinde mâna.

— Haide, îmbrăţişeaz-o, frate! strigă Lucie.

— Ce-ai spus? fratele tău? îngăimă Jeanne. Doamne, mi-am regăsit fiul! Şi-l strânse pe Georges la piept. Dar de prea multă bucurie, Jeanne îşi pierdu cunoştinţa. Când îşi reveni, Lucien era îngenuncheat lângă ea, alături de Lucie, spunându-i şi el: mamă

După o jumătate de ceas o găsiră pe Mary întinsă pe patul din camera ei. Murise. În mână mai avea încă batista pătată cu sânge. Înainte de-a se sfârşi scrisese următoarele rânduri:

Pentru Lucie Fortier

Ţi-am făcut mult rău, Lucie... şi totuşi nu din răutate. Îl iubeam prea mult. Iartă-mă, şi roagă-te pentru mine. Acum eşti răzbunată.

Mary

Trei luni mai târziu, Jacques Garaud şi Ovide Soliveau au fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă. Dar Jacques Garaud n-a mai apucat să-şi ispăşească pedeapsa. Ticălosul în sufletul căruia nu sălaşluise decât un singur sentiment uman, dragostea de tată, n-a putut supravieţui morţii fiicei sale. S-a spânzurat în închisoare.

Demersurile făcute pentru obţinerea decretului reabilitării Jeannei Fortier au durat aproape un an de zile. Imediat apoi Lucien Labroue s-a căsătorit cu Lucie şi împreună cu Jeanne au intrat în posesia uzinei

reconstruită pe terenul de la Alfortville. Raoul Duchemin a primit postul de casier al fabricii, devenind cel mai cinstit dintre contabili.

Tinerii căsătoriţi se iubeau; Jeanne Fortier, vânzătoarea de pâine, era fericită pentru fericirea lor.

— Am suferit mult, spunea ea uneori. Astăzi însă viaţa mă răsfaţă. Ce altceva mi-aş mai putea dori?

Georges Fortiereste pe cale de a deveni un avocat celebru.

Domnişoara Amanda şi-a găsit un papă-lapte care i-a cumpărat magazinul doamnei Augustine şi care a luat-o de nevastă: un văduv vinovat de nefericirea primei soţii.

Dreptatea învinge în cele din urmă!

Lei 11,50

Colecția
«Romanul de dragoste»
137

Xavier de Montépin (1823—1902) este cunoscut în epocă nu numai ca ziarist, dar și ca romancier fecund. Dintre volumele apărute, cel care îi aduce celebritatea este romanul Fetele de gips **(1855).**
Lumină în amurg, **apărut în anul 1884 cu titlul original** Vînzătoarea de pîine, **s-a bucurat de asemenea de un mare succes, fiind adaptat pentru teatru (1889), ca și pentru film și televiziune.**
O versiune cinematografică purtînd titlul Eroare judiciară **a rulat și la noi în țară prin anii 1938—1939.**
Alte volume: Doctorul săracilor, Paradisul femeilor, Insula sirenelor **etc.**

ULTIMELE APARIȚII:

128	Emile Zola	Creație
129	A. De Lamartine	Raphael • Graziella
130	Ion Brad	Descoperirea familiei
131	Victor Hugo	Han din Islanda
132	Alecu Ivan Ghilia	Nopțile Negostinei
133	Herman Bang	Tine
134	Jane Austen	Emma
135	Henry Castillou	Furtuna din iulie
136	Claude Spaak	Ordinea și dezordinea